

Printed by B. H. Ghanekar, at the M. H. Press, 23, Kolhat Lane, Bombay, and
Published by Bhanji Maya, for Bhavak Shimal Menak, Mandvi, Saka Lane,
No. 225-231, Bombay.

પ્રસ્તાવના.

શ્રી સર્વેશ્વર જ્ઞાપિત ધર્મમાં જીવની પાંચ ગતિ કહી છે. તેમાં મનુષ્ય, દેવતા, તીર્થંચ અને નારકી, એ ચાર ગતિ સંસારમાં પ્રમણરૂપ છે; અને પાંચમી મોક્ષગતિ એ ઠરી ઠામ વેસવાને અનંતાનંત સુખનું ધામ છે. એ પાંચમી મોક્ષ ગતિએ જવા માટે ચાર ગતિમાંની ફક્ત એક મનુષ્યગતિજ નીસરણીરૂપ છે. અર્થાત્ મનુષ્યગતિ સિવાય બીજી ગ્રણ દેવતા, તીર્થંચ અને નારકીની ગતિમાંથી મોક્ષમાં જવાતું નથી; માત્ર મનુષ્યજ મોક્ષ મેલવી શકે છે. દેવતાની ગતિમાં અપરંપાર સુખ સાહેબી છે તથાપિ દેવતા પણ મનુષ્યગતિમાં આવવા ઇછે છે, કેમકે જ્યાંથી મોક્ષ-સુખ મલી શકે છે. માટે ચાર ગતિમાં ઉત્તમ મનુષ્યગતિ પામ્યા પછી પાતું જવ પ્રમણ ન થાય અને પરમ પદ પટલે મોક્ષસુખ મણે એ સારૂ મનુષ્યનું શું કરતવ્ય છે તે અવશ્ય જાણવું યોગ્ય છે. અને તે જાણીને તે પ્રમાણે વર્તન કરવાથી મનુષ્યજીવની સફલતા થાય છે. તેટલા માટે સર્વેશ્વર જિનવચનાનુસાર વાલ જીવોનાં ઉપકારાર્થે શ્રી તપાગઘાધિપતી શ્રી વિજયવ્રજસૂરીના પાટે ઉદયાચલ પર્યતનેવિપે પ્રગટ થતા સૂર્ય સમાન શ્રી વિજયરત્ન-સૂરીના રાજ્યનેવિપે થયેલા શ્રી કનકવિમલ નામના સુગુરુના હાથુ શિષ્ય કેસરવિમલ નામાજિથ પંક્તિે આ સૂક્તાવલી પાને સૂક્તસૂક્તાવલી પટલે મનુષ્યના કેળવેવિપે રહેલી મોતીની માણા સમાન શોજાયમાન સારી યુક્તિવાલો આ પ્રંથ મનુષ્યમાત્રની શોજાને અધિક કરવા માટે વિક્રમ સંવત્ ૧૭૫૪ની સાપ્તમાં રચ્યો છે.

મનુષ્યજીવની સાર્થકતાનું કરતવ્ય ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ, એ ચાર જાગનાં સમાયેશું છે. એ ચારે જાગનું યથાવિધ સ્વરૂપ આ પ્રંથમાં લોકજાપાણ કરી પથપ્રંથ દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તેના મુખ્ય વિજાગ ૧ તત્ત્વજ્ઞાન પટલે શુદ્ધ દેવ, શુદ્ધ ગુરુ, અને

शुद्ध धर्म; २ मनुष्यजन्म पामवानी दुष्करता; ३ सज्जनपणानो गुण; ४ न्यायमार्ग; ५ प्रतिज्ञा लीधी ते मुकवी नही; ६ क्षमानो संबंध; ७ चित्तनो संबंध; ८ कुलनो संबंध; ९ विवेकनो संबंध; १० विनय गुण; ११ विद्यानो उपकार; १२ उद्यम; १३ दान; १४ क्रोध न करवो; १५ दया पालवी; १६ संतोष राखवो; १७ विषय ठांरवा; १८ प्रमाद ठांडवो; १९ साधु तथा श्रावकनी ओलखाणनो अधिकार दृष्टांत साथे ए चार वर्गमां यताव्यो ठे. मनुष्यजन्म पामीने प्रथम शुद्धदेव अने शुद्धगुरुनी ओलखाण करी शुद्धधर्म जाणवो अने तेनुं सेवन करवुं अर्थात् केवली जापित जैनधर्मांराधन करवो; वीजुं न्यायपूर्वक अर्थ एटले धन संपदा उपार्जन करवी; वीजुं तेवा न्यायोपार्जित धननो व्यय धर्मनां रक्षां काममां करवो; अने चोथुं क्षमागुण आदरी अनित्यादि जावना जावनीने कर्मनी निर्जरा करी मोक्षपद पामवुं. एनुं शुद्ध स्वरूप आ ग्रंथमां विवेचन अने दाखला दलील साथे दशावैकुंठे.

उपर यतावेला ओगणीस अधिकारना वली विशेष स्पष्ट समजाववा माटे पृथक् पृथक् विषय पामी तेनुं विवेचन करी तेने दृढ करवा माटे विशेषे करी तेवा गुणबालानां दृष्टांत पण दशाव्यां ठे. जेमांन—

प्रथम धर्म वर्गमां—१ देवतत्व, २ गुरुतत्व, ३ धर्मतत्व, ४ ज्ञानतत्व, ५ मनुष्यजन्म, ६ मनुष्यजन्मनी दुष्करता तथा तेनां दश दृष्टांत, ७ सज्जन, ८ गुण, ९ न्याय, १० न्यायधर्म, ११ प्रतिज्ञा, १२ उपशम, १३ विकरण शुद्धि, १४ कुल, १५ विवेक, १६ विनय, १७ विद्या, १८ उपकार, १९ उद्यम, २० दान, २१ शील, २२ तप, २३ जावना, २४ क्रोध, २५ मान, २६ माया, २७ सोन, २८ दया, २९ सत्य, ३० चोरी, ३१ कुशील, ३२ परिग्रह, ३३ संतोष, ३४ विषय, ३५ इंद्रिय, ३६ प्रमाद, ३७ साधुधर्म

૩૭ શ્રાવકધર્મ વિપેનું સ્વરૂપ સમજાવવામાં આવેલું છે અને તે દરેક વિષયને દૃઢ કરવા માટે તેવા તેવા ગુણવાલા તથા તેથી, વિપરીત ગુણવાલા યથેક્ષાનાં ઉદાહરણ પણ વતાવ્યાં છે.

ઘીજા અર્થવર્ગમાં—૧ અર્થવર્ગના પ્રકાર, ૨ અર્થ એટલે સંપદા વિપે, ૩ હિતચિંતન, ૪ લક્ષ્મી, ૫ કૃષ્ણ, ૬ યાચના ૭ નિર્ધન, ૮ રાજસેવા, ૯ સ્વલતા, ૧૦ વિશ્વાસ, ૧૧ મૈત્રી, ૧૨ કુલ્યસન—(એક ઘુત, ઘીજું માંસ જરૂણ, ગ્રીજું ચોરી, ચોથું મય, પાંચમું વેશ્યાગમન, ઠહું ચેટક, સાતમું પરસ્ત્રીસંગ), ૧૩ કિર્તિ, ૧૪ પ્રધાન, ૧૫ કલા, ૧૬ મૂર્ખતા, ૧૭ લજ્જા, ૧૮ લક્ષિતરહિત વિપે દૃષ્ટાંતો સાથે દર્શાવેલું છે.

ગ્રીજા કામવર્ગમાં—૧ કામથી ગ્રસાણલા, ૨ કામ, ૩ કંદર્પના ઇન્માદ, ૪ ગુણદોષોક્તાવન, ૫ પુરુષગુણ, ૬ પુરુષદોષ, ૭ સ્ત્રીના ગુણ, ૮ સ્ત્રીના દોષ, ૯ સુલક્ષણી સ્ત્રી, ૧૦ સંયોગ, ૧૧ વિયોગ, ૧૨ માતા, ૧૩ પિતા, ૧૪ પુત્ર, ૧૫ સુપુત્રનું યથોચિત સ્વરૂપ સમજાવી દૃષ્ટાંતવડે દૃઢ કરી આપેલું છે.

ચોથા મોહવર્ગમાં—૧ મોહાર્થ, ૨ કર્મ, ૩ દામા, ૪ સંયમ, ૫ દ્વાદશ જાવના—(એક અનિત્ય, ઘીજી અશરણ, ગ્રીજી સંતાર, ચોથી એકત્વ, પાંચમી અન્યત્વ, ઠઠી અશૂચી, સાતમી આશ્રવ, આઠમી સંવર, નવમી નિર્જરા, દશમી લોક, અગીઆરમી વોધી, અને વારમી ધર્મ જાવના), ૬ રાગ, ૭ દ્વેષ, ૮ સંતોષ, ૯ વિવેક, ૧૦ નિવેદ, અને ૧૧ આત્મવોધ વિપે ઘણુંજ જાણવા-યોગ્ય વિવેચન દૃષ્ટાંતસહ કરેલું છે.

ત્યારપછી ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોહ, એ ચારે વર્ગનું સ્વરૂપ ટુંકામાં સમજાવી ધર્મના દશ જોડ; તથા અર્થ ઉપાર્જનવિધિ; અને કામ એટલે વિષય ગણવામાં આવે છે તેને અલગો કરી કામનો જાવાર્થ ધર્મનાં રૂઝાં કામ-કાર્યો કરવામાં સારી રીતે

સમજાવ્યા છે; અને તેવટ મોઠું મેલવવાની રીતિ અને તેવા પરમ પદ પામનારને ધન્યવાદ આપેલો છે.

હવે આ ગ્રંથ જાપામાં છે તો તેનું વલી જાપાન્તર શું? એમ સદૃજ કોઈ પ્રશ્ન ઊઠાવે તો તેનું સમાધાન એ છે જે, થોડા અને વિશેષ જાવાર્યવાલા શબ્દોની પદરચનાનો ઘણો ગહન અર્થ તેના અપરિચિત જન સમુદાયના સમજવામાં જાગ્યેજ આવી શકે તેવો છે. વલી લોકજાપામાં ઘણી જાતની જાપાના શબ્દો જેલસેલ થયેલા છે, તથા મુલકે મુલક અને ગામે ગામમાં કેટલાક જૂદા જૂદા શબ્દો વપરાય છે અને તેનાં રૂપાંતર જૂદાં જૂદાં થયેલાં જોવામાં આવે છે તેથી, તેમજ આ ગ્રંથમાં જે પદ્ય-રચના કરવામાં આવેલી છે તે મધ્યે દરેક વાચતના સિદ્ધાંત માટે જે જે દૃષ્ટાંત દેલાડવામાં આવેલાં છે તેનાં ફક્ત નામ માત્ર જ બનાવેલાં છે, તેથી મૂલપદ્યનો જાવાર્ય લાવી તેમાં જ-ણાવેલા દામ્યલાવાલા પુરુષાદિના પ્રવંધાદિ અન્ય ગ્રંથો તથા ઘૃહમુખ્યપરંપરાથી જાણવામાં આવ્યા મુજબ આ મૂલ સાથે જાપાન્તરના ગ્રંથમાં વિવેચન પૂર્વક સ્પષ્ટીકરણ સાથે દાખલ કરવામાં આવેલા છે. જે વાંચીને મનન કરવાથી દરેક વિષયની દૃઢતા વેશક થવામાં યત્કિંચિત્ શક નથી.

વિશેષ જાણવા યોગ અને ક્વચિત સાંતલવામાં આવેલી ક-ષાથો પણ વિન્નારપૂર્વક દાખલ કરી છે, અને કેટલાક વ્યવતો વ્યવન જાણવામાં આવેલા પુરુષાદિના પ્રવંધ વિષયના સિ-દ્ધાંત યોગ દાખલ કર્યા છે; કે જે વાંચવાથી વિષયનું સ્વરૂપ તાર્કા-લિક સમજી શકાય તેવું છે. અને તેવાં કૃત્ય કરનારને તેથી જે જ્ઞાન દાની થઈ તેનુરત ધ્યાનમાં આવતાં પોતાનું વર્તન જ્ઞાનદા-યક કૃત કરવા તરફ દોરાય તેવું છે. અને તેમ થવાથી મનુષ્યનય પામ્યાનું મુદ્દસ મસવાને વિસંચ ન સાગે એ નિઃસંદેહ વાત છે.

आ ग्रंथना धर्मवर्गमां नमि अने विनमी, केसीकुमार
गणधर अने प्रदेशी राजा, विक्रम, अने शाखिवाहनादिना मली
४७; तथा श्रयवर्गमां उत्तम कुमारनुं घणुं मनरंजन चरित्र,
केवला शैठ, सदस्त्रमल साधु, पुण्यसार कुमार, अने कालिकसू-
रीउ कत्ताइ विगेरेना मली २४, तथा कामवर्गमां नंदीखेणमुनि,
जीलडी ठपर मोह पामी विपयनी प्रार्थना करनार महादेव,
रचनेमी, अवगुणने टांकनार श्रीकृष्ण, सुदर्शन शैठ अने अज-
या राणी विगेरेना मली १३, अने मोक्षवर्गमां खंधकाचार्य
तथा तेमना पांचसें शिष्य, दृढप्रहारी, कूरगगु साधु, मेताख्य
मुनि, जरत चक्रवर्ति, अनाधी मुनि अने श्रेणिक राजा, नमी
राजा, सनतकुमार चक्रवर्ति, वज्रस्वामी, संप्रति राजा विगेरेना
मली १७ प्रबंधो यथास्वरूप दाखल करवामां आवेला ठे. एकंदर
१०२ प्रबंधनो आ ग्रंथमां समावेश करवामां आव्यो ठे.

आ ग्रंथ मनुष्यमात्रने अवश्य बांचवा, जणवा, तथा मनन
करवा योग होवा ठतां फक्ततेनुं मूलज ठपाएखुं हतुं तेथी तेना
बांचनार जणनारने तेनो जावार्थ पूरेपूरो नहीं समजावाने छीधे
तथा तेमां आपेलां दृष्टांतिक पुरुषादिना प्रबंधो नहीं जाणवामां
आववाथी तेनी खरी खूबीधीवीन माहितगार रहेबुं पक्तुं हतुं; ते
खोट पूरी पाववा माटे घणा वाचकवर्ग तरफथी अमोने ज-
सामण यवाने छीधे तेनुं जापान्तर अनुजवी अने वृज्जोव्य
शान्ति सुधाकर प्रेसना मासीक मी. सांकलचंद महासुखराम
पासे तैयार करावी सज्जनवर्गनी शोचामां वृद्धि करवा माटे
प्रगट करवाने अमे शक्तिवान यया ठीये. आशा ठे के आ
ग्रंथनो साज सर्व श्री संघ स्त्री पुरुष खेइ अमोने कृतार्थ करशे.

प्रसिद्ध कर्ता.

विषयानुक्रमणिका.

विषय.	पृष्ठ.
श्रीजिनेंद्रमूर्तिने प्रणाम करवारूप मंगलाचरण	१
क्रमसंग्रह— आ ग्रंथमां आवेला अधिकारना धोलोनो अनुक्रम	१
॥ धर्म वर्ग ॥	२
देवतत्व विषे	२
देवतत्व उपर नमि अने विनमिनो प्रबंध	३
गुरुतत्व विषे	४
गुरुतत्व उपर केसिकुमार गणधर अने प्रदेशी राजानो प्रबंध	५
धर्मतत्व विषे	१६
धर्मतत्व उपर विक्रमराजानी कथा	१७
धर्मतत्व उपर शाखिवाहन राजानी कथा	२४
ज्ञानतत्व विषे	३१
ज्ञाननी एक गाथाना बोध उपर जवराज रुपीनी कथा....	३१
ज्ञानना एक चरणयी यता खान उपर चिलातीपुत्रनो दृष्टांत	३७
ज्ञान उपर रोहिणीया चोरनी कथा	४१
ज्ञान उपर मास अने तुस नामना वे जाईनी कथा	४९
मनुष्यजन्म विषे	५१
शशिप्रन राजानी कथा	५२
दश दृष्टांते दोहिखा मनुष्यजन्म संबंधी श्लोक....	५४
मनुष्यजन्मनी दूर्ध्वगता उपर पद्दो सुखानो दृष्टांत	५४
मनुष्यजन्मनी दूर्ध्वगता उपर बीजो पासानो दृष्टांत	६२
मनुष्यजन्मनी दूर्ध्वगता उपर श्रीजो धान्यनो दृष्टांत	६९
मनुष्यजन्मनी दूर्ध्वगता उपर चौथो जुवटानो दृष्टांत	६९
मनुष्यजन्मनी दूर्ध्वगता उपर पांचमो रत्ननो दृष्टांत	७१
मनुष्यजन्मनी दूर्ध्वगता उपर षष्ठो सप्तमो दृष्टांत	७१

मनुष्यजवनी हर्लजता उपर सातमो चकनो दृष्टांत	३४
मनुष्यजवनी हर्लजता उपर आठमो कुरमनो दृष्टांत	३७
मनुष्यजवनी हर्लजता उपर नवमो धूसरानो दृष्टांत	३७
मनुष्यजवनी हर्लजता उपर दशमो परमाणुनो दृष्टांत	३७
सज्जन विपे	३७
सज्जनता उपर झोपदीनो प्रबंध	३७
सज्जनता उपर अंजनानो प्रबंध	७०
गुण विपे	७७
न्याय विपे.	७७
अन्याये करी रावणनो त्याग करनार विजयीपणनो प्रबंध	७७
न्यायधर्म विपे	७३
प्रतिज्ञा विपे	७४
उपशम विपे	७५
हमागुण उपर गजसुकमाल मुनिनो प्रबंध	७६
त्रिकरण शुद्धि विपे	१०२
त्रिकरण शुद्धि उपर झोपदीनो प्रबंध	१०३
कुल विपे	१०५
विवेक विपे	१०५
विनय विपे	१०५
विनय गुण उपर विक्रम राजानो प्रबंध	१०७
विनय करवा उपर श्रेणिक राजानो प्रबंध	११०
विद्या विपे	११५
विद्याधी रीजववा उपर बाण तथा मयूर पंक्तिनो प्रबंध	११६
उपकार विपे	११७
उद्यम विपे	११७
उद्यम उपर सुबुद्धि प्रधाननो प्रबंध	११७

उद्यम उपर बीजो ज्ञानगर्ज प्रधाननो प्रबंध	१२०
दान विषे	१२२
दानगुण उपर कर्णराजानो प्रबंध	१२३
शील विषे	१२३
शील पासवा उपर सुदर्शन शैलनो प्रबंध	१२४
शीलगुण उपर गांगेयनो टुंक हेवाल	१२६
तप विषे	१२६
तपना प्रजाये सन्धि उपार्जन करनार गौतम स्वामीनो प्रबंध	१२७
तपना प्रजाव उपर नंदीखेण मुनिनो प्रबंध	१३०
तपना प्रजाये लाख जोजननुं रूप करनार विष्णुकुमारनी कथा	१३२
जावना विषे	१३४
जावना जाववा उपर जरत चक्रवर्त्तिनो प्रबंध	१३५
जावना जाववा उपर एलाचीकुमारनो प्रबंध	१३६
जावना जाववा उपर जीरणशैलनो प्रबंध	१३७
जावना जाववा उपर वसकलचीरीनो प्रबंध	१३९
जावना उपर वसनड मुनि, हरण थने रथकारनो प्रबंध.	१४०
क्रोध विषे	१४१
क्रोध करवा उपर परशुराम थने सुनुम चक्रवर्त्तिनो प्रबंध.	१४२
मान विषे	१४७
मान करवाथी नाश पामनार दुषोधननो प्रबंध....	१४७
माया विषे	१४७
खोन विषे	१४९
खोन करवाथी कष्ट पामनार सुनुम चक्रवर्त्तिनो प्रबंध....	१५०
खोननो त्याग करवा उपर कपिल ब्राह्मणनो दृष्टांत	१५१
दया विषे	१५२
दया चिनथीने पारेवाने शरणे राखनार मेघरथ राजानो प्रबंध.	१५३

पुरुषगुण विषे	२७१
परनो घोनो पण गुण ग्रहण करी श्रवणुण ढांकनार श्री- कृष्णनो प्रबंध	२७२
पुरुषदोष विषे	२७३
श्रीना गुण विषे	२७४
श्रीना दोष विषे	२७४
मुदगर्जन शेरने श्रनया राणीण कलंक चढाव्या संबंधी प्रबंध	२७४
पगोभर राजाने मारनार नयनावलीनो प्रबंध	२७६
नसगनी साज पाडी फजेत करनार नुपुर पंकिता सोनार- पनो प्रबंध	२७७
मुखदानी श्री विषे....	२७३
ठनम मुखदानी श्रीनां थोडां नाम	२७३
खेरना धगधगता श्रंगारा नरेखी खाई सीताना शील- गुण पाणी ययानो प्रबंध	२७४
मंयोग विषे	२७६
वियोग विषे	२७७
माना विषे	२७७
मानाना कदेवायी मीला ठपर थणसण करनार थरदश- कनो प्रबंध	२७७
दिना विषे	२७७
मगर चक्रवर्ति थने तेमना साठ हजार पुत्रनो प्रबंध	२७१
निष्पंतव मूरी थने तेमना पुत्र मनकनो प्रबंध	२७३
पुत्र विषे	२७५
मुपुत्र कोण यया ने विषे	२७५
मंगलाना मुपुत्र मांगेय कुमारनो प्रबंध	२७६

॥ मोक्ष वर्ग ॥	२९७
मोक्षार्थ विषे	२९७
कर्म विषे	२९९
हमा विषे	३००
हमागुण आदरनार विषे	३००
हमागुणे करी मोक्षपद पामनार खंधक सूरीना पांचसें शिष्य अने हमा नहीं धरवाधी दुःखनी परंपरा पामनार खंधक सूरीनो प्रबंध	३०१
हमा आदरवाधी मोक्षपद पामनार दृढप्रहारीनो प्रबंध ...	३०४
हमागुणे सिवसुख मेलवनार कूरगनु साधुनो प्रबंध	३०५
हमागुण बडे मेतार्थ मुनिए मोक्ष मेलव्यानो प्रबंध	३०७
संयम विषे	३१२
चारित्रनी लब्धि करी सिंहादिक पशुने बोध पमारनार वसदेव मुनिनो प्रबंध	३१३
छादश जावना-प्रथम अनित्य जावना विषे ...	३१४
अनित्य जावना-संसार स्वरूप उपर जीखारीनो दृष्टांत	३१५
अनित्य जावना-कायानी माया तजनार जरत चक्रवर्त्तिनो प्रबंध	३१६
द्वितीय अशरण जावना विषे	३१७
अशरण जावना-धर्मनुं शरण करनार अनार्थी मुनिनो प्रबंध	३१९
तृतीय संसार जावना विषे	३२१
मंगु आचार्यनो प्रबंध	३२२
चतुर्थ ऐकत्व जावना विषे	३२३
एकत्व जावना उपर नमीराजानो प्रबंध	३२४
पंचम अन्यत्व जावना विषे	३३०
षष्ठ अशूचि जावना विषे	३३०
कायानी अशूचितार्ई जाणी तेनो मोक्ष ठांडी चारित्र ले- नार सनत्कुमार चक्रवर्त्तिनो प्रबंध	३३१

सप्तमी आश्रय जावना विषे	३३४
आश्रय दोषे करी नर्कनां दुःख पामनार कुंरुकीकनो प्रबंध	३३४
अष्टमी संवर जावना विषे	३३५
क्रोर सोना मोहोर अने रुपवती कन्यानो अनादर करी सं-	
वरना सेवणहार श्रीवज्रस्वामीनो प्रबंध	३३६
मंवरछार आदरनार पुंडरीकनो प्रबंध	३३७
नवमी निर्जरा जावना विषे	३३७
दशमी सोरु जावना विषे	३३८
एकादश षोधि अने द्वादश धर्म जावना विषे	३३९
धर्म जावनाची सुख संपदा पामनार संप्रतिराजानो प्रबंध	३३९
रागविषे	३४१
छेप विषे	३४१
संतोष विषे	३४२
विवेक विषे	३४३
निर्वेद विषे	३४४
निर्वेदे करी संयम खेनार तर्तुहरी राजानो प्रबंध	३४५
आरमबोध विषे	३४७
धर्म, अर्थ, काम अने मोह, ए चारे वर्गेनुं दुकामां वर्णन	३४७
धर्म वर्ग	३४७
धर्मना दश नेद	३४८
अर्थ वर्ग	३४९
काम वर्ग	३४९
मोह वर्ग	३५०
संयम मनाति विषे	३५०
प्रशान्ति काव्यो	३५०
प्रशान्ति काव्योनो दुक नासाय	३५२

॥ श्रीजिनायनमः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
(॥ श्रीगणेशाय नमः ॥)

॥ अथ ॥

॥ श्रीसूक्तमुक्तावली जापान्तर प्रारच्यते ॥

॥ तत्र ॥

॥ प्रथम श्रीजिनेन्द्रमूर्तिने प्रणाम करवारूप मंगलाचरण ॥

॥ माखिनी वंद ॥

सकलसुकृतवल्लीवृंदजीमूतमालां निजमनसि निधाय
श्रीजिनेन्द्रस्य मूर्तिं ॥ ललितवचनलीलालोकजापा-
निवर्धेरिह कतिपयपद्यैः सूक्तमालां तनोमि ॥ १ ॥

अर्थः—सकल नाम समग्र सुकृतरूपिणी वेल्लनो वृंद अर्थात् समूह
ते रूप मोतीनी माला एवी श्रीजिननी मूर्तिने मनमां धरीने रुडा
वचननी चतुरार्धवडे लोकजापायें करी ए सुक्तावली पद्यबंध करुंहुं.

॥ अथ क्रमसंग्रह काव्यं ॥ शार्ङ्गसचिक्रीडित वंदः ॥

॥ तत्त्वज्ञान १ मनुष्य २ सज्जनगुणा ३ न्याय ४ प्र-
तिज्ञा ५ दमा ६, चित्ताद्यं ७ च कुलं ८ विवेक ९ विनयो
१० विद्योपकारो ११ दमाः १२ ॥ दान १३ क्रोध १४
दया १५ दितोष १६ विषयाः १७ ताज्यप्रमाद १८ स्तथा,
साधुश्रावकधर्मवर्गविषये ज्ञेयाप्रसंगाह्यमी १९ ॥ २ ॥

॥ आ ग्रंथमां आवेसा अधिकारना बोधोनो अनुक्रम ॥

अर्थः— १ तत्त्वज्ञान षट्से शुद्धदेव, शुद्धगुरु अने शुद्धधर्म; २
हुंकर मनुष्य. जब पामबो; ३ सज्जनगुणानो गुण; ४ न्यायमार्ग; ५
प्रतिज्ञा सीधी ते न मुकडी; ६ दमानो संबंध; ७ चित्तनो संबंध;

૭ કુલ્લનો સંવંધ; ૮ વિવેકનો સંવંધ; ૧૦ વિનયનો ગુણ; ૧૧ વિદ્યાનો ઉપકાર; ૧૨ ઉદયમ; ૧૩ દાન; ૧૪ ક્રોધ; ૧૫ દયા; ૧૬ સંતોષ; ૧૭ વિષય ઠાંકવા; ૧૮ પ્રમાદ ઠાંકવા; ૧૯ તથા વલી સાધુ અને શ્રાવકના વર્ગને પ્રસંગથી જાણવા. ૯ પ્રકારે આ ગ્રંથમાં ડંગણીસ અધિકારનું વિસ્તારપૂર્વક સ્વરૂપ કહેવામાં આવશે.

॥ અથ ધર્મવર્ગ પ્રારંભઃ ॥

॥ દેવતત્ત્વ વિષે ॥ માલિની ઠંદઃ ॥

સકલ કરમવારી મોક્ષમાર્ગાધિકારી ॥ ત્રિજુવનઉપગારી
કેવલજ્ઞાનધારી ॥ જીવિજન નિત સેવો દેવ ૯ જક્તિ-
જાવે ॥ શ્દિજ જિન જજંતાં સર્વ સંપત્તિ આવે ॥ ૩ ॥

અર્થઃ— અરિહંત પ્રજુ અષ્ટ કર્મનો અંત કરવે કરીને મોક્ષ-
માર્ગના અધિકારી છે, ત્રિજુવનને ઉપકારના કરણદાર અને
કેવલજ્ઞાનના ધરણદાર છે, એવા પ્રજુને હે જીવ્ય જીવો ! તમે
નિત્ય જક્તિજાવે કરીને સેવો, એવા જિનેશ્વરને જજંતાં ઇટલે ૯
જિનેશ્વર જગવાનની સેવના—સ્તવનાદિ કરવાથી પ્રાણી સર્વ સં-
પત્તિ પામે, અર્થાત્ આલોકનેવિષે પુત્રપૌત્રાદિ ધનધાન્યાદિ
નવ નિધિ પામે અને પરલોકનેવિષે દેવપણું તથા મોક્ષ પામે. ૩

જીનવરપદસેવા સર્વસંપત્તિદાઈ ॥ નિશિદિન સુખદાઈ
કલ્પવલ્લી સદાઈ ॥ નમિ વિનમિ લહીજે સર્વ વિદ્યા
વડાઈ ॥ રૂપજ જિનહ સેવા સાધતાં તેહ પાઈ ॥ ૪ ॥

અર્થઃ— જિનેશ્વર જગવાનના ચરણકમલની સેવા સર્વ સંપત્તિ
ઇટલે સંપત્તિ સંપદાને આપવાવાલી છે, જેમ કલ્પવેલ રાત્રે અને
દિવસે વધે છે તેમ તીર્થંકર પ્રજુની સેવા થકી આલોક તેમજ
પરલોકનેવિષે સર્વ પ્રકારની સુખ સંપદા પામીયે. જેવી રીતે શ્રીશ્વર

पनदेव जिनेश्वर जगवाननी सेवा करवाधी नमि अने विनमी सर्व विद्यानी मोटाई पाम्या तेम पामीये. अत्रे आ दृष्टांतने दृढ करवा माटे नमि अने विनमीनी कथा कहेथे:-

॥ देवतत्व उपर नमि अने विनमिनो प्रबंध ॥

प्रथम तीर्थंकर श्रीआदीश्वरजीना नमि अने विनमि नामना वे पाखक पुत्र हता. ज्यारे श्रीआदीश्वरजीए दीक्षा लेवाने स-मये पोताना सो पुत्रने पृथक् पृथक् राज्य वहेंची आप्युं त्यारे आ वे जाई नमि अने विनमी परदेश गया हता. कृपनदेवजीए चारित्र ग्रहण कर्वा पठी केटलोक वखत वित्यावाद परदेश ग-येला आ वंने जाई घेर आठ्या. प्रभुने घर आगल न जोवाधी तेमणे पुत्रुं त्यारे लोकोना कहेवाधी तेमना जाणवामां आठ्युं के, प्रभुए तो दीक्षा लीधी अने सवसा पुत्रोने राज्य पण वहेंची आप्यां. ते वखते आ वंने जाईए पुत्रुं के, अमारुं राज्य किहां ? लोकोए कहुं के, जगवंत तो हवे निःपरिग्रहीत घया थका पृ-थवितलने विपे विचरे ठे, अने सो पुत्रने राज्य वहेंची आप्युं ते वखते तमारो जाग जुदो पाडी आपेलो अमारा जाणवामां नयी. तेमज हवे तो प्रभुने “ न करेमी नकारवेमी ” ठे तेथी ते तो तमने आपशे नहीं, माटे तमे हवे तो म्होटा जाई जरत प्र-त्ये जईने कहो, तेमनी पासे मांगो. आ प्रमाणे लोकोए कहुं त्यारे ते वंने जाई कहेवा लाग्या के, “ जावुं एटले मागुं तो पि-ताजी पासे, ते विना अवर पासे न मागवुं, प्रभु आपशे तोज लेवुं.” आम धारी ते वंने जाई प्रभुजी ज्यां विचरता हता त्यां तेमनी पासे गया. प्रभुने जोई विनयसहित तेमनी पासे राज्य मागुं, परंतु प्रभु तो मौनपणे रहेला ठे तेथी तेउ तो कांई पण बोल्या नहीं अने अन्यत्र विहार करी गया. नमि अने विनमि पण प्रभुनी साचेज गया. पठी प्रभु ज्यां ज्यां विहार करे त्यां त्यां

मार्गमांथी ते वंने जाईल कांटा कांकरा प्रमुख वीणीने वेगला क-
 हाडी नाखवा लाग्या, तथा पृथ्वी पुंजीने जलनो ठंटकाव करी
 फूलनां पगर जरवा लाग्या. वली प्रजुनी वंने वाजु चामर विजे,
 रस्तामां कोई पण प्रकारनी प्रजुने विहार करतां अरुचण न पडे
 एवीरीते जूमि शोधता आगल चालता हता तथा जक्तिसहित
 सविनय प्रजुपासे राज्य माटे याचना करता हता. आ प्रमाणे
 निरंतर प्रजुनी जक्ति करतां केटलोक काल व्यतित थया पठी
 एकदा प्रस्तावे प्रजुने वांदवा माटे धरणेंद्र आठ्या. आ वे
 वांधवने प्रजुनी सेवा करतां देखीने धरणेंद्रे तेओने पुठ्युं के,
 “तमे शा कारण माटे जक्ति करो ठो ?” तेवारे वंने वांधवो
 बोढ्या जे—“राज्य वास्ते.” धरणेंद्रे जणाव्युं के, “हवे निरागी
 पासे शुं मांगो ठो ?” नमिए कहुं के, “एहज आपशे.”
 आवो तेउनो निश्चय जाणी अने तेउनो प्रजुप्रत्येनो जक्तिजाव
 जोई प्रसन्न थई धरणेंद्रे तेउने अरुतालीस हजार विद्याउं
 आपी, तथा वेताढ्य पर्वतनुं राज्य आपी दक्षिण श्रेणीने विपे
 उंगणपचास अने उत्तरश्रेणीने विपे उंगणसाठ नगर वासी आप्यां.
 धरणेंद्रे आ वंने जाईलने उपर जणाव्या प्रमाणे अरुतालीस
 हजार विद्या आपवाथी ते वझे जाईल विद्याधरपणुं पाम्या,
 अने तेमना वंशजो विद्याधर कहेवाया. प्रजुजक्तिनुं आ प्रत्य-
 क फल नमि अने विनमिने मळ्युं. माटे प्रजुनी सेवा सर्वे संप-
 त्तिने निःसंदेह आपवावाली ठे.

॥ अथ गुरुतत्त्वविपे ॥

॥ स्वपरसमयजाणे धर्मवाणी वखाणे ॥ परम गुरुकहाथी
 तत्व निःशंक माणे ॥ अविककज विकाशे जानुग्युं तेज
 जासे ॥ इहज गुरु जजो जे शुद्धमार्ग प्रकाशे ॥ ५ ॥

અર્થ:- સ્વસમય ઇટલે જે જિનેશ્વરનાં સિદ્ધાંતનાં જાણ છે, અને પર સમય ઇટલે જે મિધ્યાત્વના ગ્રંથના જાણ છે, જે ધર્મની વાણીના વચ્ચાણ કરનાર છે, પરમગુરુ ઇટલે જે ઉત્તમ ગુરુ તેમના કલ્યાણી જે તત્ત્વને આત્મા નિઃશંકપણે જાણે, જે જીવિક રૂપીયા કજ કહેતાં કમલ તેને વિકસર કરનારા છે, અને જાનુ જ્યૂં તેજ જાણે કહેતાં સૂર્યનીપેટે જે જ્ઞાનના પ્રકાશક છે, અને વહી જે શુદ્ધ માર્ગના ઘતાવનારા છે, એવાજ ગુરુને જજો ઇટલે સ્તવો-માનો. ગુરુત્ત્વ દ્વ-દ કરવામાટે ગુરુધી કોણ કોણ જીવ તર્યા છે તે કહે છે:-

॥ સુગુરુવચનસંગે નિસ્તરેજીવરંગે ॥ નિરમલ નીર
ઘાણ જેમ ગંગાપ્રસંગે* ॥ સુણિય સુગુરુકેશી વાણિ રાય
પ્રદેશી ॥ લહિ સુરજવ વાસી જે હસે મોહવાસી ॥૬॥

અર્થ:- જેમ મેલાં પાણી હોય અને તે જ પાણી ગંગાનાં જલ-માં જલ્યાં ઘકાં પવિત્ર અર્થાત્ શુદ્ધ થાય તેમ સદ્ગુરુ વચનને સંગે કરી જીવ સુખેસમાધે નિસ્તાર કહેતાં પાર પામે છે. જેમ કેસિકુમાર ગણધરની વાણી સાંજલીને પ્રદેશીરાજા પ્રતિયોધ પામી દેવતા-ની ગતી પામ્યા અને મોહ પણ પધારશે. તેમ વીજા પણ પ્રતિ-યોધ પામે, તે ઉપર વિવરીને દૃષ્ટાંત કહેવે. ॥

॥ ગુરુત્ત્વ ઉપર કેસિકુમાર ગણધર અને પ્રદેશીરાજાનો પ્રવંધ ॥

જરતદેવને વિપે કેકે નામે દેશમાં શ્વેતાંધિકા નામની નગરીમાં પ્રદેશીરાજા રાજ્ય કરતો હતો. એ નાસ્તિક મતવાદી, અત્યંત અધર્મી પાપનાં કામો કરવાને વિપે રાતો માતો, જહાજહાને પણ નહીં

* વીજી પ્રતમાં આ ગ્રંથના મૂલમાં આ ચરણ નીચે મુજબ છે. “ નિરમલ નર ઘાણ જેમ ગંગા પ્રસંગે” (તેનો અર્થ-) જેમ ગંગાના જલધરે જ્ઞાન કરવાથી મ-નુષ્યની દેહ સ્વચ્છ થાય છે અર્થાત્ શરીર ઉપર લાગેલા મેલાદિ ધોવાઈ જવાથી શરીર શુદ્ધ થાય છે તેમ સદ્ગુરુના સંગે કરી આત્મા નિર્મલ થાય છે.

જાણનારો, અંને જેના વન્ને હાથ સદાય (હમેશાં) લોહીયેં કરી
 खरडेला रहे ठे, एवो नकेँ जवाने तत्पर थई रहेलो हतो. वली
 ए नास्तिकमतवादीना मगजमां रात्रि दिवस एवं घोलाया करतुं
 હતું કે, “જીવ તો ઠે જ નહીં, एतो पंचजूते करी पिंरु वंधाएलो
 ठे. पृथ्वी १, अथ (पाणी) २, तेयु ३, वायु ४ अने
 आकास ५, ए पांच जूतनो घांघेलो आ पिंरु ठे. ए पांचने
 नासवे करी सर्वे पुद्गल वेराय ठे.” આવી તેની માન્યતા હોવાથી
 તેવિપે खात्री करवाने तेणें घणी बार चोरने पकड्या अने जूदी
 જૂદી રીતે તેનો તપાસ કરી જોયો. તે एवी रीते के:—एक चोरने
 जीवतो तोली जोयो, पठी तेने मारीने तोळ्यो, परंतु वन्ने वखत
 तेनुं वजन घरावर थयुं; एक चोरने मारी तेना शरीरना खंनोखंड
 કરી તે પ્રત્યેક खंडमां जीवने खोळ्यो पण ते चोरनी कायामां
 कोईपण स्थले जीव दीगो नही; एक चोरने पकडीने खोढानी
 कोठीमां घाड्यो अने ते कोठीना मां उपर खोढानुं ढांकणुं देई ते
 उपर सीसु ढाली एवं तो वंध करुं के तेमां कोईपण प्रकारे वा
 (पवन) सरखो पण संचार करी शके नहीं, केटलेक दिवसे आ
 करेला प्रयोगनी तपास करवा माटे कोठीनुं मां उघडावी तेमां
 जोयुं तो चोर मरी गयेलो माखम पड्यो, एनो जीव तो गयो,
 परंतु ते क्यां थईने गयो तेनी तपासमाटे कोठीने चारे बाजु
 उपर नीचे घणी वारीकीथी जोई, तथापि तेमां कोई जगाये ठिड
 (काणुं) न दीतुं, अने विशेषमां ए चोरना मृतकदेहमां
 उत्पन्न थयेला जीवता क्रमिया (कीना) तेना जोवामां आव्या.
 चोरनो जीव गयो अने तेना मृत कखेवरमां कीडा आव्या, तेम
 ठतां सोयना अधजाग जेटखुं पण कोई स्थले ठिड पडेखुं माखम
 पणुं नही तेथी वली तेणें पोताना मनसाथे विशेष खात्री
 કરી કે ‘जीव’ ठे ज नहीं. एतो पंच जूतने नासे करी नास

आपान्तर सहित.

दीसे ठे अने पंच चूतने मीलाणे करी मीलाण (जीवे जीव नधी तेथी पुन्य अने पाप पण नधी, एवो ते घयेसो होवाने लीघे सर्व लोकोने एम कहेतो हतो के (पंचचूतर्था उत्पन्न घयेसो जीव) पाम्या ठो तो खाव पहेरो थोढो, मोज शोख करो, जे कांई सुख भोगव्युं ते जे लोको मरजी मुजव मोज शोखादि करवानी मना करे ते फक्त चालकनी धीवडामणी सरखुं ठे. आबो अयोग्य-खोटो करनारा अधर्मी प्रदेशी राजाने आ प्रमाणे वर्त्ततां के कास व्यतित घया पठी एक वखत तेणे पोताना चित्र नामना प्रधानने कांईक दरबारना कार्य प्रसंगे कोसंबी नगरमां मोकल्यो.

श्री पार्श्वनाथ जगवानना शिष्य-महापुरुष चार (मति, अथधी, मनःपर्यव) ज्ञानना धरणहार केसीकुमार गणधर वखते कोसंबी नगरीमां धीराजेसा हता. जविक जीवने ध देशना देवामां अहोनिश तत्पर एवा ए केसीकुमार गण महाराज परंपदा आगस धर्म प्रकाशता हता ते वखत प्रदेश राजानो प्रधान चित्रसारथी सांजसवा आव्यो. गणधर महाराज देशना सांजसतांज ह्युथोकर्मी होवाथी चित्रसारथी प्रतियो पाम्यो. पठी तेणे परंपदामांथी उठवा याद वे हाथ जोडी विन सहित गुरुमहाराजने विनती कीधी के, “ हे स्वामी ! श्वेतां पेका नगरीए पधारजो, आपना आगमनथी धर्मना उद्यमनो णो साज घरो.” गणधर महाराजे तेने जणाव्युं के-“तमारो जा तो डुष्ट ठे.” चित्रसारथीए कायुं के-“ आपसादेवनारवाची कस्य्याप घरो.” गुरुए जणाव्युं के-“अवसर जणादो.” प्रमाणे गुरुमहाराज साधे प्रभोत्तर घया पठी चित्रसारथी ने वंदनादि करी त्यांची चाखी नीकल्यो. कोसंबीनगरीमां

जाणनारो, थने जेना वन्ने हाथ सदाय (हमेशां) लोहीयें करी खरडेला रहे ठे, एवो नकें जवाने तत्पर थई रहेलो हतो. वली ए नास्तिकमतवादीना मगजमां रात्रि दिवस एवुं घोलाया करतुं हतुं के, “जीव तो ठे ज नहीं, एतो पंचभूते करी पिंरु बंधाएलो ठे. पृथ्वी १, थप (पाणी) २, तेयु ३, वायु ४ थने आकास ५, ए पांच भूतनो बांधेलो आ पिंरु ठे. ए पांचने नासवे करी सर्वे पुद्गल बेराय ठे.” आवी तेनी मान्यता होवाथी तेविपे खात्री करवाने तेणे घणी बार चोरने पकड्या थने जूदी जूदी रीते तेनो तपास करी जोयो. ते एवी रीते के:—एक चोरने जीवतो तोली जोयो, पठी तेने मारीने तोल्यो, परंतु वन्ने वखत तेनुं वजन बराबर थयुं; एक चोरने मारी तेना शरीरना खंमोखंड करी ते प्रत्येक खंडमां जीवने खोल्हो पण ते चोरनी कायामां कोईपण स्थले जीव दीगो नहीं; एक चोरने पकडीने सोढानी कोठीमां घादयो थने ते कोठीना मां उपर लोढानुं ढांकणुं देई ते उपर सीसु ढाली एवुं तो बंध कर्युं के तेमां कोईपण प्रकारे वा (पवन) सरखो पण संचार करी शके नहीं, केटसेक दिवसे आ करेला प्रयोगनी तपास करवा माटे कोठीनुं मां उघडावी तेमां जोयुं तो चोर मरी गयेलो मालम पड्यो, एनो जीव तो गयो, परंतु ते कयां थईने गयो तेनी तपासमाटे कोठीने चारे बाजु उपर नीचे घणी घारीकीथी जोई, तथापि तेमां कोई जगाये ठिड (काणुं) न दीनुं, थने विशेषमां ए चोरना मृतकदेहमां उत्पन्न थयेला जीवता क्रमिया (कीमा) तेना जोवामां आढ्या. चोरनो जीव गयो थने तेना मृत कसेवरमां कीडा आढ्या, तेम ठतां सोयना थग्रजाग जेटहुं पण कोई स्थले ठिड पडेयुं मालम पर्युं नहीं तेथी वली तेणे पोताना मनसाथे विशेष खात्री करी के ‘जीव’ ठे ज नहीं. एतो पंच भूतने नासे करी नास

जापान्तर संहित.

दीसे ठे अने पंच जूतने मीलाणे करी मीलाण (ठे. जीव नथी तेथी पुन्य अने पाप पण नथी, एवं थयेखो होवाने लीधे सर्व लोकोने एम कहेतो हतो (पंचजूतथी उत्पन्न थयेखो जीव) पाम्या ठे तो २ पहेरो ओढो, मोज शोख करो, जे कांई सुख जोगव्युं जे लोको मरजी मुजब मोज शोखादि करवानी मना क फक्त घालकनी बीवडामणी सरखुं ठे. आबो अयोग्य-खो करनारा अधर्मी प्रदेशी राजाने आ प्रमाणे वर्त्तता काख व्यतित थया पठी एक वखत तेणे पोताना चि नामना प्रधानने कांईक दरवारना कार्य प्रसंगे कोस नगरमां मोकळ्यो.

श्री पार्श्वनाथ जगवानना शिष्य-महापुरुष चार (मां अवधी, मनःपर्यव) ज्ञानना धरणहार केसीकुमार गण वखते कोसंधी नगरीमां बीराजेखा हता. जविक जीवने देशना देवामां अहोनिश तत्पर एवा ए केसीकुमार : महाराज पर्यदा आगल धर्म प्रकाशता हता ते वखत : राजानो प्रधान चित्रसारथी सांजखवा आव्यो. गणधर महार देशना सांजसतांज हलुथोकर्मी होवार्थी चित्रसारथी प्रति पाम्यो. पठी तेणे पर्यदामांथी उठया याद वे हाथ जोडी वि सहित गुरुमहाराजने बिनती कीधी के, “ हे स्वामी ! ॐ बिका नगरीए पधारजो, आपना आगमनथी धर्मना उद्यम घणो लाज थशे.” गणधर महाराजे तेने जणाव्युं के-“तमा राजा तो डुष्ट ठे.” चित्रसारथीए कथुं के- “ आपसाहेव पधारवाधी कल्याण थशे.” गुरुए जणाव्युं के-“अवसरे जणाशे. आ प्रमाणे गुरुमहाराज साथे प्रश्नोत्तर थया पठी चित्रसारथ तेमने वंदनादि करी त्यांथी चाखी नीकळ्यो. कोसंधीनगरीमां

જાણનારો, અને જેનાં વન્ને હાથ સદાય (હમેશાં) લોહીપેં કરી
 खरडेला रहे थे, एवो नकें जवाने तत्पर थई रहेलो हतो. वली
 ए नास्तिकमतवादीना मगजमां रात्रि दिवस एवं घोखाया करतुं
 હતું કે, “જીવ તો છે જ નહીં, एतो पंचभूते करी पिंन बंधाएलो
 છે. पृथ्वी १, अथ (पाणी) २, तेयु ३, वायु ४ અને
 आकास ५, ए पांच भूतनो बांधेलो आ पिंन ठे. ए पांचने
 नासवे करी सर्वे पुद्गल बेराय ठे.” આવી તેની માન્યતા હોવાથી
 તેવિપે છાત્રી કરવાને તેણે ઘણી વાર ચોરને પકડ્યા અને જૂદી
 જૂદી રીતે તેનો તપાસ કરી જોયો. તે એવી રીતે કે:-એક ચોરને
 जीवतो तोली जोग्यो, पठी तेने मारीने तोल्यो, परंतु वन्ने वखत
 તેનું વજન ઘરાવર થયું; એક ચોરને મારી તેના શરીરના લંબોલંબ
 કરી તે પ્રત્યેક લંબમાં જીવને સોલ્યો પણ તે ચોરની કાયામાં
 कोईपण स्थले जीव दीगो नहीं; एक चोरने पकडीने लोढानी
 કોઠીમાં ઘાલ્યો અને તે કોઠીના માં ઉપર લોઢાનું ઢાંકણું દેઈ તે
 ઉપર સીસુ ઢાલી એવું તો બંધ કર્યું કે તેમાં કોઈપણ પ્રકારે વા
 (पवन) सरखो पण संचार करी शके नहीं, कैदलेक दिवसे आ
 કરેલા પ્રયોગની તપાસ કરવા માટે કોઠીનું માં ઊઘડાવી તેમાં
 જોયું તો ચોર મરી ગયેલો માલમ પડ્યો, एनो जीव तो गयो,
 પરંતુ તે ક્યાં થઈને ગયો તેની તપાસ માટે કોઠીને ચારે બાજુ
 ઉપર નીચે ઘણી ધારીકીથી જોઈ, तथापि तेमां कोई जगाये छिद्र
 (काणुं) न दीतुं, અને विशेषમાં ए चोरना मृतकदेहमां
 उत्पन्न थयेला जीवता क्रमिया (कीमा) तेना जोधामां आव्या.
 ચોરનો જીવ ગયો અને તેના મૃત કસેવરમાં કીડા આવ્યા, તેમ
 उतां सोयना अग्रजाग जेटयुं पण कोई स्थले छिद्र पडेयुं माखम
 પર્યું નહી તેથી વલી તેણે પોતાના મનસાથે વિશેષ છાત્રી
 કરી કે ‘જીવ’ છે જ નહીં. एतो पंच भूतने नासे करी नास

आपान्तर सहित.

दीसे ठे अने पंच जूतने मीलाणे करी मीलाण ।
 ठे. जीव नथी तेथी पुन्य अने पाप पण नथी, प
 थयेखो होवाने लीधे सर्व लोकोने एम कहेतो ह
 (पंचजूतथी उत्पन्न थयेखो जीव) पाम्या ठो तो
 पहेरो ओढो, मोज शोख करो, जे कांई सुख जोगव्युं
 जे लोको मरजी मुजव मोज शोखादि करवानी मना ।
 फक्त बालकनी धीवडामणी सरखुं ठे. आवो अयोग्य-
 करनारा अधर्मी प्रदेशी राजाने आ प्रमाणे वर्त्त
 काल व्यतित थया पठी एक वखत तेणे पोताना ।
 रामना प्रधानने कांईक दरवारना कार्य प्रसंगे को
 गरमां मोकळ्यो.

श्री पार्श्वनाथ जगवानना शिष्य-महापुरुष चार (स
 वधी, मनःपर्यव) ज्ञानना धरणहार केसीकुमार ग
 वते कोसंबी नगरीमां धीराजेला होता. जविक जीव
 देशना देवामां अहोनिश तत्पर एवा ए केसीकुमार
 महाराज पर्पदा आगल धर्म प्रकाशता होता ते वखत
 राजानो प्रधान चित्रसारथी सांजलवा आव्यो. गणधर महा
 देशना सांजलतांज हलुथोकर्मी होवार्थी चित्रसारथी प्र
 पाम्यो. पठी तेणे पर्पदामांथी उठया वाद वे हाथ जोडी
 सहित गुरुमहाराजने विनती कीधी के, “ हे स्वामी ।
 बिका नगरीए पधारजो, आपना आगमनथी धर्मना उथ
 घणो साज थरो.” गणधर महाराजे तेने जणाव्युं के-“त
 राजा तो डुष्ट ठे.” चित्रसारथीए कहुं के- “ आपसाहे
 रधारवाधी कल्याण थरो.” गुरु जणाव्युं के-“अवसरे जणा
 प्रा प्रमाणे गुरुमहाराज साथे प्रश्नोत्तर थया पठी चित्रसार
 मने वंदनादि करी त्यांथी चाखी नीकळ्यो. कोसंबीनगरी

दरवारना जे कार्य माटे आव्यो हतो ते कामकाज करीने ते (चित्रसारथी) पोतानी श्वेतांविकानगरीमां आव्यो अने प्रदेशी-राजाने प्रणाम करी पोताने घेर गयो.

त्यारपठी तेणे वनपालकने पोताने घेर एकांतमां बोलावीने कहुं के, उद्यानमां ज्यारे कोई महापुरुष (महात्मा—मुनी) आवे त्यारे एवात राजाने जणावतां पहेलां अर्थात् राजा न जाणे तेम तुं मने प्रथम जणावजे. राजाने एवातनी खबर पकवा देईश नही. वनपालक, प्रधानतुं वचन मस्तके चढावी अर्थात् मान्य करी पोताने स्थानके गयो. एकदा प्रस्तावे ग्रामानुग्राम विहार करता करता केसीकुमार गणधर महाराज श्वेतांवीका नगरीना मनो-रम्य नामना उद्यानमां समोसर्या (आव्या). वनपालके मंत्रीनी आह्वानुसार आ वात तेने जणावी. राजाने आ वातनी खबर पडवा दीधी नहीं, परंतु म्होटा पुरुषतुं आगमन नगरनेविपे लोकोथी अजाणुं रहुं नहीं. घणा रुचिक जनो गुरुमहाराजने घांढी तेमना दर्शननो लाज पण लई आव्या. चित्रसारथीए राजापासे आवी तेमने गुरुमहाराज पधार्यासंबंधी कांईपण न जणावतां, तेमने रयवाकी जवानो घणो शोख हतो तेथी तेमनेज रुचिकर रयवाकी जवानी विनती करी. आ सांजसी राजा खुसी थयो अने तरतज सावधान थई रयवाडी जवा निकळ्यो. चित्रसारथी पण तेमनी साथे गयो. गुरुमहाराज ज्यां आगल देशना देता हता त्यां आगल पाधरोज ते (चित्रसारथी) राजाने खेईने आव्यो, जेथी तेणे गुरुमहाराजने दीठा. गुरु महाराजने जोतांज राजाए मश्करी करवा मांडी थने चित्रसारथी प्रत्ये कहेवा लाग्या के, “अरे चित्र ! एमुंड शुं खवलव करी लो-
ने धुतां पाखंडमां नाखेठे ?” ए कोण ठे ? चित्रे कहुंके, “महाराज !
नयी जाणतो जे ए कोण ठे, जो आपनी ईश्या ते जाणवानी

होय तो आपणे त्यां जईये, एटले जे हशे ते माखम पडशे. चि-
 धनुं कहेयुं ठीक सागवाधी ते मान्य करी राजा चित्रने साये
 लेई गुरुमहाराजपासे आख्या. तथापि अहंपदपणे अनम्र थका
 त्यां आवी चेठा. आ वखते गुरुमहाराजे विशेषता प्रकारे करी
 राजाने घोसवानो प्रसंगज आवी लागे एम धारी जीवनीज
 व्याख्या करवा मांझी. जीवनी वात सांजलीने तरतज राजा बो-
 ली उठ्यो के, हे स्वामी ! तमे महारा जोला लोकोने जूठे जूठ
 चलावीने शुं जोलवो ठो ? वली तमे 'जीव' कहो ठो, पण जीव
 तो क्याईए देखातो नथी. पोकारी पोकारीने जीव जीव फळां
 करो ठो जेथी जोला लोको भ्रमणामां पडे ठे. ते यताधी शकता
 नथी तेमज ते जोवामां आवनो नथी तो शामाटे जुलावो ख-
 धरावो ठो ? जीव तो ठे ज नही. गुरुए कहुं के- ' ते (जीव)
 नजरे नावे, एवुं मानतां थकां तो घणुंज विघटशे. ' राजाए क-
 ह्युंके - ' घणुं शुं विघटशे ? ' गुरुए जणाव्युं के- " तमे तमा-
 रंज विचारो जे, तमारा पोतानी वांसे (पाठख) शुं ठे ? ते त-
 मोने माखम पडे ठे किंवा नथी परंतु ? राजाए कह्युं के, ' वां-
 सो' तो ठे. गुरुए कह्युं के, आपणने आगली (चहु सामेनी)
 सर्व वस्तुनी खयर पडे ठे. पण साक्षात् चहुए करी वांसानी ख-
 धर नथी पडती, तेनुं शी रीते ? एटले के, वांसो चहुवडे देखी
 शकातो नथी, तेम ठतां तमे पाठख 'वांसो' ठे. एम शाकारणथी कहो
 ठो ? तमे 'जीव' नथी देखातो तेथी ते (जीव) मानता नथी,
 तो वांसो ठे एवुं केम मानो ठो ? तमारे तो तमने फावतुं आवे
 ते ज मानवुं, एवुं दीसे ठे. वेमांथी एके प्रकारे एटले हा के ना
 कहेवाने तमने परवरतुं आवशे नही. माटे 'जीव' ठे ए सत्य करी
 मानवुं. आ प्रकारे कहेली गुरुनी वात उपर राजाने कांईक प्रतीती
 थई, परंतु पूरेपूरो संदेह नही जवाधी तेणे जणाव्युं के- " जी-

दरवारना जे कार्य माटे आव्यो हतो ते कामकाज करीने ते (चित्रसारथी) पोतानी श्वेतांबिकानगरीमां आव्यो अने प्रदेशी-राजाने प्रणाम करी पोताने घेर गयो.

त्यारपठी तेणे वनपालकने पोताने घेर एकांतमां वोलावीने कळुं के, उद्यानमां ज्यारे कोई महापुरुष (महात्मा-मुनी) आवे त्यारे एवात राजाने जणावतां पहेलां अर्थात् राजा न जाणे तेम तुं मने प्रथम जणावजे. राजाने एवातनी खबर पडवा देईश नही. वनपालक, प्रधानतुं वचन मस्तके चढावी अर्थात् मान्य करी पोताने स्थानके गयो. एकदा प्रस्तावे ग्रामानुग्राम विहार करता करता केसीकुमार गणधर महाराज श्वेतांबीका नगरीना मनोरम्य नामना उद्यानमां समोसर्या (आव्या). वनपालके मंत्रीनी आह्वानुसार आ वात तेने जणावी. राजाने आ वातनी खबर पडवा दीधी नहीं, परंतु म्होटा पुरुषनुं आगमन नगरनेविषे लोकोथी अजाणुं रहुं नहीं. घणा जविक जनो गुरुमहाराजने घांढी तेमना दर्शननो लाज पण खई आव्या. चित्रसारथीए राजापासे आधी तेमने गुरुमहाराज पधार्यासंबंधी कांईपण न जणावतां, तेमने रयवानी जवानो घणो शोख हतो तेथी तेमनेज रुचिकर रयवामी जवानी बिनती करी. आ सांजही राजा खुसी थयो अने तरतज सावधान थई रयवाडी जवा निकळ्यो. चित्रसारथी पण तेमनी साथे गयो. गुरुमहाराज ज्यां आगल देशना देता हता त्यां आगल पाधरोज ते (चित्रसारथी) राजाने खईने आव्यो, जेथी तेणे गुरुमहाराजने दीठा. गुरु महाराजने जोतांज राजाए मश्करी करवा मांडी अने चित्रसारथी प्रत्ये कहेवा लाग्या के, “अरे चित्र ! एमुंड शुं खवलव करी लोकोने धुती पाखंडमां नाखेठे ?” ए कोण ठे ? चित्रे कळुंके, “महाराज ! हुं नथी जाणतो जे ए कोण ठे, जो आपनी ईश्र ते जाणवानी

होय तो आपणे त्यां जईये, एटखे जे दृशे ते मालम पडशे. चित्रनुं कहेवुं ठीक लागवाची ते मान्य करी राजा चित्रने साये लेई गुरुमहाराजपासे आख्या. तथापि अहंपदपणे अतम्र थका त्यां आवी वेठा. आ वखते गुरुमहाराजे विशेषता प्रकारे करी राजाने घोसवानो प्रसंगज आवी लागे एम धारी जीवनीज व्याख्या करवा मांकी. जीवनी वात सांजखीने तरतज राजा बोली उट्यो के, हे स्वामी ! तमे महारा जोला लोकोने जूठे जूठ चलावीने शुं जोलवो ठो ? वली तमे 'जीव' कहो ठो, पण जीव तो फ्यांईए देखातो नथी. पोकारी पोकारीने जीव जीव फलां करो ठो जेथी जोला लोको भ्रमणामां पडे ठे. ते चताधी शकता नथी तेमज ते जोवामां आवतो नथी तो शामाटे जुलावो खवरावो ठो ? जीव तो ठे ज नही. गुरुए कहुं के— ' ते (जीव) नजरे नावे, एवुं मानतां थकां तो घणुंज विघटशे. ' राजाए कहुंके — ' घणुं शुं विघटशे ? ' गुरुए जणाव्युं के— " तमे तमारुंज विचारो जे, तमारा पोतानी वांसे (पाठल) शुं ठे ? ते तमोने मालम पडे ठे किंवा नथी परंतु ? राजाए कहुं के, ' वांसो ' तो ठे. गुरुए कहुं के, आपणने आगली (चहु सामेनी) सर्व वस्तुनी खयर पडे ठे, पण साक्षात् चहुए करी वांसानी खयर नथी पडती, तेनुं शी रीते ? एटखे के, वांसो चहुवडे देखी शकातो नथी, तेम ठतां तमे पाठल 'वांसो' ठे, एम शाकारणची कहो ठो ? तमे 'जीव' नथी देखातो तेथी ते (जीव) मानता नथी, तो वांसो ठे एवुं केम मानो ठो ? तमारे तो तमने फावलुं आवे ते म मानवुं, एवुं दीसे ठे. वेमांथी एके प्रकारे एटखे हा के ना कहेवाने तमने परवरुंतु आवशे नही. माटे 'जीव' ठे ए सत्य करी मानवुं. आ प्रकारे कहेछी गुरुनी वात उपर राजाने कांईक प्रतित्ती यई, परंतु पूरेपूरो संदेह नही जवाची तेणे जणाव्युं के— " जी-

दरवारना जे कार्य माटे आव्यो हतो ते कामकाज करीने ते (चित्रसारथी) पोतानी श्वेतांविकानगरीमां आव्यो अने प्रदेशी-राजाने प्रणाम करी पोताने घेर गयो.

त्यारपठी तेणे वनपालकने पोताने घेर एकांतमां वोलावीने कहुं के, उद्यानमां ज्यारे कोई महापुरुष (महात्मा—मुनी) आवे त्यारे ए वात राजाने जणावतां पहेलां अर्थात् राजा न जाणे तेम तुं मने प्रथम जणावजे. राजाने ए वातनी खबर पडवा देईश नही. वनपालक, प्रधानतुं वचन मस्तके चढावी अर्थात् मान्य करी पोताने स्थानके गयो. एकदा प्रस्तावे ग्रामानुग्राम विहार करता करता केसीकुमार गणधर महाराज श्वेतांवीका नगरीना मनोरम्य नामना उद्यानमां समोसर्या (आव्या). वनपालके मंत्रीनी आह्वानुसार आ वात तेने जणावी, राजाने आ वातनी खबर पडवा दीधी नहीं, परंतु म्होटा पुरुषतुं आगमन नगरनेविपे लोकोधी अजाएयुं रहुं नहीं. घणा जविक जनो गुरुमहाराजने धांदी तेमना दर्शननो छाज पण खई आव्या. चित्रसारथीए राजापासे आवी तेमने गुरुमहाराज पधार्यासंबंधी कांईपण न जणावतां, तेमने रयवाही जवानो घणो शोख हतो तेथी तेमनेज रुचिकर रयवाही जवानी बिनती करी. आ सांजह्मी राजा खुसी थयो अने तरतज सावधान थई रयवाडी जवा निकल्यो. चित्रसारथी पण तेमनी साथे गयो. गुरुमहाराज ज्यां आगल देशना देता हता त्यां आगल पाधरोज ते (चित्रसारथी) राजाने खेईने आव्यो, जेथी तेणे गुरुमहाराजने दीठा. गुरु महाराजने जोतांज राजाए मश्करी करवा मांडी अने चित्रसारथी प्रत्ये कहेवा लाग्या के, “अरे चित्र ! ए मुंड शुं खवसव करी लोकोने धुती पाखंडमां नाखेठे ?” ए कोण ठे ? चित्रे कहुंके, “महाराज ! हुं नथी जाणतो जे ए कोण ठे, जो आपनी ईश ते जाणवानी

होय तो आपणे त्यां जईये, एटले जे हशे ते माळम पडशे. चित्रनुं कहेवुं ठीक लागवाची ते मान्य करी राजा चित्रने साये लेई गुरुमहाराजपाते आव्या. तथापि अहंपदपणे अनम्र थका त्यां आवी वेठा. आ वखते गुरुमहाराजे विशेषता प्रकारे करी राजाने बोलवानो प्रसंगज आवी खागे एम धारी जीवनीज व्याख्या करवा मांही. जीवनीघात सांजलीने तरतज राजा बोली उठ्यो के, हे स्वामी ! तमे महारा जोसा लोकोने जूवे जूव चलावीने शुं जोलवो ठो ? बली तमे 'जीव' कहो ठो, पण जीव तो क्याईए देखातो नथी. पोकारी पोकारीने जीव जीव कल्यां करो ठो जेथी जोसा लोको भ्रमणामां पडे ठे. ते यतावी शकता नथी तेमज ते जोवामां आवतो नथी तो शामाडे जुलावो खबरावो ठो ? जीव तो ठे ज नहीं. गुरुए कहुं के- ' ते (जीव) नजरे नावे, एवुं मानतां थकां तो घणुंज विघटशे. ' राजाए कहुंके - ' घणुं शुं विघटशे ? ' गुरुए जणाव्युं के- " तमे तमारुंज विचारो जे, तमारा पोतानी वांसे (पाठस) शुं ठे ? ते तमोने माळम पडे ठे किंवा नथी परंतु ? राजाए कहुं के, ' वांसो ' तो ठे. गुरुए कहुं के, आपणने आगली (चहु सामेनी) सर्प वस्तुनी खबर पडे ठे, पण साक्षात् चहुए करी वांस्तानी खबर नथी पडती, तेनुं शी रीते ? एटले के, वांसो चहुवडे देखी शकातो नथी, तेम ठतां तमे पाठस 'वांसो' ठे, एम शाकारणची कहो ठो ? तमे 'जीव' नथी देखातो तेथी ते (जीव) मानता नथी, तो वांसो ठे एवुं केम मानो ठो ? तमारे तो तमने पावतुं आवे ते ज मानवुं, एवुं दीसे ठे. चेमांची एके प्रकारे एटले हा के ना कहेवाने तमने परवरतुं आवशे नहीं. माटे 'जीव' ठे ए सत्य करी मानवुं. आ प्रकारे कहेखी गुरुनी बात उपर राजाने कांईक प्रतीती धई, परंतु पूरेपूरो संदेह नहीं जवाची तेणे जणाव्युं के- " जी-

દરવારના જે કાર્ય માટે આવ્યો હતો તે કામકાજ કરીને તે (ચિત્રસારથી) પોતાની શ્વેતાંબિકાનગરીમાં આવ્યો અને પ્રદેશી-રાજાને પ્રણામ કરી પોતાને ઘેર ગયો.

ત્યારપછી તેણે વનપાલકને પોતાને ઘેર એકાંતમાં બોલાવીને કહ્યું કે, હયાનમાં જ્યારે કોઈ મહાપુરુષ (મહાત્મા—મુની) આવે ત્યારે એ વાત રાજાને જણાવતાં પહેલાં અર્થાત્ રાજા ન જાણે તેમ તું મને પ્રથમ જણાવજે. રાજાને એ વાતની સ્વરૂપ પદ્ધતિ નહીં. વનપાલક, પ્રધાનનું વચન મસ્તકે ચઢાવી અર્થાત્ માન્ય કરી પોતાને સ્થાનકે ગયો. એકદા પ્રસ્તાવે ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતા ફરતા કેસીકુમાર ગણધર મહારાજ શ્વેતાંબીકા નગરીના મનો-રમ્ય નામના હયાનમાં સમોસર્યા (આવ્યા). વનપાલકે મંત્રીની આજ્ઞાનુસાર આ વાત તેને જણાવી. રાજાને આ વાતની સ્વરૂપ પડવા લાગી નહીં, પરંતુ મોટા પુરુષનું આગમન નગરને વિષે લોકોથી અજાણ્યું રહ્યું નહીં. ઘણા જ વિક જનો ગુરુમહારાજને ઘાંડી તેમના દર્શનનો લાજ પણ લઈ આવ્યા. ચિત્રસારથીએ રાજાપાસે આવી તેમને ગુરુમહારાજ પધાર્યાસંબંધી કાંઈપણ ન જણાવતાં, તેમને રચવાની જવાનો ઘણો શોલ હતો તેથી તેમને જ રુચિકર રચવાની જવાની વિનંતી કરી. આ સાંજલી રાજા સુસી થયો અને તરતજ સાવધાન થઈ રચવાની જવા નિકળ્યો. ચિત્રસારથી પણ તેમની સાથે ગયો. ગુરુમહારાજ જ્યાં આગલ દેશના દેતા હતા ત્યાં આગલ પાધરોજ તે (ચિત્રસારથી) રાજાને લેઈને આવ્યો, જેથી તેણે ગુરુમહારાજને લીધા. ગુરુ મહારાજને જોતાં જ રાજાએ મસ્કરી કરવા માંડી અને ચિત્રસારથી પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા કે, “અરે ચિત્ર ! એ મુંડ શું સ્વસ્થ કરી લોકોને ધુત્તી પાલંડમાં નાલેલે ?” એ કોણ છે? ચિત્રે કહ્યું કે, “મહારાજ ! હું નથી જાણતો કે એ કોણ છે, જો આપની ઈચ્છા તે જાણવાની

होय तो आपणे त्यां जईये, एटले जे दृशे ते मालम पडशे. चि-
 प्रतुं कहेवुं ठीक लागवाची ते मान्य करी राजा चित्रने साये
 लेई गुरुमहाराजपासे आढ्या. तथापि अहंपदपणे अथनम्र थका
 त्यां आवी वेठा. आ वखते गुरुमहाराजे विशेषता प्रकारे करी
 राजाने घोसवानो प्रसंगज आवी लागे एम धारी जीवनीज
 व्याख्या करवा मांमी. जीवनी वात सांजखीने तरतज राजा घो-
 खी उठयो के, हे स्वामी ! तमे महारा जोला लोकोने जूठे जूठ
 चलावीने शुं जोखवो ठो ? वली तमे 'जीव' कहो ठो, पण जीव
 तो क्याईए देखातो नथी. पोकारी पोकारीने जीव जीव फळां
 करो ठो जेथी जोला लोको भ्रमणामां पडे ठे. ते वतावी शक्ता
 नथी तेमज ते जोवामां आवतो नथी तो शामाटे जुलावो ख-
 वरावो ठो ? जीव तो ठे ज नहीं. गुरुए कहुं के—' ते (जीव)
 नजरे नावे, एवुं मानतां थकां तो घणुंज विघटशे.' राजाए क-
 ह्युंके — ' घणुं शुं विघटशे ? ' गुरुए जणाव्युं के— " तमे तमा-
 रुंज विचारो जे, तमारा पोतानी वांसे (पाठल) शुं ठे ? ते त-
 मोने मालम पडे ठे किंवा नथी परतुं ? राजाए कह्युं के, ' वां-
 सो' तो ठे. गुरुए कह्युं के, आपणने आगली (चहु) सामेनी)
 सर्थ वस्तुनी खबर पडे ठे, पण साक्षात् चहुए करी वांसानी ख-
 वर नथी पडती, तेनुं शी रीते ? एटले के, वांसो चहुवडे देखी
 शकातो नथी, तेम ठतां तमे पाठल 'वांसो' ठे, एम शाकारणथी कहो
 ठो ? तमे 'जीव' नथी देखातो तेथी ते (जीव) मानता नथी,
 तो वांसो ठे एवुं केम मानो ठो ? तमारे तो तमने फावतुं आवे
 ते ज मानवुं, एवुं दीसे ठे. वेमांथी एके प्रकारे एटले हा के ना
 कहेवाने तमने परवरतुं आवशे नहीं. माटे 'जीव' ठे ए सत्य करी
 मानवुं. आ प्रकारे कहेखी गुरुनी वात उपर राजाने कांईक प्रतित्ती
 थई, परंतु पूरेपूरो संदेह नहीं जवाची तेणे जणाव्युं के—“ जी-

दरवारना जे कार्य माटे आव्यो हतो ते कामकाज करीने ते (चित्रसारथी) पोतानी श्वेतांविकानगरीमां आव्यो अने प्रदेशी-राजाने प्रणाम करी पोताने घेर गयो.

त्यारपठी तेणे वनपालकने पोताने घेर एकांतमां बोलावीने कहुं के, उद्यानमां ज्यारे कोई महापुरुष (महात्मा-मुनी) आवे त्यारे ए वात राजाने जणावतां पहेलां अर्थात् राजा न जाणे तेम तुं मने प्रथम जणावजे. राजाने ए वातनी खबर पकवा देईश नही. वनपालक, प्रधाननुं वचन मस्तके चढावी अर्थात् मान्य करी पोताने स्थानके गयो. एकदा प्रस्तावे ग्रामानुग्राम विहार करता करता केसीकुमार गणधर महाराज श्वेतांविका नगरीना मनोरम्य नामना उद्यानमां समोसर्पा (आव्या). वनपालके मंत्रीनी आह्वानुसार आ वात तेने जणावी. राजाने आ वातनी खबर पडवा दीधी नहीं, परंतु म्होटा पुरुषनुं आगमन नगरनेविषे लोकोर्थी अजाणुं रहुं नहीं. घणा जविक जनो गुरुमहाराजने घांवी तेमना दर्शननो लाज पण लई आव्या. चित्रसारथीए राजापासे आवी तेमने गुरुमहाराज पधार्यासंबंधी कांईपण न जणावतां, तेमने रयवाकी जवानो घणो शोल हतो तेथी तेमनेज रुचिकर रयवाकी जवानी विनती करी. आ सांजली राजा खुसी थयो अने तरतज सावधान थई रयवाडी जवा निकळ्यो. चित्रसारथी पण तेमनी साथे गयो. गुरुमहाराज ज्यां आगल देशना देता हता त्यां आगल पाधरोज ते (चित्रसारथी) राजाने खेईने आव्यो, जेथी तेणे गुरुमहाराजने दीठा. गुरु महाराजने जोतांज राजाए मश्करी करवा मांडी अने चित्रसारथी प्रत्ये कहेवा लाग्या के, “अरे चित्र ! ए मुंड शुं खवलव करी लोकोने धुती पाखंडमां नाखेते ?” ए कोण ठे ? चित्रे कहुंके, “महाराज ! हुं नथी जाणतो जे ए कोण ठे, जो आपनी ईश्या ते जाणवानी

होय तो थापणे त्यां जईये, एटले जे दृशे ते मालम पडशे. चि-
त्रतुं कहेवुं ठीक लागवाची ते मान्य करी राजा चित्रने साथे
लेई गुरुमहाराजपासे थाव्या. तथापि अहंपदपणे अनम्र यका
त्यां आवी वेता. आ वखते गुरुमहाराजे विशेषता प्रकारे करी
राजाने घोलवानो प्रसंगज आवी लागे एम धारी जीवनीज
व्याख्या करवा मांणी. जीवनीचात सांजलीने तरतज राजा चो-
ली उठ्यो के, हे स्वामी ! तमे महारा जोला लोकोने जूठे जूठ
चलावीने शुं जोलवो ठो ? वली तमे 'जीव' कहो ठो, पण जीव
तो क्याईए देखातो नथी. पोकारी पोकारीने जीव जीव कहां
करो ठो जेथी जोला लोको भ्रमणामां पडे ठे. ते वतावी शकता
नथी तेमज ते जोवामां आवतो नथी तो शामाटे जुलावो ख-
वरावो ठो ? जीव तो ठे ज नहीं. गुरुए कहां के- ' ते (जीव)
नजरे नावे, एवुं मानतां यकां तो घणुंज विघटशे. ' राजाए क-
हांके - ' घणुं शुं विघटशे ? ' गुरुए जणाव्युं के- " तमे तमा-
रुंज विचारो जे, तमारा पोतानी वांसे (पाठख) शुं ठे ? ते त-
मोने मालम पडे ठे किंवा नथी परतुं ? राजाए कहां के, ' वां-
सो' तो ठे. गुरुए कहां के, थापणने आगली (चहु सामेनी)
सर्व वस्तुनी खबर पडे ठे, पण साक्षात् चहुए करी वांसानी ख-
बर नथी पडती, तेनुं शी रीते ? एटले के, वांसो चहुवडे देखी
शकातो नथी, तेम ठतां तमे पाठख 'वांसो' ठे, एम शाकारणथी कहो
ठो ? तमे 'जीव' नथी देखातो तेथी ते (जीव) मानता नथी,
तो वांसो ठे एवुं केम मानो ठो ? तमारे तो तमने फावलुं आवे
ते ज मानवुं, एवुं दीसे ठे. वेमांथी एके प्रकारे एटले हा के ना
कहेवाने तमने परवरतुं आवशे नहीं. माटे 'जीव' ठे ए सत्य करी
मानवुं. आ प्रकारे कहेली गुरुनी वात उपर राजाने काईक प्रतिली
थई, परंतु पूरेपूरो संदेह नहीं जवाची तेणे जणाव्युं के- " जी-

दरबारना जे कार्य माटे आव्यो हतो ते कामकाज करीने ते (चित्रसारथी) पोतानी श्वेतांविकानगरीमां आव्यो अने प्रदेशी-राजाने प्रणाम करी पोताने घेर गयो.

हजारपत्री तेणे वनपालकने पोताने घेर एकांतमां बोलावीने कशुं के, वृधानमां ज्यारे कोई महापुरुष (महात्मा-मुनी) आवे हारे एवात राजाने जणावतां पहेलां अर्थात् राजा न जाणे तेम गुं मने प्रथम जणावजे. राजाने एवातनी खबर पकवा देखिश नही. वनपालक, प्रधाननुं यचन मस्तके चढावी अर्थात् मान्य करी पोताने ग्यानके गयो. एकदा प्रस्तावे ग्रामानुग्राम विहार करता करता केंगीकुमार गणधर महाराज श्वेतांविका नगरीना मनो-रुप नामना वृधानमां समोसयां (आव्या). वनपालके मंत्रीनी आह्वानुमार आवात तेने जणावी. राजाने आवातनी खबर पकवा दीधी नही, परंतु म्होटा पुरुषनुं आगमन नगरनेविषे सोकोधी अजाण्युं रहुं नही. घणा नविक जनो गुरुमहाराजने बांई तेमना दर्शननो खान पण खई आव्या. चित्रसारथीण राजाराने आवी तेमने गुरुमहाराज पधायोसंयधी कांईपण न जयावतां, तेमने रयवामी जयानो घणो शोल हतो तैथी हेमनेज रुनिकर रयवामी जयानी विननी करी. आ सांनसी राजा खुर्ची थरां अने तरनज सावधान थई रयवाडी जया निकळ्यो. चित्रसारथी पण तेमनी माये गयो. गुरुमहाराज ज्यां आगव देखना देता हता त्यां आगव पाचरोज ते (चित्रसारथी) राजाने खईने आव्यो, जेथी तेणे गुरुमहाराजने दीना. गुरु महाराजने जोतांज रात्राण मश्करी करवा मांई अने चित्रसारथी प्रत्ये कडेवा खाव्या के, “थरे चित्र ! ए मुंद शुं खयवय करी सो-कोने धुनी पामंडमां नावने ?” ए कोण ठे? चित्रे कशुंके, “महागज ! हुं नथी जाणतो जे ए कोण ठे, जो आपनी देवा ते जाणानी

होय तो आपणे त्यां जईये, एटले जे दृशे ते माळम पडशे. चि-
 प्रतुं कहेवुं ठीक लागवाची ते मान्य करी राजा चित्रने साये
 लेई गुरुमहाराजपासे आख्या. तथापि अहंपदपणे अतन्न चका
 त्यां आची येता. आ वखते गुरुमहाराजे विशेषता प्रकारे करी
 राजाने बोलवानो प्रसंगज आची लागे एम धारी जीवनीज
 व्याख्या करवा मांभी. जीवनी वात सांजलीने तरतज राजा बो-
 ली उट्यो के, हे स्वामी ! तमे महारा जोसा लोकोने जूवे जूव
 चलावीने शुं जोलवो ठो ? वली तमे 'जीव' कहो ठो, पण जीव
 तो क्याईए देखातो नथी. पोकारी पोकारीने जीव जीव कल्यां
 करो ठो जेथी जोसा लोको भ्रमणामां पडे ठे. ते वतावी शकता
 नथी तेमज ते जोवामां आवतो नथी तो शामाटे जुलावो ख-
 वरावो ठो ? जीव तो ठे ज नहीं. गुरुए कहुं के—' ते (जीव)
 नजरे नावे, एवुं मानतां चकां तो घणुंज विघटशे.' राजाए क-
 ह्युंके — ' घणुं शुं विघटशे ? ' गुरुए जणाव्युं के— " तमे तमा-
 रुंज विचारो जे, तमारा पोतानी वांसे (पाठल) शुं ठे ? ते त-
 मोने माळम पडे ठे किंवा नथी पळतुं ? राजाए कहुं के, ' वां-
 सो' तो ठे. गुरुए कहुं के, आपणने आगली (चक्षु सामेनी)
 सर्थ वस्तुनी खबर पडे ठे, पण साक्षात् चक्षुए करी वांस्तानी ख-
 बर नथी पडती, तेनुं शी रीते ? एटले के, वांसो चक्षुबडे देखी
 शकातो नथी, तेम ठतां तमे पाठल 'वांसो' ठे, एम शाकारणची कहो
 ठो ? तमे 'जीव' नथी देखातो तेथी ते (जीव) मानता नथी,
 तो वांसो ठे एवुं केम मानो ठो ? तमारे तो तमने फावलुं आवे
 ते ज मानवुं, एवुं दीसे ठे. वेमांथी एके प्रकारे एटले हा के ना
 कहेवाने तमने परवरतुं आवशे नहीं. माटे 'जीव' ठे ए सत्य करी
 मानवुं. आ प्रकारे कहेखी गुरुनी वात उपर राजाने काईक प्रतित्ती
 घई, परंतु पूरेपूरो संदेह नहीं जवाची तेणे जणाव्युं के—“ जी-

दरदारना जे कार्य भाटे आव्यो हतो ते कामकाज करीने ते (चित्रसारथी) पोतानी श्वेतांविकानगरीमां आव्यो अने प्रदेशी-राजाने प्रणाम करी पोताने घेर गयो.

त्यारपठी तेणे वनपालकने पोताने घेर एकांतमां बोलावीने कहुं के, उद्यानमां ज्यारे कोई महापुरुष (महात्मा—मुनी) आवे त्यारे ए वात राजाने जणावतां पहेलां अर्थात् राजा न जाणे तेम तुं मने प्रथम जणावजे. राजाने ए वातनी खबर परुवा देईश नही. वनपालक, प्रधाननुं वचन मस्तके चढावी अर्थात् मान्य करी पोताने स्थानके गयो. एकदा प्रस्तावे ग्रामानुग्राम विहार करता करता केसीकुमार गणधर महाराज श्वेतांवीका नगरीना मनो-रम्य नामना उद्यानमां समोसयां (आव्या). वनपालके मंत्रीनी आह्वानुसार आ वात तेने जणावी. राजाने आ वातनी खबर पडवा दीधी नहीं, परंतु म्होटा पुरुषनुं आगमन नगरनेविषे लोकोथी अजाएयुं रह्युं नहीं. घणा जविक जनो गुरुमहाराजने वांदी तेमना दर्शननो खाज पण खई आव्या. चित्रसारथीए राजापासे आवी तेमने गुरुमहाराज पधार्यासंबंधी कांईपण न जणावतां, तेमने रयवाडी जवानो घणो शोख हतो तेथी तेमनेज रुचिकर रयवाडी जवानी बिनती करी. आ सांजली राजा खुसी थयो अने तरतज सावधान थई रयवाडी जवा निकळ्यो. चित्रसारथी पण तेमनी साथे गयो. गुरुमहाराज ज्यां आगळ देशना देता हता त्यां आगळ पाधरोज ते (चित्रसारथी) राजाने खईने आव्यो, जेथी तेणे गुरुमहाराजने दीठा. गुरु महाराजने जोतांज राजाए मश्करी करवा मांडी अने चित्रसारथी प्रत्ये कहेवा लाग्या के, “अरे चित्र ! ए मुंड शुं खवलव करी लो-कोने धुती पाखंडमां नाखेते ?” ए कोण ठे ? चित्रे कहुंके, “महाराज ! हुं नथी जाणतो जे ए कोण ठे, जो आपनी ईश ते जाणवानी

होय तो आपणें त्यां जईये, एटले जे दृशे ते माळम पडशे. चित्रुं कहेयुं ठीक लागवाची ते मान्य करी राजा चित्रने साचे लेई गुरुमहाराजपासे आख्या. तथापि अहंपदपणे अतनत्र थका त्यां आवी वेग. आ वखते गुरुमहाराजे विशेषता प्रकारे करी राजाने घोलवानो प्रसंगज आवी लागे एम धारी जीवनीज व्याख्या करवा मांगी. जीवनीघात सांजलीने तरतज राजा बोली उटयो के, हे स्वामी ! तमे महारा जोला लोकोने जूठे जूठे घलावीने शुं जोलवो ठो ? वली तमे 'जीव' कहो ठो, पण जीव तो क्याईए देखातो नथी. पोकारी पोकारीने जीव जीव कक्षां करो ठो जेथी जोला लोको भ्रमणामां पडे ठे. ते यत्ताची शकता नथी तेमज ते जोवामां आवतो नथी तो शामाटे जुलावो खबरावो ठो ? जीव तो ठे ज नही. गुरुए कहुं के- ' ते (जीव) नजरे नावे, एयुं मानतां थकां तो घणुंज विघटशे. ' राजाए कहुंके - ' घणुं शुं विघटशे ? ' गुरुए जणाव्युं के- " तमे तमारुंज विचारो जे, तमारा पोतानी वांसे (पाठल) शुं ठे ? ते तमोने माळम पडे ठे किंवा नथी परतुं ? राजाए कहुं के, ' वांसो ' तो ठे. गुरुए कहुं के, आपणने आगली (चहु सामेनी) सर्व वस्तुनी खबर पडे ठे, पण साक्षात् चहुए करी वांसानी खबर नथी पडती, तेनुं शी रीते ? एटले के, वांसो चहुवडे देखी शकातो नथी, तेम ठतां तमे पाठल 'वांसो' ठे, एम शाकारणथी कहो ठो ? तमे 'जीव' नथी देखातो तेथी ते (जीव) मानता नथी, तो वांसो ठे एयुं केम मानो ठो ? तमारे तो तमने फावतुं आवे ते ज मानवुं, एयुं दीसे ठे. वेमांथी एके प्रकारे एटले हा के ना कहेवाने तमने परवरतुं आवशे नही. माटे 'जीव' ठे ए सत्य करी मानवुं. आ प्रकारे कहेली गुरुनी वात उपर राजाने कांईक प्रतिली धई, परंतु पूरेपूरो संदेह नहीं जवाची तेणे जणाव्युं के- " जी-

दरबारना जे कार्य माटे आव्यो हतो ते कामकाज करीने ते (चित्रसारथी) पोतानी श्वेतांत्रिकानगरीमां आव्यो अने प्रदेशी-राजाने प्रणाम करी पोताने घेर गयो.

त्यारपठी तेणे वनपालकने पोताने घेर एकांतमां वोलावीने कलुं के. उद्यानमां ज्यारे कोई महापुरुष (महात्मा—मुनी) आवे त्यारे पधात राजाने जणावतां पहेलां अर्थात् राजा न जाणे तेम तुं मने प्रयम जणावजे. राजाने ए वातनी खबर पकवा देईश नही. वनपालक, प्रधानतुं वचन मस्तके चढावी अर्थात् मान्य करी पोताने रयानके गयो. एकदा प्रस्तावे ग्रामानुग्राम विहार करता परता कैमीकुमार गणधर महाराज श्वेतांत्रिका नगरीना मनो-रम्य नामना उद्यानमां समोसर्या (आव्या). वनपालके मंत्रीनी आह्वानुसार आ वात तेने जणावी. राजाने आ वातनी खबर पड्या दीधी नहीं, परंतु म्होटा पुरुषनुं आगमन नगरनेविषे सोकोर्यी थजाण्युं रहुं नहीं. घणा चविक जनो गुरुमहाराजने बांदी तेमना दर्शननो खान पण खई आव्या. चित्रसारथीए राजापास आवी तेमने गुरुमहाराज पधार्यासंबंधी कांईपण न जणावतां, तेमने रयवानी जवानी घणो शोख हतो तेथी तेमनेज रुचिकर रयवानी जवानी विनती करी. आ सांनहसी राजा खुसी थयो अने तरतज सावधान थई रयवाडी जवा निकळ्यो. चित्रसारथी पण तेमनी साये गयो. गुरुमहाराज ज्यां आगस देशना देना हता त्यां आगस पाधरोज ते (चित्रसारथी) राजाने खईने आव्यो, जेथी तेणे गुरुमहाराजने दीठा. गुरु महाराजने जोतांज राजाए मश्करी करवा मांडी अने चित्रसारथी प्रत्ये कहेवा लाग्या के, “अरे चित्र ! ए मुंड शुं खयखय करी सो-कोने घुती पामंडमां नाखेने ?” ए कोण ठे ? चित्रे कलुंके, “महाराज ! हुं नर्या जायतो जे ए कोण ठे, जो आपनी ईश ते जाणवानी

होय तो आपणें त्यां जईये, एटखे जे दृशे ते माळम पडशे. चि-
 ध्रनुं कहेयुं ठीक लागवाची ते मान्य करी राजा चित्रने साये
 लेई गुरुमहाराजपासे आख्या. तथापि अहंपदपणे अनम्र थका
 त्यां आवी वेठा. आ बखते गुरुमहाराजे विशेषता प्रकारे करी
 राजाने घोसवानो प्रसंगज आवी लागे एम धारी जीवनीज
 व्याख्या करवा मांणी. जीवनी वात सांजलीने तरतज राजा घो-
 खी उठ्यो के, हे स्वामी ! तमे महारा जोला लोकोने जूठे जूठ
 चलावीने शुं जोलवो ठो ? वली तमे 'जीव' कहो ठो, पण जीव
 तो क्याईए देखातो नथी. पोकारी पोकारीने जीव जीव कझां
 करो ठो जेथी जोला लोको भ्रमणामां पडे ठे. ते बत्तावी शकता
 नथी तेमज ते जोवामां आवतो नथी तो शामाटे जुलावो ख-
 बरावो ठो ? जीव तो ठे ज नही. गुरुए कहुं के- ' ते (जीव)
 नजरे नावे, एवुं मानतां थकां तो घणुंज विघटशे. ' राजाए क-
 ह्युंके - ' घणुं शुं विघटशे ? ' गुरुए जणाव्युं के- " तमे तमा-
 रुंज विचारो जे, तमारा पोतानी वांसे (पाठख) शुं ठे ? ते त-
 मोने माळम पडे ठे किंवा नथी परतुं ? राजाए कहुं के, ' वां-
 सो' तो ठे. गुरुए कहुं के, आपणने आगली (चहु सामेनी)
 सर्व वस्तुनी खबर पडे ठे, पण साक्षात् चहुए करी वांसानी ख-
 बर नथी पडती, तेनुं शी रीते ? एटखे के, वांसो चहुवडे देखी
 शकातो नथी, तेम ठतां तमे पाठख 'वांसो' ठे, एम शाकारणथी कहो
 ठो ? तमे 'जीव' नथी देखातो तेथी ते (जीव) मानता नथी,
 तो वांसो ठे एवुं केम मानो ठो ? तमारे तो तमने फावतुं आवे
 ते ज मानवुं, एवुं दीसे ठे. वेमांथी एके प्रकारे एटखे हा के ना
 कहेवाने तमने परवरतुं आवशे नही. माटे 'जीव' ठे ए सत्य करी
 मानवुं. आ प्रकारे कहेखी गुरुनी वात उपर राजाने कांईक प्रतिली
 घई, परंतु पूरेपूरो संदेह नही जवाची तेणे जणाव्युं के- " जी-

दरवारना जे कार्य माटे आव्यो हतो ते कामकाज करीने ते (चित्रसारथी) पोतानी श्वेतांविकानगरीमां आव्यो अने प्रदेशी-राजाने प्रणाम करी पोताने घेर गयो.

त्यारपटी तेणे वनपालकने पोताने घेर एकांतमां वोलावीने कहुं के, उद्यानमां ज्यारे कोई महापुरुष (महात्मा—मुनी) आवे त्यारे एवात राजाने जणावतां पहेलां अर्थात् राजा न जाणे तेम तुं मने प्रथम जणावजे. राजाने एवातनी खबर पक्रवा देईश नही. वनपालक, प्रधानतुं वचन मस्तके चढावी अर्थात् मान्य करी पोताने स्थानके गयो. एकदा प्रस्तावे ग्रामानुग्राम विहार करता करता केसीकुमार गणधर महाराज श्वेतांवीका नगरीना मनोरम्य नामना उद्यानमां समोसर्या (आव्या). वनपालके मंत्रीनी आज्ञानुसार आवात तेने जणावी. राजाने आवातनी खबर पडवा दीधी नहीं, परंतु म्होटा पुरुषनुं आगमन नगरनेविषे लोकोथी अजाण्युं रह्युं नहीं. घणा जविक जनो गुरुमहाराजने धांदी तेमना दर्शननो लाज पण खई आव्या. चित्रसारथीए राजापासे आवी तेमने गुरुमहाराज पधार्यासंबंधी कांईपण न जणावतां, तेमने रयवानी जवानो घणो शोख हतो तेथी तेमनेज रुचिकर रयवानी जवानी विनती करी. आ सांजली राजा खुसी थयो अने तरतज सावधान थई रयवाडी जवा निकळ्यो. चित्रसारथी पण तेमनी साथे गयो. गुरुमहाराज ज्यां आगल देशना देता हता त्यां आगल पाधरोज ते (चित्रसारथी) राजाने खेईने आव्यो, जेथी तेणे गुरुमहाराजने दीठा. गुरु महाराजने जोतांज राजाए मश्करी करवा मांडी अने चित्रसारथी प्रत्ये कहेवा लाग्या के, “अरे चित्र ! एमुंड शुं खवलव करी लोकोने धुती पाखंडमां नाखेठे ?” एकोण ठे ? चित्रे कहुंके, “महाराज ! हुं नथी जाणतो जे एकोण ठे, जो आपनी ईछा ते जाणवानी

होय तो आपणे त्यां जईये, एटले जे ह्मते मालम पडशे. चित्रतुं कहेवुं ठीक सागवाधी ते मान्य करी राजा चित्रने साये लेई गुरुमहाराजपाते आल्या. तथापि अहंपदपणे धनत्र घका त्यां आवी घेता. ह्या वखते गुरुमहाराजे विशेषता प्रकारे करी राजाने धोलवानो प्रसंगज आवी लागे एम धारी जीवनीज व्याख्या करया मांणी. जीवनी वात सांजलीने तरतज राजा बोली उठयो के, हे स्वामी ! तमे महारा जोला लोकोने जूठे जूठ चलावीने शुं जोलवो ठो ? वली तमे 'जीव' कहो ठो, पण जीव तो क्याईए देखातो नथी. पोकारी पोकारीने जीव जीव कल्यां करो ठो जेथी जोला लोको भ्रमणामां पडे ठे. ते घताधी शक्ता नथी तेमज ते जोवामां आवतो नथी तो शामाटे जुलावो खबरावो ठो ? जीव तो ठे ज नही. गुरुए कहुं के—' ते (जीव) नजरे नावे, एवुं मानतां चकां तो घणुंज विघटशे.' राजाए कहुं के—' घणुं शुं विघटशे ? ' गुरुए जणाव्युं के— " तमे तमारुंज विचारो जे, तमारा पोतानी बांसे (पाठल) शुं ठे ? ते तमोने मालम पडे ठे किंवा नथी पणतुं ? राजाए कहुं के, ' बांसां तो ठे. गुरुए कहुं के, आपणने आगली (चहु सामेनी) सर्व वस्तुनी खबर पडे ठे, पण साक्षात् चहुए करी बांसानी खबर नथी पडती, तेनुं शी रीते ? एटले के, बांसां चहुवडे देखी शकातो नथी, तेम ठतां तमे पाठल 'बांसां' ठे, एम शाकारणधी कहो ठो ? तमे 'जीव' नथी देखातो तेथी ते (जीव) मानता नथी, तो बांसां ठे एवुं केम मानो ठो ? तमारे तो तमने फावतुं आवे ते ज मानवुं, एवुं दीसे ठे. वेमांची एके प्रकारे एटले हा के ना कहेवाने तमने परवरतुं आवशे नही. माटे 'जीव' ठे ए सत्य करी मानवुं. ह्या प्रकारे कहेली गुरुनी वात उपर राजाने कांईक प्रतिली घई, परंतु पूरेपूरो संदेह नही जवाधी तेणे जणाव्युं के— " जी-

વને જોવા માટે મેં કેટલાક ચોરને હાથે, ઠેકન જેકન કર્યા, પણ જીવ કિહાંયેં ન દીધો. ” ગુરુ કહ્યું કે, તું જો, અરણીના કાષ્ટમાં અગ્નિ છે કે નહીં ? તેમાં અગ્નિ છે. પરંતુ કેટલીક રૂપી વસ્તુનો સ્વજાવ તત્કાલ નહીં દેલાવાનો હોવાથી તેમાં અગ્નિ છે એવું તુરત માલમ પડતું નથી, પણ જો તેને (અરણીના કાષ્ટને) છોડાના સરિયા પ્રમુખ સાથે ઘસે તો અગ્નિ પ્રગટ થાય છે. રૂપી પદાર્થમાં આમ છે, તો જીવ, કે જે અરૂપી છે, તે કેવી રીતે દૃષ્ટીએ પડે ? વસી જો, સાંજલ અને વિચાર કર, કે ‘ ડુધમાં ઘી, ’ ‘ તિલમાં તેલ, ’ અને ‘ ફૂલમાં સુગંધ, ’ છે કે નહીં ? છે, તતાં કેમ દૃષ્ટીગોચર નથી આવતાં. એ સંબંધે તારે વિચારવું જોઈએ કે ઉપર ઘટાથી એ વિગેરે કેટલીક રૂપી વસ્તુનું દેખાતી નથી, તેનું કારણ તો તેનો મૂલ સ્વજાવજ તેવો છે તેથી તે દેખાતી નથી, પણ ઘીજા પ્રયોગ વડે તે દેખી શકાય છે. પરંતુ જીવ તો મૂસેજ અરૂપી છે તો તે કેમ દેખી શકાય ? દેખી શકાય જ નહીં, એ તારે નિઃસંદેહ જાણવું. ત્યારપછી રાજા કહેલા છાગ્યો કે એક વખત મેં ચોરને કોઠીમાં ઘાલી તેનું ઢાંકણું બંધ કરી સીમુઢાણી તેમાં જરા પણ પવનમાત્રનો સંચાર ન થાયતેવો બંદોબસ્ત કર્યો હતો, તથાપિ તે ચોરનો જીવ ગયો અને વસી વિશેષમાં ઘીજા કેટલાક કીડા તેમાં આવેલા માલમ પડ્યા. ચોરનો જીવ ક્યાં ધરંને ગયો અને કીમાના જીવો ક્યાં ધરંને આવ્યા, તે ત્રિપે ઘણી યારીકીથી તજવીજ કરી પરંતુ એ કોઠીમાં કોઈ પણ જગોએ સોયના અગ્રનાગ જેટલું પણ ત્રિઙ્ગ પડેલું જોવામાં આવ્યું નહીં. સ્વામીપૂર્વક કહી શકું તું કે તેમાં બીજકુલ કાણું પડેલું નહોતું, તેથી હું તો એમજ માનું તું કે ‘ જીવ ’ છે જ નહીં, એ તો પંચગૂત થકી ઊપજે છે અને સય પામે છે. આ કાવ-તના સમાધાનમાં ગુરુમહારાજે તેને જણાવ્યું કે, રૂપી વસ્તુનાં

કાણાં નથી પડતાં, તો જીવ, કે જે અરૂપી છે તેનાં તો કાણાં પનેજ કેમ ? ન જ પડે. રાજા ઘોલ્યો કે, જો એમ છે તો એવું કોઈ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ આપ ઘતાવી શકશો ? ગુરુમહારાજે કહ્યું કે, હે રાજન્ ! સાંજલ:-

જમીનની અંદર કરેલા ગુપ્તગરમાં પટલે જોયરામાં કોઈક મનુષ્ય રહ્યો ઠતો તે જોયરાનાં કમાડ, જાલી આદિ ટિડાં વિગેરે તમામ બંધ કરીને તેમાં ઢોલ, નગારાં, ખેરી, ઘુંગલ, સરણાઈ, માદલ વિગેરે વિવિધ પ્રકારનાં ધાજિત્ર વજાડે તો તેનો ઘોષ જમીન ઉપર રહેલા મનુષ્યો સાંજલે છે, કે નહીં ? તેમજ અમુક અમુક ધાજિત્રનો આ શબ્દ છે એમ પણ સ્પષ્ટ સમજી શકાય છે કે નહીં ? રાજાએ જણાવ્યું કે, એ તો સાંજલી શકાય છે આં સમજી પણ શકાય છે. ગુરુએ જણાવ્યું કે, તે સ્થાનકે ટિડાં માં નહોતું, ઠતાં પણ તેમાં થયેલા ઘોષનો શબ્દ સંજલાયો અને મજાવો, એ ઉપરથી ધાજિત્ર કરી લેવી કે, ધાજિત્રો તો રૂપી છે નો શબ્દ સંજલાવામાં ટિડાં ન પહોંચે તો અરૂપી જીવદ્રવ્ય સંજલાયી છે તે જીવનું ટિડાં કેમ પને ? ન જ પડે. ઇત્યાદિ દ્રષ્ટાં દેખાડવાથી રાજાની સંપૂર્ણ ધાજિત્ર થઈ કે ' જીવ ' છે. એ નિઃસંદેહપણે તેણે માન્ય કરી.

ત્યારપછી રાજાએ ગુરુમહારાજને કહ્યું કે, ' જીવ ' છે મારી ધાજિત્ર થઈ, પણ તમે પુન્ય અને પાપ છે, એમ જે કહે એ મારા માનવામાં આવતું નથી. એ વાતનો મને સંદેહ છે અને પુન્ય તેજ નહીં. ગુરુમહારાજે તેના ઉત્તરમાં જણાવ્યું પાપ અને પુન્ય એ બન્ને છે, તેનાં ફલ પ્રત્યક્ષ દેખાય છે. એ પુન્ય પાપનું ફલ નથી, એમ કહીશ તો એક સુખી અને એ સ્ત્રી; એક દાસી ઉપર વેસીને જાય છે, એક પગપાલો જા એક સુખપાલમાં વેસીને જાય છે, એક તેને ઉપાનીને

ઠે; એક ઠાકુર થઈને હુકમ ફરમાવે ઠે, એક તેના તાવામાં રહી નોકરી વજાવેઠે; એક રાજા મહારાજા થઈને સ્વારી કહાડી એકને આગલ દોઢાવેઠે; એ વધું શાથી થાય ઠે ? પુન્યવાન શેઠ થાય ઠે અને અપુનીયો ચાકર થાય ઠે. આથી તહારીલાથી મશે કે પુન્ય અને પાપ ઠે જ. પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ એ તેનાં ફલ ઠે. આ દુક્તીકમ માંજસી નથા તેવાં વીજાં પણ કેટલાંક દૃષ્ટાંત ગુરુપ કથાં તે મહત્તી રાજાએ 'પુન્ય અને પાપ' ઠે એ વાત માન્ય કરી; ગમારિ મેળે કશું કે, નસે, એ વાત સ્વરી ઠે પણ તેમાં મને એક ગાળનો વિચાર (મંદેહ) આવે ઠે: તે એ કે—મહારી વડીઆઈ દત્તી તે મો ગમાગે ધર્મ ઘણોજ માનતી હતી અને તે પ્રમાણે ધર્મગિ હતી, તમારાજ ધર્મની રાગી હતી, તેથી તમારા મતે (અનિપ્રાય પ્રમાણ) મો તે દેવતાપણું પામી હશે. તે વડીઆઈનો મહારાગ ઉપર ઘણોજ રાગ હતો અને તે મને ઘણુંજ ચાહ્વાની હતી, હરેક પ્રકારે મદ્દાર શ્રેય કરવા તે મથતી હતી. એ મરીને દેવતા થઈ ઠતાં તે મને કહેવા પણ આવી નહીં. એનું શું કારણ ? તેવારે ગુરુ કહે કે. હે રાજન્ ! હું તને એ (દેવતા) સંવંધી એક વાત કહુ તું તે ધ્યાનપૂર્વક માંજસ—“ દેવતાઝને મનુષ્યલોકનો ગંધ આવે ઠે, તે ગંધ ક્યાંમુઘી ઝંચો જાય ઠે તે વિષે ગાયા:—ચત્તારીવંચ જોયણ સદાઈ ॥ ગંધોઅમણુઅત્રોગમ્સ ॥ ઝટુંવચઈજેણ ॥ નહુદેવાતેણઆયંતી ॥ ૧ ॥ અર્થ—“આમ્મેં નથા પાંચસેં જોજન ઝંચે મુઘી મનુષ્યલોકનો ગંધ જાય ઠે તેથી દેવતા આલોકમાં આવના નથી. ” થસી દેવતા કાંઈ આપના ઓમીયાલા નથી જે અર્ધાં આવે. તે વિષે એક દૃષ્ટાંત તને કહુ તું તે માંજસી તેનો પ્રત્યુત્તર આપ. હે રાજન્ ! તું અરણ રીતે નાચો હોય અને રત્નાં ઝજઝાં વચ્ચ પહેરી દેવસેવાને અર્ધેં ઝજો હોય પણ અવસર્ગને વિષે તમારોજ રાગ દીવસનો મેવક કદારી કોઈ બંધાવ પોતાને માથે ઝણિટ વસ્તુ ઢપાટીને જ.

तो होय तेणे तमने देखीने कहुं होय के, हे राजाधिराज !
 हुं तमारी ठांडी वस्तुनुं जहाण करनारो हुं माटे महारा मुखनी
 एक अगोचर बात ठे ते तमे अहीं आवीने सांजलता जाउं. ते
 बखते तमे त्यां (तेनी पासे) जाउं किंवा न जाउं ? अथवा ते-
 नी बात सांजलो अगर न सांजलो ? राजाए उत्तर आपतां कहुं
 के, स्वामी ! तेनी पासे जाऊं नही, ऊत्रो पण न रहूं अने
 बात पण न सांजलुं. आबुं तेनुं बोलुं सांजली गुरुए जणाव्युं के,
 जेम तमे तेनी बात सांजलवा न जाउं तेम ए देवता पण एमज
 जाणीने अहीं मनुष्यसोकमां आवता नथी. कदापि कोईक देव-
 ता अहीं आवे ठे ते तो वचनना घांप्या थका आवे ठे, अने
 बीजां पण केटसांक कारणवसात् आवे ठे ते उपर कहेसी गा-
 था:- पंचमुंजिनफलाणेषुचेव ॥ महूरिसीतवाणुंजाघाउं ॥ जम्मं-
 तरनेहणय ॥ आगठंतिसुरार्थं ॥ १ ॥ अर्थ- ' जिननां पांच
 कझाणकने विपे देवता आवे, तथा माहाकृपीना तपने प्र-
 भावे देवता आवे, जन्मांतरने हेते स्नेहेकरीने देवता मनुष्य-
 सोकमां आवे. ' आ जणाव्यां तेटसां कारण प्रसंगे देवता मनु-
 ष्यसोकमां आवे, अन्यथा आवे नहीं.

स्वामी ! आपे ए सत्य कहुं, एम जणावी बखी पण राज
 गुरुमहाराजने कहेवा खाग्यो के, हजु मारा मनमां एक संदेह !
 ते फेनो (मटावो). ते ए के:-मारो पिता घणोज अथर्मी महाप
 पनो करनारो हतो, ह्यारे ते तो तमारे मते मरीने नकं गयो हशे.
 पण मने कहेवा आब्यो नहीं तेनुं शुं कारण ? तेवारे गुरुए कीधुं के-
 नकनेविपे जई नारकीणें उपजे ठे, तेने परमाधामी देवता म
 महा पराजव करे ठे, केमके ए नारकी परमाधामीने वश ठे, ए
 रमाधामी नारकीजीवने केवी केवी वेदनी उपजावे ठे ते हुं
 जणावुं हुं ते प्यान देई सांजल. साते नरकपृथ्वीनेविपे शी

ઠે; એક ઠાકુર થઈને હુકમ ફરમાવે ઠે, એક તેના તાવામાં
 રહી નોકરી વજાવેઠે; એક રાજા મહારાજા થઈને સ્વારી કહા-
 ડી એકને આગલ દોઢાવેઠે; એ વધું શાથી થાય ઠે ? પુન્યવાન
 શેઠ થાય ઠે અને અપુનીયો ચાકર થાય ઠે. આથી તહારીલાત્રી
 થશે કે પુન્ય અને પાપ ઠે જ. પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ એ તેનાં ફલ ઠે.
 આ હકીકત સાંજલી તથા તેવાં વીજાં પણ કેટલાંક દૃષ્ટાંત ગુરુ
 કહ્યાં તે સદહી રાજાએ ‘પુન્ય અને પાપ’ ઠે એ વાત માન્ય કરી;
 તથાપિ તેણે કહ્યું કે, જલે, એ વાત खरी ઠે પણ તેમાં મને એક
 વાતનો વિચાર (સંદેહ) આવે ઠે; તે એ કે—મહારી વડીઆઈ
 હતી તે તો તમારો ધર્મ ઘણોજ માનતી હતી અને તે પ્રમાણે વ-
 સતિ હતી, તમારાજ ધર્મની રાગી હતી, તેથી તમારા મતે (અ-
 જિપ્રાય પ્રમાણે) તો તે દેવતાપણું પામી હશે. તે વડીઆઈનો મહા-
 રા ઉપર ઘણોજ રાગ હતો અને તે મને ઘણુંજ ચાહતી હતી, હરેક
 પ્રકારે મહારું શ્રેય કરવા તે મથતી હતી. એ મરીને દેવતા થઈ
 ઠતાં તે મને કહેવા પણ આવી નહીં યનું શું કારણ ? તેવારે ગુરુ
 કહે કે, હે રાજન્ ! હું તને એ (દેવતા) સંબંધી એક વાત કહુ તું તે
 ધ્યાનપૂર્વક સાંજલ—“ દેવતાઠને મનુષ્યલોકનો ગંધ આવે ઠે, તે
 ગંધ ક્યાંસુધી ઝંચો જાય ઠે તે વિષે ગાથા:—ચત્તારીપંચ જોયણ સ-
 યાઈ ॥ ગંધોથમણુઅલોગસ્ત ॥ ઝઠુંવચઈંજેણ ॥ નહૂંદેવાતેણઆયંતી
 ॥૧॥ અર્થ—‘ચારસેં તથા પાંચસેં જોજન ઝંચે સુધી મનુષ્યલોકનો
 ગંધ જાય ઠે તેથી દેવતા આલોકમાં આવતા નથી. ’ વલી દેવ-
 તા કાંઈ આપણા ઓસીયાલા નથી જે અહીં આવે. તે વિષે એક
 દૃષ્ટાંત તને કહુ તું તે સાંજલી તેનો પ્રત્યુત્તર આપ. હે રાજન્ ! તું
 અવસર રીતે નાહો દોય અને રુનાં ઝાઝાં વસ્ત્ર પહેરી દેવસેવાને
 અર્થે જતો દોય યવા અવસરને વિષે તમારોજ રાત વીવસનો સે-
 વક કદાપી કોઈ ચંગાસ પોતાને માથે ડાબિષ્ટ વસ્તુ ડપાડીને જ-

प्रतियोध पमादवाधी तेना संशय दूर धयो अने जैनधर्मे उपर तेने
संपूर्ण धर्या पई. तेणे श्रावकनां धार मन उचर्या. त्वारपत्री राजाए
अव्यव्ययना धार जाग कर्या. एक जाग जंनारनो १, धीजो जाग
अंतैठरनो २, धीजो जाग दान पुन्यनो ३. अने चोयो जाग
उदकरनो ४. आ प्रकारे धर्म पानी निधय करीने राजा जे
विप्रसारपीनी साये रपवानी जवानिकळो हतो ते पदतुं मुकी
गुरुमहाराजनी पासेपी पाधरां घेर आळ्यो. संसार उपर तेना ए-
रिपाम घटा खूया घया. पोसा, पडिऊमपां, सागापिकादि धन
पयावाप करवानां सायधानपणे रहेया छाग्यो. गणधर महाराज
अन्यत्र स्थानकें विहार करी गया.

हवे राजा विषय उपरपी एण मुठां उतारी संसारमां रखा ठतां
विरक्तपणे पतंवा छाग्यो. पदेसां पोतानी सुरिकांता ग्री उपर
तेने घणो प्यार हतो ते एण मटी गयो. सुरिकांताए पोताना
प्रितमनो प्यार तेणीना उपर नपी अने हवे ते तेणीनी विप-
यवामना एण पूर्ण करवानो नपी एम ज्यारे चोकस जाखुं स्वा-
रे ते (मूरिकांता) गन्य पुरुष साये कुण्ठ पई. एम जापीने
जे, हवे ए जकार महारे शा कामनो ठे. एतो सानी मने आनन्वीष्ट
परनारो पई पगडापी खेठाए महारापी बर्त्तो शकादो नही,
मांडे ए नजरपी येगळो क्यारे पाप ? एरो छाग नरामवा
गया. एक दखत राजाए ठठ (ये टनवास) कपो हतो, तेना
१॥ दीशे ए मूरिकांता गलीए जोजनमां शिव जेजळ्युं,
२॥ शिवनिधितजोजन राजाने गवराळ्युं. राजाना जाणवा-
३॥ जाळ्युं एण संतोस एरिपामे आग्निक धर्म जोडनी
४॥ धारी संतोस एरिपामनी पागनां ते मनापिनां न्हई
५॥ परते सवे सामंत उमगशादि दुशडता वृडश मांडे
६॥ तेपी गरीर दिपावुं जे, गते बोडना मुग आगड

દિક દશ પ્રકારની ક્ષેત્રવેદના છે. અન્યોઅન્ય માંહોમાંહે પ્રહરણ વિના ઉપજાવેલી વેદના તે પણ સાતે નરકે છે, માંહોમાંહે પ્રહરણની કીધેલી વેદના પણ પાંચ નરક સુધી છે, હેઠલી અને પહેલી ત્રણ નરકે પરમાધામીની કીધી વેદના પણ છે, તે વેદના કઈ કઈ છે તે સાંજલ:- શીત વેદના ૧, ઝળ્ળ વેદના ૨, ક્રુધા વેદના ૩, તૃષ્ણા વેદના ૪, સ્વરજ વેદના ૫, પરવશપણું ૬, તાવ ૭, દાઘ જ્વર ૮, જય ૯, અને શોક ૧૦. એ દશ પ્રકારની વેદના નારકીના જીવ વેદે છે. તેમજ વલી વીજી પણ કેટલીક વેદના તેડને યોગવધી પડે છે. તે વેદનીને લીધે નારકીના જીવ અહીં આવી શકતા નથી. વલી પરમાધામીના વશમાં પડેલા છે તેથી તે પોતે સ્વતંત્ર નહીં હોવાને લીધે પણ આવી શકતા નથી. વલી તને એક દૃષ્ટાંત કહું તું તે સાંજલ અને તેનો ઉત્તર આપ. ક્વચિત્ત તમારી સૂરિકાંતા સાથે કોઈ પ્રાણી વિષયસુખ યોગવતો હોય અને તમે તેને દેખીને પકડો, પઠી તેને શું કરો? રાજા કહે, સ્વામી! તેની કાયાના યંડોયંડ કરી ચારે દિશે વલિદાન દેજું. તેવારે ગુરુએ કહ્યું જે-એ વિષયીપુરુષ તમને આજીજી કરી વિનવે કે, હે રાજાજી! તમે મને મુકો તો હું મહારા કુટુંબને મલી આપું; તો તમે તેને મુકશો કે નહીં? રાજા કહે જે-મહારાજ! હું તેને ન મુકું. ગુરુ કહે, શામાટે? રાજા કહે કે-મહા અપરાધ કર્યો માટે ન મુકું, ન જાવા દેજું. ગુરુ કહે કે, જેમ એ માણસ મલવાને ના જઈ શકે તેમ તે (નારકીના જીવો) પણ અહીં ન આવી શકે. જેમ તમારી રીત છે તેમ પરમાધામીની પણ એજ રીત જાણજો. એ નારકીના જીવને જવા દેતાજ નથી. એવાં ઘણાં દૃષ્ટાંત રાયપસેળી સૂત્ર મધ્યે ઘણા વિસ્તારથી વર્ણવેલાં છે, અહીં તો સંક્ષેપ માત્ર જણાવ્યાં છે.

ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે કેસીકુમાર ગણધર મહારાજે પ્રદેશી રાજા-

ने प्रतिबोध पमाडवाधी तेनो संशय दूर थयो अने जैनधर्म उपर तेने संपूर्ण श्रद्धा थई. तेणे श्रावकनां धार व्रत उचर्या. त्यारपठी राजाए राज्यद्रव्यना चार जाग कर्या. एक जाग जंमारनो १, बीजो जाग अंतेउरनो २, प्रीजो जाग दान पुन्यनो ३, अने चोथो जाग लडकरनो ४. आ प्रकारे धर्म पामी निश्चय करीने राजा जे चित्रसारथीनी साथे रयवामी जवानिकल्यो हतो ते पडतुं मुकी गुरुमहाराजनी पासेथी पाधरो घेर आव्यो. संसार उपर तेना परिणाम घणा लूखा थया. पोसा, पडिकमणां, सामायिकादि व्रत पचखाण करवामां सावधानपणे रहेवा लाग्यो. गणधर महाराज अन्यत्र स्थानके विहार करी गया.

हवे राजा विषय उपरथी पण मुर्ठा उतारी संसारमां रखा वतां विरक्तपणे वर्तवा लाग्यो. पहेलां पोतानी सूरिकांता स्त्री उपर तेने घणो प्यार हतो ते पण मटी गयो. सूरिकांताए पोताना प्रितमनो प्यार तेणीना उपर नथी अने हवे ते तेणीनी विषयवासना पण पूर्ण करवानो नथी एम ज्यारे चोकस जाण्युं त्यारे ते (सूरिकांता) अन्य पुरुष साथे लुब्ध थई. एम जाणीने जे, हवे ए जर्तार महारे शा कामनो ठे. एतो सामी मने आनखील करनारो थई पन्वथी स्वेछाए महाराथी वर्त्ती शकाशे नहीं, माटे ए नजरथी वेगलो क्यारे थाय ? एवो लाग तपासवा लागी. एक बखत राजाए ठठ (वे उपवास) कर्यो हतो, तेना पारणाना दीवसे ए सूरिकांता राणीए जोजनमां विष जेखव्युं, अने ए विषमिश्रितजोजन राजाने खवराव्युं. राजाना जाणवामां ते आव्युं पण संतोष परिणामे आत्मिक धर्म ओलखी रत्नत्रय धारी संवेग परिणामनी धारामां ते समाधिमां सूई रह्यो. ते वखते सर्व सामंत उमरावादि कुशलता पूठवा माटे आव्या, तेथी राणीए विचार्युं जे, रखे कोईना मुख आगल

राजा विपनी वार्ता कहे! जो ए वात करशे तो महारो पडदो फुटी जतां हुं खराव थईशे अने ए वची जवानो संजव ठे. एम विचारीने राणी तरत राजाना वीठाना पासे गई अने स्त्रीचरित्र करती केशपासमुत्कल मुख उपर करी राजाना उपर पडतुं मूकी तेने गळे थंगुनो दवावी दीधो. राजा मर्ण पांम्यो. राणी लोकोने पोतानी खोटी पण दीलगीरी बताववा लावा विलाप करी पोकार करती वाहार नीकली. राजा काळ करी समाधिमर्णना प्रजाव-थी पहेला देवलोके सूर्याजविमाननेविपे सूरियाज नामे देव थया. चार पळ्योपमनुं आयुष पूर्ण करी त्यांथी चवीने महावि-देह क्षेत्रमां मनुष्यजव पामी गुरुनो जोग खही चारित्र लेईने कर्म खपावी मोक्ष जशे, अनंता सुखने पामशे. ते माटे ए प्र-देशी राजानो संबंध जुळ. जो सदगुरु मळ्या तो धर्म पांम्या अ ने तेथी देवतानी कृष्टि पांम्या अने मोक्षसुख पण प्राप्त करशे

॥ अथ धर्मतत्व विपे ॥

॥ जलनिधि जलवेला चंद्रथी जेम वाधे ॥ सकल वि-जवलीला धर्मथी तेम साधे ॥ मनुअजनमकेरो सार ते धर्म जाणी ॥ जजिजजि जवि जावे धर्म ते सौख्य खाणी ॥७॥

अर्थ:- जेम चंद्रमाना जोरथी समुद्रनी वेळ वधे, तेम धर्म ना जोरथी संसारिक संपदा वधे, मनुष्यजन्मनेविपे धर्म ते सार जाणीने, हे जव्य प्राणी तुं जावे एटले आदर सहित सुखनी खाण जेवो जे धर्म तेने जज जज एटले आराध आराध. ॥७॥

ईह धरम पसाये विक्रमे सत्य साध्यो ॥ ईह धरम प-साये शाखिनो साक वाध्यो ॥ जस नर गज वाजी मृत्ति-काना जिकेइ ॥ रणसमय थया ते जीव साचा तिकेइ ॥८॥

अर्थ:- एहज धर्मना पसायधी वीरविक्रमादित्ये पोताने स-
त्वेकरी ते प्राक्रमवडे वधुं राज्य मेखळ्युं अने वीर संवत्सर का-
टीने पोतानो संवत्सर स्थाप्यो, वली धर्मना प्रजाव धकी शा-
खीवाहननो शक थयो, सघले जसवाद थयो, वली एहज धर्मना
प्रजावधी हाथी पामे, अश्व पामे. रणमध्ये जयवाद पामी दि-
ग्विजय करी घरने विपे जित-फतेह करी आवे ए सर्व धर्मनुं
फल जाणवुं ॥ ८ ॥

॥ अथ धर्म तत्त्वं उपर विक्रम राजानी कथा ॥

माखवा देशमां ऊजेणी नामे नगरीने विपे गंधर्वसेन नामनो
राजा राज्य करतो हतो. तेने रुपे रंजा समान मुक्तावली नामनी
राणी होती. तेनी कुक्षीने विपे वे पुत्ररत्न प्राप्त थया होता. मोटानुं
नाम जर्जुहरी अने न्हानानुं नाम विक्रम राखवामां आव्युं हतुं.
अनुक्रमे ते वझे पुत्र यौवनावस्था पाम्या. त्यारपठी गंधर्वसेन रा-
जाए पोतानी वृद्धावस्था जाणीने जर्जुहरीने पोताने पाटे स्थाप्यो,
तेथी विक्रमकुमार रीसाईने परदेश चाल्यो गयो. जर्जुहरी राज्य
पालतो थको विचरे ठे ते वखते ते नगरमां एक दरिद्री ब्राह्मण
रहेतो हतो. तेने ब्राह्मणीए कह्युं के, धन विना घरवास केम चा-
लशे? माटे तमे धन कृपाजो. पठी ते ब्राह्मणे हरसिद्धि देवीने
आराधी. देवीए प्रगट घईने तेने पुत्र्युं के तें मने आ माटे आ-
राधी ठे? ब्राह्मणे तेने कीधुं के मने अजरामर फल आपो.
ब्राह्मणनी मांगणी मुजब देवीए तेने अजरामर फल आप्युं. ते
सेई ब्राह्मणे विचार्युं के, जो आ फल जर्जुहरी राजाने आप्युं तो
ते मारा उपर लुप्तमान घई मने धणुं धन आपशे, जेथी करी
महारो घरसंसार सुखरूप चालशे. पठी तेणे ते अजरामर फल
जर्जुहरी राजाने आप्युं. ते फल देखीने राजा आश्चर्य पाम्यो
अने तेनुं स्वरूप तेणे पुत्र्युं. ब्राह्मणे फल पाम्यानुं स्वरूप राजाने

जणाव्युं. ते सांजली हर्षे पामीने राजाए ब्राह्मणने घणुं धन
 आप्युं. राजाए ते फल पोतानी प्यारी पटराणीने हर्षे उप-
 जाववानाहेतुथी आप्युं. राणी ए फल लेईने विचारवा लागी
 के, ए उत्तम फल मारा पांडव (राखेला) ने आपुं के जेथी
 तेनो मारा उपर विशेष प्रेम थाय. आम धारी राणीए ते फल
 पांडवने आप्युं. पांडवे ते फल लेईने विचार्युं के, ए फल मारी
 वेश्याने आपुं तो ठीक, के मारा उपर वधारे स्नेहभाव राखे.
 पठी पांडवे पोतानी शृंगारमंजरी नामनी गणिकाने ते फल आ-
 प्युं. शृंगारमंजरी विचारवा लागी के जो आ फल हुं राजाने आपुं
 तो ते मारो घणो उपकार मानशे. आ प्रकारे आलोचना करी
 शृंगारमंजरी ते फलने एक थालमां मुकी पोताना परिवार
 साथे लेई राजसज्जामां आवी, अने अजरामर फल राजां
 जेट मुख्युं. राजाए ते फलने उलख्युं तेथी जंडा विचारना व-
 लमां पडी गयो अने आतो कांई विरुई बात दीसे ठे एम धारीं
 तेणे गणिकाने पुत्र्युं के ए फल तुं क्यांथी लावी ? गणिकाए सा-
 र्ची बात न जणावतां जूठी बात गोठवीने राजाने समजावव
 मांड्यो, पण राजा, के जे आ फलनी बातथी पूर्ण माहितगार ह
 तो तेणे तेनुं कहेवुं तदन खोटुं ठे एम जणावी तेने फरी फल
 पुत्र्युं, तो पण तेणे खरी हकीकत कही नहीं. ठेवटे तेणीने ता
 जणे मारवा मांडी त्यारे ते कहे के सार्ची बात जणावुं हुं, मं
 मारशो मां. पठी तेणीए जणाव्युं के, तमारा घरमां पांडव नां
 सेवक ठे तेणे मने आप्युं ठे. राजाए पांडवने बोलावी पुत्र्युं वे
 ए फल तुं क्यांथी लाव्यो ? तेणे पाठो उत्तर न दीधो. तेने पण
 कुनो (खोटो) जाणीने तांजणेकरी कुटवा मांड्यो तो पण ते साह
 न बोड्यो. राजा प्रकारांतरथी आ बात मनमां समजीने राणीनुं
 चरित्र जाणी वस्त्रमां ते फलने डांकीने राणी पासे गयो अने पु

व्युं के, में तने जे अजरामर फल आप्युं हतुं ते तें जक्षण कर्युं ? राणीए जणाव्युं के ते में जक्षण कर्युं ठे. राजा मनमां विचारवा लाग्यो के, आ स्त्री पण एज स्वजावनी ठे अर्थात् सारी चालनी नथी. माटे ए असार एवो संसार ठे एम चिंतवीने वैराग्य पामी राजाए दीक्षा ग्रहण करी.

विक्रम परदेश चाख्यो गयो हतो ते फरतो फरतो उजेणी नगरीनी घाटार क्षीप्रा नदीने कांठे आधीने रह्यो हतो. ते बखते त्यां आगल एक लाख पोठीनो साथ उतयों हतो. विक्रम कुमार ए पोठनी अंदर चोरी करवाने पेठो. ए पोठनो स्वामी पोताना एक मित्रनी साथे ए अवसरे सारिपासे रमतो हतो. तेवामां क्षीप्रा नदीमां पूर आब्युं. ते समये त्यां आगल फरती एक सीयाखणी घोडी. ते सांजखीने मित्रे शेठने पुत्रुं के सीयाखणी शुं घोडी ? शेठे सीयाखणीना शब्दोनो हेतु समजीने मित्र प्रत्ये कहुं जे- ए (सीयाखणी) एम कहे ठे के, आ क्षीप्रा नदीना पूरमां एक स्त्रीनुं शय तणातुं आवे ठे, तेना अंग उपर घणां आच्छूषणो ठे, तेम तेनी पासे धन पण ठे. जो कोई साइसीक पुरुष होय तो ते नदीमांघी ए शयने काढी लावी तेनी पासेनुं धनादि खेई तेना फसेवरनुं मने जक्षण थापो. आ घात पोठनी अंदर चोरी करवा आवेसा विक्रमकुमारे गुप्तपणे रहेसो हो-याची सांजखी, तेथी ते तरत क्षीप्रा नदीना पूरमां उतरी पढ्यो अने तरतां तरतां जई स्त्रीना शयने खेंची लावी तेनी पासेना आच्छूषणादि खेईने सीयाखणीना कहेवा मुजब फसेवर तेने जक्ष करवाने आप्युं. पत्नी ठानोमानां अगाऊ ज्यां पोठनो स्वामी अने तेनो मित्र सारिपासे रमता हता त्यां आवी गुप्तपणे जानो रह्यो. त्पारपत्री वल्ली तेज सीयाखणी घोडी. मित्रे शेठने ते सं-वंधी पुत्रुं, त्पारे तेणे कहुं के-हे मित्र ! ए एम कहे ठे के, जे

मनुन्ये मने जक्षण दीधुं ते पुरुष ऊजेणीनुं राज्य करशे. विक्रमे
 आ द्दकीकृत पण सांजली. एटखामां तो वखी फरी त्रीजी वार
 सीयाखणी घोली. आ वखते शेठे गुप्तपणे विक्रम ऊजोरखोदतो
 ते प्रत्ये (तेने) दीधो. देखतांज तेने थंगोअंगे जेटी पड्यो. वि-
 क्रमे प्रगट गइ शेठना मुखयी त्यां आगल सीयाखणी जे जे
 घोली द्दनी ते सारं धीना सांजलीने हर्पे पामी शेठने कहुं के,
 येथी तुं मारो मंत्री.

पाम्पनी ते मंत्री अने राजा (विक्रम) नगर जणी जया
 पाम्पा. ते वखते तेमने सय उत्तम सुकन थया. सुकन वधात्री
 नगरमां प्रवेश कयां तेज तखते कोई एक राज्यपुरुष एक कुंता-
 रने वारानी चीनी आरी तेना पुत्रने खई जतो हतो ते जोयामां
 आण्युं. कुंता, तथा तेनी श्री पोताना पुत्रने खई जतो जोई आक्रंद
 करतां हतां. ते देखीने विक्रम योआं के, तमे केम रुदन करो वो?
 त्वारे तेमणे जणाव्युं के, अमे वृत्तावस्था पाम्या ठीये, ए एक घंटा
 ठर अमारी मय आशा ठे, ते अमारा दीकराने आ राज्यपुरुष
 खई जाय ठे तेथी अमे रुदन करीये ठोये. ते वखते विक्रमे क-
 हुं के, तमे रुदन म कगे. हूं तमारा पुत्रने म्यानकं जईश. पण
 मने तमे जणावशो के, ए राज्यपुरुष जी वायतना वारानी ची-
 री तमने आरी अने ते तमाग पुत्रने क्यां खई जयानो ठे? तमे
 बेकीकर र्हो, द्दहाय तेवा विकट म्यसे जवानुं ह्दो तो पण सां
 हूं तमाग पुत्रने वदंज जईश. विक्रमनां आवां माहगीक यवन
 मांजली कुंताग्ने धीरज आरी अने तेणे वागनी चीनी जामाट
 आरी तेनुं काण्ण नीचे मुजट जणाव्युं.

“ आ नगरना बर्नुद्गी गजा एक अजगमर फखनां संयं-
 मां बनेडी द्दकीगतरी वेगव्य पामी दीक्षा खई गया पर्नी. अ-
 हीनुं गव्य मुनु पदवाने खीचे ‘ आगीयोरीर ’ मये प्रजाने दे-

रान करवा लाग्यो. तेथी तेने दररोज एक माणसना जे आप-
वानुं राज्यवर्गीं पुरुषोए प्रजानी संमती मेखवी मुकरर करेसुं ठे. ते
प्रमाणे दररोज बारा फरती आखा नगरमांधी घर दीठ एक पु-
रुष तेना जे माटे आपवो पडे ठे. आज जे माटे पुरुष आ-
पवानो मारो वारो आव्याथी ते संबंधी मारा उपर बारांनी चि-
ठी आवी ठे अने मारा पुत्रनो जे आपना सारु आ राज्यपु-
रुष तेने खई जवा लाग्यो ठे. चीठी आववानुं अने मारा पुत्रने
खई जवानुं जे कारण ठे ते में आपनी पासे निवेदन करुं ठे. हवे
आपने जेम योग्य लागे तेम करो. "

विक्रमे ए कुंजारना ठोकराने राज्यपुरुष पासेथी तेना पिताने
पाठो सोंपाव्यो, अने लागलो त्यांथी मंत्रीने साथे खई दरबारमां
जई पोते सिंघासन उपर येवो. तेने उलखी सर्व लोक हर्ष पा-
स्यां अने सर्व राजकुलि आवी तेने नम्या. पठी राजाए विचारुं
के, में कुंजारने तेनो पुत्र सोंपाव्यो, परंतु रात्रे वीरने घली आ-
पवी जोईये माटे तेनो कोईक उपाय करवो उचित ठे. विचारतां
- विचारतां तेणे बुद्धि सुजी आवतां तुरतज कंदोईने तेमावीने
कहुं के, तमे आज सर्व जातनी उत्तम प्रकारनी सुखनी करी
आपो. कंदोईए राजाना हुकम मुजब सुखडी तैयार करी आपी.
राजाए ते सुखडी तथा विविध जातनी रसवती नीपजाघरावीने
तेना उरना जरी दीधा. घणां पान सोपारी, चूआ चंदनादि सर्व
खादिम् खादिम् अने मुखवासादिनी वस्तु उरडाथी खीचो खीच
जरी देइ तेमां घणा दीधा कराव्या तथा सुगंधमय धुप धुपाव्या.
दिवस अस्त यतां सर्व लोक पोत पोताने स्थानके गया. आगी-
यावीरनी दीकने खीचे कोई पण माणस राजमंदिरमां रहेतुं नहोतुं.
आज रात्रे राजा एकलो राजमंदिरमां रहो. पलंग उपर शीरख
पाथरी काष्ठनो पुर (पुरुषाकार) करीने तेना उपर वस्त्र ढांकी विक्रम

मनुष्ये मने जक्षण दीधुं ते पुरुष ऊजेणीनुं राज्य करशे. विक्रमें
 आ हकीकत पण सांजली. एटलामां तो वली फरी त्रीजी वार
 सीयालणी बोली. आ वखते शेठे गुप्तपणे विक्रम ऊजोरहोहतो
 ते प्रत्ये (तेने) दीगो. देखतांज तेने अंगोअंगे जेटी पड्यो. वि-
 क्रमे प्रगट थइ शेठना मुखथी त्यां आगल सीयालणी जे जे
 बोली हती ते सर्वे बीना सांजलीने हपे पामी शेठने कहुं के,
 वेथी तुं मारो मंत्री.

त्यारपठी ते मंत्री अने राजा (विक्रम) नगर जणी जवा
 छाग्या. ते वखते तेमने सर्व उत्तम सुकन थया. सुकन वधावी
 नगरमां प्रवेश कयां तेज तखते कोई एक राज्यपुरुष एक कुंज-
 रने वारानी चीठी आपी तेना पुत्रने खई जतोहतो ते जोवामां
 आव्युं. कुंजार, तथा तेनी स्त्री पोताना पुत्रने खई जतो जोई आक्रंद
 करतां हतां. ते देखीने विक्रमबोळ्यो के, तमे केम रुदन करो ठो?
 त्यारे तेमणे जणाव्युं के, अमे वृद्धावस्था पाग्या ठीये, ए एक वेटा
 उपर अमारी सर्व आशा ठे, ते अमारा दीकराने आ राज्यपुरुष
 खई जाय ठे तेथी अमे रुदन करीये ठोये. ते वखते विक्रमे क-
 हुं के, तमे रुदन न करो. हुं तमारा पुत्रने स्थानके जईश. पण
 मने तमे जणावशो के, ए राज्यपुरुषे शी वायतना वारानी ची-
 ठी तमने आपी थने ते तमारा पुत्रने कयां खई जवानो ठे? तमे
 चेफीकर रहो, व्हाय तेवा विकट स्थले जवानुं हशे तो पण त्यां
 हुं तमारा पुत्रने वदले जईश. विक्रमनां आवां साहसीक वचन
 सांजली कुंजारने धीरज आवी थने तेणे वारानी चीठी शामांटे
 आवी तेनुं कारण नीचे मुजट जणाव्युं.

“ आ नगरना जर्जुहरी राजा एक अजरामर फलनां संवंध-
 मां वनेली हकीगतथी बेराग्य पामी दीक्षा खई गया पठी अ-
 र्हीनुं राज्य सुनु परवाने खीचे ‘ आगीयोधीर ’ सर्व प्रजाने हे-

रान करवा लाग्यो. तेथी तेने दररोज एक माणसनी जद्द आप-
वानुं राज्यवर्गीं पुरुषोए प्रजानी संमती मेलवी मुकरर करेलुं ठे. ते
प्रमाणे दररोज वारा फरती आखा नगरमांथी घर दीठ एक पु-
रुष तेना जद्द माटे आपवो पडे ठे. आज जद्द माटे पुरुष आ-
पवानो मारो वारो आव्याथी ते संवंधी मारा उपर वारानी चि-
ठी आवी ठे अने मारा पुत्रनो जद्द आपना सारु आ राज्यपु-
रुष तेने खई जवा लाग्यो ठे. चीठी आववानुं अने मारा पुत्रने
खई जवानुं जे कारण ठे ते में आपनी पासे निवेदन कर्युं ठे. हवे
आपने जेम योग्य लागे तेम करो. ”

विक्रमे ए कुंजारना ठोकराने राज्यपुरुष पासेथी तेना पिताने
पावो सांपाव्यो, अने लागखो त्यांथी मंत्रीने साथे खई दरवारमां
जई पोते सिंघासन उपर बेगो. तेने उलखी सर्व लोक हर्ष पा-
म्यां अने सर्व राजकुलि आवी तेने नम्या. पठी राजाए विचार्युं
के, में कुंजारने तेनो पुत्र सांपाव्यो, परंतु रात्रे वीरने घली आ-
पवी जोईये माटे तेनो कोईक उपाय करवो उचित ठे. विचारतां
- विचारतां तेणे बुद्धि सुजी आवतां तुरतज कंदोईने तेमावीने
कहुं के, तमे आज सर्व जातनी उत्तम प्रकारनी सुखनी करी
आपो. कंदोईए राजाना हुकम मुजब सुखडी तैयार करी आपी.
राजाए ते सुखडी तथा विविध जातनी रसवती नीपजावरावीने
तेना उरना जरी दीधा. घणां पान सोपारी, चूआ चंदनादि सर्व
खादिम् स्वादिम् अने मुखवासादिनी वस्तुउं उरडाथी खीचो खीच
जरी देइ तेमां घणा दीवा कराव्या तथा सुगंधमय धुप धुपाव्या.
दिवस अस्त घतां सर्व लोक पोत पोताने स्थानके गया. आगी-
यावीरनी धीकने खीचे कोई पण माणस राजमंदिरमां रहेतुं नहोतुं.
आज रात्रे राजा एकलो राजमंदिरमां रह्यो. पलंग उपर शीरख
पाथरी काष्टनो पुर (पुरुषाकार) करीने तेना उपर वख ढांकी विक्रम

त्यां आगल दीवानी पुंठे हाथमां खड्ग लेई ठानो उजो रह्यो.
 मध्य रात्रिने समये आगीयोवीर मुखे फूकारा मुकतो, हाथमां
 कमरु वजावतो, पगे घूंघरा घमकावतो, रातां नेत्र करी धरती
 कंपावतो, मद्य मांसनो आहार करनारो आब्यो. आबतांज तेणे
 काष्ट प्रत्ये हथीआरे करीने हण्यो. काष्टना वे खंरु थया पण
 माणस न दीगो त्यारे ते चारे दीशाये जोवा लाग्यो. ते वखते
 राजा दीवानी पाठलथी नीकली आवी वेताल (वीर) ने नम्यो.
 वेताले तेने पुत्र्युं के आ धधुं कोने माटे मुक्युं ठे ? राजाए ज-
 णाव्युं के, तमारे अर्थे. ए सर्व वस्तुनो जोग लेईने रोग टाळो.
 वेताल सर्वनो जोग लेई तृप्त थयो अने संतोष पामी राजानुं
 धैर्य जोई तेना उपर तुष्टमान थई गोदयो के, हे राजन् ! तुजने
 में ए राज्य आप्युं अने तुं मने आ प्रमाणे हमेशां बली आपजे.
 एम कही त्यांथी अदृश थयो (चाळ्यो गयो). त्यारपठी राजा
 निश्चित थई सैय्या उपर सुई रह्यो. प्रजात थतां राजाए सैय्या
 थकी उठीने घट्ट दान दीधुं. प्रजालोक तेने घणो आसिर्वाद
 देवा लाग्या. सुखे समाधे राज्य करवा लाग्यो, परंतु वेतालने
 दररोज रात्रिप बली आपवो पडतो होवार्थी ते तेने घणुं खट-
 फतुं हतुं. ते न आपवो पडे एवी कोईक युक्ति खोली काढयामां
 तेनुं चित् लागी रण्युं हतुं. एक बखंत वीर आब्यो त्यारे राजाए
 तेने पोतानुं आयुष्य केट्युं ठे ए धिपे पुत्र्युं ? वीरे कड्युं के तद्दार्ह
 तेने वपनुं आयुष्य ठे. त्यारे विक्रमे कीधुं के आंकमां शून्य पट्यो
 माटे तेमां एक अधिक करो थयवा एक हीन करो. वीर कहे के,
 एमांथी अधिक के उठुं कोइथी न थाय. आ यात सांजझीने ते
 वखते वीक्रम मोन धारण करी गयो. वीजे दीवसे तेणे मन सा-
 ये विचार कीधो के, आयुष्यमां वध घट थई शकती नथी तो ए
 (वीर) मने शुं करनार ठे ? वीरजनां फस मीनां ठे, धैर्य धर-

वाघी सर्व सिद्ध घरो, माटे एने वली आपवो नहीं, जोऊं के ते शुं करे ठे? वीजे दीवसे मध्य रात्रे वीर आव्यो. त्यां तेणे वली न दीतुं पटले ते राजा उपर कोपायमान थयो. राजाए तेने कहुं के जो तमे वलवान हो तो आवो आपणे चे युद्ध करीये. त्वारे बैताल हस्तीने बोळ्यो के, हे राजा ! तुं महा साहसीक सर्व सुजटमांदे वडो ठे, माटे हुं तारा उपर तुष्टमान थयो हुं, तारी ईशामां आवे ते वर मारी पासे मांग. राजाए मांगणी करी के, “अहनिशी तमारे मारी संजाल राखवी, समर्या अणसमर्या मारी पासे आवड्यो.” वीरे ते प्रमाणे राजाने वर (कोल) दीधो. आधी राजा कोई पण प्रकारनो जय धरतो नहीं अने स्वैछाये राज्य करतां प्रजाने पोतानी प्रजातूळ्य मानतो हतो.

ए ठजेणी नगरीमां एक घांची रहेतो हतो तेनी पासेची राजाए पंचडंर साध्या. सुधर्मा ईंद्र विक्रमना गुणे करी वस्तीजुत थयो थको तेना उपर घणी प्रीती राखतो हतो. तेणे राजाने येसवा माटे एक सिंहासन मोकड्युं हतुं तेना उपर घांची समीपची मेखवेला पंचडंडनुं उग्र कयुं हतुं. ए सिंहासन उपर येसवाची राजा घणो शोजतो हतो. वली एणे ग्रणसो नानापुरस साध्या. ते सत्त्वने पसाये करी जगनुं सर्व रण (रुण) तेणे काप्युं. ए रीते मुखे राज्य पासतो हतो.

एकदा समयने विपे ते ठजेणी नगरीमां माहाकासना देराने विपे कुमुदचंद्र नामना आचार्य महाराज विक्रमने प्रतीबोधवाने अर्घ्ये आवी उत्तर्या. ते महादेव (महाकास)नी पॉकी उपर पग मुक्तीने सुता. पूजारो आव्यो त्वारे ते आ विपरीत जोई बोळ्यो के, अरे! तुं महादेवनी अवज्ञा केम करे ठे? आचार्य तेने कोई पण उत्तर न दीधो. पठी पूजाराए आ वृत्तांत विक्रम पासे जई निवेदन कयों. विक्रमे आवेशमां आवी जई हुकम कयों के,

त्यां आगस्त दीवानी पुंठे हाथमां खड्ग खेई ठानो उजो रह्यो.
 मध्य रात्रिने समये आगीयोवीर मुखे फूकारा मुकतो, हाथमां
 कमर बजावतो, पगे घूंघरा घमकावतो, रातां नेत्र करी धरती
 वंशवतो. मध्य मांसनो आहार करनारो आन्यो. आवतांज तेणे
 काष्ट प्रत्ये ह्नीश्वारे करीने ह्ण्यो. काष्टना बे खंरु यथा पण
 मानम न दीनो लारे ते नारे दीशाये जोवा लाग्यो. ते वग्यते
 गता दीवानी पावस्यी नीकली आवी वेताख (वीर) ने नम्यो.
 वंशवतो तेने पुण्युं के था वधुं कोने माटे मुक्युं ठे ? राजाण ज-
 ताण्युं के, तमारे थयें. ए सर्वे वस्तुनो जोग खेईने रोग टाळो.
 वंशवतो तेने जोग खेई तत्त ययो अने संतोष पामी राजानुं
 थयें जोई तेना ठगर तुष्टमान थई गोदयो के, हे राजन् ! तुजने
 मी ए गश्य आन्युं अने तुं मने था प्रमाणे हमेशां वली आपजे.
 एम कही त्यांथी अटश ययो (चाथो गयो). त्वारपत्री राजा
 निधित थई मेदया ठगर मुई रयां. प्रनान यतां राजाण सैय्या
 थई उनीने वट्ट दान दीवुं. प्रजालोक तेने घणो आसियाद
 देवा लाग्या. मुग्य समाधे गश्य करवा लाग्यो, परंतु वेताखने
 दरगज रात्रिय वली आव्यो पटनो होवारी ते तेने घणुं ग्यट-
 कनुं हनुं. ते न आव्यो थई एथी कोईक युक्ति ग्योली काढवामां
 तेनुं चिन् लागी रथुं हनुं. एक वग्यत वीर आव्यो त्वारे राजाण
 तेने पोतानुं आयुष्य केट्युं ठे ए विषे पुण्युं ? वीरे कथुं के तहानं
 मो वरंतुं आयुष्य ठे. त्वारे विक्रमे कीवुं के थांरमां गूण्य पट्यो
 माटे तेनां एक अधिक करो थयवा एक हीन करो. वीर कहे के,
 एतांदी अदिक के ठेनुं कोइथी न थाय. था यान सांतडीने ते
 वग्यने वीक्रम मोन चारण करी गयो. वीजे दीवमे तेणे मन सा-
 ये विचार कीवो के, आयुष्यमां वय घट थई शकती नथी तो ए
 (वीर) मने शुं कन्नार ठे ? वीरजनां कस मीनां ठे, थयें घर-

वाधी सर्व सिद्ध धरो, माटे एने वली आपत्रो नहीं, जोऊं के ते शुं करे ठे? वीजे दीवसे मध्य रात्रे वीर आव्यो. त्यां तेणे वली न दीतुं पटले ते राजा उपर कोपायमान थयो. राजाए तेने कहुं के जो तमे वलवान हो तो आवो आपणे वे युद्ध करीये. त्वारे वेताल हसीने घोव्यो के, हे राजा ! तुं महा साहसीक सर्व सुजटमांहे बडो ठे, माटे हुं तारा उपर लुप्तमान थयो हुं, तारी ईशामां आवे ते घर मारी पासे मांग. राजाए मांगणी करी के, “ अहनिशी तमारे मारी संजाख राखवी, समर्या अणसमर्या मारी पासे आवज्यो.” वीरे ते प्रमाणे राजाने घर (कोल) दीधो. आधी राजा कोई पण प्रकारनो जय धरतो नहीं अने खैद्याये राज्य करतां प्रजाने पोतानी प्रजातुल्य मानतो हतो.

ए उजेणी नगरीमां एक घांची रहेतो हतो तेनी पासेधी राजाए पंचडंड साध्या. सुधर्मा ईंद्र विक्रमना गुणे करी वसीजूत थयो थको तेना उपर घणी प्रीती राखतो हतो. तेणे राजाने वेसवा माटे एक सिंहासन मोकड्युं हतुं तेना उपर घांची समीपधी मेखवेला पंचडंडनुं उत्र कर्तुं हतुं. ए सिंहासन उपर वेसवाधी राजा घणो शोनतो हतो. वसी एणे त्रणसो नानापुरस साध्या. ते सत्त्वने पसाये करी जगनुं सर्व रण (रुण) तेणे काप्युं. ए रीते सुखे राज्य पावतो हतो.

एकदा समयने विपे ते उजेणी नगरीमां माहाकालना देराने विपे कुमुदचंद्र नामना आचार्य महाराज विक्रमने प्रतीबोधवाने अर्थे आवी उत्तर्या. ते महादेव (महाकाल)नी पीकी उपर पग मुकीने सुता. पूजारो आव्यो त्वारे ते आ विपरीत जोई बोह्यो के, अरे! तुं महादेवनी अवज्ञा केम करे ठे? आचार्य तेने कांई पण उत्तर न दीधो. पठी पूजाराए आ वृत्तांत विक्रम पासे जई निवेदन कर्यो. विक्रमे आवेशमां आवी जई हुकम कर्यो के,

॥ पाव्नीने मारी काडो. ते सांचली राजाना सेवके आधीने
 तेने पगे पकरी खेंचवा मांड्यो, एटखे पग बघ्यो-सांचो थयो.
 द्वाय खेंचता ते पण बघवा मांड्यो, मार मारतां ते अंतेंगरमां
 चागवा लाग्यो. पत्री ते सेवके राजा पासे आधीने कथुं के, एने
 (आचार्यने) उपद्रव करतां तो विघ्न थाय ठे. सर्व वनेली वी-
 नार्मी तेणे राजाने वाकेंफ कयों तेथी राजा पोते देहेरामां आ-
 द्यां एने विनय सज्जित आचार्यने कहेवा लाग्यो के, हे देव !
 आज्ञातना कंम कगं ठो? आचार्य जणाव्युं के, हुं देवनी
 आज्ञातना करतां नथी. देव नो अमारा एमांज ठे. राजा कहे के,
 ए देव नो अमारा ठे तमारा कयांथी? अर्थात् तमारा नथी. जो
 तमारा होय नो प्रगट करो. तें वचते आचार्य कल्याणमंदिर
 म्नांथ करी आज्ञान करीने जख ठांथुं एटखे पींमी फोमी मां-
 हीरी अर्थनि पार्श्वनाथ प्रगट थया. ते वचते विक्रमे आध्यय
 पार्मी गुरु मिळमेनाचार्यने नमन कथुं. पत्री गुरु देव गुरु धर्मेने
 ठंडवरीने तेणे सम्यक्त सज्जित आवकनां थार वन उचयां. एणे
 अरिहंतना धर्मेने पसाये करीने पोताना सत्य थकी सुवर्ण पुरु-
 षना साक्षात्पर्य। जगतमांहे सयेनां गण कापीने ते वचते चात्र-
 नो वीरनो शक काटीने पोतानो शक प्रवर्त्ताव्यो. जगवंत वीर
 मोक्ष गया पत्री चागें मीनेर वयें वीरविक्रमनो संयत्तर प्रवर्त्त्यां.
 पत्री विक्रमे पोतानी आज्ञा प्राप्ति मंडमां वर्त्तावी. अरिहंतनी ज-
 णि कस्तां पोतानुं मो वपेनुं आयुष्य पूर्ण करीने देवलोकां प्रत्ये-
 ने. विक्रमनी विन्हाय कथा जाणवाना जीज्ञासुण ते विक्रम
 ॥ १ ॥ जाणी खेवी. अर्थात् नो प्रयोजन मात्र कर्त्तुं ठे.

॥ धर्म नन्व दुर्ग शास्त्रिवादननी कथा ॥

दक्षिण महागार्धमां प्रतिष्ठान नामना नगरमां शास्त्रिवादन
 ॥ गतां गच्छ कर्त्तो हतो. एक वचन ते नगरनी नागोसे

हेती क्षिप्रा नदीने किनारे फरवा गयेला शाखिवाहन राजाए
 खतरंगधी अथडातुं एक मद्य नदीना आरापर आवीने ह-
 तं दीतुं. राजा मद्यने हसतुं देखी होज पाम्यो. कारण के,
 मद्य कदी हशे नहीं परंतु तेनी स्वाभाविक प्रकृतिमां आ
 वेकृति चई, ते मोटो उत्पात कहेवाय. आ प्रमाणे शोक करतो
 राजा नगरमां आव्यो अने सघसा विद्वानोने बोलावी तेनुं
 कारण पुठ्युं, परंतु कोई तेना मननुं समाधान करी शक्यो
 नहीं. ठेवटे ज्ञानसागर नामना जैन मुनीने मद्य केम
 हस्युं ? एम पुठवाधी तेजए ज्ञानना अतिशय प्रजावधी तेना
 पूर्व जन्मनुं चरित्र जाणीने जणाव्युं जे:-हे राजन् ! पूर्व ज-
 न्ममां तुं आ ज नगरमां निर्वश एवो लाकडानो जारो वेचनार
 कठीआरो हतो. हमेशां काष्ठ वेची तेना जे पैसा उत्पन्न थाय
 तेनो साधु लावी क्षिप्रा नदीमां पडेली शिलापर ते साधुळ मुकी
 तेमां नदीनुं पाणी जेसवी तेना पिंड बनावी तुं जोजन करतो ह-
 तो. एक दिवस कोई जैन मुनि एक मासना उपवासने पारणे
 गोचरीए जता तें दीठा. थळा उत्पन्न थवाधी तें मुनीने बोला-
 धी साधवानो पिंड बोहोराव्यो. सुपात्रने दान आपवाधी तेना प्र-
 जावबडे त्यांधी देह मुक्त थतां आ जन्ममां तुं शाखिवाहन
 राजा चयो तुं. मुनी कालधर्म पामी देवता थया ठे. ते देव, पूर्वं
 काष्ठ वहन करनार जीवनी आ जन्ममां राजानो पदधीने पोहों-
 चेखी तारी स्थिति जोई प्रेमे करी मद्यना शरीरमां प्रवेश करी
 हस्या ठे, माटे तारे ए संवंधी कांई शोच करवा जेतुं नथी. ऊहा-
 पोह करतां शाखिवाहनने जाति स्मरणज्ञानधी पोताना पूर्व ज-
 न्मनुं वृत्तांत अनुभववामां आवतां मुनीनुं कहेखुं वरोचर सत्य
 जास्युं. जैन धर्म उपर तेनी घणी थळा थई. ते दिवसधी दान
 धर्मेने विशेषपणे आराधन करवा लाग्यो. धर्मेनां कार्य करवामां

सदा तत्पर रहेतो. दक्षिण हिंदुस्तानमां दान गुणने लीधे एनो शक चालु थयो ठे. अद्यापी टीपणानी अंदर शाखिवाहननो ज शक चाले ठे. विक्रम राजानी साथे तेने युरू थयुं हतुं ते संवंधी वृत्तांत नीचे मुजव ठे.

सुप्रतिष्ठान नगरमां एक कुंजारने त्यां त्रण यात्रासुए प्रवास करतां आवी उतारो कयों हतो, तेमां बे जाई अने एक तेमनी तरतनी विधवा थएली वहेन हती. ए उर्वशीने पण हरावे एवी खूबसुरत हती. ते गोदावरीनदीना पूर्व किनारे नागहृदनी समीप लगजग संध्यासमये पाणी जरवा आवी. प्रदोपसमय थवाथी गोदावरीपरनी मनुष्यनी जीरु तदन बेराई गई हती. तेणीना सिवाय त्यां वीजु कोई नहोतुं. गागर बिठली निर्मल जलनी अ-पेक्षाए नागहृदमां उंडां पाणीमां प्रवेश करवाने पललवाना ज-यथी तेणीए पगनुं वख्र उंचुं लीधुं, ते समये विधवा होवाथी तेणे कांई अलंकार पहेरेखा नहोता तथापि तेनी अलौकिक सौ-दर्यताने लीधे जेम सूर्योदय थवाथी आरसना पाहाडउपरथी गलेखो घरफ खसी पडवाथी दीपी उठे तेम खष्ट तेनी बेउ जंघाउं चलकी उठी. ढींचण वरोघर जलमां प्रवेश करी वांकी वली हाथवती जल जरवाने गागर अंदर नमावी, ते वखते व-संतना वायुथी तेना माथानुं वख्र खसी गयुं. माथाना केसनी सुंदर खटरो वझे खजाना जाग उपर थई वांकनी वली खीलेखां स्तन शिखरोपर जेम पहाडनां शिखर फोडी नागणीउं वाहार नीकले तेम लुकी रहेली जोई, अपूर्व नागकन्या मने वरवा आवे ठे, ते जरांसाथी चकित थएलो नागराज अकस्मात् हृद-मांथी बहार आव्यो. जेम वीजली थवाथी नेत्र मींचाइ जाय तेम ते विधवानुं मुखकमल जोवाथी वारे वारे ते नागराजनां नेत्र तेजथी पुराई जतां हतां. चल करी ते पोताना नेत्रने फाडी जो-

या साग्यो. जलमां उज्जेलो ठे, सायंकासनो ठंडो पवन पुष्पाने
 अथनाई तेना शरीर उपर मंद मंद पडे ठे, तथापि उचितो ना-
 गराजना शरीरमांधी एवो कामाग्नि उत्पन्न थयो के जेने जीर-
 ववाने पोतानुं मन हृद ठोडीने तुर्त कुच करी गयुं. विधवाग-
 मननो दोष जाण्वा ठतां स्वरूपमां मोहित थएलो नागराज सा-
 मान्य पुरुषनी पेठे ते (विधवा)नी प्रत्ये विनययी प्रार्थना क-
 रवा साग्यो के, हृत्साग्यवालो हुं आज तारा प्रसादने पात्र थवा
 इष्टा करुं तुं. मने आशा ठे के, तुं मारुं कदी नहीं थएलुं आ-
 तीथ्य अंगीकार करीश? एम कही अंगस्पर्शयी पोताना कामा-
 ग्निनी वेदना घटाक्याना हेतुयी तेषीगम धस्यो. निर्धिकार वि-
 धवाए तेनुं अघटित सादस जोइ, मानुपी ठतां तेनी दुष्ट वा-
 न्छानो घणो तिरस्कार कयों. परंतु ठेवटे देवनी सत्ता धरायनार
 ते नागराजना असाधारण वखात्कारयी नेत्र मीची ते अघटिता-
 चरण सहन करी रही. नागराजे पोतानुं अमोघ ऐश्वर्य होवा-
 यी विधवाने कहुं के, “तुं फीकर करीश नहीं, ज्यारे ज्यारे तने
 दुःख उत्पन्न थाय त्यारे त्यारे तुं मने संजारीश तो हुं तने ए
 असह्य दुःखमांधी छूर करीश.” आ प्रमाणे प्रतिज्ञा कही नाग-
 राज त्यांधी गयो. जल जरीने शोकयुक्त विधवा कुंजारना मंदिर-
 प्रत्ये पोताना उतारामां थावी. अमोघ ऐश्वर्यनुं तेज आरोपण
 थवायी वैधव्यधर्मनो नाश थयो, एम पोतानी चहेननी चिकित्सा-
 यी गर्जनुं स्वरूप तेना यझे जाईउना समजवामां आठ्युं, तेयी
 तेनो तिरस्कार करी ह्मेशयुक्त वेठ जाई तेने कुंजारना घरमां
 मुकी चाह्पा गया. प्रारब्धउपर जरोसो राखी सगर्ना विधवा
 कुंजारना घरमां रही तेनी तेवा करवा सागी. पूर्ण मात्ते तेने पु-
 त्रनो प्रसव थयो. देवरूप नागराजना प्रजापयी ते वासक
 महा तेजस्वी अने प्रतापी उत्पन्न थयो. कुंजारने घेर उठयों

सदा तत्पर रह्यो. दक्षिण हिंदुस्तानमां दान गुणने लीधे एनो शक चाबु थयो ठे. अयापी टीपणानी अंदर शाखिवाहननो ज शक चाबे ठे. विक्रम राजानी साथे तेने युद्ध थयुं हतुं ते संवंधी वृत्तांत नीचे मुजब ठे.

सुप्रतिष्ठान नगरमां एक कुंजारने त्यां व्रण यात्राशुण प्रवास करतां आयी उत्तारो कयों हतो, तेमां बे जाई थने एक तेमनी तरतनी विधवा थण्खी बहेन हती. ए उर्वशीने पण हरावे एयी मृगमुरन हनी. ते गोदावरीनदीना पूर्व किनारे नागद्वदनी समीप लग्नग मंथ्यासमये पाणी जरवा आयी. प्रदोषसमय थवायी गोदावरीपरनी मनुष्यनी जीव तदन वेराई गई हती. तेणीना निवाय त्यां थीनु कोई नहोतुं. गागर विठ्ठली निर्मल जखनी थ. पहाण नागद्वदमां गुंडां पाणीमां प्रवेश करवाने पल्लवाना ज. ययी तेणीए पगनुं यन्न गुंनुं लीधुं. ते समये विधवा होथायी नेणे कांई अलंकार पदेरेखा नहोता तथापि तेनी अलौकिक सौंदर्यनाने लीधे जेम सूर्योदय थवायी आरसना पाहाडउपरयी गलेखो धरक म्यसी पडवायी दीपी उठे तेम स्वच्छ तेनी बैठ लंघाउं चक्की उठी. हीचण वरोवर जखमां प्रवेश करी यांकी वसी हाथवती जख जरवाने गागर अंदर नमायी, ते बखते व. मंतना थायुयी तेना माथानुं यन्न म्यसी गयुं. माथाना केसनी सुंदर खटरो यन्ने मंताना जाग उपर थई यांकमी वसी मीसेलां मन शिग्रगेपर जेम पहाडनां शिग्र फोडी नागणीउं बाहार नीकसे तेम कुकी रह्यो जोई. अप्रुवे नागकन्या मने धरवा आवे ठे, ते नरोमायी चकिन थण्खो नागराज अकम्मान् इद. मांयी वहा आब्यो. जेम वीजखी थवायी नेत्र मींचाइ जाय तेम ते विधवानुं मुखकमल जोवायी वारे वारे ते नागराजनां नेत्र नेजयी पुगई जनां हतां. यन्न करी ते पोटाना नेत्रने फाटी जो.

या साग्यो. जलमां उजेलो ठे, सायंकालनो ठंडो पवन पुष्पाने
 अधमाई तेना शरीर उपर मंद मंद पडे ठे, तथापि उचितो ना-
 गराजना शरीरमांघी एवो कामाग्नि उत्पन्न घयो के जेने जीर-
 ववाने पोतानुं मन हृद ठोडीने तुर्त कुच करी गयुं. विधवाग-
 मननो दोष जाण्वा ठतां स्वरूपमां मोहित घएलो नागराज सा-
 मान्य पुरुषनी पेठे ते (विधवा)नी प्रत्ये विनयवी प्रार्थना क-
 रया साग्यो के, हृत्जाग्यवालो हुं आज तारा प्रसादने पात्र घवा
 इमा करुं तुं. मने आशा ठे के, तुं मारुं कदी नहीं घएयुं आ-
 तीव्य अंगीकार करीश? एम कही अंगस्पर्शवी पोताना कामा-
 ग्निनी वेदना घटाववाना हेतुवी तेषीगम धम्यो. निर्विकार वि-
 धवाए तेनुं अधटित साहस जोइ, मानुषी ठतां तेनी छुट या-
 न्छानो घणो तिरस्कार कयों. परंतु ठेवटे देवनी सत्ता धराधनार
 ते नागराजना असाधारण वसन्तकारवी नेत्र मीची ते अधटिता-
 चरण सहन करी रही. नागराजे पोतानुं अमोघ ऐश्वर्य होया-
 वी विधवाने कएुं के, “तुं कीकर करीश नहीं, ज्यारे ज्यारे तने
 दुःख उत्पन्न घाय त्वारे त्वारे तुं मने संजारीश तो हुं तने ए
 असद दुःखमांघी हूर करीश.” आ प्रमाणे प्रतिज्ञा कही नाग-
 राज एवांघी गयो. जल जरीने शोकयुक्त विधवा कुंजारना मंदिर-
 प्रत्ये पोताना उतारानां आसी. अमोघ ऐश्वर्यनुं तेज आरोपण
 घवापी वेधव्यधर्मनो नाश पयो, एम पोतानी वेदेननी चिकित्सा-
 पी गर्जनुं स्वरूप तेना पयो जाईउंना समजवामां आबुं, तेषी
 तेनो तिरस्कार करी हेशयुक्त वेठ जाई तेने कुंजारना घरमां
 मुकी पाहपा गया. शरत्पठपर जरोसो गयी. समजा विधवा
 कुंजारना घरमां रही तेनी सेवा करवा लागी. पूर्ण मासे तेने पु-
 ग्रनो प्रसन्न पयो. देवरूप नागराजना प्रसादवी ते पात्रक
 मदा तेजसी अने प्रतापी उत्पन्न पयो. कुंजारने घर उठयों

સદા તત્પર રહેતો. દક્ષિણ હિંદુસ્તાનમાં દાન ગુણને લીધે एनो શક વાસુ થયો છે. અચાપી ટીપણાની અંદર શાસ્ત્રિવાહનનો જ શક વાસે છે. વિક્રમ રાજાની સાથે તેને યુદ્ધ થયું હતું તે સંબંધી વૃત્તાંત નીચે મુજબ છે.

મુપ્રતિષ્ઠાન નગરમાં એક કુંજારને ત્યાં ગ્રણ યાત્રાસુદ પ્રવાસ કરતાં આવી ઉનારો કર્યો હતો, તેમાં બે જાડે અને એક તેમની મમ્મની વિધવા ગમ્મલી ઘટેન હતી. એ ગર્વથીને પણ હરાવે એવી મારમુગ્ય હતી. તે મોદાવરીનદીના પૂર્વે કિનારે નાગદ્વડની સમીપ મમ્મતમ મંથ્યામમથે પાળી નરવા આવી. પ્રલોપસમય થવાથી મોદાવરીનદી મનુષ્યની નીચ તદન વેરાઈ ગઈ હતી. તેણીના વિવાહ ત્યાં થીજુ કોઈ નહોતું. માગર વિંઠણી નિર્મલ જલની અવેશાળ નાગદ્વડમાં ઊંઠાં પાળીમાં પ્રવેશ કરવાને પક્ષલવાના નવરથી તેણીને વગનું થમ્મ ઊંચું લીધું. તે સમયે વિધવા હોવાથી તેને કોઈ અલંકાર પહેરેલા નહોતા તથાપિ તેની અલૌકિક સૌંદર્યનાને લીધે જેમ મૂંઝાંદય થવાથી આરમ્ભના પાદાહુપરથી મણેણાં થમ્મ મર્મી પડવાથી લીધે ઊંઠે તેમ થમ્મ તેની ધેરુ ઊંઠાઈ વણકી ઊઠી. લીંચળ થરોથર જલમાં પ્રવેશ કરી થાંકી થણી દાયવની જલ તરવાને માગર અંદર નમાવી, તે વચ્ચે થમ્મના વાયુથી તેના માથાનું થમ્મ મર્મી ગયું. માથાના કેમની સુંદર સ્વરૂપ થમે મજાના નાગ ઉપર થઈ થાંકઈ થણી મ્લીષ્ટલાં મ્મન શિશ્યમેથર જેમ પદાહુનાં શિશ્યર કોડી નાગળીડું થાદાર નીચે તેમ છુટી રહેલી જાંડે. અપુરે નાગકન્યા મને થમ્મ આવે છે. તે તમેમાથી ચક્તિન થમ્મનાં નામગત્ત અકમ્માત્ત દ્વડનાંથી થદાર આગ્યો. જેમ થીજણી થવાથી નેથ્ર મીંચાઈ ત્રાય તેમ તે વિધવાનું મુગ્ધકમલ જોવાથી વારે વારે તે નામગત્તનાં નેથ્ર નેથ્રથી જુગડે જતાં જતાં. થમ્મ કરી તે પોતાના નેથ્રને ફાટી જો-

वा लाग्यो. जलमां उजेखो ठे, सायंकाखनो ठंडो पवन पुष्पाने
 अचकाई तेना शरीर उपर मंद मंद पडे ठे, तथापि उंचितो ना-
 गराजना शरीरमांची एवो कामाप्ति उत्पन्न घयो के जेने जीर-
 यवाने पोतानुं मन हृद ठोडीने तुर्त कुच करी गयुं. विधवाग-
 मननो दोष जाण्वा उतां स्वरूपमां मोहित घणखो नागराज सा-
 मान्य पुरुषनी पेठे ते (विधवा)नी प्रत्ये विनयची प्रार्थना क-
 रवा लाग्यो के, हृत्ताग्यवाखो हुं आज तारा प्रसादने पात्र यथा
 इष्टा करुं तुं. मने आशा ठे के, तुं मारुं कदी नहीं घणुं आ-
 तीष्य अंगीकार करीश? एम कही अंगस्पर्शची पोताना कामा-
 ग्निनी वेदना घटाववाना हेतुची तेणीगम भस्यो. निर्विकार वि-
 धवाए तेनुं अघटित सादस जोइ. मानुपी उतां तेनी छुट वा-
 न्छानो घणो तिरस्कार कयों. परंतु ठेयटे देवनी सत्ता धरायनार
 ते नागराजना असाधारण घसात्कारची नेत्र मींची ते अघटिता-
 चरण सहन करी रही. नागराजे पोतानुं अमोघ ऐश्वर्य होवा-
 ची विधवाने फलुं के, “तुं फीकर करीश नहीं, उपारे उपारे तने
 दुःख उत्पन्न चाप त्वारे त्वारे तुं मने संजारीश तो हुं तने ए
 अतस्त दुःखमांची हूर करीश.” आ प्रमाणे प्रतिज्ञा कही नाग-
 राज त्यांची गयो. जस जरीने शोकयुक्त विधवा कुंजारना मंदिर-
 प्रत्ये पोताना उतारामां आसी. अमोघ ऐश्वर्यनुं तेज आरोपण
 पवाची पेषव्यधर्मनो नाश घयो, एम पोतानी वेद्देननी चिकित्सा-
 ची गर्जनुं स्वरूप तेना पडे जाईउना समजवामां आय्युं, तेची
 तेनो तिरस्कार करी क्लेशयुक्त पेठ जाई तेने कुंजारना घरमां
 मुकी पाइया गया. प्रारब्धपर प्रसोमो रागी सगनां विधवा
 कुंजारना घरमां रही तेनी सेवा करवा लागी. पूर्ण माने तेने पु-
 त्रनो प्रसव घयो. देवरूप नागराजना प्रजावपी ते पाञ्चक
 मदा तेजस्वी अने प्रतापी उत्पन्न घयो. कुंजारने घेर उठयों

માટે છોકો તેને કુંજારનો પુત્ર છે, એમ કહેવા લાગ્યા. તે કુંજારના ઘરમાં રહી, તેના રોજગારમાં ઘણો નિપુણ થયો. માટીના ઘોડા, હાથી, મનુષ્ય વિગેરે તરેહવાર જાતનાં રમકડાં બનાવવા લાગ્યો. તેનું નામ ‘ શાતવાહન ’ પડ્યું.

તે વસતે ઝજેળી નગરીમાં વિક્રમાર્ક રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તે પોતાની ઘૃહાવસ્થામાં એક વસત વિચાર કરવા લાગ્યો કે, મહારું રાજ્ય દરણ કરે એવો મહારા પઠી કોઈ પુરુષ ઉત્પન્ન થશે ? આવી ચિંતામાં પડવાથી તેણે હોંશીયાર જ્યોતિર્વિદ્ બ્રાહ્મણોને ઘોસાવી પુચ્ચું. મહારાજો, મહારી પાઠસા આ ચક્રવર્તિ રાજ્યને સુંચી છે એવો કોઈ પુરુષ પૃથ્વીમાં છે શું ? વિદ્વાનો માંહોમાંહિ વિચાર કરવા લાગ્યા. એક ઘૃહ અને જ્યોતિર્વિદ્યામાં ઘણો કુશલ બ્રાહ્મણ નિર્જયતાથી ડતાવલો ઘાંટો કાઢી વિક્રમ પ્રત્યે ઘોસ્યો—“ રાજાધિરાજ ! પ્રતિષ્ઠાન નામના નગરમાં કુંજારને ઘેર તેવો પુત્ર છે, તે ઝજેળીની ગાદીનો જોક્તા યાવ એવો સંતવ છે.” આ વાતને યથા વિદ્વાને ટેકો આપ્યો. વિક્રમને ઘણી ચિંતા થઈ. પઠી એકદમ સૈન્ય તૈયાર કરી પોતે દક્ષિણમહારાષ્ટ્રપ્રત્યે પ્રતિષ્ઠાન નગરમાં ગયો અને કુંજારનું ઘર ઘેરી લેઈ તેને યજ્ઞાત્કારથી મારવાનો ઉદ્યોગ કર્યો. પોતાના પુત્રનું મૃત્યુ થશે, એવા જમથી વિધવાઈ નાગરાજનું વચન સંતારીતેનું સ્મરણ કર્યું. તરફાસ પ્રકટ થઈ તે નામે એક અમૃતનો કુંડ અને મોટી શક્તિ તે કુમાર(શાતવાહન)ને આપી. તેની મદદથી તેણે અગાઉ જે પોતાને હાથે માટીયને બનાવેલા હાથી, ઘોડા, હંટ, સ્વચર, મનુષ્ય વિગેરે હતાં તેને અમૃત ગાંટી સજીવન કરી તેનું સૈન્ય બનાવ્યું, અને શક્તિની સહાયતાથી તે સૈન્ય લઈ વિક્રમની સામે યયો. પુરુષમાં વિક્રમનું ઘણું સૈન્ય માર્યું ગયું અને તે નાગો. તેની પુંઝે પની દગાવતો દગાવતો તાપી નદીના ઉત્તરકિનારા

સુધી તેને લાવ્યો. વિક્રમે વિચાર્યું જે, મહારું ઘણું સૈન્ય મરાયું છે, તેથી યુદ્ધ કરવામાં વચ્ચે હાર થાય તો ઢેલી અવસ્થામાં મેલ-વેલી નામનાને જાંઘ લાગે, માટે સંધિ કરવો તે ઠીક છે. આમ વિચારી તેણે સલાહ કરી ઠરાવ્યું કે, તાપીના ઉત્તરના જાગમાં વિક્રમનું રાજ્ય પ્રવર્તે અને દક્ષિણ જાગમાં શાલિવાહનનું રાજ્ય પ્રવર્તે. આ પ્રમાણે કોલ કરાર કરી વિક્રમ ઝજેણી ગયો અને શાતવાહને પ્રતિષ્ઠાન નગરમાં આવી પોતાની ગાદી સ્થાપી. ત્યારથી તે શાલિવાહનના નામથી જગતમાં પ્રસિદ્ધ થયો.

રાજ્યવૈજય જોગવતાં તે ચંડ્રલેખા નામની રાજ્યકન્યાને પરણ્યો હતો. તે મહા સ્વરૂપવાન પદ્મિની હતી. માયાસુર નામનો દૈત્ય, તામસી દેવીનું આરાધન કરી, તેને પ્રસન્ન કરી જગતનાં સમસ્ત સુખ ફક્ત તેને એકલાનેજ પ્રાપ્ત થાય પવી આશાપ તે વામ-માર્ગી હતો તેથી તેવા ગ્રન્થોના અજિપ્રાયપ્રમાણે મંત્રસિદ્ધિની અપેક્ષાપ પદ્મિની ચંડ્રલેખાને હરણ કરી લઈ ગયો હતો. શૂદ્રક નામના કોટવાલે તેનો પત્તો મેલવી માયાસુરને મારી ચંડ્રલેખાને રાજમંદિરે આણી હતી. વલી નાગાર્જુન નામના પાદલિ-તાચાર્યના શિષ્યે કોટીવેધી રસ ઉત્પન્ન કરવામાટે શુદ્ધ પારાનું, મહા પ્રતાપવાલી શ્રીપાર્શ્વનાથજી મહારાજની પ્રતિમાની દૃષ્ટિસમીપ લલ્લમાં મર્દન કરવા માટે પ પદ્મિની ચંડ્રલેખાનું કેટલાક દિવસ સુધી રાત્રે હરણ કરી લાવી તેની પાસે (પારાનું) મર્દન કરાવ્યું હતું. એક દિવસ રાત્રે છીને શય્યામાં નહીં જોવાથી શાલિવાહનને તેનાપ્રત્યે શક આવવાને કારણે, નાગાર્જુને સહ્ય તાકીદ કરેલી હતી તથાપિ ચંડ્રલેખાને તે વાત કહેવાની ફરજ પડી હતી અને તેથી રાજા તથા તેના બે પુત્રો સાથે ચંડ્રલેખાને, શેઠી નદીની સમીપ પારાનું મર્દન કરાવવા નાગાર્જુને મુકામ રાખ્યો હતો ત્યાં આવવું પડ્યું હતું. ઘણી આજીઝી કરીને ના-

માર્ગુનને શાંત કરી પોતાના બે પુત્રોને તેની સેવામાં મુક્તી રાજા રાણી પોતાના નગરમાં આવ્યા. કોટીવેધી રસના બે કુપા તે-
 પાર થયા હતા તે રાજકુમારોથી ટુપા રાણામાટે સંતામવાને
 નાગાર્ગુન રાત્રે ગયા. ત્યાં કુમારોએ તેની પાઠણ શુભ રીતે જઈને તેને
 ઘર કર્યો. સંતાડેલા બે કુપા લેઈ રાજકુમારો સ્વદેશ તરફ ચા-
 હ્યા, પણ કોટીવેધીરસનો અપજોગ કરવાને તેણે પાત્ર નથી, એ-
 મ તેના અધિષ્ઠાયક દેવતાએ જાણી, ઘણે રાજકુમારોના જીવ
 દેહથી ચિત્તુટા કરી સિદ્ધ કરેલા રસના કુપા લઈ ચાલતા થયા.
 નાગાર્ગુને શેઢીનદીને કાંઠે પ્રતાપિ પાર્શ્વનાથજીની જે પ્રતિમા
 પાન્તિપુરમાંથી અચ્છર ટુપાડી લાવી કોટીવેધી રસ સિદ્ધ ક-
 ર્યા તેની દૃષ્ટિસમીપ પારાનું સ્તંજન કરાવ્યું હતું તે જગા આજ
 સ્તંજનપૂર (સંતાત) નામથી ડુંગરાય છે. એ સંતાતમાં નવાં-
 ગિરુતિ કરનાર શ્રી અન્નયદેવ સૂરીમહારાજે એ મહા પ્રતાપી
 શ્રીપાર્શ્વનાથ નગવાનની પ્રતિમાનું સ્થાપન કરેલું છે. તે પ્રતિમા
 સ્તંજના પાર્શ્વનાથના નામથી ઓળખાય છે.

પાદક્ષિતાચાર્ય, નાગાર્ગુન વિગેરે કેટલાક મહા વિદ્યાવાન
 અને જૈમનાં ચરિત્રો ઘણા જાણવા યોગ છે, પણ પુરુષો શાસ્ત્રિયા-
 હનના સમયમાં થઈ શકે છે, પરંતુ મંથગોરવતાના જયે તેમજ આ
 વિષય સંબંધમાં અહીં તેનું વિશેષ પ્રયોજન નહીં હોવાથી તે દા-
 ત્વજ કરવામાં આવ્યાં નથી. જિહ્વાસુએ પ્રબંધચિંતામણી વિગેરે
 મંયોથી તે જાણી શકે.

આ કથામાં સાર એ પ્રદર્શન કરવાનો છે કે, ધર્મઉપર દૃઢતા
 લાવી પૂર્વજન્મમાં મુનીને દાન દેવાથી શાસ્ત્રિયાહન, વિક્રમ જેવા
 મહાન રાજાને પણ હંફાવે તેવો રાજા થયો અને દક્ષિણમાં શ-
 ક પ્રવર્ત્યો, જે અચાનકથી આવે છે. માટે ધર્મમાં દૃઢતા
 રાખી જનનું કે જેથી આ જય અને પરજય ઘણે મુખે.

॥ अथ ज्ञान तत्त्व विषे ॥

वीरकान्ते, (मन्त्रमुखात्.)

॥ तन धन ठकुराई सर्व ए जीवने ठे ॥ पण ई-
क डुहियूं ज्ञान संसारमां ठे ॥ जवजखनिधि तारे
सर्व जे दुःख वारे ॥ निजपरहित देते ज्ञान ते कां
न धारे ॥ ए ॥

अर्थ:- सुंदर काया पामीये, धन पामीये, ठकुराई पामीये, ए
सर्व पामबुं ते तो सोहियुं ठे पण एक दोहियुं तो आ संसारमां
जीवने ज्ञान पामबुं ए ज ठे, संसाररूपी समुद्रमांधी ते तारनार
ठे अने सर्व दुःखनो नाश करनार ठे, पोतानुं अने परनुं हित
करनार जे ज्ञान ठे तेने तुं केम धारण करतो नथी ? जे ज्ञाने
करी ज्ञानीये ग्रण जुपनना जाव प्रकाश्या ठे माटे ज्ञान सर्वथी
श्रेष्ठ ठे तेथी ज्ञानने आराधबुं. ॥ ए ॥

॥ यवरूपि ईक गाथा बोधधी जय निवार्यो ॥ ईक
पदधि चिलातीपुत्र संसार वार्यो ॥ श्रुतधि अज-
य हाथे रोहिण्यो चोर नावे ॥ श्रुतजणत मुझानी
मासतुसादि यावे ॥ १० ॥

अर्थ:- जब नामा रूपीनो एक गाथाना बोधवडे जय नाश
पाम्यो. एक पदधकी चिलातीपुत्रे संसार परित्रमण करवो वा-
र्यो अर्थात् संसारनो फेरो टाक्यो, श्रुतधी (ज्ञानवडे) अजय
कुमारने हाथे रोहिणीयो चोर पार पाम्यो अर्थात् हाथमां आ-
व्यो नदी, अने श्रुतज्ञान जणवाधी मासतुसादि सारा ज्ञानी
घया-पार पाम्या.

॥ ज्ञाननी एक गाथाना बोध एपर उजराजरीनी वधा ॥

पसंतपुर नामे नगरमां जब नामे राजा राज्य करतो हुनो.
तेने गर्भजीव नामे एक पुत्र अने अमुंझीका नामनी एक पु-

प्री हती. दीर्घपृष्ठ नामे तेनो मंत्रि हतो. संसारथी विरक्त
 थई जब राजाए घृक्षावस्याये चारित्र ग्रहण कर्युं. ते जणेलो न-
 होता, तेथी बीजा साधुउने जणता देखी तेमने जणवानी
 धणी ईछा थई परंतु कांई आवड्युं नहीं तेथी सोच करवा
 लाग्या. गुरुए कह्युं के, महानुजाव ! सोचना करे शुं थाय ? तमे
 चारित्रग्रत सावधान थई पाखो, तपसंजमनेविपे तत्पर रहो.
 पठी ते तेमज करवा लाग्या. एक वखत ते जवराजरूपीश्वरने
 गयी इछा थई के, संसारीउने चंदावा माटे जाउं. एम विचारी
 गुरु पासे आझा मांगी. तेवारे गुरुए कह्युं के जवा ईछो ठे
 पण संसारीउने शो उपदेश देशो ? जवराजरूपी घोड्या के उप-
 देश देवानी तो मारामां शक्ति नथी, महारुं मन तो मखवानुं
 थयुं ठे. ते वारे गुरुए जवानी आझा आपी. पठी जवराजरूपी
 त्यांथी चाखी निकड्या. मार्गमां आवतां पोताना मनमां वि-
 चार करवा लाग्या के, जाउं तुं तो खरो ! पण पुत्र प्रमुख
 यांदवा आवशे ते वखते कहेशे जे, स्वामी, अमप्रत्ये कांईक
 उपदेश थो. एवी विचारणाए साधुचाख्या जाय ठे एवामां फड्युं
 फुड्युं जवनुं एक क्षेत्र आव्युं. ते क्षेत्रमध्ये तेनो धणी चारे वाजु
 फरतो चोकी करतो हतो. ते वखते त्यां आगस एक गर्दन (गधेनो)
 ते जय जहाण करवामाटे फरतो हतो ते पेला क्षेत्रधणीना जो-
 वामां आव्यो. गर्दनने जब खावा आवतो जोई ते एक गाया
 गर्दनप्रत्ये घोड्यो. (गाया फांगटीयो) उद्वावसीपोहावसी ॥
 ममंचेनिरग्यसी ॥ जाणीयो मँतुह अजिप्पाउं ॥ जयंप्येउंसी ग-
 रूहा ॥ १ ॥ अर्थ- “ हे गधेना तुं आवो पात्रो फरे ठे, हुं तु-
 जने जोउं तुं, में तहारो अजिप्राय जाण्यो, तुं ए जवमां पस-
 वानुं करे ठे.” आ प्रमाणे क्षेत्रवाखाए फांगटीयो गधेनाने धणी
 वखत कशो ते जवरूपीए सांजयो. तेने वारंवार याद करवाथी

तेमने मोटे चढी गयुं. ते सिवाय धीजुं काई तेमने आवहुतुं न-
होतुं. त्यारपठी मार्गे घासतां पण तेउं तेज गाथा संजारता सं-
जारता अने मनमां धारण करता करता विहारजूमि उलंगी
केटलेक दीवसे धारेखा मुकामे वसंतपुरनगरनी जागोले धाव्या.
त्यां आगल केटलाक घोसको एकठा थई मोई दंडे रमता हता.
साधु ते स्थले उजा रत्ना एटलामां एक घासके उठाएलीने मोइ
नाझी, ते केटलेक इर एक घाल्य हती तेमां पढी. पढी ते पा-
सको मोई खोसवा लाग्या पण ते कयाई जमी नही. ते घालते
एक घासके फांगटियुं कयुं- (गाथा) उंव गई तो गई ॥ जोई
जंती न दीतई ॥ तुमे न दीठी अमे न दीठी ॥ अगडे दृष्टा
अणुं लल्लिया ॥ १ ॥ अर्थ- “ ए मोई उं गई ए गई, जोई पण
दिसती नयी, अमे पण न दीठी तुमे पण न दीठी, कुथामां अ-
घवा खाल्यमां पढी माटे बीजी द्यो.” एक घासकनुं घोसबुं आ
प्रमाणे सांजली धीजी मोई सेईने घासको रमवा लाग्या. साधुए
ध्यानपूर्वक घासके कहेखुं फांगटियुं सांजलवाची ते याद करतां
करतां तेमने मोटे चढी गयुं अर्थात् आवड्युं. आ रीते जवरा-
जरूपीश्वरने वे फांगटीयां आवड्यां.

वसंतपुरमां जवराजाए दीक्षा लीधा पढी तेमनो पुत्र गर्द-
जील राज्य करतो हतो. तेनी वहेन एटले जवराजनी पुत्री जे
अनुंलिका हती ते यौवनावस्थाए आवतां महारूपवंत होवाची
तेने जोई तेमनो प्रधान दीर्घपीठ तेना उपर मोहित घयो हतो.
तेणे लाग भलवाची तेणीने अपहरीने पोताना घरमध्ये जोयरामां
राखी हती. गर्दजील राजाए पोतानी वहेननुं दूरण घयेखुं जा-
णी तेनी घणी घणी शोध करावी परंतु तेनी जाल कोई पण
स्थलेयी मसी आवी नही, तेथी ते घणो चिंताग्रस्त घएखो
हतो. जवराजरूपीश्वर आवा अवसरे नगरमां पधार्था अने कुं-

જારની શાલામાં હત્યા. એ કુંજારે નવાં વાસણ તૈયાર કરેલાં હતાં તેને હંદર કરકોલતા હતા તેથી તે હંદરને સમજાવવા માટે કુંજાર એક ગાથા બોલ્યો. (ગાથા) અર્ધસુકુમાલય કોમલય જડલયા ॥ તુમેં રાણ હીંમણ સીલ્લણયા ॥ અમ્મ પસાઈ નથી જયં ॥ દીદ્વીપીઠાઈ તુમ જયં ॥૧॥ અર્થ—“હે હંદર તમે અતિ સુકુમાલ્ય કોમલ ઓ, વલી જોલા ઓ, તમને રાત્રે ચાલવાનો શીલાચરણ છે, આમારો તમને કશો જય નથી, પણ તમને દીદ્વીપીઠ પડશે સપનો જય છે.” આ ફાંગટિયો પણ સાધુએ શીલી લીધો. આપદેલી પ્રણે ગાથાઈ સાધુ વારંવાર ગણી વાલે છે, અર્થાત્ જુલી ન જાય માટે મુલ્કપાઠ કરી જાય છે. દીર્ઘવીઠ પ્રધાને જયરા, જરૂરીશ્વરનું નગરમધ્યે આગમન સાંજલ્યું, તેથી તેના મનમાં જય હત્યાર થયો કે, જો મેં સાધુ જ્ઞાની હશે તો મહારં જે ગુરુ ચરિત્ર છે તે પ્રગટ કરી દેશે. માટે હું જ આગલથી કપટ કેલથી રાજાનું મન ફેરવી નાખું કે તે સાધુ પાસે જવાનું દીલ્લજ ન કરે, થલકે તેને હતા પણ ન રહેવા દે. પોતાના મનમાં આ પ્રમાણે ઘાટ મોઝવી પ્રધાન તુરત રાજા પાસે ગયો. વિનય સહિત પ્રણામ કરી તેણે રાજાને કીધું કે—હે મહારાજાધિરાજ ! તમારા પિતા (સાધુ) અર્ધાં આલ્યા છે. રાજાએ કહ્યું કે—તમે આલ્યા, તેમને જડેને વાંદીશું, મનની વાત પુઝીશું. એવું સાંતલી પ્રધાન મનમાં વિનવવા લાગ્યો કે, મરેગ્યાન એ જશે અંને પુઝશે ત્યારે સાધુ મટ્ટારી મર્થ કરાળી પ્રકાશમે, માટે એ સાધુને આ તેના પુત્ર પામે દુણાવું નો વચમાંથી વ્યવહાર મટે. એમ વિચારી પ્રધાન રાજા પ્રત્યે કહેવા લાગ્યો કે, હે રાજન્ ! હે વ્યામિન્ ! એ પતિનને શદિ શું ? અંને પુઝે શું ? ! એ વાતની તમને મ્થર નથી, બની નો મને માલમ છે. ઠ મટ્ટીના આગમન એનાં ચરિત્રની મને મ્થર પડી છે. એ કપટપણે તમારું રાજ્ય લેવા આલ્યા છે. રાજા

जापान्तर सहित.

कहे सुखे छे. जो एमनी एमज मरजी दशे तो आ
 मनुं ज हतुं अने हाल पण तेमनी लेवानी इछा
 मालीक ठे. प्रधाने आ बखते राजाने आमां अवलां
 देईने राजानुं मन फेरवी नाखुं तेथी ते पोताना पित
 धु) ने मारवाने तत्पर घयो. प्रधान पोतानी प्रपंचजा
 व्यो तेथी ते मनमां फुलावा लाग्यो. त्थारपठी राजा क
 यला उँडी हाथमां खड्ग लेई काखीरात्रे काखुं काम करवा
 ताना पिताने मारवाने) निक्यो. आवतां आवतां मनमां वि
 लाग्यो जे, जो ज्ञानवंत साधु दशे ने मारा मननी बात कहे
 महारे मारीने शुं काम ठे? अर्थात् मारा मननो अजिप्राय
 जशे तेथी धारेखुं काम पार पमशे नहीं अने उखटो फज
 ईश माटे तेथी सयुं. गुप्तपणे रही तेमनी चर्चा जोउं तो स
 यामां आवे. एम धारी ते एकांत स्थले कोई न देखी शके
 उजो रखो. ते बखते साधु जे पूर्वे क्षेत्रवालानी गाथा सां
 हती ते संजारीने बोल्या (गोखवा लाग्या). ते सांजली र
 पोताना मनमां समज्यो के, ' मने आवतो थको जाण्यो ' स
 ए ज्ञानवंत जणाय ठे एमां तो संदेह जेबुं नथी; पण हवे ए
 हारी वहेनसंबंधी बीना मारा मननो अजिप्राय जाणीने कहे
 र्ण खात्री थाय. राजा आ प्रमाणे विचारमां हतो एटलाम
 गाधु, घासके कहेली मोई संबंधीनी गाथा गोखवा लाग्या.
 ' सांजली राजा एम समज्यो के ज्ञानी तो खरा! केमके, आ गा
 ना जावार्थथी एम जणाय ठे के ' महारी वहेन नगरने त्रिपे
 यिरामां ठे. ' पण ' कोने घेर ठे ' एटखुं हवे जणावे तो घणुं
 रुं. आ बखते साधु बीजी गाथा जे तेमणे कुंजारने मोँढेथी
 सांजली हती ते याद करी बोल्या. तेनो जावार्थ राजा एवो स-
 मज्यो के, " अम थकी तुजने कशो जय नथी तने दीर्घपीठनो

चारनी शालामां उतर्या. ए कुंजारे नवां वासण तेयार करेलां ह-
तां तेने उंदर करकोलता हुता तेथी ते उंदरने समजाववा माटे
कुंजार एक गाथा बोल्यो. (गाथा) अईसुकुमालय कोमलय जइ
लया ॥ तुमें राण हींरुण सीखणया ॥ अम्म पसाउं नथी जयं ॥
दीहपीठाउं तुम जयं ॥२॥ अर्थ—“हे उंदर तमे अति सुकुमात्र
कोमल ओ, बली जोला ओ, तमने रात्रे चालवानो शीखाचरण
ठे, आमारो तमने कशो जय नथी, पण तमने दीहपीठ एटव्हे
सयंनो जय ठे. ” आ फांगटियो पण साधुए शीखी लीधो. आ-
पदेसी प्रणे गाथाउं साधु वारंवार गणी वाळे ठे, अर्थात् जुझी
न जयाय माटे मुखपाठ करी जाय ठे. दीर्घपीठ प्रधाने जवरा,
जवपीश्वरनुं नगरमध्ये आगमन सांजव्युं, तेथी तेना मनमां
जय ठरपन्न थयो के, जो ए साधु झानी हशे तो महारं जे छुष
चरित्र ठे ते प्रगट करी देशे, माटे हुं ज आगलथी कपट के-
खथी राजानुं मन फेग्यी नाम्युं के ते साधु पासे जवानुं दीखज न
करे, बखके तेने उजा पण न रद्देवा दे. पोताना मनमां आ प्र-
माणे घाट गोत्रथी प्रधान तुरत राजा पासे गयो. विनय सहित
प्रणाम करी तेणे राजाने कीथुं के—हे महाराजाधिराज ! तमारा
विना (साधु) अर्ही आढ्या ठे. राजाए कथुं के—तखे आढ्या,
तेमने जईने बांदीशुं, मननी यात पुत्रीशुं. एयुं सांजली प्रधान
मनमां चिंतववा लाग्यो जे, ग्वरेग्यात ए जशे थने पुत्रशे त्वारे
साधु महारी सय करणी प्रकाशसे, माटे ए साधुने आ तेना
पुत्र पासे द्दणायुं तो बचमांथी गडबड मटे. एम विचारी प्रधान
राजा प्रत्ये कद्देवा लाग्यो के, हे राजन् ! हे स्वामिन् ! ए पतितने
बदि शुं ? थने पुत्रे शुं ? ! ए बातनी तमने ग्वयर नथी, एनी
तो मने माखन ठे. ठ मद्दीना आगमच एनां चरित्रनी मने म-
कर पटी ठे. ए कपटपणे तमारं राज्य खेवा आढ्या ठे. राजा

कहे सुखे खे. जो एमनी एमज मरजी दृशे तो आ राज्य ए-
मनुं ज दंतुं अने हाल पण तेमनी खेवानी इछा होय तो ते
मालीक ठे. प्रधाने आ बखते राजाने आमां अवलां घणां उठां
देईने राजानुं मन फेरवी नाखुं तेथी ते पोताना पिता (सा-
धु) ने मारवाने तत्पर घो. प्रधान पोतानी प्रपंचजासमां फा-
व्यो तेथी ते मनमां फुलावा लाग्यो. त्वारपठी राजा कालो कां-
वला उढी हाथमां खड्ग खेई कालीरात्रे कासुं काम करवाने (पो-
ताना पिताने मारवाने) निकट्यो. आवतां आवतां मनमां विचारवा
लाग्यो जे, जो ज्ञानवंत साधु दृशे ने मारा मननी बात कहेशे, तो
महारी मारीने शुं काम ठे ? अर्थात् मारा मननो अजिप्राय जाणी
जशे तेथी धारेखुं काम पार परुशे नहीं अने उलटो फजेत थ-
ईश माटे तेथी सयुं. गुप्तपणे रही तेमनी चर्चा जोउं तो समज-
वामां आवे. एम धारी ते एकांत स्थले कोई न देखी शके तेम
उजो रह्यो. ते बखते साधु जे पूर्वे क्षेत्रवालांनी गाथा सांजली
हती ते संजारीने बोल्या (गोखवा लाग्या). ते सांजली राजा
पोताना मनमां समज्यो के, ' मने आवतो थको जाख्यो ' माटे
ए ज्ञानवंत जणाय ठे एमां तो संदेह जेवुं नथी; पण हवे ए म-
हारी वहेनसंधी बीना मारा मननो अजिप्राय जाणीने कहे तो
पूर्ण खात्री चाय. राजा आ प्रमाणे विचारमां हतो एदलामां
साधु, बाखके कहेली मोई संधीनी गाथा गोखवा लाग्या. ते
सांजली राजा एम समज्यो के ज्ञानी तो खरा ! केमके, आ गा-
थाना जावार्थथी एम जणाय ठे के ' महारी वहेन नगरने विपे
जोंयरामां ठे. ' पण ' कोने घेर ठे ' एदखुं हवे जणावे तो घणुं
सारं. आ बखते साधु बीजी गाथा जे तेमणे कुंजारने मोंडेथी
सांजली हती ते याद करी बोल्या. तेनो जावार्थ राजा एवो स-
मज्यो के, " अम थकी तुजने कशो जय नथी तने दीर्घपीठनो

जय ठे. ” आवा गूढार्थ वाली गाथा ज्यारे राजाए सांजसी
 त्वारे ते पोताना मनसाथे विचारवा छाग्यो के, महारो दीर्घ-
 पीठ नामनो प्रधान ठे तेनो मने जय दीसे ठे. गुरुनी वाणीनो
 बुद्धिमान राजाए पोतानी मेखेज धारणा धारी निश्चय कयों. कुं-
 जारनी गाथामां ‘दीर्घपीठ’ शब्द ठे तेनो अर्थ कुंजारे कहेखा ह.
 हांगमां तेना जावने अनुसरतो ‘सर्प’ थाय ठे, पण राजा पोतानी
 भाग्याना जार प्रमाणे ‘दीर्घपीठ प्रधान’ समज्यो, तेथी तत्काय
 प्रगट भई गुरुने पगे छाग्यो. गुरु कहे के तमे कोण ? राजाए
 दीर्घ के, हे स्वामी ! हुं तमारो कुपुत्र ! गुरुए कशुं के, कुपुत्र
 नामादे ? राजाए पोताना सचस्रो गृत्तांत मांकीने कस्यो. गुरु ते
 सांजसी मोन रखा. त्वारे राजाए कशुं के, स्वामी ! धन्य तमारा
 ज्ञानने, के जेथी महारा मनमां जे संदेह हतो ते छूर थयो. पत्नी
 गुरुमहाराजने प्रमाथीने राजा पोताने आवासे गयो. प्रतापे
 राजाए प्रधानना घर्नी जहनी खेवगथी पटखे जांयरामांथी तेनी
 बहेन गर्बी आबी. आवा प्रधानना अपकृत्यथी राजाए तेनुं पर
 सुंटाथी दीधुं, तेनी सचसी मीस्कन जस करी दरबारग्याते वा-
 म्बस करी थने तेने नार मारवानो हुकम कस्यो. गुरुमहाराजने
 आ वात जाणी तेने हणनां बचाथी जीवतो ठोकाथी मुकाव्यो.
 माधुए स्पांथी विहार कयों. मार्गमां बारंबार बनेखा बनावनुं
 चिंतवन करना करना केटखाक दिवमे गुरु पासे आबी तेमने
 बांदा. गुरुए कशुं.—कां देवाणुपीया ! संसारीआउने बंदाथी आ-
 व्हा ? माधुए कशुं—स्वामी तुम पमाय बकी. गुरुकहे के, शो उप-
 देस दीधो ? माधुए कशुं के, ग्रण फांगटियां संतसाव्यां, के जे
 हुं महारा मन बकी गणतो (संतारतो) हतो थने जेनो परमाय
 पण हुं समजतो नहोतो, ने कदां. गुरुए कशुं के, महानुसार !
 नो पदं फांगटियांथी ठक्कार थयो नो तत्वज्ञानथी केम ठरहा

१ थाय ? थायज. कलुं ठे जे- (गाथा) अटंमटंईसीखीजजा ।
 अटंमटंननिरर्थकं ॥ अटंमटं प्रसादेन ॥ जीवीयं जव रीखीयं ॥
 अर्थ- " कोई कोई पण शिखुं, ते ते वस्तु सीखी निरर्थक
 (नकामी) न घाय, फांगटियांना प्रसादयकी, ए जवरुपी जीवता
 रता " ॥ ते माटे हे महानुजाय ! एवां फांगटियायी तमे उ
 गर्या अने परने पण उपकार थयो तो विशेष जणवायी आरमाने
 पणोज गुण निपजे एमां यत्किंचित् शक नथी. साधु शिष्ये (जवरु
 पीये) कलुं के, आपनुं वचन प्रमाण ठे साहेय ! त्पारपत्री जवरा
 जरुपी पारित्र पाखी, आयु दाय थये काखधर्म पामी येमानवा
 सीपणुं (दीयलोक) पाम्या. था जवरुपीनी कथा उपरथी ए सार ग्रहण
 करपानो ठे के, फांगटियां, के जेमां तत्त्वज्ञान समायधुं नर्थ
 तेषां काम थाव्यां, तो जे प्राणीने विशेष ज्ञान होय तेनी खुचीन
 यातज शी करवी ? ते तो था जवने पिपे पण सुखी अने परजयने
 पिपे पण सुखी जाणयो.

॥ ज्ञानना एक चरणथी पता छाज उपर चिखातीपुत्रनो दृष्टांत ।

चिखातीपुत्र पाठसे जवे एक ब्राह्मणनो विद्वान, महा अहं
 पारी अने जातिमदवालो पुत्र दतो. तेणे एवी प्रतिज्ञा लीध
 हती के याद करवामां जे कोई मने जीते तेनो हुं चेखो पाठं. केट
 लेक कासे कोईक साधुना चेलाण तेने वादमां दुराव्यो तेथी तेणे
 तेमनी पासे दीहा लीधी. ते जातिनो ब्राह्मण होवाने लीधे
 तेनाथी मल परिसह सहेषाय नही एटखे दुगंठा करे, मनम
 पिचार करे के था धर्मेने पिपे नाहावुं नही, धावुं पण नही. ए शुं
 एम करतां पारित्र पाखी अंते पापप्रमुख थाखोई काख करी दे
 यता पयो. देवपणुं जोगरी त्यांथी चवीने कांईक पाठसा जव
 दुगंठापणानुं कर्म पाकी रांते दतुं तेथी गजदह नगरे धनाया
 शेवना घरमां चिखाती नामे दासी रहती हती तेनी कुखे पुत्रपते

ઉત્પન્ન થયો. તેનું નામ ચિલાતી પુત્ર પારુવામાં આવ્યું. ચિલાતી-પુત્રના પાઠલા બ્રાહ્મણના જવમાં તેની જે સ્ત્રી હતી તેણે પોતાના પતિને વશ કરવા માટે અનેક ઉપાય કર્યા હતા. ઠેવટ તે મર્ણ પામ્યો એમ તેના જાણવામાં આવ્યું ત્યારે તેણીએ વૈરાગ્ય પામીને દીકા લીધી હતી. દીકા પાલી મરીને દેવતા થઈ ત્યાંથી ચલી-ને ચિલાતીના શેઠ ધનાવહની સ્ત્રીની કુલે આવી અવતરી. ચિલા-વાસીનો ચિલાતીપુત્ર એ વાલિકાને તેડતો તથા રમાડતો હતો. અનુક્રમે પૂર્વજવના સંબંધને લીધે તે કન્યાઉપર તેને ઘણો રાગ થયો અને મોટી થતાં તેની સાથે કુચેષ્ટા કરવા લાગ્યો. તે વાત શેઠશેઠાણીએ જાણી તેથી તેને (ચિલાતીપુત્રને) ઘરમાંથી કાઢી મુક્યો. ત્યાંથી નીકળીને તે ચોરની પાલમાં આવ્યો અને ચોરો સાથે મલી જઈ ચોરીનો ખંધો કરવા લાગ્યો. કેટલોક કાલ થીત્યા પછી તેને મહા સાહસિક તથા ધૈર્યવાન જાણીને ધા-રુપાહુડેણ પોતાનો નાયક બનાવ્યો.

એકદા પ્રસ્તાવે નાયક બનેલો ચિલાતીપુત્ર ચોરની ધારને કહેવા લાગ્યો કે, “રાજગૃહ નગરમાં ધનાવહ શેઠ ઘણો ધના-ટ્ય છે, તેને સુસુમા નામે એક કન્યા છે. તેને ત્યાં ધારુ પાની ચોરી કરવાથી ઘણો માલ મલશે. જે માલ માત્ર મલે તે વધો તમારો અને સુસુમા કન્યાને ઉપાની લાવવી છે તે મહારી.” આ પ્રમાણે વર્તવા તમે કચુલ્લ હો, તો હું તમને તેને ત્યાં ધારુ પારુવાની તદ્દવીર બતાવું. ધારુપારુ ચોરોએ એ વાત કચુલ્લ કર-વાથી તેમને સર્જને નાયક ચિલાતીપુત્રે ધનાવહ શેઠને ઘેર આવી ઘણો માલ કાઢ્યો અને તેનાં ગાંઠના વાંધી ચોરો તે ઉપા-ટીને અને નાયક સુસુમા કન્યાને ઊઠાવીને નાઠો. ત્યાં ઘણો સોર થકોર થવાથી કોટવાલ આવ્યો. ચોરો નાસી ગયેલા માસમ પચાચી તે તથા શેઠ અને શેઠના ચાર પુત્રો પણ સવાર

थई तेमने पकरवा माटे दोढ्या. नासतां नासतां नजीकमां वाहार
 आवती चोरोना दीठामां आवी तेथी मालनी गांसडीज रस्ता-
 मां फेंकी देई चोरो जेनाथी जेम नसाय तेम जीव लईने नावा.
 चिलातीपुत्र मार्गे मुकी उबट मार्गे नागे. हूर्गपाल (कोटवाल)
 रस्तामांथी माल मळ्यो ते कवज करी त्यांथी पाठो वढ्यो, परं-
 तु शेठ तथा तेमना चारे पुत्रोए तेमनी केरु मुकी नही अने
 पुरपाट घोडा दोन्हावी मुक्या. चिलातीपुत्रे जाण्युं जे, शेठे सुसु-
 मा कन्यामाटे केड करी अने महारे तो ए जीवनप्राण ठे
 माटे मुकतां पण पूरवतुं नथी अने चोनीवारमां तेठ मने प-
 कनी पाडशे. एम विचारी खड्ग काढी सुसुमानुं शीर ठेकी हा-
 थमां पकनी लेई तेनुं धड पडतुं मुकीने नागे. कुमरीने मुई
 देखीने शेठ तथा तेमना पुत्रो पाठा वढ्या. चिलातीपुत्र सुसु-
 मानुं मस्तक लेईने जतो हतो त्यां रस्तामां एक जाऊनी नीचे
 एक साधुने काउसगमां रहेला तेणे जोया. आ वखते तेना
 एक हाथमां छोहीथी टपकतुं कन्यानुं मस्तक अने बीजा
 हाथमां नग्न तरवार हती. आवा आचरणे प्रवर्त्यो हतो उतां सा-
 धुने देखवाथी परीणामनी धारा वदलावाने लीधे तेणे साधुने
 कणुं के, अहोमुनी ! मुजने धर्म बताव ? साधु, आ कोई उत्तम
 योग्य जीव जणाय ठे माटे तेना आत्माना उपकारार्थे धर्मो-
 पदेश देठ तो तेनो उद्धार घशे एम विचारी बोल्या के, “ उप-
 शम, विवेक ने संवर.” आटलो उपदेश देई साधु आकासे
 उतपत्या अर्थात् अकाश मार्गे चाड्या गया. आबुं देखी ए घणो
 चमत्कार पाम्यो अने मनमां विचारवा लाग्यो के, आ तो महा
 महा विद्यापात्र देलाय ठे, केम के बीजा जीव पृथ्वीतसे चाझे
 ठे अने एतो ऊर्ध्व मार्गे चाड्या. पण ए मने शुं कही गया ते
 मारे विचारुं जोईये ? एम आत्माने विषे धारणा धारतां धार-

तां 'उपशम' एटखे 'क्रोधने समावबो' एम तेना समजवाम
 आढ्युं. त्यारे मन साथे पस्तावो करवा लाग्यो के, जो माराम
 ए क्रोध न होत तो आ स्त्री हत्यानुं पातिक न घात. माटे ह
 महारे क्रोधने तजवो घटमान (योग्य) ठे. उपशमना गुण
 ए अर्थ जाणवो. बली बीजुं जे विवेक ते पण मुजमां नथी अ
 विवेक विनाना जे जीव ठे ते तो पशु समान जाणवा, मा
 हुं पण पशु समान थयो. ए मुजने घटे नहीं. ए कारण मा
 धर्म पुत्रवानुं ए निमीत्तज ठे. हवे संवर ते शुं ? एम विचार
 तेना समजवामां आढ्युं के " आश्रवछारनो रोध करवो " ते
 संवर कह्ये. माटे ज्यांसुधी महारामां संवरपणुं नथी त्यांसुध
 सर्व पृथा ठे. आ प्रमाणे विचार करी हाथमां जालेहुं सुसु
 कन्यानुं मस्तक तथा लोहीवडे खरमायेहुं खड्ग मां आग
 मुकी हृदयमां धारणा धारी के, " ज्यारे ए पापकर्म विसर
 त्यारे काउसग्ग पारवो." एम मन साथे निश्चय करी जे जग
 ए मुनी काउसग्गे रखा हता तेज पगसां उपर पग मुकी
 काउसग्ग कयां. साधुण वतायेला एक पदमांना व्रणे शब्दन
 परमार्य धारीने चिखातीपुत्र काउसग्ग घ्याने रखा. ते वल
 तेमनुं शरीर लोहीथी खरमायेहुं हनुं तेनी गंधने योगे क
 धीमेख कीडीउण आवी तेमनी काया चाखणी समान करी
 ते संवंधी जणावेसी गाथा ॥ देहो पीखी खियाई ॥ चिखा
 पुत्तम्म चाखणी वकथो ॥ तणंथो विमण सथोसे ॥ नचखी
 तेण ताण वरिं ॥ १ ॥ अर्थ— " चिखातीपुत्रनुं देह (शरीर)
 कीमीउण चाखणी समान कीधुं, तोहे पण लगार विह
 यया नही (मन कामाडोख न थयुं), थने घ्यानयकी प
 न थड्यो. " काउसग्गमांज आयु हाथ यतां काख करी देव
 ति पाम्यो. आ चिखातीपुत्रना दृष्टांतथी सार ए खेवानो ठे के

થોડું પણ તત્વજ્ઞાન પામવાથી શુરૂ થરૂ થતાં તે પ્રમાણે વર્તવાની ધારણા થાય છે, અને તેમ વર્તવામાં આવતાં દેવતાની ગતી મલે છે અને મોક્ષ પણ નજીક છે અર્થાત્ મોક્ષ પણ મલે છે. માટે જ્ઞાન જાણવાનો ઉદ્યમ કરી જેમ વધારે તત્વજ્ઞાન થાય તેમ કરી આત્માને તારવો.

॥ જ્ઞાનઉપર રોહિણીયા ચોરની કથા ॥

આ જરતક્ષેત્રને વિષે રાજગૃહી નગરમાં શ્રેણીક રાજા રાજ્ય કરતા હતા. તેમને પોતાનોજ પુત્ર મહા બુદ્ધિનિધાન અજયકુમાર નામે મંત્રિ હતો. એ નગરમાં કુલપરંપરાથી ચોરી કરનાર એક કોલીને રોહિણીયો નામે પુત્ર હતો. તેનો જન્મ થતાં તેના માવિત્રે નીમીત્તિયાને પુછ્યું જે આ પુત્ર કેવો થશે ? તેણે કહ્યું કે, એ પુત્ર સાધુધર્મ પાલનારો સંસારનો ત્યાગી થશે. એવું સાંજ-લીને તેના માતાપિતાએ વિચાર કર્યો કે, એવો પુત્ર આપણે શા કામનો ? આપણે તો આપણા ચોરકુલના આચાર-માર્ગપ્રમાણે વર્તી ચોરી કરી ગોત્રપોષણ કરે તે સુપુત્ર જાણવો. આવું વિચારીને તેડેય ન્હાની વયમાંથી અને એવું શિક્ષણ આપ્યું કે:—“જો કોઈ પણ ઠેકાણે સાધુ જોવામાં આવે તો ત્યાંથી વેગલા નાશી જવું, ત્યાં ડાકા રહેવું નહીં, કારણ કે એ (સાધુ) લોકોનાં ઘા-લકોને જરમાવીને લેઈ જાય છે, માટે હે પુત્ર ! એમની સંગે ડાકો ન રહીશ.” રોહિણીયે માવિત્રની શિક્ષામણ અંગીકાર કરી તે પ્રમાણે વર્તવા માંડ્યું અને નગરમાં ફરવા લાગ્યો.

એકદા સમયને વિષે શ્રીમહાવીરસ્વામી ચૌદ હજાર મુની અને ઠગ્રીસ હજાર સાધવીડના પરિવારે પરવર્યા થકા રાજગૃહ નગરે સમોસર્યા. તે વખતે ચાર નિકાયના દેવતાએ જમીનથી થઈ ગાઝ ડાંચું સમોવસરણ નિપજાવ્યું. તે મધ્યે ક્રોનો દેવતાડું વિ-ગેરે આવીને ધર્મોપદેશ સાંજલવા વેળા છે. વારે પર્યદા આગલ પ્ર-

जुजी धर्म देशना प्रकाशता “देवतानो अधिकार” वर्णवता हता
 ते गाथा ॥ “अणमिसनयणा मणकज्जसाहणा ॥ पुप्फ दामअमि
 सणा ॥ चउरंगूलेणजोमी ॥ नठिवंतिसूराजिणवित्ति ॥ १ ॥
 अर्थ—“ (जे ए देवता केवा ठे ?) नेत्र मीचाय नही, मन वि
 तव्यां कामने करनार, फूलनी माला करमाय नही, अने पृथ्वी
 यकी चार अंगुल उंचा रहे, जूमीये अडे पण नही, मनुष्य
 यकी पण अधिका. ” आ प्रमाणे जगवंत देशना देता हता ते
 समये फोड स्वसेयी चोरी करी आवतां रोहिणीयो समोवसर
 एनेतसें निकटयो. त्यां तेणे साधुने दीठा. ते बलते तेने पो
 तानां मावित्रे थापेली शिक्षामणनां वचन याद आव्यां तेथी ते
 यथे कानमां आंगसीयो घाली दोढवा लाग्यो. नासतां नासत
 आगस जतां जावी योगे तेना पगमां कांटो जांग्यो तेथी दोर
 न शकावने सीधे हेतो वेसी पगमांथी कांटो फाडवा माटे कान
 मांथी आंगडीकाडी. तेज बळते उपर जणाव्या प्रमाणेनी देवतान
 अधिकारनी प्रभु देशना देता हता ते वाणी तेना कानमां पड
 अर्थात् प्रभुनी वाणी तेना सांजसवामां आयी. गाथा सांजसतां
 ते तेना हृदयमां वसी अर्थात् तेने आवडी गड. कारण के उ
 त्तम पुरुषमां वरीस सद्गुण होय ठे अने चोरमां तेथी चार व
 धारे एटसे उग्रीम सद्गुण होय ! माटे ए उग्रीसो होवायी तेने
 ए गाथा आवडतां वार लागी नही. ए गाथा विसारी देवा एणे
 मनमाये घणो प्रयत्न कयों परंतु जेम जेम विसारया मांडी तेम
 तेम ते (गाथा) ग्वरी यती गड. अर्थात् मनमां वसी गड. त्यांथी
 ते पोताने घेर आव्यो अने मावित्रने मर्यो.

दीवमे दीवसे ते मावित्रनी संगते पाको चोर ययो. दहाडे
 मारां वय पट्टेरी चांटामां जाय, दरवारमां जाय, सारा सारा
 सोकोयी मेजाय राखे अने ‘रोहिमा’ नामयी उंसगावा लाग्यो.

श्रेणीक राजा सुधां पण तेने सारो माणस जाणता अने आ नामथी उलखता हता. रात्रे नगरमां मोटी मोटी चोरीउं करतो हतो. तेणे पटली घधी चोरीउं करी के, तमाम नगरनां लोक ग्राह ग्राह करतां तेनाथी वाज आवी गयां. घणी घणी तपास राखतां अने शोध करतां पण ज्यारे ते पकडायो नही अने चोरीउं तो चाबु रही त्वारे ठेवटे महाजने मली दरबारमां जई राजाने विनती करी कलुं के, चोरनो निग्रह करो, के अमने वसवानी धीजी जगा आपो, अगर आ अमारी कुंचीउं आप स्वाधीनमां ह्यो अने अमने आझा करो तेम करीए. राजाए चोरने पकडवा माटे वीहुं फेरव्युं. परंतु कोई सामंते तेमज उमरावे तेनां सामुं पण न जोयुं अर्थात् कोईनी पण चोरने पकडी आपवानी हिम्मत चाली नहीं. आखरे अजयकुमारे वीहुं ठव्युं, पण सात दिवसनी अवधी करी. प्रजाजन पोतपोताने घेर जई कामे बलग्या.

अजयकुमार महा विचक्षण, चार बुद्धि तथा चौद विद्यागुण-जाण, घोहोतेर कलामां प्रवीण अने साहसिक तेमज महा धैर्यवान धर्मिष्ठ ठे. ए बुद्धिनिधानना जेवी बुद्धि मलवाने अद्यापि पण सर्व मनुष्यो मागणी करे ठे. हवे अजयकुमार त्रवटे (त्रण रस्ता ज्यां मलता हता त्यां), चोवटे (चार रस्ता ज्यां मलता हता त्यां), तथा तस्करने जराई रहेवा योग्य सर्व स्थले फरीफरीने जोवा लाग्या. चोर पकडवाने अजयकुमारे वीहुं ठव्युं ठे ए वातनी रोहिणीयाने खबर पडतां तेणे अजयकुमारउपर एक कागल लखी जणाव्युं के:-“ तमे चतुर्वुद्धि निधान ठो तो हुं पंच-बुद्धिनिधान तुं माटे तमारो ठेतयों नहीं ठेतराउं, मारी बुद्धि पण तमे जुठं. सातमे दहाडे तमारी पासे मुजरे आवुं तो मुजरो ठे, अने तमारे हाथ न आवुं तो हुं चोर खरो. ” दावो आवेसो कागल सेवके आप्यो ते वांची अजयकुमार चमत्कार

(आश्चर्य) पाग्या अने कहेवा लाग्या के, ए महारा मायाने खरो, जे महारो अजिप्राय एणे जाण्यो. माटे एनी बुद्धिने पण धन्य ठे. ठ दिवस सुधी अजयकुमारे बहु बहु तपास करी पण चोरनो पत्तो लाग्यो नहीं. सातमे दिवसे अजयकुमारे विचार्यो जे चोरे कागल लखी मोकल्यो ठे तेथी ते महारी पासे आठ्य प्रिना नहीं रहे. एम धारी पोसो करवाना उपकरण लेईने पोसह करवानी शास्त्रामां आठ्या अने त्यां आज पाथरी पोसह उधारी मीजायप्यान करवा बेना. वेसतां पहेलां सेवकने कर्ह मुन्युं हतुं के जो कोई पण माणस महारुं नाम देतो आवे ते तेने महारी पासे आववा देज्यो. रोहिणीयो पण सातमा दिवस राह जाई रसो हतो. ते दहाडे तेणे उत्तम वस्त्रो परिधान क्यो अने अजयकुमारनी पासे जवा नीकड्यो. दरवारमां सघसे स्यडे तशम कयां पण अजयकुमारने न दीना तेथी मनमां ऐद करवा लाग्या के, आज ते मने नहीं मझे तो में करेली प्रतिज्ञाने जंग यज्ञे, माटे हरेक प्रकारं तेमने खोली काढी मज्युं तो खरंज पत्री तेणे सेवकने पुत्र्युं के, प्रधान कयां ठे ? सेवके जणाव्युं के ए नां पोषधशास्त्रामां ठे, आत्मधर्म साधे ठे. रोहिणीयो पोषध शास्त्राण आशीने मुत्रगे करी जुहार आदि कहेवा यांग्य विनय माचवी अजयकुमारनी पामे बेगो. अजयकुमार मन सायें चिंतववा लाग्या के आ चोर होवो जाईण, कारण के पोताना बचननी प्रतिज्ञा पाववा आठ्यो होय एम जणाव ठे, ते सिवाय एने अर्ही मारी पामे आववानुं विशेष प्रयोजन जणानुं नथी. अगाव ए घणी बचन दरवाग्मां आवनो हतो तेथी तेने शाह तरीकें ठेउवता हता माटे कांड पण मुश वगर तेने चोर कर्ही घाडी पडवारी ए कांडि चोर सिद्ध यई नके नहीं, ! तेमज तेनी देहीयो चिंतववा लाग्या परंतु ते पण थंय बसनी न जगाई का

गुप्तपणे रद्देखा हता ते पण कान मांकीने कन्याए करेला
 श्रनो उत्तर सांजलवा आतुर थड रहा हता, केमके तेमनी
 रणा एवी हती के, मदिरानी ठाक उतरतां देवलोक संबंधी सु
 जोड थने देवांगना (वेषधारी कन्याउं)नां वचन सांजली
 पोतानां जे चरित्र हशे ते वकी उठशे अर्थात् त्रममां पर
 जे साजुं हशे ते तेना मुखमांथी नीकलीजशे. हवे रोहिणी
 सुतेखुं जुवन तथा देवांगनाना धोलो सांजली पोते देवता थ
 एम मनमां विचार छावी बोखवा जाय ठे, एटखामां तेने प्र
 जीए कहेली गाया सांजरी आवी तेथी ते विपे निर्णय कर
 लाग्यो, त्तारे तेने जणायुं के, जगवंते तो देवता जमीनथी च
 थांगल उंचा अधर रहे एम कहेखुं हतुं थने आ खीउंए
 पावमीउं पहेरेली जमीनने अडती देखाय ठे, देवता मन
 तव्युं काम करे तेमांनुं पण कांड थड शके एम जणालुं नथ
 देवताए कंठने विपे धारण करेली फूलनी माला करमाय ना
 थने आ तो करमाय ठे, वली देवतानां नेत्र मींचाय नही मे
 न्मेख रहे थने आ तो मींचाय ठे, माटे रखेने मुजने ठेत्तरी
 कडवानो आ उपाय तो नथी कयां? मने तो एमज लागे
 कारण के प्रजुजीए तो ए चार लक्षण देवतानां कहां हतां थ
 तेमांनुं तो एके मालम परतुं नथी. एम निर्धार करी पोता
 मनमां चिंतववा लाग्यो के, अजयकुमार धारे ठे के एने ठगी
 घात कडावुं पण हुं तेनो प्रपंच पामी गयो तुं, ए वत्रीसो ठे
 हुं वत्रीसो तुं, माटे एने गोयां खवरावुं तोज हुं खरो! आम
 श्रय करीने ते बोख्यो के, "मैं घणां दान कयां, घणां पुन्य कय
 शीयद्र पाट्यां, संव काट्या, सादमी वत्सल कयां, घणा पो
 पडिकमणां जिनपूजा उठव महोत्सव घणा कयां, ए धर्म
 प्रजावयकी, ते पुन्यना प्रजावयकी, हुं अही देवता थयोः

अजयकुमारे तेनां आवां वचन सांजछायां तेथी मन साधे निश्चय कर्णों के मारां चरित्र (मारी करेली युक्ति) ते समजी गयो अने हाथ पण न आव्यो अर्थात् एने चोर कहीं शकुं एवं घो-खवानुं कांइ पण साधन मली आव्युं नही.

देवद अजयकुमार रोहिणीयाने उत्तरासण करी पगे लाग्या. त्वारे रोहिणीयाए कछुं के—स्वामी! तुमप्रत्ये कोनी वीक ठे के मने पगे लागो ठो? प्रधाने कछुं के—राजानी वीक ठे. रोहिणीयो कहेवा लाग्यो के, स्वामी! तमेज ज्यारे वीहीशो त्वारे मारी शी बखेह? ते बखते प्रधाने वचन आप्युं. पठी तेने तेडीने प्रधान राजा पासे आव्या. राजा बोळ्यो के, ए रोहिसाने केम लाग्या ठो? अजयकुमारे कछुं के—महाराजाधिराज! तमे हुकम कर्णों हतो तेने हुं तेनी आव्यो हुं, ए तमारा मुजराने अर्थे आव्या ठे माटे एमनो मुजरो द्यो अने मुजरो आपो तथा सा-धासी द्यो; केमके तमारी नगरी अने तमारा सरीखा सिंह स-मान राजा उतां तमारा मुखमांथी जक्षण खइ जाय ठे अने ते ज पोते बली तमारे चरणे हालीचासीने आव्या ठे, आप प-राक्रमे करी पण आपणे पराक्रमे नहीं, ते माटे मुजरा योग्य ठे. राजाए कछुं जे साधास ठे तुजने! ते बखते रोहिणीयो उठीने प्रणाम करी बोळ्यो के, हे महाराजाधिराज! हुं तो तमारो खि-जमतगार हुं, खानाजात हुं, माटे जे हुकम करो ते मस्तके च-ढाववा हाजर हुं. राजाए कछुं के, तमने तो अमे शाह जाणता हता पण तमे तो मोटा पराक्रमवंत दीसो ठो! एम हसीने रा-जाए कछुं जे, जाई अजयकुमार! तमे तमारे मांढोमांढे समजो. पठी ते घन्ने (अजयकुमार अने रोहिणीयो) त्यांथी उठी ए-कांते वेठा. त्यां रोहिणीयाए पोतानो मूखथी मांडीने सर्व परा-क्रमनो घृत्तात कछो. त्वारे प्रधाने पुठ्युं के, तमे देवतानां लक्ष्मण

केम् जाण्णां ? उत्तरमां रोहिणीयाए कांटो अने कानना संयोगे जगवाननी देशना संबंधी अगाछ वनी हती ते वीना अथ इति जणावी अने विशेषमां कछुं के, जगवाने कहेली गाथानो परमार्थ समजवामां आवेलो होवाथी तमने मलवानी मने उत्कल अथ तेथी तमने पत्र खख्यो अने हुं तमने मल्यो, जेथी हुं हवे महारे कसी वातनी उणीम रही नथी एम मानुं हुं. क्यां प्रजुनी वाणीनो जोग अने क्यां तमारो जोग, एटले सोनु अने सुगंध ए बेनो जोग मल्यो तो शा माटे खोटी थावुं. वली स्वामी ! तमे पण मने पकडवानुं कारण मेलव्युं पण तमारी पुन्याइये ठेतरायो नहीं. एवे समये जगवाननी वाणी दोहिली पण काम आवी. अजयकुमारे पुव्युं के—हे जाइ ! ए गाथा तुं जावे करीने शिख्यो के कुजावे करीने शिख्यो ? रोहिणीये कछुं के—स्वामी ! मैं नासतां नासतां काने सांजव्युं. ते सांजलवानो तेमज याद राखवानो भारो जाव नहोतो पण कारणयोगे जावी प्रवलताने लीधे ते मने आवकी गइ. अजयकुमारे कछुं के, आ प्रमाणे सांजलेली गाथा काम आवी तो जावसहित शिखे ते तो न्याहाळ थाय. रोहिणीयो कहे के, एमां शुं कहेवुं ? अर्थात् एमज थाय.

‘उत्तमनी संगते सुबुद्धि आवे अने कुबुद्धि जाय’ ए कहेवतने अनुत्तरीने रोहिणीयो चोर हतो तेम ठतां अजयकुमारनी संगत थवाथी तेनी कुबुद्धि नाश पामी अने सुबुद्धि उपजतां तेणे अजयकुमारने कछुं के, मैं चोरी करीने जे जे अव्य मेलवेहुं ठे ते ते नगरमध्ये जेनुं जेनुं होय तेने तेने उलखावीने स्वाधीन करी थो, के जेथी ते खोकोना जीवने आनंद थाय. त्यारपठी अजयकुमारे सय वृत्तांत पोताना पिता (राजा)ने जणाव्यो. श्रेणीक राजाए नगरमां ढंढेरो फेरव्यो के “जे. कांइ जेनी वस्तु गइ होय

ते पोतपोतानी उखखीने लेइ जाउ. " आ डंदेरो सांचली नगरजनो घणा राजी घया अने सवें पोतपोतानो मास उखखीने लेइ गया. नगरमां जे चोरनो उपडव हतो ते शांत घयो. अजयकुमारनी संगतने लीधे ते शुरू आवक थयो अने वार घत ऊचरी उत्तम धर्मनां काम करी आयु पूर्ण घये कास करी स्वर्गनां सुख पाव्यो.

आ कथा उपरधी सार ए ग्रहण करवानो ठे के, जाव रहित पणे पण प्रभुनी वाणीनी फक्त एकज गाथा कुलहीन कोली जेवी हसकी वर्णना अने हमेशां चोरीनो धंधो करनाराए सांचली हती तो मात्र एटसाज ज्ञानची रोहिणीयो चोरीमां पकमातां घव्यो अने उत्तम पुरुषनी सोचत यई, आवक थयो अने स्वर्गें गयो, तो शुरू जावधी ज्ञान प्राप्त कयुं होय तो तेना लाजनी तो यातज शी करवी? तेथी तो आ लोकमां सुख संपदा मखवा उपरांत परलोकमां स्वर्ग अने मोक्षनुं सुख मले. माटे ज्ञान जणवानो उद्यम करवो अने तेमां जणाव्या प्रमाणे वर्त्तन करवुं.

॥ ज्ञान उपर मास अने तुस नामना ये जाईनी कथा ॥

मास अने तुस नामना ये जाई हता. तेउंए वृद्धावस्थाये दीक्षा ग्रहण करी. परंतु तेउंने जणतां आवडुं नही अर्थात् जणवानी महेनत सेवा ठतां निखी शक्या नही तेथी मनमां खेद करवा लाग्या, जे आपणने एके पद जणतां नथी आवरतुं तो आपणने ज्ञान विना शो गुण घशे? अने लोकमां पण कोण आदर करशे? आ प्रमाणे सोच करता चिंतातुर घेठेला ए यज्ञे साधुने गुरुमहाराजे दीठा. ते वखते गुरुए तेउंने पुत्रुं के, तमे शी चिंता करो ठो? यज्ञे साधुए जे परमारथ हतो ते कसो अर्थात् जणतां एक पद पण मुखपाठ घतुं नथी, ए खरी हकीकत गुरुमहाराजने तेउंए निवेदन करी. गुरुए कयुं के, ए वातनो

तमारे खेद करवो नहीं. जणवानो उद्यम करवा उतां न आवड
 तेमां तमे शुं करो! तमारो कांई दोष नहीं, सोच करे कांई अ
 वडवानुं नथी, उद्यम जारी राखवो. तमारी बुद्धि विशेष जण
 वामां पहोंची शक्ती नथी तो हुं तमने थोडुं वतावुं तेठवुं
 जणो, एठवुं जणवार्थी पण तमारुं कढ्याण थरो. “ मा रुस
 अने मा तुस. ” ए पद शिखो अने तेनो रहस्य घटमां दढाव
 आ न्हानुं सरखुं वे शब्दनुं पद पण तेउने जणतां गोखतां थ
 पण कोई जवांतरनां ज्ञान विराज्याना कारणथी आवड्युं नह
 तोपण तेमणे ते वारंवार गोखवानुं शरु राख्युं. ज्यां ज्यां ते
 जता त्यां त्यां रस्ता सुधामां पण ए पद गोखता गोखता ज
 हता, तेथी मार्गमां चालतां ठोकरां सुधानां मोंडे ए शब्दो थ
 गया, परंतु ते साधुउने वरोवर आवड्या नहीं. बखतो
 खत एनुं एज बोखता हता तेथी लोकोमां तेमनुं ए नाम प
 गयुं. बालको तेमने जतां आवतां वारंवार ए नामथी (ए शब्द
 घोली) पोकारी पोकारी मझकरी करवा लाग्या. एम ए पद स
 जलतां सांजलतां अने गोखतां गोखतां वझे साधुने ते आवड्युं
 त्यारपठी वझे साधु नगरमां गोचरीए फरता हता ते बखते
 हस्यनां बालको तेमने देखीने केडे पडे, उं जाय! उं जाय
 मास तुसीथा साधु!! एम कही, केटलाक बालको उंधो ताण
 कोईक मुहुपति ताणे, कोईक कपनो ताणे, कोईक कांअली ताणे
 कोईक दांडो ताणे. आ प्रमाणे बालको तेमने पजवता हता
 रंतु कोईना उपर लेश मात्र खेद नहीं लावतां गुरुए वतावे
 पद याद लावी तेउं समता परिणाम रसे वर्त्ततां क्रोधने उद्वह
 शुक्ल ध्यान घ्यातां थकां क्षपक श्रेणी प्रत्ये मांकीने केवल झा
 पाम्या अने मोक्ष सिधाव्या.

आ कथाथी एटलो सार लेवानो ठे के, फक्त “ मा रुस म

તુસ " ઇટલે રાગ છેવ ન કર. માત્ર ઇટલાજ શબ્દનું પદ શિલ
વાથી માસ અને તુસ સાધુ અક્ષય સુખ પામ્યા, તો વિશેષ જ્ઞા
જણ્યા હોય તો તે કેમ પાર ન પામે? પાર પામેજ. માટે જ્ઞાન
જ્ઞાનો પ્રિકરણ યોગે ઉચમ કરવો તથા એ પ્રમાણે વર્તન કરવું
જેથી આલોકમાં અને પરલોકમાં સુખ સંપત્તિ મલવા ઉપરાંત
અક્ષય મોક્ષ સુખની પ્રાપ્તિ પણ હુર્લજ નથી. ૧૦

॥ અથ મનુષ્યજન્મ વિષે ॥

॥ જવજલથી જમતાં કોઈ વેલા વિશેષે ॥ મણુઅજ-
નમ લાધો હુલ્લહો રત લેલે ॥ સફલ કર સુધર્મા
જન્મ તે ધર્મયોગે ॥ પરજવસુખ જેથી મોક્ષલક્ષ્મી
પ્રતોગે ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:- જવરૂપીયા સમુદ્રમાં ફરતાં ફરતાં કોઈક સમય
યોગે રત સમાન હુર્લજ આ મનુષ્ય જન્મ મલ્યો, તે જન્મ (મ
નુષ્ય જન્મ) જે સુધર્મી પ્રાણી છે તે ધર્મને યોગે કરીને સફ
કરે, ધર્મધર્મી આ જવે સુખ અને પરજવે મોક્ષને પામે ઇટ
ધર્મને પસાવે કરીને મોક્ષ રૂપ લક્ષ્મીનો જોક્તા થાય. ૧૧

મનુજનનમ પામી આલસે જે ગમે છે ॥ શશિનૃપ-
તિપરે તે શોચનાથી જમેવે ॥ હુલ્લહ દશ કયા જ્યું
માનુલોજન્મ એ છે ॥ જિનધરમ વિશેષે જોડતાં સા-
ર્થ તે છે ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-મનુષ્યજન્મ પામ્યા ઠતાં જે પ્રાણી આલસે કહેતાં પ્રમા
વડે તેને શુમાવી દેઠે તે પ્રાણી શશિવ્રજ રાજાની પેઠે શોચના
જમે છે ઇટલે પશ્ચાતાપ પામીને સંસારાટવીમાં રતડે છે, વલ
એ મનુષ્યજન્મ દશ દૃષ્ટાંતે કરીને પ્રાણીને પામવો દોહિલો (૫

प्कर) ठे, पण अरिहंतनो प्ररुपेलो धर्म (जैनधर्म) विशेषे जो एटसे जाणीने ते प्रमाणे वर्त्तन करतां ते सार्थ कहेतां सयव रूप ठे (जव अटवी उलंगवाने सार्थवाह तुल्य जैन धर्म ठे).

॥ शशिप्रज राजानी कथा ॥

॥ सावत्थि नगरीमां सुरप्रज नामे राजा राज्य करतो ह् अने शशिप्रज नामनो तेनो जाई युवराज पदे हतो. एकदा मये ते नगरीना उद्यानमां धर्मघोष सूरी पधार्या. वनपाइ ज्ञानी गुरुमहाराज पधार्यानी वधामणी राजाने आप्यायी तं घणुं डव्य आपी सुरप्रज अने शशिप्रज वे बांधवो राज क् सहित मोटा आडंबरथी गुरु समीप आव्या. वंदनादि क योग्य स्थानके बेसी धर्मदेशना सांजलतां सुरप्रज राजा प्रि घोष पाम्यो. त्यांथी घेर आवी तेणे पोताना जाई शशिप्रज कछुं के, हवे तो महारे राज्यनो खप नथी. शशिप्रज ते सांज कहेवा लाग्यो के, शा माटे ? राजाए कछुं के, ए राज्यने अ नर्क पामीये, माटे सर्वथा मारे राज्यनो खप नथी, हुं तो जव स्तारणी दीक्षा ग्रहण करीश. शशिप्रजे ते वखते जणाव्युं वे अरे जाई ! मनुष्यजव पामीने एसे कां खुड ठो ? ए सर्वे धाख धीवरामणी करी मुकी ठे. माटे महारुं कहेवुं मानीने राज्यसु जोगवो. उतावला थईने तमे संसार तो मुकशो पण पत्री पश्च ताप करवोपडशे. धली तमे कहेशो जे, जाईए मने कांईयें कछुं नई जो तमारी एमज ईछा होय तो हास तमो संसारिक सुख जोगवी पत्री धर्म आदरज्यो. सुरप्रजे जणाव्युं के, अरे जाई ! ए शु घोख्यो ? कछुं ठेके, “धर्मस्यत्वरितागति ” एटसे धर्म त त्कास करवो. माटे ए राज्य तमे ग्रहण करो, हुं तो हासज चारित्र खेईश. पत्री वलात्कारे शशिप्रजने राज्य सांपीने सुरप्रज राजाए गुरु पासे जइ दीक्षा लीधी. संयम सतर प्रकारे आरा

. जापान्तर सहित.

धतां तप जप करी, अंते अणशण आदरी समाधियें करी य
धर्म पामी सुरप्रजमुनी पांचमे देवलोके देवतापणे उपज्यो

शशिप्रज राजा घयो. धर्म उपर तेनी श्रद्धा नहोती. ते र
मुल जोगवामां काल क्रमण करतां साते वसन सेवी अंते
रीने प्रीजी नकें नारकीपणे उपज्यो. सुरप्रजराजा जे संपम प
देवलोकां गया हता तेमणे झाने करीने जोयुं के महारुं क
मान्युं नहीं अने धर्म विरुद्ध वर्त्तन करवाची ठेवटे मर्ण
महारो पांधप नकें गयो. मोहवशे करी ते देवता नरकावा
ध्याव्यो अने पोताना जाईने काढवा मांटयो. पणी वार तेने
ठाव्यो पण ते पारानी माफक घेराई जवाधी अतिशय
पाम्यो. मुख करवा जतां तेधी उसडुं विशेष दुःख यतुं दे
देवता तेने कहेवा लाग्यो के, जूडा ! में तने पणुं पणुं करुं
पण तें महारुं कहेवुं गणकार्युं नहीं तेनां आ प्रत्यक्ष फल
गवे ठे. ह्ये तुं शुं करीश ? नारकी कहे के, ह्ये तुं शुं
धर्मज्रष्ट यवाधी मेखवेवुं तेना विपाकनुं फल जोगवेज लुटका
पठी सुरप्रज देवता परमाधामीने जखामण देईने पावो देव
फमां गयो. शशिप्रज पणो पधाताप पाम्यो.

आ कथामां सार ए प्रदृष्ट करवानो ठे जे- सुरप्रज
धर्म पामवाधी देवतानी श्रद्धा पाम्यो धने शशिप्रज राजा
मंघी विमुख रहवाने सीधे नकावासनां दुःख जोगवतो
माटे हे जल्य जीशो तमे पण धर्म करी देवगति अने
मोहमुग मेखववाने उपमर्शन पाठ. मनुष्यजन्म पामी
बिना तेने पसे गुमाडी देई नरकादिनां दुःख पमनां पधा
करवो ते मूर्ख मनुष्यनुं याम ठे.

हवे मनुष्य जब दश दृष्टांते दोहिलो ठे तेसंवंधे कहेलो श्लोक

॥ चुल्लग (१) पासग (२) धन्ने (३), जुये (४)
रयणे (५) सुमीणे (६) चक्के (७) ॥ चम्म (८)
जुगे (९) परमाणु (१०) ए, दश दिठंता मणुअलजे ॥१॥

अर्थ— चुलानो दृष्टांत १, पासानो दृष्टांत २, धान्यनो दृष्टांत ३, जुवटानो दृष्टांत ४, रत्ननो दृष्टांत ५, स्वप्ननो दृष्टांत ६, चक्रनो दृष्टांत ७, चर्मनो दृष्टांत ८, धुंसरानो दृष्टांत ९, परमाणुनो दृष्टांत १०, ए दश दृष्टांते मनुष्य जब पामवो दुर्लज ठे ।
(आ दश दृष्टांतनो विस्तार बीजा ग्रंथोमां घणो ठे परंतु ग्रंथ गौरवताना कारणे अहींथां किंचित् मात्र दर्शाव्यो ठे)

मनुष्यजवनी दुर्लजता उपर पहेलो चुलानो दृष्टांत.

कंपीलपुर नगरमां ब्रह्म राजा राज्य करतो हतो. तेने चूलणी नामे रंजा समान महा स्वरूपवान राणी होती. तेनी कुक्षीने धिपे चौद स्वप्न सुचित ब्रह्मदत्त नामनो चक्रवर्ति पुत्र पेदा ययो हतो. ब्रह्मदत्त कुमारनी वाढ्यावस्थामां तेना पिता ब्रह्मराजा परलोक सिधाव्या पठी ब्रह्मराजाना चार मित्र राजाउंए वाराफरती कंपीलपुरमां रही ब्रह्मदत्त कुमार योग्य उमरनो थाय त्यांसुधी राज्यनी सारसंज्ञा करवानुं कबुल करी, प्रथम दीर्घ राजाने राज्य सोंपी ग्रण मित्रो पोताने नगरे गया. दीर्घराजा राज्य बहीवट बसावया लाग्यो. केटलोक वखत ब्रित्या वाद अंतेउर सुधी जाव थाव करतां चूलणी राणी सुवमुरत तेमज लघु वयनी हो-यायी दीर्घराजानी दृष्टीए पडतां ते तेना उपर मोहित ययो. प्रथम तेउनो नेत्र मेखाप ययो. त्यारपठी वचनाखाप ययो अने ठेवट कायानो संवंध पण ययो. खीर नीर परे तेउने परस्पर प्रीतिनी गांठ एवी तो बंधाई गई के एक क्षण मात्र एक

वीजानो विरह खमी शकतां नहीं. पाप हरुकायुं ठे, चोरी चा
महीना अने ठीनाखु ठेवट ठ महीना क्वचित डांखुं रहे, पण
अंते उघाखुं पढ्या बिना रहेतुं नथी, तेमज आ दीर्घराजा अने
चूखणी राणीना अयोग्य आचरणनी बात सघले विस्तरी. ब्रह्म
मित्र राजाजण पण आ बात सांजली तेथी घणा दीखगीर घया
परंतु दीर्घराजानो पण ए राज्यमां जामी गयेलो अने कुमा
घालक होवाथी नीरुपाये ए छुष्टने त्यांथी खसेडी शक्या नहीं
दीर्घराजा निशंकपणे चूखणीराणीनी साथे आडो व्यवहार च
सावतो राज्यनो स्वतंत्र मालीक होय तेम धणी धोरी घई सुख
जोगववा लाग्यो. धरधनु नामे ए राज्यनो असली गरदो प्रधान
हतो तेणे पण दीर्घना छुष्टकर्मनी बात जाणी तेथी तेणे पोतान
धनु नामना पुत्रने ए हकीकतथी वाकेफ करी कलुं के, तहारा
दीखोजान दोस्त ब्रह्मदत्त कुमारने दीर्घनी कुचेष्टानी सघली व
नाथी माहितगार. करजे. धनुए पितानी आज्ञा प्रमाणे ब्रह्म
त्तने सघलो जेद कह्यो तेथी ते रोपातुर ययो. एकदा प्रस्ता
एक हंसीने वायस साथे जोई ते घन्नेने दरवार कचेरीमां ल
जई ब्रह्मदत्त कुमारने कलुं के, जुई ! आ उत्तम हंसी मध्यम व
यस साथे संजोग करावे ठे तेनुं फल. एम कह्नी दीर्घराजाना देखत
वायसने हएयो, अने जणाव्युं के महारा राज्यमां एवो जे अन्या
(अयुक्तकार्य) करशे तेने हुं वायसनी पेठे हणीश. आव
शब्दो सांजली दीर्घ वीहीन्यो अने ते हकीकत तेणे चूखणी
जणावी. चूखणी क्रोधायमान घई मनमां विचार करवा लाग
के, ए पुत्र आपणे कामनो नहीं. दीर्घ कलुं के, हवे आपणे ए
सेथी सयुं, केमके तहारा पुत्र आपणी बात जाणी, माटे कोई
दीवस ते तने अगर मने, के आपण घन्नेने हणशे. चूखणी
कलुं के, स्वामी ! ए घालकनी बात मननां न लावीथे ? ए

क्या सामुं न जोईये ? शामाटे जे कदापि ए पहीनुं चरित्र
 मीने एणे एवं कथुं हशे ? बालचेष्टा थकी बांवेजारे बोलवा
 तने शा माटे बीही ठो ? एनो शो आशरो ठे ? थने एनो
 नार ठे ? एम करतां कदापि एवं हशे तो आपणे एनो कोई
 पाय करीजुं ! एवां राणीनां वचन सांचखीने पाठो बली व
 नुकर्म मेवधाने सावधान थयो. त्यारपठी बली एकदा प्रस
 कांडे कांयसने काग पासे पूर्वनी परे कार्य करावती देखी
 पण प्रथमनी पेठे कचेरीमां लायी दीर्घना सन्मुख पूर्व कथुं
 तमज वचनोच्चार करी कागने मायां, ब्रह्मदत्तनुं आ बीजी व
 तनुं कहेवुं थने कागनुं हणवुं जोई दीर्घ अतिशय गजराटमां पड
 था वान पण तेणे चूखणीराणीने जणावी थने कथुं के, ह्ये ते
 सुगर्भी सयुं ! तहारो थने महारो संबंध ह्ये आटसेधीज !
 थयो ! राणी कहेवा लागी के, स्वामी ! हुं तमने जवा दे
 नथी. दीर्घ जणाव्युं के, नद्वारा पुत्रने तुं हणे तो हुं रहुं, न
 तो कोई उपाये हुं रहेनार नथी. विषयनी वाही राणीए पोता
 पुत्रवने हणवानुं कबुज करी दीर्घने राजी कयां थने हमेश
 माहक दीर्घनी साथे विषयमुख नोगववा लागी.

पुत्रने मारवानी योजनामां चूखणीए कणपरदत्त राजानी
 मरी साथे ब्रह्मदत्त कुमारनां विवाह संबंध कयां, थने सा
 गर वनावगवी कुमारने जणाव्युं के, आपणा कुसुनो गयो
 चार ठे जे प्रथम पाणीप्रहण करीने स्नायना घरमा सुयुं. रा
 कुमारने शान कबुज करी. वरधनु प्रधाने ते बात सांचखी विचारुं
 हुं गरहो थयो थने महारा मोहोंमा आगस राज्यनी केटर्ष
 पेटीत थईगडे परंतु कोई पण वयन स्नायनुं घर जावुं के सांच
 पण नथी. आ तो कांडक कोनकनी शान ! आमां राणीनुं कांडक
 विवेचने ! दासा प्रधाने आगे निवार करी कणपर राजाने पुन र

हेवरावी मोकल्युं के खन्न कर्या पठी तमारी पुत्रीने ब्रह्मदत्त कुमारनी साथे मोकलशो नहीं. कदापि मोकल्यो बिना चाले तेम न होय तो पुत्रीनो स्वांग पहेरावी कोईक दासीने मोकल-ज्यो. जुले चूके तमारी पुत्रीने मोकलशो नहीं. कणयर राजाए मंत्रिनुं कहेण मान्य करी तेमज करवा निश्चय कर्यो. बली वर-धनु प्रधाने पोताना पुत्र धनुने कहुं के, राणीए लाखनुं घर व-नावरावी राजकुमारने प्रथम पाणीग्रहण करीने तेमां सुवानुं सु-चवन कर्युं ठे, एमां मने तो राणीनो पूरेपूरो प्रपंच मालम पडे ठे. माटे तेनाथी सावध रहेवानी अति आवश्यकता ठे. तुं ब्रह्म-दत्तनो संग न मुकीश, रात्र अने दहाडो तेनी पासेनो पासे र-हेजे. परणीने आवे अने घरमां सुई रहे त्यारे त्यां पण तुं तेनी पासेज रहेजे. कदापि ते तने तहारे घेर जवानुं कहे, तो तुं क-हेजे जे, स्वामी! हुं तो तमारो सेवक हुं, अहोनिश आपनी हजूरमां रहेतुं ए ज महारो धर्म ठे, विगेरे समयने अनुसरतुं कही तुं तेनी पासेनो पासे रहेजे, पण तुं एनुं पासुं न मुकीश. त्यारपठी प्रधाने दीर्घराजा पासे आवी, तीर्थयात्रा जवानी आह्वा मागी. राजाए विचार्युं जे, ए बाहार जशे तो कोईक उपाधि करशे माटे तेने जवानी ना पानी अने कहुं के, तमे अहीं रहीने दान पुन्य करो. प्रधान गंगाने तदे दानशाला मं-नावी त्यां मुकाम करी रह्यो. त्यांथी लाक्षाएह सुधी गुप्तपणे प्र-धाने सुरंग खोदावी अने पोताना पुत्र धनुने जणाव्युं के, ब्रह्म-दत्त ए घरमां सुवा जाय ते वखते में तने सूचना करी ठे ते प्रमाणे तारे एनी पासे रहेतुं अने त्यां आगल जो कोई प्रति-कुल उपसर्ग थाय तो अमुक जगोएब्रह्मदत्त पासे खात मरावजे एटले सुरंगनु मुख मालम पडशे, त्यांथी तमो धन्ने नीकलीने दानशाला पासे आवी त्यां तैयार राखेला अश्रोउपर स्वार थई

चाट्या जज्यो. ब्रह्मदत्तनी बहु थई आवेली स्त्रीने बाहार का माटे खोटी थई तमारो बखत गुमावशो नहीं.

पाणीप्रहण करी ब्रह्मदत्त स्त्रीसहित पोताना नगरमां गयो. चूखणी राणीए तेने लाक्षाग्रहमां सूवा मोकल्यो. प्रथम पुत्र धनु तेनी साथे शयनग्रहमां गयो. ब्रह्मदत्ते तेने घेर माटे घणो आग्रह कयों; त्यारे तेणे कथुं के, हुं तमारो खं मतगार सेवक तुं माटे तमारा पांगेठ हेठे सुई रहीश, पण पने धीला मुकी दण मात्र पण डूर नहीं जाउं. आ प्रमाणे ही धनु तेनी पासे त्यांज रह्यो. कणयर राजाए, प्रधाननी सना मुजब पोतानी पुत्रीने बदले तेनो स्वांग पहेरावी दास मोकसी हती, ते स्त्री सूवा माटे आवासमां आवी. ब्रह्मदत्त ने धनु वार्तालाप करवा लाग्या थने स्त्री निजावश थई. प्य रात्रि यया पत्री चूखणी सर्वे लोकने निजाधीन थये जोई थवसर सार्धी एकली लाखना मंदिरे आवी थने पोटाये थमिमुख्यो. जरा सलग्गुं एटखे त्यांथी नासती नासती पोटा करवा लागीं के, थरे! धाथो रे धाथो!! महारो ब्रह्मदत्त पुत्र लाखना मंदिरमां सुवा गयो हतो, ए घर तो सलग्गतुं देखाय मारा पुत्रनुं शुं थयुं? महारो रत्न सरिखो पुत्र थमिमां थई तेने तमे काढो, एम लोकोप्रत्ये कहेवा लागीं. लाक्षाग्रह लावा मांछुं, थमि चारे बाजु फेलायो थने जडका दणया दावानवर्नी माफक एटखा तो बधी गया के त्यां था जवानी कोर्दनी पण हाम चाखी नहीं. ए मंदिरमां थ सलग्गतां नुरत धुणी गोटावारी तथा जमजड जयता जोवारी ब्रह्मदत्त एकदम पोताना मित्र धनुनेकं लाग्यो के, आशो अकस्मात्? धनुण कथुं के, महाराज ! ए महारा समजवामां ठे. ब्रह्मदत्त कहे,—हवे शुं करवुं ? ध

कलुं-स्वामी ! चिंता न करो. आ ठेकाणे आप डावा पगनी छात मारो. ए स्थानके सुरंग ठे, ते मध्ये आपणे जवानो मार्ग ठे. ब्रह्मदत्ते छात मारीने सुरंगनुं द्वार खुलुं करुं अने जती वखते स्त्रीने खई खेवा माटे धनुने कलुं. त्यारे तेणे जणाव्युं के, तमे सखामत ठे, तो वली स्त्रीयो घणी मखशे. वखत गुमावव योग्य आ अवसर नथी. पठी तुरत त्यांची वझे जण सुरंग मार्गे नीकली, तेना द्वार समीप आवी धनुना पिताए वे अश्वरत्न तैयार करी उजा राख्या इता तेना उपर चढीने नाठा. पाहुं वालीने जोया वगर प्ररपाट जेम नसाय तेम नासतां ज्यारे सो योजन गया त्यारे वझे घोडा फाटी पड्या. पठी पग पालाये चाड्या. एम दीर्घराजाना जयधी नासतां नासतां केटलोक वखत वि- त्यावाद वझे जण विसूटा पड्या. अहीं घणो संबंध ठे अर्थात् सो वर्ष सुधी तेथो फर्या ठे अने घणी घणी मुशीवतो तेमने वेठवी पडीठे तथा घणी कन्याओ साथे पाणीग्रहण करी सुख जो- गव्युं ठे परंतु ग्रंथगोरवता तथा आ चुलाना दृष्टांतना संघं- धमां ए हकीकतनुं प्रयोजन नहीं होवाची अहीं ए लांबी हकी- कत दाखल करी नथी. जाणवाना जीज्ञासुओय ब्रह्मदत्त चरि- त्रथी ते वात जाणी लेवी. वझे मित्रो जूदा पड्या पठी ब्रह्मदत्त एकलो नासतां नासतां अरुतासीस गावनी अटवी पासे आचो. ते ओलंघवी महा विपम ठे. ते स्थानके एकसायी जई इच्छुं नहोतुं तेथी कोई सार्थनी वाट जोई रखो इतो तेवामां ए ब्रह्म- ण मद्यो; तेनी साथे ब्रह्मदत्त अटवी ओलंगतो चाल्ते. इतने ज्यारे वपोर-खरा मध्यान्ह थया एटले ब्राह्मणे स्नाने पत्ते साधुओ इतो ते पलासीने एकसाए खाधो. इतने सगार मात्र न थाप्यो. ब्रह्मदत्ते पण न माग्यो. इतने वय दि- वसे अटवी उलंघी. पठी ब्राह्मणे कलुं, रे इतने इतने तुं

हारी मेसे था दिशे जा, वस्ती आवशे एटसे तुं सुखी. थ
 एम कद्दी ब्राह्मण जवा लाग्यो एटसे ब्रह्मदत्ते कहुं के, तम
 गुण नईं विसरे तेवो ठे, माटे तमे, ज्यारे ब्रह्मदत्त चक्रवर्ति
 यानुं सांजसो त्यारे तुरत मारी पासे आवजो ! महारो कोस
 जो कर्त्रीपुत्र तुं तो तमारी ईछा पूरीश. आवां वचन सां
 ब्राह्मणे विचारुं जे, एवा कंगाल घणाए फरे ठे ! पण ठी
 मीभो जवाय देवामां काई जतुं नथी. पत्नी ब्रह्मदत्त प्रत्ये
 के, पारु माहराज ! तमारी ईछा अस्तु हो. एम आसी
 देई ब्राह्मण बाल्लतो थयो. ब्रह्मदत्त पण त्यांथी ब्राह्मणे यतावे
 मांगं चाही नीकट्यो. त्यारपठी गाम, नगर, पुर, पाटण वि
 म्वसोण फरतां फरतां सो वपे थीती गयां, तेमां राजाउं त
 विद्याधरादिनी एक लाग्ग बाणु हजार कन्याउं परायो; थने
 मंरु पृथ्वीनुं राज्य मंपादन करी चक्रवर्ति पद पाय्यो.
 क्रोड गाम, बांदांनर हजार मोटां नगर, थकतासीस हजार
 टण, केटसाणक खेडां, केटसाणक करयट, मंरुप, डोण प्र
 नवनिधान, चोदे रत्न मैसथी, ठशु क्रोरु पायदल, चोरासी स
 हाथी, चोरामी लाग्ग घोडा, चोरासी लाग्ग रथ, तथा
 लाग्ग बाणु हजार श्रीठना परिवारे परययां थको पचीश ह
 देवता जेनी मेवामां रहे ठे एवो ब्रह्मदत्त चक्रवर्ति कंपीस
 नगरे आठ्यो. दीर्घगजाने खांथी ठंयमांहे नाठ्यो अथान्
 खधर्म पमाठ्यो. चूखणीए जयने सींचे नासी जई दिहा सी
 थने शुद्ध मंयम पात्री कर्म म्पथी तेज जयने विपे मो
 पद पामी.

ब्रह्मदत्त चक्रवर्ति मुम्वरुय राज्य वेजय जोगये ठे. धनु, प्रथ
 पदथी जोगयतो राज्य बद्दीकट चत्राये ठे. तेउंनी थाण म
 कोई सोअतुं नथी. ह्ये जे ब्राह्मण साथे ब्रह्मदत्ते थदनाथ

गाढनी अटवी उलंगी जेने वचन आप्युं हतुं, तेणे ब्रह्मदत्त च-
क्रवर्त्ति थयानुं जाणुं; तेथी ते कंपीलपुरमां आव्यो अने पोतानुं
नाम नीशान वतावी चक्रवर्त्तिने मट्यो. चक्रवर्त्तिण तेने उलख्यो.
पठी कहुं के, अरे जट महाराज ! हुं तमारा उपर जुगे हुं,
माटे तमारे जे ईछा होय ते मागो-मागो. ब्राह्मणे कहुं के, महा-
राजाधिराज ! हुं महारी स्त्रीने पुठी आवी ईछानुसार मागीश.
चक्रवर्त्तिण तेने पुठी आववानी आहा आपतां ते पोताने मुकामे
आव्यो अने हर्षजेर ब्राह्मणीने कहेवा लाग्यो के, अहो माहा
रांडनी ! तुं कांई जाणे ठे ? आखी पृथ्वीनो स्वामी, आपणा उपर
तुष्टमान थयो ठे. तेणे कहुं ठे जे, मांहे मांगे ते आपुं, तेथी हुं
तने पुठवा सारुं आव्यो हुं, माटे तुं कहे ते तेमनी पासे जईने
मागुं. ब्राह्मणनुं घोसवुं सांजली ब्राह्मणीण मनमां वीचार्युं जे, एने
घणुं धन मलशे तो मान (अहंकार) मां आवी नवी स्त्रीतुं
पाणीग्रहण करशे, तो हुं दुःखी थईश. माटे साध्यमां रहे अने
आपणुं काम थाय एवुं मागवुं उचित ठे. एम धारीने ब्राह्मणीण
पोताना स्वामीने कहुं के, आपणाथी राज्यजार उपानी शकाय
नहीं, तेमज घणुं धन होय तो तेने संजाखनानी चिंता रात्रि दिवस
करवी पडे, माटे तेवी कोई चिंता करवी न पडे अने आपणे सुख
चैनमां रहीं, एवुं तो महारी नजरमां ए मागवानुं आवे ठे के,
" चक्रवर्त्तिना राज्यमां सघसे घोघर हमेशां आपणने ईछा-
जोजन करावे अने उपर एक सोनईयो दररोज दक्षणा आपे,
एवुं मागो. ब्राह्मणे कहुं के, ए मने गम्युं, तहारी मती घणी
सारी पढोंची. पठी ब्राह्मणे चक्रवर्त्ति पासे जईने ते ज प्रमाणे
माग्युं. चक्रवर्त्तिण जरा वपको देतां कहुं के, अरे जुंमा ! हुं
तुष्टमान थयो ठतां तुं हजी जीख मागे ठे. माटे हजु पण वि-
चार करी वीजुं कांई राज्य पाट धन दोसतादि माग, के जेथी

तुं संपूर्ण सुखी थाय. ब्राह्मण बोह्यो के, महाराज ! अमने
 एटसुं अपावो, अमारे बीजुं काई जोईतुं नथी. चक्रवर्ति
 तेना माग्या मुजव “सघला पोताना राज्य (ठए खंड)
 वाराफरती दररोज एमने ईशानुसार चोजन जमाडे अने उ
 एक सोना महोर दहणाआपे,” एवो परवानो करी आप्यो.
 एण ए प्रमाणे दररोज जमवा लाग्यो, पण ज्यां एक वह
 जम्यो त्यां बीजी बखत जमवानो वारो आब्यो नही; केम
 चक्रवर्तिनी एक लाग थाणु हजार खीउंना तेटलाज जूदा जू
 गुला ठे, पगी बोहोतेर हजार नगर, अमताखीस हजार पाटा
 वसी बीजा रोडां, कर्कट, मंरुप, डोण विगेरेना अनेक नूला
 एटसे ठेकाणे वारे वारे जमतां कदापि पार न थाये, र
 फरीने बीजी वार चक्रवर्तिने चूसे जमवानो वारो तो क्यांथी
 थाये ? न ज थाये. तेमज मनुष्यनव पामी आससे फरी खु
 तो फरीने ते नव पामवां दुखेन जाणवो. वसी ते कासे उल्ल
 सातमें वपेनुं आउम्यानुं प्रमाण हतुं तेना ये लाग थायन हजा
 दीवम थया तेथी पण स्पष्ट समजाय ठे के जे घेर जम्यो र
 घेर फरीथी जमवानो वारो थाये ज नही, तेम उतां कदापि
 कोई देवताने जोगे तेनी साहाय्ये करी ब्राह्मण घणा रुप कां
 तेथी ते पण कदाच (दिवानुयोगे) पामे थयांन् फरीथी जम
 वानो वारो थाये ! परंतु मनुष्यनव पामी धर्म साधन क्यां यिना
 एटसे अवतार गुमाव्यो तो फरी मनुष्य नव पामवां अति दुखेन ठे
 माटे धर्म सेवन करी मनुष्यनव सफस करवो. ब्राह्मण मेसयेसा
 परकला प्रमाणे जम्यो ए चूसे फरी जमवानो वारो थाये नही
 मनुष्यनव गुमावी दीधो ते फरी मस्रवां दुखेन ठे.
 ■ मनुष्यनवनी दुखेनवा उपर बीजो
 ■ का वरतनेअने विवे मोक्षक देवता

हुतुं. तेमां एक चणीक नामे ब्राह्मण रहेतो हुतो. तेने चणे-
 श्वरी नामनी जार्या हती. ए वझे स्त्रीजर्तार जैनधर्मी हुतां.
 चणेश्वरीने पेदे दांत सहित पुत्र पेदा धवाथी तेना दांत घसी
 नाख्या. एक वखत तेने घेर साधु आब्या. तेमनी पासे पोताने
 दांत सहित पुत्रनो प्रसव चया संवंधीनो घृत्तांत चणेश्वरीए
 कह्यो. ते बात सांजली साधुए जणाव्युं के, ए राज्य पामशे.
 पठी मातापिताए कहुं के, स्वामी ! अमे तेना दांत घसी
 नाख्याठे ! साधुए जणाव्युं के, विंवांतरित राज्य जोगवशे अ-
 र्थात् कोईक ओतु वेसारीने राज्य करशे (प्रधान यशे). सा-
 धुनां आवां वचन सांजली वझे मातापिता हर्ष पाभ्यां. वा-
 खकनुं नाम चाणाक्य पाड्युं. ए सर्वे शास्त्र जणी कला विकलानो
 जाण थयो. महा जैनधर्मी थयो. मावित्रे तेने परणाव्यो. ए-
 कदा चाणाक्यनी जार्या तेना जाईने घेर विवाह होवाथी तेने
 पियेर गई अने ते स्त्रीनी वहेन चाणाक्यनी साली पण ए अव-
 सर उपर त्यां गई हती. ए श्रीमान् अने ज्ञान्यवान् हती, तेथी
 चाणाक्यनी स्त्री करतां तेनो आदर सत्कार तेणीना जाई जो
 जाईए विशेष कयों. सासरवासो पण न्यूनाधिक कयों. वझे सगी
 वहेनो हती पण सामान्यपणाने लीधे चाणाक्यनी स्त्रीने जेवुं तेवुं
 मान दीधुं तथाप्रकारनो आदर न दीधो. विवाहनी समाप्ती
 थया पठी ते पोताने घेर आवी. जर्ता आगल जाईना अप-
 माननी वार्ता कही. ते सांजली पोतानी स्त्रीना मनोरथ पूर्ण
 करवा सारु चाणाक्य खद्मी उपार्जन करवा माटे देशांतर
 जवा नीकह्यो. मार्गमां जतां जतां ते पोताना मनमां एवो
 विचार करवा छाग्यो के, खद्मी खेई आवुं अने स्त्रीनी हांस
 पूरी पाहुं तोज जीव्युं प्रमाण ठे. एटखामां एक ब्राह्मण मल्यो,
 तेने पुखुं के तमे क्यांधी आवो ठो? ब्राह्मणे कहुं जे, हुं पाड-

लीपुर नगरमां नंदराजा वर्षो वर्ष दक्षणा आपे ठे ते खेवा माटे गयो हतो. पण ते राजा अंतेजर गयो ठे तेथी हुं पाठो महारे घेर जाउं हुं. आ वात सांजली चाणाक्य पाडलीपुरमां आव्यो अने नंदराजानुं सिंहासन खाली देखी ते उपर चढी वेगो. ते घसते नंदराजानी दासीए आवीने तेने कछुं के, ए सिंहासन मुकीने धीजे सिंहासने बेसो. चाणाक्ये कछुं के, घतावो. दासीए तेनी पासे वीजुं सिंहासन हतुं ते घताव्युं, एटखे चाणाक्ये तेना उपर पोतानुं कमंरुल मुक्युं. दासीए वीजुं सिंहासन घताव्युं, चाणाक्ये ते उपर पवित्री मुकी. एटखे चोयुं घताव्युं, ते उपर दंड मुक्यो. एम जे जे सिंहासन देग्याह्यां ते ते चाणाक्यने कयज करतो देखी दासीने क्रोध घट्यो तेथी तेणीए तेने उठामी मुक्यो. उठतां थकां ते बोड्यो जे, हुं चाणाक्य तो त्यारेज खरो-के ज्यारे तहारा नंदराजानुं राज्य खेउं! दामीए कछुं जे, जा रे जा जरडा! तुज सरिला तो अर्हीआ घणाए जरडा आवे ठे.

त्यारपठी पूर्वे साधुए कछुं हतुं जे, चाणाक्य राज्यनो कारनारी यशे. ए वचन मनमां धारी त्यांथी ते (चाणाक्य) कोई राज्य करवाने योग पुरुषने खोखी काढवा माटे चाली नीकदयो. मयुरपाख नामे राजाना गाममां आवीने तापसनो घेप धारण करी ते जीह्ता मागवा खाग्यो. मयुरपाख राजानी राणीने गर्भना प्रनावथी सोस कखा संपूर्ण चंद्र पीवानो मोहखो उत्पन्न थयो हतो, परंतु ते कोई रीते पूर्ण करी नहीं शकवार्यी राणी दीवसे दीवसे डुवखी थती हती. राजाए डुवखी यवानुं कारण राणीने पुत्रवार्यी तेणीए मोहखा संवंधी जे गरी हकीकत हती ते जणावी अने विशेष कछुं के, ए डोहखो पुराय तो हुं जीवुं. ते सांजली मयूरपाख विचारना वमसमां

પડ્યો, કે હવે શું કરવું? તેવલતે ચાણાક્ય કાપનીને વેપે નિહાને
 અર્થે તેના ધારણા આગલ આવીને ડાહ્યો રહ્યો હતો. તેને દેહી
 મયૂરપાલ પગે લાગ્યો. ચાણાક્યે પુઠ્યું—આવડું તમને ચિંતાનું
 કારણ શું છે? રાજાએ ડોહલા સંવંધી સઘલી હકીકત કહી. તે
 સાંજલીને ચાણાક્ય વોલ્યો—જો ડોહલો પુરાય નહીં, તો વે જી-
 વની હાણી થાય. રાજાએ કહ્યું—સ્વામી! તે તો સ્વરૂં, પણ એ વે
 જીવ ડગરે તેવો કાંઈ ઉપાય છે? ચાણાક્યે કહ્યું—ઉપાય તો છે,
 પણ મહારે શું? રાજાએ કહ્યું—હે સ્વામી! જે તમે કહો તે હું સાં-
 જ્યું. ચાણાક્યે કહ્યું—જો ગર્જનો વાલક તું મુજને આપે તો હું
 એ વાલક તથા તેની માતા, એ વસ્ત્રને જીવાડું. મયૂરપાલે મુઆ-
 થી તો જીવતા સારા, એમ વિચાર કરી ચાણાક્યના કહેવા પ્ર-
 માણે તેને વાલક આપવાનું કવુલ કર્યું. ચાણાક્યે પંચની
 સાથે તે વાલકનું લલત કરાવી લીધું. હવે રાણીનો ડોહલો પૂર્ણ
 કરવા માટે ચાણાક્યે તૃણનું એક કુટીર (ગુંપડું) કરાવ્યું.
 તેના ઉપર ગુલ્મથીડ મુકાવ્યું, અને નીચે કુટીરમાં એક રુપાના
 થાલમાં દુધ જરાવી મુક્યું. પૂર્ણમાનો સોલ કલા સંપૂર્ણ ચંદ્રમા
 ગયો ત્યારે તે કુટીરમાં રાણીને સુવાડી. રાણી નિઝાવશ થઈ
 ત્યારપછી કુટીર ઉપર ગુલ્મ મુકેલું થીડ ડાઘાડી તે વાટે આવતા
 ચંદ્રના પ્રતિબિંબને સ્થલે દુધ જરેલો રુપાનો થાલ હતો તે
 મુક્યો. પછી મયૂરપાલે રાણીને જગામીને કહ્યું જે—તમારા જાગ્યને
 યોગે ચંદ્રમા આવ્યો છે માટે તમે પીયો. એમ કહી થાલ
 પાસે તેણીને વોલાવી વેસામી. રાણીએ પોતાના મોહલા અ-
 નુસાર ચંદ્રમા જોયો તેથી તે પીવા લાગી. તે જેમ જેમ પીએ
 છે તેમ તેમ કુટીર ઉપર માણસ વેસાડ્યો હતો તે ચાણાક્યે
 કરેલી સુચના પ્રમાણે ચોરું ચોરું ટિડ ઢાંકતો હતો. દુધ પૂર
 થવાની સાથે ટિડ સંપૂર્ણ ઢંકાયું અને ચંદ્રનું પ્રતિબિંબ નાબુદ

धनुं: तेथी राणीनी संपूर्ण खात्री थई के हुं चंद्रमा पीगई. ए प्रमाणे बुद्धिबले करी चाणाक्ये मयूरपाख राजानी राणीनो मोहलो पूर्ण कयों. अनुक्रमे गर्ज वधतां पूरेमासे बाखकनो जन्म घयो. माता पिताए ते बाखकनुं नाम मोहलाने अनुसारे, 'चंद्रगुप्त' राख्युं. चाणाक्य, राणीनो डोहलो पूर्ण कर्या पठी ते गामथी नीकली पृथवी पर्यटन करतो गामे गाम जोतो फरेते. परदेशमां तें सोनासिद्धि सीख्यो. पठी मयूरपाख राजा पासे तेने गाम पात्रो आब्यो. त्यां घणा बाखकोने एकठा करी चंद्रगुप्तबाखकने क्रीडा करतो दीगो. पोते चंद्रगुप्त राजा थयोते, एकने प्रधान कयों ठे, एकने कोटबाख बनाव्यो ठे, कोईने नगर थापेते, कोईने गाम वढीस करेते, कोईनो न्याय चुकाये ठे. ए प्रकारे राज्यनी रमतकरता बाखकोने देखी चाणाक्ये कोईकने पुत्रुं जे- ए कोनो बाखक ठे? लोकोए कथुं जे-कोईक तापसे डोहलो पृथोते माटे तापसनो ए पुत्र ठे. एवुं सांजली ते घणो सुखी थयो. ए वखते त्यां आगळ गायनुं धण (समुदाय-टोळुं) थावतुं इतुं. तेजोइ चाणाक्ये चंद्रगुप्तने कथुं जे-महाराज ! ए सयने तमे गाम पुर नगरादि थापोत्रो, तो हुं पण तमारो आदण तुं, माटे मने पण कांईक थापो. चंद्रगुप्ते कथुं जे- तमने ए गायनुं धण थाप्युं. चाणाक्ये कथुं के-महाराज ! ए गायोनुं धण कोनुं ? चंद्रगुप्ते जणाव्युं जे-वीर जोग्या वसुंधरा. एवुं सांजलीने चाणाक्ये चंद्रगुप्तने कथुं के-तुं महारी साये बाख, हुं तने राज्य थावतुं. एम कहीने ते चंद्रगुप्तने पोतानी साये खेईने त्यांथी चाखी नीकळ्यो.

चंद्रगुप्तने बाखराजा ठरावी धानुरवांटे धन उपाजन करीने सस्कर राखी चाणाक्यपाखलीपुरे आब्यो. नंदराजा तेनी सामे आब्यो. खमाई यतां नंद कुळ्यो, सस्करमां जंगण पट्युं पटखे चाणाक्य

चंद्रगुप्तने खेईने नागो. नंदराजाना चार तेनी पठवाडे हणवाने माटे आल्या पण बुद्धिवले करी चाणाक्ये तेमने ठार कर्चा. चंद्रगुप्तने गुप्त स्थानके राखी चाणाक्य करी तापसनो वेप लेई जीव मागवा गयो. (आ पळते आचो वेश धारण करी तेनो जवानो मतलय ए हतो के पोते नंदराजाची दार खाई नागो हतो, ते संपंधे नगर चर्चा शुं घाले ठे तेनी ग्वर पटे तेमज एचे केवा प्रकारनी गोठवणची नंदराजा उपर चढाई लेई जपाची पापी शकाय तेनी तजवीज करवा माटे ग्या घेपे गयो हतो.) फरतां फरतां एक डोसीना घर आगल गयो. त्यां डोसीनां घे व्रण ठोकरां खावा चेठां हतां, तेउने गोमीण ग्यावा सारु उन्ही उन्ही घेंस प्रीसी. पालके वचमां हाथ घाड्यो पटसे ते दाज्यो तेथी रोवा लाग्यो. ते पयस डोसीण कसुं जे- चाणाक्यनी परे मूर्ख फां तुं पाय ठे ? घेपधारी चाणाक्ये डोसीने पुशुं जे-हे माता ! ते चाणाक्य मूर्ख फेम ययो ? डोसीण कसुं ये- पदेसा ज पाडलीपुरे आची आचह्यो तो तेंणे मार ग्यापो थने पागो नागो. ए ठोकरां पण एम करे ठे तेथी दाजे ठे. घेंस प्रीसी त्वारे एम न जाण्युं जे कोरे कोरेथी खेई ग्याठं. उतावलो पई वचमां शुं परवा हाथ घाड्यो ? एम करे तो वसे ज तो ! जो कोरेथी ग्यात तो शाने दाऊन ! चाणाक्ये पण तेमज कसुं. आगस पाउसनां न्हानां गामो विगेरे शर कर्चा सिवाय एकदम पाटनगर उपर चढी आचवापी चारे घाडुनो मार पट्यो. घेंस ग्यापी थने राज्य खेळुं, ए घेनी एक ज रीत ठे. डोमीनां थारां वचन सांजसी त्यांची चाणाक्ये पयेंत राजा पाने जई तेने पोतानी संपमां मेसपी खीपो. पर्यंतगजातया चंद्रगुप्तने खेईने पलां छरकर सापे चाणाक्ये पाडलीपुरनी आसगमनो पलां मुसक जीती खीपो. त्वरपटी पाडलीपुरे आची नंदराजा माचे

गुरु कर्तुं; तेमां जय मेखवी नंदनुं राज्य लीधुं अने नंदने
 काढ्यो. धर्म द्वार आप्यो अर्थात् तेने (नंदने) चाढ्यो ज-
 वानी परवानगी आपी. चंद्रगुप्त अने पर्वतराजा ए वेनुं साथे
 नगरमां पेसयुं अने नंदनुं नीकलनुं, ए बलते नंदराजानी
 पुत्रीने जोई चंद्रगुप्त व्यामोह पाम्यो. ते कन्याने नंदे रथथी
 उतारी मुकी पटले ते (कन्या) चंद्रगुप्तना रथमांहे पेठी. न-
 गरमां आधी बन्ने सिंहासन उपर बेसी राज्य नोगववा लाग्या.
 त्यापत्री राजमहेसमां बेठेली एक कन्या तेमना जोयामां आधी.
 चाणाक्ये तेने चिकित्साथी विपकन्या जाणी. ते कन्या पर्वत-
 राजाने परणायी. तेना हाथना फरसथी पर्वतराजाने ऊपर चढ्युं.
 चंद्रगुप्ते चाणाक्यने कळुं जे—पिताजी! उंसड करो, मित्र मरे ठे!
 चाणाक्ये कळुं जे— घोस मां, जावठ जाय ठे ते जावादे ! त्या-
 पत्री पर्वत मर्ण पाम्यो. निकटक राज्य ययुं. हवे चंद्रगुप्त सुखे
 समावे राज्य नोगवे ठे. पत्री चाणाक्ये बुद्धियसे सर्व लोकने
 विकल करी घरनुं सरवस्त्रपणुं कर्तुं. त्यार तेणे पत्री देवताने स-
 मरी (आराधी) पासा मंगाव्या. (त्या देवताई पासामां पयो
 चमत्कार हनो के ते चाणाक्यनी मरजी मुजब ज दाव आपता
 हना.) त्यापत्री चाणाक्ये रत्ननो थास जरी नगरजनो बघे
 मुकीने जणाव्युं के— जे जीते ते त्या रत्ननो जरेसो थास लेई
 जाय अने हारे ते एक रत्न मुकी जाय. लोकोण आधी बात
 सांनई. विचार्युं जे— ए व्यापार सारो, जो जीतीये तो बघो
 यास थावे अने हारीये तो मात्र एक रत्न आपवुं. त्या प्रकारे
 उगव करी (हा जणी) रमवा लाग्या. जे हारे ते रत्न मुकना
 जाय, एम सर्व नगरनां लोक हारी गया. कोई पण चाणाक्यने
 जीनी शक्युं नही. एम करतां करतां राजानो जंडार जयां अ-
 थांन् एक एक रत्ने करी संपूर्ण जंडार रत्न बडे पासाना प्रतापे

जयों. एक पण बखत दाव खाली गयो नहीं, एवा ते पासा हता तेम आ मनुप्यजव रुपी रत्न, धर्म विना एखे गुमाव्यो ते, जेम पासाप करी पाइलीपुर वासीउंए रत्न गुमाव्यां ते पाठां मली शके नहीं तेम आ मनुप्यजव मलवो महा दुर्लज ठे. कदापि धीजो कोई देवनी सहाज्ये करी चाणाव्ये जीती लीघेसां रत्नो पासा बडे तेने दुरायी पाठां वाखे, परंतु उपर जणाव्या प्रमाणे धर्म विना मनुप्य जव जे खोयो ते फरी फरीने पामवो दुर्लज ठे. माटे हे जव जीवो! धर्मने विपे छयम करवो. ए पासानो धीजो दृष्टांत जाणवो

॥ मनुप्यजवनी दुर्लजता उपर धीजो धान्यनो दृष्टांत ॥

जेम कोई राजाये भरतदोत्रमां चोवीसे जातना धान्यने ए कठां फरी तेनो अंधार (ढगलो) कयों. पठी पराक्रमहीण जेना शरीरनां संधाण सघल बघल थयां ठे, उठवा जाय तं जमर (चक्र) आवे, शरीर घरघर कंपे, आंखे कांजांजुं देखे, हाथ पगमां पराक्रम नहीं, आंख चूए, मुखे छाल गले काने घड़ेरी, केम धकी येवडी बली गयेली, बली लाकडीनो जेने आधार ठे, एवी सो बपेनी डोसीने कलुं के- आ चोवीस जातिनां धान्यनो जे ढगलो ठे तेमांघी सर्वे जातनां धान्य जूदा जूदा काढ. ते मोसीधी ए करणी यई शकशे के केम ? एम प्रश्न करवायी समजुए कलुं के-ए कार्य मोसीधी पार पकी शके नहीं तेम धर्म विना खोयो जे मनुप्यजव ते फरीने पामवो दुर्लज ठे.

॥ मनुप्यजवनी दुर्लजता उपर चोथो जुवटानो दृष्टांत ॥

जीतारी राजाने घणा वेटा हता. ते सुखरूप राज्य लीखा जो गवता हता. ते राजाने घेसवानी राज्यसजानुं मकान घा मोहोदुं हतुं. ते मकानमां एकसो ने आठ थांजला हता, थने एक एक थांजलाने एकसो ने आठ आठ हांसो हती. एक बखत राजाना बमा पुत्रे विचार कयों के हुं गरदो यवा आव्यो तो

पण महारो पिता मर्ण पाम्यो नहीं थने मने राज्यगादी मझी नहीं, माटे कोई पण उपाये तेमने कासधर्म पमाहुं. थावो विचार करी तेणे पोताना पिताने मारवानी पेरवी करवा मांमी. था यातनी प्रधानने खबर पकवाथी तेणे ते राजाने जणावीने कथुं के— राज्यनो माझीक ए थवानो ठे ठतां तेने हास माठी बुद्धि उपजी ठे तेथी विनाश थवानो संजय ठे. माटे गुफिपूर्वक बुद्धियसे करी कोई एवो उपाय योजो के तमे तथा तमारो कुमार घसे जीवता रहो थने राज्यमुख जेम जोगों गो तेम जोगयो. प्रधाननुं कहेयुं सांजझी राजाये वडा पुत्रने तेंगाव्यो थने कथुं के— थरे जाई ! हुं तने एक यात कहुं ते सांजझ. ह्ये महारी वृद्धावस्था थई ठे थने राज काज पण परोवर करी शकानुं नयी, तेमज ते करवानी मारी ईशा पण नयी, तेथी महारे तने राज्याजिपेक करी राज्यनो स्वतंत्र माझीक करवो ठे; परंतु थापणा कुलमां एथी रीत ठे के—थापणी राज्य-मनामां जे एकसो थाव थांनखा ठे थने ते दरेक थांनझाने एकसो थाव थाव हांसो ठे ते प्रत्येक हांस दीठ थापणे जुवदु रमी पासो खेसवा. एक साथे खागट एकसो थाव वार पाधरो दाव पडे तो एक थांनझो जीत्यो गणाय, परंतु थयमां कोई दाव थयवो पंगे तो ते जीतिया दाव रद गणाय थने फरीथी एकसो थाव खागट जीतवा पडे. ए प्रमाणे एकसो थाव थांनखा जीतवां तुरत तने राज्याजिपेक करी हुं नियनं थागं एथी महारी ईशा ठे. था प्रमाणे जीतीने राज्य मेसवी शकाय नहीं. कदापि कोई देवतानी साहाय्य वगे दाव पाधरा पाटी एकसो ने थाव थांनखा जीतीने राज्य मेसवे, परंतु मनुष्यजन धर्म विना एसे गुमावे ते फरीने पामयो महा दुखन ठे. माटे नव्य जीवे ने विषे ठयम करवो पण खगार मात्र प्रमाद न करवो.

॥ मनुष्यजवनी दुर्लभता उपर पांचमो रत्नो दृष्टांत ॥

वसंतपुर नगरमां घणा धननो स्वामी धन नामे व्यवहारी रहेतो हतो. तेने पांच पुत्र हता. रत्नपरिह्वा ग्रंथनी तेणे घणी सारी माहिती मेसवी हती, तेथी ते रत्ननी परिह्वामां घणो निपुण गणातो हतो. धनशेठ पासे घणुं ऊव्य हतुं. ते ऊव्यने साटे तेणे घणां रत्न खीधां हतां तेथी लोकमां तेनुं रत्नसार शेठ नाम पड्युं हतुं. जे जे रत्न तेना जोवामां आवे ते ते, ते खीधा विना रहेतो नही, तेथी तेना पांचे पुत्रो तथा तेनी जार्या सुधां तेने घणुं खी-जता, पण कोईनुं कहेबुं ते मानतो नहोतो. एम करतां घणा दीवस घया. सघसां रत्नो तेणे एक ओरडीमां जयां हतां, त्यां ते सुतो, पेसतो. कोईनो विश्वास करतो नहोतो. ओरडी सुनी मुक्तो नही. तेमज तेमां कोईने पेसवा पण देतो नही. एकदा प्रस्तावे घणुं श्रगल्यनुं खरे खरं काम पडवाथी उरडीए ताखुं वासीने शेठ घाहार गया पण तेनुं मन तो रत्नना ओरडामांज फरतुं हतुं. शेठ गया के तुरत ज पुत्रे ताखुं जागीने ओरमी उघाडी व्यापारीउने तेडावी सघसां रत्नो बेची नाख्यां. परदेशी व्यापारीओ रत्नो खेई दिसो दिसे चाव्या गया. शेठ घेर आव्या. जुए तो ओरडी उ-पानी दीठी, तेमां एके रत्न न मखे. पुत्रने पुत्रुं के-रत्न क्यां गयां? खीए कलुं जे-तमारे पुत्रे बेच्यां. ते सांजखी शेठे घणो पधाताप कयों. पण दिसो दिस जे बेराई गयां अथात् जूदे जूदे अनेक स्थळे लुटा पडी गयेसां रत्नो पाठां एकठां न मखे. न मखवानो संजव ठतां कदापि ते कोई देवतानी साहाय्ये करी एकठां करे; परंतु धर्म विना जे मनुष्यजव खोयो ते फरी न पा-मीये. माटे धर्मने विपे उद्यम करवो.

॥ मनुष्यजवनी दुर्लभता उपर ठाठो रत्ननो दृष्टांत ॥

अवंती देशमां उजेणी नामे नगरीने विपे मूखदेव नामनो

राजकुमार रहेतो हतो. पुरुषनी वोहोतेर कसानो जाण हतो. लोको तेने घणुं चहाता हता. ते नगरमां देवदत्ता नामे एक गणीका रहेती हती. तेना उपर मोहित थई मूखदेव राजकुमार तेना पासमां पडी रात्रि दिवस तेने घेर रहेतो हतो. एक बखत अचल नामे व्यवहारीयो ते गणीकाने घेर आब्यो. ते बन्नेने मांहोमांहे विवाद थयो. त्यारपठी मूखदेव जुगारी थयो तेथी तेने मावित्रे घरमांथी काढी मुक्यो. कापडीनो घेप धारण करी ते देशांतर जया चाली नीकड्यो. फरतां फरतां ग्रण दीवस थया त्यारे एक गामनी जागोसे तलावनी पास नजीक सन्यासीनो मठ हतो त्यां रात्रे सुई रह्यो. पठी कांईक जागतां थने कांईक उंघतां तेणे सोल फलाए संपूर्ण चंद्रमा पीधो, एवुं स्वप्न दीतुं. तेनी पास एक घोसाईनो चेसो सुतो हतो तेणे पण तेज प्रकारे चंद्र पीधो, एवुं स्वप्न दीतुं. सवारे चेलाए गुरुने स्वप्ननी हकीकत जणाथी तेनुं फल पुठ्युं. गुरुण कथुं के—आज तने घीए चोपडेसो घहुंनो रोटो गोस सुधांत मखशे. मूखदेव त्यां आगल वेठेसो हतो तेणे पोताना मनमां गुरुण चेखाने स्वप्ननुं जे फल कथुं ते सांजली विचारुं जे स्वप्ननुं ए फल महारे नहीं थर्यात् एवुं फल एनेज हज्यो. त्यारपठी घोसाईनो चेसो जीहा मागया माडे गाममां गयो. त्यां कोई स्त्रीए पोताने ठोकरां जीवतां नहोतां तेथी कोईए दुचको यताव्यो हतो ते प्रमाणे तेणीए घहुंनो रोटसो करी घीए चोपडी तेना उपर गोस मुकी जीहुकने थापवा तयार करी मुकेसो हतो. जाथी योगे पेसो घोसाईनो चेसो तेने घेरज गयो. त्यां ते स्त्रीए तेने रोटसो थाप्यो. चेसो स्वप्ननुं फल गुरुण जणाव्युं हतुं ते मुजब मसवाथी घणो खुसी थनो गुरु पास आब्यो थने प्रत्यक्ष मखेसुं फल यताथी गुरुना ज्ञाननी प्रसंसा करवा लाग्यो

मूखदेवी संन्यासीना मठमांघी नीकली एक माखीनी बानी-
मां गयो. तेनी सेवा ठगवी तेथी तेणे (माखीए) प्रसन्न धई
फळ फूझ आप्यां. ते फळ फूझ खेईने मूखदेवे निमीत्तियाने
घेर जई तेवडे तेनी पूजा करी पोताने आवेखा स्वप्ननुं फळ
पुत्रुं. निमीत्तियाचे स्वप्नफळमां जणाव्युं जे - “ आज थकी
सातमे दिवसे तुं राज्य पामीश.” मूखदेव एतुं सांजखी हर्ष
पान्यो. त्यारपत्री ते व्रण दीवसनो झूख्यो होवाथी गाममां
जीख मागवा गयो. त्यां तेने कोईके अडदना वाकळा आप्या.
ते खेई तडावनी पाझ उपर आवीने जोजन करवा वेसतो हतो
तेवामां जाग्य योगे मासत्वमणने पारणे गोचरी करवा सारु नी-
कखेखा मुनीमहाराज आव्या. तेमना सामो जई विनती करीने
बोळावी खावी घणा सन्मान साथे उजट आवी वाकळा बहोराव्या.
साधुए ते वडे मासत्वमणनुं पारणुं कर्युं. मूखदेवे पण व्रण दीव-
सनुं पारणुं कर्युं अने मनमां घणी अनुमोदना करवा लाग्यो
जे-हुं आज घन कृतारथ घयो. पत्री ते वननी देवीए प्रत्यक्ष
धई मूखदेवने कसुं के- साधुने तें दान आप्युं तेना महिमाये
करी हुं तहारा उपर तुष्टमान धई तुं माडे मनईशित्त वर मांग.
मूखदेवे कसुं के-हे देवता ! जो तमे शुभा ठो. तो मने राज्य
आपो. देवीए कसुं जे-मैं तने राज्य आप्युं. सात दीवस यतां
ते नगरनो अपुत्रीयो राजा मर्ण पामवाथी प्रधाने पंचदिव्य
रच्यां. हाथी १, घोडो २, उत्र ३, चामर ४, अने कसस ५, ए
पांच दिव्य प्रगट करी वाजते गाजते हाथणीने फेरवी. वधुं
नगर फरी वखी ज्यां मूखदेव सूतो हतो त्यां आवीने मूखदेवना
मस्तक उपर हाथणीए कसस ठोव्यो. एटखे जय जय शब्द घयो.
राजमंदीरे खावी मूखदेवने सिंहासनारुड करी तेनी अखंडित
आण प्रवर्तावी. पत्री मूखदेव राजाये पेखा घोसाईना चेष्टाने वो-

लावरावी कछुं के—जे वखते तें स्वप्न दीतुं हतुं ते वखते में पण तेवाज प्रकारनुं स्वप्न दीतुं हतुं. ते स्वप्नना प्रजावथी हुं राज्य पाम्यो अने तूं रोटी पाम्यो. जोगीना चेलाये कछुं के—महारा अने तमारा एकज जातना स्वप्ननुं फल जुहुं केम ? मूलदेव राजाये जणाव्युं जे—गुरुमां फेर, तेम एनां फलमां पण फेर. जेवो गुरु तेवुं ज्ञान अने जेवी जक्ति तेवुं फल जाणवुं. ते वखते चेलाए विचार्युं जे—फरीने सुई रहुं अने जो ते स्वप्न देखुं तो तेतुं फल निमीत्तियाने पुहुं, के जेथी हुं पण राज्य पामुं. ते माटे वारंवार घणुंए सुथ्रे पण ए स्वप्न फरीने कयांथी पामे ? कदापि देवतानी साहाज्ये करी ते पण पामे, परंतु मनुष्यनो जे जव खोयो ते फरीने पामवो दोहिलो ठे. ते माटे धर्मने विपे उद्यम करवो अने मनुष्यजव एले गुमावी देवो नहीं.

॥ मनुष्यजवनी दुर्लभता उपर सातमो चक्रनो दृष्टांत ॥

इंद्रपुर नामना नगरने विपे इंद्रदत्त राजा राज्य करतो हतो. तेने धाडीस वेटा हता. एकदा समये राजाना जोवामां मंत्रिसरनी पुत्री आवी. ते धणी रूपवंत होवार्थी राजा तेना उपर मोहित थयो. प्रधानने तेमावी मांगणी करीने राजाए तेनी साथे लग्न कर्युं. कर्मयोगे परण्या पठी तरतज राजाए तेने परिहरी. तेने दीठी पण गमे नहीं तेथी ते पोताना पिताने घेर रहेती हती. एक वखत ते स्त्री ऋतुस्नान करी गोखमां वेठेली राजाए दीठी. पठी सेवकने पुठवार्थी तेणे राजाने कछुं के—महाराज ! आ तो प्रधानपुत्री आपनी जार्या ठे. राजा रात्रे प्रधानने घेर रखो. ऋतुदानने योगे करी ते समये कोईक पुन्यवंत जीव आवी गर्जने विपे उत्पन्न थयो. प्रजाते राजा घेर गयो. स्त्रीए पोतानी मा आगल रात्रिनी हकीकत कही. माताये प्रधानने कछुं. प्रधाने दीवस तारीख वार चोकस नीशानी सहित सर्व कागल

उपर नोंधी राख्युं. नव मसवानें ते खीए पुत्र प्रसव्यो. तेनुं सुरेंद्रदत्त नाम राख्युं. ते कुमार वीजना चंडनी परे बघ्यो. प्रधाने तेने कलाचार्य पासे जणवा भुक्क्या. कलाचार्य खांते करी चूपशुं जणाववा लाग्यो. राजाना वीजा जे धावीस पुत्रो होता ते पण तेज कलाचार्य पासे जणवा थावता होता. वेदरकारनी पेठे ते पाधीसे जणता नही अने चपलाई करता होता. कलाचार्य तेउने मारे त्यारे ते सामा थता. कंटाखीने कलाचार्ये ते ना आवे तो सारा, एम विचारीने तेथोनी उपरयी ममता उतारी नाखी सुरेंद्रदत्तने सर्व विद्यानो पारगामी कयों. राधावेधनी कला पण शिखवी. प्रधाने अध्यापकने घणुं धन आपी संतोप्यो.

मथुरा नगरीमां जितशत्रु राजानी चोसठ कलानिधान चु तईसेना नामे कन्या होती. एकदा तेनी माताये शृंगार सजाव तेने राजा पासे मोकखी. राजाये स्वयंवरामंडप योग्य तेने थ येखी जोई पुत्रुं के-हे वत्स ! मन मान्यो वर वरश्यो, वे अमारी ईछानो वर वरश्यो. कन्याये कहुं-जे राधावेध साधई तेने वरीश. त्यारपठी शुज दीवस जोबराबी राजाये ते कन्याने सपरिवारे इंद्रपुरे मोकखी दीधी. इंद्रदत्त राजाये तेने घणा आदा साघे सात जूमीछा आवास प्रत्ये उतारो आप्यो. कन्याना अर्थात जितशत्रुराजाना प्रधाने इंद्रदत्त राजाने कहुं के-तमारे घणा वेद ठे पयुं थमे सांजसेखुं ठे. आ कन्यानो एवो निश्चय ठे के, जे रा धावेध साघे तेने वरवुं. माटे ए विपे परिक्षा करी आपना योग्य पुत्ररत्नने आ कन्या परणाववा सारु थमे थदीं आढ्या ठीये. इं द्रदत्त राजाये नगर शिणगारी स्वयंवरा मंरुप रचाव्यो. राधावेध माटे तेना मध्यमां एक धंज ठजो कराव्यो. तेना उपर चार स वखां अने चार अबखां, एन आठ चक्र गोठव्यां. वखी तेना उपर मध्यजागे राधा नामे पुतझी नावी आंले कांखी वीजा

आठ चक्रसहित एवी रीते मुकावी के चक्रना मध्यजागे थईनेज
 त्यां बाण जई शके; हेठल तेल जयो लोह कडाह मुकाव्यो.
 राजकन्या पांचवर्णा फूलनी माला लेईने ते मंडपनी एक बाजुए
 सखीथो सहवर्तमान आवीने उनी रही. राजाना बावीसे पुत्रो
 हाथमां धनुष्य बाण लेईने राधानो वेध करवा माटे आव्या. राजा
 तथा राजवर्गादि पुरजनो स्वयंवर मंडपमां योग्य आसनपर आ-
 वीने बेठा. राधावेध साधवानी शरुआत थई. तेमां केटलाक कु-
 मारनां बाण एक चक्रने, कोईकनां बे चक्रने, कोईकनां ग्रण
 चक्रने, कोईकनां चार चक्रने, कोईकनां पांच चक्रने अने फो-
 ईकनां ठ चक्रने (बाण) जेदी गया. पण सोखे चक्र सरखां आ-
 वतां कोई पण बाण साधी शक्युं नहीं तेथी सयें विलखा थया.
 पूर्वे साध्या नथी तेमज एवा जाग्यवंत नथी तेथी बावीसे नि-
 प्फल थयाने लीधे राजा इंद्रदत्त पण विमासणमां पनी विचार
 करवा लाग्यो के, महारा पुत्रनी प्रसंशा सांजली ए कन्या थई
 आवी. पण राधावेध साधयो नही, तेथी आवेली कन्या जशे
 अने हुनीयामां हांसी थशे ते तो जूदी ! एम विलखो थई
 राजा विचारशून्य जेयो बेठो हतो तेने जोई प्रधाने कथुं के,
 महाराजा ! शी कीकर करो ठो ? हजी तमारो एक पुत्र ठे, ते
 राधावेध साधशे एवी मारी खात्री ठे. राजाये कथुं-ते कीयो ?
 प्रधाने पोताने घेर राजा रह्यो हतो ते बात कहीने राखेली नां-
 धनो कागस बंचाव्यो. राजानी शंका मटी गई. तरतज सुरेंद्रदत्तने
 घोखाव्यो. सुरेंद्रदत्तने धनुष्य बाण सहित राजानी पासे आर्य स-
 विनय नमस्कारादि करी आइा मखतां राधावेध साधवाने बाण
 तास्युं. नीचे मुकेखी तेखरी जरखी कडाईमां थधो मुख करी तेमां
 पटना थंन उपर मुकेखी राधा नामनी पुनखीना प्रतिविम्बने नी-
 दाखी उन्नर फरता उन्नटा मुन्नटा आइा थवखा सोखे चक्र सरखां

आवतां तेना ठेद मार्गे वाणने ठोडी(पार करी)राधा पुतलीनी डावी
 आंखने वींधी नांखी. प्रतिज्ञाप्रमाणे राधावेध साधनार सुरेंद्रदत्त
 राजकुमारना कंठमां कन्याए वरमासा आरोपी. जयजयारव शब्द
 थयो. पाणीग्रहण कर्युं. पठी राजाचे घणो दायजो आप्यो. प्रधान
 पोताने घेर गयो. सुरेंद्रदत्त राज्यनो धणी थयो. वावीते कुमारो
 विद्या ज्ञप्त्या नही अने चक्रनी गति समजी शक्या नहीं तथा
 राज्य पाम्या नही तेथी घणो पस्तावो करवा लाग्या. कदापि
 कोई देवतानी साहाज्यथी चक्रनो भ्रमण काल समजी
 राधावेध साधी कन्या अने राज्य प्राप्त करी शके, परंतु जे
 कोई मनुष्यजव पामी एखे करी खूए, ते गयो फरी पामवो दुर्लज
 ठे. माटे धर्मने विपे उद्यम करवो एज श्रेयस्कर ठे.

॥ मनुष्यजवनी दुर्लजता उपर आवमो कुरमनो दृष्टांत ॥

कोईएक लक्ष योजन प्रमाणनो ऊह ठे. ते ऊहमां एक म्होटो
 काचवो रहे ठे. एकदा प्रस्तावे वायराना जोग थकी पाणी उप-
 रनुं सेवाल उघड्युं. ते वखते काचवे आकाश सामुं जोयुं तो
 आसोई पुनमनो चंद्र दीठो. ते तमासो जोईने काचवे विचार्युं
 जे- महारां सगाने तेडी लावी ए तमासो देखाडुं. पठी ते पो-
 ताना परिवारने तेकवा गयो. त्यांथी तेडीने पाठो आवे ठे ते-
 टखामां तो सेवाल पाठो मळी गयो. तेथी पोते, तेमज तेडी ला-
 वेखो परिवार कांई पण नीहाळी शक्या नहीं. तेठए घणुंए जोर
 कर्युं पण ते टाणानो जोग पाठो न मळ्यो. तेम जे धर्म विनाएखे
 खोयो मनुष्यजव ते फरी पामवो दुर्लज जाणवो. माटे धर्मने विपे
 उद्यम राखवो पण हण मात्र प्रमाद न करवो.

॥ मनुष्यजवनी दुर्लजता उपर नवमो भूसरानो दृष्टांत ॥

तिर्ठांलोकमां खवण सुमऊ विगेरे ठाण चमणा असंख्याता
 द्वीप समुऊ ठे. तेमां ठेहो खयंचूरमण समुऊ अर्ध राज प्रमा-

ણનો છે. તેણે પટલી બધી પૃથ્વી રુંધી છે. તે સમુદ્રની પૂર્વ દિશાને ઠેઠે ધુંસરુ નાચે અને પશ્ચિમદિશાને ઠેઠે સમેલ નાચે, તો તે સમેલ તે ધુંસરાનો જે ઠેઠ તેમાં કેમ પેસે ? ન પેસી શકે. કદાપિ કોઈ દેવતાની સાહાય્યના યોગે પેસે, પણ ધર્મ વિના મનુષ્યનો જવ યોયો તે ફરી પામવો દોહિલો છે. માટે ધર્મ કરવાને કાળમાત્ર પણ પ્રમાદ ન કરવો એજ મનુષ્યજવ પામ્યાનું સાર્યક છે.

॥ મનુષ્યજવની દુર્લજતા ઉપર દશમો પરમાણુનો દૃષ્ટાંત ॥

કોઈક દેવતા મ્હોટા પથરના ચંજને જાગીને તેનું એવું તો જીણું ચૂરણ કરે કે તે આંખમાં આંજવાથી લગાર પણ લટકે નહીં. તે ચૂરણને વાંસની જૂંગલીમાં જરી મેરુપર્ધતની ચૂલીકા ઉપર ચઢીને ફૂંકે. તે પરમાણુઆ દશો દિશે વેરાઈ ગયા તે પાઠા એકઠા કરી શકાય નહીં. કદાપિ દેવાનુયોગે જોગા થઈ આવે, પણ મનુષ્યનો જવ જે યોયો તે ફરીને ન પામીયે. માટે જે જિવિ જીવો મનુષ્યનો જવ પામીને ધર્મને વિષે ઉચ્ચમ કરવામાં લેશ માત્ર પ્રમાદ ન કરવો. મનુષ્યજવ મલવો અતિ દુર્લજ છે અને એજ મોક્ષની નીસરણી છે. હાથ આવેલી નીસરણી ઘૂટી ગઈ તો જવરૂપી સમુદ્રમાં ગોચાં લાવાં પડશે. માટે મહા પુન્યાનુયોગે પામેલો મનુષ્યજવ ધર્મ કરી સફલ કરો અને મોક્ષ સુલ મેલવો.

॥ અથ સજ્ઞાન વિષે ॥

॥ સદયમન સદાઈ હઃસ્વીયાં જે સદાઈ, પરહિત.

મતિદાઈ જાસ વાણી મીઠાઈ ॥ ગુણકરિ ગહરાઈ

મેરુજ્યૂં ધીરતાઈ, સુજનજન સદાઈ તેહ આણંદદાઈ ॥૧૩

જાવાર્થ— સદાયે મનમાં દયા આણવી, હઃસ્વીયાં પ્રાણીનો સ-
લાઈ તથા પરહિત કરવાનું જેનું મન રહે, તેને સજ્ઞાન પ્રાણી કહીયે;
જેની વાણીમાં મીઠાસ છે, શુણે કરીને જે ગિરુઆ છે, મેરુની પરે જે

धीर ठे, ते सज्जन प्राणी सदाय कहेतां निरंतर आणंदना देण-
हार पटले आपनारा ठे. १३.

॥ जइ छुरजन लोके दूहव्या दोष देई, मनमखिन
न घाए सज्जना तेह तेई ॥ छुपदजनक पुत्री अं-
जना कष्टयोगे, कनकजिम कशोटी ते तिसी शील जोगे ॥ १४ ॥

भावार्थ—जगतने विषे छुरजन लोके माघे दोष आपीने दूहव्या
वतां पण सज्जननुं मन मेळुं घतुं नथी; जेम छुपदराजानी पुत्री
झोपदी तथा अंजनाने कष्ट पड्युं पण सोनु जेम कसोटीचे कसाय
तेम सीलना प्रजावे करी ते नष्ट थयुं पण तेमनुं मन मखिन न थयुं.

॥ सज्जनता उपर झोपदीनो प्रबंध ॥

हस्तीनागपुरे पांडु राजाने युधिष्ठीर (धर्म), भीम, अर्जुन,
नकुल अने सहदेव नामे पांच पुत्रो होता. ते पांचेनी झोपदी
नामे एक जार्या होती. वरुण पुत्र युधिष्ठीर राज्यगादी उपर
होतो. पांडुराजानो म्होटो जाई धृतराष्ट्र होता. तेने दुर्योधन वि-
गेरे सो पुत्र होता. ते कौरव नामची उलखाता होता. तेउं छुट स्वजावी,
कपटी अने कुबुद्धिना कोयला होता. पांडुराजाना पांच पुत्रो
पांडवना उपनामची उलखाता होता. तेउं सरल स्वजावी अने
जडक परिणामी होता. एक वखत कपटजावे दुर्योधने पांडवोने
जुवटे रमवानुं कलुं. जडक पांडव तेनो मर्म समज्या नही अने
हा पाडी जुगार रमवा वेठा. पहेली धारना दावमां छुट दुर्योधने
कपटकला केखवी तेमने हरावी सगली राजारिद्धि जीती लीधी.
अनुक्रमे तेउं आज्ञापण धन प्रमुख हार्या अने अंते पोतानी
प्राणवस्त्रजा झोपदीने पण हारी गया. कौरवोण पांडवने राज्य
तजी जवाने कलुं. युधिष्ठीर पोताना चारे जाई सहित वनवास
जवाने तैयार थई घेरची नीकल्या त्यारे तेउंनी साचे जवाने
झोपदी पण नीकली. ते वखते दुर्योधने पोताना जाई छुपासनने

कह्युं के- पांरुव, औपदीने हारी जवाथी ते आपणी थई चूकी ठे माटे तेने पकमो. दुपासने तेने पकडीने कह्युं के-तने अमे जीती लीधेली ठे तो तुं क्यां जाय ठे ? तने नहीं जवा दे-ईये. एम कही तेने घसडीने राज्यसज्जामां ज्यां दूर्योधन वेठो हतो तेना सन्मुख लावीने उजी राखी. दूर्योधने तेने पोताना खोलामां थावीने वेसवा कह्युं. औपदी दीग्मूढ उजी थई रही. ते बखते दुपासने तेनुं चीर खेंच्युं एटले ते महासतीना सीझना महिमाये करी देवताये वीजुं चीर आप्युं. दुपासने वीजुं खेंची लीधुं के तत्काल वीजुं आप्युं, एम अनुक्रमे जेटलां चीर खेंची लीधां तेटलां देवताए पुयां. अर्थात् ते जेम जेम खेंचमो गयो तेम तेम नवां चीर ते सतीना अंग उपर प्रगट थतां गयां. आवो चमत्कार-आश्चर्य कारक वनाव जोई लोकमां औपदीनो महीमा घणो बघ्यो. लोकोये दूर्योधनने समजावी औपदीने मुकावी. पठी ते पोताना पति पांडवोनी साथे वनमां गई. ए औपदीना प्रजावथी पांडवनो जस महिमा विस्तारवंत थयो. पोताना अंग उपरनुं वख खेंची लेवा सुधीनुं महाकष्टपड्युं पण औपदीए सज्जनता न मुकी, तेमज पोतानुं मन मलीन करी दूर्योधन उपर कोप कयों नहीं. तेम स-ज्जन माणस जे ठे ते पोतानुं मन मलिन करता नथी.

॥ सज्जनता उपर अंजनानो प्रबंध ॥

जरत क्षेत्रमां समुझनी पासे आवेखा दंती नामना पर्यंत उ-पर महेंद्रनगरना विद्याधर राजा माहेंद्रनी स्त्री सुंदरीने पेटे सो पुत्र उपर एक अंजनासुंदरी नामे पुत्री जन्मी हती. ते ज्यारे व-राववा योग्य थई त्यारे तेने लायक वर पसंद करवा तेना पिताए घणा विद्याधर राजकुमारोनी तसवीरो मंगावी हती. तेमां हिरणा-ज्य नामना राजानी स्त्री सुमतीने पेटे पेदा थएखा विद्युतप्रजनी तथा वेताद्वय पर्यंत उपर आवेखा आदित्यपुर नामना नगरना

राजा प्रह्लादनी स्त्री केतुमतीने पेदे पेदा थयेसा पवनंजय कुमारनी तसचीते आवी ह्ती. ते उपरधी आ यझे रुपवंत, कुलवंत, विद्यावंत, धनवंत तथा धीजा पण अनेक गुण संपन्न जणाया. माहेंद्रराजाए आ चेमांघी कन्याने योग्य वर कोण ठे ? एम प्रधानोने पुठवाधी तेजए जणाव्युं के, विद्युतप्रज अठार वर्ष जीवीने मोठे जशे अने पवनंजय दीर्घायुधी ठे एम ज्योतिषीथोए निर्माण करेखुं ठे, माटे पवनंजयने कन्या आपवी जोईये. आ वात अंजनासुंदरीना सांजसवामां आवतां तेणीए मनमां विचार कर्पो के, " हूध तणो टयको जसो, शुं फीजे ते ठास; अवर वस्तु शा कामनी, जेधी चित्त उदाश. " एटसे घोडा यर्पनुं जीवित तो खरं, पण ए जसुं, केमके चरमशरीरी एया गुणीनो संग क्यांघी होय ? कदापि घणुं जीव्या ने कुसंगति होय तो ते शा कामनी ? आवी अंजनासुंदरीना मननी धारणा समज्या विना, माहेंद्रराजाए पवनंजय साये अंजनासुंदरीनुं लग्न करवानुं पोताना मनमां नकी कर्युं. प्रह्लादराजाए अंजनासुंदरीना रुप गुणनी प्रशंसा सांजसी ह्ती तेधी पोताना पुत्र पवनंजय माटे ते कन्यानुं मागु कर्युं. य-
ज्ञेने मलतावशोक आववाधी लग्नदीवस मुकरर कर्पो. पवनंजये पोताना मित्र प्रदसितने पुठुं के, महारं लग्न अंजनासुंदरी साये पपानुं ठे तेने तमे जोई ठे, ? ते केवी ठे ? प्रदसिते कर्णुं के—ते रं-
जादिक अप्सराथोधी पण अधिक रुपासी ठे. एना रुपनुं तादश यर्पन करवामदान् पंगिन पण समर्प घाय एम नयी. मित्रना सु-
खपी तेना रुप गुणनी प्रशंसा सांजसी पवनंजये जणाव्युं जे, ल-
ग्ननो दिवस तो हूर ठे. अने तेदीने निदासवानी मने घपी ईछा ठे ते पूर्ण घाय तो पणुं सांगे. पती यझे मित्र अंजनासुंद-
रीने घेर ज्यां ते सातमे मजसे रहेसी ह्ती त्यां राते गुप्तये जई तेना छार आंगड अंधारामां उजारही एक ठिऊ वाटे अं-

દર જોવાં સામ્યા. તે વસતે અંજનાસુંદરીની વસંતતિલકા નામે
 દાસી કહેતી હતી કે, હે સ્વામીની ! તને પવનંજય પતિની પ્રાપ્તિ
 યેં, માટે તું ધન્ય છે. પટલામાં મીશ્રકેસી નામની સહી થોડી
 કે, ચરમશરીરી જે વિઘ્નુતપ્રજરાજા, તેને મુકીને તું કયા વરતી
 સ્તુતિ કરે છે? તું તો જોડી છે ! તને કાંઈ પણ લવર નથી. ! જો
 કે વિઘ્નુતપ્રજ રાજા થોડા આયુષ્યાલો છે, તથાપિ તે આપણી
 મામીનીને યોગ્ય છે. તેને મુકીને ઘીજાની તારીફ કરે છે માટે
 તું મૂર્ખ છે. કશું છે કે, “ અમૃત થોડું પીવું તે સુલભારક છે
 થને તેર ઘણું પીવાથી હુઃસ થાય છે. ” એવી રીતનું ઘણું સહી-
 થોડું ઘોડવું સાંતલીને પવનંજયે વિચારું કે, મીશ્રકેસીનું ઘો-
 લવું અંજના સાંતલી રહી તેથી એમ માલમ પડે છે કે, તે વાત
 તેને પ્રિય હશે ! નહીં તો તે તેનો તિરસ્કારયુક્ત નિષેધ કર્યા
 વગર રહેત નહીં. પત્ની તે ક્રોધાવેશે લજ્જા સુહૃદી કરી કહેવા
 સામ્યો કે, જેના મનમાં વિઘ્નુતપ્રજ થર વરવાનું સાંત સામ્યું છે, તેનાં
 માયાં ધન્ય છે અલગાં કરીશ. એમ થોડી તે તરફ જવા સામ્યો,
 ત્યારે પ્રદક્ષિતે તેનો હાથ ઝાલ્યોને રોક્યો થને પ્રતિગ્રોધ કર્યો
 કે, વિચાર કર્યા વગર સદ્સા કાર્ય કરવું યોગ્ય નથી. વહી છી
 અવરથી ઠનાં ગાપની પેઠે તેને મારવી નહીં, ઇશું તું જાણતો
 નથી ? આ તો ચિચારી નિરપરાધી છે. એનો મનોનાથ સંપૂર્ણ સ-
 મગ્યા શિવાય કાંઈવળ કરવું તે શું યોગ્ય કહેવાશે ? એવી રીતે
 પવનંજયને સમજાવી જ્ઞાન્ત પામી ઘણું જળ સ્પાંચી પાત્રા પોતાને
 મુકામે આપ્યા. પવનંજયે પાણીપ્રદાન કર્યા વિના સ્પાંચી પાત્રા જ-
 યાનો પોતાનો વિચાર પ્રદક્ષિતને જણાવ્યો, પણ તેણે ઘણી યુક્તિથી
 સમજાવી નીધારેલા શુભદીવસે અંજનાસુંદરી સાથે તેનું સમ્પ્ર કરાવ્યું.
 માટે દ્રગજાપ મેઝનો ઘણો સરકાર કર્યો. સર્વે કાર્ય બંધે રહ્યા પત્ની થર
 વહુને શ્રેદેને પરિવાર સહિત પ્રદક્ષાદ રાજા પોતાના નગરમાં આપ્યો.

अंजनाने रहेवा सारु तेणे सात मजखानो रमणिय महेल आ-
प्यो. पवनंजये घेर आव्या पठी अंजनाना सामुं पण जोयुं नहीं.
तेने परिहरीने वीलकुल्ल बोलावे पण नहीं, वात पण नहीं अने
कोई पण प्रकारनो संबंध पण नहीं. अंजना महा शोकसागरमां
पमी जई विचारवा लागी के, जवांतरनां जे कर्म ते मुजने आ
समये आवीने नड्यां जणाय ठे. एम मन साथे घणी विमासण
करती पोतानुं सीलव्रत साचवती दीवस कहाडवा लागी.

एक वखत रावणे पोताना शत्रु पाताखलंकाना स्वामी वरुणराजाने
जीतवा सारु प्रव्हादराजाने कहेवनाव्युं के सैन्य छेईने आवज्यो.
रावणनी आज्ञापासक प्रव्हादराजाए जवानी तैयारी करवा
मांणी, त्तारे पवनंजये कलुं के, पिताजी ! ए कार्य करवानी मने
आज्ञा आपो. हुं रावणनी साह्य करवा माटे जईने वरुणने जीती
हुंक समयमां पाठो आवीश. प्रव्हादराजाए पवनंजयने योग्य
जाणी रावणनी मददे जवानी आज्ञा आपी. सर्व सैन्य सज्ज
करी, जवानी वखते पवनंजय पोतानी माताने पगे लागवा माटे
घेर आव्यो. पोतानो पति परदेश खडाई उपर जवानो ठे एवं
सांजलीने तत्काळ अंजनानुंदरी, जे मास उपर हती त्यांधी नीचे
उत्तरी आवीने पुतलीनी माफक धारणाना थांजखाने अंग टेकीने
उत्ती रही, एवा इरादाथी के आज तो ए मने जरुर बोलावशे.
पवनंजय तो पोतानी माताने नमस्कारादि करी, अंजनाने
बोलाववानुं तो बाबु पर रघुं परंतु तेना सामे तिरस्कार युक्त
दृष्टीए निहाळी घासवा लाग्यो. ते वखते अंजना तेनी पासे
आवी, तेना पगमां मस्तक मुकी, वे हाथ जोनी विनती करवा
लागी के, हे प्राणनाथ ! आप सर्व लोकनी साथे बोल्या तथा
मय्या, तथापि महारा साथे लगार पण न बोखवानुं कारण शुं ठे ?
हुं नीरपराधी हुं. महारी एक अर्ज ध्यानमांलेशो ? ते ए के, मने

કોઈ પણ વચ્ચે જીવો નહીં, તેમજ કાર્ય સિદ્ધ કરી જલદી પાઠા પધારજો. તમારું કલ્યાણ થાઉં, એવો હું આર્શિવાદ દેઉં. આમાં મહા દિનતા જરેલાં વચનો બોલનારી વિચારી શ્રંજનાને કોઈ પણ પ્રત્યુત્તર ન દેતાં તેનો અનાદર કરીને પવનંજય ચાલતો થયો. શ્રંજના પોતાના કર્મનો દોષ જાણી પતિ-વિયોગ દુઃખથી શોકાતુર થઈ પોતાના મહેલમાં આવી. પવનંજયે ત્યાંથી નિકલ્લીને સંધ્યા સમયે માનસરોવર ઉપર જઈ મુકામ કર્યો. ત્યાં તેણે એક ચક્રવીને ધણીના વિયોગથી પીડાતી દીઠી. જે પોતાના આણેલા કમલતંતુ છાતી નથી, ચંદ્રીમાં જેને ગરમી લાગી રહી છે, ચંદ્રમા જેને જમકા જેવો જોવામાં આવે છે, અને કરુણામય ડંચા સ્વરે રુદન કરી રહી છે. વહી ચક્રવો આ કાંઠે આવે છે ત્યારે ચક્રવી પેસે કાંઠે જાય છે. એવી તે ચક્રવીની હૃદયશા જોઈને પવનંજય મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યો કે, આ ચક્રવી આણે દાહાનો તેના ધણી (ચક્રવ) ની સાથે ક્રીના કરે છે, પણ એક રાતનો વિયોગ થયો તે તેનાથી લગાતો નથી; તો મહારી સ્ત્રીને મેં પરણવાના દીવસથી તજી દઈ વીલકુલ બોલાવી નથી, તેમજ આજ નીકલતી વચ્ચે તે મહારી પાસે આવી તો પણ મેં તેનો અનાદર કર્યો તેથી તે વિચારીની શા બહે દશે ? વહી મહારા દુઃખરૂપી કુંગર તણે દવાઈ રહેલી શ્રંજના ઉપર વિયોગરૂપી આ વીજો પર્વત મેં મુક્યો. ઘટકું વધું દુઃખ તે શી રીતે યમી શકશે ? એ પ્રમાણે પોતાના મનમાં પસ્તાવો કરતાં તેણે પોતાના મિત્ર પ્રહસિતને તે વાત જણાવી. પ્રહસિતે કશું કે, દે મિત્ર ! પંડ્રીથી પણ તું નપાવટ છે, તેને પરણે બાવીસ વર્ષ થયાં તો પણ બોલ્યા વ્યવહાર નથી પરંતુ આજના વનાવ ઉપરથી હું ધારું તું કે એ નિરપરાધી અવસ્થા જરૂર મૃત્યુ પામશે. દે મિત્ર ! દુઝી પણ તેનું આશ્વાસન કરવાને તું યોગ્ય છે. ત્યાં

जई तेनी साये मधुर जापण करीने पठी पोताना काम सारु
जबुं जोईये. पोताना मनमां हतुं तेबुंज मित्रे कहेवाची तेने
साये खेईने पवनंजय कोई ना जाणे तेम रात्रे अंजनाने महेसे आ-
व्यो, त्यां तेने तरफकती जोईने तेनुं आश्वासन करी रुतुदान
देई पाठो जवा लाग्यो त्यारे अंजनाए तेनी पासेची तेना हा-
थनी नामांकित मुद्रिका मागीं छीधी अने पोतानी माताने
मल्लीने जवा जणाव्युं. पवनंजय, घोना दीवसमां आधीश एवो
दीक्षासो देई त्यांची पाठो सस्करनो पमाव जे मानसरोवर उ-
पर हतो त्यां भ्रजात यतां पहेसां आवी पहांच्यो. अंजनाने
ते दीवसची गर्ज रसो, ते दीवसे दिवसे वधतो देखी तेनां
सासु ससरादिष्ट विचार्युं जे एना जतारनो एने पायीस पर्य
पर्यां मेखो घयो नपी ठतां ए शुं ? थरे ए अस्तती ठे ! पठी
अंजनाने पुवुं. त्यारे तेणीए पोतानो पति खडाई माटे चाखी
नीकळ्यो ते ज रात्रिए पोताने मेहेसे आवी गयो हतो अने तेनी
निशानी तरीके पोताना हाथनी नामांकित मुद्रिका आपी हती,
ते सर्वने घतावी. आ घात कोईए मानी नही अने तेणीने नि-
ब्रंठीने परमांची काढी मुकी. अंजना पोताना पिताने घेर गई
त्यांची पण फलंकित खेगचीने हांकी काटी. पठी ते वनमां ज-
ईने रही. त्यां पर्यंतनी गुफामां पुत्र प्रसव्यो. ए मागें घई अंज-
नानो मामो विमानमां येसीने जतो हतो, तेणे गुफामां रहेसो पा-
खक रुदन करतो हतो ते सांजळ्युं. विमान योजावीने रुदनानुसार
तेनी तरास करया ते नीचे उतयो, त्यां तेणे पोतानी जापेजीने
पुत्र सहित जोई. तेनी सर्व हकीकतची वाक्ये घई ते पगेने
पोताना विमानमां देसांगी त्यांची चाखी नीकळ्यो. मार्गमां
जतां अंजनानुंदरीना गोंडामां पाखक हतो ते विमाननुं छु-
मणुं खटकनुं देखी खेवने उठव्यो, तेपी नीचे शीखा उतर टडी

પડ્યો. તેથી જાણે વજ્ર પડ્યો હોય તેમ શીલા ચક્રચૂર થઈ. અંજનાનો મામો ઘાલકને પક્તો દેહી ગાત્રો વની વીમાનથી નીચે ઉતરી તેને લેવા ગયો તો જેમનોતેમ વાગ્યા વગરનો પમેલો દીઠો અને પથ્થરના કકડે કકઠા થઈ ગયેલા તેના જોવામાં આવ્યા. ત્યાંથી ઘાલકને ડચકી લેઈને વિમાનમાં આવી અંજના-સુંદરીને આપી તેને રક્તી ઠાની રાહી. પઠી તે ઘાલક સહિત અંજનાને લેઈને પોતાના હનુપુર નામના નગરમાં આવ્યો. જન્મ્યા પઠી તરતજ એ ઘાલક હનુપુરમાં આવ્યો તેથી તેની માતાએ એનું નામ હનુમાન પાડ્યું. તથા વિમાનમાંથી પક્તો શેલને તોડ્યો તેથી તેનું બીજું નામ શ્રીશેલ રાખ્યું. બની હ-કીકત ઘણી લાંબી છે તે જાણવાના જીઝાસુએ રામચરિત્ર યાને જૈનરામાયણ આદિ ગ્રંથોથી સર્વીસ્તર જાણી લેવી. અહીં વિપયને અનુસરતી સંક્ષેપ માત્ર દાખલ કરવામાં આવી છે. અંજનાસુંદરી હનુમાનનું પાલણ પોષણ પોતાના મા-માને ત્યાં હનુપુરમાં રહી કરે છે અને પોતાના પતિના વિયોગે કરી ડુઃખી ઠતાં પણ મામા મામીના આદર સત્કાર વડે સુલ-રુપ દીવસો ગુજારતી સાસુએ મૂકેલો દોષ ક્યારે નિવારણ થશે, એવો વિચાર કરતી પોતાના પતિની રાહ જોઈ રહી છે. પવનંજય જે રાવણની મદદે ગયો હતો તે વરુણ સાથે સલાહ કરી પાત્રો પોતાના આદિત્યપુર નગરમાં આવ્યો. ત્યાં તેણે અંજનાને દીઠી નહીં. લોકોને પૂઠતાં તેના જાણવામાં આવ્યું કે, ગર્જધારણ ક-રેલો હોવાને લીધે તેની માતાએ કલંક દેઈ તેણીને કાઢી મુકી છે. એવું સાંજલતાંજ તે તેની શોધ કરવા નીકલી પડ્યો. વન, વાની, આરામ, પર્વત તથા નગરાદિ ઘણાં જોઈ વહ્યો પણ તેનો પત્તો સામ્યો નહીં તેથી તેના વિયોગને લીધે પવનંજયે ચિતામાં પ્રવેશ કરવાનો નિર્ધાર કર્યો. અંજનાની શોધ સારુ

મોકસેલા વિદ્યાધરોથી પવનંજયે ચિતામાં પ્રવેશ કરવાનો નિશ્ચય કર્યાનું અંજનાએ જાણ્યું. તેથી વલોપાત કરતી પોતાના મામા પ્રતિસૂર્યને સાથે લેઈ વીમાનમાં બેસી એકદમ જ્યાં પવનંજય ચિતામાં પ્રવેશ કરવાને તત્પર થઈ રહેલો છે ત્યાં આવી. પવનંજય, પ્રહ્લાદ, પ્રતિસૂર્ય વિગેરે મહ્યા અને હનુપુરમાં ગયા. સર્વનો સંદેહ દૂરી ગયો. શાતા થઈ. અંજના સતી જગત્માં પ્રસિદ્ધિને પામી. સાસુ સસરાએ પણ પોતે કરેલા અઘટિત કાર્યની ક્રમા મારી સતીને સંતોષી. હુર્જન પ્રાણી એવા ગુણીને પણ દોષ ચઢાવે છે પણ જેના ઉત્તમ ગુણ હોય તે નષ્ટ થતાં નથી. જેમ કસોટીએ સોનું કસીએ તેમ જે ગુણી હોય છે તે નિર્મલ સીલના પ્રજાવે કરી છોટા કલંક તથા હુઃખથી કસોટીએ ચઢી મુક્ત થાય છે.

॥ અથ ગુણ વિષે ॥

॥ ગુણગદ્દિ ગુણ જેમાં તેવહૂ માન પાવે, નર સુર-
નિગુણે જ્યું ફૂલ શીશે ચઢાવે ॥ ગુણકરિ વહુ માને
લોક જ્યું ચંડમાને, અતિ કૃશ જિમ માને પૂર્ણને
ત્યું ન માને ॥ ૧૫ ॥

જાવાઈ—જેમ સુગંધને લીધે ફૂલને મનુષ્યો પોતાના મસ્તકે ચઢાવે છે, તેમ જે મનુષ્યમાં વીજાના ગુણ પ્રદર્શન કરવાનો ગુણ છે, અર્થાત્ જે ગુણપ્રાદક છે, તે વહુમાન પામે છે; વલો જેમ વીજને દીવતે ચંદ્રમા કૃશ ઠતાં તેમાં કલંક ન હોવાને લીધે સર્વ લોક તેને વહુ માને છે અને પૂનમને દીવસે તે સંપૂર્ણ હોય છે તેમ ઠતાં કલંક સહિત હોવાને લીધે તેને કોઈ માનતું નથી (તેમ ગુણ પ્રાદક જો હુર્વલ હોય તો પણ તેને સૌ માને છે, અને માતો હોવા ઠતાં જો નિર્ગુણ હોય તો તેને કોઈ માનતું નથી માટે ગુણપ્રાદી થવું). ૧૫

॥ મલયગિરિ કહે જે જંબુલિંવાદિ સોઈ, મલયજ-
તરુ સંગે ચંદના તેહ હોઈ ॥ ઈમ લહિય વમાશ્યું
કીજિયે સંગ રંગે, ગજશિરચડિ વેઠી જ્યૂં અજા
સિંહસંગે ॥ ૧૬ ॥

નાયાર્થ— મલયાચલ પર્વતને કાંઠે (તેની પાસે-તેના ઉપર)
જે જાંબુ અને લીંચડા વિગેરેનાં વૃક્ષો છે, તેમાં મલયતરુ એટલે
ચંદનના વૃક્ષના સંગને લીધે સુગંધપાણું થાય છે; વલી જેમ ય-
કરી સિંહની સંગતથી હાથીના મસ્તક ઉપર ચઢી વેઠી તેમ ઉ-
ત્તમની સંગતે ઉત્તમતા પ્રાપ્ત થાય, માટે રંગે એટલે આદર પૂર્યક
ઉત્તમની સોચત કરવી. (કહ્યું છે કે, “ સોચતે અસર ” અર્થાત્
જેણે સંગ તેણે રંગ વેસે છે. માટે નીચ, હલકટ, નિર્ગુણીની સંગત
કરવી નહીં અને ઉત્તમ ગુણપ્રાદીની સંગત કરવી, કે જેથીક-
રીને યદુમાન પામીયે.)

॥ અથ ન્યાય વિષે ॥

જગ સુજસ સુવાસે ન્યાયલલિ ઉપાસે, વ્યસન
હરિત નાસે ન્યાયથી લોક વાસે ॥ ઈમ હૃદય વિ-
માસી ન્યાય અંગી કરીજે, અનયઃ અપહરિજે વિ-
શ્વને વશ્ય કરીજે ॥ ૧૭ ॥

નાયાર્થ—જગત્તને વિષે ન્યાયથી લોકવાસે અર્થાન્ લોકોમાં સુ-
જસ કહેતાં સારો જસ પામે તથા સશ્મિ ઉપાર્જન કરે અને
વ્યસને કરી જાણાં-ઝડાં જે મનુષ્ય તે વેગપ્રા નાસે, લોકમાં જ-
સવાદ ન પામે; એમ હૃદયમાં વિચારીને ન્યાયનો માર્ગ અંગી-
કાર કરવો અને અન્યાય (અનય) નો માર્ગ ઠાંકીને વિશ્વને
વશ કરવું.

पशु पण तस सेवे न्यायथी जे न चूके, अनयपथ चले जे जाइ ते तास मूके ॥ कपिकुल मित्रि से-
व्यो रामने सीस नामी, अनयकरि तज्यो ज्यूं जा-
इए लंकस्वामी ॥ १८ ॥

जावार्थ—जे मनुष्य न्यायथी चूकता नथी तेने पशु सरखा ती-
यंच पण सेवे ठे अर्थात् पशु पण न्यायवंतनो पक्ष करे ठे; अने
जे अन्यायमार्गे चाखे ठे तेने पोतानो जाइ पण तजी देठे; जेम
कपिकुल कहेतां वानरवंशे रामचंद्रजीप्रत्ये मस्तक नमावीने
तेमनी सेवा करी अने लंकाना राजा रावणनो अन्याये करी
तेना जाइ विज्जीपणे त्याग कर्को. १८

॥ अन्याये करी रावणनो त्याग करनार विज्जीपणनो प्रबंध ॥

अयोध्या नगरमां दशरथ राजा राज्य करतो हतो. तेने कौशल्या,
सुमित्रा, कैकेयी विगेरे राणीथो हती. राम, लक्ष्मण, भरत, शत्रु-
घ्न नामे चार पुत्रो हता. कैकेयीए पोताना स्वयंवरोत्सवमां द-
शरथराजाने हरिवाहनादिक राजाथोनीसाथे युद्ध थयुं हतुं त्यारे
तेनुं सारथीपणुं करी शेलाणीनी पेठे पोतानुं कलाचातुर्य शत्रुथोना
रथनी सामे एवी रीते घताव्युं हतुं के, जाणे तेउंना रथोनी सामे
अकेक रथ उजो कर्को होयनी! आवी तेनी चाखाकी अने सामर्थ्य
जोईने दशरथ राजाए शत्रुथोने जीती तेनी साथे पाणीग्रहण
कर्युं ते वखते पोतानी पासे वर मागी खेवानुं कछुं. कैकेयीए
“ज्यारे मने जरूर पडशे त्यारे मागी खेईश, ” एम कही ए वर
अनामत राख्यो हतो. दशरथराजाए रामने ज्यारे राज्याजि-
पेक करी गादीनसीन करवानुं मुकरर कर्युं त्यारे कैकेयीए पो-
ताना पुत्र भरतने राज्यगादी अपाववा भाटे तेमनी पासे अनामत
राखेलो वर माग्यो. दशरथराजाए पोताने दीक्षा खेवाना निषेध

સિવાય જે મરજીમાં આવે તે માગવાનું કહેતાં કેકેયીએ પો-
 તાના પુત્ર જરતને રાજ્ય આપવું અને રામ લક્ષ્મણ વનમાં જાય
 એવી પોતાની ઈચ્છા દર્શાવી. દશરથરાજા આ વચન સાંજણી
 ઘણો શેવાતુર થયો, પણ પોતે વર આપેલો હતો તેથી જરતને
 રાજ્ય આપ્યું. રામ, લક્ષ્મણ અને પોતાની પ્રિયા સીતા સહિત
 વનવાસ ગયા. વનમાં વસતાં એક વખત રાવણની ઘડેન સુર્પન-
 खानો શંબુક નામે પુત્ર સૂર્યદાસ સજ્જની વિદ્યા સાધતો હતો, તેને ઠ-
 માસ થવાથી સજ્જ પ્રગટ થયું હતું. એવામાં ફરતો ફરતો લ-
 ક્ષ્મણ તે સ્થળે આવ્યો. તેણે તે અપૂર્વ સજ્જ છેડે તેની ધાર તપા-
 સવા માટે વંશજાલ કાપી, તેથી તેમાં ઝંબે મસ્તકે રહેલા વિ-
 ધ્યાસાધક શંબુકનું મસ્તક ઠેદાઈ ગયું. તે દેહી લક્ષ્મણ અતિ
 શોક ફરતો નિરપરાધી અને હૃદયીઆરરહિતને હણવાથી પો-
 તાના એ સાહસ કર્મને ધિક્કારતો સજ્જ છેડે ત્યાંથી ચાલી ની-
 કલ્યો. એટલામાં શંબુકની માતા સુર્પનખા પોતાના પુત્રને માટે
 સજ્જની પૂજાની તથા પારણું કરાવવાની સામગ્રી છેડેને ત્યાં આ-
 ગલ્લ થાયી. તેણીએ પુત્રનું મસ્તક ઠેદાણું લીધું, તેથી શત્રુની
 શોધ કરવા લાગી. તેવામાં નજીકજ લક્ષ્મણને જોયો. તેના ઉપર
 મોહિત થવાથી શત્રુવટને કોરાણે મુકી કામ જોગની ઈચ્છાએ તેની
 પ્રાર્થના કરવા લાગી. લક્ષ્મણે તેણીને રામ પાસે મોકલી. રામે શુદ્ધ
 સીલચંત્ર અને ન્યાયી હોવાથી તેના પ્રતિ તિરસ્કાર કર્યો ક્રોધાતુર
 થઈ સુર્પનખાએ ત્યાંથી ચાલી નીકલી પોતાના પતિ સ્વરુપણ પાસે
 થાવી પુત્રમરણની વાત જણાવી તેનું ઘેર શેવાને કહ્યું. સ્વરુપણ,
 રામચંદ્ર સાથે મુદ્ધ કરવા આવ્યો. તે વખતે લક્ષ્મણ સિંહનાવ
 કરવાનો સંકેત કરી રામચંદ્રને સીતા પાસે રહેવા દેઈ મુદ્ધ ક-
 રવા ગયો. સ્વરુપણ અને લક્ષ્મણ વચ્ચે મુદ્ધનો આરંભ થયો.
 સુર્પનખા પતિને મુદ્ધ કરવા મોકલીને બેસી રહી નહીં, પણ બસી તે

पोताना जई रावणने मली अने तेने सीतानी अति सौंदर्य-
तानी बात कहीने एटलेसुधी तेनुं मन अमित करुं के तत्काल ते
(रावण) सीतानुं हरण करवा आव्यो. रामना तेजने लीधे
सीतानुं हरण करवुं तो वेगवुं रहुं पण तेमना आश्रम नजीक
पण ते आवी शक्यो नहीं. रावणे अवलोकनी विद्यानुं स्मरण क-
रवायी रामने ते स्थलेधी खसेडवानी तेणे युक्ति बतायी. रावणे
जे जगाए छदमण युद्ध करवा गयो हतो त्यां जई वरावर ल-
हमणना जेवो सिंहनाद कयों. संकेत प्रमाणे धयेखो सिंहनाद
सांजलवाधी आग्रह करी सीताए रामचंद्रने छदमणनी साह्य सारु
मोकड्या. सीता एकली पनवायी रावणे तेनुं हरण करुं. छदमण
पासे जतां सिंहनाद कोईए कपटयी कयों ठे एम रामना जाणवामां
आवतां ते वझेना पेटमां फास पनी. पर्णकुटीए पाठा आवी रामे
जोयुं तो सीताने दीठी नहीं. छदमण शत्रुने जीती तेमने
मह्यो अने सीतानी शोध करवाखाग्या. सीतानुं हरण करी लेई
जतां रस्तामां जटायुपक्षीए रावणने अटकाव्यो. तेनी पांखो
कापी नाखी विमानने वेगवडे चलायी रावणे सीताने पोतानी
लंकानगरीमां छावी देवरमण उद्यानमां राखी. रावणे सीतानी
घणी प्रार्थना करी, पोते तेनो दास बई रहेवा सुखांनुं जणाव्युं परंतु
सीताए न्यायमार्ग न भूक्यो. पोतानुं सीयल साचवी ठ मास
पर्यंत दुःख सहन करतां रामनुं रटण करती सीता रावणना
तावामां रही. राम अने छदमण सीतानी शोध करता अनुक्रमे
किस्किंधा नगरीए आव्या. त्यां सुग्रीवादिक सर्व वानर न्या-
यमार्गधी तेमने प्रणाम करी सेवामां तत्पर रह्या. हनुमान लं-
कामां जई सीतानी शोध लाव्यो. राम अने छदमण वानरादि-
कना अधाग सैन्य सहित रावण साथे युद्ध करी सीताने ठो-
डावी छाववा लंकाए गया. रावण ते सांजली कोपायमान थयो.

તે વચ્ચે તેના લઘુચાર્દ વિજીપણે અન્યાય માર્ગ તંજી સીતાને તેના પતિને સ્વાધીન કરવાનું સમજાવતાં રાવણને કહ્યું કે, જ્યારે સીતાનું હરણ કરી લાવ્યા હતા ત્યારે પણ મેં તમને કહ્યું હતું કે, આ કામ કર્યાથી આપણા કુલને કલંક લાગ્યું વળી તે મહા ઘણવાન અને ન્યાઈ ઠે માટે ઝ્યાંસુધી તે આપણા ઉપર ચઢાઈ લેઈને આવે નહીં ત્યાંસુધીમાં સીતાને લેઈ જઈને પાઠી આપવાથી આપણું સારું થશે. જો તેમ કરવામાં નહીં આવે તો સીતાના યોગે આપણા કુલનો હાય થશે એવાં જે જ્ઞાનીનાં વચનો ઠે તે તારા આ કૃત્યથી સ્વરાં થશે. થવાનું ઠે તે અવશ્ય થાય ઠે તથાપિ હું તને પ્રાર્થના કરું તું કે કુલનો ઘાત કરનારી જે આ સીતા, તેને તું પાઠી મુકી આવ. તમે તે વચ્ચે પોતાના પરાક્રમની પરિસીમા જણાવી કહ્યું હતું કે, અલ્પવત મેં સીતાનું હરણ કર્યું ઠે, તે મહારી સ્ત્રી થશે. વચારા ગરીબ રામ લક્ષ્મણ જો અહીં આવશે તો તેડને તેજ વચ્ચે મારી નાલીશ. આવાં ગર્વ ખરેલાં વેણ સાંજલી નિરુપાયે હું મૌન ધારણ કરી રહ્યો હતો. પરંતુ હાલ અસંખ્ય સૈન્ય લેઈ રામ લક્ષ્મણ યુદ્ધ કરવા આવ્યા ઠે. તેડ મહા ઘણવાન અને ન્યાયમાર્ગે વર્તનારા ઠે. તમે અન્યાય કરેલો ઠે. ઠ મહીના સુધી કોઈ પણ ન કરે તેવી રીતે તમે સીતાની પ્રાર્થના કરી પણ તેણી તમારા સન્મુખ પણ જોયું નથી, ઇટલુંજ નહીં પણ ઘણી વચ્ચે તમારો તિરસ્કાર પણ થયેલો ઠે, માટે સીતા કોઈ પણ પ્રકારે તમારે વશ થવાની નથી અને જ્ઞાનીનાં વચન આપણા કુલનો હાય થતાં સિદ્ધ થશે એમ નિશ્ચય સંજવે ઠે. હજુ પણ કોઈ વગડ્યું નથી. સીતાને તેડને સ્વાધીન કરો એટલે તેમને સમજાવી પાઠા કાઢીશું. એ ન્યાયવંત ઠે તેથી જરૂર માનશે. તે વચ્ચે રાવણનો પુત્ર ઇંદ્રજિત, જે તે વાત સાંજલતો હતો તેણે વિજીપણને કહ્યું કે, કાકા ! તું જન્મનો વીકળ ઠે.

इंद्रराजा विगेरे अनेक राजा राणाने जीतवावालो तथा सर्व संपत्तिनो नायक जे महारो पिता, तेने तुं मारवा मागे ठे ! सैन्य खई सन्मुख आवेला शत्रुप्रत्ये नमावी महारा पितानी मेखवेली कीर्तिने तुं कलंकित करवा ईछे ठे, माटे तुं अमारी मसलतमां कांई पण कामनो नथी. विज्जीपणे तेने कहुं के, हुं शत्रुनो खगारे पक्षपाती नथी. कुलनाश करनारो पुत्ररूपे तुं शत्रु उत्पन्न थयो हुं. ए विगेरे घणी रीते तेने कहुं. पठी वली विज्जीपणे रावणने कहुं के, पुत्रनी शिखामण तथा तहारा पोताना चरित्रोथी तुं थोडाज दिवसमां नाश पामीश, तेथी मात्र मने दुःख थवातुं देखाय ठे. एवुं सांजखीने अति क्रोधमां आवी हाथमां खड्ग खेई रावण मारवा उठ्यो. तेने कुंजकर्ण तथा इंद्रजिते वचमां पनी मुकाव्यो. त्वारपठी रावण बोळ्यो के, तुं महारी नगरीथी बाहार नीकल, तुं अग्निनी पेठे सर्व खानारो हुं. जाई ठतां पण अन्याई रावणनो त्याग करी विज्जीपण अगीश्वार अक्षोहिणी राक्षसने खेई न्यायवंत रामने मद्यो. अनुक्रमे राम अने रावण वच्चे युद्ध थयुं. न्याये करी रामनो जय थयो अने अन्याय थकी रावण मरण पाव्यो. ए संबंधी विशेष हकीकत जैनरामायणथी जिज्ञासुए जाणी लेवी.

॥ अथ न्यायधर्मविषे ॥

॥ हय गय न सदाई युद्ध कीर्ती सदाई, रिपुविजय वधाई न्याय ते धर्मदाई ॥ धरमनय धरे जे ते सुखे वैरि जीपे, धरमनय विहूणा तेदने वैरि कोपे ॥१९॥

जावार्थ— युद्धनेविषे हमेशां कीर्ती मेखववामां हाथी अने थोडा साक्षकारी थता नथी पण शत्रुने जीती जय मेखववानी वधामणी तो न्यायधर्मथी मळे ठे; न्यायधर्मना रागी होय ठे

તે સુખે કરી વૈરીને જીતે છે અને ધર્મનયથી જે વિદૂષાણા એટલે વેગલા હોય છે તેને વૈરી પરાજય કરે છે. ૧૯.

॥ ધરમનય પસાયે પાંડવા પંચ તેઈ, કરિ યુદ્ધે જય
પામ્યા રાજ્યલીલા લહેઈ ॥ ધરમનય વિદૂષાણા કૌરવા
ગર્વ માતા, રણસમય વિગૂતા પાંડવા તેહ જીત્યા ૨૦

જ્ઞાવાર્થ— ધર્મનય (ન્યાયધર્મ) ના પ્રતાપે કરી પાંચ પાંડવો-
એ યુદ્ધનેવિષે જય મેલવીને રાજ્યસુખ જોગવ્યું; અને ધર્મનય
વગરના કૌરવો, જો કે મહાગર્વિષ્ટ હતા તો પણ રણસમય
કહેતાં યુદ્ધનેવિષે વગોવાયા અર્થાત્ હાથ્યા (નાશ પામ્યા)
અને પાંડવો જીત્યા. ૨૦

॥ અથ પ્રતિજ્ઞાવિષે ॥

॥ શુજ અશુજ જિકાંઈ આદર્યું જે નિવાહે, રવિ
પણ તસ જોવા વ્યોમ જાણી વગાહે ॥ કરિગહન
નિવાહે તાસ નિસ્સંત આપે, મલિન તનુ પલાલે
સિંધુમાં સૂર આપે ॥ ૨૧ ॥

જ્ઞાવાર્થ— શુજ અથવા અશુજ જે કાંઈ આદર્યું એટલે પ્રતિજ્ઞા
લીધી તેનો નિર્વાહ (નિજાવ) કરે (પ્રાણ જતાં પણ તે પ્રતિ-
જ્ઞા જંગ ન થાય), સૂર્ય પણ તેને વ્યોમ જાણીને જોવાને ઈષ્ટ
છે; ઝંડી અર્થાત્ વિપમ, પાલવાને ઘણી કઠણ થઈ પડે તેવી પ્ર-
તિજ્ઞાનો નિર્વાહ કરે તેને નિશ્ચેકરી સમુદ્રમાં મલિન શરીરને
ધોઈ નિર્મલ કરવાની માફક દેવતા સાહ્યકારી થાય. (જે જેમ
અંગીકાર કર્યું હોય તેમ તેનો નિર્વાહ કરે છે અને જે પ્રતિજ્ઞા-
વંત છે તેને સમુદ્રમાંહે તથા અટવીમાંહે પડ્યા થકાં પણ દે-
વતા સાહાય્ય કરે છે) ૨૧.

॥ પુરુષરચણ મોટા જે ગણીજે ધરાયે, જિણ જિમ
પઢિવજ્યું તે ન ઠાંડે પરાયે ॥ ગિરિશ વિષ ધર્યો જે
તે ન અઘાપિ નાણ્યો, ડૂરગતિ નર લેઈ વિક્રમાદિત્ય
રાણ્યો ॥ ૨૨ ॥

જાવાર્થ— જેણે જેવી રીતે પઢિવજ્યું કહેતાં અંગીકાર કર્યું તે
પ્રાયે ઠાંડતા નથી અર્થાત્ તે પ્રમાણે પાલે છે તેને પૃથ્વીનેવિપે
મોટા રત્નસમાન પુરુષ ગણવા; જેમકે, મહાદેવે સમુદ્રનું મથન
કરવાથી વિષ મેલવ્યું હતું તેને કંઠનેવિપે રાણ્યું પણ હજુ
સુધી તેનો ત્યાગ કર્યો નથી, વહી વિક્રમાદિત્યે (વચનમાત્રથી
પર્વત નામે કોશ્ક) ડૂંગત પુરુષને વિશેષ હીત કરીને પોતાની
સમીપે રાણ્યો હતો. (માટે જે પ્રમાણે અંગીકૃત કર્યું હોય તે
પ્રમાણે પાલનાર પુરુષ પૃથ્વીને વિપે રત્નસમાન સમજવા). ૨૨

॥ અથ ઉપશમવિપે ॥

ઉપશમ હિતકારી સર્વદા લોકમાંહી, ઉપશમ ધર
પ્રાણી એ સમો સૌખ્ય નાંહી ॥ તપ જપ સુર સેવા
સર્વ જે આદરે છે, ઉપશમવિણ જે તે વારિ મંથા
કરે છે ॥ ૨૩ ॥

જાવાર્થ— લોકમાંહી એટલે જગત્ત્રેવિપે હમેશાં ઉપશમ એટલે
હમા હિતની કરનારી છે, તે માટે હે પ્રાણી! હમા ધર અર્થાત્ સ-
મતા ધારણ કર કે જેના સરણું વીજું કોઈ સુખ નથી; વહી તપ
જપ અને દેવતાની સેવા (સ્મરણ) વિગેરે સર્વ જે કરવામાં
આવે છે તે હમા વિના પાણી વસોવ્યાની પેઠે કરેછે અર્થાત્ જેમ
પાણી વસોવ્યાથી માલખની પ્રાપ્ત થતી નથી તેમ તે ફલદાયી થતું

* વિક્રમાદિત્ય અને પર્વતનો સંબંધ અન્યદર્શનીના મંચનો છે.

નથી. (ઉપશમ વિના જે ચારિત્રનું પાલવું તે પણ પાણી વસો-
વ્યાની પરે જાણવું. આજ્ઞા જન્મપર્યંત ચારિત્ર પાલવું હોય અને
એક વાર ક્રોધ કરે તો એ ચારિત્રાદિક વસી ખસ થાય, તો ય-
દસ્યાશ્રમીને તો હામાગુણના લેશ વિના શા ફલની પ્રાપ્તિ થશે? અને
કેવી ગતિ થશે? તે જ્ઞાની વિના કોઈ ચતાવી શકે તેવું નથી. માટે
દરેક મનુષ્યે હામાગુણ આદરવો શ્રેયસ્કર છે.) ૨૩

ઉપશમ રસ લીલા જાસ ચિત્તે વિરાજી, કિમ નર
જવ કેરી રિદ્ધિમાં તેદ રાજી ॥ ગજ મુનિવર જેદા
ધન્ય તે જ્ઞાન મેદા, તપકરિ કૃશ દેદા શાંતિ પી-
યુષ મેદા ॥ ૨૪ ॥

નાથાર્થ—જેના ચિત્તમાં ઉપશમરૂપ લીલા વિરાજી છે અર્થાત્ જે-
નામાં હામાગુણ પ્રગટ્યો છે તે સંસારિક રિદ્ધિમાં કહેતાં સુખ જો-
ગમાં કેમ રાજી થાય? (રાજી થાયજ નહીં); ગજમુકમાલ મુનિ-
વર કે જે જ્ઞાનગુણના મંદિર હતા અને જેમણે તપ કરીને કાયા
શોશવી વર્ષાદિની ધારાની માફક શાંત ગુણ આદર્યો તેમને ધન્ય છે.

॥ હામાગુણ ઉપર ગજમુકમાલ મુનીનો પ્રથમ ॥

વસુદેવની સ્ત્રી દેવકીને પેટે થયેલા ૪ પુત્રોને તેના જાડે
કેંસે જન્મ માત્ર મારી નાખ્યાનું તે વશ્તે સ્ત્રી જતાર વિગેરે જાણતા
હતા. પણ દેવતાએ તેઓને ચરમશરીરી દોષાથી પૂર્વે પુન્યાતુ-
યોગે સુખસા નામા શ્રાવિકાને ઘેર લાવી સોંપ્યા હતા. છતાં તે-
ઓનું પુત્ર પ્રમાણે પાલન પોષણ કરી સુખસાએ યોવનાયમ્યાયે
તેઓને પરણાવ્યા હતા. સંસારિક મુખ્ય જોગવનાં યકદા તે ન-
ગરના ઉદ્યાનમાં શ્રી નેમનાથ જગથંત સમોત્સર્ગ. દેવતાએ સ-
મવસરગની રચના કરી. છતાં જેમ્ની ચતુઃમુલે ચાર પંદરા સન્મુખ
પ્રભુ દેશના દેવા લાગ્યા. તે સાંનસી દેવકીજીના ૪૫ પુત્ર પ્રતિ-

बोध पास्या. श्री आदि सर्व ठांडीने सुखसानी सम्मती लेई ते
ठ जणे श्री नेमनाथजी पासे चारित्र लीधुं. जगवाननी साथे गा-
मानुगाम विचरता तेथो एक वखत छारिका नगरीयें आव्या.

ठ पुत्र पठी सातमा श्री कृष्ण देवकीजीने उदरे आव्या. ते
कंसनी वीके गोकुल गाममां नंदने घेर म्होटा थया. जरासंधना
जयने लीधे समुद्रविजयादि दसे दशारण (वसुदेव सुधां ते-
मना दश जाईथो) नी साथे नासीआवीने श्रीकृष्ण, देवताएव-
सावी आपेली छारावतीमां ते वखते राज्य करता हता. श्री ने-
मेश्वर जगवान् आव्यानी वधामणी मलतां श्रीकृष्ण घणा हर्ष वडे
चतुरंगी सेना लई नगरना सर्व लोक सहित तेमने बांदी गया.
पठी प्रभुजीनी आह्वा मागी ठ साधुमांना वे वे साधुना त्रण
संधाना नगरप्रत्ये वोहोरवा माटे नीकल्या. एक संघाडे नी-
कलेला वे साधु देवकीजीने घेर आव्या, तेमने जाव साथे बहु-
मान करी देवकीजीए सिंहकेसरीया मोदक वोहोराव्या. ते साधु
गया. एटले वीजा वे साधु देवकीजीने घेर वोहोरवा आव्या.
राणी (देवकीजी) यें पोताना मनमां विचार कयां के आ साधु
वीजी वार आव्या तेथी आहारनो घणो खप होय एम जणाय
ठे; एम धारी वीजी वखत पण सिंहकेसरीया मोदक वोहो-
राव्या. ते वोहोरीने गया एटले वली वीजा संघाडाना वे साधु
वोहोरवा आव्या. देवकीजी वीजी वार तेना ते ज साधुने वो-
होरवा आवेला समजी पोताना मनमां विचार करवा लाग्यां
के, साधुने खप होय तो एक वार आवे, तेथी विशेष जरूर होय
तो कदी वीजी वार आवे, पण ए वीजी वार तो आवेज नहीं,
अने आ साधु केम आव्या ? छारावती नगरीमां आवक तो
घणा जावीक ठे, शहर पण मोडुं ठे, तेम उतां आ वीजी वार

आव्या, ए शुं ? एवं विमासी तेमना सामुं जोई रह्या. ते वखते साधु बोल्या जे— महानुजाव ! तमे शा विचारना वमलमां पड्यां ठो ? राणीए जणाव्युं जे— स्वामी ! तमे वैराग्य पामी प्रभु पासे दीक्षा लीधी ठतां एकज घेर त्रीजी वार आव्याधी महारा मनमां ते संवंधी विमासण करुं तुं. साधुए कहुं के, अमे त्रण संघाडे वे वे साधु जूदा जूदा बोहोरवा आव्या ठीये. तेनातेज फरीधी आव्या एवो खेशमात्र संशय तमारा मनमां न लावशो. आ वाक्य सांजलतांज देवकीजीने पुत्र उपर जेवो प्यार आवे तेवोज मोह उपज्यो, थाने पानो आव्यो. पत्नी साधुने बोहोराव्युं एटले तेउं गया. लारपत्नी तरतज पोताना मननो संशय छर करवा अर्थात् ते ठए साधु उपर पुत्रवत् प्रेम शायी उत्पन्न थयो तेनो निर्धार करवा माटे देवकीजी प्रभु पासे आव्या. प्रभुने त्रण प्रदक्षिणा देई वंदन नमस्कारादि करी योग्य स्थानके बेसी विनय सहित देवकीजीए पुत्रुं. जगयंते कहुं के, महानुजाव ! तमारा ठ पुत्र कंसनी बीके देवताये हरीने सुलसाने त्यां सुक्या हता, ते ए ठे. ए वात सांजली देवकी घेर आवी आर्त्तध्यान ध्यावामां पड्यां, जे ए ठ पुत्र सुलसाने घेर म्होटा थया अने सातमो कृष्ण आहीरने घेर बाध्यो. में तो एके पुत्रने हुलराव्यो नहीं, धवराव्यो नहीं, रमाव्यो नहीं, महारो तो जन्मारो निष्फल गयो. एवी चिंता करतां थकां बेठेलां देवकीजीने कृष्णे उदासी देखी पुत्रुं के, माताजी ! आज एवडी तमने शी चिंता उपनी ठे ? अने आंखमांथी आंसु नाखोठो तेनुं कारण शुं ठे ? जे कांई आपने उदासी थवानुं कारण होय ते मने महेरघानी करीने कहो, महारा सरिखा पुत्रने नहीं कहो तो केने कहेशो ? देवकीजीए नीसासो नाखीने कहुं के— महारी कुखे सात पुत्र थया पण एकेने में रमाव्यो नहीं, तेनी मने चिंता ठे.

ते बखते कृष्णे माताने दीखासो आपी अहमनो तप करी ह-
रणगमेषी देवताने आराध्यो. तेणे तत्कास आवीने आराधवानुं
कारण पुढतां कृष्णे पोतानी माताने पुत्रप्राप्ती विषे पुढुं. देव-
ताए करुं के - पुत्र यशे पण वदेखो संसार मुकशे अर्थात्
सधुबयमांज चारित्र्य घट्टण करशे. एवुं सांजलीने कृष्णे देवकी-
जीने जणावुं जे- हे माताजी ! तमारुं चित प्रसन्न यशे, म-
नोरथ सिद्ध यशे. देवकीए करुं- एमज चाड. त्वारपठी कोईक
पुन्यवंत जीव देवकीनी कुले उपन्यो, तेना प्रजावर्धी रात्रिने
विषे माताये स्वप्नमां गज दीगो. अनुक्रमे गर्ज बाधतां पूर्णमासे
पुत्र प्रसव्यो. तेनुं नाम स्वप्नानुसारे "गजसुकमास" राखुं. घणो
उठव कर्यो. ज्यारे ते आवठ वपेनो घयो त्वारे ते नगरना रहे-
नार सोमीस नामना प्राद्वणनी पुत्री साये तेनुं सम करुं. ए-
वखते श्रीनेमनाथ जगवान त्यां समोसर्पा. कृष्ण, देवकीजी वि-
गेरे सर्प बांदवा गयां तेमनी साये गजसुकमास पण प्रजुने बां-
दवा गयो. देवरचित समवसरणमां येसी प्रजु देशना देता हता,
ते सांजली गजसुकमास वेराग्य पाम्यो. संसारने असार जाणी तेणे
सर्पने समजावी अनुमती सेई संजम सीधुं. तेज रात्रे प्रजुनी आइा
मार्गी ते (गजसुकमास) मसाणजूमिकाए जई काठसग्न प्याने उजा
रहा. एवामां फरतो फरतो तेमनो ससरो सोमीस ते स्वडे आव्यो.
गजसुकमासने साधुवेपे निहासी हृदयमां छेप आपी मुखधी
कहेया लाग्यो के- थरे पापिह ! तें मदारी पुत्रीनो जन्मारो
पगाव्यो- सुवार कर्यो ! तेनुं प.स तने प्रत्यक्ष घतावुं तुं. एम
पोसी तत्कास तेनी नजीक तडाइ हतुं त्यांपी सीप्री माटी
साडीने गजसुकमासना मल्लकने विषे पास पांधी. पत्री तीय
जरी मसाणमां घडता रेरेना धगधगता अंगारा साडीने तेमां

(माथा उपर) समाया तेटला जर्गा, अने रात्रे ते पण मसा-
णमां पासेज रह्यो.

समताना जंडार गजसुकमाल मुनी वलता अग्निए करी तडतरु
नसो तुटतां पण सोमील ससराना उपर देशमात्र छेप
नही लावतां तेणे करेखा अपकारने वदले तेनो मनने विपे उप-
कार मानता विचार करवा लाग्या के, आ जव त्रमणनो ऊट
निस्तार लाववामां ए महारो खरेखरो सखाई थयो ठे. वली निश्चल
मने करी स्थिर थई जीवदया माटे चिंतवन करवा लाग्या के, र-
खेने अंगारो मात्र जूई पडे ! रखेने कोई जीवनी विराधना थाय !
एवी रीते समतामय श्रपक श्रेणीए शुद्ध अध्यवसाये करी शुद्ध
ध्यान ध्यातां थकां ते अंतगन केवली थईने मोक्षपद पाम्या.

गजसुकमाले दीक्षा लीधा पठी कृष्ण वासुदेव रात्रे पोताना
मनमां चिंतवन करवा लाग्या के, महारो जाई संजमे करी वनील
ठे पण ते वयमां न्हानो ठे, तेनाथी संजम केम पलशे ? तेमाटे सवारे
प्रभु पासे जई ते विपे योग्य तजवीज करीश. समय थतां कृष्ण
वासुदेव प्रभुने वांदवा आळ्या. प्रभुने वांदी सघला साधुने वंदना
करी, तेमां गजसुकमालने न दीग. ते वखते प्रभुने पुठवा लाग्या
के—हे जगवन ! हे स्वामी ! अमारा जाई गजसुकमालजी क्यां वेग
ठे ? प्रभुजीए जणाव्युं जे—ते तो अनंत सुखना जोगी थई वेग,
एटले नजरे क्यांथी आवे ? अनंता सुख आवासमां पेठा, माटे
हवे ते स्वरुपे तो तेमनां दर्शन दुर्लभ ठे. हे कृष्ण ! ए सिद्धिपद
पाम्या माटे ईहां थकी नमस्कार करवा योग्य थया. एवुं सां-
जली श्रीकृष्णे पुठ्युं के—हे स्वामी ! एम तत्काल सिद्धगतीने केम
पाम्या ? जगवंते कहुं के, तेमने साहाज्यनो करणहार मढ्यो.
कारण जोगनो मेलवनार मढ्यो एटले ते कारणने जोगे करी

तेमना कारजनी सिद्धि घई गई. ते अंतगड केवली घई मोक्ष-
पद पाम्या. अनंत मुखविसासी घया. ते बखते बली कृष्णे जग-
वंतने पुठ्युं के, हे स्वामी! ते कोण तेमने साहाज्यकारी मझ्यो?
प्रजुए कीधुं के, जेम काखे तमे पेखा मोसाने ईंटनुं साहाज्य
कर्युं तेमः एटखे के ज्यारे तमे हाथीधी हेठे उतरीने एक ईंट हाथमां
खीधी, त्यारे तमारा सोख हजार मुगटबंधे उपामी (ईंट खीधी)
डोसाने मारतांवांत तत्कास ते डोसानुं काम घयुं. तेम तमारा
जाईनुं पण एज रीते घयुं. परंतु कारजमां फेर. तेहज कारणे काम
करी आप्युं. कृष्णे पुठ्युं के, हे स्वामी! ते प्राणी कीयो? जगवंते
जणाव्युं जे—तमने देखीने जेनुं हृदय फाटशे, ते जाणजो. पठी
जगवान्ने नमस्कार करी कृष्ण वासुदेव पोताने घेर जवा नी-
कड्या. मार्गमां महापापी क्षपीहत्यानो करणहार सोमील मस्ता-
णमांघी नीकली आवतां सामो मझ्यो. श्रीकृष्णजीनी स्वारी
आवती देखी ते पोताना मनमां विचारवा लाग्यो के, कदापि
में एना जाईने हण्यो ठे ते बात एना जाणवामां आवी हशे
तो ए मने मारशे, माटे उपरखे मार्गे जावें. एम विचारीने ए
मार्गे गयो एटखे त्यांज श्रीकृष्ण जोवामां आवतां तरतज तेना
हृदयना फाटीने वे जाग घया. क्षपीहत्याना पातिकथी ते
मरीने नकें गयो.

आ कथामां सार ए ग्रहण करवानो ठे के, गजसुकुमास .
मुनीश्वरना मस्तक उपर खेरना थंगारा जयां. जेथी सहन न
घई शके एवी वेदना घई, तरु तरु नानीठं घुटी, पण लेशमात्र
छेप नहीं आवतां दमा गुण आवी, ते सहन करी तेना थप-
कारने बढखे मनमां उपकार मानी कर्म खपावी दीधां अने
तत्कास मोक्षपद पाम्या. माटे अमृतमय अने शान्तिगुणमय
एवी दमा जाणीने त्रिकरण शुद्धे ते (दमा) धारण करवी, के

જેથી આ લોક અને પરલોકમાં સુખ સંપત્તિ પ્રાપ્ત થવા ઉપરાંત મોક્ષસુખ મલતાં કાંઈ પણ વાર લાગનાર નથી. ૨૪

॥ અથ ત્રિકરણ શુદ્ધિ વિષે ॥

જગ જન સુખદાઈ ચિત્ત એનું સદાઈ, મુખે અતિ મધુ-
રાઈ સાચ વાચા સુદાઈ ॥ વપુ પરહિત હેતે ત્રણે એ
શુદ્ધ જેને, તપ જપ વ્રત સેવા તીર્થ તે સર્વ તેને ॥ ૨૫ ॥

જાવાર્થ—જગતના જીવને સુખ થાય એનું હમેશાં જેનું મન છે; મુખે ઘણીજ મીઠી અર્થાત્ અમૃત સરસી, શોભનીક અને સાચી વાણી બોલે; વલી આ કાયા છે તે પરને ઉપકાર કરવાને કામની છે અને તે પ્રમાણે જ કરે, એમ ત્રણે (મન વચન કાયા) જેનાં શુદ્ધ છે અર્થાત્ એ ત્રિકરણ શુદ્ધિ જેને વિષે છે, તેને તપ, જપ, વ્રત, સેવા, તીર્થયાત્રા, એ સર્વ લેલે આવે. ૨૫

મણ વચ તનુ ત્રણે ગંગાજ્યું શુદ્ધ જેને, નિજ ઘર નિવસંતાં
નિર્જરા ધર્મ તેને ॥ જિમ ત્રિકરણ શુદ્ધે જોપદી અંબ
વાવ્યો, ઘર સફલ ફલંતો શીલ ધર્મે સુદાવ્યો ॥ ૨૬ ॥

જાવાર્થ—મનજોગ, વચનજોગ અને કાયજોગ, એ ત્રણે ગંગાનાં પાણી જેવાં જેનાં નિર્મલ છે; તેને પોતાના ઘરમાં રહેવા ઠતાં પણ નિર્જરા ધર્મ છે (અર્થાત્ તેનાં મનોવાંઠિત સફલ થતાં તે નિર્જરા કરી અક્ષય સુખ પણ પ્રાપ્ત કરી શકે છે); જેવી રીતે પાંચમની સ્ત્રી જોપદીએ ત્રિકરણ (મન, વચન અને કાયાની) શુદ્ધતાયે કરી આંબો વાવ્યો તો તે ફલ્યો અર્થાત્ તેને અકાલે ફલ લાગ્યાં અને તેના સીલનું મહાત્મ્ય જલકી નીકળ્યું, એટલે તેની ધારણા પાર પડી અને વાહ વાહ કહેવાઈ.

૧ જોપદીએ આંબો વાવ્યો અને તેનાં ફલ વને તાપસોને જમાવ્યા એ વાત અન્ય દર્શની (મિથ્યાત્વી) માં કહેલી છે.

॥ त्रिकरण शुद्धि उपर औपदीनो प्रबंध ॥

एक वखत पांच पांडव सजामां वेग हता त्यां अठ्यासी हजार तापस आठ्यानुं तेमणे सांजळ्युं तेथी तेउने जमवानुं नो-तरुं दीधुं. ते वखते ताप घणो सखत पकतो हतो तेनी गरमी शान्त पारुवा माटे तापसोने आंवाणा फळे पारणुं करवानीं इछा घवाची तेमणे पांढवोने कहुं के, जो तमे केरीउना रसे अमने पारणुं करावो तो करीये. एवुं सांजळीने पांढवोने चिंता उत्पन्न थई के अमारो मनोर्थ पूरो केम पकशे ? अकाले आम्र-फल क्यांथी मळे ? के तापसने जमाडी शकाय ? जो जमाडी शकाय नहीं, तो अमे करेखुं आमंत्रण वृथा यतां अमारी हांसी चाय ! आ प्रमाणे पांडवो सोचमां पड्या हता. ते अवसरे त्यां नारद रुपीश्वर आठ्या. पांढवोने चिंतातुर देखी नारदजीए तेनुं कारण पुठतां पांडवोए जणाव्युं के, स्वामी ! अठ्यासी हजार तापसोने जमवा नोहोतर्या ठे, तेउने अकाले आंवाणा रसनं पारणुं करवानुं मन थयुं ठे ते संबंधी फीकरमां पड्या ठीये. नारदरुपीए जणाव्युं जे- यमां शी फीकर करो वो ? तमारी चिंता छूर चाय तेवो उपाय यतावुं ते सांजळो. पां-डवोए कहुं के- स्वामी ! आप यतावो ते प्रमाणे अमे करवा तैयार ठीये. हरकोई प्रकारे आंवाणा रसवडे तापसोने ज-माडी शकीये तेवो उपाय दर्शाववा कृपा करो. नारदजीए कहुं के,- आम्रवृक्षनुं सुकुं तुंतुं ववरावो, ते नवपल्लव चाय, ते आंवे मोहोर आवे, तेने फल वेसे, ते म्होटां चाय थने ते फल ज्यारे पाके तयारे अठ्यासी हजार तापस पारणुं करे. ए सिवाय बीजो कोई उपाय नथी. आ रुतुमां बीजे कोई स्थले केरीउ मळी शके तेम नथी. पांडवो आ हकीकत सांजळी विचारना वमलमां गोथां खावा लाग्या के, आ काम सुखज नथी. महा कठिन ठे.

વૃક્કનું સુકું હું શી રીતે નવપલ્લવ થાય અને ફલ આવે ? કોઈ ઉપાય ન જાણ્યો ત્યારે ઠેવડે માન મુકી તેડું નારદજી પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા કે, આ વાત વનાવવી અને અમારી લાજ શરમ રાખવી એ તમારા હાથ છે. તમે જાગ્યાના જીરુ ઠો, માટે અમારું આ કાર્ય આપ પાર પાડો. પાંચવોનાં આવાં મુલવચન સાંજણી નારદે કહ્યું જે— તમારી સ્ત્રી ડ્રોપદીને સર્વ હકીકત કહું અને પુરું, તે જો સાચું બોલે તો હું તે પ્રકારનો ઉદ્યમ કરું. એમ કહી પાંડવ પાસેથી ઊઠીને નારદજી જ્યાં ડ્રોપદી હતાં ત્યાં તેની પાસે ગયાં, અને સર્વ હકીકત નિવેદન કરીને પુરવું હતું તે પુર્યું. ડ્રોપદીએ કહ્યું જે— હૈ રુપીજી ! હું તમારી આગલ સાચું બોલીશ, જર્તારની પ્રતિજ્ઞા પૂરવાને સમર્થ હું, સતી હું, તે કામમાં કેમ ચૂકીશ. પછી નારદે ડ્રોપદી પાસે આમ્રવૃક્કનું સુકું હું બવરાવ્યું— રોપ્યું, આની પરિચય (પાલ) બંધાવીને નારદે ડ્રોપદી પ્રત્યે પુરવું જે, તમારું જે શીલ તે કેવું છે ? તે વલતે ડ્રોપદી બોલ્યાં, સાંજણી નારદજી ! રાજાઊના સ્વરૂપ જોઢાર એવા પાંચ પાંડવ જેવા માહારે જર્તાર છે તો મન ઊઠા ઉપર શું ધ્યાય, ઈંછે, કે પ્રવતે છે ? અર્થાત્ ત્રિકરણ યોગે પાંચ પાંચ સિવાય સ્વપ્નમાં પણ હું કોઈને ઈંછતી નથી. બધી પાંચમાં પણ જેનો વારો હોય તેનેજ ઈચ્છું. એવું જો મહારું શીલ હોય તો મહારા પતિની પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ થજો. આ પ્રકારે ડ્રોપદીએ કહ્યું, એટલે તત્કાલ જે સુકું હું હતું તે નવપલ્લવ થયું, મોહોર આવ્યો, ફલ વેળાં, મ્હોટાં થયાં અને પાક્યાં. તેવડે એટલે એ આવાની કેરીઊના રસવને અઢ્યાસી હજાર તાપસોને પારણાં કરાવ્યાં. શીલધર્મ એવો ઉત્તમ છે. એવું મહાત્મ્ય વધ્યું. ત્રિકરણ યોગે ડ્રોપદીનું શીલ સાચું હતું તેવું પ્રત્યક્ષ ફલ મળ્યું. ૨૬

॥ અથ કુલવિપે ॥

॥ સદ્ગુણ ગુણ વસે જ્યું શંખમાં શ્વેતતાઈ, અમૃત
મધુરતાઈ ચંદ્રમાં શીતલાઈ ॥ કુવલય સુરસાઈ ઇન્દુમાં
જ્યું મિઠાઈ, કુલ માણુજદકેરી સજાવે જલાઈ ॥ ૭૭ ॥

જાવાર્થ—જેમ શંખમાં ઝંજણાશપણું, અમૃતમાં મધુરપણું પટલે
મીઠાસ સાથે સ્વાદિષ્ટપણું, ચંદ્રમાં શીતલપણું, કમલમાં નર-
માશપણું અને શેલડીમાં મીઠાસપણું, એ તેના સદ્ગુણ કરી
અર્થાત્ તેના મૂલ સજાવેજ હોય છે, તેમ ઉત્તમ કુલના માણ-
સોમાં સજાવેજ જલમણસાઈપણું હોય છે, પટલે કુલવાન મા-
ણસો જણા—સારા ગુણવાન હોય છે ॥ ૭૭ ॥

જિણ ઘર વર વિદ્યા જો હુવે તો ન શુદ્ધિ, જિણ ઘર હુય
લાગે તો ન સૌજન્ય વૃદ્ધિ ॥ સુકુલ જનમ યોગે તે ત્રણે
જો લહીજે, અજય કુમર જ્યું તો જન્મ સાફલ્ય કીજે ૭૮

જાવાર્થ—જેને ઘણી વિદ્યા હોય તો તેને ઘેર લક્ષ્મી ન હાય,
જેના ઘરનેવિપે વિદ્યા અને લક્ષ્મી એ બંને હોય તો તેને ઘેર
કુટુંબ પરિવારની વૃદ્ધિ ન હોય, સારા કુલના યોગે એ ત્રણે
(વિદ્યા, લક્ષ્મી અને કુટુંબ પરિવાર) જો મળે તો અજયકુ-
મારનીપેઠે જન્મ સફલ થાય. પટલે એ સઘણા યોગ અજય-
કુમારને મળ્યા અને એમના જન્મનું સાર્થક થયું, તેમ જે માણસને
એ ત્રણે જોગ ઉત્તમ કુલસહિત મળે તો જન્મની સફલતા થાય. ૭૮

॥ અથ વિવેકવિપે ॥

હૃદય ઘર વિવેકે પ્રાણિ જો દીપ વાસે, સકલ જવ તણો
તો મોહ અંધાર નાશે ॥ પરમ ધરમ વસ્તુ તત્વ પ્રત્યક્ષ
જાસે, કરમ જરમ પતંગા સ્વાંગ તેતા વિધ્વંસે ॥ ૭૯ ॥

જાચાર્ય—હૃદય કહેતાં હેંયારૂપીયા ધરમાંહે વિવેકરૂપીયો
 દીવો પ્રગટ થાય, ત્યારે સઘણા જીવનો જે મોહ તદ્દરૂપીયો જે
 અધંકાર તે પ્રાણીનો નાસે, ત્યારે પરમ કહેતાં ઉત્કૃષ્ટો ધર્મ, જે
 વસ્તુનું વસ્તુ પણું ષટ્સે જાણપણું થયું, તેવારે તે તત્ત્વની વાર્તા જાણે,
 અંતે વસ્તુને પોતાનો અસ્ત્રય સ્વજાનો દીવો ત્યારે શું થયું? કર્મ-
 રૂપ જે પતંગીયા તે દીપકમાંહિ પડ્યા અર્થાત્ કાય થાય, એ
 શા માટે જે—જેના ધરમાંહિ વિવેકરૂપ દીવો પ્રગટ્યો ત્યારે તેના
 ષટ્માંધી અવિવેકપણું મટે અંતે તત્ત્વની વાર્તા જાણે. ॥ ૨૯ ॥

વિકલ નર કહીજે જે વિવેકે વિહીના, સકલ ગુણ નશ્વા
 તે જે વિવેકે વિહીના ॥ જિમ સુમતિ પુરોધા જૂમિ ગેદે
 વસંતે, ઊગતિ જુગતિ કીધી જે વિવેકે ઊગંતે ॥ ૩૦ ॥

જાચાર્ય—જે પ્રાણીમાં વિવેકનો ગુણ નથી તેને વિકલ કહેતાં
 ગમાર જાણવો, અંતે જેનામાં વિવેકપણું છે તે પ્રાણી સર્વ ગુણ
 સંવન્ન ઉત્તમ કામમાં સ્ત્રીન છે, વિવેક તે શું? સત્ય અસત્યનું જાણવું
 અંતે ઇન્દ્રિયનું. તે ન જાણે તે માટે તેને અવિવેકી ને વિકલ ક-
 હીયે, પણ સદા જાણવું. સુમતી નામના પ્રધાનને રાજાએ જૂમી
 ઘર (જોયરા)માં રાખ્યો હતો, તો પણ ત્યાં તેણે વિવેકાદિના
 ગુણે કરી સર્વ પ્રકારની યુક્તિ ત્રુક્તિ કરી. આ સુમતી પ્રધાનનો
 પ્રવંધ પ્રવંચાંતરથી જાણી સ્વયં ॥૩૦॥

॥ અથ વિનયવિષે ॥

નિશિવિણ શશિ સોદે જ્યું ન શોસે કલાઈ, વિનયવિણ
 ન સોદે ત્યું ન વિદ્યા વડાઈ ॥ વિનયવદિ સદાઈ જેદ વિદ્યા
 સદાઈ, વિનયવિણ ન કાંઈ લોકમાં ઊઘતાઈ ॥ ૩૧ ॥

જાચાર્ય—સોસે કલાયે સદિત વર્તા પણ જેમ રાત્રિ વિના
 ચંદ્રના શોભા પ્રત્યે પામતો નથી, તેમ વિનય વિના વિદ્યાની

बडाई कहेतां मोटाईपणुं, ए पण शोजतुं नथी, जेने विद्यानी साखता ठे ते निरंतर विनयथी वर्तनारा ठे अर्थात् विद्यानी बडाई ते विनयगुण जाणवो, विनय गुण ते सर्व थकी श्रेष्ठ ठे, शा माटे जे विनयगुण विना लोकमां उंचपणुं न पामे, एटले यश प्रतिष्ठा पामे नहीं ॥ ३१ ॥

विनय गुण बहीजे जेहथी श्री वरीजे, सुर नर पति लीला जेह हेलां लहीजे ॥ पर तणय शरीरे पेसवा

जे सुविद्या, विनय गुणथि लाधी विक्रमे तेह विद्या ३१

जावार्थ— विनयगुण करवो के जेथीकरीने खझी पामीये, देवता अने मनुष्यो तथा राजाजना सुखनी लीला पण जेणे करी तत्काल पामीये, जेस पारका शरीरमां पेसवानी जे सारी (परकाय-प्रवेश) विद्या, ते विनयगुणबडे विक्रमे मेखवी. ॥ ३१ ॥

॥ विनयगुण उपर विक्रमराजानो प्रबंध ॥

साकेत नामा नगरमां विक्रम राजा राज्य करतो હતો. તે एक વચ્ચત પોતાના કર્મની પરીક્ષા કરવા નિમિત્તે મંત્રીને રાજ્ય ખલાવી (સોંપી) પરદેશ ચાલ્યો ગયો. જતાં જતાં ઘણેક દી-વસે એક પર્વત પાસે આવ્યો. તે પર્વતમાં એક જોગી રહેતો હતો. તેને જોઈ જાક્ષિણ કરી નમસ્કાર કરવાપૂર્વક વિનયાદિ સાચવીને રાજા તેની સન્મુખ બેઠો. જોગીએ તેને પુછ્યું કે, તું કોણ છે ? રાજા વિક્રમે કહ્યું જે— સ્વામી ! હું કાશીપુત્ર હું. જોગીએ પુછ્યું— તું ક્યાં જઈશ ? રાજાએ જણાવ્યું જે— સ્વામી ! આ-પનીજ સેવા કરીશ, મહારે અન્ય સ્વયં શું પ્રયોજન છે ? ગુરુ-સેવા ઘડી ગુણજ નીપજે. એમ કહી તે યોગી સમીપે રહ્યો. યો-ગીનો ઘડુ પ્રકારે વિનય કરતો થકો તે ત્યાં રહે છે. તેની સાથે વલી તે યોગીની પાસે એક વિપ્ર રહેતો હતો, તે યાદથી યો-ગીનો વિનય કરતો હતો. જાક્ષિણાવે નહીં પણ વિદ્યા સેવાના પ્ર-

યોજને તે સેવા કરતો હતો. એ પ્રકારે તે વંને (રાજા અને વિપ્ર)ને યોગીની સેવા કરતાં ઘણાં વર્ષો વિત્યા પછી એકદા રાજા વિક્રમને યોગીએ કહ્યું કે, હે વત્સ ! તને સેવા કરતાં ઘણું વર્ષ થયાં, તું ઘણો દક્ષ, વિનયી અને યોગ્ય તું, માટે હવે તું જા અને અપર શરીરમાં પેસવાની વિદ્યા લે. એમ કહીને યોગીએ વિક્રમરાજાને પરકાય પ્રવેશની વિદ્યા આપી. તે વચ્ચે રાજાએ કહ્યું કે— સ્વામી ! મને વિદ્યા આપી, પરંતુ આ વિપ્ર તો મહારા કરતાં પણ આગલ આપની પાસે આવેલો છે, માટે તેને પણ વિદ્યા આપવી જોઈએ. યોગીએ કહ્યું કે— એ અયોગ્ય છે, એને વિદ્યા ન દેવાય. રાજાએ કહ્યું કે—મહારા ઉપર પ્રસન્ન થઈને એને વિદ્યા આપો. યોગીએ કહ્યું કે— અરે ! તું ઉપકારચુદ્ધિ કરી એને વિદ્યા અપાવે છે, પણ તે તને પીનાકારી થશે. રાજાએ કહ્યું કે— હે સ્વામી ! મહારા કર્મમાં પીડા લાગી હશે તો એનો શો ઘાંક ? માટે ઉપકાર તો કરવો. રાજાતું આ પ્રમાણે ચુક્તિયુક્ત ઘોસતું સાંજલી યોગીએ વિપ્રને પણ વિદ્યા આપી. પછી તે ઘણે જણા યોગીને પગે લાગી પોતાના દેશ જાણી ચાલ્યા. માર્ગે ઊંલંઘતા ઊંલંઘતા સાકેત નગરે આવીને ઘણે જણે ઘાહાર મુકામ કર્યો. એ વચ્ચે રાજાનો પટહસ્તી મરણ પામ્યો હતો તેથી નગરના સર્વ લોક શ્વેદ પામેલા હતા. તેવું જોઈ રાજાએ બ્રાહ્મણને કીધું કે, “આ મહારું શરીર જાલવજે, આ હાથી મરણ પામ્યાથી એ મહારું નગર શ્વેદાતુર છે તેને સજીવન કરી હર્ષ પમાડું.” એમ કહી રાજાએ હાથીના શરીરમાં પેસીને તેને સજ કર્યો તેથી સર્વ લોક હર્ષ પામ્યા. બ્રાહ્મણે તે વચ્ચે પોતાના મનમાં વિચાર્યું જે, એ રાજા દીસે છે, તો હું એના શરીરમાં પેસીને રાજા થઈ સુખ જોગવું. એમ ચિંતવી તે વિપ્ર રાજાના શરીરમાં પેઠો. પછી તેણે મંત્રી પ્રમુખને જણાવ્યું તેથી રાજા વિદ્યા

शीखी आव्या एम जाणी तेने महोत्सवे करी नगरप्रवेश कराव्यो, सिंहासने बेसाव्यो. त्यारपठी ते मेहेसमां गयो त्यां अंतेठरमां अ-जाण्या सरिखो आवतो देखीने श्रीकांता राणीने शंका उत्पन्न चई जे- राजानुं शरीर तो एज ठे, पण ए राजा विक्रम तो नही ! ए कोई तेना सरखुं रूप करी आव्यो जणाय ठे ! पठी प्रधानने पोलावी राणीए ए हकीकत जणावी. बन्ने जणे सलाह करी हाल तुरत तेने मेहेले आववानो निषेध कयों. हाथीना शरीरमां राजाए प्रवेश कयों हतो तेणे विप्रतुं स्वरूप जाण्युं तेथी ते हाथी वनमां चाव्यो गयो. त्यां हस्तीनुं पुनस्र तजीने सुडाना पुनस्रमां पेसी उडीने राणी पासे आव्यो. राणीने अत्यंत प्रेम लगानी तेनी पासे रह्यो. त्यारपठी एक वखत सुडाना पुनस्रमांथी नीकलीने ते गरोलीना पुनस्रमां पेठो पटले सुडो मरण पाव्यो. सुडाउपर राणीनी पटली बधी प्रीति चई गई दती के दणवार पण तेनो विरह बेठवाने ते समर्थ चई शकी नही, तेथी घणो विखाप करी मरवा तैयार चई. ते वखते राजा पनेखा ब्राह्मणे राणीने कणुं के- तुं श्याने मरे ठे ? हुं ए सुडाने जीवतो करुं ! राणीए जणाव्युं जे-ए जीवतो थाय तो हुं जीवुं. पठी ते ब्राह्मण एकांते शरीर मुकीने सुडाना पुनस्रमां पेठो. सुडाने जीवतो जोई राणी दपे पामी. ते अचस्तर योग्य जाणीने राजा गरोलीना शरीरमांथी नीकली, पोतानुं शरीर, के जेनांथी नीकली ब्राह्मण सुडाना शरीरमां पेसी एकांते मुकी गयो दत्ता ते पोताना शरीरमां पेठो, पठी दरबारमां गयो. ते पुष्येनी परे राज्य पावतो साक्षात् विक्रम जाणी राणी श्रीकांता दपे पामी. पठी ते ब्राह्मणी देह धात्री दीधी. ते ब्राह्मण तिर्यच रूपे रत्ना. आ प्रबंधमां सार ग्रहण करवानो ए ठे के, विक्रमे विनये करी पोते विद्या मेखच्या उपरांत जे जावसदित विनय करतो न-

होतो तेने पण विद्या अपावी. माटे दुनीयामां विनय ए वडो ठे अने विनयथी सर्व काम सिद्ध करी शकाय ठे माटे विनय गुण करवो.

वली श्री उपदेशमालामां कळुं ठे के श्रेणीक राजाये चंदाखनो विनय कयों तो विद्या आवनी. " चंडाखने सिंहासन उपर वेसाडी राजा हाथ जोडी तेना सन्मुख उजो रह्यो. " ए प्रकारे बीजा प्राणीउए पण विनय करवो. ते उपर श्रेणीकनो संबंध कहे ठे.

॥ विनय करवा उपर श्रेणीक राजानो प्रबंध ॥

राजगृह नगरमां श्रेणीक राजा राज्य करता हुता. तेमने महा बुद्धि निधान अजयकुमार नामे पोतानो पुत्र मंत्रिनी पदवी पर हुतो. ए नगरमां एक चंडाख रहेतो हुतो तेनी जायनि गर्जना महिमाये करी अकाले आंधानां फल खावानो मोहोखो उपजवार्थी ते दिवसे दिवसे दुर्बल बवा लागी. ते जोई चंदाखे तेनुं कारण पुठवार्थी स्त्रीए पोताना मननो परमार्थ कळो. ते सांजली चंदाखे मनमां विचार्युं के, आ तो घणी मुश्कल बात ठे, कारण के, आज बगर श्रुतए अकाले आंधानां फल जोईये ! जो ते न मझे तो स्त्री सुकाती सुकाती मरण पामे. माटे ते फल मेलववां अने तेणीनो मनोरथ पूर्ण करवो. एम चिंतातुर थयो थको वेठो ठे तेवामां तेने याद आव्युं के श्रेणीक राजानो चेलणा राणीना रहेवाना मेहेखनो एक थंजीयो आवास ठे ते वाडीमां ए फल ठे. हालमां बीजे कोई स्थले ए फल मली शके तेम नथी. परंतु ते वानी अने ते आवास देवतानुं निपजावेखुं ठे तेथी त्यां ए श्रुतनां फल फल वेसे ठे, माटे त्यां जईने ते फल लावुं. एम विचारीने ज्यां वानी हुती त्यां ते आव्यो. वृद्ध जोयां, फलनी धारणा धारी, तेणे विचार्युं जे ए फल कांई सेहेजे हाथमां आवे एम नथी.

ठेवट तेनी पासे वे विद्याउठ हती तेना प्रजावे लेवानो विचार कस्यो. एक विद्यामां एवी शक्ति पराक्रम गुण हतो के “ जे उंची मास होय ते नीची नमे ” अने वीजी विद्यार्थी “ जे मास नीची नमी होय ते पाठी उंची जाय. ” ए वे प्रकारना जूदा जूदा गुण वे विद्यामां हता. पठी रात्रे ते (चंमाल) चेलणा राणीना एक घंजा आवासे आव्यो. त्यां सवें चोकीदार उं-
घेला दीठा एटले तेणे एक मंत्र गण्यो तेथी आम्रवृक्षनी डाल नीची आवी, ते उपरची फल लीधां. पठी बीजो मंत्र गण्यो एटले डाल प्रथम हती तेम उंची गई. फल लावीने स्त्रीने आप्यां, ते तेणीए खाधां अने डोहोळो पूर्ण कयों. परंतु ते स्वादिष्ट लागवाची स्त्रीए एवां फल निरंतर खावी आपवानुं क-
हेवाची मोहवशे चंमाल चेलणा राणीनी वाडीमां हमेशां जईने ते फल लाववा लाग्यो. एम करतां आखी मास खाली थई गई. एक वखत एक घंजीया मेहेले चडी वाडीनी शोभा निहालतां निहालतां श्रेणीक राजानी दृष्टी ते आंवांनी मास उपर पडी. तदन फल विनानी मास जोई ते मन साथे विचारवा लाग्या के, आ डाल आकाशे अडी ठे, ए मास उपर कोई चडी शके तेवुं नधी, चारे दिशाए चोकी पण ठे, कोईची पोहोंची शकाय नहीं एवी ठे, ठतां एनां फल केम गयां ? आ आश्चर्यकारक घ-
नाव केम घन्यो ? ए वातनो निर्णय पोते करी शक्या नहीं तेथी अजयकुमार मंत्रीने तेमावी कहुं के, आपणी वाडीमांथी आं-
वांनी आकाशसुधी उंची डाल ठतां ते उपरनां वधां फल गयां, ए शुं ? तहारा जेवो विचक्षण प्रधान ठतां ए चोरी करनार केम फाव्यो ? ते समजी शकातुं नधी ? माटे ए चोरने एकडवो जोईए अने तेणे केवी रीते फल लीधां ते पण जाणवुं जोईए ? राजानो

हुकम सांजली अजयकुमारे चोटासां आवीने साद पडावी लोकोने जेला करी नीचेनी वात कही.

“धनश्री नामे उपवर (परणवा योग्य उम्मरनी) थएली एक कन्या पोताने योग्य वरनी प्राप्ती थवा माटे प्रवृत्तपणे एक मा-
लीनी वाडीसां यक्षना मंदीरे दररोज आवती अने तेनी पूजा करवा सारु ते बानीमांथी फूल वीणी खेती हती. हमेशां फूल उठां थवाथी माली तेनी तपास करतो हुतो. एवामां एक बखत ते धनश्रीने फूल वीणतां तेणे दीधी; तेथी पकनीने पुठतां तेणीए जणाव्युं के उत्तम जतार पामवानी आशाये हुं यक्षनी सेवा करवा फूल खेळं हुं माटे मने मुकी थो. आज पठी हुं फूल नहीं खेई जाउं. आ कन्याने खूबसुरत जोई मालीए तेना उ-
पर मोहित थई कहुं के, जो तुं परणीने प्रथम महारी पासे आवे तो हुं तने ठोसुं. धनश्री निरुपाय होवार्थी तेनुं कहेवुं क-
बुल राखीने समसगरा करी पोताने घेर आवी. केटलेक दि-
वसे ते कन्यातुं लग्न थयुं त्यारे ते पोताने सासरे आवी शयन-
गृहमां गई, ते बखते तेणे पोताना पतिने माली साथे जे वात घनी हती ते अथ इति कही. पतिए तेनी प्रतिज्ञा पूरी करी आववानी आझा आपी. पठी ते शोल शृंगार सजी माली पासे तेनी वाडीए जवा सारु एकाकिपणे चाली नीकली. मार्गमां आ-
वतां चोर मळ्या. तेज तेने छुटवा लाग्या त्यारे पोतानी प्रतिज्ञा पूर्ण करवा माटे मालीनी पासे जवा संवंधीनी सवें हकीकत तेणे चोरोना मुख आगळ कहीने आजीजी करी जणाव्युं के, माली पासे जई प्रतिज्ञा पूर्ण करी पाठी फरतां हुं आ वाटे आवीश, त्यारे तमारे छुटवी होय तो छुटज्यो. तेनां वचन सांजली चोरे तेनुं वचन खेई त्यांथी जवा दीधी. आगळ चालतां रस्तामां अ-
तिसे विकास घणा दिवसनो सुख्यो एक राक्षस मळ्यो. अकस्मात्

तेना उपर दोट मुकी खाई जवा आवता ए राक्षसने धनश्रीए घणा काखावाला साथे माली अने तेना वच्चे बनेली सर्वे हकीकत निवेदन करी, पोताना पतिपण ते प्रतिज्ञा पूर्ण करवा जवामाटे आझा आप्यानुं जणावी, माली पासे जईने आ मार्गेज आववानुं कहेवाधी राक्षसे तेनुं वचन खेई जवानी रजा आपी. पठी ते मालीनी बाडीमां आवी. माली पण तेनी बाट जोई रह्यो हतो. तेणे धनश्रीने आवतां आवकार देई पुत्रुं के, तहारा जर्तारथी ठानी, के प्रगटपणे आवी हुं? स्त्रीए तेना उत्तरमां जणाव्युं जे, पतिने सर्वे हकीकत वाकेफ करतां तेमणे प्रतिज्ञा पूर्ण करवा माटे आझा आपवाधी हुं तमारीपासे आवी हुं. ते वचन सांजली मालीए मनमां विचार कयों के धन्य ठे ! ए स्त्रीने ! अने धन्य ठे ! एना जर्तारने ! आवी सत्य प्रतिज्ञा पालनार स्त्री अने ते पूर्ण करवानी सम्मती आपनार तेना स्वामीने जेटली साचासी आपीए तेडली उंठी ठे ! माटे महारे पण ए स्त्रीने बताववी (तेनुं सीध खंन करवुं) घटे नहीं. एम विचारी मालीए ते स्त्रीने पोतानी बहेननी परे खेखवीने सासरचासो करी बोलावी, अर्थात् तेने बख्ताजूपण आपी पोताने घेर पाठी मोकली दीधी. रस्तामां आवतां ते प्रथम राक्षसने मली. राक्षसे तेने सत्य प्रतिज्ञा पालनार जाणी माली साथे बनेली घीना तेना मुखयी सांजलीने साचासी आपी बीदाय कीधी. त्यांथी चोर पासे आवी. चोरे पण तेमज सत्यवती अने सीधवती जाणी साचासी आपी आजूपणादि बद्दीस करी तेने घेर जवानी रजा, आपी. त्यांथी ते पोताना जर्तार पासे आवी अने मालीने त्यां तथा रस्तामां जतां आवतां जे जे बनाव बन्न्यो हतो ते सर्वे कही संजलाव्यो. ते वात सांजली जर्तारि तेने घणीज सन्मानी. "

अजयकुमारे लोक आगल उपर प्रमाणे वात कहीने पुत्रुं के,

कहो जाईयो ! एमां छुकर काम करनारो कोण ? ते बखते केटलाक, के जेठ विषयवंत अधीरा जीव हुता तेमणे जर्तारने वखाण्यो. केटलाक विषयी प्राणी हुता तेमणे मालीने वखाण्यो. केटलाके ए वझे एटले माली अने जर्तारने वखाण्या, के रात्रिनेविपे स्वामीए प्रथम समागमे छीने माली पासे मो-कली अने मालीए रूपवती अने जोवनवती पोतानी पासे आ-बेली छीने बहेनपणे लेखवी, माटे ए वझे जणे छुकर काम कर्युं. तेथी माली अने जर्तार ए वझेने साचासी घटे ठे. वली केटलाक जीव मांसना लाखची हुता तेणे राक्षसने वखाण्यो अने जेणे आंधानां फल लीधां हुतां ते एकलाए चोरने व-खाण्यो. अजयकुमारे सेवक पासे ते चोरने पकडाव्यो. लोकोए अजयकुमारनी बुद्धि माटे तेनां घणां वखाण कयां. पठी सर्वे पोतपोताने घेर चाष्ट्या गया. अजयकुमारे ते चोरने कागे (केद) कयों एटले तेणे आम्रफल लीधानी बात कबुल करी. एटली वधी उंची डाल उपरथी फल केवी रीते लीधां ? एम ज्यारे पुठ्युं, त्यारे चोरे जणाव्युं के, “ नीम्नीनी अने उम्नीनी ” ए वे विद्या महारी पासे ठे, तेणे करी में लीधां. पठी ते चो-रने राजा श्रेणीकनी पासे लाव्या. राजाए कहुं के अमारी बा-नीमां चोफेर चोकी ठतां तेमने सुता बेचीने आकाश जेटली उंची डाल उपरथी तुं फल केम लेई शक्यो ? अमारा आगळ साचे साचुं कहे ? चोर थरथर धुजवा लाग्यो. राजाए तेने ख-रची (शिष्टा) करवानुं कहेतां अजयकुमारे कहुं के, महाराज ! एनी पासे विद्या ठे माटे एम न थाय. एनी पासे विद्या ठे ते तमे द्यो ? कयां तमने ते ना पाडे ठे ? राजाए कहुं के, ए विद्या मुज प्रत्ये कहे. चोरे मंत्रोच्चार कयों, पण मरणनी वीकथी ते बोळ्यो तेथी राजाने मोढे चढ्यो नहीं. त्यारे अजयकुमारे कहुं के,

हे राजान् ! एने सिंहासने बेसारो अने तमे तेना सन्मुख हाथ जोमी हेवा बेसो. राजाए तेमज कीधुं, अर्थात् चोरने सिंहासन उपर बेसारी पोते तेना सन्मुख हाथ जोमी उजा रखा. चोरे (चंदाळे) मंत्र कह्यो. राजाने तत्काल आवढ्यो. अजयकुमारे राजाने कह्युं के, ए चोर अने नीचकुलनो ठे परंतु तेनी पासे विद्या ठे माटे ए पूजवा योग्य ठे. गुरुने सरपाव आपवो जोईए. कह्युं ठे के:—“एक क्षर फल दातारं ॥ योगुरु नैव मन्यते ॥ श्वानजोनी सतं गत्वा । चंडालेष्वपि जायते ॥ १ ॥ अर्थ—एक अक्षर शिखवनारने जो गुरुबुद्धियें न माने तो सो जब कुतराना अने हजार जब चंदाळना करे.” माटे ए तो गुरु थयो तेथी एने जीवतदान द्यो. चंडाल(चोर)ने ठोडी मुकी राजा श्रेणीके तेने पोताने घेर बोलाषी खाल पसाय कयों.

आ कथामां सार ए ग्रहण करवानो ठे के, विनय ए बडो ठे. श्रेणीक राजाए विनय कयों त्यारेज तेने विद्या आवनी. विनययी थोहुं जण्युं पण घणुं बिस्तार पामे ठे, माटे सबें मनुष्ये विनय करवो. ३२

॥ अथ विद्या विषे ॥

अगम मति प्रयुंज्ये विद्ययें कोन गंजे, रिपु दल बल
जंजे विद्ययें विश्व रंजे ॥ धनधि अखय विद्या सीख
एणे तमासे, गुरुमुख जणि विद्या दीपका जेम जासे ॥ ३३ ॥

जावार्थ:—विद्यावान होय ते आगख बुद्धि प्रयोग विचारे अने तेने कोई गांजी (ठगी) शके नहीं, विद्यावान शत्रुना दल कहेतां सशकरना बलने चागी नाखे अर्थात् तेने कोई जीती शके नहीं अने विद्यार्थी आखुं जगत रंजे कहेतां खुशी थाय, धन करतां पण विद्या अक्षय खजानो ठे, केमके धन खरचतां खूटी जाय

ઠે પણ વિદ્યા સૂટતી નથી, ઇ તો વાવરતાં વધતી જાય ઠે અને વલી એજ તમાસો જુઠું, જે ધનનું કારણ તે પણ વિદ્યા ઠે અર્થાત્ વિદ્યાવાન અસૂટ ધનપ્રત્યે પામે, ગુરુના મુલ્યથી જે વિદ્યા જણી (શીલી) હોય તે દીવાની પેઠે પ્રકાશ કરે, માટે વિદ્યાનો અન્યાસ કરવો. ૩૩

સુર નર મુપ્રસંસે વિદ્યયેં વૈરિ નાસે, જગ સુજસ મુવામે જેદ્ વિદ્યા ઉપાસે ॥ જિણકરિ નૃપ રંજ્યો જોજ યાણે મયૂરે, જિણકરિ કુમરિંદો રીજવ્યો દેમ સૂરે ॥૩૪॥

નાવાર્ય:-દેવતા અને મનુષ્ય સઘલાયે વિદ્યાવંતને યલાણે અને વિદ્યાવંત થઈ વૈરી નાશ પામે, જે વિદ્યાને ઉપાસે ઇદ્રે તેની ઉપાસના કરે-જાણે તેનો જગત્માં સુજસ વિસ્તરે અને સોનાય થાપે, જેણે કરી અર્થાત્ વિદ્યાર્થી યાણ અને મયૂર પંડિતોએ જોજરાજાને રીજવ્યો, તેમજ હેમચંડાચાર્યે કુમારપાસરાજાને પણ વિદ્યાવડે રીજવ્યા-પ્રતિબોધ પમાડ્યા. તેમ થીજાને પણ યાણ, માટે વિદ્યા જણવી. ૩૪

॥ વિદ્યાર્થી રીજવવા ઉપર યાણ તથા મયૂર પંડિતોનો પ્રયંચ ॥

ઠજેણિ નગરીમાં જોજરાજા રાજ્ય કરતો હતા. તેના દરબારમાં યાણ તથા મયૂર નામના બે સસરો જમાઈ પંડિત હતા. વિદ્યાના મદથી માંદોમાંદે તે વિવાદ કરતા હતા. એક થીજાની સરસાઈ સદ્દન કરી શકતા નહીં. “યત:-નસદંતિશ્ક્રમિકં, નવિ-ણાચિઠંતિશ્ક્રમીકેણ ॥ રાસનવસદતુરંગા, જૂથારિપીંદીથારિ-જા ॥ ૧ ॥ નાવાર્ય- તમામ વાણકોને એકલાં ગમે નહીં, અને જેણે (એકલા) યાણ ત્યારે વડે ઠે.” તેમ ઇ બે પંડિત સસરો જમાઈ ઠનાં નિત્ય દરબારમાં વિવાદ કરતા હતા. રાજાએ તેડને કશું કે- તમે કાદમીમાં જાઉં. જેને સરસાઈ યલાણે તે ઘણાં

पंक्ति अने न वखाणे ते उठो पंक्ति मुकरर यशे. एवं सांज-
लीने घन्ने पंडित काश्मीर जवा नीकल्या. रस्तामां उँकारनी टी-
काना दोढ हजार पोठीया मल्या. तेमां शुं जयुं ठे? एम पुठवाधी
पोठीवासे कलुं जे- उँकारनी वृत्तिना पोठी ठे. ए सांजसतां
ते घन्नेना जरपूर मद हुता ते खगारेक (काँईक उतररीने) न-
रम पड्या. त्याधी आगल जतां रात्रि पडवाधी सुई रल्या. त्यां
आकाशनेविपे सरस्वतीये प्रभ्र पुठयुं, एटसे वाण पंक्ति त-
स्कास घोसतां, विचारे ठे जे ए सारदायें शुं कलुं? जे- "सतचंद्र-
नजस्यलं." पठी समस्या पुरतां ते वाल्यो के- दामोदरकरा-
घात, विधुलीकृतचेतसां ॥ दृष्टाचाणरमल्लेण, सतचंद्रनजस्यलं
॥ १ ॥ एवं वचन सांजलीने मयूरे धीजी वार हुंकारो कल्यो जे
ए देवीये शुं कलुं? पठी एणे पण कलुं. त्यारे सरस्वतीये कलुं जे-
जेणे हुंकारो न दीधो ते पुरो पंडित अने जेणे हुंकारो कल्यो
अने ते घोलीने समस्या कही ए सामान्य पंडित जाणवो. ए
रीते सरस्वतीये विवाद चुकव्यो. पठी तेठ उजेणिए आबी जो-
जराजाने पोतानी विद्यावडे खुसी करता रल्या. ३४

॥ अथ उपकार विपे ॥

॥ तन धन तरुणाई आयु ए चंचला ठे, परहित करि
खेजे तादरो ए समे ठे ॥ जब जनम जरा जां लागशे कंठ
साई, कदिनी तिण समे तो कोण धाशे सदाई ॥ ३५ ॥

जावार्पे:- काया (शरीर), डव्य, युवानी अने आयुष्य, ए
सर्वे चंचल एटसे अनित्य- नाशवंत ठे, नाटे आ तदारो समय
अर्थात् पसत होवाधी पारकानुं हित करजे, अने ज्यारे
तने गप्प पकडीने जरा आबी लागशे (वृद्धावस्था यशे) एटसे
शरीरानुं प्राक्रम गसशे- जतुं रद्देशे, इंजिउं तीपस यतां काँई

काम करी शकाशे नहीं, त्यारे हे जाई ! तुं पोतेज कहे, के तहारो सखाई एटले सहाय करनारो कोण थशे ? एक धर्म सखाई थशे माटे परनुं हित करबुं. (उपकार करवो). ३५

॥ नहि तरू फल खावे ना नदि नीर पीवे, जस धन पर-
मार्थे सो जले जीव जीवे ॥ नल करण नरिंदा विक्रमा
राम जेवा, परहित करवा जे उद्यमी दक्ष तेवा ॥ ३६ ॥

जावार्थ— जाडने जे फल थाय ठे ते जाऊ पोते खातुं नथी तेम नदीनुं पाणी नदी पीती नथी, एतो पारकाने काम आवे ठे. अर्थात् जाडनां फल अने नदीनुं पाणी बीजा जीवो खाय ठे अने पीए ठे. ते प्रमाणे जेनुं धन परमार्थमां वपराय ठे, अर्थात् बीजाना काममां आवे ठे ते प्राणी जले जीवे, एटले तेवा माणसनुं जीवबुं सार्थक ठे, ते दीर्घायुपी थाउं. एवो उप-
कार करनार कोण थया ठे ? नलराजा के जेणे कुवामां पडेला सर्पने धारे बाजु अग्नि सखगतो हतो तेम ठतां पण तेमांथी काढ्यो, तथा करणराजाए जगतने विपे दीन दुःखीयाउने उद्धर्या, बली विक्रमादित्ये पोताना अव्यनो पर उपकारमां व्यय कयो अने रामचंद्रजीए परहितनां कार्य कयो, एवा उद्यमी, समर्थ अने डाह्या हता. एवी रीते मनुष्ये बीजाने उपकार करवो ए तात्पर्यार्थ ठे. ३६

॥ अथ उद्यम विपे ॥

रयण निहितरीने उद्यमे लठि आणे, गुरु जगति करीने उद्यमे शास्त्र जाणे ॥ दुख समय सहाई उद्यमे ठे जलाई, अति अलस तजीने उद्यमे लाग जाई ॥ ३७ ॥

जावार्थ—समुद्र तरवाना उद्यमे करी लक्ष्मी लावे, गुरुनी

जक्ति-सेवा चाकरी करवाना उद्यमयी शाखनो पार पामीये, दुःखनी वखते उद्यम साह्य करनारो ठे अने उद्यमयी जला-इनो गुण नीपजे ठे, ते माटे अत्यंत आवस ठांडीने हे जाई ! तुं उद्यमतर था-उद्यम कर. ३५. वली उद्यमयी शुं शुं नीपजे ठे ते कहे ठे:-

नृपशिर निपतंती वीज जात्कारकारी, उद्यम करि सुबुद्धि
मंत्रिए ते निवारी ॥ तिम निज सुतकेरी आवती
डुर्दशाने, उद्यम करि निवारी ज्ञानगर्ज प्रधाने ॥ ३६ ॥

भावार्थ:-राजाने माये जे जाज्वल्यमान वीजली पडवानी होती ते उद्यम वडे सुबुद्धि नामा प्रधाने निवारी कहेतां अट-कावी दूर करी, तेमज ज्ञानगर्ज कहेतां बुद्धिवंत प्रधाने उद्यमे करी पोताना दीकराची आवनारी डुर्दशानो नाश कर्यो. ३६

॥ उद्यम उपर सुबुद्धि प्रधाननो प्रबंध ॥

श्री शान्तिनाथ चरित्रमां जणावेला विजयराजा एक वखत राजसज्जामां वेठा होता. त्यां एक निमित्तिठ आव्यो. राजाए तेने पुठ्युं के, जो तमो ज्ञानवखे करी अगम निगमनी बात जाणी शकता हो, तो हासमां कांइ नवीन वनाव वनवानो होय ते बत्तावो ? निमित्तियाए कह्युं के, हुं सर्व जाणी शकुं तुं. आजयी सातमे दीवसे पोतनपुर नगरना राजाने मस्तके वीजली पडशे. आ बात सांजलीने सर्व सज्जाजनो दीखगीर थया. राजाये विचार्युं जे संबंध हशे ते वनशे ! ते वखत काहा काहा प्रधानो जेगा थई ए विघ्न विखय (नाश) थवानो उपाय योजवा लाग्या. एक प्रधाने कह्युं के-नवो राजा स्थापीये, एटले ते राजाने माये वीजली पडशे. राजाए ते सांजलीने जणाव्युं के-महारा प्राण उगारवा सारु वीजाने दुःख देवुं ए घणुं अयोग्य

ठे, माटे तेम करवुं नही. पत्नी बीजाए अजिप्राय आप्यो के-
 थयाग (घणा ऊंडा) पाणीमां वहाण राखी तेमां राजाने राखीये
 तो वचे, केमके तेवा वहाणमां बीजखी पडती नथी. एवुं सांजखी
 एक प्रधान बोव्यो जे-ए वात पण कामनी नही, कचित ए
 वहाण रुचे तो एनुं एज, अर्थात् एक नही तो बीजुं पण विघ्न आवी
 पडवानो संजय ठे. ठेवट सुबुद्धि प्रधाने कथुं जे-महाराज ! एक
 महारुं वचन कबुल करो. ते ए के, “आजयी सात दीवस सुधी
 जिनराजनी सेवा नक्ति करो, तेने विषे तमारा चेतनने शुन
 जायमां प्रवर्त्तावो, दान पुन्य करो, धर्मकाममां सावधान रहो,
 थने सिंहासन उपर आप (राजा) ने घदसे काष्टमय घदनी
 मूर्ति स्थापन करो.” आ योजना सर्व प्रधान तथा राजाए मान्य
 करीने ते प्रमाणे सघस्रो जोग कर्यो. पत्नी निमित्तियाना जणाव्या
 प्रमाणे सातमे दीवसे बीजखी काष्टनी मूर्ति उपर पडी तेयी
 तेनो नाश थयो. राजा धर्यो गयो. सर्वत्र आनंद फैलायो. जय
 जय शब्द थयो. निमित्तियाने घणुं ड्रव्य थापी तेनुं दखीइपणुं
 मटाव्युं. सर्व लोक खुशी थता पोतपोताने उद्यमे वसग्या. आ
 यातमां सार ए ग्रहण करवानो ठे के, बुद्धियत्ने करी, उद्यम
 कर्यो तेयी मरण कष्ट नष्ट थयुं. माटे उद्यम करवो.

॥ उद्यम उपर बीजो ज्ञानगर्न प्रधाननो प्रबंध ॥

एकदा राजा दरबारमां बेतो हतो, सेवामां एक निमिनियो
 आव्यो. राजाए पुत्रुं के, तद्वारा निमित्तशास्त्र उपरयी जोड़ने
 कहे के थोडा समयमां कांदि जाणवा जोग यनाथ यनरो ? तेणे
 कथुं के, महाराज ! पंदर दीवसमां प्रधानने मर्णांत कष्ट पडरो.
 ते वान प्रधाने पण सांजखी तेयी ते दरबारमांयी निमित्तियाने
 पातानी साये खंडने घेर आव्यो. नक्ति जुक्ति करी तेणे कष्ट
 पडवानुं कारण-निमित्त पुत्रुं. निमिनियो तेना वना पुत्रयी

कष्ट ठे एम जणावी त्यांची गयो. पठी प्रधाने पुरुष प्रमाणे पटारो करावी तेमां खावा पीवानो सर्व सामान पंदर दिवस पोहोंचे तेदखो जरावीने पोताना वडा पुत्रने घोखावी सघडी घीनाथी वाकेफ करी ते पटारामां पेसवानुं कछुं. पुत्र विनीत होवाथी पितानुं वचन प्रमाण करी पटारामां पेगे. प्रधाने ताळां देईने ते पटारो सेवक पासे उपमावी दरवारमां राजापासे जई कीधुं के, महारे माघे आपदा आवी ठे तो संपदाने शुं करुं? आ महारी संपदा आपने त्यां मुकवा आव्यो तुं, ते हुकम करो त्यां मुकुं. राजानी आझाथी प्रधाने ते पटारो अंतेठरमां मुकावी तेनी कुंचीठ राजाने सोंपीने कछुं के, पंदर दिवस पठी उघाडजो. पठी जिनमंदिरे जई तेणे धीतरागना गुणनी स्तुति करवा मांडी. एम नित्यप्रत्ये प्रजुना गुण-प्राप्त करतां पंदर दिवस थया त्यारे अंतेठरमां मुकेला पटारामांथी गेयी अवाज घवाने खीघे पटराणीनी वेणी प्रधानना पुत्रना हाथमां ठे एवो सोर धकोर संजखायो. राजाये ते बात सांजखी तेथी क्रोधारुण नयण करी सेवकने हुकम कयों के, प्रधानने पकडी छावो अने गरदन मारो. राजाना आदेशाथी सेवको प्रधानने घेर गया. त्यां ते नही मसवाथी ठेवट धीतरागने देहेरे जई प्रधानने पकडी राजा पासे खेई गया. राजा उपराठो थई (आहुं जोईने) वेगे. प्रधाने कछुं के—महाराज ! पटारो मंगावो अने ताखु उघाडीने जुओ—तेमां शुं ठे ? राजाए पटारो मंगावीने ताखु उघामी मांहे जोयुं तो तेमां प्रधानना धना पुत्रने दीगे. तेना एक हाथमां वेणीपास अने धीजा हाथमां खड्ग तेमना जोवामां आव्युं. राजा विस्मय घयो. क्रोध चढ्यो हतो ते सम्यो. आ चर्चा आखा नगरमां फेलाई अने आ कौतकरूप कार्य केम वन्युं ? ते बिपे कांई निर्णय करी शक्या नहीं. केटलेक दिवसे त्यां एक झानी आव्या. तेमने ए

વિપે खुलासो पुढतां तेमणे जणाव्युं के—“पाठले जवे प्रधाननी जे स्त्री हती ते मरण पामीने व्यंतरी थई ठे, तेणीए प्रधानने कष्ट देवा माटे ए कयुं हतुं. पण प्रधानना ज्ञान्ये उद्यम करवार्थी कष्ट विलय गयुं (नाश पाम्युं), सुख घयुं. माटे उद्यमने मुख्य जाणवो. ३७

॥ अथ दानविपे ॥

થિર નહિ ધન રાખ્યો તેમ નાખ્યો ન જાણે, ઇણિ પર ધન જોતાં એવ ગત્યા જણાણે॥ઈહ સુગુરૂં સુપાત્રે જેહ દે જક્તિ જાવેં, નિધિ જિમ ધન આગે સાથ તેહીજ આવે ॥ ૩૯ ॥

જાવાર્થ:- ડ્રવ્ય સ્થિરતાપણે ન રહે, રાખવાને અર્થે ઘણા ઉપાય કરે તોપણ ડ્રવ્ય અથિર હોવાથી રહેતું નથી, તેમ ડ્રવ્યને કાંઈનાથી દેવાય નહીં, લક્ષ્મીની ગતિ ત્રણ પ્રકારની છે. દાન, જોગ, કે નાશ. દાન અને જોગ, યતો પુન્યવંતને હોય. એ વે પ્રકાર જો ન હોય તો અંતે નાશ થાય. માટે ઉત્તમ જીવ જે જક્તિજા-વર્થી સદ્ગુરુ અને સુપાત્રને વિપે દાન દેવા વિગેરેમાં પોતાનું ડ્રવ્ય રાખે છે તે આગે કહેતાં પરજવને વિપે નિધાનની પેઠે સાથે આવે છે. ૩૯ (હવે દાનના અધિકારી કોણ કોણ થયા છે તે ઘતાવે છે)-

નલ લલ હરિચંદા જોજ જે જે ગવાણ, પ્રહ સમય સદા તે દાનકેરે પસાણ ॥ ઇમ હૃદય વિમાસી સર્વદા દાન દીજે, ધન સફલ કરીજે જન્મનો લાહુ લીજે ॥ ૪૦ ॥

જાવાર્થ:- નલરાજા, લલિરાજા, હરિશ્ચંદ્રરાજા અને જોજ-રાજા વિગેરે જેની જેની હમેશાં પોષાટતાં સવારમાં સ્તુતિ ગવાય છે, તે દાનગુણનું મહાત્મ્ય છે, માટે એ વાત હૃદયને વિપે વિચા-

* વીજી પ્રતમાં ‘સુગુરૂ’ ને બદલે ‘સુગુણ’ છે.

રીને હમેશાં (યથાશક્તિ) દાન દેવું, અને દાન દેવાવડે ધનને સફલ કરીને મનુષ્યજનનો હાલો લેવો. ૪૦

॥ દાનગુણ ઉપર કર્ણરાજાનો પ્રવંધ ॥

કર્ણરાજા ઘણા દાનેશ્વરી હતા. કોઈ કારણવશાત્ તે ઘંદી-
 खानामां પડ્યા હતા. તે વખત તેમની પાસે કાંઈ પણ ડ્રવ્યાદિ
 નહોતું. ઈવી અવસ્થામાં હોવા ઠતાં દાનગુણનું પારખું જોવા
 માટે એક યાચક સ્તુતિ ઘોલતો ઘોલતો તેમની પાસે ગયો. તે
 સાંજલી કર્ણરાજાએ કહ્યું કે, આ વેલાયે તું શું આંવ્યો ? પરંતુ
 તું નીરાશ જાય તે પણ સારું નહીં ! એમ વિચાર કરી નજીકમાં
 પત્થર પડ્યો હતો તે મંગાવ્યો. યાચકે તે લાવી આપ્યો. તેવડે
 પોતાના દાંતમધ્યે સોનાની રેલ હતી તે યાચકને કાઢી આપી.

॥ અથ શીલવિપે ॥

॥ અશુભ કરમ ગાલે શીલ શોજા દિલાલે, ગુણગણ
 અજુઆલે આપદા સર્વ ટાલે ॥ જસ નર બહુ જીવી
 રૂપ લાવણ્ય દેઈ, પરજવ શિવ હોઈ શીલ પાલે જિકેઈ ૪૧

જાવાર્થ:- શીલ- છોટાં કર્મને ગાલે ઠે, શોજા દેલાડે ઠે,
 ગુણના સમુદાયને અજવાલે ઠે અને સઘલાં સંકટને દૂર કરે ઠે,
 તેમજ બધી જે કોઈ પ્રાણી શીલ પાલે ઠે તે આ જીવનેવિપે જ-
 સવાદી તથા દીર્ઘાયુષી થાય ઠે અને રૂપ લાવણ્યપણું પામેઠે
 તથા પરજવમાં મોક્ષપ્રત્યે પામે ઠે. ૪૧

इए जग जिनदास श्रेष्ठ शीले सुहायो, तिम निरमल
 शीले शील गंगेव गायो ॥ कलि करण नरिंदा ए स्रमा
 ठे जिकोई, परजव शिव पामे शील पाले तिकोई ॥ ४१ ॥

જાવાર્થ:- આ જગતમાં જિનદાસ શેષ સીલગુણે કરી શોજા

પામ્યો, તેમજ નિર્મલ શીલગુણે કરી ગંગેત્ર કહેતાં જીવપિતા-
નું શીલ ઘણાયું, વલી કલિકાલમાં પણ કરણ અને તેના
જેવા વીજા જે કોઈ શીલ પાલનાર થયા છે અને થશે તે પર-
જવે મોક્ષ પામશે. (શીલનો મહિમા મ્હોટો છે, તેથી સંપ્રાપ્ત
સોનીની પરેં આ જવમાં જસ પ્રતિષ્ઠા પામે, વચન પણ પ્રમાણ
થાય. માટે શીલ પાલવું.) ૪૨

॥ શીલ પાલવા ઉપર સુદર્શનશેઠનો દૃષ્ટાંત ॥

સુદર્શન શેઠને અજયા રાણીય તેના ઉપર મોહિત થવાથી
કપટકલા કેલવી પોતાને મહેલે એકાંતમાં તેડાવ્યો. ઘણા હાવ-
જાવસહિત તેનું શીલ લંડવાના ઉપાય કર્યા પરંતુ તે (સુદર્શન
શેઠ) ચલ્યો નહીં. ઠેવડે ઘલાત્કારે પૂરેપુરું કષ્ટ પામવાની બ-
મકી આપીને જોગવિલાસ કરવાનું કહ્યું. સ્યારે પોતે પુરુષાતનમાં
નથી એમ કહી હુટી નીકલ્યો. પણ શીલ લંડન કર્યું નહીં.
સ્યારપઠી કેટલોક સમય ધીત્યાવાદ નગરમાં મહોત્સવ હતો.
લોકનાં ઇંદ શૃંગાર સજી ઉદ્યાનનેવિપે જતા હતા. અજયારાણી
પોતાની સહિ સાથે ગોલમાં બેઠી હતી. તે રસ્તે થઈ સમાન રૂપ-
વાલા ઠ યુવાન થોમી અસ્વારી સહિત જતા તેના જોવામાં
આવ્યા. અજયારાણીય તેમને નહીં ઝંલસતી હોવાથી સહિ-
પ્રત્યે પુઠ્યું કે એ કોના પુત્ર છે ? સહિય કહ્યું કે, એ તો મનોરમા
છીની કુલનેવિપે ઉત્પન્ન થયેલા સુદર્શનશેઠના પુત્ર છે. રાણીય
કહ્યું કે, અરે જુમી ! એ તો પુરુષાતનમાં નથી અને તું એ શું
વોલી ? સહિય કીધું કે, હે વહેન ! એણે તને વંચી (વેતરી) !
લેરેલર એનાજ એ પુત્ર છે. એ વાતમાં તું કાંઈ પણ સંદેહ રાખીશ
નહીં. હું તેમને સારી પેઠે પીઠાનું ટું. રાણી આ વાત સાંજલી
ક્રોધવંત થઈ થકી વિચારવા લાગી કે, એ મને વેતરીને ચાલ્યો
ગયો છે, તો હુંજ લરી ! કે, એને વિપત પાડું અને કાલધર્મ

(मरण) पमामुं. पठी ते जुटी खाटली उपर मस्तकना केश लुटा मुकी पोताने हाथे दीस वलुरी नाखीने चिंतातुर चहेरे आलो-टती पनी. थोमीवारे राजा त्यां आव्या, तेमणे राणीने आमण-डुमणी आलोटती देखीने पुवुं के, आज आम केम सुती तुं ? राणी बोली के, कांई कहेवाय एवुं नथी. राजाए आम्रह करी समसगरा देई पुवुं. त्त्यारे कहुं के, हे स्वामी ! हवे आ नगरमां रहेवाय एवुं नथी. राजा कहे के, एवमुं शुं ठे ? तेनुं कारण तो मने कहे ? जे दुःख घतुं होय ते अगर तने कोईए जुजवी होय तो ते पण कहे ? बात कहा विनां उपाय न धाय, माटे जे होय ते जलदी कहे ? तेनो उपाय करी तहारुं दुःख दूर करुं. पठी राणीए कहुं के, “ महाराज ! आप ज्यारे रयवाडीये पधार्या, त्त्यारे सुदर्शनशेठे महेखमां आवीने महारी शीलनी वानी जांगवाने घणो प्रयत्न कर्यो. घणाज बलात्कारे करीने पण में महारो आचार राख्यो. परंतु ते बखतनी महारी कायाकंपे ठे, अने हवे अहीं रहेवाने पण महारुं मन मानतुं नथी. राजाए ते सांजलीने तुरतज सुदर्शनशेठने पकडी लाववा ध्वंस अर्थात् लश्करी तुकडी मोकली. तेने पकनी लाव्या पटसे पाधरो स्म-शाननेविपे शूलीए चढाववा मोकली दीधो. लोकमण्ये हाहा-कार थयो. शेठने शूलीए चढावतां तेना अखरुं शीलगुणे करी शासननुं रखोपुं करनार शासना देवीए आवीने तेनो महिमा घताववा सारु शूली जांगीने सिंहासन करुं. ते अधरनुं अधर देवतानुं विमान थई रहे तेम रहुं. बली शेठना उपर फूलनी घृष्टी थई. देवतानी आकाशनेविपे वाणी थई के, शुद्ध शीलना धरणहार सुदर्शनशेठने आवो उपजव्य कस्यो ठे, तेने हुं शिक्षा देईश. आकाशमां यतो आवो घोष सांजलीने राजा सहित नगरना सोको जयज्रांत थया थका तेनी पासे आवी

વિનયસહિત પગે છાગીને તેને હાથી ઉપર વેસાડી વાજતે-
ગાજતે મ્હોટે મંડાણે નગરમાં લેઈ આવ્યા. તેના ગુણગ્રામ કરવા
છામ્યા. માટે શીલનો પ્રજાવ વર્ણવી ન શકાય તેવો છે. એના
ગુણનો પાર નથી. માટે શુરૂ શીલ પાલયું. ૪૨

॥ શીલગુણ ઉપર ગાંગેયનો ટુંક હેવાલ ॥

શાંતનુરાજાની ગંગા નામની રાણીની કુદ્દીનેયિષે હતપત્ત
પયેલા ગાંગેયકુમારે પોતાના પિતાની ઇચ્છા પૂર્ણ કરવા માટે
માઝી પાસે માગણી કરી કન્યા આપવાનું કહ્યું. માઝીએ તેને
રાગ્ય કરવાયોગ્ય પાટયી કુમર તે પોતે હોવાનું કારણ જણાવી
માગણીનો અનાદર કયો, ગાંગેયે રાજ્ય ન લેવું અને પોતાને પ્ર-
જા પણ ન ધાય તેટલામાટે બ્રહ્મચર્ય પાલવાનું પણ, પણ લીધું.
પિતાનો મનોરથ પૂર્ણ કયો. પોતે જીવ્મકર્મ કર્યું તેથી લોકમાં
“જીવ્મપિતા” કહેવાયા. પાલપણથી બ્રહ્મચર્ય પાલનાર પ
અતુલ્ય ઘણી પાંચવ કૌરવના શુરૂમાં ધાયલ થયા પછી દીક્ષા
અંગીકાર કરી દેવગતિ પામ્યા છે. માટે શીલવ્રત પાલયું કે જેથી
મનકામના સિરૂ થતાં ઉવટ મોહસુલ મલયાને મુરકેલ
પડતું નથી. ૪૨

॥ અથ તપત્રિષે ॥

તરણિ કિરણથી જ્યું સર્વ અંધાર જાણ, તપકરિ ત-
પથી ત્યું હઃલ તે દૂર થાણ ॥ વલિ મલિન થયું જે
કર્મચંડાલ નીરે, નિમ તનુ તે પલાલે તે તપસ્વર્ણ નીરે ૪૩

ત્રાવાયઃ—જેમ મૂર્યના કિરણથી અંધકાર નાશ પામે અને ઉઘોત
ધાય, તેમ જ તપથી જે હુઃમ્વ હોય તે નાશ પામે, ઘણી કર્મરૂપીયા
અંધાશ્રની પરે મેઝાં થયાં જે કર્મ, તેને પલાલવાને, સોનાવાળી
જેન કાવાને પગાલવાને છે ઘટલે જામળ્યે સોનુ નાખીને અયોસો

नाखवाची जेम कायानी आजडठेट टखेठे तेम तपरुपी सोनावाणी-
थी अर्घात् तप करवाची कर्मनुं अपवित्राईपणुं मटे ठे माटे तप करवो.

तपविण नवि घाए नाश इःकर्म केरो, तपविण न टखे
ते जन्म संसार फेरो ॥ तप बल लहि लब्धी गौतमे
नंदिखेणे, तप बल वपु कीधुं विण्णु वैक्रीय जेणे ॥४४॥

प्राचार्यः—तप विना माठां कर्मनो नाश न घाय, तप विना जे
जन्म जरा मरण तेनो फेरो न मटे, तपना प्रजावर्धी गौतमस्वामी
तथा नंदीखेण मुनिने खब्धी उपनी, अने विण्णुकुमारे तपना
प्रजावर्धी वैक्रीय (साख जोजननुं) रूप कर्युं. ४४

॥ तपना प्रजावे खब्धी उपार्जन करनार गौतमस्वामीनो प्रबंध ॥

श्री महावीरस्वामी जगवाने एक बखत देशना समये कहुं
जे—पोतानी लव्हियें करी अष्टापद तीर्थें जे जात्रा करे ते सिद्धिने
पामे. ते बखत श्री गौतमस्वामी, जगवंतनी आज्ञा खेई जात्रा करवा
माटे गया. ज्यारे अष्टापद पर्वतनी नजीक आब्या त्यारे त्यां आगल
पडाव नाखी रद्देखा पंदरसें ग्रण तापस तेमने जोइ मांडोमांडे
विचार करवा लाग्या के तप करवाची आपणुं शरीर कुश धयेळुं
ठे तोपण आपणे आ अष्टापद पर्वत उपर चढीने जात्रा करी
शकता नथी, तो आ हाथी जेवी कायावाला शी रीते चढी
शकशे ? गौतमस्वामी सूर्यना किरण अवलंबीने चढ्या. ते जोई
तापसे धार्युं के, खरेखर लव्हिवंत जणाय ठे, माटे ए ज्यारे उत-
रीने हेरा आवशे त्यारे आपणे तेना चेला धईशुं तो आपणुं
काम घशे. गौतमस्वामीए, जरत महाराजाए जरावेखा सुवर्णना
चतारि अष्ट दश दोय ए अनुक्रमे धीराजमान करेखा चोवीसे
तीर्थकरना बिंवने जुहारी—दर्शन करीने प्रावस्तव चैत्यवंदन कर्युं.
जगचिंतामणीनी आखी खुति करीने पठी प्रासादनी बाहिर

आवीने वेठा. एवामां वयरस्वामीनो जीव जे तिर्यकजृजक देवता
 हतो ते त्यां आव्यो. तेने प्रतिबोध पमाडीने गौतमस्वामी नीचे
 आव्या. सधला तापसो आवीने तेमने पगे लाग्या. पठी ते
 तापसोने साये खेई चाह्या जाय ठे एवामां मार्गनेत्रिपे एक गाम
 आव्युं. त्यां आगल गौतमस्वामीये तापसोने पुत्र्युं के, तमारे
 जोजन करवानी शी इछा ठे ? तेउए कछुं के, स्वामी ! पंचामृत
 जोजननी इछा ठे. ते तापसनी इछा जाणीने पोते बोहोरावा
 गया. ए वखते ए गाममां एक गृहस्थने घेर खीर नीपजावेडी
 हती, तेनेज घेर आव्या. गृहस्थे पण जाव सहित खीर बोहोरावी.
 पडघो जरीने खीर लाव्या. तापस विचार करया लाग्या के,
 आटला एक पन्धे तो सोने कपाळे चांदलो करशे तोए पण
 पुरो नहीं थाय ! तो आपणी झूख केम जागशे ? गौतमस्वामीये
 कछुं के, हे महानुजावो ! कोगला करो. पठी ग्रपणी पाणीवे
 सर्पने कोगला कराव्या. त्यापठी पारणाने अर्थे बेसवानुं कहे.
 घायी पांचसेंएक पांचसेंएकनी ग्रण पंक्तिउं करी वेठा. गौतमस्वा-
 मीये “अखीणमाणसीलधी ” ए मंत्र जणी खीरना पडघाम
 अंगुठो मुकी सर्पने खीर प्रीसवा मांडी. सर्वे तापसोए आहार
 करवा मांड्यो. लब्धिना प्रजावयी सर्पने खीर पूरी पकी. सारी
 पेठे पारणां कर्या. बली पुत्र्युं के, काई जोईये ठे ? सोए ना पाडी
 पटले अंगुठो काढी खीधो. पठी जेटखी खीर रही हती तेद-
 खीनुं पोते पारणुं कथुं. आहार करतां शुज जावना जावतां
 यकां एक पंक्तिमां वेठेला पांचसे ने एक तापसने केवलज्ञान
 उपन्युं. त्यांयी वखी आगल चाखतां तापसे पुत्र्युं के, स्वामी !
 तमे कयां पधारशो ? गौतमस्वामीये कछुं के, अमारा गुरु पासे
 जईशुं. तापस कहे के, स्वामी ! तमारा ते गुरु केवा ठे ? ते व-
 खते गौतमस्वामीये पोताना जेवा गुरुना गुण सचामांहे ठे तेवा.

ज तेमना भों आंगल कहेवा मांड्या. अशोक वृक्ष आठ महा-
 प्रातिहारज तद्रूप जे बाह्यसंस्कीर्णत ठे, चली देवता सेवामां
 हाजरना हाजर ठे, अणहुते पण कोडिगमे देव सेवा करे ठे,
 ग्रण भुवनना नायक ठे, चामर ठत्र सिंहासनादिके बिराजीत
 ठे. एवा वर्षव सांजलतां वांत पांचसें ने एक तापसने केवल-
 ज्ञान उपन्युं. स्थारपठी आंगल जतां समोवसरण दीतुं. ते व-
 खते तापसे पुण्युं के, स्वामी ! आ शुं ठे ? गौतमस्वामीए कहुं
 के, एतो अमारा गुरुनुं समोवसरण ठे. ते सांजलीने बाकी र-
 हेला पांचसें ने एक तापसने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. एवी रीते
 सर्वे तापसो केवली थया. पठी गौतमस्वामी कहे के, जे रीते
 हुं गुरुने बांडुं तेज प्रमाणे तमे पण बांदजो. तापसोए कहुं के,
 बारु स्वामी ! परंतु तेमणे पोताने केवलज्ञान उत्पन्न थयानुं
 जणाव्युं नहीं. हवे प्रभुना समोवसरणमां गया त्यारे गौतम-
 स्वामीये प्रभुने प्रदक्षिणा देई बांयां अने पाठल जोयुं तो एक
 पण तापसने दीगो नहीं. पठी केवलीनी संप्रदायमां तेमने बे.
 ठेला जोई कहेवा छाग्या के, हे महानुभाव ! तमने में नहोतुं
 कहुं ? जे हुं बांडुं तेम तमे पण प्रभुने बांदजो ! तमे त्यां केम
 जई वेठा ? ते वखते जगवंते कहुं के, हे गोतम ! केवलीनी
 आशातना न करो. ए सघला केवली ठे. त्यारे गौतमस्वामीये
 जगवंतने पुण्युं के मने केवलज्ञान उपजशे के नहीं ? प्रभुए
 जणाव्युं के तने ठेडे (थोमी उम्मार बाकी रहेतां) उपजशे, ए-
 टसे तुं अने हुं वरोवर चईशुं. ते सांजलीने गौतमस्वामी हर्ष-
 वंत थया. आ कथामां सार ए ग्रहण करवानो ठे के, गौतमस्वामीने
 तपस्या करवाधी घणी खडिघड उपजी अने तेवडे मनमानी जात्रा
 करी शक्या. तथा तापसोने जमाढ्या शक्या. माटे तप करवो के
 जेधी खडिघ उपजे अने माठां कर्म पण शुटे. ४४

॥ तपना प्रजाव उपर वीजो नंदीखेण मुनिनो प्रबंध ॥

राजगृही नगरीमां श्रेणिक राजाने नंदीखेण नामे पुत्र हतो. तेने पाली पोपी म्होटो करी यौवनावस्या आवतां पांचसो कन्याउं साथे पाणिग्रहण कराव्युं हतुं. एक वखत राजगृही नगरीना उद्यानने विपे वीरप्रभु आवी समोसर्पा. तेमनुं आगमन सांजली श्रेणिकराजा सपरिवार वांदवा आब्या. वांदीने देशना सांजलवा वेठा, तेमां नंदीखेण प्रतिबोध पाम्या. घेर आवीने नंदीखेणे मावित्र पासे दीक्षा खेवानी आह्वा मागी. मावित्रे घरमां राखवा माटे घणा दृष्टांत कही समजाव्यो, पण तेमनुं कहेण नहीं मानतां उपरवट थई तेणे वीर प्रभु पासे आवीने धारित्र आपवानी विनती करी. ते वखते आकाशे वाणी थई के, हजी एने जोगनो उदय ठे. जगधंते पण एमज कयुं. ते नहीं मानतां तेणे विचार्युं जे मुजने जोगकर्म शुं करशे ? ठता जोगने ठांशुं तुं, तो ए शुं करनार ठे ? एम धारीने उजमाख थई तेणे प्रभु पासे दीक्षा लीधी. पठी अरसविरस खुखो सुको आहार सेवा लाग्यो थने तप पण विशेष करवा मांड्यो. तेम ठतां काम प्रदीप्त थतो गयो. तेथी तेमणे (नंदीखेणे) जंपापात करवा मांड्यो, त्यारे देवताए तेनुं निवारण कयुं. जंपापात करवा दीधो नहीं. ठेवट म्होटी म्होटी तपस्या करतां शरीर महा रांकवुं (शुष्क) थयुं. एकदा प्रस्तावे राजगृही नगरीमां निहायें अणजाणतां गणिकाने घेर जई चढ्या. त्यां धर्मखान देई ठता रक्षा. गणीका कहे पधारो, थहीं रांकडीया शरीरयंत तुमयी शो उधारु ? थहीं तो थयेंनोज खान जोईये ! एवुं तेनुं वचन सांजली मनमां थमख (थदंकार) आणी त्यां आगल पडेसुं दाननुं तरणुं खेईने ते मुनि घोस्या के— “ महारा तपनी शक्तिनो प्रगाथ होय तो सोनईयानो दगखो थजो—” थाम

कहेतां तत्काल तेमना शरीरप्रमाणे उंचो साडा वार क्रोड सोनईयानो ढगलो घयो. पूर्वे (प्रथम) गणीकाए वचन कहां सीसा, पठी मुनिये करी देखाव्या पीसा. ते देखीने गणीका चमत्कार पामी. मुनित्यांथी पाठा बलवा लाग्या एटले ऊट जईने गणीका आडी उजी रही अने ठेडो पकडीने बोली के—अरे स्वामी ! अम अबला उपर रीस धरीने केम जाउं ठो ? तमारे जबुं होय तो तमारो ए माल देई जाउं, के अम साथे रही जोगवो. एहवे (तेवेसा) आकाशे वाणी घई जे— तमारे एनीज साथे वार वर्षे जोगनो उदय ठे ते नहीं मिटे ! एवं सांजली नंदी-खेण उंचो मुहपत्ति उंचे बलगामीने त्यां (वेश्याना घरमां) रखा. परंतु आत्मानेविषे शुद्ध दर्शन खरेखरुं ठे. अन्त्यंतरना गुण निर्मल ठे. जेनी शुद्ध दशा ठे ते ए घासकारण निमीत्तकारण अनुजव्या बिना आत्माने निर्मल न घाय (न करी शके) एवी जाबदिशा आणीने नंदीखेणे प्रतिज्ञा करी के, नित्य नित्य दश प्राणीने प्रति-घोध पमाडवा. एवी रीते वार वर्षसुधी गणीकाना घरमां तेनी साथे जोग जोगवता रखा ठतां प्रतिज्ञा प्रमाणे बेतालास हजा-रने प्रतिघोध देई प्रभु तथा धिबीर पासे मोकली दीक्षा लेव-रावी. एम करतां धारे वर्षे जोगकर्म पूरां थयां त्यारे नव जणने प्रतिघोघ्या घाद दशमो एक सोनी मस्यो. ते कहे के, तमे सर्वने प्रतिघोध थो ठो अने पोते तो कामक्रीडा करो ठो ! तमे केम प्रतिघोध पामता नथी ? तेवा समयनेविषे रसोई तैयार थयेली होवार्थी गणीका वाट जोई रही हती के हमणां आवरो. एम वाट जोतां जोतां घणी वार घई तेथी रसोई टाढी घई गई. एटले गणीका तेमनी पासे आवी अने जोजनाथे पधारवानी बिनती करी. नंदीखेणे कहुं के, आवीये ठीये ! गणीका पाठी गई. नवी रसोई तैयार करी. जमवाने काजे आकली घती गणीकाए

वेत्रण वखत माणसने तेडवा सारु मोकळ्या तो पण ते आव्या नही त्यारे वली पोते आवीने कहुं जे—स्वामी उठो. मुजने चूख घणी लागी ठे. असुर घणुं थयुं ठे. नंदीखेणे कहुं के— आ दशमो प्रतिबोध पाम्यो नथी माटे केम उठाय? गणीकाये कां-ईक आक्रोश अने कांईक शांत गुण एटले मध्यस्थ वचने करी कहुं जे— ए कामी पुरुष न समज्यो तो चाट्युं ! हवे एने ठे-काणे तुमेज दशमा, एमज करी जाणज्यो; माटे उठो, जोजन करीये. एवुं वचन सांजलतां तुरतज ते उठ्या अने साप जेम कांचलीने तजे तेम वेश्याने तजीदेई उघो मुद्दपत्ति लेई वीर-प्रजुनी पासे आवीने फरी चारित्र्य लीधुं. आत्मार्थ साध्यो. अहीं कहेवानुं तात्पर्य एटलुं ठे जे— एक तृण मात्र ताणवाथी सोन-ईयानो ढगळो थयो ते तपनुं महात्म्य जाणवुं. माटे आदर सहित तपश्चर्या करवी.

॥ तपना प्रजावे लाख जोजननुं रूप करनार विष्णुकुमारनी कथा ॥

उजेणी नगरीमां धर्म नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने नमुंचि नामे मिथ्यादृष्टि प्रधान हतो. एकदा प्रस्तावे सुवृताचार्य पांचसें मुनीना परिवारे उजेणी नगरीए पधार्या. सर्व नगरीना लोकसहित राजा तेमने वांदवा गयो. नमुंचि पण त्यां आव्यो. उद्धतपणे तेणे गुरुने पोतानी साथे वाद करवानुं कहुं. वादमां एक छुल्लके तेने जीती लीधो. ते वखते शासन देवताए तेने थंजाव्यो. प्रजाते लोको तेने देखीने निज्रंठवा लाग्या. एटले खज्जा पामी त्यांथी नीकलीने ते हस्तीनागपुरे गयो. त्यां पद्मोत्तर राजा राज्य करे ठे. तेने एक ज्वाला नामे समकित्ती अने बीजी खझी नामे मिथ्यात्वी, एम वे राणीउं हती. ज्वाला राणीने विष्णुकुमार अने महापद्मकुमार नामना वे पुत्र हता. एक वखत ज्वालादेवीए जिननो. रथ अने खझीदेवीये ब्रह्मानो रथ कराव्यो.

ते वझेना रथ गाममां फेरवतां सामा सामी मळ्या ल्यारे तेमने मांढोमांढे विवाद घयो. पठी राजाये जे दीशार्थी रथ लाव्या हता ते ज दीशाए पाठा वाढ्या. ते देखीने महापद्मकुमार रीसाईने परदेश चाल्यो गयो. देश विदेश फरतां घणी राजरुद्धि मेलवी ठेवटे चक्रवर्त्तिपणुं पामी ते पाठो पोतानी नगरीये आव्यो. न-मुंचि पण हस्तीनागपुरमां आव्या पठी त्यां केटलोक बखत रही परदेश गयो हतो, ते फरतो फरतो फरी त्यां आवीने महापद्म-कुमारने मळ्यो. तेणे नमुंचिने पोतानो प्रधान वनाव्यो. पद्मोत्तर राजाये विष्णुकुमारसहित राज्य ठांडीने सुवृताचार्य समीपे चारित्र्य थंगीकार कर्युं. महापद्मचक्रवर्त्तिए पोतानी मातानो, जे रथ फेरववानो मनोरथ हतो ते पूर्ण कयों. विष्णुकुमार मुनी घणी त-पस्या करवा लाग्या. आकरा तपने प्रजावे ते मेरुपर्यंत उपर जई कायोत्सर्गें रहेताहता. एम तप करतां ठ हजार वर्ष थयां. ए-हवे एकदा सुवृताचार्य साधुना परिवार सहित हस्तीनागपुरे चो-मासु रहेवा माटे आव्या. ते सांजलीने नमुंचिये विचार्युं जे-एणे (सुवृताचार्ये)मने ब्रह्म कयों हतो माटे एने हणुं. पठी तेणे चक्रव-र्त्ती पासो पूर्वे तेने आपेलो वर जंमारे राख्यो हतो तेनी याचना करी. चक्रवर्त्तीए ते वर पूर्ण करवानुं कहेतां नमुंचिए ग्रण दीवसनुं राज्य माग्युं. ते राज्य देई राजा मोहोले गयो. नमुंचि राजा थयो. एटले शेर शाहुकारादि प्रजावर्ग तेमज सर्व दर्शनी (धीजा यथा धर्मा-चार्यो) तेमने मलवा आव्या, पण सुवृताचार्य आव्या नही. राजाए कहेवराव्युं के, “ तमे अमने मलवा न आव्या माटे ग्रण दीवसमां अमारी सर्व पृथ्वी मुकीने चाल्याजज्यो. महारा राज्यनी हदमां रदेशो तो तमने मारीश. ” एवुं सांजलीने आचार्ये सं-घने मुखे कहेवराव्युं जे-“ साधु मलवा न आवे, अने साधुथी चोमासामां न जवाय. ” परंतु कोईनुं वचन तेणे (नमुंचिए)

માન્યું નહીં. પઠી આચાર્યમહારાજે વિષ્ણુકુમારને મેરુપર્વત ઉપરથી તેમણે આવીને ગુરુને વાંચ્યા. ગુરુએ નમુંચિની વાત કહી સંજલાવી. વિષ્ણુકુમારે મહાપદ્મ પાસે જઈને કહ્યું જે, આ સાધુને ઉપસર્ગ કેમ કરો ઠો ? તેણે કીધું કે, હું વચનનો ઘાંધ્યો છું. પઠી નમુંચિ પાસે જઈને તેને ઘણો ઘણો સમજાવ્યો પણ તે ન સમજ્યો અર્થાત્ પોતાનો હુકમ નહીં ફેરવતાં સાધુને ત્યાંથી ચાલ્યા નહીં જશે તો મારી નાશવામાં આવશે એમ જ્યારે આગ્રહપૂર્વક કહ્યું ત્યારે વિષ્ણુકુમારે કહ્યું કે, " કાંઈ પણ રહેવાને જૂમી દે છે ? તેવારે ત્રણ પગલાં જૂમી દીધી. વિષ્ણુકુમારે તપની શક્તિવહે લાસ જોજનનું રૂપ કરીને એક પગ પૂર્વે અને એક પગ પશ્ચિમે મુકીને નમુંચિપ્રત્યે કહ્યું જે—હે નમુંચિ ! ત્રીજા પગની અર્થાત્ ત્રીજું પગલું મુકવાને જમીન આપ ? નહીંતર તું સુઈ રહે. નમુંચિ વીજી કાંઈ જમીન નહીં હોવાથી નાઈસાજે સુતો પટલે તેની પીઠ ઉપર ત્રીજો પગ મુક્યો જેથી તે પૃથ્વીમાં પેસી ગયો. પરીતે વિષ્ણુકુમારે સર્વ ઉપસર્ગ સમાવ્યો. તપના પ્રજાવથી લઘિ પામ્યા તેથી લાસ જોજનનું રૂપ કરી શક્યા અને સાધુનો ઉપસર્ગ ટાલ્યો, માટે તપ મ્હોટો છે. તપથી ઘણા તથ્યા છે અને તરશે માટે તપ કરવો એ ઘણુંજ ઉત્તમ છે.

॥ અથ જાવનાવિપે ॥

મનવિણ મિલવો જ્યું ચાવવો દંતહીણે, ગુરુવિણ જાણવો જ્યું જીમવો જ્યું અલૂણે ॥ જસવિણ વહુ જીવી જીવ તે જ્યું ન સોદે, તિમ ધરમ ન સોદે જાવના જો ન હોદે ॥૪૫॥

જાવાર્થ:—જેની સાથે મન જાંગ્યું તેની સાથે મલ્યા તે શા કામનું ? કાંઈ કામનું નહીં. વહી દાંત તો પરી ગયા અને ચાવવાનો સ્વાદ કરવા જાય તે પણ નકામું જાણવું, ગુરુ વિનાનું

જે જ્ઞાન જાણવું તે પણ નકામું જાણવું, વલી મીઠા વગરનું જો-
જન જમતાં સ્વાદ ન પામીયે, તેમ જાવ વિના જે ક્રિયા અનુષ્ઠાન
કરવું, તે પણ નિષ્ફલ જાણવું. તેનું ફલ મળે નહીં. વલી જસ
(કીર્તિ) વગર વહુ જીવનારો માણસ જેમ શોજા ન પામે તેમ જાવ
વિનાનો જે ધર્મ કરવો તે પણ ન શોજે. માટે જાવના જે ઠાલી
જાવવી તે સર્વથા પ્રકારે કાંઈપણ કામ નાવે. ઇટલા સારુ શુદ્ધ
જાવના સહિતજ ધર્મ કહ્યો છે.

જરત નૃપ ઈલાચી જીરણશ્રેષ્ઠિ જાવે, વલી વલકલ ચીરી
કેવલ જ્ઞાન પાવે ॥ વલજદ હરિણો પંચમે સ્વર્ગ જાયે,
ઈહજ ગુણ પસાયે તાસ નિસ્તાર યાવે ॥ ૪૫ ॥

જાવાર્થ:-જાવે કરીને અર્થાત્ જાવના જાવતાં જરત ચક્રવર્તી
તથા ઈલાચી કુમાર કેવલજ્ઞાન પામ્યા તથા જીરણશ્રેષ્ઠ દેવ-
લોકનાં સુલ પામ્યા, વલી વલકલચીરી પણ કેવલ જ્ઞાન પામ્યા
અને વલજદમુની તથા હરણ પાંચમે દેવલોકે દેવપણે ઉત્પન્ન
થયા. અને ઇજ ગુણ વડે અર્થાત્ જાવના જાવવાથી તેમનો
નિસ્તાર થયો અને ઘશે અર્થાત્ મોક્ષ મળ્યા અને જશે.

॥ જાવના જાવવા ઉપર જરત ચક્રવર્તીનો પ્રબંધ ॥

જરત ચક્રવર્તી ઠ લંકા પૃથ્વી સાર્થી દિગ્વિજય કરીને ઘેર
આંબીને રાજ્યસીસા જોગવતા ઘકા એકદા આરીસાજીવન (કા-
વના મેહેસમાં) વેઠા હતા. તે વસતે માત્ર તેમના દાઘની એક
અનામિકા (ટચલી) આંગસીમાં આજરણ (વીંટી) નહીં પ-
હેરેલું દોવાથી તે દેહીને વિચારવા સામ્યા જે આ આંગસી સિવાય
વધું શરીર શોજાયમાન સાગેઠે, તેનું કારણ તેમાં આજરણ પહેરેલું
નથી એજ જણાય છે. તથાપિ આજૂપણ વિના તમામ કાયા કેવી
દેસાય છે એ જોવું જોઈયે! એમ વિચારી અંગ ઉપરનાં સઘણાં

आचूषण उतार्या, तो शरीरनी शोचा तदन जोवामां आवी नही, अर्थात् आचूषण विनानुं शंग सारुं देखायुं नही. ते वखत ए अनित्य जावनामां चढ्या, रूपक श्रेणी मांकी घाती कर्म खपावीने केवल ज्ञान पाम्या. एटखे शासन देवताये साधुनो वेश आप्यो. त्यांची विहार कयां त्यारे तेमनी साये दस हजार मुगटबंध राजा नीकड्या. घणा दीवस पृथ्वी पावन करी, घणा जीवने प्रतिबोध पमानी अष्टापद तीर्थनेत्रिये अघातीयां कर्म खपावीने अनंतचतुष्टय थया अर्थात् जरत चक्रवर्ती मोक्षप्रत्ये पाम्या. ए अनित्य जावनानुं फल जाणवुं.

॥ जावना जावया उपर बीजो एसाचीकुमारनो प्रबंध ॥

एसावर्धनपुर नामना नगरनेत्रिये ईच्य नामे व्यवहारियानो पुत्र एसाचीकुमार नामनो हतो. अनुक्रमे म्होटो यतां ए एसाचीकुमार घोडोतेर कलामां प्रवीण थयो. मातापिताने ते अति वादाखो हतो. एकदा ए नगरमां नाटकीया आढ्या. तेनी पुत्रीप्रत्ये जाईने एसाचीकुमार व्यामोह पाम्यो. तेणे नाटकीयाने कशुं जे— तहारी पुत्री मने परणाव. नाटकीयो कहे के, अमारी न्यातिविना पाणीग्रहण न करीये अर्थात् न्याति सिवाय बीजाने अमे कन्या आपता नथी. पत्री नाटकीयाने धननी घणी खावच दीधी त्यारे ठेवटे तेणे कशुं के, “परणवुं होय तो अमारा जेजा आवो, अमारी (नाचवानी) कसा शीखो अने कोदक राजाने रीऊवी धन खावो, तो तमने कन्या परणवीये.” पत्री एसाचीकुमार पोटाना मातापिताने कशुं जे— हुं तो ए नाटकीयामां रद्दीश अने एनो वेश आदरीश. माटे मने आह्वा आपो, के जेथी हुं तेनी पुत्री परणुं. मातापिताये कशुं के, हे पुत्र ! एनाथी पण अधिक मरूपयंत कन्या तने परणावीशुं. पण एसाचीकुमार तेमनुं कहेवुं न मान्युं अने

नाटकीया साधे चाखी नीकझो. तेमना जेगो रही नाचवानी स-
धें कला शीख्यो. पठी ते नाचवामाटे जवा लाग्यो. एम करतां करतां
एक बखत बेनातट नगरनेविषे तेढ गया. त्यांना राजाने मढ्या.
राजाए नाटक करवानी आझा आपी. राजासहित सर्व पुरजन
जोवा आख्या. एसाचीकुमारे वांस रोपीने नाटक करवा
मांड्यो. नाटकणी ढोल बगाववा लागी. राजा तेनी खूबसुरती
जोई मोह पामी मनसाथे विचारवा लाग्यो के, जो आ नाट-
कीयो वांस उपरथी पढे अने मरण पामे तो हुं ए नाटकणीने
परणं. दुरध्यानमां राजा कृष्णसेश्याना घरमां पढ्यो. एसाची-
कुमारे वांस उपर अधर नाची सर्व लोकनां मन रीऊव्यां. सर्व
खुस्ती थया अने हर्षे पाम्या थका कहेवा लाग्या के, घणांए
नाटक जोयां, पण आ नाटकना समान पृथ्वीमां वीजो आपणे
दीगो नथी. एसाचीकुमारे नाटक करी वांस उपरथी हेठे
उतरी राजाने मुजरो कयां. त्वारे राजाए कलुं जे- हजी उजो
शुं थई रसो ठे ? घणी वेसा थाय ठे, अमे खोटी थईये ठीये,
वांस उपर केम चढतो नथी ? तेवारे वली ढीगां ढीगांग, एम
ढोल बाझो, अने जे वीजा राजाउंए दान आपेजां हतां तेमनां
गुणानुवाद गातां ते वीजी वार वंशाग्रे चढ्यो. लोक सर्व आश्चर्य
पाम्या. पण राजा तो, ए क्यारे पडीने मरण पामे, एवीज राह
जोई वेगो हतो. वली वीजी वार वांस उपरथी उतरीने राजाने
मुजरो करी सन्मुख उजो रसो. त्वारे पण राजाए तेहज जवाव
दीधो. तेथी एसाचीकुमारादि नाटकणी प्रमुख सर्व लोक
चमक्या अने मनमां विचारवा लाग्या के, राजानी यानत व-
गडी दीसे ठे. वली राजाना आदेशे ते वीजी वार वांस उपर
चढ्यो. ते बखत नाटकणी पोताना मनसाथे विचार करवा
लागी के, जूढ तो खरा ! ए राजा साहुकार बख्तावर कहेवाय

ઠે, તેમ ઠતાં તેની ધારણા સ્વોટી માલમ પડે ઠે. મહારો સ્વામી મહારે માટે ઇટલું વધું દુઃખ સહે ઠે માટે પરમેશ્વર કરે ને એ મહારા જતારની આશા પૂરી પડે તો ઘણું સારું ! એવામાં વાંસ ઉપર ચઢ્યા થકા એલાચીકુમારની નજર નગર મધ્યે એક દયવ-હારીયાના ઘરમાં તેની સ્ત્રી સિંહકેસરીયા મોદકનો થાલ જરી સાધુને બોહોરાવતી હતી તેના ઉપર પડી. ઘણો આગ્રહ કરીને તે સ્ત્રી સાધુને મોદક લેવાનું કહેતી હતી. પણ સાધુ તે બોહો-રતા નથી. એણે જોઈને એલાચીકુમાર અનિત્ય જાવનાયે ચઢ્યો. તે જાવના જાવતાં જાવતાં ધાતિકર્મનો ફાપ કરી તે કેવલજ્ઞાન પામ્યા. દેવતાએ તેનો ઉઠવ કર્યો. રાજા ઊઠીને પગે લાગ્યો. નાટકણીયે ચારિત્ર લીધું. એલાચીકુમાર મોઢે ગયા. માટે શુજ જાવ પ્રગટ થાય તો જાવનામાંજ લાજ ઘણો જાણવો. જાવ રુનો ઠે, મુખ્ય જાવના વિના કાંઈ ઉચ્ચાર ન થાય. એ એલાચી-કુમારનો સંબંધ સંકેપમાત્ર કહ્યો. આગલ તો ઘણો સંબંધ ઠે તે વીજા ગ્રંથોથી જાણી લેવો.

॥ જાવના જાવવા ઉપર ત્રીજો જીરણશેઠનો પ્રવંધ ॥

શ્વેતાંવિકા નગરીનેવિષે ઠગસ્યાવસ્થાયે શ્રી મહાવીર સ્વામી ચોમાસી તપે રહ્યા હતા. ત્યાં જીરણશેઠ નિત્ય નિત્ય સવારે જાને પ્રજુજીને વાંદીને વિનતી કરતો હતો કે, સ્વામી ! મહારે ઘેર પધારો, જાત પાણીનો લાજ દેજ્યોજી. પ્રજુજી પ્રત્યુત્તર દેતા નહોતા, તેથી ઉપવાસ હશે એમ ધારી જીરણશેઠ પોતાને ઘેર જતો. ચોમાસી તપ પૂર્ણ થતાં પારણાને દિવસે જ્યારે શેઠે જગ-વંતને વાંદીને વિનતી કરી ત્યારે વર્તમાન જોગ કહેવાથી તે આજ તો નક્કી થાવશે એમ ધારીને ઘેર ગયો. પઠી પોતાના ઘરની સ્વડકીએ ઊત્તો રહી વાટ જોવા લાગ્યો, જે હમણાં પ્રજુજી પધારશે. એમ ઊત્તો ઊત્તો જાવના જાવે ઠે. નિરમોહી પ્રજુજી

तो अजिनव शैवने घेर गया, के जेने धर्म उपर तेवी रुची नहोती. तेणे जीखारी जाणीने घोराने वास्ते निपजावेला अड-दना वाकला प्रजुजीने अपाव्या. ते प्रजुजीये वोहोर्या, एटसे आकाशे देवहुंजिनो शब्द घयो. जीरणशेठे ते सांजव्यो अने जाणवामां आव्युं के, प्रजुजीए अजिनव शैवने घेर पारणुं कर्युं. ते वखत जावनी वृद्धि हती ते खंभाणी. पूर्वे प्रजुनी घाट जोई जावना जावतां धारमा देवलोका सुधी कृपक श्रेणीये चढ्या हता. एवुं जो अंतर्मुहुत्त ध्यान अर्थात् जावनायोमो समय वधारे रही होत तो मोक्ष पामत. परंतु देवहुंजि सांजलीने ते जावना तुटीगई तेथी जावनी वृद्धिनो बंध पढ्या मुजव जीरणशेठ धारमे देवलोका गया. माटे जावना ए सर्वेथी प्रधान एटसे म्होटी ठे.

॥ जावना जावना उपर चोयो वलकसचीरीनो प्रबंध ॥

पोतनपुर नगरमां प्रसन्नचंद्र राजा राज्य करतो हुतो. तेनो काई घोडेत्वार घई क्रीडा करवामाटे उद्यानमां जतां आडे मार्गे चढी जवाची वनमां घणोज झुर नीकली गयो. ते घेर न आव्यो तेथी राजाये तेनी घणी शोध करावी पण काई जाल मली नही. राज्यकुमार जतां जतां तापसने आश्रमे गयो. ए तापसने आ कुमारना पिता साथे संसारी अवस्थामां संबंधपणुं हतुं तेथी तेणे घणां वानां करी तेने (राज्यकुमारने) पोतानी पास्ते राख्यो. एनुं नाम वलकसचीरी पड्युं. एक वखत ते तापसना आश्रममां येठो घको सेहेजे सेहेजे तापसना वासण जोतो हुतो. ते जोतां जोतां धर्मक्रियाना उपकरण तेना दीवामां आव्यां. पठी पूजवुं अने प्रमार्जवुं एवुं करतां देखी मनमां ईहापो करतां तेने जातिलरण ज्ञान घयुं. एटसे तेणे पोताना पाठप्रा जवनुं स्वरूप-दीतुं. तेथी पाठसे जवे साधुपणुं पाव्युं हतुं एम तेना समजवामां आव्युं. हवे ते शुभ जावना जावतां कृपक-

श्रेणीये चढ्या. तेना प्रजावथी केवल ज्ञान उपन्युं अने मोक्ष गया. माटे धर्मेनी जावना जाववी ए श्रेष्ठ ठे.

॥ जावना उपर पांचमो वलजड, हरण अने रथकारनो प्रबंध ॥

छारिका नगरीमां कृष्ण वासुदेव तथा तेमना जाई वलजड (वलदेव) राज्य करता हता. एकदा तेमना पुत्रो सांव प्रद्युम्ना-दिक वनमां जईने छीपायन कृषीने पत्थरादि मारी पाठा नगरीमां आब्या. तेथी छीपायने छारिकानो दाह करवानुं नीयाणुं कयुं. ते मरण पामी अन्निकुमार देवता थयो. तेणे छारिका नगरीये आवीने नगरमां रहेनारा ठपन कुल कोटी अने नगरनी बाहार रहेनारा घोहोतेर कुल कोटी जादवो सहित सर्व नगरवासीउने, कृष्ण अने वलदेव ए वे सिवाय वाली जस कर्या. पठी कृष्ण अने वलजड वझे जाईयो त्यांथी नीकलीने वनमां गया. त्यां कृष्ण तृपातुर थया. तेने माटे वलजड जल खेवा गया. कृष्ण पग उपर पग चढावी सुई रह्या. तेवामां जराकुंवर नामे तेमनो जाई कृष्णनुं मरण तेना हाथथी थवानुं ठे एम जाणीने पोताने हाथे एम वनवा न पामे माटे एकाकी वनमां रहेतो हतो तेणे कृष्णना पगमां वेगलेथी पद्म देखी मृगनी आन्तिये बाण मायुं. ते बाणे करी कृष्णनो पग वींधाणो. समीप आवीने जोयुं तो मृगने वदले कृष्णने देखीने ते घणो खेद पाम्यो. वलदेव आवशे तो एने मारशे एम चिंतवी कृष्णे तेने विदाय कयों. पठी कृष्णे प्राण त्याग कर्या. वलदेव जल खेईने आब्या. जाईने सुतो देखी तेने जगामवा लाग्या, पण जवाव न दीधो. घणा कालावाला करी कथुं, परंतु मृतक देह होवाथी कांइ उत्तर न मळ्यो तोपण प्रीतिने लीधे पोताथी रीसाईने ए (कृष्ण) बोलता नथी एम पोताना मनमां निश्चय करी तेने उपानीने ठमास सुधी कर्या. ठेवटे काया विणसती देखी देवताए दृष्टांत कही बतावीने सवने

अग्नि संस्कार कराव्यो. पठी वैराग्य पामी चलदेवे चारित्र ग्रहण कर्युं. वनमांहे तप करतां एक वखत पारणाने अर्थे गाममां आव्या. त्यां नगरनी छीउं वलज्जडुं रूप देखी कूप उपर रही थकी घटने ठामे पुत्रने गळे गाखो घालीने फांसवा लागी. एवुं देखीने वलज्जडुमुनी “हवेथी नगरमां न पेसवुं. वनमांज सुणतो आहार खेई त्यां रहीश,” एवो नियम खेई वनमां गया. त्यां धर्मनो उपदेश करता हता तेथी घणां पशु धर्म पाव्या. तेमां एक मृगलो (हरण) शुद्ध आवक, जाणे मुनीनो शिष्यज न होय ! तेम मुनीने आहारने अर्थे जोतो रहे ठे. एक वखत एक रथकार (सुधार) काष्ट कापवा माटे वनमां आव्यो. तेने देखीने मृगलो मुनीने तेनी आव्यो. रथकारे मुनीने जावसहित शुद्ध आहार बडे पडीलाच्या. तेवारे मृगलो पण जावना जाववा लाग्यो जे, हुं माणस होत तो आवी रीते मुनीने दान देत. वली रथकार मनमां चिंतवतो हतो के, हुं धन्य हुं, के आज में आवा मुनीने पडीलाच्या. साधु पण पोतानी जावनामां छीन ठे. एवा अवसरनेविपे अरुधी कापेली वृक्षानी माल हुटी पकी. तेथी मुनी, मृगलो थने रथकार, ए व्रणे मरण पामी पांचमे देवलोके देवपणे उपन्या. ए पण जावतुं कारण जाणवुं. वलज्जडुजीनी कथा पणी म्होटी ठे ते बीजा ग्रंथोथी जाणी लेवी. अर्दी तां जावना जाववा उपर संक्षेप मात्र कह्यो.

॥ अथ क्रोध विपे ॥

वृण दहन दहतो वस्तु ज्युं सर्व वाले, गुण रयणं जरी त्युं क्रोध काया प्रजाले, प्रसम जलदधारा वह्निने क्रोध वारे, मंणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे ॥ ४७ ॥

x बीजी प्रतमां ‘रयण’ ने बदले ‘करण’ ठे. * ‘मणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे,’ आधारने ठेकले बीजी प्रतमां ‘तप जव प्रत मेया’ प्रीति बडी यपारो. एवु धरण ठे.

શ્રેણીયે ચઢ્યા. તેના પ્રજાવર્થી કેવલ જ્ઞાન ઉપન્યું અને મોદ્દ ગયા. માટે ધર્મની જાવના જાવવી એ શ્રેષ્ઠ છે.

॥ જાવના ઉપર પાંચમો વલજડ, હરણ અને રથકારનો પ્રવંધ ॥

હારિકા નગરીમાં કૃષ્ણ વાસુદેવ તથા તેમના જાઈ ઘણજડ (ઘણદેવ) રાજ્ય કરતા હતા. એકદા તેમના પુત્રો સાંચ પ્રયુક્તા-દિક વનમાં જઈને છીપાયન કૃષીને પત્યરાદિ મારી પાત્રા નગરીમાં આવ્યા. તેથી છીપાયને હારિકાનો લાહ કરવાનું નીચાણું કર્યું. તે મરણ પામી અગ્નિકુમાર દેવતા થયો. તેણે હારિકા નગરીયે આવીને નગરમાં રહેનારા ઉપન કુલ કોટી અને નગરની બાહ્ય રહેનારા યોદ્ધોતેર કુલ કોટી જાદવો સહિત સર્વ નગરવાસીઓને, કૃષ્ણ અને ઘણદેવ પૃથ્વી સિવાય બાકી જન્મ કર્યાં. પત્રી કૃષ્ણ અને ઘણજડ યજ્ઞે જાઈયો સ્વાધી નીકલીને વનમાં ગયા. ત્યાં કૃષ્ણ તૃપાતુર થયા. તેને માટે ઘણજડ જલ લેવા ગયા. કૃષ્ણ પગ ઉપર પગ ચઢાવી મુઠ્ઠે રહ્યા. તેવામાં જરાકુંચર નામે તેમનો જાઈ કૃષ્ણનું મરણ તેના હાથથી થવાનું છે એમ જાણીને પોતાને હાથે એમ બનવા ન પામે માટે એકાકી વનમાં રહેતો હતો તેણે કૃષ્ણના પગમાં વેગલેથી પદ્મ દેવી મૃગની આનિત્યે ઘાળ માંડ્યું. તે ઘાળે કરી કૃષ્ણનો પગ ચીંધાળો. સમીપ આવ્યોને જોયું તો મૃગને લડે કૃષ્ણને દેવીને તે ઘણો લેલ પામ્યો. ઘણદેવ આવશે તો એને મારશે એમ ચિંતવી કૃષ્ણે તેને વિદાય કર્યો. પત્રી કૃષ્ણે પ્રાણ ત્યાગ કર્યો. ઘણદેવ જલ લેઈને આવ્યા. જાઈને મુતો દેવી તેને જગામશ લાગ્યા, પણ જવાય નહીં. ઘણા કાસાયાલા કરી કર્યું, પરંતુ મૃતક દેહ દોચાયી કાંઈ ઘનર ન મળ્યો તોપણ પ્રીતિને લીધે પોતાથી રીમાઈને પ (કૃષ્ણ) યોલતા નથી એમ પોતાના મનમાં નિશ્ચય કરી તેને ઝપાળીને ઝમામ સુધી કર્યો. ઠંડે શબ વિશમતી દેવી દેવતાળ દૃષ્ટાંત કદી યતારીને સવને

अग्नि संस्कार कराव्यो. पत्नी वैराग्य पामी बलदेवे चारित्र ग्रहण करुं. वनमांहे तप करतां एक बखत पारणाने अर्थे गाममां आव्या. त्यां नगरनी स्त्रीं बलज्जुं रूप देखी कूप उपर रही थकी घटने ठामे पुत्रने गळे गाळो घालीने फांसवा लागी. एवुं देखीने बलज्जमुनी "हवेथी नगरमां न पेसवुं. वनमांज सुकतो आहार लेई त्यां रहीश," एवो नियम लेई वनमां गया. त्यां धर्मनो उपदेश करता हुता तेथी घणां पशु धर्म पाण्या. तेमां एक मृगलो (हरण) शुद्ध आवक, जाणे मुनीनो शिष्यज न होय ! तेम मुनीने आहारने अर्थे जोतो रहे ठे. एक बखत एक रथकार (सुधार) काष्ट कापवा माटे वनमां आव्यो. तेने देखीने मृगलो मुनीने तेनी आव्यो. रथकारे मुनीने जावसहित शुद्ध आहार बडे पडीलाच्या. तेवारे मृगलो पण जावना जाववा लाग्यो जे, हुं माणस होत तो आवी रीते मुनीने दान देत. बली रथकार मनमां चिंतवतो हुतो के, हुं धन्य हुं, के आज में आव्या मुनीने पडीलाच्या. साधु पण पोतानी जावनामां छीन ठे. एवा अवसरनेबिपे अरुधी कापेली वृहानी नाल घुटी पनी. तेथी मुनी, मृगलो अने रथकार, ए त्रणे मरण पामी पांचमे देवलोके देवपणे उपन्या. ए पण जावनुं कारण जाणवुं. बलज्जुनी कथा पणी म्होटी ठे ते धीजा ग्रंथोथी जाली लेयी. अही तो जावना जाववा उपर संक्षेप मात्र कह्यो.

॥ अथ क्रोध विषे ॥

तृण दहन दहंतो वस्तु ज्युं सर्व वाले, गुण रयणं जरी तूं क्रोध काया प्रजाले, प्रसम जलद धारा वह्निने क्रोध वारे, मंणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे ॥ ४७ ॥

x धीजी प्रतमां 'रयण' ने बंदखे 'करण' ठे. * 'मणुअ जव मनारं सुगुरु सीख धारे,' आधारने ठेरुं धीजी प्रतमां 'तप जप प्रत मेवा' प्रीति बडी यथारो. एवु धरण ठे.

શ્રેણીયે ચઢ્યા. તેના પ્રજાવથી કેવલ જ્ઞાન ઉપન્યું અને મોક્ષ ગયા. માટે ધર્મની જાવના જાવવી એ શ્રેષ્ઠ છે.

॥ જાવના ઉપર પાંચમો વલજડ, હરણ અને રથકારનો પ્રવંધ ॥

દ્વારિકા નગરીમાં કૃષ્ણ વાસુદેવ તથા તેમના જાઈ વલજડ (વલદેવ) રાજ્ય કરતા હતા. એકદા તેમના પુત્રો સાંચ પ્રદુમ્નાદિક વનમાં જઈને છીપાયન કૃષ્ણને પત્યરાદિ મારી પાઠા નગરીમાં આવ્યા. તેથી છીપાયને દ્વારિકાનો દાહ કરવાનું નીચાણું કર્યું. તે મરણ પામી અગ્નિકુમાર દેવતા થયો. તેણે દ્વારિકા નગરીયે આવીને નગરમાં રહેનારા ઠપન કુલ કોટી અને નગરની બાહાર રહેનારા બોદોતેર કુલ કોટી જાદવો સહિત સર્વ નગરવાસીઓને, કૃષ્ણ અને વલદેવ એ બે સિવાય બાકી જસ કર્યાં. પછી કૃષ્ણ અને વલજડ ઘણે જાઈયો ત્યાંથી નીકળીને વનમાં ગયા. ત્યાં કૃષ્ણ તૃપાતુર થયા. તેને માટે વલજડ જલ લેવા ગયા. કૃષ્ણ પગ ઉપર પગ બઢાવી સુઈ રહ્યા. તેવામાં જરાકુંવર નામે તેમનો જાઈ કૃષ્ણનું મરણ તેના હાથથી થવાનું છે એમ જાણીને પોતાને હાથે એમ ધનવા ન પામે માટે એકાકી ધનમાં રહેતો હતો તેણે કૃષ્ણના પગમાં વેગલેથી પદ્મ દેહી મૃગની ત્રાન્તિયે ઘાળ માર્યું. તે ઘાળે કરી કૃષ્ણનો પગ વીંધાળો. સમીપ આવીને જોયું તો મૃગને વદલે કૃષ્ણને દેહીને તે ઘણો લેવડ પામ્યો. વલદેવ આગ્રશે તો એને મારશે એમ ચિંતવી કૃષ્ણે તેને વિદાય કર્યાં. પછી કૃષ્ણે પ્રાણ ત્યાગ કર્યાં. વલદેવ જલ લેઈને આવ્યા. જાઈને સુતો દેહી તેને જગામવા સામ્યા, પણ જવાવ નહીં. ઘણા કાલાવાલા કરી કહ્યું, પરંતુ મૃતક દેહ હોવાથી કાંઈ ઉત્તર ન મળ્યો તોપણ પ્રીતિને લીધે પોતાથી રીસાઈને એ (કૃષ્ણ) ઘોલતા નથી એમ પોતાના મનમાં નિશ્ચય કરી તેને ઉપામીને ઠમાસ સુધી કર્યાં. ઠેવટે કાયા વિણસતી દેહી દેવતાળ દૃષ્ટાંત કહી ઘતાવીને સવને

अग्नि संस्कार कराव्यो. पठी वैराग्य पामी बलदेवे चारित्र ग्रहण कर्युं. वनमांहे तप करतां एक बखत पारणाने अर्थे गाममां आव्या. त्यां नगरनी स्त्रीं बलजड्जुं रूप देखी कूप उपर रही थकी घटने ठामे पुत्रने गले गाखो घालीने फांसवा लागी. एवुं देखीने बलजड्जुमुनी "हवेथी नगरमां न पेसवुं. वनमांज सुणतो आहार खेई त्यां रहीश," एवो नियम खेई वनमां गया. त्यां धर्मनो उपदेश करता हुता तेथी घणां पशु धर्म पाव्या. तेमां एक मृगलो (हरण) शुद्ध आचक, जाणे मुनीनो शिष्यज न होय ! तेम मुनीने आहारने अर्थे जोतो रहे ठे. एक बखत एक रथकार (सुधार) काष्ट कापवा माटे वनमां आव्यो. तेने देखीने मृगलो मुनीने तेनी आव्यो. रथकारे मुनीने जावसहित शुद्ध आहार बडे पडीलाच्या. तेवारे मृगलो पण जावना जाववा लाग्यो जे, हुं माणस होत तो आवी रीते मुनीने दान देत. बली रथकार मनमां चितवतो हुतो के, हुं धन्य हुं, के आज में आव्या मुनीने पडीलाच्या. साधु पण पोतानी जावनामां खीन ठे. एवा अवसरनेविपे अरुधी कापेली वृहानी माल झुटी पनी. तेथी मुनी, मृगलो अने रथकार, ए त्रणे मरण पामी पांचमे देवलोके देवपणे उपन्या. ए पण जावनुं कारण जाणवुं. बलजड्जुनी कथा पणी म्होटी ठे ते धीजा ग्रंथोथी जाणी खेवी. अही तो जावना जाववा उपर संक्षेप मात्र कह्यो.

॥ अथ क्रोध विपे ॥

तृण दहन दहंतो वस्तु ज्यूं सर्व वाले, गुण रयणं जरी त्यूं क्रोध काया प्रजाले, प्रसम जलद धारा बह्निने क्रोध वारे, मंणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे ॥ ४७ ॥

× धीजी प्रतमां 'रयण' ने बदले 'करण' ठे. * 'मणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे,' आपणने ठेरुणे धीजी प्रतमां 'तप जप मत मेवा' प्रीति बडी बधारा. एवु थरण ठे.

શ્રેણીયે ચઢ્યા. તેના પ્રજાવચી કેવલ જ્ઞાન ઉપન્યું અને મોઢાં
ગયા. માટે ધર્મની જાવના જાવવી એ શ્રેષ્ઠ છે.

॥ જાવના ઉપર પાંચમો વલજડ, હરણ અને રથકારનો પ્રવંધ ॥

ઘારિકા નગરીમાં કૃષ્ણ વાસુદેવ તથા તેમના જાઈ વલજડ
(વલદેવ) રાજ્ય કરતા હતા. એકદા તેમના પુત્રો સાંત્ર પ્રયુક્તા-
દિક વનમાં જઈને છીપાયન કૃષ્ણને પથરાદિમારી પાઠા નગરીમાં
આવ્યા. તેથી છીપાયને ઘારિકાનો દાહ કરવાનું નીચાણું કર્યું.
તે મરણ પામી અગ્નિકુમાર દેવતા થયો. તેણે ઘારિકા નગરીયે
આવીને નગરમાં રહેનારા ઠપન કુલ કોટી અને નગરની બાહાર
રહેનારા બોહોતેર કુલ કોટી જાદવો સહિત સર્વ નગરવાસીઝને,
કૃષ્ણ અને વલદેવ એ બે સિવાય બાકી જસ કર્યા. પઠી કૃષ્ણ
અને વલજડ ઘણે જાઈયો ત્યાંથી નીકળીને વનમાં ગયા. ત્યાં
કૃષ્ણ તૃપાતુર થયા. તેને માટે વલજડ જલ લેવા ગયા. કૃષ્ણ
પગ ઉપર પગ ચઢાવી સુઈ રહ્યા. તેવામાં જરાકુંવર નામે તેમનો
જાઈ કૃષ્ણનું મરણ તેના હાથથી થવાનું છે એમ જાણીને પોતાને
હાથે એમ ધનવા ન પામે માટે એકાકી ધનમાં રહેતો હતો તેણે
કૃષ્ણના પગમાં વેગલેથી પદ્મ દેહી મૃગની ઝાનિત્યે ઘાળ માંયું.
તે ઘાળે કરી કૃષ્ણનો પગ વીંધાળો. સમીપ આવીને જોયું તો
મૃગને વદલે કૃષ્ણને દેહીને તે ઘણો રોદ પામ્યો. વલદેવ આવશે
તો એને મારશે એમ ચિંતવી કૃષ્ણે તેને વિદાય કર્યો. પઠી કૃષ્ણે
પ્રાણ ત્યાગ કર્યા. વલદેવ જલ લેઈને આવ્યા. જાઈને સુતો દેહી
તેને જગમગ સામ્યા, પણ જવાવ નહીં. ઘણા કાલાવાલા કરી
કહ્યું, પરંતુ મૃતક દેહ હોવાથી કાંઈ ઉત્તર ન મળ્યો તોપણ
પ્રીતિને લીધે પોતાથી રીસાઈને એ (કૃષ્ણ) ચોલતા નથી એમ
પોતાના મનમાં નિશ્ચય કરી તેને ઉપામીને ઠમાસ સુધી કર્યા.
ઠેવટે કાયા ઘિણસતી દેહી દેવતાળ દૃષ્ટાંત કહી વતાવીને સવને

अग्नि संस्कार कराव्यो. पठी वैराग्य पामी बलदेवे चारित्र ग्रहण कर्युं. वनमांहे तप करतां एक बखत पारणाने अर्थे गाममां आव्या. त्यां नगरनी स्त्रीउं बलजड्जुं रूप देखी कूप उपर रही थकी घटने ठामे पुत्रने गले गाखो घालीने फांसवा लागी. एवुं देखीने बलजड्जुमुनी "हवेथी नगरमां न पेसवुं. वनमांज सुकतो आहार खेई त्यां रहीश," एवो नियम खेई वनमां गया. त्यां धर्मनो उपदेश करता हुता तेथी घणां पशु धर्म पाम्या. तेमां एक मृगलो (हरण) गुरू आवक, जाणे मुनीनो शिष्यज न होय ! तेम मुनीने आहारने अर्थे जोतो रहे ठे. एक बखत एक रथकार (सुधार) काष्ट कापवा माटे वनमां आव्यो. तेने देखीने मृगलो मुनीने तेमी आव्यो. रथकारे मुनीने जावसहित गुरू आहार बडे पडीलाच्या. तेवारे मृगलो पण जावना जाववा लाग्यो जे, हुं भाणस होत तो आवी रीते मुनीने दान देत. बली रथकार मनमां चितवतो हुतो के, हुं धन्य हुं, के आज में आवा मुनीने पडीलाच्या. साधु पण पोतानी जाव. नामां छीन ठे. एवा अवसरनेविपे अरुधी कापेली वृक्षानी काख जुटी पनी. तेथी मुनी, मृगलो अने रथकार, ए त्रणे मरण पामी पांचमे देवलोके देवपणे उपन्या. ए पण जावनुं कारण जाणवुं. बल-जड्जुनी कया घणी स्टोटी ठे ते बीजा प्रंचोथी जाणी लेवी. अर्ही तो जावना जाववा उपर संक्षेप मात्र कह्हीठे.

॥ अथ क्रोध विपे ॥

तृण दहन दहंतो वस्तु ज्युं सर्व बाले, गुण रयणं जरी
त्युं क्रोध काया प्रजाले, प्रसम जलद धारा वह्निने क्रोध
वारे, मणुअ जब समारे सुगुरु सीख धारे ॥ ४७ ॥

× बीजी प्रतमां 'रयण' ने बदले 'करण' ठे. *मणुअ जब समारे सुगुरु सीख धारे,' आचरणे ठेरुणे बीजी प्रतमां 'तप जप मत मेवा' प्रीति चडी यपारो. एवु चरण ठे.

श्रेणीये चढ्या. तेना प्रजावथी केवल ज्ञान उपन्युं अने मोक्ष गया. माटे धर्मनी जावना जाववी ए श्रेष्ठ ठे.

॥ जावना उपर पांचमो वलजड, हरण अने रथकारनो प्रबंध ॥

छारिका नगरीमां कृष्ण वासुदेव तथा तेमना जाई वलजड (वलदेव) राज्य करता हुता. एकदा तेमना पुत्रो सांव प्रद्युम्नादिक वनमां जईने छीपायन कृपीने पत्थरादिमारी पात्रा नगरीमां आब्या. तेथी छीपायने छारिकानो दाह करवानुं नीयाणुं कथुं. ते मरण पामी अग्निकुमार देवता थयो. तेणे छारिका नगरीये आबीने नगरमां रहेनारा ठपन कुल कोटी अने नगरनी बाहार रहेनारा बोहोतेर कुल कोटी जादयो सहित सर्व नगरवासीउने, कृष्ण अने वलदेव ए वे सिवाय वाली जस कर्या. पठी कृष्ण अने वलजड घने जाईयो त्याथी नीकलीने वनमां गया. त्यां कृष्ण तृपातुर थया. तेने माटे वलजड जल खेवा गया. कृष्ण पग उपर पग चढावी सुई रह्या. तेवामां जराकुंवर नामे तेमनो जाई कृष्णनुं मरण तेना हाथथी थवानुं वे एम जाणीने पोताने हाथे एम धनवा न पामे माटे एकाकी वनमां रहेतो हुतो तेणे कृष्णना पगमां वेगलेथी पद्म देखी मृगनी आन्तिये बाण मारुं. ते बाणे करी कृष्णनो पग बांधाणो. समीप आबीने जोयुं तो मृगने वदले कृष्णने देखीने ते घणो खेद पाम्यो. वलदेव आवशे तो एने मारशे एम चिंतवी कृष्णे तेने विदाय कर्यो. पठी कृष्णे प्राण त्याग कर्या. वलदेव जल खेईने आब्या. जाईने सुतो देखी तेने जगाम्ना लाग्या, पण जवाव न दीधो. घणा कालावाला करी कथुं, परंतु मृतक देह होवार्थी कांड उत्तर न मळ्यो तोपण प्रीतिने लीधे पोताथी रीसाईने ए (कृष्ण) बोळता नथी एम पोताना मनमां निश्चय करी तेने उपानीने ठमास सुधी कर्या. ठेवटे काया विणसती देखी देवताए दृष्टांत कही वतावीने सवने

अग्नि संस्कार कराव्यो. पठी बैराग्य पामी बलदेवे चारित्र ग्रहण कर्युं. वनमांहे तप करतां एक बखत पारणाने अर्थे गाममां आल्या. त्यां नगरनी स्त्रीं बलजड्मुं रूप देखी कूप उपर रही थकी घटने ठामे पुत्रने गळे गाळो घालीने फांसवा लागी. एहुं देखीने बलजड्मुनी "हवेथी नगरमां न पेसवुं. वनमांज सुऊतो आहार लेई त्यां रहीश," एवो नियम लेई वनमां गया. त्यां धर्मेनो उपदेश करता हता तेथी घणां पशु धर्म पान्या. तेमां एक मृगलो (हरण) शुरू आवक, जाणे मुनीनो शिष्यज न होय ! तेम मुनीने आहारने अर्थे जोतो रहे ठे. एक बखत एक रथकार (सुधार) काष्ट कापवा माटे वनमां आव्यो. तेने देखीने मृगलो मुनीने तेमी आल्यो. रथकारे मुनीने जावसहित शुरू आहार बडे पडीलाच्या. तेवारे मृगलो पण जावना जाववा लाग्यो जे, हुं माणस होत तो आवी रीते मुनीने दान देत. वली रथकार मनमां चितवतो हतो के, हुं धन्य हुं, के आज में आव्या मुनीने पडीलाच्या. साधु पण पोतानी जावनामां छीन ठे. एवा अवसरनेविषे अरुधी कापेली वृक्षानी माल जुटी पनी. तेथी मुनी, मृगलो अने रथकार, ए त्रणे मरण पामी पांचमे देवलोके देवपणे उपन्या. ए पण जावनुं कारण जाणवुं. बलजड्जीनी कया घणी म्होटी ठे ते बीजा प्रयोधी जाणी खेवी. अही तो जावना जाववा उपर संक्षेप मात्र कहीठे.

॥ अथ क्रोध विषे ॥

तृण दहन दहतो वस्तु ज्युं सर्व वाले, गुण रयणं जरी
त्युं क्रोध काया प्रजाले, प्रसम जखद धारा वह्निने क्रोध
वारे, मणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे ॥ ४७ ॥

× बीजी प्रतमां 'रयण' ने बदले 'करण' ठे. * 'मणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे,' आचरणे ठेकणे बीजी प्रतमां 'तप जप प्रत मेवा' प्रीति बडी बपारी. एवु चरण ठे.

श्रेणीये चक्षुः। तेना प्रजावर्षी केवल ज्ञान उपन्युं अने मोक्ष गया। माटे धर्मनी जावना जाववी ए श्रेष्ठ ठे।

॥ जावना उपर पांचमो वसन्तः, हरण अने रथकारनो प्रबंध ॥

हारिका नगरीमां कृष्ण वासुदेव तथा तेमना जाई वसन्तः (वसुदेव) राज्य करता हुता। एकदा तेमना पुत्रो सांघ प्रगुप्ता-दिक वनमां जईने छीपायन रुषीने परथरादिमारी पात्रा नगरीमां आग्या। शैषी छीपायने हारिकानो दाह करवानुं नीयाणुं कयुं। ते शरण पामी अग्निकुमार देवता थयो। तेणे हारिका नगरीये आधीने नगरमां रहेंनारा ठपन कुछ कोटी अने नगरमी बाह्यार रहेंनारा बाह्योतर कुछ कोटी जादयो सहित सर्व नगरवासीउने, कृष्ण अने वसुदेव ए ये सिवाय बाकी जम्म कयों। परी कृष्ण अने वसन्तः वस्त्रे जाईयो त्यांथी नीकलीने वनमां गया। त्यां कृष्ण नृमानुर थया। तेने माटे वसन्तः जख खेवा गया। कृष्ण पग ठपर पग चढावी सुई रखा। तंवामां जराकुंवर नामे तेमनो जाई कृष्णानुं मरण तेना हाथथी यवानुं ठे एम जाणीने पोताने हाथे एम बनवा न पामे माटे एकाकी वनमां रहेंतो हुतो तेणे कृष्णना पगमां वेगलेथी पद्म देवी मृगनी व्रान्तिये पाण मायुं। ते पाणे करी कृष्णनो पग वींधाणो। समीप आथीने जोयुं तो मृगने वदले कृष्णने देवीने ते घणो खेद पाव्यो। वसुदेव आवरो तो एने माग्जे एम चिंतवी कृष्ण तेने विदाय कयों। परी कृष्ण प्राय त्याग कयों। वसुदेव जख खेईने आग्या। जाईने मुनो देवी तेने जगाम्बा खाग्या, पण जवाय न दीधो। घणा कासावासा करी कयुं, परंतु मृतक देह हांवाथी कांड वनर न मय्यो नोमग प्रीतिने खींचे पोताथी गीमाईने ए (कृष्ण) बोखता नथी एम पोताना मनमां निश्चय करी तेने जगाम्बाने उमाम सुधी कयों। होरे काया विष्णुमती देवी देवताए दृष्टान कही वनार्थीने मयने

अग्नि संस्कार कराव्यो. पठी वैराग्य पामी बलदेवे चारित्र ग्रहण कर्युं. वनमांहे तप करतां एक बखत पारणाने अर्थे गाममां आव्या. त्यां नगरनी स्त्रीं बलजडनुं रूप देखी कूप उपर रही थकी घटने ठामे पुत्रने गळे गाळो घालीने फांसवा लागी. एवं देखीने बलजडमुनी "हवेथी नगरमां न पेसवुं. वनमांज सुफतो आहार लेई त्यां रहीश," एवो नियम लेई वनमां गया. त्यां धर्मनो उपदेश करता हता तेथी घणां पशु धर्म पाम्या. तेमां एक मृगलो (हरण) शुद्ध आचक, जाणे मुनीनो शिष्यज न होय ! तेम मुनीने आहारने अर्थे जोतो रहे ठे. एक बखत एक रथकार (सुधार) काष्ट कापवा माटे वनमां आव्यो. तेने देखीने मृगलो मुनीने तेमी आव्यो. रथकारे मुनीने जावसहित शुद्ध आहार बडे पडीलान्या. तेवारे मृगलो पण जावना जाववा लाग्यो जे, हुं माणस होत तो आवी रीते मुनीने दान देत. वली रथकार मनमां चितवतो हतो के, हुं धन्य हुं, के आज में आवा मुनीने पडीलान्या. साधु पण पोतानी जावनामां छीन ठे. एवा अवसरनेविपे अरुधी कापेली वृक्षानी काळ घुटी पकी. तेथी मुनी, मृगलो अने रथकार, ए ग्रणे मरण पामी पांचमे देवलोके देवपणे उपन्या. ए पण जावतुं कारण जाणवुं. बलजडजीनी कथा थणी म्होटी ठे ते बीजा ग्रंथोयी जाणी लेवी. अर्ही तो जावना जाववा उपर संक्षेप मात्र कहूँ.

॥ अथ क्रोध विपे ॥

तृण दहन दहंतो वस्तु ज्युं सर्व बाले, गुण रयणं जरी त्यूं क्रोध काया प्रजाले, प्रसम जलद धारा बह्निने क्रोध वारे, मंणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे ॥ ४७ ॥

× बीजी प्रतमां 'रयण' ने बदले 'करण' ठे. *मणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे,' आचारने ठेक्ये बीजी प्रतनां 'तप जप मत नेवा' श्रीनि यडी यपारो. एवु चाल ठे.

श्रेणीये चह्या. तेना प्रजावथी केवल ज्ञान उपन्युं अने मोक्ष गया. माटे धर्मनी जावना जाववी ए श्रेष्ठ ठे.

॥ जावना उपर पांचमो बलजङ्ग, हरण अने रथकारनो प्रबंध ॥

छारिका नगरीमां कृष्ण वासुदेव तथा तेमना जाई बलजङ्ग (बलदेव) राज्य करता हता. एकदा तेमना पुत्रो सांय प्रद्युम्ना-
दिक वनमां जईने छीपायन कृषीने पत्थरादि मारी पाठा नगरीमां
आव्या. तेथी छीपायने छारिकानो दाह करवानुं नीयाणुं कयुं.
ते मरण पामी अग्नि कुमार देवता थयो. तेणे छारिका नगरीये
आवीने नगरमां रहेनारा ठपन कुल कोटी अने नगरनी बाहार
रहेनारा बोहोतेर कुल कोटी जादवो सहित सर्व नगरवासीउने,
कृष्ण अने बलदेव ए वे सिवाय वाली जल्ल कर्या. पठी कृष्ण
अने बलजङ्ग घने जाईयो त्यांथी नीकलीने वनमां गया. त्यां
कृष्ण तृपातुर थया. तेने माटे बलजङ्ग जल्ल खेवा गया. कृष्ण
पग उपर पग चढावी सुई रह्या. तेवामां जराकुंवर नामे तेमनो
जाई कृष्णनुं मरण तेना हाथथी थवानुं ठे एम जाणीने पोताने
हाये एम धनवा न पामे माटे एकाकी वनमां रहेतो हतो तेणे
कृष्णना पगमां वेगलेथी पद्म देखी मृगनी भ्रान्तिये घाण मायुं.
ते घाणे करी कृष्णनो पग बींधाणो. समीप आवीने जोयुं तो
मृगने बदले कृष्णने देखीने ते घणो खेद पाम्यो. बलदेव आवशे
तो एने मारशे एम चिंतवी कृष्णे तेने विदाय कर्यो. पठी कृष्णे
प्राण त्याग कर्यो. बलदेव जल्ल खेईने आव्या. जाईने सुतो देखी
तेने जगान्ना लाग्या, पण जवाव न दीधो. घणा कालावाला करी
कहुं, 'परंतु मृतक देह होवार्थी कांइ उत्तर न मळ्यो तोपण
प्रीतिने लीधे पोतार्थी रीसाईने ए (कृष्ण) बोलता नथी एम
पोताना मनमां निश्चय करी तेने उपासीने ठमास सुधी कर्यो.
ठेवटे काया विणसती देखी देवताए दृष्टांत कद्दी बतानीने सवने

अग्नि संस्कार कराव्यो. पठी वैराग्य पामी बलदेवे चारित्र ग्रहण कर्युं. वनमांहे तप करतां एक बखत पारणाने अर्थे गाममां आव्या. त्यां नगरनी स्त्रीज बलजडनुं रूप देखी कूप उपर रही थकी घटने ठामे पुत्रने गले गाखो घालीने फांसवा लागी. एवुं देखीने बलजडमुनी "हवेथी नगरमां न पेसवुं. वनमांज सुऊतो आहार खेई त्यां रहीश," एवो नियम खेई वनमां गया. त्यां धर्मनो उपदेश करता हता तेथी घणां पशु धर्म पाम्या. तेमां एक मृगखो (हरण) शुरू थावक, जाणे मुनीनो शिष्यज न होय ! तेम मुनीने आहारने अर्थे जोतो रहे ठे. एक बखत एक रथकार (सुधार) काष्ट कापवा माटे वनमां आव्यो. तेने देखीने मृगखो मुनीने तेकी आव्यो. रथकारे मुनीने जावसहित शुरू आहार बडे पडीलाज्या. तेवारे मृगखो पण जावना जाववा लाग्यो जे, हुं माणस होत तो आवी रीते मुनीने दान देत. वली रथकार मनमां चिंतवतो हतो के, हुं धन्य हुं, के आज में आवा मुनीने पडीलाज्या. साधु पण पोतानी जावनामां छीन ठे. एवा थवसरनेविपे अरुधी कापेली वृक्षनी काल झुटी पकी. तेथी मुनी, मृगखो थने रथकार, ए त्रणे मरण पामी पांचमे देवलोके देवपणे उपन्या. ए पण जावतुं कारण जाणवुं. बलजडजीनी कथा घणी म्होटी ठे ते बीजा ग्रंथोथी जाणी खेवी. अहीं तो जावना जाववा उपर संक्षेप मात्र कह्तीठे.

॥ अथ क्रोध विपे ॥

तृण दहन दहंतो वस्तु ज्युं सर्व बाले, गुण रयणं जरी त्युं क्रोध काया प्रजाले, प्रसम जलद धारा वह्निने क्रोध वारे, मणुअ जब समारे सुगुरु सीख धारे ॥ ४७ ॥

x बीजी प्रतमां 'रयण' ने बदले 'करण' ठे. * 'मणुअ जब समारे सुगुरु सीख धारे,' आचरणने ठेकणे बीजी प्रतमां 'तप जप प्रत सेवा' मीति चढी बधारी. एवु चरण ठे.

श्रेणीये चढ्या. तेना प्रजावथी केवल ज्ञान उपन्युं अने मोक्ष गया. माटे धर्मनी जावना जाववी ए श्रेष्ठ ठे.

॥ जावना उपर पांचमो वलजड, हरण अने रथकारनो प्रबंध ॥

छारिका नगरीमां कृष्ण वासुदेव तथा तेमना जाई वलजड (वलदेव) राज्य करता हुता. एकदा तेमना पुत्रो सांव प्रद्युम्नादिक वनमां जईने छीपायन रूपीने पत्थरादि मारी पात्रा नगरीमां आब्या. तेथी छीपायने छारिकानो दाह करवानुं नीयाणुं कयुं. ते मरण पासो अग्निकुमार देवता थयो. तेणे छारिका नगरीये आधीने नगरमां रहेनारा ठपन कुल कोटी अने नगरनी बाहार रहेनारा धोहोतेर कुल कोटी जादवो सहित सर्व नगरवासीउने, कृष्ण अने वलदेव ए वे सिवाय घाली जस कया. पठी कृष्ण अने वलजड वने जाईयो त्याथी नीकलीने वनमां गया. त्यां कृष्ण तृपातुर थया. तेने माटे वलजड जल खेवा गया. कृष्ण पग उपर पग चढावी सुई रखा. तेवामां जराकुंवर नामे तेमनो जाई कृष्णनुं मरण तेना हाथथी थवानुं ठे एम जाणीने पोताने हाथे एम वनवा न पामे माटे एकाकी वनमां रहेतो हुतो तेणे कृष्णना पगमां वेगलेथी पद्म देखी मृगनी ज्ञान्तिये बाण मारुं. ते बाणे करी कृष्णनो पग बांधाणो. समीप आधीने जोयुं तो मृगने वदले कृष्णने देखीने ते घणो खेद पाम्यो. वलदेव आवशे तो एने मारशे एम चितवी कृष्णे तेने विदाय कया. पठी कृष्णे प्राण त्याग कया. वलदेव जल खेईने आब्या. जाईने सुतो देखी तेने जगामया लाग्या, पण जवाव न दीधो. घणा काळावाला करी कथुं, परंतु मृतक देह होवाथी कांइ उत्तर न मळ्यो तोपण प्रीतिने छीवे पोताथी रीसाईने ए (कृष्ण) बोलता नथी एम पोताना मनमां निश्चय करी तेने उपासीने ठमास सुधी कया. ठेवटे काया विणसती देखी देवताए दृष्टांत कही वतावीने सवने

अग्नि संस्कार कराव्यो. पत्नी वैराग्य पामी बलदेवे चारित्र ग्रहण कथुं. वनमांहे तप करतां एक बखत पारणाने अर्थे गाममां आवा. त्यां नगरनी स्त्रीठ बलजडुं रूप देखी कूप उपर रही थकी घटने ठामे पुत्रने गळे गाखो घाखीने फांसवा लागी. एवुं देखीने बलजडमुनी "द्वेधी नगरमां न पेसवुं. वनमांज सुऊतो आहार खेई त्यां रहीश," एवो नियम खेई वनमां गया. त्यां धर्मनो उपदेश करता हुता तेथी घणां पशु धर्म पाम्या. तेमां एक मृगलो (हरण) शुरू आचक, जाणे मुनीनो शिष्यज न होय ! तेम मुनीने आहारने अर्थे जोतो रहे ठे. एक बखत एक रथकार (सुधार) काष्ट कापवा माटे वनमां आवा. तेने देखीने मृगलो मुनीने तेनी आवा. रथकारे मुनीने जावसदित शुरू आहार बडे पडीलाच्या. तेवारे मृगलो पण जावना जाववा लाग्यो जे, हुं माणस दोत तो आधी रीते मुनीने दान देत. बली रथकार मनमां चितवतो हुतो के, हुं धन्य हुं, के आज में आवा मुनीने पडीलाच्या. साधु पण पोतानी जावनामां खीन ठे. एवा अवसरनेविपे अकधी कापेली वृक्षानी काळ घुटी पनी. तेथी मुनी, मृगलो थने रथकार, ए घणे मरण पामी पांचमे देवलोके देवपणे उपन्या. ए पण जावनुं कारण जाणवुं. बलजडजीनी कथा पणी म्होटी ठे ते बीजा ग्रंथोपी जाणी खेवी. थर्ही तो जावना जाववा उपर संक्षेप मात्र कह्हीठे.

॥ अथ क्रोध विपे ॥

तृण दहन दहंतो वस्तु ज्युं सर्व वाळे, गुण रयणं जरी
त्युं क्रोध काया प्रजाळे, प्रसम जलदधारा बह्निने क्रोध
वारे, मणुअ जब समारे सुगुरु सीख धारे ॥ ४७ ॥

× बीबी प्रतनां 'रदाए' ने बदले 'कराए' ठे. * 'मनुअ जब समारे सुगुरु सीख धारे,' आषाढने ठेकले बीबी प्रतनां 'तप जर प्रव मेरा' प्रोनि बडी बपाते. एवु बरा ठे.

श्रेणीये चढ्या. तेना प्रजावर्धी केवल ज्ञान उपन्युं अने मोक्ष गया. माटे धर्मनी जावना जाववी ए श्रेष्ठ ठे.

॥ जावना उपर पांचमो वलजड, हरण अने रथकारनो प्रबंध ॥

छारिका नगरीमां कृष्ण वासुदेव तथा तेमना जाई वलजड (वलदेव) राज्य करता हता. एकदा तेमना पुत्रो सांघ प्रद्युम्ना-
दिक वनमां जईने छीपायन कृपीने पत्थरादि मारी पाठा नगरीमां
आव्या. तेथी छीपायने छारिकानो दाह करवानुं नीयाणुं कर्युं.
ते मरण पामी अश्विकुमार देवता थयो. तेणे छारिका नगरीये
आवीने नगरमां रहेनारा ठपन कुल कोटी अने नगरनी बाह्यार
रहेनारा बोहोतेर कुल कोटी जादवो सहित सर्थ नगरवासीउने,
कृष्ण अने वलदेव ए वे सिवाय घाली जल कर्या. पठी कृष्ण
अने वलजड वने जाईयो त्याथी नीकलीने वनमां गया. त्यां
कृष्ण तृपातुर थया. तेने माटे वलजड जल खेवा गया. कृष्ण
पग उपर पग चढावी सुई रखा. तेवामां जराकुंवर नामे तेमनो
जाई कृष्णनुं मरण तेना हाथथी थवानुं ठे एम जाणीने पोताने
हाथे एम वनवा न पामे माटे एकाकी वनमां रहेतो हतो तेणे
कृष्णना पगमां वेगलेथी पद्म देखी मृगनी त्रान्तिये बाण मार्युं.
ते बाणे करी कृष्णनो पग बींघाणो. समीप आवीने जोयुं तो
मृगने वदले कृष्णने देखीने ते घणो खेद पाम्यो. वलदेव आवशे
तो एने मारशे एम चिंतवी कृष्णे तेने विदाय कर्या. पठी कृष्णे
प्राण त्याग कर्या. वलदेव जल खेईने आव्या. जाईने सुतो देखी
तेने जगारवा लाग्या, पण जवाव न दीधो. घणा कालावाला करी
कहुं; परंतु मृतक देह होवाथी कांइ उत्तर न मळ्यो तोपण
प्रीतिने लीघे पोताथी रीसाईने ए (कृष्ण) वोलता नथी एम
पोताना मनमां निश्चय करी तेने उपाकीने ठमास सुधी कर्या.
ठेवटे काया विणसती देखी देवताए दृष्टांत कही वतावीने सवने

अग्नि संस्कार कराव्यो. पठी वैराग्य पामी बलदेवे चारित्र ग्रहण कर्युं. वनमांहे तप करतां एक बखत पारणाने अर्थे गाममां आव्या. त्यां नगरनी स्त्रीज बलजड्जुं रूप देखी कूप उपर रही थकी घटने ठामे पुत्रने गले गालो धाखीने फांसवा लागी. एवुं देखीने बलजड्जुमुनी “हवेची नगरमां न पेसवुं. वनमांज सुऊतो आहार लेई त्यां रहीश,” एवो नियम लेई वनमां गया. त्यां धर्मनो उपदेश करता हता तेथी घणां पशु धर्म पाम्या. तेमां एक मृगलो (हरण) गुरू आवक, जाणे मुनीनो शिष्यज न होय ! तेम मुनीने आहारने अर्थे जोतो रहे ठे. एक बखत एक रथकार (सुधार) काष्ठ कापवा माटे वनमां आव्यो. तेने देखीने मृगलो मुनीने तेकी आव्यो. रथकारे मुनीने जावसहित गुरू आहार बडे पडीलाच्या. तेवारे मृगलो पण जावना जाववा लाग्यो जे, हुं माणस होत तो आवी रीते मुनीने दान देत. वली रथकार मनमां चितवतो हतो के, हुं धन्य हुं, के आज में आवा मुनीने पडीलाच्या. साधु पण पोतानी जावनामां खीन ठे. एवा अवसरनेविपे अरुधी कापेली वृक्षनी काल जुटी पकी. तेथी मुनी, मृगलो अने रथकार, ए त्रणे मरण पामी पांचमे देवलोके देवपणे उपन्या. ए पण जावनुं कारण जाणवुं. घन-जड्जुनी कथा घणी म्होटी ठे ते बीजा ग्रंथोथी जाणी लेवी. अहीं तो जावना जाववा उपर संक्षेप मात्र कह्तीठे.

॥ अथ क्रोध विपे ॥

तृण दहन दहंतो वस्तु ज्युं सर्व वाले, गुण रयणं जरी
त्युं क्रोध काया प्रजाले, प्रसम जलद धारा वह्निने क्रोध
वारं, मणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे ॥ ४७ ॥

x बीजी प्रतमां ‘रयण’ ने वक्ष्णे ‘करण’ ठे. *मणुअ जव समारे सुगुरु सीख धारे,’ आचरणे ठेरुपे बीजी प्रतमां ‘तप जप प्रत मेवा’ मीति बडी वपारो. एवु चरण ठे.

श्रेणीये चढ्या. तेना प्रजावथी केवल ज्ञान उपन्युं अने मोक्ष गया. माटे धर्मनी जावना जाववी ए श्रेष्ठ ठे.

॥ जावना उपर पांचमो वलजड, हरण अने रथकारनो प्रबंध ॥

छारिका नगरीमां कृष्ण वासुदेव तथा तेमना जाई वलजड (वलदेव) राज्य करता हता. एकदा तेमना पुत्रो सांय प्रद्युम्नादिक वनमां जईने छीपायन कृपीने पत्थरादि मारी पात्रा नगरीमां आव्या. तेथी छीपायने छारिकानो दाह करवानुं नीयाणुं कयुं. ते मरण पामी अग्निकुमार देवता थयो. तेणे छारिका नगरीये आवीने नगरमां रहेनारा ठपन कुल कोटी अने नगरनी बाह्यार रहेनारा घोहोतेर कुल कोटी जादवो सहित सर्व नगरवासीउने, कृष्ण अने वलदेव ए चे सिवाय वाली जस कर्या. पठी कृष्ण अने वलजड धन्ने जाईयो त्यांथी नीकलीने वनमां गया. त्यां कृष्ण तृपातुर थया. तेने माटे वलजड जल खेवा गया. कृष्ण पग उपर पग चढावी सुई रखा. तेवामां जराकुंवर नामे तेमनो जाई कृष्णनुं मरण तेना हाथथी थवानुं ठे एम जाणीने पोताने हाथे एम वनवा न पामे माटे एकाकी वनमां रहेतो हतो तेणे कृष्णना पगमां वेगलेथी पद्म देखी मृगनी प्रान्तिये घाण मारुं. ते घाणे करी कृष्णनो पग वींघाणो. समीप आवीने जोयुं तो मृगने बदले कृष्णने देखीने ते घणो खेद पाम्यो. वलदेव आवशे तो एने मारशे एम चितवी कृष्णे तेने विदाय कर्यो. पठी कृष्णे प्राण त्याग कर्या. वलदेव जल लेईने आव्या. जाईने सुतो देखी तेने जगामवा लाग्या, पण जवाव न दीधो. घणा कालावाला करी कहुं, परंतु मृतक देह होवाथी कांश् उत्तर न मळ्यो तोपण प्रीतिने लीधे पोताथी रीसाईने ए (कृष्ण) बोलता नथी एम पोताना मनमां निश्चय करी तेने उपासीने ठमास सुधी कर्या. ठेवटे काया विणसती देखी देवताए दृष्टांत कही यतावीने सवने

ઘીજે માગેં તીલ્લી અણીઆલી સૂલો વિકુર્વિ મુનીની પરિદ્ધા કરીચે ? મિથ્યાત્વી દેવતાએ પ્રમાણે કરવાની હા કહેવાથી એક માગેં ક્રોડો કીનીઝં અને ઘીજે માગેં તીલ્લી ખાલા જેવી અનેક સૂલો વિકુર્વી. મુનીરાજે વિહાર કરતાં એક માગેં કીનીઝં અને ઘીજે માગેં સૂલો. દીઠી. તેથી વિચાર્યું જે—આત્મ વિરાધના રૂઢી પણ જીવની વિરાધના અતિ દુઃખદાઈ માઠી ગતિ દેવાવાલી છે તે માટે સંયમ-વિરાધના ટાલવી. એમ ધારી કીનીઝંવાલો માર્ગ તજીને સૂલો-વાલા માગેં ચાલી નીકળ્યા. પગ છોડી લૂહાણ થયા. રુધિરની ધારા ચાલી, પણ છગાર માત્ર મનમાં ઘૂઘવાણા નહી. જૈન દેવતા એ જોઈ સાધુને પગે લાગી મિથ્યાત્વી દેવતાપ્રત્યે કહેવા લાગ્યો કે, કેમ ? જોયું ? જૈનનો તો એવો પરાક્રમ મહિમા છે. ત્યાર-પઠી ઘણે દેવતા એક અટવીમાં આવ્યા. ત્યાં જમદગ્નિ નામે તાપસ તપસ્યા કરતો હતો કે, છેડેલી ચૂમીયે પગ ન મુકવો અને ફલ ફૂલ પહેલાં ખાવાં. વલી તાપસ જૂટા જૂટ મલિન છે, એનો માનનારો જે દેવતા, તેણે જૈન દેવતાને કહ્યું કે, આપણે એનું પારણું જોઈયે. પઠી તે દેવતાયે ચઢકલા ચઢકલી (ચકલો અને ચકલી) નું રૂપ કરીને તે તાપસની લાંબી મ્હોટી વધી ગયેલી ઢાઢીમાં માલો કરી બેસાડ્યું. પઠી ચકલે ચકલીને કહ્યું કે, તું અહીં રહેજે, હું કામ છે તે કરી આવું. ચકલીએ કહ્યું કે, હું તમને નહીં જાવા દેઉં. ચકલો કહે શા માટે ? ચકલી કહે કે, મને તમારો વિશ્વાસ નથી આવતો માટે ! ચકલે કહ્યું કે, તેનું કારણ તો કહે ? ચકલીએ જણાવ્યું કે, કદાપિ તમે મુજ સરસી અવર કોઈ સ્ત્રી મલે અને તે તમને આવવા ન દે ત્યારે તમે નાવો માટે ! વલી તમે તેણીના ઉપર મોહ પામીને રહો તો મહારી શી વલે ? હું શું કરું ? પઠી ચકલે ચાર હત્યા પ્રમુખના ઘણા-સમ લાધા તો પણ ચકલીએ માન્યું નહીં.

नुक्रमे वझे वहेनोए गर्जधारण कर्यो, अने पूर्ण मासे पुत्रो प्र-
सव्या. ते म्होटा थया. त्यारपठी रेणुका पोतानी वहेनने मलवा
सारु हस्तीनागपुरे गई. त्यां तेनुं रूप जोई अनंतवीर्यराजा
तेना पर मोहीत थयो थको तेनी साथे जोग जोगववा लाग्यो
तेथी तेणीने गर्जे रह्यो. जमदग्नि ए वात जाणी तेथी हस्ती-
नागपुर जई रेणुकाने तेडी लाव्यो. रेणुकानो पुत्र, के जेनुं नाम
परशुराम राखवामां थाव्युं हतुं ते तापसीविद्या सीख्यो हतो.
तेणे पोतानी मातानुं दुप्चरित्र जाणी तेणीने कालधर्म पमानी,
अर्थात् मारी नाखी. त्यारपठी तेणे हस्तीनागपुर जईने अनं-
तवीर्यराजाने पण मायों. अनंतवीर्यना पुत्र कृत्यवीर्ये जमदग्निने
मरण पमाव्यो. एम करतां यझे वझे विषवाद बधतो गयो. पर-
शुरामे क्रोधे करी एकवीस बार नक्षत्री पृथ्वी करी, अर्थात्
सघसा क्षत्रीजने मारी नाख्या. क्षत्रीनुं एक बालक सरखुं
पण जीवतुं रहेवा दीधुं नहीं. कृत्यवीर्यने पण मायों. ते ब-
खत तेनी सगर्जा छी नासीने वनमां जती रही. त्यां तेणीने
एक तापसे जूमीग्रह (जोंगरा) मां ठानी राखी. तेणीए
त्यां पुत्र प्रसव्यो. ते जूमीग्रहे उपन्यो माटे तेनुं नाम 'सुजुम'
पाव्युं. अनुक्रमे ते म्होटा थयो. तापसे तेने जणाव्यो. ते सयें
कला सीख्यो. एकदा समये सुजुमे पोतानी माताने पुत्रुं
जे- ' पृथ्वी पटलीज ठे ? ' माताए जणाव्युं के- ' पृथ्वी तो
घणी ठे, पण थापणे तो वीके 'करी अहीं रखा ठीये.' सु-
जुमे पुत्रुं- कोनी वीक ठे ? माताए जणाव्युं जे- ' परशुरामे
तद्वारा पिताने तथा पिताना पिताने मारी थापणुं राज्य लेईने
सघसा क्षत्रीजने हण्णा ठे. ' एवुं सांजखी सुजुमकुमारने क्रोध
चढ्यो, तेथी तत्कास जोंगरामांथी नीकसीने पृथ्वीने जोवालाग्यो.
त्यांथी तेणे फरतो फरतो हस्तीनागपुरे आवीने चक्रवडे परशुरामने

मायों.पठी चक्रवर्तीपणुं पामीने एकवीस वार निःप्राद्वणी पृथ्वी करी
तेमणे छेपे करी संवंधी ठतां एक वीजाने हण्णा अने तेने लीघे वी-
जानो पण घाण वाली नाख्यो माटे क्रोध महा माठी गति आप-
वावालो ठे तेने त्यजवो. क्रोधे करी क्रोडपूर्वनुं संयमफल पण नाश
पामे ठे. वली नर्कनो सखई एटले नर्कमां लेई जनारो पण क्रोध ठे.
माटे क्रोधने ठांरवो अर्थात् कोई उपर क्रोध करवो नहीं. ४७

॥ अथ मान विपे ॥

॥ विनय वनतणी जे मूल शाखा विमोडे, सुगुण कन-
ककेरी शृंखलाबंध तोडे ॥ उनमद करि दोडे मान ते
मत्त हार्थी, निजवश करि ले जे अन्यथा दूर एथी ॥४८॥

जावार्थः— जे विनयरूपीया वननी मूल शाखाने मरनी नाखे
अर्थात् विनयनो समूखो नाश करे, वली जे उत्तमगुणरूपी सोनानी
सांकलने तोनी नाखे, एवो मानरूपीयो मत्त हार्थी अहंपदे मगरु-
रीधी दोमा दोड करे ठे अर्थात् विनय अने उत्तम गुणोनुं नाश कर-
वावाळुं ज मान ठे, तेने तुं पोताने स्वाधिन करी लेजे, कारणके एने
(मानने) वश कर्या विना एके गुण निपजे नहीं, अर्थात् ज्यांसुधी
मान (अहंपद) ठे त्यांसुधी सर्व गुण विनयादि दूर रहे ठे. अहीं
चाहुवलनो दृष्टांत जाणवो. ज्यारे एमणे मान मुक्युं त्यारेज के-
वलज्ञान उपन्युं. ए वार्ता प्रसिद्ध होवार्थी अहीं सखी नहीं. ४८

॥ विषद विष समो ए मान ते सर्प जाणो, मनुज वि-
कल होवे एण डंके जडाणो ॥ इह न परिहख्यो जो मान
डुर्योधने तो, निज कुल विणसाख्यो मानने जे वहतो ५०

जावार्थः— आकरा (हलाहल) विष तथा सर्पना जेवुं मानने
जाणवुं, ए मानना जोगे करी मनुष्य विकल थाय—गजराय, अ-
र्थात् ए मनरूपी सर्पने डंके करी चेतन जड घयो ठे तेने जे

પરિહરે ઇટલે તેનો જે ત્યાગ કરે તેને ધન્ય છે, હુયોંધન રાજાએ માન પરિહરું નહીં અને અહંપદ (માન) રાખ્યું તેથી તેના સર્વે કુટુંબનો વિનાશ થયો. ૫૦

॥ માન કરવાથી નાશ પામનાર હુયોંધનનો પ્રવંધ ॥

પૂર્વે પાંચ પાંચ અને હુયોંધનાદિક કુરુ દેશનું રાજ્ય કરતા હતા. કપટ કરી જુવટામાં હરાવિ હુયોંધને પાંચોને વનવાસ દીધો. તે વનવાસની પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરી પાંચો દ્વારિકાએ આવ્યા. કૃષ્ણે તેમને આદર દેઈ રાખ્યા. પછી કૃષ્ણે હુયોંધનપ્રત્યે કહેવરાવ્યું કે, પાંચો પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરીને આવ્યા છે માટે તેમને જાગ આપો. નહીં તો યુદ્ધ કરવાને સજ થાઉં. હુયોંધને હુતને જણાવ્યું જે-એ પાંચ તે કોણ માત્ર ! અર્થાત્ તે શા લેખામાં છે ? જો તેમને જાગ લેવો હોય તો કહેજે કે યુદ્ધ કરવાને સજ થઈ આવજ્યો. હુતે દ્વારિકામાં આવી તે હકીકત નિવેદન કરતાં તત્કાલ કૃષ્ણને સાથેલેઈ પાંડવો હસ્તીનાપુરે ગયા. હુયોંધન માને જયોં થકો પોતાના જાઈ પ્રમુખ સૈન્ય લેઈ સામો આવ્યો. માંહોમાંહે દારૂણ યુદ્ધ થયું. પાંડવોએ તેના જાઈઝં સહિત હુયોંધનને હણી જય કરી પોતાનું રાજ્ય સીધું. આ પ્રવંધથી સાર એ ગ્રહણ કરવાનો છે જે-હુયોંધને માન કર્યું તો પોતાના કુલનો નાશ કર્યો. તેમજ માની (અજિમાની) પુરૂષ કાંઈ વિચારતા નથી અને અજિમાનના પૂરમાં તણાઈ મરજી માફક આચરણ કરે છે તેથી પારકું અને પોતાનું સર્વેનો વિણસામનારો થાય છે. માટે સર્વે મનુષ્યે માનનો ત્યાગ કરવો. ૫૦

॥ અથ માયા વિષે ॥

નિરુપણ નિવારી હીયડે હેજ ધારી, પરિહર ઘલ માયા જે અસંતોષકારી ॥ મધુર મધુર વોલે તોહિ વિશ્વાસ નાણે, અહિગલણ પ્રમાણે માયિને લોક જાણે ॥ ૫૧ ॥

જાવાર્ય:-જે માયાનો ધણી ઇટલે જે માયાવી મનુષ્ય હોય તે નિતુર અર્થાત્ મનમાં કપટ જાત રાહી મુલે ઉપર ઉપરથી સારુ લગાડનારો હોય તથા તેના દેયામાં દેજ કહેતાં દયાજાત હોય નહીં, માયાવી ઠલમાં ને ઠલમાં રહે અને અસંતોષી હોય, વહી માયાવી મીતું મીતું ઘોલે પણ તે મધુર-મીતું ઘોલનાર મોરની માફક વિશ્વાસ રાખવા લાયક ન હોય! કેમકે મોર મધુર ઘોલે છે પણ સર્પને આશ્વો ને આશ્વો ગલી જાય છે, તેવોજ માયાવીને અવિશ્વાસપાત્ર જાણવો. માટે માયા ઝુંડી છે, તેનો ત્યાગ કરવો. જુઠ મહિનાથ સ્વામીએ માયા કરીને તપની ઘૃદ્ધિ કરી હતી, ઘીજું કાંઈ માતું કામ તો કર્યું નહોતું, તો પણ ઇટલીજ માયાવી સ્ત્રીવેદ ધાંધ્યો. માટે માયાને પરહરવી એ ઉત્તમ મનુષ્યનું કર્તવ્ય છે.

મ કર મ કર માયા દંજ દોપડુ ઠાયા, નરય તિરિય કેરા જન્મ દે જેહ માયા ॥ વલિ નૃપ ઠલવાને વિણુ માયા વહંતાં, લહુયપણ લહ્યું જે વામનારૂપ લેતાં ॥ ૫૨ ॥

જાવાર્ય:- માયા એ દોપરૂપ વિપનું જાત છે, તથા એ નર્ક અને તીર્યંચની ગતિ આપનારી છે, માટે તું તે (માયા) ન કર-નકર. વહી ઘલિરાજાને ઠલવા (ઠેતરવા) ને માટે શ્રી કૃષ્ણે માયા થકી વામન રૂપ કર્યું તેથી લઘુતાઈ પામ્યા. માટે માયા (કપટ) ન કરવું. માયાવી જે હોય તે કુરુ કાવિતું કરી આગ-લ્યાના પેટમાં પેસી જાય, દંજણું ધરી માયાવીપણું કરી આગ-લ્યાનું કાલજું કાઢતાં ઘાર ન કરે, માટે માયાવીને ઠાંરવો. ૫૨ અથ લોજ વિપે ॥

સુણી વયણ સયાણે ચિત્તમાં લોજ નાણે, સકલ વ્યસ-નકેરો માર્ગ એ લોજ જાણે ॥ ॥ ૬૬ ॥ શ્વિણ પણ એને સંગ રંગે મ લાગે, જવ જવ હઃખદે એ લોજને દૂર ત્યાગે ૫૩

ઠોડીશ. ઇવી શુજદશા જાગવાથી જવની જે જાવઠ તે જાગી. એટલે સંયમથી લય લાગી, ત્યારે વિચારું જે:—“ જાહા લાહો તહા લોહો, લાહો લોહોએ વઢઈ ॥ દો માસા કયં કજ્ઞં, કોડીએ નવ નિઠિએ ॥ ૧ ॥ ” એવું વિચારીને તેજ વેલાયે પંચમૂઠી લોચ કરીને રાજા પાસે આવ્યો અને ધર્મલાજ દેઈ ઊત્તરે રહ્યો. રાજાએ પુંચું કે—એ શું કીધું ? કપિલ કહે—ચારિત્ર લીધું. તમે કહ્યું હતું કે આલોચી આવો, તે આ (મસ્તક) લોચી આવ્યો. જે વિચારવું હતું તે વિચારીને આવ્યો. રાજા ઊઠીને પગે લાગ્યો, મુનીએ ત્યાંથી વિહાર કર્યો, માર્ગમાં જતાં પાંચસેં ચોર મળ્યા તેને પ્રતિવોધ પમાનીને તે નિર્મલ અપ્રતિપાતી કેવલ જ્ઞાન પામી મોક્ષે પહોંચ્યા. એમ જે લોજ મુકે તે સુલ્લીયા થાય અને લોજ કરે તે સુધાર થયા છે અને થશે. માટે લોજનો ત્યાગ કરવો. ૫૪

॥ અથ દયા વિષે ॥

સુકૃત કલપ વેલી લલિત વિદ્યા સદેલી, વિરતીરમણ કેલી
શાંતિ રાજા મદેલી ॥ સકલ ગુણ જલેરી જે દયા જીવ
કેરી, નિજ હૃદય ધરી તે સાધિએ મુક્તિ સેરી ॥ ૫૫ ॥

જાવાર્ય:— દયા કેવી છે ? ઉત્તમ કરણીરૂપ કલ્પવૃક્ષની વેલ સમાન છે, લક્ષ્મીની સલાઈ છે, જ્ઞાન ગુણની સદ્ચારી છે, વક્ત્રી વિરતી રૂપ જે રાણી તેહ દયા છે, અને એ દયા શાંતિ રાજાનું સદન છે, સઘલા જલા— સારા ગુણ અને જે જીવદયાનું મૂલ છે, ઇવી દયાને હૃદયને વિષે ધારણ કરીને શું સાધીએ ? મુક્તિ રૂપીણી શેરી, અર્થાત્ દયા થકી મુક્તિ પામીયે. માટે અહો જવ્ય પ્રાણીઠ ! એ જે જીવદયા છે તેમાં ઘણાજ ગુણ જર્યા છે અને તેથી ઘણા જીવ પાર પામ્યા છે. જે જે તીર્થંકર થયા તેમણે પણ એનું એજ વચન પ્રકાશેલું છે. તે એ જે:— સર્વે પાપાં, સર્વે જૂઝા,

सबे सत्ता, सबे जीवा न हंतवा ॥ आ प्रमाणे अनंता थया ठे
अने यशे ए सधला तीर्थकरोनी एवीज वाणी होवाथी ते
मान्य करवी अर्थात् जीव दया पाखवी. ५५

निज सरण परेवो शेनधी जेण राख्यो, षट दशम जिने
ते ए दया धर्म दाख्यो ॥ तिह हृदय धरीने जो दया
धर्म कीजे, जवजलधि तरीजे दुःख दूर करीजे ॥ ५६ ॥

जावार्थ:- सोलमा तीर्थकर श्री शान्तिनाथ जगवाने पोताना
पाठला दशमा मेघरथ राजाना जवमां सींचाणाना जयधी
आवेला पारेवाने वचावी दयाधर्म दर्शाव्यो, तेवी रीते जो
धीजा पण पोताना हृदयने विपे दया खावीने वर्त्तशे तो तेना
प्रजावर्था जव रूपी समुद्र तरीने दुःखने वेगळां करशे अर्थात्
मोक्षसुख मेळवशे. माटे दयाधर्म पाखवो. दया एम् होटी ठे. ५६
॥ दया चितवीने पारेवाने शरणे राखनार मेघरथराजानो प्रबंध ॥

पूर्वे श्री शांतीनाथनो जीव दशमा जवने विपे मेघरथ नामे
राजा हतो. एकदा ते पोताना दरवारमां वेठा हता त्यां धुजतो
धुजतो एक पारेवो तेमने शरणे आवीने पेठो. तेनी पाठल तेने
मारवाने उत्सुक थई आवेखो सींचाणो ते वखते मनुष्यजापाये
घोट्यो जे- “ एकने तुं उपकार करे अने एकने मारे, ए शुं
तने घटार्थ ठे ? आज त्रण दिवस थयां हुं जूख्यो तुं. माटे तुं
एने मुकी दे. शुं तने एटली पण दया नथी आवती ? महारं
पेदा करेयुं अर्थात् शोधी कहाडेयुं जह्म तहारी पात्ते आव्युं ठे,
ते तुं मने थाप अने सुखी कर. हुं महादुःखी थाउं तुं. जूखतुं
दुःख हवे महाराधी वेठी शकातुं नथी, माटे महारं जह्म मने थापो
के जेथी महारी जूख जांगे. हुं तमने आशीश देईश. ” राजाये

कथुं के “ तुं जे कहे ते तने मगावी आषु. ” सींचाणो कहे के— ‘ ते शुं काम आवे ? हुं तो मांसनुं चक्षुण करनारो हुं, माटे महारुं जे चक्षु ठे ते आषो. ए विना बीजी वधी वस्तु महारे नकामी ठे. ’ राजाये विचारुं जे, जेने जे आहार तेने ते बहालुं. माटे एने तो एज जोईये. परंतु आपणी पासे आब्यो तेने आपणे केम आपीये ? कदापि आपीये तो आपणुं बीरुद जाय. माटे ह्ये तो ‘ अर्थ साधयामि के देहं पोतायामि. ’ एम विचारीने तोला (प्राजुडी)मंगावी, तेमां एक पासे पारेवो मुक्यां अने बीजे पासे राजाये पोतानी जांग प्रत्ये ठेदीने मांस मुक्युं. पारेवाना प्रमाण करतां पण वधारे मांस मुक्युं तो पण ए प्राजुं उचुं ने उचुं रखुं. राजा पोतानी देह कापतो जाय अने मांस मुकतो जाय, परंतु देवमायाये करी पारेवानी वरोवर ना थाय. ए वखते प्रधान तथा बीजो वधो परिवार तेमज राणीयो बीगेरे सर्वे मल्लीने राजाने कहेवा लाग्यां के, हे स्वामी ! ‘ ए कायाने शुं घात करो ठो ? एक पंखी तीर्यंच जीव माटे आपनो अमृत्य देह कां विनाशो ठो ? ’ आ प्रमाणे सज्जन वगैरे कथुं, तेने न गणकारतां महा धैर्यवंत मेरु शिखरनी परे निश्चल मन-वाखा राजाये, घोडे घोडे मांस ए पूरु यतुं नयी, माटे आ (महारी) वधी काया एजीवना उपरसूरवान ! एम विचारीने पोतानुं शरीर संकटपीने पद्मां चढी वेठा. जीवदया उपर मेघरथ राजानुं पोतानो देह अर्पण करवा सुधीनुं धैर्य— साहस जोई देवता तुष्टमान यई तेमने वगे लागी चक्षु कुंठलातरण यई सोधर्म देवशोकप्रत्ये गयो. राजानी काया पूर्यं जेयी हत्ती तेयी सोना सरथी यई. माटे दृढ मनयी जीवदया पासवी. ५६

॥ અથ સત્ય વિપે ॥

ગરલ અમૃત વાણી સાચથી અગ્નિ પાણી, સૂજ સમ અ-
દિરાણી સાચ વિશ્વાસ યાણી, સુપસન સુર કીજે સાચથી
તે તરીજે, તિણ અલિક તજીજે સાચવાણી વદીજે ॥ ૫૭ ॥

જાવાર્ય:-સત્ય થકી સર્પનું જે ગરલ હોય તે પણ અમૃત
ધાય અને સત્ય થકી અગ્નિ પણ પાણી ધાય, સત્ય થકી રૂનો
જસ કીર્તિ પામે, સત્ય થકી સર્વ જગદ્ધ વિશ્વાસ આપે અર્થાત્
સત્ય એ વિશ્વાસની યાણ છે, સત્ય થકી દેવતા પણ પ્રસન્ન
ધાય, એ સર્વ સત્યપણથી પામીયે, તે માટે મૃપાવાદ
ઠાંનીને સત્ય વાણી ઘોલીયે, ૫૭

જગ અપજશ વાધે કૂંચાણી વદંતાં, વસુ નૃપતિ કુગત્યે
સાચ કૂડી જરંતાં ॥ અસત વચન વારી સાચને ચિત્ત
ધારી, વદ વચન વિચારીજે સદા સૌખ્યકારી ॥ ૫૮ ॥

જાવાર્ય:-જૂઠા ઘોલા થવાથી અર્થાત્ જૂઠું ઘોલવાથી જગત્
નેવિપે અપજશનો પમ્હો વાગે, (જુઠું) વસુરાજા યોટી શાચ
જરવાથી નર્કે ગયો, માટે અસત ઇટલે જૂઠું વચન ઠાંડીને સત્ય-
વાણી ઘોલવી. વસી જે વચન ઘોલવું તે વિચાર કરીને ઘોલવું, કે
જે હમેશાં સુખકર થાય. ૫૮

॥ કૂડી સાચ જરવાથી નર્કે જનાર વસુરાજાનો પ્રવંધ ॥

સીરકદંબક નામના અધ્યાપકની પાસે તેનો પુત્ર પર્વત, વ-
સુરાજા તથા નારદ, એ ત્રણ જણ સાથે જાણ્યા હતા. તે અધ્યા-
પકે કાલ કર્યો ઇટલે પર્વત અધ્યાપક થયો. એકદા ફરતા ફ-
રતા નારદ, પર્વતને ત્યાં આવ્યા. તે વચ્ચે “અજે હોતવ્ય” એવો
પાઠ તે પોતાના શિષ્યોને જાણાવતો હતા. તેણે તેનો અર્થ ક-

रतां जणाव्युं के “ यद्दमां अज एटले धोकमानो होम करवो.” नारदे ते सांजलीने कहुं के—आपणा गुरु तहारा पिताये तो ज्यारे हुं, तुं अने वसुराजा जणता हता त्यारे ‘ अज ’ शब्दनो अर्थ बोकनो नहीं, पण ‘ त्रण वर्षनां वृही ’ कहां ठे ? तेम ठतां तुं अवलो—खोटो अर्थ केम करे ठे ? पर्वते जणाव्युं के, तमारुं कहेबुं खाटुं ठे. गुरुमहाराजे तो ‘ अज ’ शब्दनो अर्थ ‘ बो-कडो ’ ज घतावेलो ठे. ते प्रमाणे हुं शीखवुं तुं. नारदे तेनुं कहेबुं तदन खोटुं ठे एम बारंवार कहेवाथी ते बन्ने बच्चे घणो विवाद थयो. ठेवट पर्वते जणाव्युं जे—वसुराजा आपणी साथे जणेल्ला ठे माटे तेमनी पासे जईने खरुं शुं ठे ? तेनो निर्णय करीये. आ वात नारदे कबुल करी बीजे दीवसे राजा पासे जवानुं ठराव्युं. पर्वतनी माता, नारद अने पर्वत बच्चे अज शब्दना अर्थ माटे विवाद थतो हतो ते सांजलती हती. तेणीये नारदना गया पठी पोताना पुत्र पर्वतने कहुं के, तहारा पिताए ‘ अज ’ शब्दनो अर्थ ‘ त्रण वर्षनां वृही ’ घतावेलो ठे, ते हुं पण जाणुं तुं. तें नारद साथे खोटी जीकर करीने वसुराजा पासे जई निर्णय करवानुं ठराव्युं ठे. ए सत्यवादी राजा ठे तेथी जुतुं घोसशे नहीं तेथी तुं खोटो पमीश. पर्वते पोतानी मातानां आवां वचन सांजली तेणीने वसुराजा पासे जई पोते जणावेलो अर्थ खरो ठे एम कहेवाने जलामण करवा मोकली. तेणी वसुराजा पासे गई. गुरुपत्नी जाणी राजाये तेनो आदर सत्कार कयों अने आ-गमननुं कारण पुठ्युं ? तेणीये पुत्रजीक्षा माटे आवी तुं, एम जणाव्युं. राजाये तेनो वाख कोण बांको करनार ठे ? ए महारो जाई ठे ! एना सामुं जोनार कोण ठे ? ते मने घतावो ? एम ज्यारे कहुं; त्यारे गोराणीये पर्वत अने नारदनी बच्चमां जे विवाद थयो हतो ते जणाव्यो, अने विशेषमां कहुं के, पर्वतनो पद्द

करी तमारे तेने साचो ठरावचो योग्य ठे. गुरूपत्नीनां आवां वचन सांजली वसुराजा विचारवा लाग्यो के महाराथी असत्य केम बोलाय ? हुं आ स्फाटिकरत्नना सिंहासन उपर वेसुंतुं ते महारा सत्य बडे अंतरिद्ध रहे ठे एम जे सर्व लोको कहे ठे ते महारां वीरूद ह्मद्दुतुं जुतुं बोलवाथी केम रहेशे ? आ तो ' बाघ नदीनो जोग मिळ्यो, पठी वसुराजाचे जूतुं नहीं बोलाय एम कहुं. त्यारे ठेवटे ब्राह्मणीचे जणाव्युं के, जो तुं महारा ठोकरानो पद्द नहीं करे तो तेनुं मोत घशे अने हुं पण तने महारी हत्या आपीश. वसुराजा आथी शरमीदो थई गयो अने तेणीने विदाय करतां जणाव्युं के तमारा पुत्रनो पद्द करीश. तेणीचे राजानो कोल खेई पोताने घेरपाठी आधीने पर्यंतने ते बात जणावी. पठी ठराव प्रमाणे बीजे दीवसे नारद तथा पर्यंत वसुराजा पासे गया. अजाण थई आगमननुं कारण वसुराजाचे पुठवाथी, अप्यापके ' अज ' शब्दनो अर्थ ' व्रण वर्षनां वृही ' घताव्यो हतो एवं नारदे, अने ' बोकडो ' घताव्यो हतो एवं पर्यंत जणावीने ते वेमांनो खरो अर्थ कयो ठे, तेनो निर्णय करवा माटे तमारी पासे आब्या ठीचे एम जाणव्युं. एटले वसुराजा मनमां विचार करी कहेतो होय एवो डोल करी बोड्यो के, ' अज ' एटले ' बोकडो ' कह्यो ठे. ते बखत-हे वसुराजा ! तमे एनो अर्थ खोटो केम करो ठो ? एवं नारद बोड्या, के तत्काल देवताये सिंहासन उपरथी उठालीने वसुराजाने हेठो नाख्यो. ते मरीने नकें गयो. एक शब्द मात्रनो अर्थ जूठो करवाथी वसुराजानी नकें गति थई तो पठी चारंवार असत्य बोलनार तो एवा केटला जव जटकशे तेनी गणत्री थई शकवी मुश्कल ठे. माटे असत्य अलीक वचन ठांगीने सत्य वाणी बोलची. ५७

॥ અથ ચોરી વિષે ॥

પરધન અપહારે સ્વાર્થપેં ચોર હારે, કુલ અજસ વધારે
વંધ ઘાતાદિ ધારે ॥ પરધન તિણ હેતે સર્પ જ્યૂં દૂર
વારી, જગજન હિતકારી હોય સંતોષકારી ॥ ૫૯ ॥

જાવાર્થ:- કુલની મર્યાદા મુકીને જે સ્વાર્થી ચોર પારકું ડબ્બ
ચોરે તે જગત્માં અપજશને વધારે, વંધીલાને પડે તથા ઘાતની
વેદના પામે અર્થાત્ જીવથી પણ જાય, વલી જેમ સર્પથી લોક
વેગલા જાય તેમ એ ચોરથી પણ લોક વેગલા નાસે, તે માટે એ
ચોરપણું મુકીને જગતના જીવને હિતનું કરવાચાહું સંતો-
ષપણું આદરવું. ૫૯

નિશિદિન નર પામે જેહથી હુઃખ કોડી, તજ તજ ધન
ચોરી કપટની જેહ ઝરી ॥ પર વિજવ હરંતો રોહિણી ચોર
રંગે, હ્રદ અજયકુમારે તે ગ્રહો બુદ્ધિ સંગે ॥ ૬૦ ॥

જાવાર્થ:- ચોરી થકી મનુષ્ય રાત્રિ અને દિવસ હુઃખની
કોડી પામે અર્થાત્ વેમુમાર હુઃખ પામે, તે માટે હે નાઈ ! અને
(ચોરીને) તું ઠાંક, ઠાંડ ! શા માટે જે એ ચોરી તે ચાલતી
હુઃખની ઝરડી સમાન છે, યલી પારકી સંપદા હરતાં કોરડી
પટલે નકરી વેદના જોગવતી વેલા કોઈ આત્મે આવે નહીં,
જુઝ ! રોહિણીયા ચોરને જેમ અજયકુમારે બુદ્ધિના જોગે શ્વો
પટલે પકડ્યો, તે માટે ચોરીપ્રત્યે ઠાંડવી. ૬૦

॥ અથ કુશીલ વિષે ॥

અયશ પડદ વાગે લોકમાં લીધે જાગે, હરજન બહુ
જાગે જે કુલે લાજ લાગે ॥ સજન પણ વિરાગે માં રમે
આ રાગે, પરતિય રસ રાગે દોષની કોટિ જાગે ॥ ૬૧ ॥

જાવાર્થ:- પરશ્ચીની સંગતથી જગતને વિપે અપજસનો પન્હ
વાગે તથા લોકમાંથી ચાર વક્ત્ર જાય, લજ્જા પામે, દોષી
હુદમન જાગે, કુલમાં પણ કલંક લાગે અને સજ્જન માણસ
તેનાથી વિરાગે ઘટલે દૂર રહેવા દેઠે, માટે તું एनो સંગ કરીશ
નહીં; કેમકે પરશ્ચીના રસને રાગે કરી અવગુણની કોડિ જાગે અર્થાત્
પરશ્ચીનો પ્રસંગ કરવાથી અનેક અવગુણ થાય ઠે. ૬૧

પરતિય રસરાગે નાશ લંકેશ પાયો, પરતિય રસ ત્યાગે
શીલ ગંગેવ ગાયો ॥ હુપદ જનક પુત્રી વિશ્વ વિશ્વે વિ-
દીતી, સુર નર મિલિ સેવી શીલને જે ધરંતી ॥ ૬૨ ॥

જાવાર્થ:- પરશ્ચીના રસને રાગે કરી લંકાપતિ રાવણ નાશ
પામ્યો અર્થાત્ રામચંડની સ્ત્રી સીતા હપર મોહીત થઈ તેનું
દરણ કરી જવાથી રાવણનાં દસ મસ્તક રણને વિપે રુવડ્યાં,
અને પરશ્ચીના વિરમણથી ગંગાના પુત્ર ગાંગેયકુમારે (ત્રીધમ-
પિતા) કે જેમણે વાઘ્યાવસ્થામાંથીજ શીલ પાદ્યું તેથી જગત્-
નેવિપે ગવરાણા ઘટલે જશવાદ પામ્યા, વહ્તી હુપદ રાજાની પુત્રી
તે પાંન્વની જાર્યાં હાપદી તથા જનક રાજાની પુત્રી તે રામ-
ચંડની પલિ સીતા ત્રણ જગતને વિપે પ્રસિદ્ધિને પામી અને પવા
શીલચંત પ્રાણીર્તની દેવતા તથા મનુષ્ય સેવા કરે ઠે. શીલધુ-
ણનું મ્હોટું મહાત્મ્ય ઠે. માટે પરશ્ચીનો ત્યાગ કરવો અને
શીલ પાલવું. ૬૨

॥ અથ પરિગ્રહ વિપે ॥

શશિહૃદય વધે જ્યું સિંધુ વેલા જલેરી, ધનકરિ મન
સાએ તેમ વાધે ઘણેરી ॥ હરિત નગર સેરી તૂં કરે
એપેરી, મમકર અધિકેરી પ્રીતિ એ અર્થકેરી ॥ ૬૩ ॥

જાવાર્થ:- ચંડમાના હૃદયથી જેમ સમુદ્રના પ્રાણીની વેલ

वधे, तेम मूर्ठाए परिग्रहनी ममता वधे, बली ए परिग्रहनी ममता ते नर्क गतिनी शेरी कहेतां वाट ठे अर्थात् ए नर्क लेई जनारी ठे, माटे ए परिग्रहनी अधिक प्रीति तुं न कर. ६३

माणुअ जनम हारे दुःखनी कोमि धारे, परिग्रह ममता ए स्वर्गनां सौख्य वारे ॥ अधिक धरणी लेवा धातकी खंड केरी, सुजुम कुगति पामी चक्रिराये घणोरी ॥ ६४ ॥

ज्ञावार्थः— ए परिग्रह थकी पोतानो मनुष्यजन्म हारी जाय अने कोडी गमे दुःखनी परंपराने पामे, बली ए परिग्रहनी ममतार्थी देवलोकनां सुख पण खोई वेत्ते, कोनी परे ? तो के-जेम सुजुम चक्रवर्तिये सुख खोयां अने कुगति पाम्यो तेनी पेठे थाय. माटे परिग्रहनो ममत्व करवो नही. ६३

॥ परिग्रहनी ममतार्थी नर्क जनार सुजुम चक्रवर्तिनो प्रबंध ॥

सुजुम चक्रवर्ति ए ठ खंड साध्या. पठी बीजा कोई चक्रवर्ति साधता नथी एवा धातकी खंडमांहेला ठ खंन साधु तो हुं खरो ! एवी परिग्रह उपर ममता थवार्थी तेणे धातकी खंडमां जवा माटे वे लाख जोजनना लवण समझमां चरमरत्न मूक्युं. तेमां सैन्यादि सर्व परिवार वेगो. ए वेला चरमरत्नना हजार देवता सेवक ठे तेमांना एके विचारुं जे था ठ खंन साधतां केटलांएक वर्ष वही गयां तो बली था बीजा ठ साधतां तो केटलाए वर्ष बीती जशे ? माटे ठानोमानो हुं महारी देवीने मली थावुं. एम धारीने एक देवता गयो. एम बीजो, एम प्रीजो. एवी रीते हजार देवता चरमरत्न मुकीने हींडता थया — चाल्या गया. एटले चरमरत्न वूझुं. हाथी घोना सहित सर्व लश्करनो नाश थयो अने सुजुम चक्रवर्ति मरीने सातमी

नकें गयो. माटे परिग्रहनी ममता वडे चेतन दुःख पामे तेथी तेनी मूर्खा टाळवी. अर्थात् परिग्रह उपर ममत्वजाव करवो नही.

॥ अथ संतोष विषे ॥

सकल सुख जराए विश्व ते वश्य थाए, जवजलधि तराए
दुःख दूरे पलाए ॥ निज जनम सुधारे आपदा दूर वारे,
नितु धरम वधारे जेह संतोष धारे ॥ ६५ ॥

जावार्थ:- संतोषची सर्व (घणां) सुख पामे अने वधी पृथ्वी वश थाय, संतोषची संसाररूपी समुद्रने तरे अने दुःख वेगळां जाय, ए संतोष चकी पोतानो जन्मारो पण सुधारे तथा आपदा जे कष्ट ते पण दूरे जाय, जे प्राणी संतोषने आदरे ते नित्यप्रत्ये धर्ममां वधारो करे अर्थात् रुनो धर्म पामे. ६५

सकल सुखतणो ते सार संतोष जाणे, कनक रमणिकेरी
जेह इत्ता न आणे ॥ रजनि कपिल बांध्यो स्वर्णनी लोल-
ताए, जमर कमल बांध्यो ते असंतोषताए ॥ ६६ ॥

जावार्थ:- ज्यारे सघळां सुखतुं मूलमंडाण जोईये त्यारे तो ए संतोष जाणवो, अर्थात् सर्व सुखतुं मूल संतोष ठे, कनक अने कामिनी अर्थात् धन अने स्त्री ए घनेनी जे ईत्ता न करे तेने संतोषी जाणीये. जुठ-फक्त ठे मासा सोनानी लोभुसाये फरी रात्रिने विषे कपिल नामनो ब्राह्मण बांधाणो अने जमरो पण कमलमां वेठो चको वासना खेवामां लीन चवाने लीधे अर्थात् वासनाना असंतोषपणाने लीधे सूर्यास्तनी वेळा पण जाणी शक्यो नही, तेथी कमल बीजाणुं तेमां बांधाणो ते फरी नीकलवा समर्थ न थाय. माटे हरेक वायतमां संतोष राखवो. ६६

॥ अथ विषय विषे ॥

शिवपद यदि चांठे जेह आनंद दाई, विषसम विषया
तो गांडि दे छुःखदाई ॥ मधुर अमृत धारा दूधनी जो
लहीजे, अति विरस सदा तो कांजिका स्युं ग्रहीजे ॥ ६७ ॥

भावार्थः—जो ए आत्माने आनंदने आपवावाला मोक्षपदने
पामयानी ईगा होय तो विष (फेर) समान छुःख देवावाला
विषयने तजी दे, जो मीठी अमृत जेरी दूधनी धारा मली तो
अत्यंत विरस—खाद विनानी कांजी होय तेने कोण ग्रहण करे,
अर्थात् दूधनी धारा समान मोक्षपद पामयानी ईगावालो
कांजी समान विरस आठ मद, (१ पोतानी जातिनो मद, २
पोतानो घट्टु धननो लाज मद, ३ पोताना कुलनो मद, ४ पोतानी
लक्ष्मीनो मद, ५ पोताना बलनो मद, ६ पोताना रूपनो मद, ७ पोता-
ना तपनो मद, ८ पोताना ज्ञाननो मद) केम करे ? न ज करे. ६७

विषय विकल ताणी कीचके जीम जार्या, दशमुख अ-
पहारी जानकी रामजार्या ॥ रति धरि रहनेमी देखी श्री
नेमिजार्या, जिण विषय न बज्या तेह जाणो अनार्या ॥ ६८ ॥

भावार्थः—विषयना विकलपणायें करीने एतल्ले विषयनां वा-
ह्या थकां बेराट राजाना सो साक्षा मय्येना बना कीचके जीमनी
जार्या एतल्ले पांडवोनी पत्नी द्रौपदीने ताणी—खेंची, वसी विषयकी
दशमुख एतल्ले रावणे रामनी श्री जानकी (जनकराजानी पुत्री सी-
ता) नुं हरण कर्युं, (तियी सोए किचक थने रावण मर्ण पाम्या) वसी
कंदर्पना धरणहार रहनेमी ए पोताना सरस्वी चारिग्रवंत श्रीनेमना-
यनी जार्या राजेमतीने बध्न रहित महास्वरूपवान देखीने तेना प्रत्ये
विषयनी प्रार्थना करी, परंतु सती साध्वी राजेमती ए अगंधन जाति-
ना नागादिना दृष्टांतादि देखाफी तेने मार्गमां व्याख्या, अर्थात् मन

જાપાન્તર સહિત.

વિહ્વલ ધયું તે સંબંધી પ્રાયશ્ચિત જગવાન પાસે તેમ
રાવ્યું, માટે જે પ્રાણીએ વિપયનો ત્યાગ નથી ક
અનાર્યપણે પટલે ધર્મરહિત જાણવો. ૬૮

॥ અથ ઇંદ્રિય વિષે ॥

ગજ મગર પતંગા જેહ ઝૂંગા કુરંગા, ફકફક
તે લહે હઃસ્વ ચંગા ॥ જસ પરવશ પાંચે તેહનું :
હમ હૃદય વિમાસી ઇંદ્રિ પાંચે દમીજે ॥ ૬૯ ॥

જાવાર્ય:- હાથી, મગર, પતંગ, જમરો, અને હર
જીવ એક એક ઇંદ્રિના વિપયને લીધે અર્થાત્ એક એક ઇં
મુકવાથી મહા હુઃસ્વ પામે છે; તો યીજા જે જીવની
પરવશ હોય અર્થાત્ જે જીવ પાંચે ઇંદ્રિ મોકલી મૂકે
તે અતિ હુઃસ્વી થાય એમાં તે શું કહેવું ? સ્વચીત એ
થાયજ, એમ હૃદયમાં વિચારીને પાંચે ઇંદ્રિને દમ
વશ કરવી. ૬૯

વિપય વન ચરતાં ઇંદ્રિ જે ઝંટમાણ, નિજ વશ ના
તેહ દે હઃસ્વડાણ ॥ અવશ કરણ મૃત્યુ જ્યું અર્
પામે, સ્વવશ સુખ લહ્યાં જ્યું કુર્મ ગુપ્તીંદ્રિ નામે' ॥

જાવાર્ય:- ઝંટ જેમ વનને વિષે ચરતાં જ્યાં ત્યાં
સપસે તેકાણે માં ઘાલે છે તેમ વિપયરૂપીયા વનને વિષે
જ્યાં ત્યાં જટકવા દે અને પોતાને વશ ન રાખે તે પ્રાણી હ
પામે, વધી જે અગુપ્તેંદ્રિ છે અર્થાત્ જેણે ઇંદ્રિયો મોકલી
છે તે નિશ્ચય મૃત્યુને પામે છે, અને જેણે ઇંદ્રિયોને પોતાને
રાખી છે તે ઇંદ્રિયોને વશ રાખનાર કુર્મની પેઠે સુખ પામે

૧ યીજી પ્રતમાં "સ્વવશ સુખ લહ્યાં જ્યું કુર્મ ગુપ્તીંદ્રિ નામે" એ
તેકાણે " નિજ વશ કરિ ઇંદ્રિ જ્યું સદા સાંલ્ય પામે " એવું ચરણ છે. તેનો
જેણે ઇંદ્રિયો વશ કરી તે નિરંતર સુખ પામે.

॥ અથ પ્રમાદ વિપે ॥

સહુ મન સુખ વાંટે હુઃખને કો ન વાંટે, નહિ ધરમ વિના
તે સૌખ્ય એ સંપજે છે ॥ શ્વ સુધરમ પામી કાં પ્રમાદે
ગમીજે, અતિ અલસ તજીને અધમે ધર્મ કીજે ॥ ૭૧ ॥

જાવાર્થ:- સઘલાં પ્રાણી સુખને ઈચ્છે છે પણ હુઃખને કોઈ
ઈછતું નથી, પરંતુ ધર્મ વિના તે સુખ મલતું નથી, વહી આવો
ઉત્તમ ધર્મ મહ્યા ઠતાં પ્રમાદ કરીને તું તેને કેમ ગમાવી દે છે?
એ તને યુક્ત નથી, માટે આલસ પ્રમાદ ઠાંકીને ધર્મને વિપે
અધમ કર, કે જેથી સુખ મહે. ૭૧

શ્વ દિવસ ગયા જે તેહ પાઠા ન આવે, ધરમ સમય
આલે કાં પ્રમાદે ગમાવે ॥ ધરમ નવિ કરે જે આયુ આ-
લે વહાવે, શશિ નૃપતિપરે ત્યૂં સોચના અંત પાવે ॥ ૭૨ ॥

જાવાર્થ:- આ જે દીવસો ગયા તે ફરી પાઠા આવતા નથી,
માટે પ્રમાદને વશ પડ્યો થકો ધર્મનો સમય ફોકટ કેમ
ગમાવે છે ? જે ધર્મ નથી કરતો તે પોતાનું આયુષ્ય ફોકટ
હારી જાય છે, અને તે શશિરાજાની પેઠે ઠેવડે સોચના પામે છે. ૭૨

॥ અથ સાધુધર્મ વિપે ॥ શાર્દૂલ વિક્રીક્તિ ઠંદ. ॥

જે પંચ વ્રત મેરુ જાર નિવહે, નિઃસંગ રંગે રહે ॥ પંચા-
ચાર ધરે પ્રમાદ ન કરે, જે હુઃપરિસ્સાસહે ॥ પાંચે ઇંદિ
તુરંગમા વશ કરે, મોહાર્યને સંગ્રહે ॥ એવો હુઃકર સાધુ
ધર્મ ધન તે, જે જ્યૂં ગ્રહે ત્યૂં વહે ॥ ૭૩ ॥

જાવાર્થ:- સાધુ કેવા છે ? તો કે - જે મેરુપર્યતના હુઃલે કરી

ઝપાડવા જેવા ચાર સમાન ૧ પ્રાણતિપાત, ૨ મૃપાવદ, ૩ અ-
દત્તાદાન, ૪ મૈથુન, અને ૫ પરિગ્રહ, ૬ પાંચ મહાવ્રતને વહન કરે
ઠે (પાસે ઠે); જે નિઃસંગી ઠે અર્થાત્ કોઈનો સંગ કરતા નથી;
જે જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર અને વિર્યાચાર,
૬ પાંચ આચારના ધરનારા અર્થાત્ પાસક ઠે, પ્રમાદ કરતા
નથી; જે દુઃખના પરિસાને સહન કરે ઠે; વહી જે પાંચે ઇન્દ્રિ-
રૂપ ઘોડાને વશ કરે ઠે અને મોક્ષાર્થ પટલે મોક્ષના સાધનોનો
સંગ્રહ કરે ઠે; એવો હુજ્કર સાધુનો ધર્મ ઠે, તે જેવી રીતે ગ્રહણ
કરે તેવી રીતે તેનો નિર્વાહ કરે તેવા સાધુને ધન્ય ઠે. તેને
મુની જાણવા. ૭૩

(માલીની ઠંદ) મયણ શિર વિમોડી કામિની સંગ ઠોડી,
તજિય કનક કોડી મુક્તિસૂં પ્રીતિ જોમી ॥ જવજવ જય
વામી શુદ્ધ ચારિત્ર પામી, હ્રદ જગ શિવગામી તે નમો
જંબુ સ્વામી ॥ ૭૪ ॥

જાવાર્થ:— કંદર્પના વિકારને દહી નાહી જેણે સ્ત્રીનો સંગ
ઠોઢ્યો, જેણે કનકની કોડી અર્થાત્ કોડો સોના મોહોરોનો
ત્યાગ કરીને મુક્તિરૂપી સ્ત્રીની સાથે શ્રેષ્ઠ વાંધ્યો પટલે મોક્ષ-
માર્ગ જેને વાહાણો લાગ્યો અને જેણે શુદ્ધ ચારિત્ર પામી (પાલી) ને
જવોજવનો જય હૂર કર્યો, એવા આ જગત્નેવિપે મોક્ષપ્રત્યે પામ્યા
તે શ્રી જંબુસ્વામીને નમસ્કાર કરો — હું નમસ્કાર કરું હું. ૭૪

॥ અથ શ્રાવકધર્મ વિપે ॥ શાઈલ વિક્રીક્તિ ઠંદ.

જે સમ્યક્ લહી સદા વ્રત ધરે, સર્વજ્ઞ સેવા કરે ॥ સં-
ધ્યાવશ્યક આદરે ગુરુ જજે, દાનાદિ ધર્માચરે ॥ નિત્યે
સદ્ગુરુ સેવના મન ધરે, એહવો જિનાધારે ॥ જાણ્યો
શ્રાવકધર્મ દોય દશધા, જે આદરે તે તરે ॥ ૭૫ ॥

જાવાર્ય:- શ્રાવક કેવો હોય ? તો કે- જે સમક્તિ પામીને હમેશાં વ્રત કરે તથા સર્વજ્ઞ પ્રજ્ઞની સેવા (પૂજા) કરે, જે ઊચ્ચ ટંક (સવાર સાંજ) આવશ્યક (પ્રતિક્રમણ) કરે અને આદર સહિત ગુરુને જજે; તથા જે દાન, શીયલ, તપ, અને જાગ્ર, ૧ ચાર પ્રકારનો ધર્મ આચરે, વલી જે હરહમેશ ઉત્તમ ગુરુની સેવના મનનેવિષે ધારણ કરે અર્થાત્ સુસાધુની જાતિ કરે; ૧૦ શ્રી જિનેશ્વર જગવાને ચાર પર્વદાની આગમ ૧ પ્રાણાતિપાત, ૨ મૃણાયાદ, ૩ અદત્તાદાન, ૪ મૈથુન, ૫ પરિગ્રહ, ૬ પાંચ અણુવ્રત તથા ૬ દીશી વિરમણ વ્રત, ૭ જોગોપજોગ વિરમણ વ્રત અને ૮ અનર્થદંડ વિરમણ વ્રત, ૯ ગ્રણ ગુણવ્રત તથા ૧૦ સામાયક, ૧૦ દેશાયકાસિક, ૧૧ પોષધ અને ૧૨ અતિથી સંવિનાગ, ૧૩ ચાર શિક્ષાવ્રત મલીને વાર જેદે શ્રાવકનો ધર્મ પ્રકાશ્યો છે, શ્રાવકનાં ૧૪ વાર વ્રત જે આદરે પટલે પાલે તે પ્રાણી તરે અર્થાત્ તેવો શ્રાવક જગરૂપી સમુદ્ધ તરીને મોક્ષમુખ પામે. ૭૫

(માલિની વંદ) નિશિદિન જિનેકેરી જે કરે શુદ્ધ સેવા, અણુ વ્રત ધરિ જે તે કામ આનંદ દેવા ॥ ચરમ જિન વરિદે જે મુશ્વર્મે મુશ્વર્યા, સમક્તિ સતવંતા શ્રાવકા તે પ્રસંસ્યા ॥ ૭૬ ॥

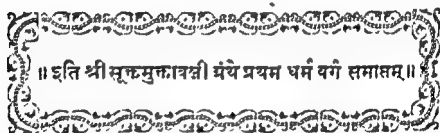
જાવાર્ય:- જે પ્રાણી પ્રજ્ઞની શુદ્ધ મને રાત્ર અને દિન સેવા કરે તથા અણુ કદેતાં મુનીયી પાત્રમાં શ્રાવકનાં વ્રત છે તે ધારણ કરે અર્થાત્ અદ્વિનિશ જિનેશ્વર જગવાનની સેવા કરનારા તથા ચાર વ્રત પાલનારા શ્રાવક હોય. ૧૫ કોણ થયા ? તો કે- આનંદ અને કામદેવ, કે જેનું સમક્તિ અને સત્યવાદીપણું શ્રી ધીર જગવાને અમુલ્યે વ્યભાગ્યું છે અને તે પ્રથમ મોધર્મ દેવ-લોકને વિષે ગયા છે. ૭૬

॥ कामदेव श्रावकनो प्रबंध ॥

चंपानगरीमां कामदेव श्रावके एक वखत रात्रिनेविषे काउ-
सग्न क्यों हतो. ते वखत चत्रीस साख विमानना स्वामी प्रथम
देवसोकना इंछे तेमनां वखाण कयां. ते सांजलीने एक मिथ्या-
दृष्टी देवताये कहुं के- ए तो समज्या ! हवणां हुं जईने
चलावुं, एना शा जार ठे ? एम कही ते ज्यां कामदेव हता त्यां
आव्यो. तेणे हाथीनुं स्वरूप करी कामदेवने हेठो नाखी गुंघो
तो पण ते वाज न आव्या अर्थात् जरामात्र ध्यानधी चूक्या
नहीं. पठी देवता मूसल जेवहुं जाहुं काळा वर्णनुं सर्पनुं रूप
करी फूं फूं कार करतो डसवा लाग्यो तो पण ते चळ्या नही.
पठी अटटहास करता राक्षसनुं रूप विकुव्युं, तेणे परिसह
कर्यामां कांई मणा न राखी. रात्रिना चारे पहोर महा
कदर्यना पीना नीपजावी परंतु कामदेव ध्यानधी लेश मात्र
चळ्या नहीं. देवताये अवधीज्ञान बडे पोते करेला उपसर्गनी अतु-
ल्य देवनानो प्रजाव जोयो तो मेरुना शिखरनी परे तेने (कामदेवने)
निधल दीग तेथी ते पगेलाग्यो अने पोतानो अपराध खमावीने
स्वस्थानके चाख्यो गयो. ए विषे उपदेश मालामां कहुं ठे ते गाथा:-
“जेदेवेहिं कामदेवो, गिहीवीनविचासीउं ॥ तबगुणेहिंमत्तगयंदजु-
यंगम, रखसघोरदृष्टातेहि ॥ १ ॥ ” पठी प्रजाते कामदेव
काउसग्न पारी श्रीवीर जगवानने बांदवा गया. ते वखत जग-
वाने घर परंपदानी आगस कहुं के, साधु चका तो नियम पासे,
पण जुउं ! आ श्रावक घके केवो नियम पाड्यो ठे ? पठी
रात्रिने विषे घनेसी देवताना उपसर्गनी सर्व दृक्कीकत जंणा-
वीने ए समकितवंता शुरू श्रावकनी जलीसरें पसंत्ता करी. ७६

હમ અરથ રસાલા (વિશાલા) જે રચી સૂક્તમાલા,
 ધરમનૃપતિ વાલા માલિની ઠંદ શાલા (માલા) ॥ ધરમ
 મતિ (નય) ધરંતાં જે ફહાં પુન્ય વાંધ્યો (એ ફહાં પુણ્ય
 વાંધ્યો), પ્રથમ ધરમકેરો સાર એ વર્ગ (ધર્મ) સાધ્યો ॥૭૭

જાગ્યાર્ય:-મંચકાર કહે છે કે,-એવી રીતે બોદોલા અને રસાણ
 અર્થ જેમાં છે, એવી આ ધર્મરાજાની પુત્રી સમાન સૂક્તમાલાની
 રચના વિશેષ માલિની ઠંદમાં કરી છે, અહીંયા ધર્મબુદ્ધિ ધા-
 રતાં પ્રાણી પુન્યની રાસી વાંધે છે, એવો આ ચાર વર્ગ માંહેલો પ-
 હેલો ધર્મ વર્ગ કહ્યો. ૭૭

॥ इति श्रीसूक्तमुक्तावली ग्रंथे प्रथम धर्म वर्ग समाप्तम् ॥

॥ अथ अर्थ वर्ग प्रारब्धते ॥

॥ तत्र-अर्थवर्गना प्रकार ॥ उपेंद्रावजावंद.

अधार्थवर्गे हितचित्तनं श्री,मितं पदार्थस्व महीशसेवा ॥ ख-
लादिमैत्री व्यसनादि चैव,मिहावधार्याः कतिचित्प्रसंगाः ॥ १ ॥

ज्ञावार्थः-आ वीजा अर्थ वर्गने वीपे १ संपदा, २ हित
करुणुं, ३ छद्मनी उपार्जवी, ४ इव्य पदार्थ, ५ नरेशने सेववो, ६
खलादिनी मैत्री न करवी, अने ७ व्यसननो संबंध, एरीते सात
प्रकारनो संबंध कहेवाशे. १

॥ अथ अर्थ एटखे संपदा विपे ॥ मास्तिनी ठंद ॥

अरथ अरजि जेणे स्वायते विश्व होवे, जिण विण गुण
विद्या रूपने कोण जोवे ॥ अजिनव सुखकेरो सार ए अर्थ
जाणी, सकळ धरम एथी साधिए चित्त आणी ॥ २ ॥

ज्ञावार्थः-जो संपदा पासे होय तो विश्व कहेतां वधी पृ
थवी पोताने हाथ घाय; एना (संपदा) विना गुण, विद्य
अने रूपने कोई जोतुं नधी, अर्थात् जेनी पासे धन न होय
अने ते गुणवान होय, विद्यावान होय अने रूपवान होय तो
पण ते शोभाने पामतो नधी-धन विनानो होय तेने कोई ले
खामां गणतुं नधी, माटे गुणनुं घर ते इव्य जाणवुं; वही अ
जिनव सुखनुं मूल ए अर्थने जाणवो, एटखे धन पासे होय ते
हरेक प्रकारनुं सुख प्राप्त घाय ठे; अने तेना वडे वधा धर्म पण सार्ध
शकाय ठे तथा चित्त ठामनुं कारण पण इव्य ठे. अर्थात् जो
धन पासे होय तो चित्त पण स्थिर रहेवे. ते उपर उत्तम कुमार
चरित्र उपयोगी होवाधी अर्ही वतावीये ठीए. २

॥ संपदार्थी सुख पामनार उत्तम कुमारनी कथा ॥

वणारसी नगरीमां मकरध्वज राजानी शीलगुणे करी वि-
 राजमान लक्ष्मीवती राणीनो पुत्र दयालु, सत्यवादी, न्यायध-
 र्मने विपे कुशल, जाह्यो, परस्त्रीविरत, संतोषी, देव गुरुजकि-
 कारक, धर्मनो रागी, परउपकारी, बहोत्तेर कलानो पारगामी,
 धिनई, ईत्यादि अनेक गुण संपन्न “ उत्तमकुमार ” नामे हतो.
 एक वखत घरमां वेठा थका, परदेश जई जाग्यनुं पारखुं जो-
 वानो विचार करी ते चाली नीकट्यो. गाम, नगर, शहेर, पुर,
 पाटणादिना मंडाण जोतो जोतो ते चित्रकुट पर्वतने विपे गयो.
 त्यांना महसेनराजाना तावामां मेवाड, मालवो, बाणुलक्ष मारवार,
 सौराष्ट्र, कर्णाटक विगेरे घणो मुलक हतो. तेने पुत्र के पुत्री
 कांई नहोतुं. तेथी ते वैराग्यनी वासनामां लीन थई राज्यना
 वारस माटे चिंताकरतो कोईक गुणवंत मली आवे तो तेने पोताना
 पुत्र तरीके राखवा शोध करतो हतो. एकदा ते राजा नवा व-
 ठेरा उपर बेसीने नगर बाहार फरवा गयो हतो. ते वठेरानी
 मंदगति जोईने राजाए प्रधानप्रत्ये तेनुं कारण शुं ठे ? एम
 पुत्रुं. ते वखत त्यां आगल उत्तमकुमार आवेलो हतो तेणे ते
 प्रश्न सांजलीने कहुं के, ए घोडे (वठेरे) जेंसनुं दूध पीधुं ठे
 तेथी एनो वेग मंद ठे. केमके जेंसनुं दूध वायधुं ठे तेणे करी
 ते दोडी शकतो नथी. एवुं सांजली राजाये पुत्रुं जे-वत्स ! तें ए
 केम जाण्युं ? उत्तमकुमारे तेना उत्तरमां जणाव्युं के-हुं घोडानी
 परिक्षा (अश्वविद्या) जाणुं तुं. राजाये कहुं-तहारुं कहेवुं
 साधुं ठे. ए घोडानी मा मरी गईहती तेथी एने जेंसनुं दूध पायुं
 ठे. पठी राजाये पुत्रुं के, तुं कोण ठे ? उत्तमकुमारे यथायोग्य-
 तायै जणाव्युं. राजाए आ कोईक राजपुत्र तो खरो ! एम
 विचारी कहुं के:-तुं महारुं राज्य ग्रहण कर. केमके महारे

आ संसार मुकीने परमेश्वरनो मार्ग आदरवो ठे. उत्तमकुमार
 कलुं के-हे पिताजी ! महारे आगल जबुं ठे, माटे आवतां जे
 कदेशो ते करीश. एम कही ते त्यांथी आगल चाल्यो. अनुक्रमे
 जरूच आव्यो. त्यां नगरनो तमासो जोतो जोतो श्री मुनीसु
 घत स्वामीना प्रासाद पासे आव्यो. देहेरामां जई घणी प्रक्ति
 सहित परमेश्वरने नमस्कार कर्षो. त्यांथी नीकलतां तेने खयर
 मली के आ शहेर (जरूच) नो कुवेरदत्त नामे बहाणनो
 व्यापारी अठारसें जोजन उपर मुग्ध नामे छीप ठे त्यां जब
 माटे बहाण जरीने तैयार धयो ठे. उत्तमकुमार तेनी पासे
 गयो अने पृथ्वीनुं कौतक जोवा माटे जानुं उरावी ते बहा
 णमां घेवो. जरूच बंदरथी बहाण नीकली दरीपामार्गें जत
 केटलेक दीवसे बहाणमां जरी राखेयुं भीतुं पाणी खुल्युं. लोक चिंता
 तुर धया. पठी अन्य छीपे जई पाणी जरी लीधुं. त्यां ब्रमर
 केतुराजा घणा राक्षसनो परिवार लेईने आव्यो. तेणे केटलाक
 माणसोने पोतानी कहामां धाव्या, केटलाकने हाथमां जाझा
 अने केटलाकने पग नीचे चांप्या. केटलाक लोक त्यांथी नाठ
 अने केटलाक बहाणमां बुसाई रह्या. लोकोनी एवी डुरदश
 जोईने सत्यवान्, पराक्रमी, वीर अने धैर्यवंत एवा उत्तमकुमार
 राक्षसना राजाने पोतानी सामे धोखावी युद्ध करवा मांड्युं. ल
 ढतां लढतां ए घणे हूर नीकली गयो. उत्तमकुमारनो मार स
 हन नही थवायी ब्रमरकेतु नाशी गयो. पठी ते समुद्र कीनारे
 आव्यो तो मालम पड्युं के बहाण चाली गयां. तेथी मनमां
 चिंतवन करवा लाग्यो के, जुठ ! में ए सर्वने जीवता मुकाव्या
 अने ए मने मुकीने चाव्या गया. माटे संसारमां कोई केहनुं
 नथी. अथवा वली ते लोक पण शुं करे ? कर्षा कर्म तहारे
 जोगववांज जोईये. वली तुं एकसो ठे, तहारुं कोई नथी, तहारो

धर्म एक ठे, एवे समये कोईने दोष देवो घटे नही, महारां
 जवांतरनां कयां जे कर्म ते जोगववांज जोड़ये. एवं विचारीने त्यां
 आगल जाग्या वहाणनाजेवुं चिन्ह करीने रह्यो. फल फूलेकरी प्राण
 धारणा करे ठे. एवामां साक्षात् कंदर्पावतार समान आ उ-
 त्तमकुमारनुं रूप देखीने ए छीपनी देवी व्यामोहप्रत्ये पामी.
 हाव जाव रूप शृंगारादिक जे स्त्रीयोना सोले सामंत तेने ते-
 यार करीने उत्तमकुमारना कंदर्पराजाने जीतवा काजे ते देवीए
 प्रथम नेत्ररूपी सामंत मार्फत भ्रमर रूपीया बाण नाखवा मांड्यां.
 पठी जीव्हायें वचन रूपीया बाण नाखवा मांड्यां. पठी
 स्तन रूपीयाशीखर देखामवा लागी. शामाटे जे? कंदर्पराजानी
 अस्वारीनी वेलायें जाणे ए हृदय रूपीया पर्वत उपर निशा-
 नज चढाव्यां होयनी शुं ! एम जाणे ए स्तन रूपीयां नगारां
 नहोय शुं ? अर्थात् कंदर्पने जीतवा माटे मोहराजानी फोजनां
 स्तनरूपी नीशानडंका. देखाडीने उत्तमकुमारने खलचाववा मां-
 ड्यो. एवा घणा प्रकार करी करीने थाकी पण मेरूपर्वतना शीख-
 रनी परे उत्तमकुमारने निश्चल जाणीने देवी हर्ष पामी, तेथी
 तेणे साढा धार क्रोर सुवर्णनी इष्टि करी अने कुंवरनी स्तुति
 करी ते पोताने स्थानके चाली गई. त्यारपठी त्यां आगल समुद्र-
 दत्त वहाणवटीनां वहाण आख्यां. तेणे उत्तमकुमारने पोताना व-
 हाणमां वेसार्या. ए वहाण चालतां केटलोक बखत यतां तेमां
 पण पाणी खुटवाथी लोको तरसे आकुल व्याकुल यवा लाग्या. ए व-
 खत माझमे (निर्यामके) शाख जोईने कथुं के, जाईयो ! वे-
 खनां पाणी जलकांत रत्ने करी फरश्यां ठे माटे अहीं पर्वतने
 विपे अगाध कुठ ठे तेथी पाणी महा मुश्केलीये पामीये एवं ठे.
 वली अहीं भ्रमरकेतु राक्षस रहे ठे ते लोकनो संहार करे ठे
 वात में परंपराए सांजली ठे. परंतु नजीकमां वीजे पाणी मळे

तेबुं नथी, माटे अहीं बहाण राखीने पाणी जरी ब्यो. एम कही तेणे नांगर नाखीने बहाण चंजाव्या. पाणीनी घणी अगत्य हती पण राक्षसना जये करी बहाणधी नीचे उतरवानी कोईनी हाम चाली नहीं. अर्थात् कोई पण माणस उतर्युं नहीं. पठी करुणारसना जंडार उत्तमकुमारे बहाणमांधी उतरीने पाणीना स्थानके जई दोर घांधी लोकोने कथुं के, आवो, आवो. हुं उजो हुं, उतां जोउं के राक्षस तमने शुं करे ठे ? एटले महारी हाजरी होवाथी राक्षस तमने काई करी शकनार नथी माटे सुखेथी आवो. एम कही कुमार राक्षसनी पाते जईने वेगो. पठी लोक निर्जय थया थका उतरीने जखने वास्ते जाजन लेई कुवा आ- गस गया. तेमणे दोर घांधीने वासण कुआमां फांस्यां पण चहुं करे एटहुं पाणी आव्युं नहीं. अने कोईनी तरस पण ठीपी नहीं. ते जोई उत्तमकुमारे विचार्युं जे आटला थया लोक पाणी बिना मरशे. कुवामां पाणी देखाय ठे परंतु ते वास- णमां आवतुं नथी. माटे कोई पण प्रकारनुं कारण खरूं ! बली लोकनां वृंद पण कूप मध्ये आहुं अव्युं जुए ठे अने मनमां रा- क्षसनी धीक पण धरे ठे के, रखेने राक्षस आवशे तो आपण सर्पने जहाण करी जशे. ए बखत बहाणनो अधिकारी घोड्यो जे-जाईयो ! एवो कोई पुरूप ठे ? के जे कुवामां उतरी जख मोकधुं करे ? राक्षसनी धीके करी कोईये हा जणी नहीं तेथी सर्प चिंतातुर थया. पठी परोपकारी उत्तमकुमारे, हुं हाजर उतां उपकार न करूं तो महारूं साहसीकपणानुं धीरूद जाय, एम विचारी कुवामां उतरवानी तैयारी करी. धीजा व्यवहारीया ते ब- खत कहेवा साग्या के तमे उतरशो नहीं. परंतु उपकार करवाने जेनुं मन तक्षणपड थई रणुं ठे एवो उत्तमकुमार तरतज रजु (दोर साधे नांची) घंघावीने कुवामां उतयो. ते पाणी

आवतां अटक्यो अने जोयुं तो नीचे सोनानी जाली हती तेना ठीझोमांथी थोडुं थोडुं जल आवतुं माखम पड्युं. तेथी ते विचार करवा लाग्यो के, एमां कांई पण कारण ठे खरं! एवी सुवर्णनी कंवा (जाली) तो किहांये दीठी नथी, तेम सांजली पण नथी. पठी उत्तमकुमारे जोर करी जालीने आडी अवली हलावी एटखे पाणीनो प्रवाह चाल्यो. कुआ उपर रहेला लोक हर्षवंत थया थका कुमारनी स्तुति करवा लाग्या. लोकोए पाणी पीधुं अने जाजन जरी लीधां. हवे आरुं अवलुं तपासतां उत्तमकुमारे कुवानी र्जति उंचे एक जाली दीठी. त्यां जांखीने जोतां मांहे मणीरत्नमय पावडीयां दीठां. पठी मनमां विचार कयों के अहीं पण जाग्यनी परिक्षा करवा जेवुं दीसे ठे ! एस धारीने ते जाली खसेडी अंदर पेठो ने पगथीआं उतर्यों, एटखे एक मार्ग तेनी नजरे पड्यो. त्यांथी आगल चालतां एक अनुपम महेल तेना जोवामां आव्यो. तेनी नजीक जतां एक घुड छी त्यां वेठेली हती ते बोली के, हे हीन पुन्याईना धणी ! तुं कोण ठे ? शुं तुं ब्रमर राक्षसने उलखतो नथी ? जे तुं अहीं आव्यो ठे ? तेवारे कुमार बोड्यो के, हुं तेने जाणुं तुं, हुं ए ब्रमरकेतु राक्षसने जीतनार तुं. माटे ए प्रासाद कोनो ठे अने तुं कोण ठे ? ए मने कहे. घुडा छी एवुं सांजलीने कहे ठे जे— हे सत्ववंत ! हे धीरजवंत ! सांजल. अहींथी हुंकमो राक्षस छीप ठे, त्यां लंका नगरी ठे. तेनो स्वामी ब्रमर नामे राक्षस ठे. तेने महालसा नामे घोसठ कला निपुण अति रूपवान एक पुत्री ठे. एकदा ब्रमरकेतुए निमित्तियाने तेनो चर्तारकोण थशे ? एवुं पुठवाथी ज्ञानवले तेणे कथुं के—जूचरक्षत्रीय उत्तमकुमार एनो चर्तार थशे. ए राजाधिराज थशे तथा घणा विद्याधर एने सेवशे. ते सांजली ब्रमरकेतु

खेद पाम्यो जे, हुं राक्षस ठतां महारी पुत्री जूचर क्षत्रीय परणशे, ए कशा कामनुं नही. एबुं विचारीने तेणे आ कुवामां मार्ग करीने आ प्रासाद तैयार करावी तेमां पोतानी पुत्रीने राखी ठे. वली ए राक्षसे पुत्रीना रागे करी तेणीने पांच दीव्य मनोहर रत्न आप्यां ठे. एक वखत दासीनी साथे तेणीए कांईक वस्तु मगावी ते दासी लेईने आवतां यकां कुवामां पडी. तेवी ए राक्षसे कुवामां सोनानी जाली जनावी ठे. त्यारपठी वली राक्षसे निमित्तियाने पुत्रुं जे— आ पुत्रीनो जतर कोण यई आवशे. त्यारे पण तेणे कीधुं के— जूचर क्षत्रीय यशे. राक्षसे कहुं के, एनुं कांई एधाण कहे ? निमित्तियाए जणाव्युं के— समुद्रमार्गे वहाणमां बेसी आवनारा लोकने तहारो जय ठे, ते तेहज मटावशे. तहारी साथे युद्ध करीने ए तने जीतशे. एबुं सांजली शून्य चित्त ययो यको ते (राक्षस) छीप मांहे फरे ठे. त्यारपठी आगल जे कांई ययुं होय ते, ए जाणे. महारा मांहे आगल जे कांई ययुं ठे अने में सांजलेखुं ठे ते सर्वे बीना तमोने कही. ए बात सांजली कुमार चित्तवया लाग्यो के, भ्रमरकेतु राक्षसने तो में जीत्यो ठे, ए महारो शत्रु ठे अने तेनेज घेर हुं आवी चढ्यो तुं, माटे हवे कांईक माया करुं ! एटलामां तो महालसा कन्या त्यां आवी. तेनी तथा उत्तमकुमारनी दृष्टी मली, तेवी ते व्यामोह पामी. तेवारे धृष्टा स्त्रीए ते वे जणने गांधर्व लग्न करी परणाव्यां. पठी महालसाए दासी पासे रखनो करंडीउं मगाव्यो. ते लेई वझे जणा (उत्तमकुमार तथा महालसा) कुवानी मेखलाये आव्या. ए अवसरने विपे कोईक वहाणना लोक पाणीने वास्ते कुवा उपर आवेला हुता तेउए कुमारने अंदर दीगो. एमणे दोर मुकी दासी सहित वझेने बाहार काड्यां. तेमने जोई आ ते कोई

દેવતા સંબંધી ઠે કે શું ? એમ તેડું વિચાર કરવો લાગ્યા. પત્ની
 તે યદ્દેને વદાણમાં વેસારીને તેડું ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા. વદાણ
 પાડ્યાં જાય ઠે એવામાં વલી તેમાં પણ કેટલેક દીવસે પાણી સૂકું
 તેણેકરી સર્વ લોક ચિંતાતૂર થયા. તે વેલાયે મહાસ્રસા યોડી-
 હે સ્વામી ! મહારી પાસે કરંડીઆમધ્યે રહ ઠે તેનો ઘણોયણો
 મહિમા કહ્યો ઠે, તે સાંજલો. ૧ પૃથ્વી નામે રહ ઠે. તેને પૂજ્યું
 થકું મળી કનક રત્નમય જાજન પ્રગટ થાય એવો એ મળીરત્નનો
 પ્રજાય ઠે. ધીજું-જલ્લરહ ઠે. તે પૂજ્યા થકા વ્યોમઘૃતવાંઝિત
 જસ પૃષ્ઠિ થાય, એ રત્નના જોગથી થકાલે મેઘ ધરસે. ધીજું-
 વહ્નિ રહ ઠે. તેનાથી અગ્નિ વિના સૂર્યપાક રસવતિ નિપતે.
 પોંથું- વાયુ રહ ઠે. તેનાથી તાપની વ્યથા સમે, મનમાન્યો
 ધાયરો વાય. અને પાંચમા રત્નથી દેવહુન્ય વચ્ચની પ્રાપ્તી થાય.
 એમાં મહિમાયંત પાંચ રહ ઠે. માટે હે સ્વામી ! તમે હુલીયા
 લોકને ઉધરો, ઉપકાર કરો. એવું નારીનું વચન સાંતલીને હવે-
 ઘંત થયા થકા કુમારે જલ્લરહને પૂજીને વદાણના કુવાસ્યંતે
 પાંખું. તરકાસ વરસાત વરસ્યો. લોકોએ પાણીવડે પાત્ર જર્પા,
 જસ પીધું અને આનંદ પામ્યા. ત્યારપત્તી કેટલેક સમયે અસ્ર
 સૂકું. ત્યારે પૃથ્વી નામા રત્નને પૂજી ધૃવીને ધાન્યને સ્થાનકે
 મૂક્યું. પટસે અગ્નૂટ ધાન્ય થયું. લોકની જૂથ જાગી. આયો
 અથાહ ઉપકાર કરનાર કુમારની સવસા લોક સેવા કરેઠે. પણ
 તે વદાણનો ઉપરી (માસીક) સમુદ્રદત્ત રંતા સમાન થી
 અને રત્નો દેશીને સસચાયો. તેણે પરલોકની પણ થીક ન રામતા
 લાગ જોઈ ઇતમકુમારને સમુદ્રમાં નાખ્યો. લોકમાં દાસકસોસ
 ધયો. ઘણા લોકો રોવા લાગ્યા. મહાસ્રસા એવાન સાંતલી મરયાને
 ઇતમાસ થઈ. તે વચ્ચત દાર્શીએ કહ્યું જે- યાસમળે શું વાય ?
 જિનેશ્વરના જાસનમાં યાસમળેની ના કહી ઠે. માટે જેમ તેમ

करी समुद्रदत्तने जोखवीने शीख राखो. वली रत्नना प्रजावथी
आपणे अजिष्ट तदे जद्देशुं. त्यां जाग्य योगे समुद्रथी आवेल त-
मारा स्वामी पण मखशे, एम हुं धांरुं. तेम ठतां जो ए नही
मखे तो आपणे दीक्षा लेवी. सखीनां वचन सांजली मदाससाए
ते प्रमाणे चर्तवा निर्धार कयां.

उत्तमकुमार समुद्रमां पड्या पत्री तेने एक म्होटा मगरमछे
गळ्यो. ते मछ तटनेविषे आळ्यो एटसे माठीए जालमां एकडी
तेने विदायों. तेमांथी उत्तमकुमार नीकळ्यो. धीवरे तेने उपचार
करी सावध कयां. मदाससाए अजिष्ट छीप संजायां एटसे वायुर-
लना जोगथी तेना सादाज्ये करी ते वहाण वे दीवसमां पल्ली
नामना वंदरने कांठे आळ्यां. त्यां जैनधर्मा नरवर्म राजा राज्य
करे ठे. तेनी पासे घणां रत्ननुं जेटणुं तथा मदाससाने साये सेई
समुद्रदत्त आळ्यो. राजानी सन्मुख जेटणुं मुकी उजो रघो ए-
टसे राजाये कुशल वार्ता पुठीने कथुं जे-अहो ऊहाजना वे-
पारी ! तमे कोण देश, कोण छीप, कोण नगर अने कोण वं-
दरथी आळ्या. वाणीये कथुं के, हुं चंद्रछीपथी आळ्यो. मागे
आवतां चकां एक स्त्री जडी ठे माटे हुकम आपो तां आपनी
साखे हुं तेणीने स्त्री करी राखुं. ते सांजलीने मदाससाए कीधुं
के, हे स्वामी ! ए वणीक महा भूत ठे. एणे महारा स्वामीने स-
मुद्रमां ढोली नाख्यो ठे. ए महा पापीष्ट ठे, महा चंमाल ठे. माटे
ए डुष्टनुं मुख पण जोखुं घटीत नथी. ए पापीनुं मां जोवाथी
पाप लागे. स्त्रीनां आवां वेण सांजलता राजा वणीकना उपर
फोधापमान थयो अने तेनां पांचसो वहाण हतां ते जप्त करी
तेने वंधीखानामां नाख्यो. मदाससाने पोतानी पुत्री सदस रा-
जाये राखी. पत्री तेणीये रत्नना प्रजाव वडे धन धान्यादि मेखवी
अढलकदान देवा मांड्युं. जैनधर्मनेविषेवणी सावधान रहेवा लागी.

वली जिननी पूजा करे, जीवने उपकार करे, ईत्यादि धर्म कार्यमां ते अहर्निश तत्पर रहेती. तेणीये काया बलवंत थाय तेवी वस्तु वापरवानो निषेध कयों. पृथ्वी उपर सयन करवुं, क्लान न करवुं, रूमां वस्त्राचरण न पहेरवां, सुगंधिक विलेपन न करवां, तंबूल न खावां, खर्विंगादिकनो त्याग, सर्व शाकनो नियम, दही दुध पकवानादिक तथा गोख खांन साकर प्रमुख सर्वनो नियम कयों. निरस आहार लेवो, एकासणुं करवुं, कोई म्होटा काम विना चाहिर न नीकलवुं, गोखे पण न बेसवुं, लोकना विवाह पण न जोवा, सखी साथे पण शृंगारादिकनी बात न करवी, वैरागनी ज बातो करवी, वली चाकर नफर साथे पण बात न करवी, एवा एवा अनेक नियम धारीने ते रहेठे.

उत्तमकुमारने साथे लेई कांईक कारणसर माठी पल्लीबोला-कुले आव्यो. ए वखत नरवर्मराजा पोतानी पुत्री सारू सातजू-मीठ आवास करावता हता तेना उपर उंचा उचारही नगरनी चर्चा जोता हता. उत्तमकुमार पण उपर गयो. त्यां जे कनीआ सुथार मजुर काम करता हता तेनी पासे जईने तेने तेउने वास्तुकशास्त्र प्रमुखनी समजुती आपी. सहुए ते सांजली च-मत्कार पांम्या अने जे कारीगर हता तेमणे ए विश्वकर्मा ठे एवुं धारीने तेने पोतानी पासे राख्यो. तेनी साथे जे माठी आव्यो हतो तेनी नात जुदी पडी एटखे उत्तम मध्यम जातना जिन्नपणानी परिक्षा करी आपी. पठी आवास संपूर्ण यवाथी राजा प्रमुख ते जोवा सारूआव्या. त्यां उत्तमकुमारनुं रूप सुंदर-पणुं जोईने राजा विचारवा लाग्यो के, आकारनी चेष्टायेकरी ए कोईक उत्तम जाति जणाय ठे. उत्तम कुल वंश विना एवुं स्वरूप न होय ! माटे उत्तम वंशनो खरो ! एम मन साथे निश्चय करी निमित्तियाना वचने राजाये पोतानी त्रिलोचना नामे पुत्रीने तेनी

साथे परणात्री निश्चित बचानो विचार कयाँ. पत्नी शुन मृदुर्त्त
पापीप्रदण कराव्युं. थने रहेवा माटे एज सातमासना आवास
आप्यो. उत्तमकुमार ते आवासमां मुखे रहेठे. एक बखन महा-
लसा पोतानी दासीने कहेवा लागी के, हजीमुधी महारा जतारनी
खयर काँई न पमी, तेधी हुं एम धारुं तुं के ते समुद्रमां मर्ण
पाम्या हशे. माटे हवे जीधीने शुं करवुं ठे ? आपणे तो ए र-
त्नना महिमाधी वितरागदेवनां प्रासाद कराव्या, स्वामीवत्सल
कयाँ, ज्ञान सखाव्यां, दान दीधां विगेरे धर्मनो छाहो लीधो ठे,
माटे हवे आ धन संपदा त्रीलोचनाने आपीने संसारसमुद्र
तरवा माटे दीक्षा प्रदण करीशुं. ते वखत दासीये कलुं के—स्वा-
मीनी ! एम एवमो विपवाद म करो. एवुं सांजलवामां आवे ठे के,
राजकन्या त्रीलोचना रूपसावण्य सयं गुणना जाजन एवा एक
परदेशीने धरी ठे. शुं जाणीये जे एहज तहारो जतार हशे ! जो
तमे रजा आपो ता हुं त्यां जईने जोई आवुं. स्वामीनीनो आदेश
पामी वासी त्रिलोचना पासे गई. त्यां तेणे उत्तमकुमारने जोयो,
पण काँईक भ्रान्ति रही. पत्नी त्रिलोचना साथे वातचित करी
पोताना मुकामे आवीने महालसा आगल परदेशीना रूप साव-
ण्यनी हकीकत कहीने जणाव्युं के ए आपणा स्वामी जेवो ठे, प-
रंतु ते विपे हुं संपूर्ण खात्री करी शकी नथी. ते सांजली महालसा
घोली जे—धिकार पमो मने, के जे में काने परपुरुषनुं नाम सां-
जल्युं. ए परपुरुष उपर राग आय्यो ते पाप लाग्युं. एम विचा-
रीने वली पाठी धर्मने विपे सावधानपणे चई. दासीना गया प-
त्नी कुमारे त्रिलोचना प्रत्ये पुत्र्युं जे, हमणां तहारी साथे वात
करी गई ते वृद्धा स्त्री कोण हती ? स्त्री कहे—हे स्वामी ! हे प्रा-
णेश ! महालसा नामे परदेशी स्त्री, के जेने में वेहेन कही ठे,
तेनी ए दासी आवी हती. ते सांजलीने उत्तमकुमार मन साथे

विचार करवा लाग्यो के, शुं ए महारी चारजा तो न होय ! वस
विचारुं जे, ए ते में शुं चिंतवुं ? ए में दुर्ध्यान शुं ध्यायुं ? ए
चिंतवी विरक्तपणे पोतानी निंथा करवा लाग्यो. पत्नी एक दीव
सम्यान समये ते पोताना घरनी नजीक देरासर हतुं त्यां पूज
करवा गया. त्यां पूजा जक्ति करतां थकां घणी बेला थई प
नाव्या तेथी त्रिलोचनाए तेमनी खबर काढवा दासीने मोकरी
दासीए त्यां थावी सघसे जोया पण किहांये न दीठा तेथी
पात्री गई, अने त्रिलोचनाने ते बात जणावी. ते सांजली त्रिलो
चना निंता करवा लागी.

तेरा समयने विपे ए नगरमां महेसरदत्त नामे व्यवहार
रहेनो हतो. सेनीपासे उपन क्रोरु डव्य हतुं. तेणे वहा
वटना व्यापार माटे पांचसें वहाण तथा थलवटना व्यापार
थधोवाईनां जेवां पांचसें गावां राख्यां हता. ते पांचसें घर, प
चमें हाट, पांचमें बगारो, पांचसें गोकुल, पांचसें हाथी, पांच
घोडा तथा पांच लाग्य सेवकनो स्वामी हतो. एटली वधी संप
ठनां तेने एके पुत्र नहोनो. ईश धरतां धरतां एक पुत्री प
हनी तेने अघ्यापक पासे जणावी ठे. ते कोइक पुण्यानुयों
करी चोमन कथा निधान थई ठे. शेठ संसार उपर बेराय
थयो ठे, पण पुत्री यौवनयन थई जाणीने तेना पाणीप्रहण
चिंतामां पड्यो ठे जे, कोइक पुण्यन घर मझे तो तेने कन्य
आर्षीने आ थमार संसारनो त्याग करी चारित्र्य सेठ. प
तेणे एक निमिनियाने पोतानी पुत्रीनो नतार कोण असे ?
विपे पुत्रुं. निमिनियाण कथुं जे— आजवी एक महिने थ
मुक नारीन्य वारे वर मखरी. ए राजाविराज एकत्रनो नोम
यसे. शेठ निमिनियाना कहेवा उपर पूर्ण त्रसंमो राखी य
देवा दीक्षे पोतानी पुत्रीनु सन करवानो निर्धार करी ता

सामग्री तैयार करी ठे. म्होटा मांडवा बंधाव्या ठे. ठामोठाम तोरण बंधाव्या ठे, धवलमंगल पण गवाय ठे. कर मुकावणी वेलाये वरने आपवा माटे हाथी, घोडा, रथ, सुखपाल, बछ्वा-जरण प्रमुख सर्व तैयार करी राख्यां ठे. ए वार्ता आखा नगरमां विस्तरी ठे. ते सांजली लोको विस्मय पाम्या के, वर विना विवाहनी सामग्री शेठे करी राखी ठे एना जेवुं धीजुं शुं नवाई जेवुं होय ! नगरनो राजा पण ते बात सांजली आश्चर्य चकित घयो, तथा मद्देश्वरदत्त संसार ठोमी दीक्षा लेवाने उजमाल घयो ठे तेथी तेने धन्यवाद देवा लाग्यो. अने पोते पण वैराग्य पामी विचार करवा लाग्यो के, त्रिलोचनाना जतरनी शुद्धि मली नथी तेने खोली कदाडीने राज्यगादीए बेसाडी महारे पण चारित्र्य ग्रहण करवुं एज श्रेय ठे. पठी ते मद्देश्वरदत्तने मदयो अने धन्ये जणे मली नगरमां परुहो वज्रमाव्यो के, “जे कोइ त्रिलोचनाना जतरनी खयर अने महासत्तानी मूल वार्ता कहेशे, तेने राज्य आपवा साचे व्यवहारियानी सहस्रकला कन्या परणावशे.” आ परुहो एक मास पूर्ण थवा आवतां एक शुके (पोपटे) उद्यो. अने ते राजपुरुषोप्रत्ये कहेवा लाग्यो के, हुं परुहा प्रमाणे धन्ये वायत यतावीश तेथी मने कन्या परणावशे तथा राज्य आपशेने ? थरे जुठ जुठ राजसेवको ! महारं पण जाग्य जाग्युं ठे. शुक्रनुं आश्चर्यकारक वचन सांजलीने सेवको तेने राजा पासे लेई गया. तेणे राजाने कथुं के, हुं त्रिकासनी बात जाणुं हुं. महासत्ताने तथा त्रिलोचनाने अर्ही घोसावी परि-अच (परुहा) ने आंतरे राखो. एटखे अतित, अनागत अने वर्तमान, ए ग्रणे कासनी सपली बात कहुं. राजाए तेना कहेवा प्रमाणे धन्येने घोसावी राखी. पठी पोपटे विचारुं जे महारे राज्यने शुं करवुं ठे ? तो पण महासत्तानो संबंध कहुं ते तमे सांजलो:-

विचार करवा लाग्यो के, शुं ए महारी चारजा तो न होय ! व
विचारुं जे, ए ते में शुं चिंतव्युं ? ए में दुध्यान शुं ध्यायुं ?
चिंतवी विरक्तपणे पोतानी निंथा करवा लाग्यो. पठी एक दी
मध्यान समये ते पोताना धरनी नजीक देरासर हतुं त्यां पू
करवा गया. त्यां पूजा जक्ति करतां थकां घणी वेला थई
नाढ्या तेथी त्रिलोचनाए तेमनी खबर काढवा दासीने मोका
दासीए त्यां श्यावी सघले जोया पण किहांये न दीठा तेथी
पाठी गई, अने त्रिलोचनाने ते घात जणावी. ते सांजली त्रि
चना चिंता करवा लागी.

तेवा समयने विपे ए नगरमां महेसरदत्त नामे व्यवह
रहेतो हतो. तेनीपासे ठपन क्रोरु डव्य हतुं. तेणे वह
वटना व्यापार भाटे पांचसें वहाण तथा थलवटना व्यापार
अधोवाईनां जेवां पांचसें गाभां राख्यां हता. ते पांचसें घर, १
चसें हाट, पांचसें वखारो, पांचसें गोकुल, पांचसें हाथी, पांच
घोरा तथा पांच लाख सेवकनो स्वामी हतो. पटली बधी संप
ठतां तेने एके पुत्र नहोतो. ईछा धरतां धरतां एक पुत्री
हती तेने अध्यापक पासे जणावी ठे. ते कोईक पुन्यानुये
करी चोसठ कला निधान थई ठे. शेठ संसार उपर वैराग्यवं
थयो ठे, पण पुत्री योवनवंत थई जाणीने तेना पाणीग्रहण
चिंतामां पड्यो ठे जे, कोईक गुणवंत वर मले तो तेने क
आपीने आ असार संसारनो त्याग करी चारित्र लेउ. प
तेणे एक निमित्तियाने पोतानी पुत्रीनो जर्तार कोण थशे ?
विपे पुठ्युं. निमित्तियाए कबुं जे— आज्ञाथी एक महिने ३
मुक तारीख वारे वर मलशे. ए राजाधिराज एकठवनो जोत
थशे. शेठे निमित्तियाना कहेवा उपर पूर्ण जरोंसो राखी वत
वेला दीवसे पोतानी पुत्रीनुं लग्न करवानो निर्धार करी स

सामग्री तैयार करी ठे. म्होटा मांडवा बंधाव्या ठे. ठामोठाम तोरण बंधाव्या ठे, धवलमंगल पण गवाय ठे. कर मुकावणी वेलाये वरने आपवा माटे हाथी, घोडा, रथ, सुखपाल, वस्त्रा-
 न्तरण प्रमुख सूर्य तैयार करी राख्यां ठे. ए वार्ता आखा नग-
 रमां विस्तरी ठे. ते सांजली लोको विस्मय पाम्या के, वर विना
 विवाहनी सामग्री शेते करी राखी ठे एना जेवुं वीजुं शुं नवाई
 जेवुं होय ! नगरनो राजा पण ते बात सांजली आश्चर्य चकित
 थयो, तथा मद्देश्वरदत्त संसार ठोमी दीक्षा लेवाने उजमाल
 थयो ठे तेथी तेने धन्यवाद देवा लाग्यो. अने पोते पण वैराग्य
 पामी विचार करवा लाग्यो के, त्रिलोचनाना जर्तारनी शुद्धि
 मली नथी तेने खोली कद्दाडीने राज्यगादीप वेसाडी महारे
 पण चारित्र्य ग्रहण करवुं एज श्रेय ठे. पठी ते मद्देश्वरदत्तने
 मदयो अने वस्त्रे जणें मली नगरमां पकडो वजमाव्यो के, "जे कोइ
 त्रिलोचनाना जर्तारनी खबर अने महालसानी मूल वार्ता कहेसो,
 तेने राज्य आपवा साथे व्यवहारियानी सहस्रकला कन्या पर-
 णावशे." आ पकडो एक मास पूर्ण थवा आवतां एक शुके
 (पोपटे) ठव्यो. अने ते राजपुरुषोत्तरे कहेवा लाग्यो के, हुं
 पकडा प्रमाणे वस्त्रे वायत यतावीश तेथी मने कन्या परणावशे
 तथा राज्य आपशेने ? अरे जुळ जुळ राजसेवको ! महारं पण
 जाग्य जाग्युं ठे. शुक्रनुं आश्चर्यकारक वचन सांजलीने सेवको
 तेने राजा पासे लेई गया. तेणे राजाने कथुं के, हुं त्रिकालनी
 बात जाणुं तुं. महालसाने तथा त्रिलोचनाने अर्ही बोलावी परि-
 श्रव (पकडा) ने आंतरे राखो. एटले अतित, अनागत अने
 वर्तमान, ए त्रणे कालनी सधली बात कहुं. राजाए तेना कहेवा
 प्रमाणे वस्त्रेने बोलावी राखी. पठी पोपटे विचारुं जे महारे राज्यने
 शुं करवुं ठे ? तो पण महालसानो संबंध कहुं ते तमे सांजलो:-

विचार करवा लाग्यो के, शुं ए महारी जारजा तो न होय ! विचार्युं जे, ए ते में शुं चिंतव्युं ? ए में दुध्यान शुं ध्यायुं ? चिंतवी विरक्तपणे पोतानी निंदा करवा लाग्यो. पठी एक दी मध्यान समये ते पोताना घरनी नजीक देरासर हतुं त्यां ! करवा गया. त्यां पूजा जक्ति करतां थकां घणी वेला थई नाव्या तेथी त्रिलोचनाए तेमनी खबर काढवा दासीने मोक दासीए त्यां आवी सघले जोया पण किहांये न दीठा तेथ पाठी गई, अने त्रिलोचनाने ते बात जणावी. ते सांजली त्रिचना चिंता करवा लागी.

तेवा समयने विपे ए नगरमां महेसरदत्त नामे व्यव रहेतो हतो. तेनीपासे ठपन क्रोरु अव्य हतुं. तेणे व वटना व्यापार माटे पांचसें बहाण तथा थलवटना व्यापार अधोवाईनां जेवां पांचसें गानां राख्यां हता. ते पांचसें घर, चसें हाट, पांचसें बखारो, पांचसें गोकुल, पांचसें हाथी, पां घोडा तथा पांच लाख सेवकनो स्वामी हतो. एटली वधी सं ठतां तेने एके पुत्र नहोतो. ईछा धरतां धरतां एक पुत्री हती तेने अध्यापक पासे जणावी ठे. ते कोईक पुन्यानु करी चोसठ कला निधान थई ठे. शेठ संसार उपर बैराग्य थयो ठे, पण पुत्री योवनवंत थई जाणीने तेना पाणीग्रहा चिंतामां पड्यो ठे जे, कोईक गुणवंत वर मले तो तेने क आपीने आ असार संसारनो त्याग करी चारित्र लेउ. तेणे एक निमित्तियाने पोतानी पुत्रीनो जर्तार कोण थशे ! विपे पुव्युं. निमित्तियाए कबुं जे— आजथी एक महिने मुक तारीख वारे वर मलशे. ए राजाधिराज एकठन्नो जो थशे. शेठे निमित्तियाना कहेवा उपर पूर्ण जरांसो राखी व वेला दीवसे पोतानी पुत्रीनुं लग्न करवानो निर्धार करी

उपर हाथ फेरववा लाग्यो, अने कष्टुं के— हे सुकमाख शुक्र-
 घाल ! हे शिरोमणी ! हे कीर ! हे धीर ! तुजने राज्य आपीशुं.
 ए बातनी तुं चिंता म करीश. पण हवे तुं आगल बात कहे,
 जे ए उत्तमकुमार जीवे ठे के केम ठे ? शुके कष्टुं जे— ' एणे
 तले तेख एटलुंज ठे ! हवे कहे शुं ? ते तो पाणी मुखतान
 गयां ! तो पण राजन् ! हुं तुज सरिखो नथी यतो ! जो ! सां-
 जल ! त्यारपठी जे बात थई, ते हुं तहारा आगल कहुं तुं.
 " उत्तमकुमारने सर्प डस्या पठी कोईक काम प्रसंगे एकाकी
 गणिका त्यां आवी चढी. तेणीए कुमारनी महारूपवान
 फांति देखीने तेना उपर मोह पाम्याथी तेनी पासे विपापहार
 मणीरल जडीत मुद्रिका हती तेने पाणीमां उखी (धोइ) ने
 केटलुंक पाणी तेने पायुं अने केटलुंक तेना उपर ठांट्युं. एटले ते-
 ज वेलाये विप उत्तरी गयुं अने ए उजो घयो. पठी गणिका तेने
 पोताने घेर तेडी गइ अने पोताना आवासना चोथे मजसे चि-
 प्रशालीमां राख्यो ठे. ते त्यां तेनी साथे संसारिक रंगजोग वि-
 लसे ठे. ते माटे हे राजन् ! एने शरीरे स्वस्ति एटले सुख ठे.
 तेम तने पण स्वस्ति हो. हवे तुं मने मुकी दे, जेम हुं कुशले
 जाठं अने फल फूल खाठं. वली हुं आशीप वचन कहुं तुं के,
 तहारा राज्यने पण स्वस्ति हो. महारे राज्यनो खप नथी. वली
 ते सत्यवादी मनुष्यने पण मंगलीक हो. एम कहीने वली घोळ्यो
 के, एज वैद्य जलो, के जे रोगीयानो रोग टाळे अने ड्रव्यनी आश
 करीने उत्तर आपे ते मूर्ख. माटे हे राजन् ! हुं पण पक्षी जात
 मूर्ख तुं. केमके सघली बात कहीने हवे हुं राज्यपदवीनी आशा
 करुं तुं. राजा ते सांजलीने कहेवा लाग्यो जे, तमे 'उमडुं फाट्युं
 ने वैद्य वैरी' ए वैद्यवालो उखाणो कसो ते तो खरुं ! पण ए वा-
 तना मेस पूरो थया विना राज्य ते केम देवाय ? त्यारे शुके

“ वाणारसी नगरीना राजानो पुत्र उत्तमकुमार बहाणमां वेठो. ते समुद्रनेविपे जलकांत पर्वतमां एक कुवो ठे तेमां उतयो. त्यां पातालधरमां लंकाना स्वामी त्रमरकेतु राक्षसनी पुत्री महा लसाने परणयो. पठी कुत्र्यामांथी नीकली समुद्रदत्तना बहाणमां वेठो. बहाणना लोकोने पंचरत्नना प्रजावर्धी जल, धान्य, वस्त्रादि पूरा पाडीने सुखी कर्या. पठी समुद्रदत्ते धन तथा स्त्रीना लो- जैकरी तेने (उत्तमकुमारने) समुद्रमां नाह्यो. तेने मंगरे गढ्यो. माठीए मंगरने विदायो. तेमांथी ते नीकट्यो. पठी माठीनी साथे आ नगरमां आह्यो. निमित्तियाने वचने करी राजाये तेने पोतानी पुत्री त्रिलोचना परणावी. ते सुखरूप अर्ही रह्यो. एकदा मध्यानसमये ते वितरागदेवनी पूजाने अर्थे गयो. त्यां फूल पगर चढावतां तांबोलीयासपें नस्यो. एटसे ते उत्तमकुमार ईयल समान थयो ठे. सपें तेने फूलना ढगळामां नाह्यो. ” आ प्रमाणे महालसा तथा उत्तमकुमारनो संबंध कही पोपट कहेवा लाग्यो के, हे राजन् ! में तमारा आगलसघळी वात कही, माटे मने राज्य आपो तथा कन्या परणावो. हवे तमे तमारुं वचन पाळो. राजा विचारमां पड्यो के, ए पंखीने राज्य केम अयाय ? तेवारे शुक मौन करी रह्यो. फरी वली ते घोड्यो के, हे रा- जन् ! राज्य आपो, के ते हुं जोगवुं. राजा विचारमां पनी शून्य चित्त जेवो थयो. एटसे शुक कहे जे— महारे शुं ? गमे तो राज्य आपो ! नही आपो तो तमारुं वचन वृथा थशे. महारे तो वन सलामत जोईये ! के ज्यां नवी नवी जातनां फुल फळा- दिक खाईने सुखे जीवीश. क्यां महारे तहारा राज्यनी तमा ठे. में तो तहारी परिक्षा करी. वली सांजलः—कथुं ठे के — “ जे माणस वचनथी चूक्यो ते जीवता पण मुत्था समान जाणवो. ” एवुं सांजलीने ते शुकने पोताना हाथमां खेई राजा तेना शरीर

ग जोगवतो थको सुखमां काख निर्गमन करेठे. त्पारपठी राजाये
अनंगसेना गणिकाने तेमावी ताडना करीने फूस पगरथी अमृत
ठांठ्यां संवंधी सघली वात पुठी. एटले तेणीए जणाव्युं के-समुद्रदत्त
व्यवहारिये उत्तमकुमारने मारवा माटे पांचसं सोनईयानी साखच
आपीने ए फूसमां महारी पासे सर्प नखाव्यो हतो. खोजांध थ-
ईने में ए म्होडुं पाप कर्युं. ते वात सांजली राजा कोपे चढ्यो.
तेणे समुद्रदत्त घता गणिकाने गरदन मारवा थाइआ आपी. उत्तम-
कुमारे दया खावी ते घनेने जीवतां मुकाव्यां. राजाये तेमनी
सर्प माख मिलकत छुटावी देई देशवाहार काढी मुक्यां. राजा
पूर्वनो अर्थात् अगाठधी घेराग्यवंत चयेखो हतो. तेणे जमाई
मल्या, पुत्रीने मुख घयुं, अने पोताने पुत्र नहोतो तेथी पोतानुं सर्व
समुद्र मुधीतुं राज्य उत्तमकुमारने आप्युं. पठी चारित्र लीधुं.
तेनी साथे केटलाक व्यवहारियाए पण दीक्षा लीधी. नरवर्म-
राजाने पाटे उत्तमकुमार राजा घया. ते न्यायधर्म राज काज
चलावता अणे खीजनी साथे संसारीक मुख जोग जोगयता
थका ते नगरमां रहे ठे.

एक बखत प्रमरकेतु राक्षसे निमित्तियाने पुत्र्युं के, महारो
घेरी उत्तमकुमार दाखमां क्यां ठे ? तेणे कयुं के, तहारी पुत्री
महालसाने परणीने सारनुत पांच रत्न खेइ ह्मणां हवे ते पत्नी
नामे वेलाकुसे राज्य जोगवे ठे. ते सांजलीने क्रांथातुर थइ तेणे
उत्तमकुमार उपर चढाइ खेइ जवा माटे पोताना साठ लाख
राक्षसेने एक ठामे घोसाव्या. परंतु अगाठधीज निमित्तियाए
फदेहुं हतुं के जूचरहारी तहारी कुमरीने परणदे. ए थात याद
आवतां तेनो विचार घदसाइ गयो अने मन साथे विचारवा
साग्यो के- धन्य निमित्तियाना हानने ! अने यमी धन्य ते
कुमारने ! के जेणे सादसीकपणे एकसे कुथानां उतरने त्यां

कथुं जे, तमे गणिकाने घेर जाउं. राजाए सेवक पासे गणिकानां सघसां घर जोवराव्यां. पण कुमारने किहांयें न दीगो, तेथी तेउं पाठा आख्या. राजाए कथुं— हे शुकराज ! ए शुं ? जाइ ! तुं अमने पण जोखवे ठे ? शुं तें ठोकरां दीठां ? हे शुं ! एम ठगे घासशे के ? ते वखत शुक कहे ठे जे— स्वामी सांजखो, जे गणिकाये अमृत ठांटीने उत्तमकुमारने जीवाडी सज कयों तेणीये पोताना मनमां विचार्युं के, ए राजानो जमाइ ठे, माटे राजा एने महारे घेर रहेया नहीं थे. तेथी एणे मंत्रे मंत्रीने दोरो पांष्यो. तेज यम्रत ए (उत्तमकुमार) शुकरूप थयो. जोग बेसाए ते दोरो ठोडे ठे अने वखी पाठो बांधे ठे तथा पंजरमां राखे ठे. “ते यम्रत में हृदयमां विचार कयों के, एवुं शुं पूर्वे पाप में कयुं हशे के नर फीटी पंखी थयो ? वखी राक्षसनी पुत्री मवाजसाने तेना थापयी ठानी परणयो ए विगेरे अत्यारसुधीमां में घोडां पण करेखां अघटीत आचरणथी आ दुःख मने पड्युं ठे, ए तो आ जवनेविपे फुल बेठां अने परजवे नर्कने विपे एनां फल थग. एवुं विचारनां विचारनां एक मास सुधी अनेंगसेना बे श्याना घरने विपे हुं ल्यारयो. आज केटसेक दीवसे पांजरु बाहार मुकीने ते गणिका किहांयेक गई. ते वखते ए परहो बाजतो सांजखीने त्यांथी उमी आथी में ते फरम्यो. ए उत्तमकुमार ते हुं तुं.” एवुं सांजखी तरतज गजाए शुकना पगथकी दोरो ठोमी नाग्यो. तेवारे दीव्य रूपनो धणी जेवो हतो तेवो मूखरूपे (उत्तमकुमार) थयो राज्यवर्ग सहित राजा तथा नगरखोक हर्षवत थया. ते वखत महेश्वरवने निमित्तियाए यथावेसी तारीखवार विगेरे बराबर मखनुं आबवाथी पोतानी प्रतिज्ञा पूर्ण करवा माटे पोतानी पुत्री तेने परणायीने घणुं ऊव्यादि आथ्युं. पुत्री ते थणे (महाप्रसा, प्रियोचना तथा सहस्रकला) श्रीउं साये नां.

समये राज्यधुराधारी उत्तमकुमार आवश्य, तेने तमे राज्य आपीने तमारा आत्मानो अर्थ साधज्यो. (दीक्षासेज्यो) देवीना कहेवा प्र-
माणे उत्तमकुमार आव्या. एटले घणा आदर सहित महसेनराजाये चित्रकूटनुं राज्य तेमने आप्युं अने पोते श्री चंद्रशेखर सुरीश्वर पासे चारित्र लेइ जवाब्धि तर्या. उत्तमकुमारे पोतानी आण प्रवत्तार्वा केटलाक दीवस त्यां रहीने घणा देश साध्या. पठी सिंधुसोवीर नगरना राजाने पोतानी आण मनाववा माटे डुतमुखे कहेवराव्युं. तेणे ते कबुल नही करवाधी प्रधानने राज्य सोंपीने चार अहोहिणी कटक लेई ते (उत्तमकुमार राजा) तेने जी-
तवा सारू गया. त्यां रणसंग्राम करतां ते फतेह पाव्या. पठी ते सिंधुसोवीर नगरना धीरसेन राजाये उत्तमकुमारने पोतानुं राज्य आपी एक हजार पुरुष साथे चारित्र लीयुं. तारपठी अनुक्रमे चालतां उत्तमराजा वाणारसी नगरीये आव्या. तेमना पिताये सामा आवी म्होटा मंमाणे नगरप्रवेश महोत्सव कयों. तेज दीवसे उत्तमराजाने तेमना पिताये राज्याजिपेक करी पो-
तानुं राज्य सोंपीने दीक्षा लीधी. वधां मलीने उत्तमकुमार चा-
लीस कोटी ग्रामना धणी यया. चालीस लाख गज, चालीस लाख अश्व, चालीश लाख रथ अने चालीश लाख पाला, एधी चतुरंगी सेना सहित राज्यरुद्धि जोगवतां यकां उत्तमकुमारे ठामो ठाम वितरागदेवना प्राप्ताद कराव्या. वर्षों वर्षे रथजात्रा करावता हता. गामो गाम दानशाखा मंभावी. जीवदया मूल धर्म अंतःकरण पूर्वक पालता हता. वली ए दीन दुःखीपानो उद्धार करवामां सदा तत्पर रहेता हता.

एकदा उद्यानने विपे केवली महाराज पधार्या. वनपालके वधा-
मणी आपी. तेने घणुं धन आपीने उत्तम राजा प्रमुख वांदवा गया. देशना सांजव्या पठी उत्तमकुमारे पुव्युं के, हे जगवान! शा कमें करी

हुं एवडी रुद्धि पाम्यो ? शा कमेंकरी हुं समुद्रमां पड्यो ? शा कमेंकरी शुक्पणुं थयुं ? अने अंगनसेना गणिकाने एवहुं शा कमें करवुं पड्युं ? ते कृपा करी कहेशो. केवलीमहाराज बो-
 ल्या के, हे राजन् ! सांजलः—“ पूर्वे तुं हीमाचलनी चूलीकाने-
 विपे सुदत्त गाममां धनो नामे कणवी हतो. तुं चार छीउं प-
 रण्यो हतो. प्रथम धन धान्येकरी तुं सुखी हतो. परंतु पूर्णकृत
 कोईक कर्मना जोगे करी तने दारिद्र्यपणुं प्राप्त थयुं हतुं. एवामां
 रस्तामां आग्रतां वस्त्रपात्र लूटी लीधेला चार साधु ए गामने विपे
 आब्या. तेमने तें जडकपणे फासु घटमान वस्त्र पात्र बहोराब्यां,
 थने तारी चारे छीउंए अनुमोदना करी. तेना प्रजाव थकी तुं
 राजा थयो ठे. चारे स्थानकनुं राज्य पाम्यो. चार नारी परण्यो.
 वली पांच रत्न पाम्यो, तथां वीजी सार सार वस्तुउं मली. ए धधु सा-
 धुने आप्यानुं महात्म्य जाणवुं. एकदा पूर्णजवे तें साधुनी दुर्गंग
 करी जे, आ साधु मल परसेवे करी मठ जेवा गंधाय ठे. ए कमें-
 करी तने मगरमठे गळ्यो. वली पूर्वे जवनेविपे तें शुकने पंजरमां
 घाली राख्यो हतो. ते कर्मना योगे आ जवे तुं शुक्पणुं पाम्यो.
 थनंगसेनाए पूर्वे जवे सोक्यनुं घणुं रूप जोईने हास्यमां तेने
 गणिका फही हती तेथी ते गणिका थई. ” एवां केवली
 जगवाननां वचन सांजलीने बेराग्य पामी उत्तमकुमारे घेर आबी
 पुत्रने राज्यनो चार सांपीने एज केवली पासे दीक्षा लीधी. ए उ-
 ग्र तप करी आधु पूर्ण थये थके काल करी देवता थया. त्यांथी
 चवीने महावीदेह होवनेविपे थवतरी कर्म खपावीने मोक्ष
 जशे. थनंतु सुख पामशे. तेमज बीजा पण जे जीव उत्तम क-
 रणी करशे ते तरशे. जुउं ! उत्तमकुमारना जीवे पूर्वे जवमां
 पोतानी पासे थर्थ एटखे उच्च नहोतुं तोपण साधुने सुपात्रे
 वस्त्र पात्रनुं दान दीधुं तेथी घणी राज रुद्धि थने रमणीउं पाम्या-

माटे डव्यनो सद् उपयोग करवो. वली नीराशापणे करवाथी जेम उत्तमकुमार सुख वैजव पाम्या, तेम जे प्राणी नीराशाए करे ते सुख सोजाग्य पामे. माटे जे करवुं ते नीराशापणे करवुं. ए घी-जाकाव्यनो परमार्थ कखो. २

अरथ विण कवन्नो जेह वैश्याइ नारख्यो, अरथ विण वसिष्टे राम जातो उवेख्यो ॥ सुकृत सुजस कारी अर्थ ते ए उपाजो, कुवणज उपजंतो अर्थ ते दूर वर्जो ॥३॥

जावार्थ:- केवन्ना शेठनी पासे डव्य खूटवाथी वैश्याए तेने कहाडी मुख्यो, रामचंद्र जेवाने पण डव्यरहित जाणी वसिष्ट रुपीये आदर न दीधो, माटे अर्थ ए जगतमां घणी बात ठे, ते थकी सुकृतनो जंगार जराय, उत्तम जस पामे, अर्थवालाने गमे तेवुं काम होय अथवा मातुं काम होय तोपण ते समुं थाय. माटे परिग्रह ए घणी बात ठे. ३

॥ डव्य विना वैश्याए केवन्ना शेठने कहाडी मुख्यानो प्रबंध ॥

घार घर्प सुधी वैश्याने घर रही तेणीने सोल क्रोम डव्य आपनार केवन्ना शेठना मावाप मर्ण पामवाथी तेनी स्त्री धन रहित यह त्यारे तेणीए पोतानां घरेणां मोकळ्यां. धृष्ट वैश्याये घरेणां देखीने विचार्यु जे एने घर हवे धन खूट्युं. माटे ए आपणे घर कामनो नहि. पठी तेणीए पोतानी पुत्रीने कहुं के, हे पुत्री ! ए निर्धन थयो मालम पडे ठेमाटे एनो संग मूको. पुत्रीये कहुं के, क्रोडो रुपीया एना खाधा. वली एना सिवाय चीजानो संग पण में कयों नथी अने सर्व वाते ए लायक ठे, माटे एनो संग केम मूकाय ? ते वलत अक्राये क्रोध करीने केवन्नाने पोताना घर थकी हांकी कहाड्यो. ज्यां लगण एनी पासे डव्य हतुं त्यां लगण राख्यो. डव्यहीण थयो त्यारे एक दीवस पण न राख्यो.

માટે ડબ્બા એ જગતમાં મોટી વાત છે. ડબ્બાથી સર્વ કામ થઈ શકે છે તથા માન પણ મળે છે. ૩

॥ ડબ્બા રહીત હોવાથી રામચંદ્રને વસિષ્ઠરૂપીયે ઉવેચ્યાનો પ્રવંધ ॥

રામચંદ્રજીને જ્યારે તેમના પિતાયે વનવાસ આપ્યો ત્યારે તેમણે વિચાર્યું જે ગુરુને પગે લાગી તેમની આશીષ લેઈને જવું, એ ઉત્તમ છે. પછી તે વસિષ્ઠ ગુરુને વંદના કરવા માટે ગયા. તેમને આવતા देखીને એક શિષ્યે ગુરુને કહ્યું કે, રામચંદ્રજી આવે છે. વસિષ્ઠ રૂપીયે પુત્ર્યું જે, એમની સાથે કોણ છે ? શિષ્યે જણાવ્યું જે, એ એકલા છે. તે સાંજલીને ગુરુ ઘરમાં પેઠા. પછી રામચંદ્રજી આવ્યા. તેમણે પુત્ર્યું કે, ગુરુ ક્યાં છે ? ચેલાયે કહ્યું કે, ગુરુ ધ્યાનમાં છે. આવો ઉત્તર મળતાં, લક્ષ્મી વિના સર્વે છોડું છે, એમ વિચારી રામચંદ્રજી ત્યાંથી પાઠા વહ્યા. વસિષ્ઠરૂપીયે રામચંદ્રજીને રુઝિરહિત જાણીને ઉવેચ્યા અર્થાત્ વીલકુલ આદર ન દીધો. માટે લક્ષ્મી એ જગતમાં સર્વ સ્વસ્થે માન અપાવનારી છે. લક્ષ્મી રહિતને કોઈ લેવામાં પણ ગણતું નથી. ૩

॥ અથ હિત ચિંતન વિષે ॥

પરહિત કરવા જે ચિત્ત ઉઠાડ ધારે, પરકૃત હિતદીયે જે ન કોઈ વિસારે ॥ પ્રતિ હિત પરથી તે જે ન વાંઠે ક-
દાઈ, પુરુષ રચણ સોઈ વંદિએ સો સદાઈ ॥ ૪ ॥

જ્ઞાવાર્થ:- જે પ્રાણી પરને હિત કરવાનું મન રાખે, અને જે પુરુષે પરનો કોઈક દીવસે કોઈક વેલાયે જે ગુણ ક્યાં હોય તે વિસારે નહીં અર્થાત્ કોઈનો કરેલો ગુણ ખૂલી જાય નહીં, વસી પડ્યું પણ ન ધારે જે મેં પનો ગુણ ક્યાં છે, માટે એ મુજને કોઈક આપે, એ પ્રમાણે કદી પણ ક્રોધતા નથી તે પુરુષ રત્ન સમાન અને હમેશાં નમ્રતા યોગ્ય જાણવા. ૪

નિજ હુલ ન ગણીને પારકું હુલ વારે, તિહતણિ વજિ-
હારે જાણ્યે કોડિ વારે ॥ જિમ વિપજર જેણે મંક પીડા
સહીને, વિપધર જિન વીરે વૂઠવ્યો તે વહીને ॥ ૫ ॥

જાવાર્થ:- જે પ્રાણી પોતાનું હુલ જાતરમાં ગણે નહીં અને
પારકા હુલને વારે અર્થાત્ પારકું હુલ છૂર કરે, તે પ્રાણીની
ક્રોધ વાર ધણીદારી જણ્યે, જેમ શ્રી મહાવીરસ્વામીયે ચંડકૌ-
સિક નામે સર્પે પોતાને ડંક માયોં તેની વેદના સહન કરીને પણ
તેને પ્રતિબોધ પમાડ્યો તેથી તે આત્મા દેવલોકને વિષે ગયો.
પણ રીતે જે માણસ પોતે હુલ વેઠીને પારકાનું હિત ચિંતવે
તે તેની ક્રોધ ક્રોધ વાર ધણીદારી જણ્યે. ૫

॥પરહિત ચિંતન વિષે મહાવીરસ્વામી અને ચંડકૌસિક સર્પનો પ્રબંધ॥

ચંડકૌસિક નામે સર્પ પૂર્વજન્મમાં સાધુ હતો. તે એક ન્હાના
વેણાને પોતાની સાથે લેઈ બોહોરવા ગયો. વેણો પઠવાડે અને
સાધુ આગણ, એમ રસ્તામાં જતાં સાધુના પગ તલે એક દેરુકી
ચંપાણી. તે વેણાએ લીધી. તેણે ગુરુને કહ્યું કે, સ્વામી ! આપના
પગ હેઠે દેરુકી ચંપાણીને મૃત્યુ પામી છે. માટે ફરિયાદની પત્ર-
કમાં ત્યારે તે આલોચ્યો. ગુરુએ કહ્યું કે, મહારા પગ હેઠે
નથી ચંપાણી. પઠી આહાર પાણી લેઈને મુકામે આવી, પદલે
ગમણાગમણ આલોચતાં થકાં વેણાએ દેરુકીની વાત ગુરુને સં-
જારી આપી. ગુરુએ કહ્યું જે, થમે નથી મારી. વેણાએ વિચાર્યું
જે, સાંજે પડિકમની આલોચશે. પઠી જ્યારે સાંજના પત્રિક-
મણે પડિકમની વેણાએ સાધુએ અથઈ માંડીને ફેંટી મુધી પડિક-
મણાની વિધિ કરી પણ પેણી દેરુકી આલોચી નહીં; તેથી વેણાએ
પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો કે, ગુરુને માથે પંચેડિ દુત્યાનો
જાર રહે અને સંયમમાં લંડના લાગે તેથી આત્માનો અર્થ ધ-

गडे, ए ठीक नहीं. गुरुनी वृद्धावस्था होवार्थी ते चूकी गया हशे. माटे महारे ते संचारी आपी एमने दोष मुक्त करवा जोड़ये. एम धारीने तेणे देमकीविपे कल्युं. ते सांजखतांज गुरु क्रोधाय-मान थईने उंधो खेई चेलाने मारवा दोड्या. जुठ ! जीवने उ-गारवानुं उपकरण जे उंधो, तेने आ वखत जीवर्हीसा रूप करी हाथमां खेईने गुरु पोताना हितचिंतक चेलाने मारवा धाया. चेलो अथसर विचारी त्यांथी पलायन करी गयो. गुरु तेनी पठ-याडे मारवाने दोड्या. ते वखत वचमां अंधाराने लीचे थांजखो न देखवार्थी ते गुरुना मर्मस्थानके कपालने विपे वाग्यो. तेने जोगे करी साधु मरीने ज्योतपी देवतामां जई उपन्या. त्यांथी चर्याने ते चंडकोसीयो तापस थयो, त्यां तेणे फल फूलनी वाडी वार्थी हत्ती. ते वाडीनेविपे आर्याने घणा राजाउंना कुमार फल फूल चूटी जता हता. केटलीक वार तेणे मना कर्मां उतां पण राजकुमारो चूटी जता बंध थया नहीं, तेथी तेउंना उपर रीसे जराई एक वखत हाथमां फरसी खेई तेमने (राजकुमारोने) मारवा माटे तापस दोड्यो. तेवामां कडक कर्मना योगे करी व-चमां ग्याड हत्ती तेमां पडता वेंतज तेने पोतानी फरसी पोताना पेटमां वागी. तेना योगथी मर्ण पामीने ते चंडकोसिक सर्पपणे उपन्यो. ए महा विपथर थयो. एना विपनी उवाला एथीतो तीव्र हत्ती, के जे खोक तेनी दृष्टीए पमना ते तरकास वल्लीने जन्म थता. एवो ते दृष्टीविष सर्प हतो, तेथी तेनो राफगो हतो ते मार्गे ठांडीने खोको थोजे मार्गे थई आब जाव करता हता. एवा समयनेविपे श्री महावीरस्वामी जगवान उद्यस्यावस्याये विहार करता करता त्यां पधार्या. चंडकोसीयानो राफटो हतो एज मार्गे उपारे जगवान जया लाग्या तारे खोकोये तेमने वार्या जे, स्वामी ए मार्गे न जशो. परंतु सर्पने प्रतियोचवा माटे वीर जगवान ए मार्गे जईने उवां

चंडकोसिया सर्पनुं धीस हतुं त्यां काउसगग करी रद्या. एटले
चंडकोसीये धीसमांधी नीकलीने प्रजुना सामुं जोई ज्वाला
मुकी. पण ते प्रजुने न लागी. धीजी वार तेणे प्रजुने डस्या. ते
वखत प्रजुना शरीर धकी झुधनी धारा वूटी. सर्प विचारमां
पड्यो के, ए शुं ? धीजाने डसु तुं त्वारे तो तेमांधी लोही नी-
कसे ठे अने एहुने तो झुध नीकल्युं ! ए ते शुं अचरीज ?
एवुं ते विचारतो हतो एटले प्रजुजीये कसुं के, हे चंडकोसिया !
युऊ ! युऊ !! अरे जुंडा ! ए क्रोधनां फल मावां ठे, ए क्रोध
यकीज तुं ए अयतार पाम्यो तुं. माटे जुंडा ! संसार तरीने उत्तम
पदने पाम. जेम संसाररज्जवो न पडे. प्रजुना मुखची आवां वचन
सांजली (जातिस्मरण ज्ञान यवाची) चंडकोसिक दरमांधी बाह्यार
नीकलीने प्रजुने पाखसे ग्रण आंटा (प्रदक्षिणा) देई, ग्रण
वार फण नीची नमाधी पगे लागीने प्रजुना सन्मुख फण उज्जी
राखीने धोड्यो के, हे स्वामी ! हे शरणागत वरसल ! हवे मु-
जने तुं तार ! तार ! हे अनंता कासनी जावठना राखणहार !
तमे संसारसमुद्रमां पडता प्राणीने उधरवा समर्थ ठो, अने
महारा जाग्यना योगे पध्या ठो; ते माटे मुजने अणसण क-
रावो. प्रजुये तेने पंदर दीवसनुं अणसण कराव्युं. ते अणसण
करीने पठी तेणे पोतानी काया बोसरावी जे, हवे ए काया साये
ममत्व न राखवो. ए शरीर अनित्य ठे. एम विचारीने तेणे पोतानुं
मुख धीसमांहे घालीने बाहिर वधुं शरीर प्रगव्युं. पठी कोई
जीवने पराजव करतो नहोतो. एम जाणीने लोक कहेवा लाग्या
जे, हवे तो नागदेवता आपणा उपर लुष्टमान घया, माटे आ-
पणे एमने पूजीये. पठी लोको नागदेवताने पूजवा लाग्या. आ-
हीर लोक जे आवे ते कोईक धी, झुध, मांखण, तेना शरीर उपर
चढावे. तेना योगे करी कीमी घीमेस आवीने तेने करवा लागी. तेनुं

शरीर चालणी सरिखुं कर्युं. पण ते चंक्रौसिक सर्प समता परिण-
समां रह्यो. तेथी मर्ण पामीने आठमा देवलोकमां देवपणे उपन्यो.

आ कथामां सार ए ग्रहण करवानो ठे के, जगवान श्री
महावीर स्वामीये सर्पनो उच्चार करवा माटे पोते वेदना सहन
करी. तेम जे प्राणी वीजाने उपकार करवाने तत्पर रहे ठे अने
पोतानुं दुःख गणकारता नथी तेवा परहितचिंतक प्राणीनी
क्रोड क्रोड चार वलीहारी जईये. माटे परहित चिंतक थवुं.
वली चंडकोसियानी पेठे जे कोइ प्राणी समता आदरशे ते
सुखी थशे. माटे आवी पडेखुं दुःख समताजावे सहन करवुं. ५

॥ अथ लक्ष्मी विपे ॥

हरि सुत रति रंगे जे रमे रात सारी, शिवतनय कु-
मारो ब्रह्म पुत्री कुमारी ॥ हितकरि दृगलीला जेहने
लळि जोवे, सकल सुख लहे सो सोहि विख्यात होवे ६

भावार्थ:- हरिसुत कहेतां ईडनो पुत्र जयंत लक्ष्मी आपीने
रती राणीनी साथे आखी रात रंगे रमण करतो हतो, शिवत-
नय एटले महादेवनो पुत्र जे गणपति ते ब्रह्मानी पुत्रीनो संगम
पाम्यो ते पण लक्ष्मी वडेज, अर्थात् ए बे कुमार कुमारी पण
लक्ष्मीना जोगथी संगने पाम्या, वली जे पुरुषने लक्ष्मी दृष्टीना
धीलासे करीने जोवे ते सकल सुखने पामे तथा ते लक्ष्मी थकी
जगत्रने विपे विख्यातपणुं पामे, अर्थात् लक्ष्मीवाननी ख्याती सर्व
स्यले थाय ठे. लक्ष्मीना त्रिलास उपर मिथ्यात्विना ग्रंथमां घणां
संबंध कहा ठे. माटे लक्ष्मी जे संपदा ते जगत्रने विपे घणी बात ठे. ६

लखमि बल यशोदा नंदने विश्व मोहे, लखमि विण
विरूपी शंभू जिशु न सोहे ॥ लखमि लहिय रांके जे
शिलादित्य जेज्यो, लखमि लहिय शांके विक्रमे विश्व रंज्यो ७

जावार्थः— लक्ष्मी मली अने ते सदा सहचारी हती अर्थात् लक्ष्मीनुं वस हतुं तेथी यशोदानंद एटले श्रीकृष्णे आखी पृथ्वी वश करी, अने लक्ष्मी बिना विरूपी एटले कडुपो शंभू (महादेव) जीखारीनी परे शोन्यो अर्थात् जीखारीनी पेटे लक्ष्मी वगरनो महादेव शोजा पाम्यो नही, अने लक्ष्मी पाम्याथी रांके पण म्होटा शिखादित्य जेवा राजाने जांज्यो एटले नाश पमाड्यो, वली लक्ष्मी पाम्याथी विक्रमराजाये धधुं जगत् रि-जवीने पोतानो शक प्रवर्तान्यो, एवा संबंध मिथ्यात्मां घणा ठे. ७

॥ अथ कृपण विपे ॥

कण कण जिम संचे कीटिका धान्यकेरो, मधुकर मधु संचे नोगवे को अनेरो ॥ तिम धन कृपणनो नोपकारे दिवाये, इमहि विखय जाए अन्यथा अन्य खाए ॥ ८ ॥

जावार्थः—कृपण केवा ठे ? तो के—जेम कीडी एकेको दाणो वीणी वीणीने दरमां खावी एकठो करे, ते पोते पण न खाय अने कोई वीजाने पण न खावाये, वली मधमाखी मध नीपजाये (जेयु करे) पण तेनो जोका कोई वीजो घाय अर्थात् पोते उत्पन्न करेखुं मद मधमाखी खाय नही पण ते वीजो कोई खाय, तेम कृपणे एकतुं करेखुं धन ते खाई शके नही, तेमज खरची पण शके नही, परोपकारमां पण देवाय नही, परंतु ते कोईक वीजो खाई जाय अथवा तो ते धन लेई कोई नाशी जाय, के कोई यक्ष लेई जाय, ए प्रकारे करपीनुं धन नाश पामे ठे. पण तेनो उपयोग तेन करी शके. ८

॥ कृपणता उपर मधमाखीनो दृष्टांत ॥

एक दातारे ज्ञानीने पुत्र्युं जे, हे स्वामी ! कृपणने मधमाखी जेवा केम कहो ठो ? ज्ञानीए जणाव्युं जे, कृपणने मधमाखीनी

ઉપમા આપવાનું કારણ એ છે જે-માણી જ્યાં ત્યાંથી ઉદયમ કરીને રસ લાવી એકઠો કરે છે. એટલે જેના રસમધ્યે મીઠાસ છે તે રસરૂપ લક્ષ્મી તે માણીને છે. તે એક પુડો ઘનાવી તેની નીચે કોકઠુ કરીને તેમધ્યે મધનો સંચય કરે છે. જેમ દ્રવ્ય જરવાની કોથલી હોય તેમધ્યે દ્રવ્ય લાવી લાવીને સીંચે (જરે) તેમ એણે પણ રસ સીંચીને એકઠો કર્યો છે. તે પોતે પણ ન ખાઈ શકે અને ઘીજાને પણ ખાવા ન થયે. એવામાં પારથી આવીને નીચે ધુમાડો કરી માણીને ઉઠાડી મુકી તેણે નીપજાવેલું મધ લેઈ જાય. પછી તે સ્થાનકે માણી આવીને જુદા પોતાનો સીંચેલો રસ રૂપ દ્રવ્ય (મધ) ન દેરે; તેથી તે પોતાના બે હાથ એકઠા કરી ઘસવા લાગે. તેમ કૃપણે પણ જે ધન એકઠું કર્યું હોય તે પોતે ખાઈ ન શકે તેમજ જરવાથી પણ ન શકે. કદાપિ કોઈ જીવ તે ધન ખાઈ જાય અથવા કોઈ લેઈને નાશી જાય ત્યારે તે કૃપણ માણીની પેઠે હાથ ઘસવા લાગે. માટે કૃપણને મધમાણીની ઉપમા આપી છે તે વાસ્તવિક છે. ૬

॥ કૃપણ પણું ધરંતાં જે નવે નંદ રાયા, કનક ગિરિક-
રાયા તે તિહાં અર્થનાયા ॥ ઇમ મજત કરંતાં (ઇમ જમતિ
ધરંતાં) હુઃખ વાસે વસીજે, કૃપણ પણું તજીજે મે-
ઘજ્યું દાન દીજે ॥ ૯ ॥

જાવાર્થ:-જે કૃપણ કશું તે કોની પરે ? તો કે-જે નવ નંદ રાજા થયા તેણે જુદી જુદી નવ ઝુંગરીયો સોનાની કરાવી, તે ઝુંગરીયો મુકીને હીંમતા થયા, પણ તે તેમને કામ ન આવી, એવી રીતે જે કરે છે તે હુઃખ પામે છે, માટે કૃપણપણું ઠાંડીને જેમ મેઘ (વર્ષાત) દાન આપે છે તેમ દાન દેવું. ૯

॥ अथ याचन विषे ॥

निरमल गुण राजी त्यां लगे लोक राजी, तव लग कहि
जीजी त्यां लगे प्रीति जाजी ॥ सुजन जन सनेही त्यां
लगे मित्र तेही, मुख थकि न कहीजे ज्यां लगे देहिदेहि १०

भावार्थ:-ज्यांसुधी निर्मल गुणनी श्रेणी होय त्यांसुधी लोक
घणा राजी रहे, अने ज्यांसुधी (सदा) जीजी कहे त्यांसुधी
प्रीती पण वधे, वली सज्जन बाह्यालां सगां संबंधी अने मित्र
पण त्यांसुधी जाणवां, के ज्यांसुधी आप आप करे, कदापि को-
ईक वार कोई दीवस न अपाय तो तेनी साये मलवुं, मलवुं
अने मेलाप तेमज कोई दीवसतुं उलखाण पण जाणे ठेज
नही. माटे जे कांई आपवुं ते योग जाणीने आपवुं. १०

जई वडपण वांटे मांगजे तो न कांई, लहु पण जिण
होवे केम कीजे तिकाइ ॥ जिम लघु थइ सोमे वीरथी
दान लीधूं, हरि वल नृप आगे वामना रूप कीधूं ॥ ११ ॥

भावार्थ:- हे जाई! जो तुं म्होटाईपणुं वांछतो (ईच्छतो)
होय तो कांई पण मागीश नही, केमके जेनाथी लघुपणुं
पमाय ठे ते केम करीये ? मागणहार हलुआथी पण हलुउं
जाणवो. ते कोनी पेठे ? तो के- जेम सोमिल ब्राह्मणे हलुउं थ-
ईने श्रीवीर पासेथी दान लीधूं अने हरिकहेतां श्रीकृष्णे वलिरा-
जाना मां आगल वामणनुं रूप कर्युं. ते माटे जगत्ने विषे
मागवुं ते हलकामां हलकुं ठे. ११

॥ अथ निर्धन विषे ॥

धनविण निज वंधू तेहने दूर ठांडे, धनविण गृह चार्या
भृत्त सेवा न मंडे ॥ निरजल सरजेवो देह निर्जीव जेवो,
निरधन तृण जेवो, लोकमें तें गणवो ॥ १२ ॥

જાવાર્થ:- ડ્રબ્ય વિના સગોજાઈ પણ (પોતાના જાઈને) ન માને- હૂર તજી દે, અને ડ્રબ્ય વિના પોતાની પરણત સ્ત્રી પણ જતારની સેવા ન કરે, અર્થાત્ નિર્ધન જતારને પોતાની જાયાં લાજ મર્યાદા મુકીને એવાં વચન બોલે કે, જા જા રે હાડ, તને શું કરું ? તું તો હમેશાં યવોને યવો રહ્યો ! એમ પાસે રહે- નારા પાંચ પાનોસી અથવા અર્ધો સેરી જાણે જે આજ ફલાણને ઘરે ફલાણી સ્ત્રી વઢે છે, વહી નિપટ નિર્લજપણે સદાય નિરં- તર સ્વામી સાથે થંગાલીને બોલે બોલે જે- ॥ દોહા ॥ એક ન પૂરી હોયત સૂરી, નઘી પહોંચાડે આસ ॥ હમ ઉઠે જૂંકી કહે સુલી (શંગ્રાણી), શો તુઝું ઘરવાસ ॥ ૧ ॥ જુઝં ! પોતાની નારી, તે પણ ડ્રબ્યરહિત સ્વામીને નિવ્રંઠે છે. વહી પાણી વિનાનું શાસ્ત્રી સરોવર જેમ ન શોજે તથા જીવ વગરનો દેહ અર્થાત્ જીવ નીકલી ગયે થકે કાયા જેમ ન શોજે તેમ નિર્ધન- ડ્રબ્યરહિત પ્રાણી શોના પામે નહી, લોકનેવિપે એને તરલજા ઘરોવર ગણે છે. ૧૨

સરવર જિમ સોંદે નીર પૂરે જરાયો, ધન કરિ નર સોંદે
તેમ તે જે ઉપાયો ॥ ધનકરિય મુદંતો માય જે જાણ
હૂતો, ધનવિણ પગ સૂજી તેહ દીગો મરંતો ॥ ૧૩ ॥

જાવાર્થ:-જેમ સરોવર પૂરેપૂરું પાણીથી જરાયું હોય તો શોંતે, તેમ જે મનુષ્યે ધન ઉપાર્જન કર્યું હોય, અર્થાત્ જેની પાસે ધન હોય, તે મનુષ્ય શોના પામે છે. જુઝં ! ધનવઢે શોના મણે છે એવું જાણનારો માય જેવો મહાન પંડિત તે પણ ધન વિના ડ- રિડી થઈ પગ મૂજવાથી મર્ણ પામેલો દીગો. અર્થાત્ મર્ણ પામ્યાં માટે ધન એ ઘણી વાત છે. ૧૩

॥ अथ राजसेवा विषे ॥

सुजनसुं हित कीजे छुर्जना सीख दीजे, जग जन वश
कीजे चित्त वांग वरीजे ॥ निज गुण प्रगटीजे विश्वना
कार्य कीजे, प्रभु सम विचरीजे जो प्रभूसेव कीजे ॥ १४ ॥

प्राचार्यः—जे सज्जन माणस होय तेनो विनय करे अने छु-
र्जन एटखे लंठ, लांठीया, लच्छका, जे होय तेठने सीखामण दे,
तथा जगत्वासी लोकने वश करे अने चित्तनेविषे (पोताना
मनमां) काई पण बांछा (ईछा) न राखे, बली छुनीयानां
एटखे सर्व लोकनां काम करे तथा जो प्रभुनी सेवा करे तो पो-
ताना गुण प्रगट घाय अने प्रभुनी परे विचरे अर्थात् प्रभुता
पामे एटखे जे माणस उपर जणाव्या प्रमाणे वर्त्तन करे ठे ते
माणस प्रभु समान घाय (पूजाय) ठे. १४

जगतिकरिवडानी सेव कीजे जिकाई, अधिक फल न
आपे कर्मथीते तिकाई ॥ जखधि तरिय खंका सीत सं-
देस छावे, दनुमत करमे ते रामकछोट पावे ॥ १५ ॥

प्राचार्यः—आपणाधी जे बडा एटखे म्होटा होय तेनी जक्ति
(जाव) सहित सेवा करीये, पण कर्ममां जेटखुं खण्ड्युं होय
तेटखुं फल आपे (मखे), जुठ-समुझ तरीने खंका मां जई ह-
नुमान सीतानो संदेशो छाव्यो, तेने रामचंद्रे ज्यारे नायामां
वेठा त्यारे सीतानी बधामणीमां कछोटी (लंगोट) आपी.
माटे कर्म प्रमाणे फल मखे, परंतु बकानी जक्ती करधी. १५

• पीडी प्रतमां “ विश्वमां कार्य मीजे ” एवं पद ठे तेनो अर्थ “ लो-
कमां पद काम घाय ” एवो घाय ठे. “ तिकाई ” शब्दने ठेकाए
पीडी प्रतमां “ नकाई ” शब्द ठे. तेनो अर्थ पण पज घायठे.

॥ अथ खलता विपे ॥

रस विरस जजे ज्युं अंव निंव प्रसंगे, खल मिलण हुवे त्युं
अंतरंग प्रसंगे॥ सुण सुण ससनेही जाणि ले रीति जेही,
खल जन निसनेही तेदशूं प्रीति केही ॥ १६ ॥

भावार्थः—खल लोक केवा ठे ? तो के— जेवी रीते आंघानुं
अने लोंवकानुं जाड जोडे होवार्थी आंघानो रस विरस थाय ठे
एटखे आंघानी केरीउनो खरो मीठासनो खाद फरी जई लों-
घडानी करवासनी असर तेमां थाय ठे, अर्थात् लोंघडानी कु-
संगते आंघो वगडे ठे, तेवी रीते सज्जन मनुष्य खलनी संगते
करी ख्वार थाय ठे, ते माटे हे ससनेही वाढ्हा ! सांजल !
सांजल ! निःसनेही एवा जे खल मनुष्य तेनी साथे प्रीति न क-
रवी, अर्थात् खलनी संगत टालवी. १६

मगर जल वसंतो ते कपीराय दीगो, मधुर फल चखावी
ते कथ्यो मित्र मीगो ॥ कपि कलिज जखेवा मत्स खेळी
खलाई, जलमहिं कपि बुद्धि ठांडि दे ते जलाई ॥ १७ ॥

भावार्थः— पाणीमां रहेनारा मगरने मीठां फल खवरावीने
वांदराये तेने पोतानो मित्र कयों, त्यारे वांदरानुंज कालजु खा-
वानी खलाई तेणे (मगरने) करी, परंतु वांदरो पोतानी बुद्धिये
करी जलमणसाईनो त्याग करी मगरने पाणीमां मुकी पोते
वाहार नीकली आव्यो. माटे नीचनी सोचत करवी नही, का-
रण के कोईक दीवस पण ए खत्ता खवरावे. क्वचीत एवो जोग
वनी गयो होय तो वांदरानी पेठे विचार करीने तेवा खलनो
तत्काल त्याग करवो. ११ स्पष्ट समजवा माटे था नीचे मगर
अने वांदरानो प्रबंध खलीये ठीये.

॥ खलई उपर मगर अने बांदरानो प्रबंध ॥

समुद्रना पाणीमां रद्देनारा एक मगरमछने बांदराए दीगो. तेनी साथे मोहोवत करी पारस जांबु विगेरे उत्तम फलो बांदराए तेने खवराव्यां. स्वाद लागवार्थी ते दररोज कांठा उपर आवी बेसतो हतो, ते वखत बांदरो तेने मीष्ट फल छावी आपतो हतो. एक वखत खातां खातां केटलांक फल वध्यां ते लेई जई मगरे पोतानी मगरीने आप्यां. मगरीए फल खाधां. ते घणां स्वादिष्ट लागवार्थी तेणीये मगरने पुठ्युं के, आवां उत्तम फल क्यांधी लाव्या ? मगरे जणाव्युं के, एक महारो मित्र ठे, तेणे आप्यां. ते वखत मगरी कहेवा लागी के, स्वामी ! जे प्राणी आवां उत्तम फल हमेशां खातो दृशे तेनुं काखजुं तो जेने बीजी उपमा अपाय नहीं तेनुं अमृततुल्य मीष्ट दृशे ! मादे तेनुं काखजुं मने छावी आपो. ते खावानी महारी ईश्वर ठे; ते पूर्ण करो ! बली मने गर्जनुं कारण पण ठे अर्थात् हुं गर्जवती हुं अने ए खावानी मने ईश्वर घई ठे मादे हरकोई पण प्रकारे (वज्र जैद प्रपंच कुन कपट कावियुं खल खंचपणे) एने जोखवीने तेमज एनी खीजमत करीने पासमां नाग्री महारी पास लागो. पठी हुं तेना काखजानुं जक्षण करी महारी ईश्वर पूर्ण करीश. मगरे विचार्युं जे, ए काम कांई सरल नहीं, परंतु गर्जवती मगरीनी ईश्वर पूर्ण करवा मादे एने जेम तेम समजावी वने तेदवुं खलपणुं करीने पण मगरी पास लागवो जोइये. पठी ते कांठा उपर आव्यो. त्यां तेने हमेशानी माफक फल खई आवी बांदरो मळो. मगरे तेने करुं के, अरे जाई ! आज तो आ तहारां लावेसां मिष्ट फल खावानी मने बीसकुस ईश्वर वती नहीं. केमके महारुं मन घणुं व्यग्र वचेशुं ठे. बांदराए

पुच्छुं जे, एम थवानुं. कारण शुं ठे ? मगरे कछुं के, आज महारे मगरी साथे राड थई ठे. में तेने घणुंए समजावी पण ए महारुं कहेवुं मानती नथी अने महारी साथे बोलती पण नथी, तेथी घणो दीखगीर थयो तुं. अही आववा जेवो समय पण नहोतो परंतु तमारा छेहने लीधे तमारो आववानो बखत थयो ठे एम जाणी फक्त तमारा दर्शन माटे ज हुं आव्योतुं. ज्यां-सुधी अमो स्त्री जतार वच्चे थयेली राड जागरो नहीं. त्यांसुधी महारा जीवने निरांत थरो नहीं, तेमज खावुं पीवुं पण जावरो नहीं. हुं धारुं तुं के, तमारा सीवाय महारुं ए दुःख दूर करनार बीजो कोई नथी. तमे महारा दीखोजान दोस्त ठो, माटे महारी साथे आवीने तमारी जाजीने मनावी अमारी राड जागी आपो. वांदराए मगरनां वचन सांजली विचारुं जे, कोई जीव दुःख न पामे अने कोईनी राम मटे, एम करवुं ए उत्तम प्राणीनुं लक्षण ठे. पठी तेणे मगरप्रत्ये कछुं के, महारा वनता प्रयत्ने हुं तमारी राड जागी आपीश, तमे चिंता न करो. परंतु महारानी तमारे त्यां पाणीमां शी रीते आवी शकाय ? मगरे कछुं के, तेनी फीर करशो नहीं. तमे महारा वांसा (पीठ) उपर बेसो, हुं तमने सुखरूप तेडी जईश. वांदरो मगरना कहेवा मुजब तेना वांसा उपर बेठो. एटले ते पाणीमां तरतो घाव्यो. केटलेक दूर नीकली गया पठी बात चीत करतां मगरे वांदराने कछुं के, हे जाई ! महारी स्त्रीने तहारुं कालजुं जोईये ठीये. ते सांजली वांदरो पोताना मनमां विचारवा लाग्यो के, आतो महारो उपाय करवा मांड्यो दीसे ठे अर्थात् मने मारवो धायो ठे. माटे हवे हुं बुद्धि केलवुं तोज उगरीश. पठी तेणे मगरने कछुं के, अरे जाई ! अरे जुमा ! ए बात तें

मने अत्यारे केम कही ? अमे गुं ते (काखजुं) अमारी साये
साये खेईने फरीये ठीये ? अरे ! एतो अमे जान उपर मुकीये
ठीये ! जो पाठा जईये तो खेई आबीये. वली जो ए लीधा
बिना जईशुं तो तहारी स्त्री मनाशे नहीं. माटे पाठा कांठा
उपर चाखो. जाड उपरथी ते खेईने बगर विलंबे तहारी स्त्री
पासे जई तेने मनाधी तहारी रान जागी आपीश. मगर
तरत पावो वलीने कांठा उपर आव्यो. तेनी पीठ उपरथी
कुदको मारी बांदरो जान उपर चढी येतो. मगर तेना सामुं
जोईने जखदी आवयानो ईसारो करवा लाग्यो. एटखे बांदराए
फणुं के, तहारे महारे किथा दिवसनी अस्तनाई (मित्राई) ! तुं
जखवासी अने हुं यखवासी. तेमठतां वली में तहारी साये खेई
बांधी तने मीष्ट फल खवराव्यां, त्वारे तुं महारुं काखजुं खवरा-
ववा तैपार थयो. माटे चाल्यो जा. ए वखत वही गयो. तहारुं
खलपणुं हवे कोई पण काम आवनार नथी. पठी मगर निरास्त
थईने चाल्यो गयो. आ बातथी ए सार खेवानो ठे के, मगर
जेवा खल प्राणीनी सोयत न करवी, केमके कोईक दीवस ए
खत्ता खवरावे अने सुख टाखे तथा कष्टमां नाखे. माटे
तेवाथी हर रहेबुं. १७

॥ अथ विश्वास विषे ॥ उपजाति ठंद ॥

विश्वासिसायेन ठले रमीजे, नचैरि विश्वास कदापि
कीजे ॥ जो चित्त ए धीरगुणे धरीजे, तो लखि लीला
जगमां वरीजे ॥ १८ ॥

भावार्थ:—जे मनुष्य विश्वास राखतो होय तेनी साये ठल
(कष्ट) नी बात न करवी, अने वेरी एटखे शत्रुनो कोई पण
वखत विश्वास करवो नहीं, वली ए (शत्रु) आधीने मित्रनी

माफक मली जाय अने तेथी एम जणाय के हवे कसी फीकर चिंता
 लेश मात्र नथी तो पण ते दुश्मननो विश्वास न करवो, जो
 चित्तनेविपे ए धैर्यतानो गुण धारण करीये अर्थात् विश्वासी
 साथे कपट न करे, दुश्मननो विश्वास न राखे, धीरपणुं धरे अने
 कायरपणुं न करे तो जगत्नेविपे लीला एटले सातेकमां
 लक्ष्मी पामीये. १७

(इंजवजा ठंद) ॥ चाणायके ज्युं निज काज साख्यो, जे
 राज जागी नृपतेह माख्यो ॥ जो घूश्चडे काक विश्वास
 कीधो, तो वायसे घूकने दाह दीधो ॥ १९ ॥

जावार्थः—जुठ ! —विश्वास पमाडीने चाणाक्ये पोतानो मित्र
 पर्यतराजा, के जे राज्यनो जागीदार हतो तेने मारीने पोतानुं
 काम सार्धी लीधुं, अने घूश्चडे कागडानो विश्वास कयों तो ते
 (घूश्चड) मृत्यु पाम्यो. ए घूश्चरु अने कागरानो संबंध स्पष्ट
 समजवा माटे नीचे लख्यो ठे. १९

॥ कागरानो विश्वास करवार्थी मृत्यु पामनार घूश्चडनो प्रबंध ॥

एक घूश्चरु दररोज राते कागडाउने विपत पाडतो हतो.
 तेथी सर्व कागडाए जेला थई विचार कयों के, घूश्चरुनी साथे
 याकरी बांधवार्थी आपणुं दुःख छूर थशे नहीं, पण जो आ-
 पणे एनी साथे मली जईने विश्वास पामीये तो आपणुं धायुं
 करी शकीशुं; अर्थात् आपणे एने जे करवुं हशे ते करीशुं. आ-
 पणा उपर विश्वास वेठा सिवाय एने कांई पण करी शकीये
 तेवुं नथी, माटे ए एम जाणे के आतो आपणा ज ठे, लेशमात्र

* आ चाणाक्य अने पर्यत राजाना संबंधनी संपूर्ण हकीकत आ पुन-
 कना ६२ मा पृष्ठमां मनुष्यजवनी दुश्मनता उपर बीजा दृष्टांतमां आवेडी
 ठे त्यां जोई लेवी.

जीमनाव एना अने आपणा वचे नथी, एवो आपणा उपर एनो संपूर्ण विश्वास वेसाडवो. आ बात वधाने पसंद पडी तेथी तेउ घूश्चडराजा पासो आवा. विनय सहित नमस्कार करीने वेठा पठी एक वडेरो कागडो चोळ्यो जे-हे पंखीराज ! तमे तो अमारा राजा ठो. अमे सघळा तमारा सेवक ठीये. खरा वपोरनी चाकरीमां हमेशां हाजर ठीये. माटे मनमां कसी बातनी वीक न लावशो. अम येठे थके तमारु नाम खेनार कोण ठे ? तमारे माटे अमारा प्राण पण आपवा पाठी पेनी करीये तेवा नथी. पण महाराजा ! तमारी अमारा उपर कृपा दृष्टी जोईये ! अमारे तो तमारोज आधार ठे. अमारा उपर महेरघानी करी तमे अमने चूंघशो मां. एटले अमे एम जाणीशुं जे, तमे अमने जीवतदान आप्युं. कागडानी थावी नम्र वाणी सांजली घूश्चडे कपुं के, तमो महारी लेशमात्र धास्ती राखशो नही. जाठं, महारी चोकी करो. कागडाए तेम करवानुं कबुल कयुं. पठी घूश्चड ते दहाडे पर्वतनी गुफामां रल्लो अने कागडा गुफाने धारणे चोकी करवा रल्लो. हवे कागडाए विचार्युं जे आबो अवसर अने आबो लाग फरी फरी नहीं आवे. पठी तेमणे (कागडाए) आस्ते आस्ते त्यांघी धारा फरती एके एके उडीने पोतानी चांचमां दातणनी चीरीउं सखेखनां बिगेरे लावीने ते गुफानुं धारणुं बुल्लुं. त्यापठी मसाणमांघी अधवट्युं साकडुं लावीने तेमां मुकी दीधुं. एटले चीरीउं वीगेरे सलग्गी उठयुं, तेथी तेनी थंदर रहेसो घूश्चरु मर्ण पाम्यो; तेमज त्यां आगल जाळां जां-खरामां भराई रहेसां जेटसां घूश्चड हतां ते सघळां वलीने जल्ल थयां. पठी तेनुं खान करी कागडा पोताने ठामे जतां मांढो-मांढे कहेवा लाग्या के, केवी जावठ कहामी ठे ? विश्वास पाड्या सिवाय एनो नाश कदी थवानो नहोतो. आ बातथी

सार ए खेवानो ठे के, धूँअडे पोताना दुश्मन कागमानो विश्वास क्यों तेथी प्राण खोया. माटे खलनो विश्वास कदापि काले पण न करवो.

॥ अथ मैत्री विषे ॥ मालिनी ठंद ॥

करि कनकसरीसी साधु मैत्री सदाई, घसि कसि तप वेधे
जास बाणी सवाई ॥ अहव करहि मैत्री चंजमा सिंधु
जेही, घंट घट वध बाधे सारखावे सनेही ॥ २० ॥

जावार्थः—सदाय सोना सरखी साधु (उत्तम जला पुरुष)
नी मित्राई करवी. केमके सोनाने कसोट्टी उपर घसे ठे त्वारे
तेनी कीमत थाय ठे अने ज्यारे एने अग्निमां नाखे ठे त्वारे
तेनी सवाई कीमत थाय ठे, अर्थात् जेम जेम सोनाने ताप दे-
वामां आवे ठे तेम तेम तेनी कीमत बधती जाय ठे, ए पो-
तानो (निज) गुण पालटतो नथी, तेम खरो मित्र होय ते
अणीनी बखते आवीने उजो रहे, एनेज खरो मित्र जाणवो.
पण पीतल सरखो जे मित्र होय ते कशाये कामनोनही, जे काम
पड्ये मां संताडे ते पीतल समान मित्र जाणवो. जेम शुद्ध अ-
शुद्धपणानुं सोनानुं अने पीतलनुं पारखुं अग्नि करी आपे ठे,
तेम परीक्षा करीने सोना समान मित्र करवो. बली कहुं ठे
केः—“ सज्जन तव लग जाणीयें, जव लग पड्यो न काम; हेम
हुतासन परखियें, पीतल निकसे श्याम ॥ १ ॥ ते माटे मित्राई
ते उत्तम साधुजननी जखी. साधुनी मित्राईथी सुखज थाय,
पण दुःख न थाय. बली कहुं ठे— ॥ यद्भक्तं ॥ साधु मखे सुख
उपजे, जल मखे मल जाय; साहमाने पावन करे, पोते पावन थाय.

•“ घट घट वध बाधे सारखा वे सनेही ” ए चरणने बंदखे बीजी प्र-
तमां “ पटी पटी बुधी बाधे जाम घोति मुघोती ”.

॥ १ ॥ ते माटे साधुनी संगत ते सोना जेवी जाणवी. सोनु जेम रंग न पावटे साहामो रंग वघे, तेम साधुजनने कांई पराजव करीये तोपण तेने क्रोध न चढे, साहामी संजमयुणनी वृद्धि घाय जे, मुजने साहाज्यकारी मळ्यो. एम थपकारीनो गुण ले ठे थने परिसहना करनारनुं साहाज्य माने ठे; माटे साधुजननी मित्राई करवी. वली जेम पूर्णमासीना चंद्रमाना जोगधी समुद्रनी वेल वघे ठे थने चंद्रनी ज्योत्स्ना एटले कांति थने जलजोग मलवाधी ते व-
घेनी एटले चंद्रनी थने पाणीनी अधिक अधिक शोभा वघे ठे तेवी मित्राई करवी. अर्थात् दीवसे दीवसे अधिक हेत घाय एवा सोना सरखा साधुजननी मित्राई करवी ए जावार्थ ठे. २० आ-
यात दृढ करवा माटे अत्रे सदस्त्रमल्ल साधुनो वृत्तांत कहीये ठीये.

॥ मैत्री उपर सदस्त्रमल्ल साधुनो प्रबंध ॥

अवंती देशना जितशत्रु राजानी पासे धीरसेन नामे द्वात्री चाकरी करवा आच्यो. तेने घणा दीवस घया. एवामां काससं-
दिप नामे राजानो एक वयरी दूतो ते मद्दा थनाडी थने थ-
जिमांनी द्वायाधी तेना सामो घई नमतो नदोतो. राजाये तेने पकडी लाववा माटे सजामध्ये वीडुं फेरव्युं. कोई पण राजकु-
लीये तेना सामुं सरखुं पण न जोयुं. सयें नीचां मां करी वेंसी रह्या. एवुं जोईने धीरसेन द्वात्रीये तत्कास उठीने राजाने प्र-
णाम करी वीडुं खेईने कसुं के, हूं एकलोज जईने एने पांथी लावीश. राजाये तेने आज्ञा आपी. एटले हुकम प्र-
माण करी ते त्यांची घाली नीकळ्यो. केटसेक दीवसे काससंदिपने नगरे जई ठस पस करी तेने पकडी लाच्यो. राजा एना उपर
घपो खुशी घयो; तेची एने एक देश (प्रांत) नुं राज्य था-
पीने एनुं सदस्त्रमल्ल नाम स्थाप्युं. एना उपर पूर्वे राजानो राग दूतो तेना करतां पण अधिक राग वघ्यो. राजाए काससंदिपने

पोतानी आण मनावी सरपाव आपीने तेने नगरे मोकळ्यो. राजांनी अति घणी महेरवानी थवाथी सहस्रमह्व खेळाये फरवा लाग्यो. कोइने खात्रमां गणतो नथी. एकदा त्यां आगस्र चार ज्ञानना धारक श्रुतसार सूरि आव्या. तेमनुं आगमन सांगलीने राजादिक वांदवा आव्या. सहस्रमह्व पण पोतानो परिवार खेई वांदवा आव्यो. सर्वे सूरिमहाराजने वंदन नमस्कारादि करी उचित स्थानके वेठा. आचार्यजगवाने ज्ञात्रीक जीवने उद्देशीने देशना दीधी केः—

" वनः—नरणेनीरणेनीरजतेसूरो ॥ दाताजोक्तागपप्रद ॥ नचा-
फपदुस्येन सत्यंवेत्तिसंपन्निः ॥ १ ॥ अर्थ—सूरो कोइ नथी, दातार
पण कोइ नथी, वाचास्र पण कोइ नथी, थने पंडित पण कोइ
नथी. " गुरुना मुखथी एवां वचन सांगलीने सहस्रमह्व घोड्यो
के, " गुरुजी महाराज ! तमारा मुख आगसे हुं हाजर हुं. ॥
कहो वो ? साहियनो सेवक सूरो ते आ हुं वेठा ! एकस्रो हुं
कात्रमंदिपने बांधी लाव्यो. महारा समान कोण घडीयो ठे ?
" तेवारे गुरु वाड्या— ॥ गाथा ॥ " जेथपाचेवदमेथवो,
अप्यादृग्यनु दमो; अप्यादंनोमुईहोई, असंखोएपररयय ॥ १ ॥ अर्थ—
अप्या कहेतां आपणो जे जीव तेने आत्मकही ए ते आत्माने जे दमे
ते नसो. एतुं गुरुण कसुं त्वारे सहस्रमह्वे विचारुं जे, " कोइ
जीवने दमे शुं थाय ? पोताना आत्माने जे दमयो. " पत्री ते
(सहस्रमह्व) गुरु समीप चारित्र्य ग्रहण करीने कात्रमंदिपकने
नगरे जई त्यां कात्रमगगे रसो. एवामां रयवामीथी पात्रा आ-
वतां कात्रमंदिपके एने कात्रमगगव्यानमां रहेसो दीगो. तेने
उंउर्वांने ते पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो के, आनो मने
बांधीने महाराग वेरी कने खई गयो म्हतो ते महारा दूदमन वे-
वडी कोइक प्रयोजनार्थे आनो वेदा धारण करीने आव्यो लागे वे-

माटे हथे एने जवा देवो नदी. पत्नी तेणे सेवकोने कथुं जे, एने गरदन मारो, दृकम मयनां नरनज सेवकोण सद्वन्मद्य माधुने साकमीषो. धंदुकनी मांदरीषो, धने तरवारनी मुठो घडे मारया मांडयो; तथा धूखनी पोटलीड. देफां धने देगावे फरी महन न घडं शके मयो ठपसतन कथो. साधु ते तो घगायें ध-
लपंत ! जो ए पूर्वनी परें पराक्रम करे तो राजाना सयला मेवको नृगराननी पेटे नारी. जाय, परंतु पटली नकि नतां पण ते फोरयता नथी तेनुं कारण ए ठे जे, पारिप्रना घरमां गंते नि-
जगुणमां ग्यामी लागे, एम विचारीने समतावंत पयावें. जेट्या पगजय पया तेदखा तेमणे महन कथा. संतमात्र मोंध कथां नही. एम समता परिणामनी संदीपे पदतां पदतां सद्वन्मद्य गाधु धनगग पोवली घडने मोदे पधार्या. कथुं ठे पं, एम साधुजीने ठ कायना जीव माये निघाई ठे. माटे गाधु जगनी साये निघाई करयी. २०

इह नदज सनेटे जे छटे निघताई, गवि परि न चखे
ते कंजस्पुं बंधुताई ॥ दनि दखधर मंत्री कृश्नने जे वामने,
दखधर निज खंधे छे किरयो जीव छामने ॥ ७१ ॥

वाराणसी-जेम मूर्ख पजानतो नही (पडादमानयतां नथी) तेम महज मजारीनी माये जे निघाई हांव ठे ने मज्जा पत्नी विठे नही; यथां निघाई न हांडे, ते बोली परें ? तो कं-
क-कृष्ण धने दखधरनी परें, पट्टे जेम दखधर ठ नाम सुधी कृष्ण जीवता ठे मदी वाराणसी तेमज महने पेताना मज्जा ठाव छे-
इने पदां, मरी निघाई रायी, तेदी हीने मदी मज्जा निघाई रायी.

• ई. ई. इत्यादि " हरे " ठे एते " हरे " छरे • • • • •
• • • • • " कृष्ण " ठे

॥ मेत्रि उपर बलजड अने कृशने प्रबंध ॥

हारिकानगरीनो दाह थयो त्वारे कृश अने बलजड (वे
 बांधव) त्यांथी नीकलीने चाखता चाखता एक अटवीमां गया.
 त्यां कृशने पाणीनी घणी आकरी तृपा लागी. तेमणे बलजड
 पासे पाणी माग्युं, एटखे श्रीकृशने मुकीने ते पाणी खेवा गया.
 तेमने रस्ते जतां सामा वेरी मदपा. तेनी साये युद्ध करवामां
 ते रोकाया. अर्ही अटवीमां एक जामनी नीचे पग उपर पग थ-
 ण्णरीने श्रीकृश सुई रखा. तेमना पगनेविषे पद्म हतुं तेनो जल-
 फाट झरथी देखातो हतो. एवामां जराकुमार नामे तेमनो सधु
 बांधव, के जे पोताने हाथे कृशनुं मृत्तु थशे एथी झानीनी बाणी
 सांतलीने तेम न थाय तेदखा सारू एकाकी वनमां रहेतो हतो,
 तेणे फंटखेक झरथी कृशना पगमां रहेला पद्मने जलकतुं दीतुं
 तथा पगने योगे करी त्यां पडेखां सुकां पानडां खरखरतां सां-
 तल्यां, तेथी त्यां कोइ सावज वेतुं ठे तेनी थाख जलकं ठे एम
 धारीने तेना उपर नाकीने बाण मुक्युं. ते बाण कृशने पग थशे
 बाग्युं. तेवारे श्रीकृशे, थरे ! एथो उच्चार कयों. जराकुमार पो-
 तानुं बाण डीकार उपर सचोट लाग्युं ठे एम विचारी ते जोश
 माटे थाव्यां, तो तेणे पोताना प्रिय बांधव श्रीकृशने दीना.
 कृशे पण एने उल्लग्या. घणो दीखगीर थतो जराकुमार ते थ-
 खते श्रीकृशप्रत्ये सविनय हाथ जोडीने कहेवा लाग्यो के, हे
 स्वामी ! तमने में न जाण्या ! सावजनी संझने जरुसे थता-
 एने में ए काम कीथुं ठे. माटे महारो थपराथ गमशो ! एम
 कट्टी पगे लागीने श्रीकृशने समाव्या. कृशे कथुं के, तुं थर्हीथी
 पाड्योजा. केमरे था थखते जो थखतड थावशो तो तने मा-
 गशे. नाइनुं वचन प्रमाण करी जराकुमार त्यांथी चाखी नी-
 कळो. पत्रा कृशने पोताना पगमां बागेसुं बाण खिंची कदाददां

घणीज सहन न धई शके तेवी वेदना धई; तेथी जराकुमारने जवा दीधो ते माटे सोच करता अने तेने मारवाने उत्सुक घता कृशपोतानुं आउखुं संपूर्ण यवाची दूरध्याने मरीने नर्कने विपे पध्या. त्यारपठी वलजज आब्या. ते कहे के, हे जाई ! हुं पाणी लाव्यो तुं. उठो, जल पीउ ! एम घणीवार कहुं पण कोण उठे ? तेवारे वलजजडे चिंतव्युं जे—मने पाणी लावतां वहु वार लागी तेथी बंधव घोसता नथी. एम जाणीने वली घणुंए कही कहीने घोसावे, पगे लागे, पण ते बोखे नहीं. त्यारे विचार्युं जे, मूलतो ए रीसाख ठे तेथी रीसने लीधे अगर घणी नीझा आ-वीठे तेथी नथी घोसता. एम करतां घणो बखत वीतीगयो. पण स्नेहने लीधे समज न पकी के आ तो शय ठे. पठी ते (वल-जज) पोतानी खांध उपर कृशने उपाडी त्यांधी आगल चाड्या. फरतां फरतां ठ मास यवा त्यांसुधी खजा उपर मडुं फेरव्युं. पण मुक्युं नहीं. अहीं कोई एवी शंका करे के, मडुं वगड्युं नहीं होय ? तेने जणाववानुं के, एवा उत्तम (शलाका) पुरुषनुं शरीर ठ मास सुधी वगळतुं नथी. वलजज पोताना जाई श्रीकृशनुं सव खजे खेई फरे ठे, तेनो संस्कार करता नथी, एम जाणीने तेने समजाववाने वास्ते देवताए मनुष्यरूपे घाणी मांणीने तेमां वेसु पीसवा मांणी. ते जोई वलजजडे तेने पुठ्युं जे, तमे वेसु केम पीसो ठो ? तस तो पीसता जाण्या ठे, केमके तेमांथी तेस नीकसे ठे. परंतु वेसुमांथी शुं नीकसवानुं ठे ? के तमे ते पीसवा घेठा ठो ? मनुष्यरूप देवताए कहुं के, तेस नीकसशे तेस ! व-लजज कहे जे, एमांथी तो भूस नीकसशे ! वली एवुं ते क्यांई साजव्युं ठे, के वेसुमांथी तेस नीकसे ? अमचो खाली प्रयास शुं करवाने करोठो ? तमे कोई वना (महा) मूर्ख दीसो ठो ! जे देखी पेखीने कोई भूसने पीसतुं दृशे ? देवता बोड्यो

जे-मूर्ख ते तुं के अमे ? जे तुं ठ ठ महीना थया ए माणसना मरुदाने फेरवे ठे. ते जो जीवतो थरो तो एमांथी तेस पण नी-कसरो. ते माटे पीलीए ठीये. वसन्तज तेने मूर्खना शीरदार ठो, एम कद्दी त्यांथी आगल चाट्या. देवताए ए रस्तामां एक परथरनी जीजा उपर पोयणी-कमल वाचवा मांड्युं. वसन्तज ते दे-गीने पुत्रुं के. तमे आ शुं करो ठो ? देवताए कशुं के, पोयणी-कमल गायीये ठीये. वसन्तज बोड्या के, अरे ! तमे पण पेसा तेझीनी माफक मूर्ख जणाउं ठो ! शुं कांइ परथर उपर पोयणी उर्गी जाणीठे ? एतो म्होंटां सरोवर, कं ज्यां जल नयां होय त्यां निपजे. देवताए कशुं के, आपण बेहुमांहे कोईक तो मूर्ख हरो ? कोण जाणे जे ते तुं के हुं. वसन्तज कहे के, तुजयी ते कोण वधारे मूर्ख हरो ? जुठ नयांधुज आ पारगुं ! देवताए कशुं के. तुज समान हुं तो बीजा कोईने मूर्ख देखतो नथी; कं-मके आ ठ ठ माम थयां तुं खने उपाहीने मरुंडु फेरवे ठे ! ते जो जीवतुं थाय, तो ए परथर उपर पोयणी कंम न उगे ? एतुं सांतझीने वसन्तजजी विचाग्या लाग्या के, आ शुं खरीयात कहे ठे ? ए वयने थवथ पण पुरी थदे एटसे शरीर पण वगळतुं जाण्युं तेथी कृश्न मरी गयाठे एम वसन्तजनी गायी थदे. पत्री देवताए कृश्नतुं शरीर ग्रीष्ममुद्रमां वदेवगळ्युं. वसन्तज ते उ-पग्यी मोट्ठां ठांहीने चारित्र खेदे आत्मायें साधवा लाग्या. एथी रीने ठन्म पुरुष प्रीत पाव्हे. चारित्र सीधा पत्रीनी वसन्तज-जीनी केंटझीक कया आ पुमकमां थगाउं आथी गयेझीं ठे त्यांथी जाणी खेरी, अने तेथी पण विजेव जाणवाना जीशामुए अन्य थंथोथी जाणी खेरी. अर्ही नो मेथीनावनो नावायें ह्तां नेट्ठांन माय जणाव्यो ठे. २१

॥ अथ कुव्यसन विषे ॥

नखिन मलिन शोभा सांज्जणी जेम थाए, इह कुवस-
नधी त्वूं संपदा कीर्ति जाए ॥ कुविसन तिण हेते स-
र्वथा दूर कीजे, जनम सफल कीजे कीर्त्तिकांता वरीजे २१

भावार्थः— कमलवन, के, जे दहाडे शोभावंत दीसे ठे पण
ते (कमल) सांज्जणी बेलाये जांखां थाय ठे, तेम माठा व्यस-
नधी प्राणीनी संपदा (पैसा टका) कीर्ति (जस) ते पण
जाय, ते माटे हे प्राणीयो ! कुव्यसन ठांडो. अने जनम जे
अवतार तेने सफल करीने कीर्त्तिरूपी स्त्रीने वरो, एटले जस
प्रतिष्ठा भेलवो. (बली मोक्षनां सुख प्रत्ये पामो). २१

॥ अथ युत विषे ॥ युतविलंबित ठंद ॥

सुगुरु देय जिहां नवि लेखवे, धन विनास हुए जिण
खेलवे ॥ जब जवे जमवूं जिण जुवटें, कहिनि कोण
रमे तिण जुवटे ॥ २२ ॥

भावार्थः— जुवटाना व्यसनीने एटले जुगारीने शुरू देव,
शुरू गुरु अने शुरू धर्म, ए ग्रणे तत्व न गमे; अर्थात् ते (जु-
गारी) सन्मार्गधी बेगलो होय, बली जुगार रमवाधी धननो
नाश थाय अने जेथीकरी जवोजव जमवूं पडे, माटे हे जाई !
तुं कहने ! के एवा जुवटे कयो पुरुष रमे ? अर्थात् डाहो प्राणी
होय ते तो जुवटे न रमे. जुठं, जुवटुं रमवाधी नझराजा घधुं
राज्य हारी गया अने दमयंती जेव्री सती स्त्रीने खेई वनवास
जवुं पड्युं, बली पांच पांखुव सीता जेव्री महासतीने पण राज्य
उपरांत कौरवो साथे जुवटे रमवाधी हास्या, सीताने पोतानी
सन्मुख कौरवे करेलो पराजव सहन करवो पड्यो, राज्यसञ्चरी

खोई वेठा, अने तेर वर्ष सुधी वनवासनी पीना जोगवची पडी. जुवटुं रमवुं ए महा हानीकारक ठे तेथी तेनो त्याग करवो. वली जेणे ए जुवटुं महेष्ट्युं अर्थात् जुवटुं रमवानो त्याग कयों ते पुण्यसारकुमारनी पेठे सुखीया थया. तेनो संवंध कहीये ठीये.२३
॥जुवटुंरमवानो त्याग करवाथी सुखीथनार पुण्यसारकुमारनी कथा॥

जरत क्षेत्रमध्ये गोपाल नामे नगरमां धने करी धनद सरखो तथा सर्व लोकने मानवा योग्य तेमज जेने राजादि प्रधान पुरुष पुठीने कामकाज करे ठे एवो पुरंदर नामनो शेठ रहेतो हतो. तेने शीलगुणे करी शोजायमान पुन्यसीरी नामे ज्ञार्या हती. पण पुत्र परिवार कोइ न होवाथी शेठ शेठाणी घणां चिंतातुर रहेतां हतां. एक वार तेमनां सगां संवंधीठेप मलीने कळुं के, तमे गोत्रदेवीने आराधो. ए तमारी इष्टा पुरी पाडशे. शेठे तेमनुं कहेवुं मान्य करीने कुलदेवीतुं आराधन करवा मांड्युं. तेनी पूजा जक्ति विशेष प्रकारे करवा लाग्या. एम जक्ति करतां करतां एक दीवस तुष्टमान थइ थकी कुलदेवी प्रत्यक्ष थइने घोखी के, माग माग, जे जोईये ते माग, महाठं वचन ठे. शेठे पुत्रनो वर माग्यो. देवीए कळुं, तथास्तु. अर्थात् मागवा प्रमाणे तहारे पुत्र थशे. एम कहीने देवी अदृश्य थइ. पठी कोइक पुन्यवंत जीव पुण्यसीरीनी कुखे गर्जपणे आवीने उपन्यो. तेना प्रजावथी पुण्यसीरीए रुडुं स्वप्न दीतुं. ते वात शेठाणीए शेठने कही. शेठे जणाव्युं के, आपणे घणो रुनो पुत्र थशे. त्रीजे मासे शेठाणीने साहामीवत्सल, संघपूजा, जिनजक्ति इत्यादिक साते क्षेत्रे वित्त वाचरीये एवा उत्तम डोहखा उपन्या. ते सर्वे शेठे पूर्या. एम करतां नव मसवाना पूर्ण थये पुत्र प्रसव्यो. मावित्रे घणो उठव महोत्सव करी पुत्रनुं नामा-

“ कीर्त्ति ” ने वदखे बीजी प्रतमां “ मुक्ति ” ठे.

निधान 'पुण्यसार' स्थाप्युं. अनुक्रमे वृद्धिपामतां जणवा योग्य उ-
भरे निशालगरणानो उठव करी अध्यापक पासे जणवा मुक्यो. तेणे
सर्व शास्त्र शीखी पुरुषनी बोहोतेरे कलानो संपूर्ण अन्यास कर्यो.

हचे ए गोपाल नगरमां रत्नसार नामे शेठ वसे ठे. तेने
'रत्नवती' नामे पुत्री ठे. तेने पण एज अध्यापकनी निशाले
जणवा मुकेली होती. त्यां ते पण चोंप राखीने जणती होती. एक
वखत तेने अने पुण्यसारने जणतां जणतां विवाद थयो. मांढोमांढे
हुंकारे तूंकारे आव्या. बीजा निशालीयाए वार्या पण कोझुं क-
हेतुं न मान्युं. त्यारे पुन्यसार बोड्यो जे, " हे रत्नवती ! तुं
टक टक शुं करे ठे ? जो, हुं तोज खरो, के तुजने परणीने दासी
करी राखुं ! अने महारुं नाम पुन्यसार पण त्यारेज खरूं ! ते
वचन सांजलीने रत्नवती बोली, जे— " तुज सरखा कंगालने हुं
नहीं वरूं ! तुज सरीखा तो महारे पोताने घेर पाणीना
जरनारा ठे. माटे जो हुं परणीश तो कोझक पुन्यवंत पुरुषने व-
रीश. पण तुज सरीखा अजागीयाने नहीं परणुं. ए वातनी तुं
खातरजमा राखजे. " पुन्यसारे ते वखत कथुं के, परणीश तो
हुं ज परणीश ! तुंए पण ए वातनी खातरजमे राखजे. पठी ते
अध्यापके ते धन्नेने बोळतां बंध करी एकेकने जुदा कर्यो.
त्यारपठी ते ये जण हसे नहीं, बोळे पण नहीं, साथे जणे, पण
एक बीजाना सामुं सरखुं पण न जूए.

पठी पुन्यसार पोताने घेर आव्यो. त्यां पण आमण झमण
थयो थको कोझ साथे बोळे नहीं, वात नहीं तेम विचार पण
नहीं. मनमां फक्त एज विचारे ठे जे, ए रत्नवतीने हुं क्यारे
परणुं ! एनो एज विचार तेना चित्तमांथी खसतो नहीं. वली
रत्नवतीए कहेखां वचनना मंकनो जाटको तेने अंगुठेथी ते माथा

सुधी लागेलो ते परण्या सिवाय रूजाय तेम नहोतो. पण परहस्ते विधात्राने हाथ ए वात होवाथी ते गमगीनीमां पनी एकांतमां गयो. एवामां तेना पिता पुरंदर शेठ घरे आव्या. जमवानो वेला थई एटले पिताये पुत्रने जोवराव्यो. ते माळुम न पड्यो एटले पोते तेने खोलवा लाग्या. तेने खोलतां खोलतां एकांत स्थानके अलायधी जगामां कोझने माळुम न पडे त्यां तूटीशी ढोलणी उपर सूतो दीगो. एटले ढंढोलीने उठाडी कळुं के चालो, जमवानी वेला थई ठे माटे जोजन करवा वेसीये. पुण्यसारे कळुं के, पिताजी ! तमे जमो, हुं तो हमणां नहीं जमुं. पिताये पुत्रुं जे, शा माटे ? पुत्रे जणाव्युं जे, “ मं महारा मनथी एवी प्रतिज्ञा करी ठे जे, रत्नवती कन्याने परण्या विना जमवुं नही, माटे नही जमुं. प्रतिज्ञा पूर्ण थया विना केम जमाय ? आ महारो पंड पडी जाय तो वहेतर ! पण प्रतिज्ञा पूर्ण थये ज जमीश. ” ते सांचली शेठ बोल्या जे, हे पुत्र ! हमणां तो जणवानो समय ठे, माटे जणो. वखत थये तमे कहेशो तेनी साये पाणीग्रहण करावीशुं. चालो—उगो, था-पणे जमीये. पुत्र कहे जे, परणुं त्यारेज जमुं. शेठ कहे के, हमणां ए वातनो हठ न करो. तुं कहीश शुं थने थमे परणावशुं शुं ? तने परणाववानो तो अमने घणो मनोरथ ठे. पुन्यसार कहे के, ते तो ठेज. पण रत्नवतीने परण्या विना हुं जल अन्न खेवानो नथी. ठेवट पिताए कळुं जे, हमणां तो तुं जमीझे, पठी हुं जझने ए कामनी तजवीज करीश. एवुं सांचली पुन्यसार जमवाने उठ्यो. पिता पुत्र जमी उठ्या. पठी पुन्यसारे पिताने कळुं जे, हवे तमे जाऊं. पुरंदर शेठ परिवार खेझने रत्नसारने घेर गया. रत्नसार उठीने सामा आव्या. आदर सत्कार सहित आसन बेसण थापीने पुत्रुं जे, स्वामी ! केम पधारवा कृपा क-

रीठे ? जे कारज होय ते कहो ? पुरंदर शेठे कीधुं के, अमारो पुत्र अने तमारी पुत्रीनो विवाह भेलखो तो रुडुं. रत्नसारे हा कह्यो. ते बखत रत्नावली पासे घेठो हती तेणिये ते बात सां-जली तेथी घटकीने बोली जे, ए पुन्यसारने हुं नहिं परणुं. बी-जाने परणवानी हा, पण एनी साये ना. अथवा परण्या बिना रहु. पण सर्वथा प्रकारे करी एने तो हुं नही परणुं. कन्यानुं घो-खुं सांजलीने पुरंदर शेठ बोल्या जे, ए पुत्री अत्यारथी एम करेते तो आगल ए शो उघाड करशे ? रत्नसार शेठे तेमने कहुं के, शेठजी ! आप घरे पधारो. ए घालीका जोली ठे, कांहे समजती नथी, माटे एनां कहेण मनमां न लावशो ! अर्थात् एना घोल्या सामुं न जोशो. हुं ए पुत्रीने समजायी हा जणां हुं. एम दीक्षासो देई शेठने शेरी मुथी बोलायी आल्या. पुरं-दर शेठे घेर थावी त्यां घनेली सघली हकीकत पुत्रने कह्यो सं-जलायी. पुन्यसार पोताना मनमां समज्यो के, ए मने परणशे नही. माटे ह्ये तो एने परणी शकाय एवो कांईक उपाय क-रवो जोईये. पत्नी तेणे पोताना घापने कुसदेवीनुं आराधन क-रवायी तेणिये प्रसन्न घई पुत्र आप्यो हतो एवं लोक वाक्ये सांजखेनुं होवायी विचार्युं जे, हुं ए मातानो आपेसो दीकरो तुं, माटे माता पुत्रनी सार करशे. तेथी तेनुं आराधन करुं तो मदार्ग कार्य निःसंदेह सिद्ध घशे. एम धारीने पूष दीपादि-कनी सामग्री भेलखीने तेल देवीनुं आराधन करुं. देवीए प्र-त्यक्ष घई पुत्रुं के. हे पुत्र ! हुं कह्ये ठे ? मने केम आराधी ठे ? पुन्यसारे जणाव्युं जे, हे माता ! तने मुजप्रत्ये रत्नशतीने पर-पावो. देवीए कहुं के, जा, तुं एने परणीश. पुन्यसार कह्ये के, जोज्यो मा, वचनमां ग्यानी न पढे ! देवीए कहुं के, जा, ए कन्या में तुजने थापी. ते वचन छेई पुन्यसार उठ्यो. पात्रो

मन देईने जणवानो उद्यम मांड्यो. तारपठी तेने जुगारीनी सा-
वत थई. एक वखत राजाए पुरंदर शेठने लाख डव्यनुं घराणुं
सोंपीने कळुं के तमारे त्यां आ अनामत राखी मुकजो. ज्यारे अ-
मारे जरूर हशे त्यारे मगावी लेईशुं. शेठे ते घराणुं पूर्ण चोकसीथी
अलायधुं मुक्युं. पुन्यसारे ते मुकतां दीतुं. पठी तुपी रीते घराणुं
काढी लेई ते जुवटे रम्यो. तेमां वधुं हास्यो. तारपठी केटलेक
दीवसे राजाए शेठ पासे घराणुं माग्युं. शेठ ते लेवा सारू घे
आव्या. जोयुं तो एक बालनी बींटी जेटळुं पण न दीतुं. एटले
पुत्रने पुठ्युं जे, तमे आ ठेकाणेंथी आज्ञापण लीधां ठे ? ए
घराणुं तो राजानुं ठे. माटे साचे साचुं कहो ? पुन्यसारे उत्तर
वाड्यो जे, हा, में लीधुं ठे. शेठे कळुं के, जाऊं, घराणुं लेईने
घेर आवजो. एम कही पुन्यसारने तेना पिताए समीसांजनी वे-
लाये घर थकी बाहिर काढी मुक्यो. आमण डुमणो थयो थको
ते घरथी नीकली जागोले आव्यो. तेणे विचार्युं जे हवे हुं रा-
त्रिने विपे क्यां जाऊं ? एम चिंतवीने ते एक वरुना कोटरमां
पेठो. शेठाणीए रात्रि पकी पण पुत्रने न दीगो तेथी शेठने
पुठ्युं जे पुन्यसार क्यां गयो ठे ? शेठे कळुं के, में राजानुं घ-
राणुं लेई गया माटे तेने सीखामण बलवा वास्ते घर थकी काढी
मुक्यो ठे. शेठाणी बोली जे, आ रात्रिनी वेलाये पुत्रने काढी
मुकीने तमे घरमां नचित वेठा ठो, ए शुं ? जाऊं, एने ज्यां
होय त्यांथी घेर तेडी लावो. स्त्रीनुं वचन सांजली पुन्यसारने
जोवा सारू शेठ घर थकी नीकल्या. वधु नगर जोई वज्या पण
क्यांई न दीगो. रात्रिना चारे पहोर एमना एम फर्या पण पत्तो
न लाग्यो; त्यारे शेठे विचार्युं जे, उघडते दरवाजे रखेने ए
क्यांई जतो न रद्दे ! एवुं चिंतवीने प्रजातमां नगरना बाह्यार
आवी तेने जोवा लाग्या. हवे पुन्यसार जे वडना कोटरमां पेठो

हृतो ते वनना उपर वे स्त्रीजं आवीने वेठी. तेमांनी एके वीजीने कसुं के, हे घहेन ! चालो, आपणे आज कांई तमासो जोवा जईये. वीजीये कसुं के, क्यां जईशुं ? प्रघमनीए कीधुं के. “ अर्हींधी चारसैं कोस उपर वल्लजीपुर नामे नगर ठे. त्यां धनप्रवर नामनो शेठ घत्ते ठे. तेने सात पुत्रीजं ठे. ते परणाववा योग्य उम्मरनी घवाधी तेजने मादे वरनी चिंता करतां शेठे खं-चोदरनुं आराधन कर्युं. ते देवताये प्रत्यक्ष घईने कसुं ठे के, अमुक दीवसे पहोर रात्रि जतां आ नगरना दरवाजामां वे स्त्री-जनी पाठख एक पुरुष आवशे, ते तहारी पुत्रीयोनै योग्य वर ठे. तेने तुं तहारी कन्याजं परणावजे. ते सारू विवाहनी सर्व सामग्री तैयार कर. देवताना कहेवा प्रमाणे शेठे महोदो मंडप रची विवाहनो आदर मांड्यो ठे. आधीकरीने एटखे वरनुं कांई ठाम ठेकाणुं नथी तेम ठतां शेठे विवाहनो समारंज कर्यो ठे तेथी ते नगरमण्ये तमासो घई रह्यो ठे. देवताए घताबेलो दीवस आज ठे. मादे त्यां शुं घाय ठे ते जोवा सारू आपणे आ कामने मंत्रवडे मंत्रीने उडानी त्यां जईये तो ठीक ! एम हुं. धारुं हुं.” वीजी स्त्रीए ए वातने अनुमोदन आपवाधी वडना कामने मंत्र्युं. एटखे ते आकाशे उड्युं. पुन्यसार ए जाडना कोटरमां रह्यो यको चितये ठे के, जो अर्हींधी पनुं तो महारी शी बले घाय ? हवे ते जाड सायतवारमां वल्लजीपुरने परिसरे आवीने उतर्युं. ते वे स्त्रीयो जाड उपरधी उतरीने चालीजं. तेनी केडे कोटरमांधी नीकलीने पुन्यसार पण चाल्यो. दरवाजा समीप शेठना सुजट राह जोई वेठा हता तेमणे देवताना जणाव्या प्रमाणे वे स्त्री-थोनी पाठख दरवाजामां पेसता पुन्यसारने दीगो. तेज तेने सन्मानी शेठनी पात्ते तेनी गया. शेठे घणो आदर दीधो. पुन्य-सार विचार करवा लाग्यो जे, महारे अने एमने शुं ? जे सु-

જને ઇટલો આદર કરે છે. શેઠે કહ્યું કે, મહારી સાત પુત્રી-
 ડંને પરણો. પુન્યસાર તે સાંજલીને મનમાં खुशाલ થયો. શેઠે
 તેને જલાં વસ્ત્ર તથા ઉત્તમ આજૂપણ પહેરાવ્યાં. વરઘોડો ચઢ્યાં.
 સાતે કન્યાડંનાં પાણીગ્રહણ કર્યાં. કરમોચન વેલાયે શેઠે ઘણું
 ધન આપ્યું. પઠી સુવા સારુ સાત મજલાનો આવાસ આપ્યો.
 સાતમે માલ સ્ત્રીડં સહિત પુન્યસાર ગયા. ત્યાં કલા વિકલાની
 વાત, વહિર્લાંપિકા અંતર્લાંપિકા, કાઢ્ય, ચતુર સંગીત સરસ
 વચન ચતુરાઈની વાત સ્ત્રીડં કરે છે, પણ પુન્યસારને તે કાંઈ
 ગમતું નથી. કારણ કે, આ વલ્લભ તેના મનમાં એવો વિચાર
 ઉત્પન્ન થયો છે કે, મેં રાજાનું આજૂપણ વગાડ્યું છે અર્થાત્ રા-
 જાનું ઘરાણું જુગારમાં હું હારી આવ્યો છું; તેથી રહેને ! રાજા
 મહારા વાપને માતું (શિક્ષા) કરે. વલી જાડ ઉપર આવેલી
 વે સ્ત્રીડં જાતી રહેશે તો હું શું કરીશ ? એવું આહટ દોહટ
 ચિંતવે છે. સ્ત્રીડં વારંવાર બોલાવે પણ બોલે નહીં. ચિંતાપ્રસ્ત
 થઈ, સૂન્ય મુન્ય ઘેસી રહ્યો છે. તેવારે સ્ત્રીડં પુલ્યું જે, શું
 સ્વામી ! આપને કાંઈ જૂલ લાગી છે ? તેણે ના કહી. ત્યારે શું
 છે ? કેમ બોલતા નથી ? એમ સ્ત્રીએ સવાલ કર્યો. ઇટલે તેણે
 જણાવ્યું જે, દેહશંકા ટાલવી છે. તત્કાલ સાતમી ગુણસુંદરી નામે
 સ્ત્રી ઘણી ચતુર હતી તે જારીમાં જલ લેઈને તેની સાથે થઈ. ઉઠતાં
 ઉઠતાં પુન્યસારે વિચાર કર્યો કે, હું આ સ્ત્રીડંને મુકી જઈશ, ને તેડું
 મહારું નામ નીશાન જાણતી નથી; તેથી એમની શી ગતિ થશે ?
 માટે કાંઈક જણાવું તો ઠીક. એમ ધારીને લડીના કટકા વડે
 જાવાર્થ જણાવવા માટે ચારવટે લલ્લતો થકો નીચે ઉતર્યો. તેમાં
 લલ્લતું જે— યતઃ ॥ કિહાં ગોવાલય વલહી, કિહાં લંબોદર દેવ;
 આવ્યો વેટો વહિ વસણ, ગયો સત્તે પરણેવ. ૧॥ પઠી વાહિરલી
 જૂમીકાયે આવીને સાથે આવેલી સ્ત્રી પ્રત્યે કહ્યું જે, તું વેગલી

रहे. स्त्री तेना विश्वासे बेगली जोती उनी रही. पुन्यसार तेनी नजर चुकावी जेम चनी तेम ऊडपची वडना जाड पासे आवी तेना कोटरमां पेगो. त्दारपठी नगरचर्चा जोई पेळी वे स्त्रीउं आवीने जाड उपर बेठी. एटखे ते उड्युं. द्वाणैकवारमां ते गोपात्र-पुरे आवीने जे स्थानके पूर्वे हुतुं त्यां रहुं. पेळी वे स्त्रीउं जाड उपरची उत्तरीने पोताने घेर गईयो. पठी पुन्यसारे कोटरमांथी नीकलीने नगर जणी हींडवा मांड्युं. एटखामां तेनी शोध करवा आवेला तेना पिता मळ्या. ते हर्षवंत थया थका पोताना पुत्रने घेर तेडी लाव्या. पठी सचली बात तेणे पुठी. पुन्यसारे जुगारी पासेथी राजानुं घराणुं लावी आप्युं. शेठे ते राजाने पाहुं सोंप्युं.

दवे बल्लजीपुरमां बेगली उनी रहेली गुणसुंदरी देहशंका टाळवा गयेला पतिने घणी वार थई पण आव्या नही तेथी चारे पात्रु निहाली निहालीने जोवा लागी. पण किह्याये दीठा नही. तेथी सातमे मास पाठी आवीने पोतानी सकल घहेनोने जणाव्युं. ते सांजलीने सवें चिंतामां पकीयो. अने घोली के, अरे चूंमी ! तुं तो महा डाही वे, तेम उतां तने वेतरी ! ए शुं ? एम विचार करतां उपारे प्रजात थयो त्तारे जारवटे छ-खेसो श्लोक तेमना जोयामां आव्यो. ते वांची जोतां माझम पळ्युं के. " ए व्यसनी वे अने परणीने गोपात्र पूरे गयो. " पठी ते स्त्रीउंना पितादिके ए बात जाणी. गुणसुंदरीए तेना पिताने कणुं के. मने नरनो वेप आपो. हुं महारा जतारने खोली काटुं. तेना पिता धनप्रवर शेठे घणो साथ मेखची सजाई करी माझनां गाडां, पोठी तथा उंट जरी आपी पुरुषवेशे पोतानी पुत्री गुणसुंदरीने तेना पतिनी शोध करवा सारु वीदाय कीधी. तेणे पोतानुं ' गुणसुंदर ' नाम राख्युं. ते केटखेक दीवसे गोपात्रपुरने परिसरे आवी उतयां. पठी राज्य योग्य भेटणुं

लेईने ते राजाने मढ्यो. राजाए तेनो सारो सत्कार करी उत-
 रवाने माटे आवास प्रमुख आप्या. त्यां रही सुखरूप व्यापार
 करवा मांड्यो. तेने घेर घणा लोक माल लेवा माटे आववा
 लाग्या. तेमां पुन्यसार पण आवतो हतो. अणसारे तेने उल-
 खवाथी पुरती तपास करी तेथी गुणसुंदर (स्त्री)नी खात्री
 थई के तेने परणनार पति एज ठे. पठी तेनी साथे प्रीति
 बांधी. एटले ते निरंतर आववा लाग्यो. दीवसे दीवसे गुणसुंदरनी
 ख्याती घणी थई. रत्नवतीये ए बात जाणी तेथी तेणीये पो-
 ताना पिताने कहुं के, हुं गुणसुंदरने परणीश. अवरने नही
 परणुं. पुत्रीनी प्रतिज्ञा सांजली तेनो पिता रत्नसार शेष पोताना
 परिवार साथे गुणसुंदर पासे आव्या, अने पोतानी रत्नवती कन्यानुं
 तेनीसाथे पाणीग्रहण करवानी ईछा जणावी. गुणसुंदर विचारमां
 पनी गयो, पण ना कहेतां न पूरव्युं. त्यारे महारी बले ते एनी
 बले, एम विचारीने हा कही, रत्नवती साथे पाणीग्रहण कर्युं.
 पुन्यसारे ए बात जाणी कुलदेवी पासे जईने विनती करी
 कहुं जे, देवताउंनां जे वचन ते पण खोटां पड्यां ! देवी कहे
 जे अमारां वचन खोटां न थाय ! पुन्यसारे कीधुं के, ए
 परस्त्री थई एटले महारे शा कामनी ? ए महारे खप नावे. देवी
 कहे-घणुं थोड्युं ते शा कामनुं ? जा, ए में तुजने आपी. ए
 सांजली पुन्यसार देवी पासेथी उठीने पोताना कार्यमां खवड-
 दार थयो, अर्थात् काम काजे बलग्यो. ते हमेशां गुणसुंदर पासे
 आवतो जतो तेथी, अने एक बीजाना खजाव मलता आववाथी,
 तेमने नखमांसनी परे प्रीति थई. एक बीजा वगर घनी पण
 चेन पनुं नही. परंतु पति पत्निपणानो पडदो खुल्लो थयो न-
 होतो. एकदा गुणसुंदरीए विचार्युं जे,—“ निःसंदेह ए महारो
 स्वामी ठे, तेम उतां दुःख शा सारू जोगवुं ? बली हुं, जो मने

ठ मासनी अंदर जतार न मले तो अग्निमां प्रवेश करवानी प्र-
 तिज्ञा करी आवी हुं. ते अवध पण पुरी चवा आवी ठे, माटे
 हवे तो पतिने प्रकट करवो. " पठी तेणे काष्टनी चिता खड-
 कावी तेमां पोते वली मरवा तैयार घई. घधा नगरमां वात वि-
 स्तारी जे, गुणसुंदर सार्यवाह वली मरे ठे. राजा, प्रधान, न-
 गरशेठ पुरंदरशेठ, रत्नसार शेठ, पुण्यसार शेठ त्रिगेरेण पण
 ए वात सांजली. ते सर्वे एकठा थई मांहोमांहे विचार करवा
 लाग्या जे, शुं हशे ? ए सार्यवाह वली मरवा केम तत्पर थयो
 ठे ? पण तेना जेद समजायो नही. राजाचे विचारुं जे-महारा
 नगरने अने मने खामी लागशे जे-फलाणा राजाना फलाणा
 नगरमां फलाणो व्यवहारीयो वली मुठ. वली गुणसुंदर जेवा
 सुझने माये एवी शी आपदा आवी हशे के ते वली मुठ.
 एवी वात घतां खचीत राज्यनी खामी कहेवाशे. माटे तेम न
 थवा देवुं. एम धारीने राजा पोते गुणसुंदर पासे आव्यो. तेने घणुं
 घणुं पुत्रुं पण कांई जवाब न दीधो. तेवारे कोईएक पुरूपे कहुं
 जे, एने पुण्यसार साये घणी मित्राई ठे. माटे तेनी पासे कहे-
 वरावो. ए तेनुं कहेवुं मानशे. पठी राजाए पुन्यसारने कहुं के,
 ए तमारो मित्र शा माटे मरेठे ? तमे तेने केम धारता नथी ? कहेता
 नथी ? तेनुं शुं कारण ? राजानां वचन सांजली पुन्यसारे गुणसुंदर
 पासे जईने पुत्रुं जे-हे मित्र ! योवन वयमां तमे मरण पाम-
 वाने साहसीकपणुं धरो ठो ते शा माटे ? शा कारणे एम क-
 रवुं पडे ठे ? तेनुं जे कारण होय ते मुजप्रत्ये कहो ? लोकीकमां
 पण कहुं ठे के, ॥ यतः ॥ प्रीत तिहां पढदो नही, पडदो
 तिहां शी प्रीत; प्रीत वचे पडदो करे, एह धमी विपरीत. १ ॥
 एवुं सांजली गुणसुंदर नीसासो नाखी बोळ्यो जे-हे मित्र ! तुज-
 प्रत्ये हुं शुं कहुं ? जो कोई महारा दुःखनो जाण (जागनार)

होय तो तेना मुख आगल वात कहीये ते प्रमाण. पुन्यसारे कळुं के, तमारे जे दुःख होय ते अमने कहो. कष्टा विना शी खबर पडे कोईने कोईना मननी ? गुणमुंदरे कळुं के—जारवटे श्लोक तमे लग्यो तो खरो ? पुन्यसारे जणाव्युं जे—ए वात तो खरी. पत्नी तेणे बधी वातनो जेद कहो. ते सांजली. पुन्यसारे पोताना घर बकी स्त्रीनो घेव मगावी आप्यो. सचस्त्री वातनी खबर पकी तेथी राजादिक सवें विस्मय पाव्या अने खुशी यया. तेवारे रत्नसार शेठे गजाने विनवी करी जे. हवे महारी पुत्रीनी शी बद्धे. राजाए जणाव्युं के, ए पण पुन्यसारनी स्त्री थई. एथो न्याय ययात्री रत्नवती पण पुन्यसारनी चार्या थई. पुन्यसारे तेने सन्माननीने घणो मान मर्नयो वधायां. तेउं पूर्वनी वार्त्ता जाणे जूझी गयां होय तेम लेश मात्र पण संनारता नहोता. पत्नी गुणमुंदरीने पति प्राप्त ययानी वार्त्ता बल्लजीपुरे गई. त्यां रद्देसी तेनी ठण बद्देनो पुन्यसारने त्यां आवी. ते मझी आठे स्त्री. ठनी साथे दोगंदक देवतानी परे पुन्यसार सुख जोगये ठे. आप्या नगरमां तेमज आसपासना मुखकमां पुन्यसारनो जस घणो विस्तारवंत थयो. एवे थवसरे चार ह्यानना धरणहार शीखंधराचार्य आवीने ए नगरना उद्यानने विषे समोसयां. वनपात्रके वधामणी कझी. तेने राजाए घणुं उदय आपीने खुशी कयां. पत्नी सर्वे परिवार लेई राजा गुरुने बांदवा आच्यो. राजा, पुरंदर शेर, पुण्यसार आदि सवें विधिपूर्वक गुरुने बांदीने ययांचित स्यानके वेग. गुरुए धर्मदेशना दीवी. तेमां एम जणाव्युं जे — “ यनः ॥ अपारे मंसारे, कयमरीस-माग्यान्तुतयं ॥ नथमयन्तु कृगान्, विफलजन्म निगमयनिचं ॥” देशना मांजसीने पुरंदरशेठे गुरु महागजने प्रवृत्तुं जे— मामी ! पुन्यसारने पामनां पवटी विमामण केम थई ? गुरु कहे के—

“ देवाणु पीयाड ! ए पुन्यसार पूर्व जवे चारित्र पासतां का-
यानी गुति साहसिकपणे पाली शक्या नही. सात प्रवचन माता
मुखे पासवाची आ जवे सात खीठं सुखरूप पाम्या. अने आ-
ठमी खी मसतां एवनी वार लागी; तेनुं कारण एक आठमी
कायगुति संबंधी जाणवुं. ” गुरुमुखे पुन्यसारना पाठवा जवनी
हकीकत सांजली वेराग्यवंत यया यका पुरंदर शेठे चारित्र
ग्रहण कर्युं. ते शुद्ध मुनीनो धर्म आराधी स्वर्ग प्रत्ये पधार्या.
पुण्यसार नगरशेठ यया. ते पण न्याय धर्म सम्यक् प्रकारे
पाली पुत्रने घरनो जार आपी आठ खीठनी साये संयम
आराधी देवलोक पाम्या. आ पुन्यसार शेठनी कयाची सार
मात्र ए ग्रहण करवानो ठे जे, प्रथम ते जुवटीया यया तेथी
चोरी जेवो म्होटो गुन्हो कयों. राजावुं घराणुं लीधुं ते
हारी घेठा. पिताए घरमांची कदामी मुक्या. संताहे पेसवुं पड्युं,
अने पोताने लीधे पितानी अवदशा यशे एवो मनमां जय उत्पन्न
यवाची प्रथम समागमे खीठं साये एक शब्द पण उच्चार करी
शक्या नही. वली परणेत खीठने मुकीने नाशी आववुं पड्युं. ए
विगेरे दुःखो फक्त जुगार रमवाचीज उत्पन्न ययां. अने ज्यारे
ए व्यसन ठोड्युं अर्थात् जुगार रमवो बंध कयों त्यारे मुखी यया.
यश कीर्ति बर्धी अने ठेवटे आत्म हितायें संयम पाळीने देवग-
तिनां सुख पाम्या. माटे कोइए जुगार रमवो नही. ए सात
व्यसन मज्येनुं पदेवुं व्यसन निषेध करवानो अधिकार कसो. २३

॥ अथ मांस जक्षण तथा चोरी विषे ॥ उपजाति वंद ॥

॥ जे मांस खुव्वा नर ते न दोंये, ते राक्षसा मानुष
रूप सोदे ॥ जे लोकमां नर्ग नीवास ओरी, निवारीये
ते पर अव्य चोरी ॥ १४ ॥

જાવાર્થ:—જે મનુષ્ય માંસના લાલચી થાય તે માંસની નહીં પણ માણસરુપે રાક્ષસ જાણવા, વલી તેવા (માંસ જક્ષણ કરનારા) મનુષ્યને લોકમાં નર્કના વસનારા કહીયે, અર્થાત નર્કવાસી જેવા તેમને જાણવા, માટે માંસનું વ્યસન ટાલવું અને પરબ્રહ્મ પણ ન લેવું. ઇટલે ચોરી ન કરવી. (માંસના જક્ષકને મને તો તે સાંધું છે પણ જે પ્રાણીનો વધ કરી માંસ જક્ષે અર્થાત્ સ્વાય તેને ઇટલે તે પ્રાણીને મને તો મોધું છે. પોત પોતાના જીવ સૌને બાહ્યાણ છે, માટે માંસ જક્ષણના ત્યાગ કરવો. તે ઉપર દૃષ્ટાંત કહે છે.) ૨૪

॥ માંસ મોંધું છે એ સિદ્ધ કરનાર અજયકુમારનો પ્રબંધ ॥

મગધ દેશમાં રાજગૃહી નગરીને વિષે શ્રેણીકરાજા રાજ્ય કરતા હતા. તેમને અજયકુમાર નામે પ્રધાન હતો. એકદા રાજસજ્જા મલીને વેઠી છે ત્યાં વાત વિચાર કરતાં માંસના લાલચી હતા તે યોગ્યા જે, “ શ્યાજકાલ માંસ સાંધું મહે છે. ” અજયકુમારે તે સાંજલી પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો કે, જેને મારીને તે માંસ જક્ષણ કરતા હશે તેને મને તો મોંધું છે; માટે શ્યા જે ઝમરાવો માંસ સાંધું કહે છે તેમને પ્રતિવોધ દેવો યોગ્ય છે. એમ ધારી તે યત્ન રતે મૌન રહ્યા. થોડીવારે દરવાર વિસર્જ્યો. રાજા મહેલમાં ગયા. ઝમરાવો પોતપોતાને ઘેર ગયા. સાંજ પડી ઇટલે અજયકુમાર, જે ઝમરાવે દરવારમાં માંસની વાત કહામી હતી તેને ઘેર ગયા. તેણે શ્યાદર દીધો અને યોગ્યો જે, હૈ મહારાજ ! કેમ પધાર્યા ? ઘણી કૃપા કરી, જે કારજ હોય તે કહો. અજયકુમારે કહ્યું જે— હૈ જાહે ! રાજાને શરીરે શ્યકમ્માત્ રોગ ઉત્પન્ન થયો છે અને ત્યાં વેદ્ય શ્યાવ્યા છે. તેણે કહ્યું કે— કાલ જાવું સવાટાંક માંસ શ્યાવે તો કરાર થાય. તમે કહેતા હતા જે માંસ સાંધું છે, માટે હું તે લેવા સારુ તમારી પાસે શ્યાવ્યા હું. તમે રાજાના માનીતા છો, માટે તે શ્યાવો. ઝમરાવ વિચારમાં

पडी गयो. पठी बोल्हो जे, महाराज ! ए काम केम धाय ? कहो तो
 डव्य थापुं. ते डव्य थापीने वीजा पासेधी ल्यो. अन्नयकुमारे
 कहुं के. मांसनुं काम ठे. वली ते तमारा कहेवा प्रमाणे सांधुं
 ठे तो थापवामां शी हानी ठे ? उमराव खाचारी करी बोल्हो
 के, साहेब ! साख बे साख डव्य ल्यो, पण मांस तो वीजानुं
 सेवा महेरघानी करो. अन्नयकुमार तेनी पासेयी डव्य खेईने
 तेनी वातनो हाजीयो पुरनार वीजा उमरावने त्यां गया. तेनी
 पासे सवा टांक मांस माग्युं. तेणे पण मांस थापवानी ना
 कहीने डव्य थाप्युं. तेनुं डव्य खेईने वसी वीजा पासे
 गया. तेणे पण डव्य थाप्युं. एम जे जे उमरावादि मांस सांधुं
 मसवानुं कहेता हता तेउने त्यां आखी रात्रि सुधीमां फर्या. को-
 ईये पण मांस थाप्युं नही. खाचारी जणावी सघझाए डव्य
 थाप्युं. एम साखो गमे डव्य जेगुं करीने प्रजाते अन्नयकुमार
 दरवारमां आल्या. सघझा सामंत उमरावो आवी राजाने कुशख
 खेम पुठवा लाग्या. राजा विस्मय थया. एमणे अन्नयकुमार
 सामुं जोयुं. अन्नयकुमार बे हाथ जोडी बोल्हो जे,— महाराज !
 गई कासे राजसजामां थापना उमरावो कहेता हता जे,
 “ आज कास मांस सांधुं मखे ठे. ” तेनी खात्री करवा माटे
 गई रात्रे मांस खेवाने थयें हुं गयो हतो. सघझा सामंत उम-
 रावे मुजने डव्य थाप्युं. पण कोईए तमने सुख करवा माटे फक्त
 कासजानुं सवा टांक मांस माग्युं ते पण न थाप्युं. माटे कहो
 महाराज ! “ ए ते मांस सांधुं थयुं के मोंधुं थयुं ? जो सांधुं
 होय तो सवा टांक माटे कोई साख बे साख डव्य थापे ? ”
 अन्नयकुमारनां एवां वचन सांजसी त्यां आवेखा सर्वे सामंत
 उमरावो नीनुं घासी रखा. पण कोई कांई प्रत्युत्तर देई
 शक्या नही. सघझा वचमां बंधाया थयानुं सांकटे आल्या;

तेणेकरी नीचुं जोईरह्या पण उचुं जोई न शक्या ! पठी सघलाए मांस खावानां पचखाण कर्या. ते माटे मांस वस्तु ए सर्व जीवने वाहाली ठे. केमके, सर्व जीव जीवुं वांछे ठे. पण कोई मरुं न वांछे. माटे मांसनो सर्वथा प्रकारे त्याग करवो. ए वीजुं व्यसन तजवुं. २४

हवे तेनो वली पाठो उपनय कही देखाडे ठे जे, जुठ-वली जे जीव मांसना खालची ठे ते जीव महामहा दुःखी थाय ठे अने मरीने नकें जाय ठे. ते कोण गया ? तो जुठ-कालिक-सुरीआनी पेठे घणा गया ठे.

॥मांसनी खालचथी नकें जनार कालिकसुरीउतथा तेनो त्याग करी॥

॥ धर्म आराधन करनार तेना पुत्र सुखसनी कथा ॥

राजगृही नगरीने विपे कालिकसुरीउ कसाई रहेतो हतो. ते मांसनी खालचे करी नित्ये पांचसें जेंसा (पान्ना) नो वध करतो हतो. तेनो आखो जन्मारो एम वध करतां करतां गयो. ज्यारे तेने काष्ठधर्मनो समय आव्यो अर्थात् तेनुं मर्ण नजीक आव्युं त्यारे ते महा महा दुःख पामवा लाग्यो. तेनो पुत्र सुखस पोताना वापना सुखने वास्ते जे जे उपाय करे तथा जे जे वस्तुथी तेने समाधि थाय ते ते वस्तु तेना वपरास माटे लावे ते ते सघलाथी सुख थवाने पदले तेने पापना उदयथी घणुं दुःख थतुं जाय. तेवारे सुखस अजयकुमार प्रधान पासे आव्यो, अने पोताना पिताने सुखने वास्ते जे जे कारण करीये ठीये ते ते दुखरूप थाय ठे; एनुं शुं कारण हशे ? ते माटे आप कहो ते करूं, एम पुत्रुं. अजयकुमारे विचार्युं जे, ए जीव महा पापना जोग थकी नियमा नर्कगामी ठे. माटे एने सुंआली सुखसैय्या न जोईये, शीतल पाणी तथा वावनाचंदन प्रमुखनां विलेपन पण एने न जोईये. जेम खर, उंष्ट्र, अज, वायस, सु-

अर बिगेरेने जूमी वस्तुनो चाह होय तेम एने पण एवां कारण जोईये ! एधी ए शाता पामशे. एम मत्तिकल्पनानी बुझिएकरी तेना पुत्रप्रत्ये अजयकुमारे कयुं जे,—हे सुखस ! जमीन उपर कांटा पाधरीने ते उपर तहारा वापने सुवाड. तेथी तेना जीवने सुख उप जशे. वखी टाढा पाणीने बदले तुं तेने तडतडतुं पाणी पाजे. अने एना शरीर उपर विष्टानुं विलेपन करो. ते सांजखीने घेर आवी सुखसे सर्वे अजयकुमारना कसा प्रमाणे करणी करी. एधी कालिकसुरीआने शाता थई. तेवारे ते कहेवा लाग्यो जे, हे दीकरा ! एटसा दी-वस एधी सुंदाली सेज क्यां घाली मुकी हती ? वखी तें आज मने आवुं शीतल पाणी पायुं तथा विलेपन पण पणुंज रुनुं कयुं. एम ते मागने सारुं मानतो आयुना कयधी मरीने सातमी नकें गयो.

तेनां लोकीक कारज कर्पा पठी सर्व तेनां सगां संवंधी मली सुखसनी पासे आवीने कहेवा लाग्या के, हे सुखस ! ते तहारा वापनुं काम तुं ले. ए सर्व कुटुंबनी वृत्ति तुं हवे चलाव. सुखस बोख्यो जे—हुं लेवं तो खरो ! पण में महारा वापनी अवस्था दीठी ठे, तेथीकरी महाराथी तो ए काम न लेवाय. सघलां सगांए कहुं के, तहारे जे पाप आवशे ते अमे सर्व कुटुंब वहेंची लेईशुं. तेवारे नजीकमां फरसी पकी हती ते लेईने सुखसे पो-ताना पण उपर नाखी. एटखे वेदना उपनी. सुखस कहे जे, अरे जाईयो ! अरे जाईयो ! अरे वाई ! अरे वाई ! अरे बहेन ! आ अत्यंत महा मुजने दुख अने वेदना जे थाय ठे ते मुजथी खमी नथी जाती. माटे जूनी ! तमे घोमीथोडीये पण वहेंची ह्यो, तो ते तेटखी वेदना तो मुजने उठी थाय ! संवंधी बोख्या जे, तें तहारे हाथे करी जेम पेट चोखीने शूल पेदा करे तेम वे-दना पेदा (उजी) करी. ते पठी तुं अमने कहे ठे जे हवे

तमे वेदना ल्या, ते अम थकी केम लीधी जाय ? सुखस कहे जे, — वेदना तुमथी लीधी नथी जाती ल्यारे तमे पाप ते शी प्रकारे करी वहेंची लेशो ? जो तमारथी आ आटली वेदना न लेवाय तो तमे पापना संविजागीया केम थाउं ? ते माटे आ जवे अने परजवे सुख अने दुःख ते पोते (पोतानो) आत्माज जोगवे. सुख दुखनो चेत्ता ते एहज जीव ठे. माटे जे जेवां कर्म करे ते तेवां ते प्राणी जोगवे. ए वात सांजलीने सगां विचारवा लाग्यां के ए कहे ठे ते पण खरुं ठे. शायी जे, ए कहे ठे जे तमे आटला कुटुंब परिवार मळ्या थका पण तमारथी ज्यारे फांड लेवातुं नथी ल्यारे मर्ण पाम्या पठी कोई कोईने एकठा न थाय, त्यां ए वहेंची लेवाने कोण थावे ? जेम पंखी सांज घेलाय एकठां थाय अने प्रजाते सर्व उनीने दीसोदीसे जता रहे, तेम थापणो मेलो पण एमज जाणवो. जेम ते पंखी पाठां एकठां न मसे तेम, थापणा कुटुंबनो पण मेलो करी न मसे. सुखस उपर प्रमाणे सर्व स्वरूप कथुं, ते तेनां सर्व सगां सांजलीने एवा निश्चय उपर थाव्यां के, ए सर्वेषा प्रकारे करी पाप नही करे, केमके ए धर्म पाम्यो ठे. ल्यारपत्री सुखस अनयकुमार पासे गयो. तेमने पुत्रीने धर्म प्रत्ये पाम्यो. पत्री ते दृढ मने करी धर्मांराधन करवा लाग्यो. आयु हय थये मर्ण पामीने धर्मना प्रतावथी ते (सुखस) देवता थयो. अहीं कहेवानुं प्रयोजन ए ठे जे, मांमनो साखर्ची थयो ते काखकसुरिउं सातमी नकं गयो अने सुखस के जेणे मांमनां पश्याण कयां ते देवलोके गयो. ए वीजुं व्यसन जाणवुं शब्दवे परद्रव्य न सेवुं ते उपर दृष्टांत कहे ठे.

॥ श्रीजा चोरीना व्यसन उपर मंरीक चोरनो प्रबंध ॥

वेना नदीना नटने त्रिपे मसाण जूमीकाण मंरीक नामे चोर लुपु-पाताख घर थांधीने रखा दतो. तेने एक थडेन हत्ती. ते

बंने सलाह संपधी रहैतां हतां. मंकीके पोताना घरमां एक कुवा बनाव्यो हतो. ते ज्यारे चोरी करीने माणसनी पासे माख उपनावी लावतो त्वारे तेनी वहेन ते आवनार पुरुपने पग धोवाने वाहाने कुवा उपर खड् जड् तेमां दोखी पाडती हती. पठी ते कुआमांथी नीकली न शके एवुं तेणे करी मुक्युं हतुं. मंडीक हमेशां राजदरबारनी पोले पगे पाटो बांधीने तुनधाने काजे बेसतो. ते खोकोनां वख तुनी आपवाने लेतो, अने तुनीने तेने घेर आपवा जतो. त्यां तेने घेर दृष्टचर्या जोड् आवी लाग मखे ते घरमांथी चोरी करतो हतो. एम करतां करतां घणो वखत वही गयो. आखुं नगर तेणे छुटी लीधुं. खोकोए तेमज कोटवाखादिण घणी तपास करी पण ते पकनायो नही. ठेवट सर्व पुरजन जेगा यड्ने ए नगरना राजा मूलदेव पासे फरिआदे गया. फरिआद सांजलीने राजाए चोरने पकडवा माटे बीडुं फेरव्युं. ते कोइए न लीधुं त्वारे राजाए पोते बीडुं ठव्युं. निरंतर चोरने पकडवा माटे राजा संका पकतां सर्व स्थले फरवा लाग्यो. नवा नवा बेप बदलीने राजा रात्रि दीवस चोरनी शोध करतो हतो. एक वखत सामान्य बेप धरी रात्रे तापसने आश्रमे आवी खड्ग संतानीने राजा सुतो हतो. त्यां मजुरने माटे मंडीक चोर आव्यो. तेणे सामान्य बेपे सुतेखा राजाने जगाड्यो. मजुरी परतीने चोरी लावेखो माख तेनी पासे उपडावी तेने खेइ पोताना पाताळ घरमां आव्यो. माख तेनी पासेथी लेइने मंडीके पोतानी वहेनने वोखावी कलुं के, तमे एना पग धुआो. वहेन एने कुआ कांठे बेसाडी पग धोवा लागी. पगनां तलांए हाथ फरसतां ते तेने घणा सुकमाख जणाया. तेना मनमां आव्युं जे, आ महारो जाइ हमेश मजुर लावे ठे तेना पगमां थने आ पुरुपना पगमां तो घणो फेर जणाथ ठे. माटे एने मारवो नही. एवुं राजानी पुन्याइये

करी ते चोरनी बहेनना मनमां आव्युं. तेवारे तेणीये समस्यामां ज-
णाव्युं जे, तद्दाराथी नसाय तेम नाश. ते समजीने राजा नागे.
एटले चोरनी बहेन पोकार पाडती उठी. हे जाई! हे जाई! जा-
बाहू हतो ते नागे. पठी मंडीके केडे धाउं, धाउं, जाखो, जाखो,
पकडो, पकडो, एम पोकार पाडी तेनी पुंठ पकडी. राजा ऊपा-
टायंथ दोडीने पोताना आवासे आधी सुतो. चोरे पावस दो-
मनां आधी राजद्वार आगल पत्यरनो पुरुषाकारे थांजो हतो ते
ब्रान्तिये करी ठेगो अने जाण्युं जे में नागे ते पुरुषने हण्यो.
एम विगारी चोर पोताने ठामे आव्यो. पठी प्रजाते मंकीक
हमेशानी माफक पगे पाटो थांधीने राजपोखे बेसी तुनवा लाग्यो.
मृक्षराजाण पोतानो चाकर मोकली तेने तेडाव्यो. तेथी ते ब-
मक्यो ! पठी राजा पासे आव्यो. राजाण तेने पोतानी पासे बं-
साव्यो. विश्वास पमाव्यो. पठी कणुं जे — तद्दारी बहेनने म-
द्दारी साथे परणाथ. चोरे पोतानी बहेनने परणाथी. पठी श्री
जतारनी रंग वानांमां राजाण खीने पुठीने मंकीकनुं सयसुं धन
खीयुं. पठी कांई न दीनुं थर्यान् कांई न रणुं त्यारे मंकीक गो-
रने राजाण कदयना पमाडीने कासधर्म पमाव्यो. ते मरीने
नकें गयो. ए वानथी सार ए ग्रहण करवानो ठे के, मंकीक
घणो बयन चोरी करी हजारनुं धन खूटी लाव्यो पण ते तेना
नोग पड्युं नद्दी. मरजी नद्दी ठनां बहेनने परणाथी पडी. ए-
कखो थयो. आव्यरे सयसुं नेणुं करी राखेसुं धन गयुं अने वीट-
वना पामां मरीने नकांवाय दुःखनी परंपरा पाम्यो. तेना जी-
वने उदारनो दीवस नाव्यो. एम जाणीने थरे नव्य प्राणीयां !
ए चोरीनुं व्यसन वांटो, जेथी मोहनं मुख पामो. ए प्रीटुं
चोरीनुं व्यसन जाण्युं. २४

॥ અથ મથ વિષે ॥ હ્રયંગપ્રયાત ઠંદ ॥

સુરાપાનથી ચિત્ત સંત્રાંત થાયે, ગલે લાજ ગંજીરતા
શીલ જાયે ॥ જિહ્વાં જ્ઞાન વિજ્ઞાન સૂઝે ન વૂઝે, ફેશૂ
મથ જાણી ન પીજે ન દીજે ॥ ૨૫ ॥

જાવાર્થ:- મદિરા પીવાથી જીવ પરવશ થાય છે, લાજ ઘટે
છે તથા ગંજીરતા અને શીલ પણ જાય છે, વલી જેણે કરી જ્ઞાન
કે વિજ્ઞાન કાંઈ સુજતું નથી અને સમજાતું નથી, એવો મદિરા
જાણીને તે પીવો નહીં, તેમજ કોઈને પાવો પણ નહીં. ૨૫.

॥ મદિરાતું વ્યસન સેવનાર જીતશત્રુ રાજાનો પ્રવંધ ॥

ઘસંત નગરનો જીતશત્રુ રાજા તથા તેની સુકમાલીકા રાણી
નિરંતર મથપાન કરે છે. ઘણે સ્ત્રી જતાર મથમાં મસ્ત થઈ રહે છે.
રાજ્યની પણ ચિંતા કરતા નથી. એવું જાણીને તેના પુત્ર તથા
પ્રધાને વિચાર્યું જે, વ્યસન વિશુદ્ધો આ રાજા આપણા કામથી
ગયો. તેથી તેઝે રાજારાણીને એક દહાનો ચંદ્રહાસ્ય મદિરા
પાંડેને પરવશ કરી સૈન્યા ઉપર સુવાડીને તેમાં સ્વર્ચી મુકી તે
(સૈન્યા) મનુષ્ય પાસે ઉપડાવી એક અટવીમાં મુકાવી. ગ્રીજે
દીવસે જ્યારે મદિરાનીઠાક ઉતરી ત્યારે તેમણે આંસ્ર ડઘાડીને જોયું
તો જંગલ જૂંમીકા અને સ્થાપદાદિ ઘણાં જીવ તેમના જોવામાં
આવ્યાં. ઇટલે જયગ્રાંત ચકાં ડઠ્યાં. પઠી પોતાની સૈન્યા સંજા-
લતાં ચકાં તેમાં જોયું તો સંચલ દીઠામાં આવ્યું તેથી તેઝે ઘણોજ
હર્ષ પામ્યાં. રાજા વિચારવા લાગ્યો જે, મથપાનથી મને છૂર કર્યો,
હું છુલ્લીયો થયો. પણ જસું થજ્યો એ પ્રધાનનું અને પુત્રનું, જે
સુજને માર્યો નહીં. માટે હવે મદારે એ (મથપાનનું) વ્યસન
ન સેવવું. એવો ઇટલે મથના વ્યસનનો મન સાથે પરિત્યાગ કરી
રાજા રાણી સહિત ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યો. રસ્તામાં રાણીને તરસ

લાગી. તેણીએ કહ્યું જે—સ્વામી! પાણી વિના મહારો જીવ જાય છે. રાજાએ પાણી માટે ઘણી खोल કરી પણ કિદાંયે ન મળ્યું. ત્યારે તેણે શ્વસ્રગો જઈ પાંદડાંનો દડીયો કરી તેમાં પોતાની જાંગ કાપી. ને લોહી વહે તે દડીયો જરી સ્ત્રી પાસે આવ્યો ને કહ્યું જે, ત્યાં પાણી લાવ્યો તું, એના ઉપર ઘણાં પાંદડાં પડેલાં છે માટે એ જોવાની જરૂર નથી. તું આંસ્ર મીઠીને પીજા. સ્ત્રીએ તે પીધું. યક્ષી આગલ જતાં સ્ત્રીને જૂલ લાગી; પડેલે તેણે રાજા પાસે લાવાયું માગ્યું. રાજાએ પોતાની જાંગ કાપીને તેનાં ન્હાનાં લંડ કરી કરીને માંસ આપ્યું. તે રાણીએ જહાણ કર્યું. આગલ જતાં કંચનપુર નગરે આવ્યા. ત્યાં ઘર જાહે લેઈને તેડે રહ્યાં. રાજાએ વિચાર્યું જે સ્વાનાં થકાં તો કુથા પણ લાલ્લી થાય. તેથી તે હાટવાડામાં (ચોટામાં) હાટ માંડી વ્યાપાર કરવા લાગ્યો. રાણીએ કહ્યું કે, ઘરમાં મને એકલાં ગમતું નથી. રાજાએ વિચાર્યું જે, એ સ્ત્રી કહેવે તે પણ ત્યં છે. કેમકે, એ ઘણી દાસીડે સાથે (એકઠી) રહેતી છે. તેથી એને એકલાં રહેવું ગોઠે નહીં એ વાસ્તવિક છે. પછી તેણે સ્ત્રીને કહ્યું કે, તારી પાસે રહેવાને યોગ્ય માણસ લોસી લાવી રાખીશું. એવામાં એક વચ્ચત તેના હાટ પાસે વેમીને એક પાંગડો ગાયન કરતો હતો. તેનો સ્વર સારો હતો. રાજાએ તેને કહ્યું જે— હે પાંગુ ! તું મહાગ ઘરને વિપે સ્ત્રી છે તેની પાસે રહી તેને તારાં ગાયન સંનસ્રાવજે તથા તેની સાથે વાત ચીત કરી તેનું મન રં- જન કરજે અને ત્યાં વેમી રહેજે. અને તારાં ઉદર જરણ કરીશું. યક્ષી યત્રાદિક પણ આપીશું. તે પાંગુને પણ પડેલું જાં- ઈનું હતું, તેથી તેણે તેને ત્યાં રહેવાને હા જણી. પડેલે તેને તે પોતાને ઘેર તેડી લાવ્યો; અને સ્ત્રીને કહ્યું કે, તારી પાસે રહેવા માટે ત્યાં પાંગુને લાવ્યો તું. તેની સાથે વાતોચાપ કરી તથા તેનું ગાયન સાંજણી સુમ્બરૂપ દીવસ નિર્ગમન કરાવ્યો. હવે તે પાંગુ

निरंतर त्यां रहे ठे. राणीने गीत झाल गाईने संजलावे ठे. वात विचार करे ठे. राजा आखो दहानो पोताना व्यापारायें हाटे (झुकाने) रहे ठे. पंगु अने राणी सिवाय प्रीजुं कोई घरमां न होवाची ते वेनो एक बीजा उपर राग बधतो गयो. राणी पंगु साथे लुब्ध बई. तेनी साथे घणोज छेहराग बन्यो. तेना खरे मोही यकी कहे जे-हे बल्लज ! हे प्रीय ! तुं मुजने जोगव्य. एतुं वचन स्त्रीए विषयनी सासचे पंगुपत्ये कह्युं. ते सांजलीने पंगु स्त्रीप्रत्ये कहेवा लाग्यो जे-तद्वारा जर्तारची हुं विहु हुं. तेवारे स्त्री घोली जे-तेमनी तुं चिंता न करीश. पठी तेनी साथे विषयसुख जोगवतां केटखाक दीवस बिल्या. एहवे ते नगरे गंगानदीनो उठव आव्यो. त्यां घणा लोकनां धुंद मझ्यां ठे. राजा राणी पण ते उठवस्यानके आव्यां. राणीए राजाप्रत्ये कह्युं के, ज्यां कोई न देखे त्यां सर्व लोकची अलग आपणे जईये तो सारुं. राजा सरलपणे तेनुं कहेबुं मान्य करी स्त्रीने साथे लेई घणी वेगली जूमीकाये गया. त्यां चिहुंदिशे जोतां कोई दीठामां ना आव्युं एटले स्त्रीए पोताना जर्तार (राजा). ने जहमां नाख्यो. राजाने तरतां आवडतुं होवाची ते कोईक तटनेबिये तरीने बाहार नीकख्यो. तेवा समये ए नगरनो अ-पुत्रीयो राजा मर्ण पाव्यो हतो. तेची प्रधानादि पंचदीव्य मेसवी वाजिघ्न वागते धके फरता फरता नगर बाहिर ज्यां ते राजा ठे त्यां आव्या. हाथणीए राजा उपर कसस ढाख्यो. घोडे पण मंगलीकना हेपारव शब्दना शुक्ल आप्या. सेवके माथे उत्र धर्युं. चामर विंजावा लाग्या. पठी हाथणीए पोतानी सुंढे करी मस्तक उपर वेसार्या. त्यांची नगरमां आवी सिंहासन उपर वेसार्या. थोठव कयों. ते राजानुं 'पुन्याव्य' नाम स्थाप्युं. त्यां ते राज्यविलास जोगवे ठे.

पेली स्त्री (राणी) राजाने इहमां नाखीने घरे आवी लो-
कोने कहेवा लागी के, कोण जाणे जे महारो स्वामी क्यां गयो?
गंगातटे उठवमां अमे वझे गयां हतां. त्यां मने मुकीने कांङ्क
कौतुक जोवा ते गया, त्यांथी पाठा आख्याज नही. में तेमनो घणो
तपास कयां अने कराव्यो पण मने मट्या नही; तेथी घाकीने
आखरे हुं घेर आवी. महारा उपर कृपा करी, कोई महारा स्वा-
मीनो पत्तो मेलवी आपणे तेनो उपकार मानवा साथे सारी व-
हीस आपी तेनुं मन हुं राजी करीश. आ प्रमाणे लाकोने कही
दीखगीरी देखावती ते घरमां गई. पठी पंगुने दुपी रीते जणाव्युं जे
में आ प्रकार करीने काशल काढी ठे. हवे आपणने कोईनी
वीक नथी. एम कही मन मानती मोज मारवा लागी. वझे जण
सुखे जोग जोगवे ठे. खाय ठे, पीए ठे. एम करतां करतां जे डब्य
हतुं ते खुटाड्युं. किसीए वस्तु मात्र न रही. एटखे वझे जण वि-
चारवा लाग्यां जे हवे आपणे शुं करीशुं? पांगलो बोळ्यो जे-
मुजमांहे गायानी सामर्याई ठे, पण पग नथी. तेवारे राणी शु-
कमालीका बोली जे—हुं तुजने खजे वेसारीने फेरवीश. पठी पां-
गलाने खजे वेसाडीने शुक्रमालिका नगरमां फरवा (जीक्षावृत्ति
फरवा) नीकली. पांगलो खजे वेगो वेगो गाय ठे. ते सांजझीने
आखा नगरनां लोकोनां धुंद जोवा माटे मट्यां. केटलाक लोक
पांगलाना स्वरथी मोह पामी तेनी पुंठे पुंठे फरवा लाग्या.
केटलाक पुरुष स्त्रीना रुप उपर मोह्या थका तेनी पाठल पाठल
फरे ठे. केटलाक एम कहे ठे जे, आ पांगलो, अने एने आवी
अद्भुत कन्या न जोईये ? एम जे जेना चितमां आवे ते कहे
ठे. पठी लोको आपेठे तेमां तेजंजरण पोपण करवा लाग्यां. एवी
रीते दररोज पांगलाने खजा उपर उपाडी ते स्त्रीने त्रवटे, चोवटे,
चाचरे फरतां फरतां घणा दीवस थया—पठी वली नगरने वा-

हार पखो गामडे पण फरवा मांड्युं. “पांगलो गाय, आंधलो दळे ने कुतरुं खाय. ” एतुं देखीने ओक जोवा मळे. वली खाक खीनी प्रशंसा करे जे पांगला चर्तारने तो एहज सेवे. एम प्रशंसा थतां थतां तेनुं “पतिव्रता” नाम पड्युं. त्वारपठी थोडे थोडे डूर गामकांमां फरतां फरतां तेउं पुन्याद्व राजाना मुखकमां आव्यां. ठाम ठाम तेनो जस विस्तार पाव्यो. ते वात दरवार सुधी गई. एक सेवके पुन्याद्व राजाने कलुं के — “ महाराज ! एक खी महा रुपवंत ठे, तेनो चर्तार पांगलो ठे, तोपण ते तेनी घणा रुडा प्रकारे चाकरी करे ठे. पोताना खजा उपर बेसारी फेरवे ठे. पांगलो गायन घणुं सारुं करे ठे. लोकमां ते खीनी पतीव्रता रुपे ख्याति फे. लाई ठे. ए घने फरतां फरतां अर्ही आवेलां ठे ” राजाए ते सांजलीने पोताना मनमां तोख घांध्युं जे, मूल तो आपणाबाही आशामी अने पंगु पण तेज हशे ! होय ते खरुं ! जोईये ! कोण ठे ? पठी राजाए सेवक साथे ते घनेने तेमाव्यां. तेउं खुशी थयां जे आपणने जोई तथा पंगुनो स्वर सांजलीने राजा जरुर नीवाजशे. पठी ते घने जण दरवारमां आव्यां. वेगलां उजां रहां. तेमणे राजाना तेजे करी तेने उंखळ्यो न्हिं. पण राजाए तो तेउंने उंखळ्यां. राजा घोड्यो जे— ॥ यतः ॥ वाप्यो रुधीरमापीतं, ज-हीतं मांसमुरुजं ॥ जागीरध्यां पतिहीत, साधूसाधूपतीव्रते ॥ १ ॥ ते श्लोक सांजलीने समजी ते खी बीसखी थई. पठी राजाए ते खी अने पंगु घनेने पोताना देश चाहार कयां. देशवहो दीधो. राजाने ते खीनां एवां मातां लक्षण देखी संसार उपर बैराग्य उपन्यो. आ संसारने असार जाणी राजाए चारित्र लीधुं. पाताना आत्मानुं कारज समारीने सुखीयो थयो. ते क्यारे सु-खीयो थयो ? ज्यारे एणे मदीरा ठांडी त्यारे ते सुखने पाव्यो. एम जाणीने बीजा प्राणीए पण ए मदीरानुं व्यसन टाळवुं. मदी-

रातुं व्यसन महा मातुं जाणवुं. वली एहज उपर वीजो वृत्तांतकहेठे.
॥ मदीराना व्यसनथी छारीका नगरीनो दाह थया विपे प्रबंध ॥

एकदा श्रीकृष्णे श्रीनेमीनाथजीनी देशना सांजल्या पठी एवं पुढ्युं जे—स्वामी ! ए छारीका नगरीनो विनाश क्यारे थवानो ठे ? जगवाने कळुं के—“तहारा पुत्र साम्ब अने प्रद्युम्न मद्यपान करी छीपायन तापसने संतापशे. तेणे करी तापस नीयाणुं करीने छारीकानो दाह करशे.” एवं सांजली श्रीकृष्णे मदीरानां जांम मात्र उपडावी वनमां मुकाव्यां. नगरमध्ये पडहो वजडावी सर्वने मदीरापान करवानी मना करी. थोकोक समय गया पठी साम्ब अने प्रद्युम्न कुमारादि रमतां रमतां ते वनमां आव्या. त्यां तेमने मद्यनो गंध आव्यो. एटले ते पीवानी होंस घई. त्यां आवेला सर्वे जादवे ते मद्य पीधो. सर्वे पीने ठक्या. मदोन्मत थया. त्यां नजीकमां छीपायनरूपी तप तपतो हतो. तेने देखीने तेउ संतापवा लाग्या. वली तेने कुट्यो. वीजा कोईए जेम तेम समजावीने तापसने मुकाव्यो. पठी ते तापसे क्रोधवंत थईने नीयाणुं घांध्युं. ते मरीने अग्निकुमार देवता थयो. पठी ते पूर्वज-वनुं वर संचारी छारीकाने दाह देवा तत्पर थयो. परंतु छारीका नगरी मध्ये तेनी वीके करी लोकोए घर घरनेविपे थांवीलनो तप करवा मांड्यो ठे. ते तपना प्रजाव थकी वार वर्ष सुधी ते देवतानुं कांईये न चाळ्युं. वार वर्षे कोईने पण तप करवानुं मन न थयुं. अर्थात् नगर मध्ये कोईए थांवील न कर्युं. जेम सुभ्रम चक्रवर्तीनुं चरमरत्न समकाळे मुकी देवानुं देवतानुं मन थयुं ने ते मुकी दीधुं; तेम अर्द्दी पण समकाळे सर्वेए तप करवो मुकी-दीधो. ते वखते ते देवताए समय उंझखीने छारीका नगरी उपर अग्नि बुकुर्वि. तेना प्रजावथी छारीका नगरी प्रज्वलीत थई. पण

तेणे षट्छुं विशेष करुं जे-जेउं दीक्षा लेईने नीकल्या तेउंने जीवता मुख्या. साधु तथा श्रीकृष्ण अने बलजङ्गी सिवाय वीजा सर्वे लोकने तथा आखा नगरनां मकानादि सघली वस्तुने घाली जन्म करी दीधी. ए शा कारणथी थयुं ? तो के-मदीराना व्यसनथी थयुं. केमके मदीरा पीवाथी जीव परवश थाय ठे. तेनाथी सहेजमां एण अकार्य वनी जाय ठे. गमे तेवो नाखो होय, एण ए नीच वस्तु (मदीरा) ना संसर्गेकरी नीच माणस कहेवाय. गमे तेवो उत्तम होय, एण ते मध्यम कहेवाय. माटे ए मध्यम वस्तु जे मदीरा तेनुं व्यसन तजवुं. ए तजे थकेज जीव सुखीयो थाय; माटे मद्यपान न करवुं. ए चोछुं मदीरानुं व्यसन कछुं. २५

॥ अथ वेस्या गमन व्यसन विषे ॥

॥ कहो कुण वेस्या तणो अंग सेवे, जिणे अर्थनी लाजनी दाणि होवे ॥ जिणे कोश सिंदी गुफाये निवासी, उल्यो साधुनेपालग्यो कंवलासी ॥ २६ ॥

जावार्थ:-अरे जाई ! कहो, के जे गणिकाथकी अर्थ परिग्रह अने कुसनी लाज मर्यादा जाय एवी वेद्याना अंगनुं सेवन कोण करे ? जे प्राणी मूर्ख होय ते गणीकानुं गमन करे. जुठ, कोइया(वे-द्या)नी संगते धृष्टिजङ्गीना सिंदी गुफावासी गुरुजाई चोमासाना काळमां विपयनी लासचे करी वेद्याना वचनथी कांवल खेवानी थाशाये नेपाल देशमां गया. तेनो संबंध खलीये ठीये. २६

॥ विपयनी लासचे वेद्यानां वचनथी कांवल खेवाने ॥

॥ नेपास देशमां जनार सिंदीगुफावासी साधुनो प्रबंध ॥

पारुलीपुर नगरना पति नंदराजाना प्रधान सकलासना पुत्र द्युष्टिजङ्ग कोशा नामनी वेद्याने त्यां चार वर्षे मुधी रखा. तेने

સામા વાર ક્રોધ દ્રવ્ય સ્વરાવ્યું. એવા અવસરને વિષે એક વરુચી વ્રાહ્મણના યોગે સકલાલ મંત્રીનું મરણ નિપજ્યું; ત્યારે નંદરાજાએ પ્રધાનપદવી આપવા માટે ગણિકાને ત્યાંથી સ્થુલિજ્ઞ-દ્રને તેડાવ્યા. ગણિકાએ ત્યાં જવા માટે ના પામી. તેને સમજાવીને નંદરાજાને મલી તરત પાઠા આવવાનો કોલ આપી સ્થુલિજ્ઞદ્ર રાજા પાસે જવા નીકળ્યા. રસ્તામાં તેમને તેમના આવનાર પોતાના જાઈ સરૈયાથી પિતાના મર્ણનો સઘણો સંબંધ તેમણે જાણી લીધો. રાજા પાસે આવી વિનય સહિત પોતાને તેડવાનું કારણ પુઠ્યું. રાજાએ તેમના પિતાની પ્રધાન પદવી લેવા કહ્યું. સ્થુલિજ્ઞદ્ર આલોચી આવવાનું જણાવી ત્યાંથી અશોક વનમાં આવ્યા. ત્યાં સંસારની અસારતા ચિંતવી સમતત્વ વિચારીને તેમણે સ્વહસ્તે મસ્તકનો લોચ કર્યો, અને રત્નકંવલ જે પોતાની પાસે હતું તેનો ઝંધો કરી રાજસજામાં આવી ધર્મસાજ દીધો. ત્યાંથી સંજુતીવિજયાચાર્યની પાસે આવી દીક્ષા લીધી.

વર્ષાઋતુ આવતાં ચોમાસુ રહેવા માટે સંજુતીવિજયાચાર્યે પોતાના ચાર ચેલામાંથી સ્થુલિજ્ઞદ્રજીને તે જે કોશા વેશ્યાને ત્યાં રહેલા હતા તેનેજ ત્યાં ચારમાસ રહી સંયમારાધન કરવાની આજ્ઞા આપી. વીજા એક ચેલાને સિંહની ગુફાએ ચારમાસના ઉપવાસ કરી રહેવાની આજ્ઞા આપી. ત્રીજા શિષ્યને કૂવાના જારવટ ઉપર ચતુર્માસ રહેવાની આજ્ઞા આપી. અને ચોથા શિષ્યને સર્પના વીલ ઉપર ચાર માસ રહેવાની આજ્ઞા આપી. ચારે શિષ્ય ગુરુ આજ્ઞાનુસાર ગયા. સ્થુલિજ્ઞદ્રજી રાજાને ત્યાં જઈને આવવાનું કહી ગયા હતા ત્યારથી વેશ્યા તેમની રાહ જોઈ રહી હતી. તે જ્યારે ચોમાસા ઉપર સ્થુલિજ્ઞદ્રજી તેને ઘેર આવ્યા ત્યારે ધ-

* કૃત્યાના મોં ઉપર વચ્ચો વચ્ચે એક જાકુ લાકુ નાંલવામાં આવે છે તેને કૃયાનો જારવટ કહેવાય છે.

णोज हर्षे पामी अने सत्कार सहित तेमने रद्देवा माटे चित्र-
शाला आपी. वली स्थुल्लिजझजीनो साधु वेप जोई ते मुकवा
माटे घणुं समजाव्युं. घणा हाव जाव कर्या. जोग विखास माटे
प्रार्थना करी. स्थुल्लिजझजी पोताथी सामा व्रण हाथ अलगी
एटले दूर रद्दीने दीख चाहे ते (चेन चालादि) करवानुं वेश्या
पाते कबुल करावी चोमासु रह्या. वेश्याए खटरस जोजन क-
राव्या. यत्रीसवळ नाटक कर्या. वली कामराग उत्पन्न थाय
तेवी थोपधीउं पण जोजनने विपे आपवामां वेश्याए मणा
राखी न्हों. परंतु मेरु पर्वतनी परे निश्चल चित्तवाला, के जेणे
कामदेवनुं मूल सीख संयमरूपी कुहाडे करी ठेदी नाख्युं ठे
एवा स्थुल्लिजझजी लेशमात्र कर्ग्या नही. चित्रशालाने विपे
आलेखेखां चोरासी जोगासन हतां ते उपरलेश पण लक्ष दीधुं
नही. वली पूर्वे जे रंगजोगनी शालानेवीपे विषयसुख जोग-
वेखां ठे तेज रंगशाला ठे अने तेनी तेज वेश्या ठे, तेमज ते
पोताना उपर पूर्ण रागवती ठे तोपण तेने निज्रंठी; अर्थात् तेना
सामुं सरखुं पण जोशुं नही; एटखुंज नही परंतु एवा दृढचित्तवाला
सीयल सुरंगी साधु श्रीस्थुल्लिजझजीए संसारनी असारता तथा
तेनुं स्वरूप घतावीने ए कोशा वेश्याने प्रतिबोध पमानी श्रावकनां
घार व्रत उचराव्यां. शुद्ध श्रावीका करी.

चोमासु उतरे स्थुल्लिजझजी वेश्यानी आज्ञा मागी गुरु स-
मीप आव्या. गुरुए सामा जई व्रण वार डुकर डुकर, डुकर-
कार कही घोलाव्या. एटखामां सिंहगुफावासी चार मासना
उपवासी बीजा शिष्य आव्या, तेमने गुरुए एकज वार डुकर-
कार कहा. तेमज कूथाना चारवट उपर चतुर्मास रद्देला शिष्य
आव्या, तेमने पण एक वार गुरुए डुकरकार कही घोलाव्या.
वली तेवीज रीते सर्पना बील उपर रद्देला चोमासी शिष्य

आख्या, तेमने पण गुरुए एकज बार डुकरकार कहीने बोलाव्या.
 ए चारे गुरुजाई एकठा थया. तेमां सिंहगुफावासी साधुना
 मनमां खेद उपन्यो. के, जुड ! हजी मूल खजाव तो नथी
 मुक्यो एवो जे सकडालमंत्रीश्वरनो वेढो स्थुखिजड दीधे
 (शरीरे) रातो मातो ठे, तेम ठतां तेने गुरुए त्रणवार डुकर
 डुकर डुकरकार कहीने बोलाव्यो ! गुरुए तेना मननो आशय
 (जाव) जाणीने कथुं के, हे महानुजाव ! तमारे खेद क-
 वानुं कांई कारण नथी. में जे कथुं ठे, ते योग्यज कथुं ठे. तमे
 त्रणे जणे जे काम कयुं ठे ते काम एकजा ए स्थुखिजडे कयुं ठे.
 सांजलो- १, कूथानो जारवट तडुप तो चित्रशाखी जाणवी. के-
 मके जे जे दिशाए जूए ते ते दिशाए चोरासी जोगासनने जांवां
 तेमठतां पण ते देखीने चढ्या नही. माटे ए तो कूथानो जारवट
 जाणवो. २, दृष्टिविपरुष ते साप पटखे गणिकानी जे नजर ते
 साप सरखी जाणवी. तेना पण गंज्या न गया. माटे ए सर्पनो
 वील जाणवो. थने ३, सिंह ते खटरस सरस आहार कर्षा
 थने ते जीरव्या. माटे सिंहगुफा समजवी. ते माटे त्रणे ज-
 णानुं काम एकजा स्थुखिजडे कयुं तेथी एने थमे त्रण बार
 डुकर डुकर डुकरकार कहा. ए रीते त्रणे शिष्यने समजाववा
 सारु गुरुए कहीने जणाव्युं के, तमे ए उपर खेद न करो. तो
 पण सिंहगुफावासी साधुने स्थुखिजडजी उपर खेद आख्या
 जे, एमां ते शुं डुकर ठे? एवुं तो द्योने थमे पण ते गणि-
 कानी जे वहेन उपकोशा ठे तेने घेर चोमासुं करीशुं. आ प्र-
 माणे वात थया पत्री कार्तिक थने फादगुन चोमासु विततां
 थापाड चोमासु आख्यां त्वारे ए सिंहगुफावासी साधुए गुरुनी
 पासे वेश्याने त्यां चोमासु जवानी थाझा मागी. गुरु अण-
 बोल्या रक्षा. हा के ना, कांई पण गुरुए कथुं नही. पटखे फरी

गुरुने पुठ्या विना ए सिंहशुफावासी साधु उपकोशाने घेर जवा नीकड्या. ते बखत ए गोखमां वेठी हती. तेणे साधुने आवता देखीने एना चहेरा उपरथी अनुमान करुं के, स्थुल्लि-
जझनी होम करीने धाव्या दीसे ठे. माटे हुं पण त्यारेज खरीं
के एनी परीक्षा जोउं ! साधुए तेने मंदिरे आवी घरना वारणा
आगल गाढे स्वरे धर्मसाज कझो. उपकोश्या कहे— अहीं धर्म-
साज श्यो ? इहां तो अर्थसाज होय तो आवो. एवुं वचन
सांजलीने साधुए ते गणिकाना सामुं जायुं. तेनुं मुख निहाल-
तांज तेनुं चित्त डामानोल थयुं अने वोढ्यो जे— तमारे शो
अर्थसाज जोईये ? उपकोशा कहे के, रत्नकंवळ जोईये. ते वस्तु
क्यां मळशे ? एवुं साधुए पुठतां गणिकाये जणाव्युं जे—ते तो
नेपाल देशमां मळे ठे. त्यांनो राजा सवालख डव्यनुं एक अ-
मुल्लीक रत्नकंवळ तमारा जेशो वेपवालो जे जीह्वा जाय तेने
आपे ठे. तमारे पण ए वस्तुनो जाव होय अने विषयसुख जोगववानी
धांछा होय तो त्यां जईने ते खेई आवो. एवुं सांजलीने साधु
चोमासु ठतां पण नेपाल देशे गया. राजा पासे जईने आशीर्वाद देई
वधाव्या. राजाये पोताना नियम प्रमाणे साधुने सवालखनुं रत्न-
कंवळ आप्युं. ते खेईने पावो बळ्यो. मार्गे आवतां चोरपल्ली
आवी. तेमां चोर हमेशां ठुपाई रहेता हता. तेउंए एक पासेला
सूडानुं पांजरुं जाडे खटकावी राख्युं हतुं. ते सूडो, जे कोई ए
मार्गे चई माल अथवा रोकड डव्य खेईने जतुं होय तेना परि-
णाम सहित घोलीने पालमां संताई रहेला चोरोने जाण करे ठे
जे, आटलो डव्य जाय ठे. ते सांजलीने चोर छुटवाने तत्पर
चई लोकोनो माल पडावी छेता हता. साधु ए मार्गे नीकड्या.
एटले सूडो वोढ्यो के—धाउं धाउं रे जाईयो ! सवालखनो माल
खेईने जाय ठे. ते सांजलीने ठुपाई वेठेला चोरे आवीने साधु-

पासेथी रत्नकंबल परावी लीधुं. रत्नकंबल विना वेश्याने त्यां जई शुं मोहोडुं देखाडुं ? माटे फरी लेई आबुं. एम विचारीने साधु त्यांथी पाठो वली नेपाल देशना राजा पासे जई आशीप वचन देई उजो रह्यो. राजाये तेने उलख्यो. वीजी वार आववानुं कारण पुव्युं. मुनीए छुटी लीधानी हकीकत निवेदन करी. राजाये रत्नकंबल वांसनी लाकडीमां घाली आप्युं. ते लेई पाठो चोरपल्ली नजीक आव्यो; एटले सूरुए लक्ष्मण जाय ठे ! लक्ष्मण जाय ठे ! एवी बूम मारी. चोरे आवीने साधुने पकड्या, पण तेनी पासे कांई दीठामां आव्युं नही. तेथी कथुं जे—“अमारो ए सूडो कदीए जूठो नथी पड्यो, अने ए आज जुठो पडे ठे. माटे तमारी पासे जे कांई होय ते अमे तमने बक्षीये ठीचे. अमारुं आ वचन ठे. माटे साधुं वोखो, के तमारी पासे शुं ठे ? अने ते क्यां ठे ? ” साधुए चोरना वोखवा उपर विश्वास आणीने कथुं जे—आ वांसनी लाकडीमां ठे. चोरे तेजोयुं. चोरे एवी रीते सूरुनुं वचन प्रमाण करावी साधुने ते लेई जवानी रजा आपी. त्यांथी चाली चोमासाना अंते साधु गणिकाने घेर आव्या. गणिकाए पुव्युं के, लेई आव्या ? साधु कहे, हा, लाव्यो. गणिका कहे, लावो. साधुए तेणीने रत्नकंबल आप्युं. पठी गणिकाए लान फरी पोतानुं आखुं शरीर ते रत्नकंबल बडे लूसीने खालनी कुंडीमां नाख्युं. ते देखीने पोताना घरनी छीने जेम ठवको ये, तेम ते गणिकाने ठवको देतां साधु बोल्या के—अरे रांड ! फट्य रे अजागिणी ? ए तें शुं कर्युं ? हुं महा महा दुःखी यई कवरो फादव खुंदतो ये वार नेपास गयो, तारेज ए लावी शक्यो हुं. अने तें तो दीस लूसीने अशुची स्थानकमां फेंकी दीधुं. एथी वली वधारे मृग्य ते कोण हशे ? खचीत तुं अजागिणीज दीसे ठे. गणिका साधुनां वचन सांजलीनेबोली के, अजागिणी ते हुं ?

के अज्ञागियो ते तुं ? जे तुं स्युखिजझनी होड करवाने आव्यो हतो, ते तहारी होड क्यां गई ? क्यां सिंह अने क्यां सीथास ? माटे चूना ! तुं मूर्ख चई एनी तमोवड (सरखाई) करवा आव्यो ठे. पण ते कोठ नही, जे बाप पडे. वली तहारी नजरे तो ए रत्नकंचल साख डव्यनुं आव्युं. पण पंच महावत तद्रूप जे चिंतामणी रत्न ते तें कचरामांहे नाखी दीधुं. आ चोमासाना चार मासमध्ये समुद्रिम जीवनी हिंसा करी. वली ठ काय जीव विराधी तें पापनुं पोदनुं घाघ्युं. हवे अज्ञागिणी ते हुं ? के अज्ञागियो ते तुं ? एवां पाप करवायडेकरी तहाराधी अधिक अज्ञागियो ते कोण हशे ? महारा धारवा प्रमाणे तो तुज समान चीजो कोई अज्ञागियो हशेज नहीं ! उपकोशाना एवां वचन सांजलीने साधु प्रतिग्रोध पाव्या. पठी तेमणे स्युखिजझनी पासे आबी अघराध रमायी फरीपी चरित्रव्रत आराध्यां. आ कथाची सार ए महण करवानो ठे जे-वेद्यानो संग करवानी अजिज्ञापा चई तेथी सिंहगुफा-घासी साधु चिंतामणी रत्न सरखां पांच महाव्रतने ठोडी चोमा-साना कासमां नेपास के जे घणो दूर देश ठे त्यां ठ काय जीवनी विराधना करता कचरो कादव खुंदता गया, दुःखी घया, पक्षी झुटाया, फरी दुःख घेठी गया. जीह्वा भागी लाव्या, तथापि घेद्याए निव्रंठना करी. माटे घेद्यानो संग करवानी पण अजि-ज्ञापा मात्र डाखा पुरुषे करबी नहीं. नो वसी घेद्या गमन नां फरखुंज नहीं; एमां ते शुं समजवानुं अने शुं समजाववानुं ठे ? गणिकाना संगे प्राणो नृध्वार पाप अने घेद्यानो त्याग करवायी स्युखिजझनी पेठे मुखी घाय. माटे गणिकानो संग न करवो. ए पांचसुं घेद्या गमन व्यसन कसुं. २६

॥ अथ खेटक (आदेना) व्यसन त्रिपे ॥ ठंढ ॥

मृगयाने तज जीव घात जे, सचसे जीव दया सदा

નજે ॥ મૃગયાથી હુલ્લ જે લહ્યાં નવાં, હરિ રામાદિ
નરેંડ જે હવા ॥ ૨૭ ॥

જાવાર્થ:- જીવનો ઘાત કરનાર જે મૃગયા એટલે શીકાર (આહેડી કર્મ) છે તેને તું તજી દે, અને સર્વ સ્થલે હમેશાં જીવના ઉપર દયા જાવ લાવ, અર્થાત્ જીવદયા કર. મૃગયા કહેતાં આહેડાના વ્યસનથી કેઈ જીવ હરી રામ વીગરે રાજાની પેઠે મહા હુલ્લીયા થયા. અને મૃગયા કરવાનો નિષેધ એટલે ત્યાગ કરવાથી સંજતિરાજ જેવા સુલ્લીયા થયા. માટે લેટક વ્યસન નિવારતું ॥૨૭॥ આ સંજતિરાજાનો સંબંધ શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના અઢારમા અધ્યયનને વિષે છે ત્યાંથી વિશેષ વાર્તા જાણવાના જીજ્ઞાસુ-એ જોઈ લેવી. અહીં તો આહેડા વ્યસન સંબંધે લેશ માત્ર લખીયે ઠયે.

॥ આહેડા વ્યસન નિવારક સંજતિ રાજાનો પ્રબંધ ॥

સંજતિ નામે રાજાને આહેડાનું (શીકાર કરવાનું) ઘણું વ્યસન હતું. તે હમેશાં આહેડે જતો હતો. એક વખત તે મૃગયા માટે ગયો. તેને દેહી મૃગલાં વનના ગવરમાં નાળાં. તેમાંથી એક મૃગલો નાસીને ત્યાં આગલ ગર્દજાદિનામે મુની કાન્નસગાધ્યાને ડજા હતા તેમના ચરણ વચ્ચે પેગો. એવામાં રાજાએ ઘાણ નાહ્યું, તે મુની પાસે જઈ પડ્યું. રાજા ડોડીને ત્યાં આવ્યો, તો સાધુ દીઠા. તેથી મુની શ્રાપ દેશે એવો જય પામીને તે મુનીને નમસ્કાર કરી તેણે કહ્યું કે, મહારાજ ! અન્નય દાન આપો. હું જેવો તેવો (સાધારણ) નથી. સંજતિ નામે નગરનો રાજા હું. મહારા પાત્રલ ઘણા પ્રવર્તે છે. મુનીએ કહ્યું જે-તને તદારો જીવ વહાલો છે, તેમ સોને જાણજે. માટે તું પણ અન્નયદાન આપ. તને પણ પ. વાતે અન્નય છે. છતું સાંજલીને રાજાએ ઠ કાયને અન્નયદાન આપ્યું, અને ચારિત્ર લેઈ વિદ્યાર કર્યો. માર્ગે

જતાં ચીજા ફત્રીય સાધુ મહ્યા. સંજતિ રાજરૂપીયે પુત્ર્યું જે, તમો કોણ ? ફત્રીય સાધુ ઘોડ્યા જે, તમે એમ ન જાણશો કે, શાસનમાં તમે અમેજ થયા ઠીયે. પૂર્વે કેઈ કેઈ મહા પુરુષ થયા ઠે. તે ઉપર જરત ચક્રવર્તિ, સનતકુમાર, શાંતિનાથ, કુંથુનાથ, અરનાથ, દશાર્ણજઙ્ગ વિગેરે ઘણાના સંવંધ કહી દેલાડ્યા. તે સાંજલીને સંજતિ સાધુ દૃઢ થયા. સંયમ આરાધી મુક્તીપદ પ્રત્યે પામ્યા. સંજતિ રાજાયે આદેશાનું વ્યસન મુક્યું તો પરમપદ મેલ્યું. માટે આદેશાનું વ્યસન તજવું. એ ઠંઠું આદેશાનું વ્યસન કહ્યું. ૨૭

॥ અથ પરશ્ચી સંગ વિપે ॥ ચૌપાઈ ઠંદ ॥

સ્વર્ગ સૌખ્યજાણિ જો મન આશા, ઠાંડે તો પરનારિ
વિલાસા ॥ જેણે એણ નિજ જન્મ હુઃખ, સંવંધા ન
પરલોક સુખ ॥ ૨૮ ॥

જાવાર્ય:- જો સ્વર્ગનાં સુખની મનમાં આશા હોય તો પરનારિના વિલાસને ઠાંકો; જેણે કરીને પટલે પરશ્ચીના સંગે કરીને (પ્રાણી) આ જન્મને વિપે હુઃખ પામે, અંતે ઘણી નિશ્ચે કરીને પરલોકમાં સુખ ન મેલે. ૨૮

તે કોની પરે ? તો કે- પરશ્ચીનો ધર્મી જે રાવણ તે સીતાનું દરણ કરી લાવ્યો તેથી તેનાં દસ મસ્તક રણનેધિપે રત્નવડ્યાં. રાજ્ય છોડ્યું અંતે મરીને ચોથી નકેં ગયો. એ સાતમું વ્યસન કહ્યું.

॥ અથ એ વિપયોનાં ઠંદાદરણો ॥ શાઈલચિક્રીન્નિત ઠંદ ॥

જૂવાં શેષણ પાંડવાવનજમ્યા, મધે ઘણી છારિકા ॥

• “ ઠાંડે તો પરનારિ વિલાસા ” એ શરણે પદલે પીઝી પ્રતમાં “ ઝોરુઝો અપરનારિ મુ વિલાસા ” અંતે + મરંધા ન પરલોક સુખ ॥ ” એ શરણે પદલે પીઝી પ્રતમાં “ સર્વલોક શિખ્યાં તજે મુગ જે ” એવાં શરણે.

માંસે શ્રેણિક નારકી હુલ લહ્યાં,વાંધ્યા નંરે ચોરિકા॥
આઁવેટ દશરથપુત્ર વિરહી, કેવન્ન વેશ્યા ઘરે ॥ લં-
કાસ્વામિ પરત્રિયા રસ રમે, જે એ તજે તે તરે ॥ ૫૯ ॥

જાવાર્થ:- જૂવટું રમ્યાર્થી પાંચે પાંડવોને વનનેવિપે વાર
વર્ષ સુધી ત્રમણ કરવું પડ્યું, મદિરાપાન કર્યાર્થી દ્વારિકા નગ-
રીનો મનુષ્યો સમેત દાહ થયો; માંસ જઘ્ણ થકી શ્રેણિકરાજા
નર્કનાં હુલ પ્રત્યે પામ્યો, ચોરીના વ્યસન થકી રોહિણી ચોર
પકનાયો; આદેહાના વ્યસને કરી દશરથ રાજાના પુત્ર જે
રામચંદ્રજી તે સીતાના વિયોગ પ્રત્યે પામ્યા, વેશ્યાના વ્યસન
થકી કેવન્નો સાધન રહિત હુલ્લીયો થયો; અને પરસ્ત્રીના ર-
સનો લીધો રાવણ નર્ક ગતિ પામ્યો, એવી રીતે સાતે વ્યસને
કરી એ પ્રાણી હુલ પ્રત્યે પામ્યા, માટે એ વ્યસનને જે ઠાંડે
તે તરે; અર્થાત્ એ સાતે વ્યસન તજ્યા થકી સંસારસમુદ્ર તરીયે. ૫૯

॥ અથ કીર્તિ વિપે ॥ માલિની ટંદ ॥

દિશિદિશિ પસરંતી ચંદ્રમા જ્યોતિજૈસી, શ્રવણ સુણત
લાગે જાણ મીઠી સુધાસી ॥ નિશિદિન જન ગાયે રામ-
રાજિંદ જેવી, ઈણિ કલિ વહુ પુણ્યે પામિયે કીર્તિ એવી ૩૦

જાવાર્થ:- દીશોદિશે પટલે સર્વ દિશાએ ચંદ્રમાના જેવી
ઝજલી તેજસ્વી, અને સાંજલતાં કાનનેવિપે અમૃત સરસ્ત્રી
મીઠી લાગે, તથા રાતદિવસ મનુષ્યો રામચંદ્રજીના જેવી ગાય
પટલે વોલે, એવી કીર્તિ આ કલિકાલને વિપે ઘણા પુન્યેકરીને
પામીયે. ૩૦ તેવી કીર્તિ ત્રીમોસા વણિક અને તેની સ્ત્રીની થઈ
તેની કથા નીચે પ્રમાણે છે:-

॥ કીર્તિ મેલવનાર જીમોસા વણિક અને તેની સ્ત્રીનો પ્રવંધ ॥

જીમોસા નામે વણિક ઘણું દાન પુન્ય કરે છે. જાટ જોજક વિગરે જે કોઈ જાએ તેને માં માગ્યું આપે છે. એમ કરતાં કેટલેક દીવસે ત્યાં એક ચારણ આવ્યો. સેવકે તેને કશું કે, શેઠ તો ઉઘરાણી ગયા છે. તે સાંજલીને ચારણ દીલગીર થયો. પણ મનમાં વિચાર્યું જે, જોજ તો સ્ત્રી ! જે એના ઘરની સ્ત્રી કેવી છે? એમ ચિંતવી જીમોસાને નામે આશિર્વાદ દેતો દેતો આવીને આંગણમાં ઊત્તો રહ્યો. સ્ત્રીએ તેને આસન આપી બેસાડ્યો. ધોળીને લાણ દાણ આપ્યું. પછી તેને સુંદર રીતે જમાડીને શેઠાણીએ કહ્યું જે, શેઠ તો ઘરે નથી. સીંચતો શેઠ ઘરે આવશે ત્યારે આપશે. અને દમણાં તો હું તમને પાનનું થીંડું આપું તે તમે લ્યો. ચારણ બોલ્યો જે. માતા લક્ષ્મી ! એમજ હો. પટલે આપની મરજી માફક આપો. શેઠાણીએ પોતાના કાનની ઘોટી પાનના થીંડામાં મુકીને તે ગઢવીને આપ્યું. ચારણ તે લેઈને આશીર્વાદ દેતો સીંચ માગી ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યો. પણ પાનના થીંડામાં ઘણો તાર લાગ્યો તેથી તે ઊકેલીને જોયું તો અંધારે અજવાળું થયું. અર્થાત્ અમૃત્ય કાનની ઘોટી તેણે દીઠી. તેથી પાઠો ફરી આશીર્વાદ દેતો દેતો શેઠાણી પાસે આવ્યો. અને બોલ્યો જે—॥ ગાહો ॥ જે પણ સુવન્નદ રમણ કીચુન્નદ, માંહે મેલ્યો પોપલ વન્નદ ॥ અવરરાય જો માગું સોલદ, તોહિ ન પોંદોંચે તિમ તંયોલદ ॥ ૧ ॥ એવું કહી ચારણે પ્રતીત કીધી જે, જીમોસા વિના કોઈ આગલ હાથ ન માંડવો. એવા ઉત્તમ જીવની કીર્તિ અને જસ વિસ્તાર પામે છે. માટે સર્વ પ્રાણીએ પોતાની કીર્તિ વિસ્તાર પામે એવું કાર્ય કરવું. ૨૦

॥ અથ પ્રધાન વિષે ॥

॥ સકલ વ્યસન વારે સ્વામિસૂં જક્તિધારે, સ્વપર-
હિત વધારે રાજ્યના કાજ સારે ॥ અનય નય વિચારે
ક્રુડતા દૂર વારે, નિજસુતજિમ ધારે રાજ્ય લક્ષ્મી વધારે. ૩૧

જ્ઞાવાર્થ:-પ્રધાન કેવો હોય ? તો કે-જે સઘલાં વ્યસનથી
વેગલો રહે તથા પોતાના સ્વામી (રાજા) ની જક્તિ કરે, વલી
પોતાનું તેમજ પરનું હિત વધારે અર્થાત્ જેમ વઘ્નેનું પરસ્પર હિત
વધે એવું કાર્ય કરે અને રાજ્યનું જે કામ હોય તે સાધીલે, અન્યાય
કરતાં વિચારે, અર્થાત્ અન્યાય ન કરે, અને ક્રુડતાને દૂર વારે
પટલે ખોટું કામ કરવાથી વેગલો રહે, અને પોતાના પુત્રના
જેમ ધારીને રાજ્યલક્ષ્મીનો વધારો કરે. અર્થાત્ પિતા જેમ રાત
દીવસ વ્યાપારાદિક કરી પોતાના પુત્રને લક્ષ્મીનો વધારો કરી
આપે તે તેમ પ્રધાન અહોનિશ રાજકાજમાં સાવધાન રહી રાજ્ય-
લક્ષ્મીનો વધારો કરી આપે. વલી જે પારકું ધ્યાન પોતાના
ચિત્તમાં ધારીને પ્રજાનું રહોપું કરે તેને પ્રધાન કહીયે. ૩૧ ॥
એવા કોણ થયા ? તો કે-અનય કુમારાદિક થયા તે તે અત્રે
જાણવા માટે અનયકુમારનો સંહિત પ્રબંધ લખીયે ઠીયે.

॥ પ્રધાન પદ ઉપર અનયકુમાર મંત્રીનો પ્રબંધ ॥

રાજચહિ નગરને વિષે રાજકર્તા પ્રસેનજિત રાજાએ પોતાના
સો વેટામાંથી રાજ્ય કરવાને યોગ્ય કોણ છે ? તેની પરિક્ષા
કરી શ્રેણિકને યોગ્ય જાણીને તેની કોઈ રૂપ્યા કરી તેને પરા-
જય ન કરે માટે તેને દેશવટ્ટો દેઈ પોતાના રાજ્યની હદ વાદાર
રહેવાનો હુકમ કર્યો. શ્રેણિક પિતાની આજ્ઞા મસ્તકે ચઢાવી
રાજચહીથી નીકળી કેટલેક દીવસે સોઈગામમાં આવી ધના-
વહ નામે શ્રેષ્ઠિના ઢાટ આગલ વેગો. એવામાં ધનાવહ શેઠે આ-

धीने दुकानमांथी कचरो काटी नाखनो मांढयो, ते जांढेने श्रे-
णिके विचारुं जे-ए शुं करे ठे ? आते कांई एने घेसठा घड़े ठे
के शुं ? जे आ " तेजमतुरी " सरग्री वस्तु काटी नाखे ठे.
पत्नी तेणे शेठने ते काटी नाखनो चायां, अर्थात् तेजमतुरी र-
ग्याधी, धनावह शेठ तेने योग्य पुरुष जाणीने पोताने मोहोसे
तेम्ही गया. ' गोपासक ' एवुं नाम धारण करी श्रेणिक धना-
वह शेठने त्यां रया, केटसोक ययत गया पत्नी शेठे श्रेणिकने
पोतानी पुत्री परणाधी. ते त्यां सुगन्ध रहे ठे अने शेठनी दु-
काननो पहिबट घसावे ठे. त्वारपत्नी केटलेक समये एक वण-
जारो वसाणांनी सवा लाग्य पोठी खेईने ते गामे आव्यो. तेने
तेजमतुरीनो गप हतो. तेनी गोल कराधी पण आग्रा नगरमां
ते जमी नही, पत्नी वणजारो जेटणुं खेई राजा पासे गयो. प्र-
णाम करी घेठा पत्नी राजाये तेने सुखवाचां पुत्री. कपांची
आव्या ? कोण देश ? कोण नगर ? शुं नाम अने शुं काम ? एवुं
राजाये कणुं. ते सांजली वणजारे सवें हकीकत कही अने ते-
जमतुरी जोईये ठीये एम जणाव्युं. राजाये ते माटे गाममां
पडहो फेरव्यो. पण कोईना हाटमां ते न होवाधी कोईये ते
पकहो ठव्यो नही. ठेवट श्रेणिकना कहेवाधी धनावह शेठे
पडहो ठव्यो. वणजारा पासेधी सघसां वसाणां खेई तेने साटे
श्रेणिके धनावह शेठनी दुकानमांथी ते शेठ जे प्रथम कचरो जाणी
काटी नाखनो हतो ते तेजमतुरी आधी. शेठ घणो खुसी थयो.
वणजारो गामो गाम पोठी खेईने फरनारो हतो तेथी तेणे गो-
पासक नाम धारण करी रहेसो प्रसेनजित राजानो पुत्र श्रे-
णिक ठे, एम तेने ज्यारे ते पोताना पिताने त्यां हतो त्वारे जो-
धेसो तेथी अणसारे लंखव्यो. तेजमतुरी खेई वणजारो त्यांथी
चाही नीकव्यो. ते केटलेक दहाने राजहट्ट नगरनेविषे गयो.

त्यां प्रसेनजित राजा पोताना पुत्र श्रेणिकनी शोधमां पढेलो दीवो. वणकारे राजाने श्रेणिकना समाचार कइया.

अहीं सोईगाममां वणकाराना गया पठी धनावहशेठनी पुत्री श्रेणिकनी स्त्री गर्जवती हती तेने “ अजयदान देवानो मोहोखो उत्पन्न थयो. राजाने केटखुंक जेटणुं आपी तेनी साह्य-ताये करी श्रेणिके पोतानी स्त्रीनो डोहोखो पूर्ण कयों. त्यारपठी प्रसे-नजित राजाए सोईगाममां श्रेणिक उपर पोतानी वृद्धावस्थावदा-थीताकीदेश्याववाने हलकारो मोकदयार्थी ते पोतानी गर्जवतीस्त्री-ने त्यां (तेना वापने घेर) मुकीने तेना वस्त्रने ठेडे “मगधदेशने विपे राजगृह नगरनो वासी तुं ” एवं लखीने पिता पासे आव्यो. प्रसेनजितराजाये श्रेणिकने राज्याजिपेक करी पोतानी गादीए बेसायों. त्यां ते राज्यलीला जोगवे ठे. पण तेने स्त्री बिना सघषो संसार सूनो जासे ठे. श्रेणिकना गया पठी तेनी स्त्रीने पूर्ण मासे पुत्र प्रसव्यो. मोहोलानुसारे तेनुं नाम अजयकुमार पाड्युं. तेना मातामहे तेने जणाव्यो. ज्यारे ते वार वर्षनो थयो त्यारे तेणे पोतानी माताने पुत्रुं के, महारा पितानुं नाम शुं ठे ? अने ते आटला वर्षथी कयां गया ठे ? में तो तेमनुं मां सरखुं पण जोयुं नथी. माटे ते तुं मने बताव. माताए तेना पितानी स-घखी बात कही. ते सांजखीने मातामहनी आइा लेई पोतानी माताने तेडीने ते (अजयकुमार) राजगृह नगरे आव्यो. आ वखत पोताना राज्यने परिपूर्ण योग्य प्रधान राखवा सारु श्रे-णिक राजाये तेनी परीक्षा करवा माटे एक खाली (पाणी बि-नाना) कूथामां मुद्रिका नाखीने वधा नगरमां कहेवराव्युं हतुं के, जे कोई कूथामध्ये मुद्रिका पमीठे ते कूथाने कांठे रहीं. तेमांथी कहाडीने पहेरे तेने प्रधानपदवी आपवामां आ-वशे. एवं सांजखीने ते मुद्रिका काढवा सारु केई केई बुद्धि-

वान आवी गया. पण कोई कूआमांची मुद्रिका काढी शक्युं नही. ए बात देश परदेश विस्तरी. तेथी घणा विघ्नान आववा-
लाग्या. हवे अजयकुमार पोतानी माताने उद्यानमां मुकी नग-
रचर्चा जोवाने अथें आव्यो. त्यां तेणे कूआने कांते मलेला
लोकोनुं टोडुं दीडुं. अजयकुमार त्यां आव्यो. त्यां आवेला सर्व
विघ्नान कूआमां पडेली मुद्रिका नीडुं मुख करीने नीहाली नी-
हालीने पाठा फर्या, पण कोईनी बुद्धि कांते उजा रहीने केम
कहाडी शकाय ए विपे पोहोंची नहीं तेथी विलखा थई पाठा
फरवा लाग्या. बुद्धिनिधान अजयकुमारे कूड जोयो. पठी सेवकने
घोलावी कूआमध्ये पडेली मुद्रिका उपर ठाणनो पोदलो नखाव्यो.
तेना उपर ताप (देवता) नखाव्यो. ते तापना जोगथी ठाण
सुकायुं. त्थारपठी ते कूआमां कांठा सुधी पाणी जराव्युं. सुकाएला
ठाणनो पोदला ते पाणी उपर तरतो कांठा आगल आव्यो. ते
खेईने तेमां चोटी गयेली मुद्रिका कहाडीने अजयकुमारे
पोताना हस्तमां पहेरी राजा श्रेणिकने नमस्कार कर्यो. राजाए
तेतुं नाम वाम पुत्रुं. अजयकुमारे सकल वृत्तांत मांडीने (मू-
खथी) कसो. राजाये घणा सत्कार साथे पोतानी स्त्रीने घो-
सावी खेई अजयकुमारने प्रधानवटी आपी. ते राज्यनो कारजार
सुखे समाधे चलावे ठे. राजा पण पोतानी राणीयो सहित
सुख बैजय जोगवे ठे. अजयकुमार महा बुद्धि निधान सर्व का-
मकाज करवामां महा कुशल होवाथी राजाने कोई पण बातनी
फीकर रही नथी. राज्यनो सधसो जार अजयकुमार प्रधान
पोताने मस्तके खेई चलावे ठे. प्रजाने कोई पण प्रकारनी पीडा
उपजती नथी. राजा तथा प्रजाने एकसरखो सुखरूप बहिवट
चलावनार अजयकुमार जेवो प्रधान कोई थयो नथी अने थशे
नही; एवी तेनी दिसोदिस ख्याति फेलाई गई ठे.

એવા અવસરને વિપે રાજગૃહી નગરના ઉદ્યાનમાં વીર જગવાન
 આવીને સમોસર્યા. દેવે સમોવસરણ રચ્યું. તે ઉપર વેત્તી પ્રજુ દેશના
 યે ઠે. વનપાલકે પ્રજુ પધાર્યાની વધામણી આપવાથી અજયકુમાર
 સહિત સપરિવારે શ્રેણિક રાજા વાંદવાને ગયા. પ્રજુની દેશના સાં-
 જલીને અજયકુમારના મનમાં વૈરાગ્યની વાસના થઈ આવી. તેથી
 તેણે ચારિત્ર લેવાની આજ્ઞા માગી. રાજાએ કહ્યું, કે હું જ્યારે તને
 ' જા ' કહું ત્યારે તું જાજે. ત્યારપછી વલી કેટલેક દીવસે ફરીને
 શ્રી વીરપ્રજુ ચૌદ સહસ્ર મુનિના પરિવારે સમોસર્યા. તેમણેથી
 એક સાધુ નદીને કાંઠે કાઠસગ્ગ કરી ઉજા રહ્યા ઠે. મહા મ-
 હીનાની ઘણી સહસ્ર ટાઢ પડે ઠે. એવામાં રાત્રિને સમયે ચેલણ-
 રાણીનો હાથ સોઠ વાહાર રહી ગયેલો; તે રાણીએ જાગી ઊઠીને
 જોયો તો ટાઢે કરી ઊરી ગયેલો જણાયો. એ વેલા પોતે તે
 દીવસે શ્રી વીરપ્રજુને વાંદીને પાઠા વહ્યાં ત્યારે નદીકાંઠે સાધુને
 દીઠા હતા તે યાદ આવ્યા તેથી મુલોચાર કર્યો કે " પેલો આ
 સમયને વિપે શું કરતો હશે ? " રાજાને આ વચન સાંજલી તેની
 (ચેલણારાણી) ઉપર ઢેપ ઉપન્યો જે—એલી કોઈક અન્ય પુરુષ સાથે
 વ્યજિચાર સેવતી વીસે ઠે. માટે તેને તે આ સમયે સાંજરી
 આવ્યો લાગે ઠે. એ સિવાય વીજું કાંઈ કારણ સમજાતું નથી. એમ
 આદૃટ દોહટ કરતાં રાજાએ વાકી રહેલી તમામ રાત્રિ ગમાવી.
 પ્રજાતે અજયકુમારને બોલાવી કહ્યું જે—તું જઈને અંતેઝર પ્રજા-
 લજે. અજયકુમારે વિચાર્યું જે રાજાએ હરકોઈ પણ આવેશને લીધે
 અંતેઝર પ્રજાલવાનું કહ્યું. લાગે ઠે. સ્વરૂં કારણ કાંઈ જણાતું નથી.
 પરંતુ હુકમ પાલવો અંતેઝરે મહોટી દ્વાની નથાય એમ કરવું યોગ્ય
 વીસે ઠે. પછી અંતેઝરે આવી સર્વે રાણીડને વાહાર કાઢીને તે
 (અંતેઝર) પ્રજાલવ્યું. અજયકુમારને હુકમ આપીને શ્રેણિક-
 રાજા શ્રીવીર પરમાત્માને વાંદવા ગયા. ત્યાં પ્રજુને વાંદી યથા યોગ્ય

स्थानके घेसी प्रजुने पुत्र्युं जे स्वामी ! महारी स्त्रीयो सती ठे के
 थसती ठे ? वीरजगवाने जणाव्युं जे-हे श्रेणिक ! ए चेमारा-
 जानी साते पुत्रीयो महासती सीखवंती ठे. ते सांजखतां तरतज
 प्रजुने वंदना करी अन्नयकुमारने आपेखो हुकम रद करवा माटे
 उतावला नगरमध्ये आब्या. अन्नयकुमार हुकम घजावीने आ-
 वतां तेमने सामा मढ्या. राजाये कह्युं के, “ पेखुं करशो मां. ”
 अन्नयकुमार कहे जे-हे राजाजी ! तमारी आज्ञानो खोपी केम
 थाजं ! एखुं सांजखी राजा क्रोधवंत थई रीस चढावी बोढ्या
 जे-“अंतैउर प्रजालीने मुख देखारुतां वाजतोए नथी ? माटे हुं
 कहुं तुं, ‘ जा ’ तहारुं मां खईने. राजाये आबुं वचन कह्युं त्वारे
 अन्नयकुमारने पूर्वखुं वचन याद आब्युं; तेथी तेमणे महा आ-
 नंदीत थई राजाने प्रणाम करी कह्युं जे-हे तातजी ! एटलीज
 वाट जोतो हतो, जे क्यारे पिताजी आज्ञा थापे. ते वाट जोतां
 जोतां आज तमारी आज्ञा मली. आज महारो मनोर्थ फड्यो.
 एम कहीने पिताने प्रणाम करी आज्ञा पामी जतां जतां जणाव्युं
 जे, अमारी माताउने कझाण ठे. कुशल ठे. ए वातनो धोखो
 न गणशो. ते सांजखी राजाये अन्नयकुमारने रहेवा माटे घणुंए
 कह्युं; पण पाखरेखा सिंहने वकार्यो होय ते जेम जाड्यो न रहे
 तेम ते रह्या नही. पठी श्री वीरप्रजु पाते जईने अन्नयकुमारे
 चारित्र्य ग्रहण करी आत्मसाधन कर्युं. अंत समये शुभ परिणामना
 योग्यी पांचमा अन्नउत्तर विमाने उपन्या. त्यांची चव्हीने माहावि-
 देहे मोक्षपद पामशे. प्रधानपदने योग्य एवा पुरुष जाणवा. ३१

॥ अथ कक्षाविषे ॥

चतुर कर कळानो संग्रहो सौख्यकारी, इण गुण
 जिण लाधी जाण संपत्ति सारी ॥ त्रिपुर विजय कर्ता
 जे कळाने प्रसंगे, हिमकर मनरंगे ले धखो उत्तमांगे ॥३२॥

જાવાર્ય:—હે ચતુર પ્રાણી ! સુખકારી એવો કલાનો સંગ્રહ કર, (અથવા ચતુરાઈ કરી કલાનો સંગ્રહ કરે તે પ્રાણી સક્ષ્મ સંપદાનો ઞોક્તા થાય), એ ગુણથી એટલે કલાનો સંગ્રહ કરવાથી ડોળાચાર્યને સારી સંપત્તિ મળી, વલી સહદેવે ઉત્તમાંગ એટલે મસ્તકને વિષે હિમ કહેતાં તાઢ તેનો કર્તા જે પ્રાણી તેને કહ્યું ત્યાં ધરી રાહ્યું તેથી એટલે તે કલાને પ્રસંગે ત્રિપુરનો જય કર્યો. આ સંવંધ મિથ્યાત્વના ગ્રંથથી જાણવો. ૩૨

॥ કલાવાન ડોળાચાર્ય તથા અર્જુન અને જિહ્વનો પ્રવંધ ॥

ડોળાચાર્યે અર્જુનને વાણાવલીની સંપૂર્ણ કલા સીખવી. પઠી અર્જુને પોતાની વરાવર કોઈને પણ તે કલા ન સીખવવા માટે ગુરૂ પાસે આજ્ઞા કરાવી. થોડોક વચ્ચત ગયા પઠી એક જિહ્વ ડોળાચાર્ય પાસે વાણાવલીની કલા સીખવા આવ્યો. ડોળાચાર્યે તે સીખવવાની ના પડી. તેથી જિહ્વે પર્વતમાં ડોળાચાર્યની માટીની મુર્તિ સ્થાપીને ફૂલ પ્રમુખથી સેવા કરી તેની આગલ બે હાથ જોડી નમન કરીને કહ્યું કે, તમે મને વાણાવલીની કલા સીખવો. તમારા પ્રસાદથી તે મને સિદ્ધ થશે. એમ કહી ધનુષ્ય વાળ લેઈને આંવલીના ઝાડતલે જઈ તે કલા સાધવા લાગ્યો. એમ દરરોજ ડોળાચાર્યની મુર્તિને ફૂલ ચઢાવી નમસ્કાર કરી કલા સાધતાં સાધતાં ઠઠે મહીને તે સંપૂર્ણ કલા સીખ્યો. આંવલીનાં જેટલાં પાનડાં હતાં તે સર્વે વિંધ્યા. એવામાં એકવા સમયે અર્જુન એજ આંવલીની તલે થઈને જતો હતો. તે આંવલી સામું ઝંચું જોયું તો તેણે આંવલીનું એક પાનડું સાડું (આણું) ન દીધું. તેથી ડોળાચાર્યે આ કલા સીખવી હશે એવું અર્જુન વિચારવા લાગ્યો. એટલામાં તો પેલો જિહ્વ ત્યાં આગલ આવ્યો. તેને અર્જુને પુછ્યું જે—કેની સાહાય્ય અને કોણ ઉસ્તાદ ? એ વિદ્યાના ગુરૂ કોણ ? જિહ્વે કહ્યું કે—મહારા ડો-

णाचार्य गुरुना साहाज्यधी अने तेना प्रजावधी: पठी ते जिह्मने पोतानी साथे तेनी छावीने अर्जुने डोणाचार्यनी पासे आ-
वीने कलुं के, आ जिह्मने तमे कला सीखवी ? डोणाचार्य कहे
के, अमे तो ए जिह्मने जाणता नथी अने उंसखता पण नथी.
ए कोण अने अमे कोण ? नथी जाणता जे ए क्यां रहे ठे. ते
सांजली अर्जुने जिह्मने कलुं के, तुं साचे साचुं वोख, जे ए
कला क्यांची सीख्यो ? जिह्म बोळ्यो जे डोणाचार्यधी: एटखे
अर्जुने डोणाचार्यने कलुं के, जोयुं ! आ शुं कहे ठे ? तमारूं
नाम थे ठे. पठी जिह्मने उद्देशी डोणाचार्य कलुं के-अरे जुंडा !
खोडुं शुं बोलेठे ? जिह्म बोळ्यो जे-आवो, हुं तमने डोणाचार्य
देखाडुं. पठी ते जिह्म वळे जणने पर्यंतमां ज्यां माटीनी मूर्ति
घनावी मुकी हती त्यां तेनी गयो. अने कलुं के, जुड, आ रखा
डोणाचार्य. ते जोई घनेए (डोणाचार्य अने अर्जुने) विचारुं जे
एणे खरे जावे करी साक्षात् एज स्वरूप ठे एम जाणी जक्ति करी
तेथी ते फलीजुत घई. एने साचीजक्ति फली. विद्या पाम्यो.
कहो के, एमां डोणाचार्य शुं करे ? एतो पोताना अंतःकरणना
जावधी एवी जक्तिए करी फल पाम्यो. एवी धारणा करीने
तेड पोताने स्थानके गया. सुखीया थया. माटे साचा जावधी
कला सीखे तेने सर्व संपत्ती आवी मखे ठे. ३२

॥ अथ मूर्खता विषे ॥

वचन रस न जेदे मूर्ख वार्ता न वेदे, तस कुवचन खेदे
तेहने सीख जे दे ॥ नृपशिर रज नाखी जेण मूर्ख व-
हीने, हित कहत दणीज्युं वानरे सुग्रहीने ॥ ३३ ॥

जावार्थ:-जे प्राणी मूर्ख ठे ते चतुराईनां वचनमां न जेदे,
अर्थात् वचननो रहस्य समजे नही तथा सारी वातमां ध्यान

आपे नहीं, बली तेने जली सीखामण देतां यकां ते जूडी लागे; ते कोनी परे ? तो के— जे मूर्ख हतो तेणे राजाने माये धूल नाखी, बली सुग्रीए वांदराने तेना हितनो जखो उपदेश दीधो त्यारे तेणे ते सुग्रीने मारी. मूर्ख होय ते एवां काम करे ठे. ३३ ते उपर एक मूर्ख वणिकपुत्रनो दृष्टांत कहे ठे.

॥ मूर्ख वणिकपुत्रनो प्रबंध ॥

कोइएक वणिकपुत्र जन्मयी मूर्ख हतो. ते कोइतुं कहेवुं मानतो नहीं. बली ते सार असार कांई समजतो नहोतो. कोई वखत मनमां आवे तो कहेखा वचनने बखगी रहेतो. एकवार तेनी माए कह्युं के, दीकरा ! ज्यां जईये त्यां सारवकोर करता जईये. केमके कोई जेम तेम वेतुं उठयुं होय ते चेतें. आ बात ध्यानमां राखी ते एक वनमां पारधी घणा वनचरने घेरी बुपाई वेठा हता त्यां सारवकोर करतो करतो आव्यो. तेनो घोंघाट सांजलीने घेराएखा जीव सधला नाशी गया. पारधीए ते मूर्खने जाली कुट्यो. आजीजी करी कुट्यो त्यारे पारधीए तेने कह्युं जे घेला ! ज्यां जईये त्यां ठानामाना ठपी (बुपाई) रहीये. ए बात मनमां धारी त्यांथी एक सरोवर पासे जई ठपी रह्यो. त्यां एक धोवी धोतो हतो तेनां खुगडां कोईक चोर नित्यप्रत्ये लेई जतो हतो. धोयी तेनी तपास करतो हतो, पण चोर हाथ आवतो नहोतो. तेणे आज आ मूर्खने ठपी रहेखो दीठो. तेथी हमेशां एज खुगडां लेई जतो हतो एम धारीने तेने कुट्यो. कालावासा करी तेनी पासेथी कुट्या, त्यारे तेणे कह्युं के, ठपी रहीये नहीं. पण 'सुधंजवतु सुधंजवतु' कहीये. ए घोख ध्यानमां राखी आगल चासतां एक गामनी जोगोले आव्यो. ते वखते करसणी खोको पहेख वहेखाज हलोतरा करवाने काजे मुहूर्त माटे जताहता. त्यां ते बोड्यो जे, 'सुधंजवतु सुधंजवतु.'

ते वचन सांजलीने करसणीलोकोए तेने मायों. जेम तेम तेमनी पासेथी जुटी नीकळ्यो त्यारे तेमणे सीखव्युं के, “ बहुजवतु, बहुजवतु ” एम बोलीये. वली तेज मागें आगल जतां गाम-मांघी मरुडुं खेईने केटसाक पुरुषो आवता हता. तेमने देखीने बोळ्यो जे, “ बहुजवतु बहुजवतु. ” आवा शब्दो सांजली स्तसानीआए तेने सूच मायों. बोखवा चालवानी डव उपरथी ज्यारे ते मूर्ख माखम पड्यो त्यारे तेने “ एवुं म जवतुं, एवुं म जवतु ” बोखवानुं सीखवीने जवा दीधो. त्यांथी वली आगल चालतां नगरमां कोईक वणिकने घेर विवाहनां धवल मंगलनां गीत गवाय ठे त्यां चड नीकळ्यो. एटखे ‘ एवुं म जवतु, एवुं म जवतु ’ बोळ्यो. ते सांजलतांवेतज वाणीपाठण मल्लीने तेने मायों. मूर्ख माखम पड्यो एटखे “ आबुं हमेश जवतु, आबुं हमेश जवतु ” एवुं बोखवानुं वतावी तेने जवा दीधो. पठी ते मूर्खों रस्ते चालतां चालतां पण ‘ आबुं हमेश जवतु आबुं हमेश जवतु ’ एम बोखतो बोखतो अथनातो अथडातो राज्यघारे आवी उजो रळो. आ वेळा कोई कार्य प्रसंगे राजा राणीने मांढोमांढे विवाद घतो हतो. तेमणे मूर्खना बोख सांजळ्या. तेथी नित्यप्रते तमारे एवुं चालजो एटखे हमेशां तमे विवाद कर्या करजो, एवो परमार्थ समजीने राजाए तेने पकनी मगावी मराव्यो. पठी मूर्ख माखम पडतां राणीए तेने “ ठाना-माना उजा रहीये, ” एवी सीखामण आपी दया आववाथी तेने पोतानी पासे राख्यो. पठी एक दीवस राजा राज्यसजामां वेठा हता, एवामां राज्य महेलमां आग लागी. राजाने खबर क रवा माटे मूर्खने मोकळ्यो. ते राज्यसजामां आवीने ठानोमानो उजो रळो. राजाए मूर्खाने दीठो. तेने पोतानी पासे तेड्यो. एटखे ठेक नजीकमां जई कानमां कहुं जे—घरमां आग लाग-

वायी ते प्रजसे ठे. राजाए कणुं के, अरे मूर्ख ! ठानोमानो ला-
रनो उनो शुं थई रह्यो हतो ? सोर पाडीनेज कहेने, जे घर बसे
ठे. तेना उपर धूस नाखवी हतीने ! “ज्यां धूमामो देखीये लां
धूस नाखीये.” एधी सीखामण देई राजाए घेर आवीने आम
होसवी नखावी. हवे एकदा समये राजानी राणी स्नान मज्जन
करीने पोताना माथानी बेणीने धूपे धूपती हती. मूर्ख तेनी
पूर्ण देखीने धूसनी पोश्य जरी छावी राणीना मस्तक उपर
नाखी. था घनायथी राजाए तेने काढी मुक्यो. माटे एवुं मूर्ख-
पणुं कांई कामनुं नही. कोई पण हकीकत सांजलवामां थावे
अगर कोई कहे तेनो परमार्थ समजीने दरेक काम करवुं.
परमार्थ समझा बिना कार्य करवुं, अगर बोझवुं, के कहेवुं, ए
मूर्खादिनुं सदाए ठे. तेथी महा हानी पोहोच्ये ठे माटे एधीरीत
मूर्ख घनवुं नही. ३३

॥ मूर्खता उपर बांदरो थने मुप्रीनो दटांत ॥

वनमां रहेनारो एक बांदरो ताडने सीधे धुजतो हनो. तेने
देखीने मुप्री, के जेणे पोताने रहेवा माटे गुंथीने एवो माझो
बांध्यो हनो के, गमे तेवो वपांद वयें तोपण तेमां धांडु मात्र
न पडे; तेमां घेठी थकी बांदराने उदेशी घोसी जे—॥ दो हरया
दो पाउंरा, दो सोयण दो कन्न; थरथर कंपे देहटी, कर पर रा-
मवा नन्न. ॥ १ ॥ बसी ते (मुप्री) घोसी जे—श्लोक ॥ छोह्मोहो
पादोच, दृश्यते पुरुषाकृति ॥ एदंकनुंनशक्तोपि, समयो दहनंजनो ॥
रेरे ! वानर मुन्योरी, एदंकिंनकरिष्यति ॥ १ ॥ ते वनन सांजवी,
ए रांडे मुजने मूर्ख कसो, एम विगारी बांदराए रीम चढावीने
टनवी (कदको मारी) मुप्रीनो माझो गुंथी नाख्यो. मुप्री बी-
थारी नामवा खागी. एटसे बांदरो बोझ्यो जे,— मुचिमुप्री दः

રાચારી, રે રે ! પંક્તિ વાદની ॥ અસમર્થો ગૃહારંજે, સમર્થો ગૃ-
હજંજનં ॥ ૧ ॥ રાંડ કહે ઠે કે, ઘર કરવાને તો સમર્થ નથી,
તો તું લેતી જા. એમ કહી વાંદરાણ સુગ્રીનું ઘર (માલો)
જાગી નાથ્યું. મૂર્ખને સારું કહે તોપણ તે તેને ઝુંડું ખજે, માટે
કહ્યું ઠે જે ॥ ઉપદેશો ન દાતવ્યો, જાદશેતાદશેનરે ॥ પશ્વાં
વાનરમૂર્ખેણ, સુગ્રહી નીગ્રહીકૃતં ॥ ૨ ॥ ઇટલે જેવા તેવાને ઉ-
પદેશ દેવો નહીં, જેવી રીતે મૂર્ખ એવા વાનર પશુએ સુગ્રીને ઘર
વિનાની કરી. માટે મૂર્ખને ઉપદેશ ન લાગે. હલ્લટો વાંદરાની
પેઠે તે અવગુણનો કરણદાર થાય. એ દૃષ્ટાંત મૂર્ખ ઉપર જાણવો. ૩૩

॥ અથ લજ્ઞા વિષે ॥

॥ નિજ વચન નિવાહે વાંજિજ્યૂં વાંજિ ચાલે, વ્રત નય
કુલરીતે માતજ્યૂં લાજપાલે ॥ સકલ ગુણ સુદાવે લા-
જથી જાવદેવે, વ્રત નિયમ જર્યો જે જાઈ લજ્ઞા પ્રજાવે ॥ ૩૪

જાવાયે:-પોતાનું જે વચન ઇટલે ઘોલવું તેને નિર્વાહિ અર્થાત્
પોતાનો ઘોલ પાલે અને વાંજિ ઇટલે ઘોડાની પરે સુપંચે ચાલે
વસી કુલની મર્યાદા મુજબ વ્રત નીયમ કરે અને માતાની પરે
લાજ પાલે; કોની પેઠે ? તો કે-જાવદેવે લજ્ઞાને લીધે પોતાના
જાઈ જવદેવની સાથે દીક્ષા લેઈ સકલ ગુણ સુદાવે કહેતાં સર્વ
ગુણ દીપાવ્યા. અર્થાત્ વ્રત નિયમાદિ પાઠ્યા એમ લજ્ઞાએ કરી
કામ સિદ્ધ થાય ઠે. માટે લજ્ઞા રાખવી. ૩૪

લજ્ઞાએ કરી દિક્ષા લેનાર જાવદેવ તથા તેના જાઈ જવદેવનો પ્રવંધ.

સુગ્રીવ નામના મામને વિષે જવદેવ અને જાવદેવ નામે ઘે જાઈ

૧ ધીજી પ્રતમાં “ વાંજિજ્યૂં વાંજિ ચાલે ” ને બદલે “ લાજ ગ્યું રાજ
ચાલે ” એવા શબ્દો ઠે. તેનો અર્થ એવો થાય ઠે કે, લાજ એ ગયેયું રાજ પાડું
મેલવી આપે. અને ૨ “ જર્યો ” શબ્દને ઠેકાણે “ લહ્યો ” શબ્દ ઠે.

હતા. તેમાં જવદેવે દીક્ષા લીધી હતી. તે જવદેવ વિચરતા વિચરતા એકદા એજ સુગ્રીવગ્રામે આવ્યા. ત્યાં વહોરવા ગયા તો પોતાના જાણનો વિવાહ મંગાવ્યો દીઠો. જવદેવ સાધુને આવ્યા દેહી જાવદેવ જાણ સામો આવ્યો. તેણે વોહોરાવ્યું તેથી જાર ઘણો થયો. એટલે તે ઝપાડી લેવાને જાવદેવે વિનતી કરવાથી જવદેવ સાધુએ પોતાના જાણને પાતરાં આપ્યાં. તે ઘરે જાણ જ્યાં વનખંડમાં વીજા સાધુ રહ્યા હતા ત્યાં આવ્યા. તેમને જોઈ સાધુ સામા આવ્યા અને વોહ્યા જે-સાવાશ ઠે જાણને ! જે પોતાના જાણને પણ પ્રતિવોધીને લાવ્યા. તે વચન જાવદેવે સાંજણું. તેથી તેણે વિચાર્યું જે, રહેને ! મહારાજાણું મહાત્મ ઘટે. રહેને જાણું વચન લોટું પડે. એમ ધારી તે વચન પ્રતિવોધ સમાન જાણી જાવદેવે દીક્ષા લીધી. સાધુ થયા. જવદેવ ચારિત્ર પાલી આયુ ક્ય થયે દેવતા થયા. ત્યારે જાવદેવે વિચાર્યું જે-જાણી લજ્જાએ કરી ઘેર જવાતું નહોતું, તે તો મર્ણ પામ્યો. માટે ઘરે નવ પરણીત સ્ત્રીને મુકીને આવ્યો તું તે વાટ જોતી હશે તેથી ઘેર જાઉં, અને સ્ત્રીને મહું. ચારિત્ર ઠોમીને જાવદેવ પાઠો પોતાને ઘેર જવા માટે નગર પાસે પ્રાસાદ ઠે ત્યાં આવીને વેઠો. એવામાં તેની સ્ત્રી નાગીલા ત્યાં આવી. તેણીએ અંગીત આકારે પોતાના જર્જાર-ને ઓલણ્યો. પઠી તેનું ચિત્ત સંત્રાત જાણી પ્રતિવોધ દેઈને તે સ્ત્રીએ તેને સંયમમાં સ્થિર કર્યો. એ જાવદેવ તે જંગુસ્વામીનો જીવ જાણવો. એણે લજ્જાએ કરી દીક્ષા લીધી, અને આશ્વરે સ્ત્રીના વચનથી સ્થિર થઈ પોતાનો આત્માર્થ સાધ્યો. માટે લજ્જા રાલવી. ૩૪

॥ શાસ્ત્રિની ઠંદ ॥

એવા જે જે રુચકા જાવ રાજે, એણે વિશ્વે અર્થથી તેદ

ગજે ॥ એવું જાણીને સાર એ સૌખ્ય કેરો, જલો ધીર તે
અર્થ અર્જે જલેરો ॥ ૩૫ ॥

જાવાર્થ:- એવા જે જે રુમા જાવ રાજે કહેતાં દેસાચ-શોજા
ગમે, તે સર્વ આ જગતમાં અર્થે એટલે પરિગ્રહ (લક્ષ્મી) સં-
પત્તિથી થાય છે; માટે હે પ્રાણી ! સુખનો સાર એટલે એ અર્થથી
તકલ્લ સુખ થાય છે એવું જાણીને જલો ધીર હોય તે અર્થ જોડે,
અર્થાત્ ધીરવીર પ્રાણી અર્થ જોડે છે. અને અર્થ જોડે તેને જલો
ધીરવીર કહેવાય. માટે અર્થ ઉપાર્જવો. વલ્લી અર્થ એટલે સં-
પત્તિ - લક્ષ્મી વિના રામચંડ્રજીને પંથીયે પારથી કહ્યા તેમ ક-
હેવાય. માટે અર્થ એ મ્હોટી વાત છે. ૩૫.

॥ લક્ષ્મી વિનાના દેહી પંથીએ રામચંડ્રને પારથી કહ્યાનો પ્રવંધ ॥

રામચંડ્રને રાજ્યાસને વેસકવાને અવસરે વનવાસનો હુકમ
થયો. ત્યારે આજ્ઞા માગીને રામચંડ્રજી પોતાની પત્ની સીતા
તથા ઘાંધવ લક્ષ્મણને સાથે લેઈ ત્રણે જણા નીકલ્યા. વાટે જતાં
એક પંથીએ તેમને દીઝા. તેણે વીજા પંથીને પુચ્છું જે એ કોણ
હશે ? ત્યારે એક પંથી બોલ્યો જે-કોઈ પારથી હશે. એવું વચન
રામચંડ્રજીએ સાંજલ્યું. તેવારે બોલ્યા જે- “ લલમણ લલમી
યાહિરા, નર લહૂ આદિસંત ॥ તુજ સરીતા ધણુદર ધરે, પંથી
પારથી જણંત ॥ ૧ ॥ લલમીવિના નર એમ શોજા પામતો નથી.
માટે અર્થ ઉપાર્જન કરવો. ૩૫.

इति श्री सूक्तमुक्तावल्यां अर्थवर्गो द्वितीयः

सह जापान्तर समाप्तः ॥

॥ અથ કામવર્ગ પ્રારંભઃ ॥

॥ ઉપજાતિ ઠંદઃ ॥

ગ્રાહ્યાઃ કિયંતઃ કિલ કામવર્ગે, કામાર્જનાદિ (પાઠાં તરે-કામો નૃનાર્યો) ગુણદોષજાતો ॥ સુલક્ષણો-યોગ વિયોગ યુક્તેઃ, સમાતૃપિતૃપ્રમુખાઃ પ્રસંગાઃ ॥ ૧ ॥

જાવાર્થઃ—કામ એટલે કંદર્પ તે મહા ઘૂર્જય છે, તે જીતવો જગત્તે વિષે મહાઘૂર્જન છે, તે કામે પ્રશ્ન છે. તે કોને ? તો કે—હરિ હરાદિક દેવ, તે સરસ્વાતે પણ એ કામે વિષયને વિષે વશ્ય કરવાથી તે પરવશ્ય પડ્યા જીવ મહા ડુલ્હી થાય છે. ૧ શ્લોક—કેચિત્પ્રચંડ ગજરાજ વધે પિદક્ષા, કંદર્પદર્પ દલને વિ-રક્ષા મનુષ્યા ॥ શ્રી ધૂલીજઙ્ગ મુનીરાજ શીલે ઉચંગે, વ્રતાધી-રાજ ધરતોઘરંગે ॥ ૧ ॥ અર્થ—કેઈક પુરુષ વલ્લભંત હાથીના વ-ધને વિષે ડાહ્યા છે, પણ કંદર્પ દલવાને મનુષ્ય તે તો કોઈ વી-રક્ષા હોય; એ ધૂલીજઙ્ગ મુનીરાજ જેવા જાણવા, કે જેમણે ઝમંગ આણીને સીલ પાડ્યું અને ઝઘરંગ સહિત વ્રત અંગીકાર કર્યા. ॥ ૧ ॥ વહ્લી કામના વશ્યે કરી નંદીલેણ વાર વર્ષે સુધી ગણિ-કાને ઘેર રહ્યા, વિષય સુલ જોગવી પાઠા સંયમને વિષે થીર થયા. કામ જીતવો એ મહાઘૂર્જન છે. જે પ્રાણીએ કામને વશ્ય કર્યો અર્થાત્ કામ જીતવો તેનું સર્વ કાર્ય સફલ થાય છે. કા-મથી પ્રશ્ન થાય અને વહ્લી તે કામને વશ્ય કરી આત્મસાધન ક-રનાર નંદીલેણ મુનીનો દૃષ્ટાંત ઉપયોગી હોવાથી તે અહીં વ્રતાવે છે. ॥ કામથી પ્રશ્ન ગણિકાને ત્યાં રહેનાર અને વહ્લી તેનો ત્યાગ ॥

કરી સંયમારાધન કરનાર નંદીલેણ મુનીનો પ્રવંધ ॥

મગધ દેશને વિષે શ્રેણિક રાજા રાજ્ય કરતા હતા. તેમને

नंदीखेण नामे पुत्र हतो तेने उत्तम कुलवंतनी पांचसैं पुत्रीयो परणावी हती. तेजनी साथे विषय सुख जोगवे ठे. देवतानी परे विलास करे ठे. एवामां मगध देशनी राजधानी राजगृही नगरीना उद्यानने विषे गुणशील नामा चेत्य ठे त्यां श्रीमहावीर प्रभु पधार्या. त्यां जुवनपति १, व्यंतर २, ज्योतपी ३, अने वै. मानीक ४, ए चार नीकायना देवताये समोवसरण नीपजाव्युं. ते जूईथी अही गाठ उंचुं अने तेना उपर चढवाने चारे दि. शाये हाथ हाथने ठेठे बीस बीस हजार पगथीयां वनाव्यां. ते समोवसरणमां पूर्वे दिशे सिंहासनना उपर “ नमो तीर्थस्त ” कह्नीने श्री वीर जगवान विराजे ठे, अने बीजीत्रण दिशाये प्र. जुजीना स्वरूप सरखुं प्रतिविंब करीने व्यंतर देवता स्थापन करे ठे. एम तादृश चिहूं मुखे करी श्री प्रभुजी देशना प्रकाशे ठे. ए चारे दान, शीयल, तप अने जावनारूप मुक्तिमार्गना चारे दरवाजा बख्ताएया ठे. वनपालके श्री वीर प्रभु समोसर्पानी वधामणी श्रेणीक राजाने दीधी. हर्षवंत थई राजाये वधाम. णीमां तेने घणुंज धन आप्युं. प्रभुनुं आगमन सांजली राजाना उठ क्रोर रोमकूप उजां थयां. हर्षोत्कर्षे करी प्रीतिदान आ. पीने नंदीखेण पुत्र तथा अजयकुमार प्रधान प्रमुखने संघाते लेई श्रे. णीक राजा प्रभुने वांदवा गया. ठेठेथी समोवसरण देखतां राजाये खड्ग १, ठग्न २, चामर ३, उपानह ४, अने मुकुट ५, ए पांच राज्यचिन्ह अलगां मुक्यां. पठी समोवसरणमां आवी प्र. जुजीने त्रण प्रदक्षणा देई वांदी, एक हजारने आठ काव्ये स्तवी उचित स्थानके वेठा. सर्व परखदा पण वेठीठे. श्रीवीर प्रभुजीए धर्मदेशना प्रकाशी. ते नंदीखेणने परगमी. पठी प्र. भुने वांदी घेर आवीने मातपितादिक तथा स्त्रीयोनी आझा लेई नंदीखेण श्रीवीर जगवान पासे चारित्र लेवा आव्या. आ वखते

આકાશ ઘાળી થઈ જે, હે નંદીચેણ ! તહારે જોગકર્મ વાકી છે, માટે તે જોગવ્યા પઠી ચારિત્ર લેજે. એવું સાંજલ્યા ઠતાં પણ જોગકર્મ મુજને શું કરશે ? એમ વિચારી નંદીચેણે દીક્ષા લીધી. (ત્યારપઠીનો વિશેષ અધિકાર આ પુસ્તકમાં અગાઉ લઘ્વિના વિષયમાં નંદીચેણનાજ પ્રવંધમાં લેવાઈ ગયો છે ત્યાંથી જોઈ લેવો. તોપણ અહીં આ વિષયનો ખાવાર્થ સમજવા માટે ટુંક લેખવામાં આવ્યો છે.) પઠી અજાણતાં ગણિકાને ત્યાં વહોરવા ગયા. જોગાવલીના હૃદયથી ધાર વર્ષે તેને ત્યાં રહ્યા. પઠી તેનો ત્યાગ કરી સંયમ આરાધી આત્મહિત સાધ્યું. એવા સાહસિક પુરૂષને પણ કામ કંદર્પે એકવાર પાઠી વીધા તો સામાન્ય મનુષ્યનો શો આશરો ? માટે તેથી અલગ રહેવું. ૧

॥ અથ કામ વિપે ॥

કંદર્પ પંચાનન તેજ આગે, કુરંગ જેવા જગજીવ લાંગે
॥ સ્ત્રીશસ્ત્ર લેઈ જગ જે વદીતા, જેણે દેવા
જનવંદ જીતા ॥ ૨ ॥

ખાવાર્થ:—કંદર્પ જે વિષય તે પંચાનન સિંહ સમાન જાણવો. (જેમ સિંહને પાંચ આનન કહેતાં મુખ છે, એટલે ચાર હાથ અને એક મુખ એ પાંચ જણવાં.) તેના એટલે સિંહના તેજ આગલ જેમ દુરળ લાગે છે તેમ કામના તેજ આગલ સંસારી જીવને જાણવા; અર્થાત્ સિંહથી જેમ દુરળ દવાઈ જાય છે તેમ સંસારી પ્રાણી કામથી દવાઈ જાય છે એટલે તેને વશ થઈ જાય છે. એ કંદર્પનું શસ્ત્ર સ્ત્રી છે તેણે દેવતા જેવાને તેમજ મનુષ્યના ઇંદને પણ જીત્યા, પરંતુ એ સ્ત્રીશસ્ત્ર પ્રત્યે કોઈ રીતે

* ધીજી પ્રતમાં 'લાગે'ને વદલે 'જાગે,' તથા + 'જેણ'ને 'વદલે' 'તિણ' શબ્દ છે.

કાંઈ ન ચાહ્યું. એ તો જે વલીયા થયા તેમણેજ સ્ત્રીરૂપીયા પાસને જીત્યો, કાઠ્ઠરનો કાંઈ આશરો નહીં; અર્થાત્ આત્મા વલીયો ન કરે તે કંદર્પના સ્ત્રીરૂપી શસ્ત્રને જીતી શકતો નથી. એતો શૂરવીરનું કામ છે. ૨

॥ માલિની ઠંદ

મનમથ જગમાંદે હુર્જયી જે અચાપી, ત્રિજુવન સુર-
રાજી જાસશસ્ત્રે સતાપી ॥ જલજ વિધિ ઝપાસે વા-
દિંજા વિપ્ણુસેવે, હર હિમ ગિરિજાને જેણ અર્ધાંગ દેવે ॥ ૩

જાવાર્ય:-મનમથ એટલે કંદર્પ જે જગત્માં હજુ સુધી હુર્જયી કહેતાં જીતાણો નથી અર્થાત્ કામ જીતી શકાય તેવો નથી, કેમકે ગ્રણ જુવનમાં સુરની જે શ્રેણી તેને પણ એ કંદર્પદેવના શસ્ત્રે સંતાપ્યા છે; કોની પરે ? તો કે-વિધિ જે વિધાતા તે મજ શ્રીકૃષ્ણે સમુદ્રની ઝપાસના કરી અને મહાદેવે અર્ધાંગને વિષે પારવતી નારી રાખી. ૩

॥ શાહૂલવિક્રીન્નિત ઠંદ ॥

જિહ્વીજાવ ઠંલ્યો મહેશ ઝમયા, જે કામ રાગે કરી ॥
પુત્રી દેલિ ચલ્યો ચતુર્મુખ હરી, આદેરિકા આદરી ॥
ઈંડે ગોતમની ત્રિયા વિલસિને, સંજોગ તે ઝલવ્યા ॥
કામે એમ મહંત દેવ જગ જે, તે ઝોલવ્યા રોલવ્યા ॥ ૪ ॥

જાવાર્ય:-મહેશ એટલે મહાદેવને ઝમયાએ જીલ્લી થઈને ઠલ્યા, અર્થાત્ જીલ્લી દેહીને કામના વશ થયા થકા મહાદેવ વલી ગયા, ચતુર્મુખ કહેતાં બ્રહ્મા પોતાની પુત્રીનું રૂપ દેહીને ચલ્યા, અને શ્રીકૃષ્ણ આદિરણી એટલે જરવારુણને દેહીને ચલ્યા,

* ' ઠલ્યો ' શબ્દની જગોએ બીજી પ્રતમાં ' વલ્યો. ' શબ્દ છે. એ ધેનો જાવાર્ય ઉપર દર્શાવ્યો છે.

વહ્લી ઇંદ્રે ગોતમેની જાણને દેહી (તેના ઉપર મોહ પામી) તેની સાથે સંજોગ કર્યો, એમ કામે (કુચેષ્ટાયે) જગતને વિષે એવા મ્હોટા દેવ જેવાને પણ જોલવ્યા અને રોલવ્યા એટલે જોલવ્યાને રોલી નાખ્યા. ૪

॥ જીસમીને દેહી વિષયની પ્રાર્થના કરનાર મહાદેવનો પ્રવંધ ॥

* એક યગ્યત મહાદેવ તપશ્ચર્યા કરવા માટે યનમાં ગયા હતા. તેમના સીસની પરીક્ષા કરવા સારૂ તેમની અઝ્ઞાંગના પારવતી જીસમીનો સ્થાંગ પહેરી તે યનમાં ગઈ. તેણીને મહાદેવે દીઠી. તેનું રૂપ જોઈ તથા તેના કટાક્ષ યાગે અને હાથ જાયે કરી મહાદેવ મોહપાસમાં પડ્યા. તેની પાસે વિષયની પ્રાર્થના કરી, જીસમીએ કહ્યું જે-હૈ શીવજી ! જો તમે એક હાથ મસ્તકે અને એક હાથ પત્રવાદે મુકીને નાચો તો હું તમારી સાથે કામ સેવું. ચિત્ત ચક્ષિત થયા થકા મહાદેવે જીસમીનું એવું વચન પણ માન્ય કર્યું. તપશ્ચર્યા તપશ્ચર્યાને ઠેકાણે રહી. એમ કંદર્પે મહાદેવ જેવાને પણ જોલવ્યા રોલી નાખ્યા તો યીજા સાધારણ મનુષ્યનો તો તેના આગમ્ન શો આશરો ? માટે કામને જીતવો એ મહા કનિઠ છે. તેને જીતે એજ સ્વરો શૂરવીર સમજવો, અને તેજ પોતાના આત્માને તારી શકે છે. ૪

॥ કંદર્પના ઉન્માદ વિષે ॥ માક્ષિની વંદ ॥

નય નૃપ દ્યવદંતી દેવિ ચારિત્ર ચાલે, અરહન રહનેમી
તે તપસ્યા વિટાલે ॥ ચરમજિન મુની જે ચિહ્નણારૂપ
મોદે, મયણ રમ વ્યથાના એહ ઉન્માદ મોદે ॥ ૫ ॥

જાવાયે:-ચારિત્ર સ્ત્રીના પત્ની નય રાજાનું ચિત્ત દમયંતી માધવીને દેખી ચક્ષાયમાન થયું. શ્રીનેમીનાયના નાદ રચનેમી કાઠ સમ્ય પ્યાને રહેલા તે રાત્રીમત્રીનું યગ્ન રહિત શ્રંગ જોઈને પ્યા-

नथी जुम्मा, बली वीर जगवानना एक मुनी श्रेणीकराजानी
स्त्री चिह्नणानुं रूप देखीने व्यामोह पाम्या, पटले प गुण जेने
उपजे ते सघसा अर्थात् स्त्रीने देखीने चित्त चञ्चित थाय ते स-
घसो प कामनी पीमाना रसनो उन्माद जाणवो. ५

॥ दमयंती साधवीने देखी नख राजर्षिनुं चित्त चञ्चित थयानो प्रबंध ॥

नैपथ नामा नगरने विषे नैपथराजा राज्य करता हता. तेमने
नख अने कुबेर नामे वे पुत्र हता. नैपथराजाये वैराग पामी नखने
राज्यगादीये अने कुबेरने यौवराज्यपदे स्थापीने चारित्र लीधुं.
पठी नखराजाने कुबेर जाईये जुवटे रमानी राज्य लीधुं. नख-
राजा पोतानी पत्नि दमयंतीने साथे लेई वनवास गया. रस्तामां
तेनो त्याग करी एकला चाली नीकल्या. कुवहुं रूप थयुं. दमयं-
तीने शीर खोटी चोरी चटी. फरी स्वयंवर गया. दमयंतीनो
मेलाप थयो. अनुक्रमे वनवास जोगवी आर्यी फरीने पोतानुं राज्य
पाम्या. ते राज्यमुख जोगवीने वैराग पामी नखराजा तथा दम-
यंतीये चारित्र लीधुं. चारित्र पास्ततां यकां एकदा समये दमयंती
साधवीने देखी नखराजर्षिनुं चित्त चञ्चितमान थयुं. दमयंती
उपर राग उपन्यो. पण दमयंती साधवीये तेमने प्रतियोधीने
ठेकाणे थाप्या. अर्थात् चारित्रमां स्थिर कर्पा. ५

॥ राजिमतीने पण रहिन देखी काठसग प्यानथी नूकी काम ॥

॥ नेवदानी प्रापेना करनार रथनेमीनो प्रबंध ॥

श्रीनेमीनाथ जगवानना जाई रथनेमीये नेमी प्रजुनी दे-
शना सांजसी प्रतियोध पामीने दीदा लीधी. पठी ते पर्यंत-
मांहे काठसग प्याने रहे ठे. एकदा श्री नेमीनाथने पांदा
भागें पाठा थावतां पर्यंत उपर थपाई वरदयो तेथी राजिमर्तानां

० नखराजानो कथा मंत्रप पलो ठे एव अरी बंदर मंत्रपनां वेगनाथ
जगदा योग्य छत्तो ठे. विष्णु कथा तेमना चरित्रादिक मंत्रपेयी जाली छेरी.

वस्त्र जीजाणा. ते सुकववा सारु साधवी गुफामांहे गयां. त्यां वस्त्र उतारी सुकव्यां. तेवारे वस्त्र रहित राजिमतिनां अंगोपांग रूप अवयव देखीने रहनेमी काउसग्न थकी कामे विह्वल थया. जे ध्यान इतुं ते तो विसरी गयुं. अशुजध्यानने विपे तेमनो आत्मा मग्न थयो. ते विषयरूप मदिरानी ठाकमां चढ्यो थको मुखथकी काम सेववानी प्रार्थना करवा लाग्यो. वली तेणे कहुं के, अरे राजिमती ! आबुं तहारुं अद्भुत रुप ठतां तुं तहारो न-कामो जन्म अफल करे ठे. अकस्मात् आवां वचन सांजली रा-जिमतीये पोतानां अंगोपांग गोपव्यां. पठी रथनेमीने स्वाना-दिकनां केटलांक दृष्टांत देई ठेवटे कहुं के, अहो अंगधकुलना जात थकी शुं निपट थईने वोळतां लाजतो पण नथी ? अर्थात् अंगधकुल जातिनो सर्प वस्युं विष जीव जतां सुधी फरी नू-सतो नथी तेम ठतां तुं उत्तम कुलमां उत्पन्न थयेलो संसार रुपी विष अर्थात् विषयरूपी वमेळा विषनी बांधना करतां तुं केम लाजतो एटसे शरमातो नथी. ? सतीना मुखथी एवां वचन सांजली रथनेमी मनने विपे विचारवा लाग्यो जे— आवी यो-वन मदमाती स्त्रीए पण पोतानो परिणाम लगार मात्र न रु-गाव्यो; तो मुजने धिःकार हो ? जे जाईनी जायां, तेनो मँ अजिखाप कीधो. एम प्रतिबोध पामी श्रीनेमीश्वर जगवान पासे जई प्रायश्चित्त लेई फरी चारित्र ग्रहण करीने ते आरा-धन करी सद्गति पाम्या. एवा वीर पुरुषने पण ए कामदेवे चलाव्या तो वीजानो शो आशरो. ? माटे तेनाथी झूर रडेडुं. तेना पासमां न पळवुं, ए मनुष्य जवनुं सार्थक ठे, अने तेवाज नर अक्षय सुखने सुखरूप मेळवे ठे. ६

वीर जगवानना साधु चेखणा राणीने जोई चखित थया हुता तेनो संबंध ग्रंथांतरे जाणी लेवो.

॥ अथ गुणदोषोक्तावन विषे ॥ रथोद्धता वंद ॥

उत्तमा पण नरा न संजवे, मध्यमा तिम न योपिता
हुवे ॥ एह उत्तमिक मध्यमी पणो, वेहुमांहि गुण
दोषनो गिणो ॥ ६ ॥

जावार्थः— उत्तम ते जे पोताने गुणे शोजे, मध्यम ते चापने
नामे करी जे उंखलाय; ए वेमां एटखे एक जे पोताने प्राक्रमे
करी उंखलाय अने धीजो जे चापना नामधी उंखलाय तेमां
जेम घणो अंतर ठे तेम उत्तम मध्यमनो पण एमज अंतर
जाणवो. एटखे जे मनुष्यमां जेवो गुण अथवा दोष होय तेवी
रीते ते उंखलाय. ६

॥ अथ पुरुष गुण विषे ॥ शार्ङ्गखविक्रीनित वंद ॥

जे नित्ये गुण वंद खे परतणा, दोषां जे न दाखवे ॥

जे विश्वे उपगारीने उपगरे, वाणी सुधा जे खवे ॥

पूरा पूनिम चंद जेम सुगुणा, जे धीर मेरु समा ॥

जेह गंजीर सायर जिस्त्या, ते मानवा उत्तमा ॥ ७ ॥

जावार्थः— जे पुरुष हमेशां पारकाना गुणना समूह ग्रहण
करे, अर्थात् परनो घोनो घोनो पण गुण होय ते खे अने अवगुण
होय ते ढांके, जगतने विषे जे उपकार करे अने धीजानो उप-
कार माने तथा अमृत समान मीठी वाणी घोखे, जे उत्तम
होय तेना मुखमांघी अशुज वासना न नीकखे, वली उत्तम
केवा होय ? तो के, सोख कखाये संपूर्ण चंद्रमा सरखा सारा
गुणवान तथा मेरु पर्यंत कदापि चखाव्यो चखे नही एवा एटखे
मेरु सरखा धर्यवान होय, वली समुद्र जेवा गंजीर होय, अ-

थात् हजारो नदीजनुं पाणी समुद्रमां मलवा ठतां पण ते पोतानी मर्यादा मुकी ठलकाई जतो नथी तेम सत्पुरुष कोई पण वाते ठलकाई जाय नही-गंजीरता मुके नही, तेवा मनुष्यने उत्तम जाणवा. ॥ ॥

परनो थोडो पण गुण ग्रहण करी श्रवणुण ढांकनार श्रीकृष्णनोप्रबंध.

सौधर्म ईडे एक बखत पोतानी सजामां वेठा थका थलाण कर्युं के मृत्युलोकमां आ समयने विपे श्रीकृष्ण जेवो गुणग्राहि कोई नथी. ते वातने श्रणसद्वृत्तो एक मिथ्यात्वी देवता तेनी परिहा जोवा सारू मृत्युलोकमां आठयो. आ बखत श्रीकृष्णजी. ग्यवाभीर्यी पाठा करी पोताना नगर जणी आबता हता. ते मना मार्गने विपे देवताथे एक दुर्गंधमय सडेलो, के जेमां क्रोध गमे कीडा तरवरी रखा ठे एवो कुतरो विकुर्याने मुक्यो. तेनी दुर्गंधे करी हाथी घोडा सर्वे रस्तामां थंज्या, मनुष्यो नासिकाये बन्ध देई उठा रखा. परंतु कोई मनुष्य के पशु मात्र ए मार्गे जयाने शक्तिमान न थया, एटली बधी दुर्गंध उठवती हती. सर्वे स्वारीने टटस्थ स्थंती रहेली जोई श्रीकृष्ण तेनुं कारण पुत्रवार्थी सेवके कथुं जे-महाराज ! मार्गे वधे एक सज्यो कोसो कुतरो पड्यो ठे तेनी दुर्गंधता थतिशे उठसे ठे. तेणेकरी कोई आगस्र जई शकतो नथी. ते सांनखीने पोते हाथी हलकारी आगस्र आर्थीने हेठि हठीये करी बिलोकीने कहेवा लाग्या जे-थरे जाईयो ! एनो गुण तमे केम सेता नथी ? सेवक कहे जे-भ्यामी ! एमदिशो गुण ठे ? श्रीकृष्ण कथुं जे, जुर्जे ! तेना दांतनी श्रेणि केवी ठे ? जाणे हीरानी थथवा मुक्ताकसनी पंक्ति ज होयनी ! एनार्थी पण उजखी केवी ते सुंदर दीपते ? श्रीकृष्ण कुतगनो कोई पण श्रवणुण जोयो प्रकाश्यो नही. परंतु तेनामां जे कांई थोडो पण वखाणवा योग्य गुण हतो ते कही

દેશાલ્યો. ગુણપ્રાદક તે કદી પણ દોષ જોતા નથી, એ તો ગુણજ પ્રગટ કરે છે. પઠી દેવતા પ્રગટ થઈ શ્રીકૃષ્ણને પગે છાગી ઇંદ્ર પાતે ગયો. ત્યાં તેણે શ્રીકૃષ્ણજીનો જેવો ગુણ હતો તેવો જ વર્ણન કર્યો. માટે ઉત્તમ પુરુષે ગુણપ્રાદી થવું. ૭

॥ અનુષ્ઠુપ ઇંદ ॥

જે રુપ સૌનાગ્ય સંપન્નાઃ, સત્વાદિગુણ શોભનાઃ ॥

તે લોકે વિરલા ધીરાઃ, શ્રીરામ સદૃશા નરાઃ ॥ ૮ ॥

જાવાર્થ:- રુપ અને સૌનાગ્યે કરી સંપૂર્ણ તથા પ્રાક્રમાદિ ગુણે કરી શોજા પામનારા એવા ધીર પુરુષ આ લોકને વિષે ધોના હોય; તે કોની પરે ? તો કે-શ્રી રામચંદ્રના જેવા ઉત્તમ પુરુષ ધોના હોય, ઘણા ન હોય. ૮

॥ અથ પુરુષ દોષ વિષે ॥ શાઈલ્લવિક્રીક્ત ઇંદ ॥

લંકાસામિ હરંતિ રામ તજિ જે, શીતાતણી એવકી ॥

સ્ત્રીવેચી હરિચંદ પાંડવ નૃપે, કૃષ્ણા ન રાહી સકી ॥

રાત્રે ઝાંડિ નિજ પ્રિયા નલ નૃપે, એ દોષ મોટા ખણી ॥

જોવો ઉત્તમ માંદિ દોષ ગણના, કા વાત ઘીજા તણી ॥ ૯ ॥

જાવાર્થ:-લંકાના સ્વામી પ્રતિવાસુદેવ રાવણે રામચંદ્રની શિ-
લ્લંકા સ્ત્રી સીતાનું હરણ કર્યું, તેથી રાવણે રાજ્ય અને જીવ, એ
ઘણે લોચાં. વલી હરીશ્ચંદ્ર રાજાએ પોતાની સ્ત્રીને વેચી અને હું-
ઘને ઘરે પાણી વહું, વલી જુલ-પાંખવ જેવા માહ્યા પુરુષ પોતાની સત્તી
સ્ત્રી ઝોપડીને જુગારમાં દાર્યા, કૃષ્ણ જેવા જાઈ પણ તેને રાહી શક્યા
નહી, અને નલરાજા દમયંતી સરસ્વી સ્ત્રીને વનમાં એકલી મુકીને
રાત્રે નાતી ગયા. તો જુલ એવા મહાન ઉત્તમ રાજાઈમાં પણ એવા
ઉપર જણાવ્યા મુજબ દોષ પડ્યા તો સામાન્યની શી વાત કરવી. ૯

॥ અથ સ્ત્રીના ગુણ વિષે ॥ ઉપજાતિ ઠંદ ॥

સુસીલ આલે પ્રિય ચિત્ત ચાલે, જે શીલ પાલે ગૂંદ
ચિંત ટાલે ॥ દાનાદિ જેણે ગૃહધર્મ હોઈ, તે ગેહિ
નિત્યે ઘર લલિ સોઈ ॥ ૧૦ ॥

જાવાર્થ:- જે સ્ત્રી જલ્દી હોય તે પોતાના જર્તારને રૂઢી રી-
તની સીલામણ આપે અને તેના મનની ઈચ્છા પૂર્યક ચાલે, તથા
શુદ્ધ સીલનો ગુણ પાલે અને ગૃહસ્થધર્મ પાલતાં ઘરની ચિંતા
ટાલે, અર્થાત્ કોઈ જાતનું ડુપણ લગાડે નહીં, વલ્લી દાનાદિકે
કરી ગૃહસ્થનો ધર્મ સાચવે, એવી સ્ત્રી તે લક્ષ્મી કહીયે, અર્થાત્
એવી જલ્દી સ્ત્રી હોય એ ઘરમાં લક્ષ્મીનો વાસો છે એમ જાણવું. ૧૦

॥ અથ સ્ત્રીના દોષ વિષે ॥ ઉપજાતિ ઠંદ ॥

જર્તા હણ્યો જે પતિ મારકાયે, નાશ્યો નદિમાં શુક
માલિકાયે ॥ સુદર્શન શ્રેષ્ઠિ સુશીલ રાશ્યો, તે આલ
દેઈ અજયાય દાશ્યો ॥ ૧૧ ॥

જાવાર્થ:- જે સ્ત્રીયે પોતાનો જર્તાર હણ્યો, શુકમાલિકાયે
પોતાના પતિ જિતશત્રુ રાજાને ગંગા નદીમાં નાશ્યો (એ સંબંધ
પૂર્વે આવી ગયો છે તેથી અહીં પણ એમજ જાણવો); વલ્લી સુ-
દર્શન શેઠે શીલ ગુણ રાશ્યો તેને અજયારાણી કલંક ચઢાવ્યું. ૧૧
॥ સુદર્શન શેઠને અજયારાણી કલંક ચઢાવ્યા સંબંધી પ્રવંધ ॥

પાડલીપુર નગરમાં સુદર્શન નામે શેઠ રહેતા હતા. તે મહા
રુપવાન હતા. એ નગરના રાજાની અજયાનામા રાણી તેને જોઈ
મોહ પામ્યાથી તેણી પોતાની મનોવૃત્તિ તુલ્લ કરવા માટે કુડ
કાવિત્રું કરી સુદર્શન શેઠને પોતાને મહેલે બોલાવી મગાવ્યા.

• “ ગૃહ ચિંત ટાલે ” ને વદલે ધીજી પ્રતમાં “ ગૃહી દોષ ટાલે ”
પણ શબ્દો છે.

घणा हाव जाव सहित तेने अजयाराणीए पोतानी साथे जोग जोगववानी प्रार्थना करी. सांकडे आवेल होवार्थी पोतानुं सीज साचववा माटे सुदर्शन शेठे “ हुं पुरुपातनमां नथी ” एम जणाव्युं. तेथी अजयाए शेठने काढी मुक्या. पठी केटसेक दी-वत्ते ए नगरनी घाहार म्होटो मेलो हतो. त्यां जवा सारु सुदर्शन शेठना देवकुमार सरखा ठ पुत्र राज्यमहेलने रस्ते घई जता हता, तेमने अजया राणीए दीठा. ते वखत प्रधाननी छी तथा कपीसा दासी त्यां हाजर हतां. तेमने राणीए आ कोना पुत्र ठे ? एम पुठवाची कपीसा दासीए जणाव्युं जे “ ए ठए पुत्र सुदर्शन शेठना ठे ”. अजयाए कहुं के, ए तो पुरुपात-नमां नथी, तेम ठतां एने पुत्र केवा ? कपीसा बोली जे, एणे तुजने ठेतरी. पठी कपट कला केलवी अजया तथा कपीसाए मली शेठने खोटुं कलंक चढाव्युं, जे राणीनी साज लुटवाने अथें सुदर्शन शेठ महेलमां आव्यो हतो. तेने महा मुश्केलीए फाटयो. एवुं राजाने जीनावाची तेणे कोपायमान घई सुदर्शन शेठने शूलीए चढाव्यो. शेठना शीखना प्रजावची शासना दे-वीए तत्कास आवीने शूली मिटावी सोनानुं सिंहासन कयुं. सवे नगरजनोने तथा राजाने ए बातनी खबर घई. पठी सुदर्शन शेठने हाथी उपर बेंसारी म्होटा आरुंघर उंठव सहित पाजते गाजते नगरमां तेनी लाव्या. सुदर्शन शेठना शीखनो महिमा घणो विस्तार पाव्यो. अजया जोंठी पडीगइ. राजाए तेने हूर-करी. माटे जूमिने विपे एवुं कृत्य करनारी दुष्ट स्त्रीं जाणवी. ११.

॥ वसंततिथका वंद ॥

माखो प्रदेशि सुरिकांति विषयावलीए, राजा यशोधर

हण्यो नयनावलीए ॥ दुःखी कख्यो स्वसुर नूपुर पंढि-
ताए, दोषी त्रिया इम जणी इण दोपताए ॥ ११ ॥

भावार्थः—विषयने वश थके सुरीकांता नामे स्त्रीए पोताना पति प्रदेशी राजाने विष देई मायों, बली नयनावली (घना वली) नामे राणीए पण विषय वासनाये करी पोताना जर्तार यशोधर राजाने गले फांसो देई मायों; एक नूपुर पंडिता सोनारणे पोतानुं दुश्चरित्र दुपाववा माटे जर्तारने जोलवी ससराने दुःखी कयों, ते माटे एवा दोपोए करी स्त्रीउने दोपीत कही ठे. अर्थात् एवा दुष्कृत्यथी स्त्रीउने दोपीत जाणवी. ११

॥ यशोधर राजाने मारनार नयनावलीनो प्रबंध ॥

यशोधर राजाने नयनावली नामे राणी होती. ते स्त्री पोताना जर्तार साथे सुखे बिलास जोगवतां ठतां राजाना सुणेर बाहिर चरवादारथी खुब थई तेनी साथे विषयसुख जोगवती होती. एम करतां केटलाक दीवस गया पठी एकदा नयनावली राजाने निद्रावश थयेलो जोई चरवादारनी पासे गई. ते बखत एक वणीक पुत्र, के जेने चोरी करवानुं व्यसन पड्युं हुतुं ते रात्रे नगरमां चोरी करवा नीकलेलो हतो. परंतु कोई स्थले तेनो खाग फावेलो नही तेथी आ नयनावली जे मार्गेथी गई होती ते मार्गे थइ ते राजमहेलमां आवी राजानी सैय्या तसे पेठो. दीवानी ज्योत कगजगी रही होती. राजा निद्रामां हतो. पठी नयनावली चरवादार साथे विषय सेवीने सैय्याए आवी. एटले राजा जागी उठ्यो. तेणे स्त्रीने पुच्युं के फ्यां गई होती ? स्त्रीए जणाव्युं जे, लघुवाधा टाखी आवी. फरी राजा उंधी गयो. स्त्रीए पोताना मनमां विचार कयों के, महारां चरित्र राजाए जाण्यां. ए अत्यारे बोल्या नथी पण प्रजाते खरा-

+ “ नयनावलीए ” एने बदले धीजी प्रतमां “ घनावलीए ” एवो पावने.

खरी करशे. माटे ते पहेलांज हूं एनो घाट धनी नाखुं तो जावठ जाय थने मनमानती मांज मराय. एतुं चिंतवी निझा-वश थयेला पोताना पति (राजा) ने गळे फांसो देइ तेना प्राण छीधा. पठी सोर वकोर पानी उठी रोवा ककलवा लागी. ते सांजली सय चोकीदार त्यां आव्या. शुं ठे ? एम पुठवाची तेणीये कलुं जे, अकस्मात् चूंक आववाची राजाजी मर्ण पाम्या. हाय हवे हूं शुं करुं ? वीगेरे घणा विलाप करी ठाती कुटी छी चरित्रवडे सोकोने पोतानुं निर्दोषपणुं जणाव्युं. प्रधानादि राजपुरुषो तथा नगरजनोए मसी राजाने संस्कार कीधो. पेलो जे वणीक पुत्र चोर सैय्या तडे हतो तेणे छीनुं अघोर कर्म जोयुं हतुं तेने जयथने सालच देइ काढी मुक्यो. माटे छीनो विश्वास न राखवो. छीमां एवा अनेक अवगुण होवाची तेने छुष्ट जाणवी.

॥ ससरानी लाज पाडी फजेत करनार ॥

॥ नुपुर पंकिता सोनारणनो प्रबंध ॥

राजएही नगरीने विपे एक जर्जर सोनार रहेतो हतो. तेणे पोताना एक दीकराने परणाट्यो. तेनी छी घणोज व्यक्तिचा-रणी ठे. एक वखत रात्रे तेनो जर्तार घरमां उंग्यो हतो. त्यारे तेणीये पोताना जार पुरुषने बोलावी घरनी धानीमां अबल (घणो रुडो) पलंग वीठावी तेनी साथे विषयनी वार्ता करी. पठी ते वेहु जणां निझावंत थयां. आ वेलापेलो जर्जर सोनार जागतो हतो. तेणे आतुं असमंजस देखी त्यां आवीने हलुये-सेक कल वल करी बहुना पगथकी नेठर काढी लीधुं. ते गुप्त मुकीने पाठो पोतानी सैय्याये आवि सुतो. पठी सातेके सोनारण जागी. पगने विपे जुए तो नेठर न दीतुं. तेणीए विचारुं जे, ए सस-रातुं काम ! अर्ही वीजुं कोइ नथी. एणे कांश्क महारुं चरित्र जा-

एयुं. तेथी एणेज महारुं नेउर लीधुं जणाय ठे ! एना सिवाय वीजातुं
 एकाम नथीज ! माटे हवे हुं स्त्रीचरित्र करुं तोज महारी था-
 वरु रहे. एम विचार करी पेला जार पुरुषने कलवकल करी
 वारीयेथी काढी मूकी पोते पतिनी पासे आवी सुइ रही. थोडीक
 वार पठी जर्तारने जगानी वाडीमध्ये तेडी गइ. त्यां जारपुरुषने पडंगे
 वझे सुतां. जर्तार उंचाळुठ हतो तेथी ते तत्काळ उठ्यो. पटले स्त्रीच-
 रित्र करी तेणी घुम पाडती उठी के, हे स्वामी ! जुठ ! जुठ ! आ तमारो
 बाप, अर्ही आपणा लज्याना स्यानके आवी आ महारा कावा
 पगनुं नेउर लेई नासी गयो. जर्तार ऊवकीने आकल वीकल
 थयो थको उठ्यो अने पितानी पयारी पासे जइ तेने कुठ्यो.
 वली कहेवा लाग्यो के, अरे पापीष्ट ! तुं त्यां आवेज केम ?
 कोसाए कथुं के, तुं तो नहोतो. वीजो पुरुष हतो. ठोकरो कहे
 के, हुं हतो. वीजो कोण होय ? आ कोलाहल थवाथी पाडो-
 सीथी जागी उठ्या. तेउं त्यां आव्यां अने सर्वे हकीकत सां-
 नली कोसाने उपको देवा लाग्यां. सोए तेने घेहेलामां गण्यो.
 कोसो मनमां विचारवा लाग्यो जे, महारी खरी वात उतां ब-
 धाए महारो दोष काढ्यो. आ ते शुं कहेवाय ? ए चिंताये क-
 रीने डोसानी निडा गइ. चूस पण गया जेवी थइ. पठी प्रजाते
 उठीने स्त्रीए पोतानां पीहरीयांने तेडाव्यां. दातण पण कथुं
 नही. पीहरीयां आव्यां पटले गदगद रोती थकी तेमने रा-
 त्रिनी वात कही. ते सर्वे डोसाने वढवा लाग्यां जे, थमारी
 पुत्रीने तुं कसंक केम थापे ठे ? पठी ते स्त्री कहे के हुं तो
 सोना देखतां धीरज (धीज) करीश. लोको कहे जे, तुं शी
 धीरज करीश ? स्त्री बोली जे, आपणा नगरनी वार्दीमध्ये साब-
 याइ नयानीनी मूर्ति ठे, ते साच जूननी परिदा तत्काळ देखा-
 दशे. ते सांजसी सो लोके ठीक ! वहु सारुं ! एम कहीने जणायुं

जे, जो साची दृशे तो वाडीमध्ये जवानीनी उची मूर्ति ठे तेना पग वचे सुंसरी नीकली जशे अने जूही दृशे तो जराइ रहेशे. एवो निश्चय कर्षो.

हवे स्त्रीए मनमां विचार करी पोताना जीवन प्राण जार पुरुषने कोइक कन्हे कहेवराव्युं के, सौ लोक जोवाने अर्थे मले एटखे तेनी जीडमां तुं घेहेलो धईने मुजने आवी बलगजे. एटखे देवी आगल हुं धीरज करीश. आवो प्रपंच साधीने ते धीरज करवाने तैयार थइ. धरवालाए तेणीने घणीए नाकही. त्यारे ते कहेवा खागी के, महारे ए कर्षा बिना वुटको नथी, केमके खोटो पण खोकापवाद हुं सहन करी शकुं तेम नथी. तमेज विचार करीने जुठ ! जे पहेखां पण उत्तम स्त्रीउंने माये जुठां जुठां आख आख्यां ठे त्यारे तेणीउंए पण खोकापवाद झूर करवा माटे धीरज करेखा ठे. तेथी महारे पण कर्षा बिना वुटको नथी. माटे हुं तो करीश. पठी सय सगां संबंधीने तेडीने ते चोटांमां आवी. लोकोनी ठठ ठे जोवाने जामी गई ठे. एटखे एनो चार संकेत प्रमाणे घेहेलो थइ आवीने तेणी (स्त्री) ने गले बलगी पढ्यो. लाकोए तेने ठोडावी हांकी काढ्यो. पोतानुं धार्युं चवाधी मनमां महा हर्ष पामती ते वाडीमध्ये देवी पासे आवी. पगे खागीने सघसां लोकना सांजखतां ते एम कहेवा खागी जे, हे माता ! था महारे ससरे महारा उपर जुवुं आस चढाव्युं ठे; पण ते लोको शुं जाणे जे खरुं ठे के खोटुं ? तेनी धीरज (स्त्री) करवा सारुं हुं आवी हुं. ते माटे जेवुं दृशे तेवुं तहारा मां आगल कहुं तुं. जे मागे आवतां एक घेहेलो अने परखो; ए वे बिना मुजने कोइ थट्यो होय तो हे माताजी मने दावज्यो. " एवुं सांजस्त्री देवी तो विचारमां पडी. एटखे ते स्त्री मांतानी मूर्तिना पग वचे थइने नीकली गई. लोकोए ते-

एयुं. तेथी एणेज महारुं नेउर लीधुं जणाय ठे ! एना सिवाय वीजातुं
 एकाम नथीज । माटे हवे हुं स्त्रीचरित्र करुं तोज महारी आ-
 वरु रहे. एम विचार करी पेला जार पुरुषने कलवकल करी
 वारीयेथी काढी मूकी पोते पतिनी पासे आत्री सुइ रही. थोडीक
 धार पठी जर्तारने जगामी वाडीमध्ये तेडी गइ. त्यां जारपुरुषने पळंगे
 वझे सुतां. जर्तार उंधाबुड हतो तेथी ते तत्काल उंध्यो. एटले स्त्रीच-
 रित्र करी तेणी वुम पाडती उठी के, हे स्वामी ! जुठ ! जुठ ! आ तमारो
 बाप, अहीं आपणा लज्याना स्यानके आत्री आ महारा कावा
 पगतुं नेउर लेई नासी गयो. जर्तार ऊवकीने आकल वीकल
 थयो थको उठ्यो अने पितानी पधारी पासे जइ तेने कुठ्यो.
 वली कहेवा लाग्यो के, अरे पापीष्ट ! तुं त्यां आवेज केम ?
 मोसाए कळुं के, तुं तो नहोतो. वीजो पुरुष हतो. ठोकरो कहे
 के, हुं हतो. वीजो कोण होय ? आ कोलाहल थवार्थी पाडो-
 सीओ जागी उठ्या. तेउं त्यां आव्यां अने सवें हकीकत सां-
 जली मोसाने ठपको देवा लाग्यां. सोए तेने घेहेलामां गण्यो.
 मोसो मनमां विचारवा लाग्यो जे, महारी खरी वात ठतां व-
 धाए महारो दोष काढ्यो. आ ते शुं कहेवाय ? ए चिंताये क-
 रीने डोसानी निझा गई. जूख पण गया जेवी थइ. पठी प्रजाते
 उठीने स्त्रीए पोतानां पीहरीयांने तेडाव्यां. दातण पण कर्युं
 नहीं. पीहरीयां आव्यां एटले गदगद रोती थकी तेमने रा-
 त्रिनी वात कही. ते सवें डोसाने वढवा लाग्यां जे, अमारी
 पुत्रीने तुं कलंक केम आपे ठे ? पठी ते स्त्री कहे के हुं तो
 सौना देखतां धीरज (धीज) करीश. लोको कहे जे, तुं शी
 धीरज करीश ? स्त्री बोली जे, आपणा नगरनी वाकीमध्ये साच-
 वाइ जवानीनी मूर्ति ठे, ते साच जूठनी परिक्षा तत्काल देखा-
 डशे. ते सांजली सौ लोके ठीक ! बहु सारुं ! एम कहीने जणाव्युं

जे, जो साची दृशे तो वाडीमध्ये जवानीनी उची मूर्ति ठे तेना पग वझे सुंसरी नीकली जशे अने जूही दृशे तो जराइ रहेशे. एवो निश्चय कर्यो.

हवे स्त्रीए मनमां विचार करी पोताना जीवन प्राण जार पुरुषने कोईक कन्हे कहेवराव्युं के, सौ लोक जोवाने अर्थे मले एटले तेनी ज्रीडमां तुं घेहेलो यईने मुजने आवी बलजजे. एटले देवी आगल हुं धीरज करीश. आवो प्रपंच साधीने ते धीरज करवाने तैयार यइ. घरवालाए तेणीने घणीए नाकही. त्यारे ते कहेवा लागी के, महारे ए कर्मा बिना बूटको नथी, केमके खोटो पण लोकापवाद हुं सहन करी शकुं तेम नथी. तमेज विचार करीने जुठ ! जे पहेलां पण उचम स्त्रीउने माथे जुठां जुठां आल आव्यां ठे त्यारे तेणीउए पण लोकापवाद झूर करवा माटे धीरज करेला ठे. तेथी महारे पण कर्मा बिना बूटको नथी. माटे हुं तो करीश. पठी सर्वे सगां संबंधीने तेडीने ते चौटामां आवी. लोकोनी ठठ ते जोवाने जामी गई ठे. एटले एनो पार संकेत प्रमाणे घेहेलो यइ आवीने तेणी (स्त्री) ने गले बलगी पड्यो. लाकोए तेने ठोडावी हांकी काढ्यो. पोतानुं धारुं यवाथी मनमां महा हर्ष पामती ते वाडीमध्ये देवी पासे आवी. पगे लागीने सघलां लोकना सांजलतां ते एम कहेवा लागी जे, हे माता ! आ महारे ससरे महारा उपर जुनुं आल चढाव्युं ठे; पण ते लोको शुं जाणे जे खरूं ठे के खोटुं ? तेनी धीरज (खात्री) करवा सारू हुं आवी लुं. ते माटे जेवुं दृशे तेवुं तहारा मां आगल कहूं लुं. जे मागें आवतां एक घेहेलो अने परण्यो; ए वे बिना मुजने कोई अड्यो होय तो हे माताजी मने दावज्यो. ” एवुं सांजली देवी तो विचारमां पडी. एटले ते स्त्री मांतानी मूर्तिना पग वझे यइने नीकली गई. लोकोए ते-

एयुं. तेथी एणेज महारुं नेउर लीधुं जणाय ठे ! एना सिवाय वीजातुं
 एकाम नथीज । माटे हवे हुं स्त्रीचरित्र करुं तोज महारी आ-
 वरु रहे. एम विचार करी पेला जार पुरुषने कलवकल करी
 घारीयेथी काढी मूकी पोते पतिनी पासे आत्री सुइ रही. थोडीक
 थार पठी जर्तारने जगामी वाडीमध्ये तेडी गइ. त्यां जारपुरुषने पखंगे
 वझे सुतां. जर्तार उंचाबुडं हतो तेथी ते तत्काल उंच्यो. एटले स्त्रीच-
 रित्र करी तेणी घुम पाडती उठी के, हे स्वामी ! जुठ ! जुठ ! आ तमारो
 बाप, अहीं आपणा लज्याना स्थानके आवी आ महारा कावा
 पगतुं नेउर लेई नासी गयो. जर्तार ऊवकीने आकल बीकल
 थयो थको उठ्यो अने पितानी पयारी पासे जइ तेने कुठ्यो.
 वली कहेवा लाग्यो के, अरे पापीष्ट ! तुं त्यां आवेज केम ?
 कोसाए कणुं के, तुं तो नहोतो. बीजो पुरुष हतो. ठोकरो कहे
 के, हुं हतो. बीजो कोण होय ? आ कोलाहल थवार्थी पाडो-
 सीथो जागी उठ्या. तेउं त्यां आव्यां अने सर्वे हकीकत सां-
 जली कोसाने ठपको देवा लाग्यां. सोए तेने घेहेलामां गण्यो.
 कोसो मनमां विचारवा लाग्यो जे, महारी खरी वात ठतां व-
 धाए महारो दोष काढ्यो. आ ते शुं कहेवाय ? ए चिंताये क-
 रीने डोसानी निझा गइ. जूख पण गया जेवी थइ. पठी प्रजाते
 उठाने स्त्रीए पोतानां पीहरीयांने तेडाव्यां. दातण पण कयुं
 नहों. पीहरीयां आव्यां एटले गदगद रोती थकी तेमने रा-
 त्रिनी वात कही. ते सर्वे डोसाने वढवा लाग्यां जे, अमारी
 पुत्रीने तुं कळंक केम थापे ठे ? पठी ते स्त्री कहे के हुं तो
 सोना देखतां धीरज (धीज) करीश. लोको कहे जे, तुं शी
 धीरज करीश ? स्त्री बोली जे, आपणा नगरनी वामीमध्ये साव-
 वाइ जयानीनी मूर्ति ठे, ते साच जूनी परिक्षा तत्कास देखा-
 दशे. ते सांजली सो लोके ठीक ! बहु साहं ! एम कहीने जणायुं

जे, जो साची दशे तो वाडीमप्ये जवानीनी उनी मूर्तिं ठे तेना पग वघे सुंसरी नीकली जशे अने जूनी दशे तो जराइ रहेगे. एवो निश्चय कयां.

दुखे श्रीए मनमां विचार करी पोताना जीवन प्राण जार पुरुषने कोदक कन्दे कहेवराव्युं के, सो लोक जोवाने अर्थे मझे एटसे तेनी जीडमां तुं घेहेसो घईने मुजने आवी बलगजे. ए-टसे देवी आगल हुं धीरज करीश. आयो प्रपंच साधीने ते धी-रज करवाने तैयार चइ. परवासाए तेणीने घणीए नाफही. त्वारे ते कहेवा लागी के, महारे ए कयां विना बूटको नथी, कैमके खोटो पण लोकापवाद हुं सहन करी शकुं तेम नथी. तमेज विचार करीने जुठ ! जे पहेसां पण उत्तम श्रीउने माये जुठां जुठां आल आद्यां ठे त्वारे तेणीउए पण लोकापवाद इर करवा माटे धीरज करेला ठे. तेथी महारे पण कयां विना बूटको नथी. माटे हुं तो करीश, पठी सर्व सगां संवंधीने तेडीने ते चो-दामां आवी. लोकोनी ठठ ते जोवाने जामी गई ठे. एटसे एनो पार संकेत प्रमाणे घेहेसो चइ आधीने तेणी (श्री) ने गले बलगी पड्यो. लाकोए तेने ठोडावी हांकी काट्यो. पोतानुं धारुं चवाधी मनमां महा दुर्ष पामती ते वाडीमप्ये देवी पासे आवी. पगे लागीने सघलां लोकना सांजखतां ते एम कहेवा ला-गी जे, हे माता ! आ महारे ससरे महारा उपर जुवुं आल चढा-व्युं ठे; पण ते लोको शुं जाणे जे खरूं ठे के खोटुं ? तेनी धी-रज (खात्री) करवा सारू हुं आवी तुं. ते माटे जेवुं दशे तेवुं तहारा मां आगल कहुं तुं. जे मागे आवतां एक घेहेसो अने प-रण्यो; ए वे विना मुजने कोई अड्यो होय तो हे माताजी मने दावज्यो. " एवुं सांजसी देवी तो विचारमां पडी. एटसे ते श्री मातानी मूर्तिना पग वघे थडने नीकली गई. लोकोए ते-

एयुं. तेथी एणेज महारुं नेउर लीधुं जणाय ठे ! एना सिवाय वीजां
 एकाम नथीज ! माटे हवे हुं स्त्रीचरित्र करुं तोज महारी आ-
 वरु रहे. एम विचार करी पेला जार पुरुषने कलवकल करी
 वारीयेथी काढी मूकी पोते पतिनी पासे आवी सुइ रही. थोडीक
 वार पठी जर्तारने जगामी वाडीमध्ये तेडी गइ. त्यां जारपुरुषने पलंगे
 वझे सुतां. जर्तार उंघाबुड हतो तेथी ते तत्काल उंघ्यो. एटले स्त्रीच-
 रित्र करी तेणी बुम पाडती उठी के, हे स्वामी ! जुठ ! जुठ ! आ तमारो
 बाप, अहीं आपणा लज्याना स्थानके आवी आ महारा नाथा
 पगनुं नेउर लेई नासी गयो. जर्तार ऊबकीने आकल वीकल
 थयो थको उठ्यो अने पितानी पयारी पासे जइ तेने कुठ्यो.
 वली कहेवा लाग्यो के, अरे पापीष्ट ! तुं त्यां आवेज केम ?
 कोसाए कहुं के, तुं तो नहोतो. वीजो पुरुष हतो. ठोकरो कहे
 के, हुं हतो. वीजो कोण होय ? आ कोलाहल थवाथी पाडो-
 सीथो जागी उठ्या. तेउं त्यां आव्यां अने सर्वे हकीकत सां-
 जली कोसाने उपको देवा लाग्यां. सोए तेने घेहेलामां गण्यो.
 कोसो मनमां विचारवा लाग्यो जे, महारी खरी वात उतां थ-
 धाए महारो दोष काढ्यो. आ ते शुं कहेवाय ? ए चिंताये क-
 रीने डोसानी निझा गई. चूख पण गया जेवी थइ. पठी प्रजाते
 उठीने स्त्रीए पोतानां पीहरीयांने तेडाव्यां. दातण पण कर्युं
 नही. पीहरीयां आव्यां एटले गदगद रोती थकी तेमने रा-
 त्रिनी वात कही. ते सर्वे डोसाने वढवा लाग्यां जे, अमारी
 पुत्रीने तुं कलंक केम आपे ठे ? पठी ते स्त्री कहे के हुं तो
 सोना देखतां धीरज (धीज) करीश. लोको कहे जे, तुं शी
 धीरज करीश ? स्त्री बोली जे, आपणा नगरनी वामीमध्ये साच-
 वाइ जवानीनी मूर्ति ठे, ते साच जूठनी परिक्षा तत्काल देखा-
 डशे. ते सांजली सौ लोके ठीक ! बहु सारुं ! एम कहीने जणायुं

જે, જો સાચી દ્રશો તો વાડીમધ્યે જવાનીની ઝની મૂર્તિ છે તેના પગ વધે સુંસરી નીકલી જશે થને જૂની દ્રશો તો જરાઈ રહેશે. પગો નિશ્ચય કર્યો.

દુષ્ટે સ્ત્રીએ મનમાં વિચાર કરી પોતાના જીવન પ્રાણ જાર પુરુષને કોઈક વન્દે કહેયરાવ્યું કે, સૌ લોક જોવાને થયે મણે પટલે તેની પીડમાં તું પેહેલો પડેને મુજને આવી વસગજે. પટલે દેવી આગલ હું ધીરજ કરીશ. આશો પ્રપંચ સાધીને તે ધીરજ કરવાને તૈયાર થઈ. ધરવાલા પટેળીને ઘણી નાકહી. ત્યારે તે કહેવા લાગી કે, મહારે પ કર્યા વિના તુટકો નથી, કેમકે ચોટો પણ લોકપચાદ હું સદન કરી શકું તેમ નથી. તમેજ વિચાર કરીને જુઠું ! જે પહેલાં પણ ઉત્તમ સ્ત્રીને માથે જુઠું જુઠું આસ આપ્યાં છે ત્યારે તેણીં પણ લોકપચાદ દૂર કરવા માટે ધીરજ કરેલા છે. તેથી મહારે પણ કર્યા વિના તુટકો નથી. માટે હું તો કરીશ. પઠી સર્વ સગાં સંબંધીને તેડીને તે ચોટામાં આવી. લોકોની ઠઠ તે જોવાને જામી ગઈ છે. પટલે પનો પાર સંકેત પ્રમાણે પેહેલો થઈ આવીને તેણી (સ્ત્રી) ને ગલે વસગી પડ્યો. લોકોએ તેને ઓઢાવી હાંકી કાઢ્યો. પોતાનું ધાપું થવાથી મનમાં મહા હર્ષ પામતી તે વાડીમધ્યે દેવી પાસે આવી. પગે લાગીને સપલાં લોકના સાંજલતાં તે એમ કહેવા લાગી જે, હે માતા ! આ મહારે સસરે મહારા ઊપર જુઠું આસ વઢાવ્યું છે; પણ તે લોકો શું જાણે જે સ્વરૂં છે કે સ્વોડું ? તેની ધીરજ (સ્ત્રી) કરવા સારૂ હું આવી હું. તે માટે જેવું દ્રશો તેવું તદ્દારા મોં આગલ કહું હું. જે મારે આવતાં એક પેહેલો થને પરણ્યો; એ વે વિના મુજને કોઈ થય્યો હોય તો હે માતાજી મને વાવજ્યો. ” એવું સાંજલી દેવી તો વિચારમાં પડી. પટલે તે સ્ત્રી માતાની મૂર્તિના પગ વધે થડને નીકલી ગઈ. લોકોએ તે-

एयुं. तेथी एणेज महारुं नेउर लीधुं जणाय ठे ! एना सिवाय वीजातुं
 एकाम नथीज ! माटे हवे हुं स्त्रीचरित्र करुं तोज महारी आ-
 वरु रहे. एम विचार करी पेला जार पुरुषने कलवकल करी
 वारीयेथी काढी मूकी पोते पतिनी पासे आथी सुइ रही. थोडीक
 वार पठी जर्तारने जगामी वाडीमध्ये तेडी गइ. त्यां जार पुरुषने पसंगे
 वझे सुतां. जर्तार उंधाखुड हतो तेथी ते तत्काल उंध्यो. एटले स्त्रीच-
 रित्र करी तेणी घुम पाडती उठी के, हे स्वामी ! जुठ ! जुठ ! आ तमारो
 बाप, अर्ही आपणा लज्याना स्यानके आथी आ महारा नावा
 पगनुं नेउर लेई नासी गयो. जर्तार ऊवकीने आकल वीकल
 थयो थको उठ्यो अने पितानी पयारी पासे जइ तेने कुठ्यो.
 वली कहेवा लाग्यो के, अरे पापीष्ट ! तुं त्यां आवेज केम ?
 कोसाए कणुं के, तुं तो नहोतो. वीजो पुरुष हतो. ठोकरो कहे
 के, हुं हतो. धीजो कोण होय ? आ कोलाहल थवाथी पाडो-
 सीथो जागी उठ्या. तेउं त्यां आव्यां अने सवें हकीकत सां-
 जली कोसाने ठपको देवा लाग्यां. सोए तेने घेहेलामां गण्यो.
 कोसो मनमां विचारवा लाग्यो जे, महारी खरी बात उतां व-
 धाए महारो दोष काढ्यो. आ ते शुं कहेवाय ? ए चिंताये क-
 रीने डोसानी निझा गइ. जूख पण गया जेथी थइ. पठी प्रजाते
 उठीने स्त्रीए पोतानां पीहरीयांने तेडाढ्यां. दातण पण करुं
 नहीं. पीहरीयां आव्यां एटले गदगद रोती थकी तेमने रा-
 त्रिनी बात कही. ते सवें डोसाने वढवा लाग्यां जे, अमारी
 पुत्रीने तुं कलंक केम आपे ठे ? पठी ते स्त्री कहे के हुं तो
 सौना देखतां धीरज (धीज) करीश. लोको कहे जे, तुं शी
 धीरज करीश ? स्त्री बोली जे, आपणा नगरनी वामीमध्ये साच-
 वाइ जवानीनी मूर्ति ठे, ते साच जूवनी परिक्षा तत्काल देखा-
 डशे. ते सांजली सौ लोके ठीक ! बहु सारुं ! एम कहीने जणावुं

जे, जो साची दशे तो वाडीमप्ये जवानीनी उज्जी मूर्तिचे तेना पग वघे सुंसरी नीकली जशे थने जूनी दशे तो जराइ रहेशे. एवो निधय कयों.

दये स्त्रीए मनमां विचार करी पोताना जीवन प्राण जार पुरुषने कोईक कन्हे कहेवराव्युं के, सो लोक जोवाने थयें मझे एटसे तेनी जीडमां तुं घेहेखो घईने मुजने आधी बलगजे. एटसे देवी आगल हुं धीरज करीश. आबो प्रपंच साधीने ते धीरज करवाने तैयार थइ. घरपालाए तेणीने घणीए नाकही. त्यारे ते कहेवा लागी के, महारे ए कयां विना वुटको नथी, कैमके खोटो पण लोकापवाद हुं सहन करी शकुं तैम नथी. तमेज विचार करीने जुठ ! जे पहेलां पण उत्तम स्त्रीउने माये जुठां जुठां थाल आल्यां ठे त्यारे तेणीउए पण लोकापवाद झूर करवा माटे धीरज करेला ठे. तेथी महारे पण कयां विना वुटको नथी. माटे हुं तो करीश. पठी सयं सगां संवंधीने तेडीने ते चौटामां आवी. लोकोनी ठठ ते जोवाने जामी गई ठे. एटसे एनो पार संकेत प्रमाणे घेहेखो थइ आधीने तेणी (स्त्री) ने गले बलगी पड्यो. लोकोए तेने ठोडावी हांकी काट्यो. पोतानुं धारुं थवाधी मनमां महा हर्ष पामती ते वाडीमप्ये देवी पासे आधी. पगे लागीने सपलां लोकना सांजलतां ते एम कहेवा लागी जे, हे माता ! था महारे ससरे महारा उपर जुठुं थाल चढाव्युं ठे; पण ते लोको शुं जाणे जे खरूं ठे के खोटुं ? तेनी धीरज (खात्री) करवा सारू हुं आधी तुं. ते माटे जेवुं दशे तेवुं तहारा मां आगल कहुं तुं. जे मागें आवतां एक घेहेखो थने परणो; ए वे विना मुजने कोई थड्यो होय तो हे माताजी मने दावज्यो. " एवुं सांजली देवी तो विचारमां पडी. एटसे ते स्त्री मांतानी मूर्तिना पग वघे थइने नीकली गई. लोकोए ते-

एयुं. तेथी एणेज महारुं नेउर लीधुं जणाय ठे ! एना सिवाय बीजानुं
 एकाम नथीज ! माटे हवे हुं स्त्रीचरित्र करुं तोज महारी आ-
 वरु रहे. एम विचार करी पेला जार पुरुपने कलवकल करी
 वारीयेथी काढी मूकी पोते पतिनी पासे आवी सुइ रही. थोडीक
 वार पठी जर्तारने जगामी वाडीमध्ये तेडी गइ. त्यां जारपुरुपने पडंगे
 वझे सुतां. जर्तार उंचासुडं हतो तेथी ते तत्काळ उंच्यो. एटसे स्त्रीच-
 रित्र करी तेणी वुम पाडती उठी के, हे स्वामी ! जुड ! जुड ! आ तमारो
 बाप, अहीं आपणा लज्याना स्थानके आवी आ महारा कावा
 पगनुं नेउर लेई नासी गयो. जर्तार ऊबकीने थाकल बीकल
 थयो थको उठ्यो अने पितानी पयारी पासे जइ तेने कुठ्यो.
 वली कहेवा लाग्यो के, अरे पापीष्ट ! तुं त्यां आवेज केम ?
 मोसाए कथुं के, तुं तो नहोतो. बीजो पुरुष हतो. ठोफरो कहे
 के, हुं हतो. बीजो कोण होय ? आ कोलाहल थवायी पाडो-
 सीथो जागी उठ्या. तेउं त्यां आव्यां अने सर्वे हकीकत सां-
 जली मोसाने उपको देवा लाग्यां. सोए तेने घेहेलामां गण्यो.
 मोसो मनमां विचारवा लाग्यो जे, महारी खरी बात ठतां य-
 धाए महारो दोष काढ्यो. आ ते शुं कहेवाय ? ए चिंताये क-
 रीने डोसानी निडा गइ. जूख पण गया जेवी थइ. पठी प्रजाते
 उठीने स्त्रीए पोतानां पीढरीयांने तेडाव्यां. दातण . पण कथुं
 नहीं. पीढरीयां आव्यां एटसे गदगद रोती थकी तेमने रा-
 त्रिनी बात कही. ते सर्वे डोसाने बढवा लाग्यां जे, अमारी
 पुत्रीने तुं कलंक केम आपे ठे ? पठी ते स्त्री कहे के हुं तो
 सोना देखतां धीरज (धीज) करीश. सोको कहे जे, तुं शी
 धीरज करीश ? स्त्री घोखी जे, आपणा नगरनी वार्मीमध्ये साच-
 वाइ जवानीनी मूर्ति ठे, ते साच जूवनी परिह्ता तत्काळ देला-
 दशे. ते सांजली सो सोके ठीक ! बडु सारुं ! एम कहीने जणायुं

जे, जो साची दृशे तो वाडीमध्ये जवानीनी लुत्ती मूर्ति ठे तेना पग वचे सुंसरी नीकली जशे अने जूही दृशे तो जराइ रहेशे. एवो निश्चय कर्यो.

हवे स्त्रीए मनमां विचार करी पोताना जीवन प्राण जार पुरुषने कोईक कन्हे कहेवराव्युं के, सौ लोक जोवाने अर्थे मळे एटले तेनी जीडमां तुं घेहेलो यईने मुजने आवी बलगजे. ए-टले देवी आगल हुं धीरज करीश. आवो प्रपंच साधीने ते धी-रज करवाने तैयार यइ. घरवालाए तेणीने घणीए नाकही. त्यारे ते कहेवा लागी के, महारे ए कर्पा विना लूटको नथी, केमके खोटो पण लोकापवाद हुं सहन करी शकुं तेम नथी. तमेज विचार करीने जुठ ! जे पहेलां पण उत्तम स्त्रीउने माथे जुठां जुठां आस आव्यां ठे त्यारे तेणीठए पण लोकापवाद झूर करवा माटे धीरज करेला ठे. तेथी महारे पण कर्पा विना लूटको नथी. माटे हुं तो करीश. पठी सर्वे सगां संबंधीने तेडीने ते चौ-दामां आवी. लोकोनी ठठ ते जोवाने जामी गई ठे. एटले एनो पार संकेत प्रमाणे घेहेलो यइ आवीने तेणी (स्त्री) ने गले वलगी पड्यो. लाकोए तेने ठोडावी हांकी काढ्यो. पोतानुं धायुं घवाधी मनमां महा हर्ष पामती ते वाडीमध्ये देवी पासे आवी. पगे लागीने सघलां लोकना सांजसतां ते एम कहेवा ला-गी जे, हे माता ! आ महारे ससरे महारा उपर जुवुं आस चढा-व्युं ठे; पण ते लोको शुं जाणे जे खरुं ठे के खोटुं ? तेनी धी-रज (खात्री) करवा सारु हुं आवी तुं. ते माटे जेवुं दृशे तेवुं तहारा मां आगल कहुं तुं. जे मागे आवतां एक घेहेलो अने प-रण्यो; ए वे विना मुजने कोई अड्यो होय तो हे माताजी मने दावज्यो. " एवुं सांजली देवी तो विचारमां पडी. एटले ते स्त्री मांतानी मूर्तिना पग वचे यइने नीकली गई. लोकोए ते-

एयुं. तेथी एणेज महारुं नेउर लीधुं जणाय ठे ! एना सिवाय वीजानुं
 एकाम नथीज ! माटे हवे हुं स्त्रीचरित्र करुं तोज महारी आ-
 चरु रहे. एम विचार करी पेला जार पुरुषने कलवकल करी
 चारीयेथी काढी मूकी पोते पतिनी पासे आवी सुइ रही. थोडीक
 वार पठी जर्तारने जगामी वाडीमध्ये तेडी गइ. त्यां जार पुरुषने पलंगे
 वझे सुतां. जर्तार उंघालुउं हतो तेथी ते तत्काल उंघ्यो. एटले स्त्रीच-
 रित्र करी तेणी घुम पाडती उठी के, हे स्वामी ! जुउं ! जुउं ! आ तमारो
 बाप, अहीं आपणा लज्याना स्थानके आवी आ महारा नावा
 पगनुं नेउर लेई नासी गयो. जर्तार ऊवकीने आकल वीकल
 थयो थको उठ्यो अने पितानी पयारी पासे जइ तेने कुठ्यो.
 बली कहेवा लाग्यो के, अरे पापीष्ट ! तुं त्यां आवेज केम ?
 मोसाए कथुं के, तुं तो नहोतो. वीजो पुरुष हतो. ठोकरो कहे
 के, हुं हतो. वीजो कोण होय ? आ कोलाहल थवाथी पाडो-
 सीओ जागी उठ्या. तेउं त्यां आव्यां अने सर्वे हकीकत सां-
 जली मोसाने उपको देवा लाग्यां. सोए तेने घेहेलामां गण्यो.
 मोसो मनमां विचारवा लाग्यो जे, महारी खरी वात उतां व-
 धाए महारो दोष काढ्यो. आ ते शुं कहेवाय ? ए चिंताये क-
 रीने डोसानी निझा गइ. जूख पण गया जेव्री थइ. पठी प्रजाते
 उठीने स्त्रीए पोतानां पीहरीयांने तेडाव्यां. दातण पण कथुं
 नहीं. पीहरीयां आव्यां एटले गदगद रोती थकी तेमने रा-
 त्रिनी वात कही. ते सर्वे डोसाने वढवा लाग्यां जे, अमारी
 पुत्रीने तुं कलंक केम आपे ठे ? पठी ते स्त्री कहे के हुं तो
 सौना देखतां धीरज (धीज) करीश. लोको कहे जे, तुं शी
 धीरज करीश ? स्त्री बोली जे, आपणा नगरनी वामीमध्ये साच-
 वाइ जवानीनी मूर्ति ठे, ते साच जूठनी परिक्षा तत्काल देखा-
 डशे. ते सांजली सौ लोके ठीक ! वहु सारुं ! एम कहीने जणायुं

जे, जो साची दृशे तो वाडीमध्ये जवानीनी उनी मूर्तिं ठे तेना पग वझे सुंसरी नीकली जशे अने जूठी दृशे तो जराइ रहेशे. एवो निश्चय कर्णो.

दवे स्त्रीए मनमां विचार करी पोताना जीवन प्राण जार पुरुषने कोइक कन्हे कहेवराव्युं के, सो लोक जोवाने अर्थे मझे एटसे तेनी जीडमां तुं घेहेसो यईने मुजने आवी बलगजे. एटसे देवी आगल हुं धीरज करीश. आवो प्रपंच साधीने ते धीरज करवाने तैयार यइ. घरवासाए तेणीने घणीए नाकही. त्यारे ते कहेवा लागी के, महारे ए कर्णा विना वूटको नथी, केमके खोटो पण लोकापवाद हुं सहन करी शकुं तेम नथी. तमेज विचार करीने जुठ ! जे पहेसां पण उत्तम स्त्रीठने माथे जुठां जुठां थाल आव्यां ठे त्यारे तेणींए पण लोकापवाद झूर करवा माटे धीरज करेसा ठे. तेथी महारे पण कर्णा विना वूटको नथी. माटे हुं तो करीश. पठी सर्व सगां संयंधीने तेडीने ते चोटांमां आवी. लोकोनी ठठ ते जोवाने जामी गई ठे. एटसे एनो पार संकेत प्रमाणे घेहेसो यइ आवीने तेणी (स्त्री) ने गळे बलगी पड्यो. लोकोए तेने ठोडावी हांकी काढ्यो. पोतानुं धायुं थवाथी मनमां महा हर्ष पामती ते वाडीमध्ये देवी पासे आवी. पगे लागीने सघसां लोकना सांजसतां ते एम कहेवा लागी जे, हे माता ! था महारे ससरे महारा उपर जुठुं थाल चढाव्युं ठे; पण ते लोको शुं जाणे जे खरूं ठे के खोटुं ? तेनी धीरज (खात्री) करवा सारू हुं आवी तुं. ते माटे जेवुं दृशे तेवुं तहारा मां आगल कहुं तुं. जे मागे आवतां एक घेहेसो अने परणो; ए वे विना मुजने कोइ अड्यो होय तो हे माताजी मने दावज्यो. ” एवुं सांजली देवी तो विचारमां पडी. एटसे ते स्त्री मातानी मूर्तिना पग वझे यइने नीकली गई. लोकोए ते-

णीने साची साची कही. मोसो तो मानजंग थयो. घेर आब्यो. पण तेनी उंध गई. थोडेक दीवसे श्रेणिक राजाये सांजव्युं के, मानजंग थयेखो जर्जर सोनी रात्र दहामो जायतनो जायत रहे ठे. वीसकुल उंधतो ज नथी. तेथी तेने तेमावीने राजाए जंडार उपर चोकी करवा सारू राख्यो. ते महेले महेले जंमारनी चोकी करे ठे. एकदा समये एक महेलमां राणीनुं झुश्चरित्र तेना देखवामां आब्युं. डोसो विचारवा लाग्यो जे, “ सर्वनुं जरण पो-पण थने संजाल करनार महा प्रतापी राजाज जेनो पति ठे. तेनीज राणी ज्यारे महावत साथे जोग जोगवे त्वारे सोनीनी जे स्त्री ते तो शा खेखामां ? एटले ते कोण मात्र ? ते कोण गणतिमां ? अर्थात् सोनीनी स्त्री परपुरुष जोगवे तेमां नवाई जेवुं मने तो राजानी राणीनुं करतव्य जोई कांईज लागतुं नथी. ” एम विचार करतां करतां ते बात विसारे पडी, एटले ते डोसाने व महीने उंध आबी गई. ते केवी आबी के, जेम मुनीराज मोक्षपद साधवाने काजे पांच निझाने तजे तेम ए सोनी मोसे पोतानी व-हुनुं अकार्य देखी निझा परिहरी हती, तेज कार्य पावुं राजाना आवासमध्ये देखीने ते डोसाने उंध आबी. ते जाणे एणे राणीने माटे व महीनानो अजिग्रह न धायों होय ! ते अजिग्रह पुरो थयो जाणी आहट दोहट ठांमीने ते निश्चितपणे सुतो. अर्थात् व महीनानी सामटी उंध करतो होयनी ! एम सप्त-साट घोरवा लाग्यो. पत्री मोमी रात्रिये नगरचर्चा जोतो जातो राजा मोसानी पास आब्यो, तो तेने उंधतो दीगो. राजा पागो गयो. धीजे दीवसे राजाए प्रधानने कथुं जे,—सोनी डोसो वी-सकुल उंधतो नथी एवुं तमे कहेता हता पण रात्रे हुं तेनी पास गयो त्वारे ते उंधतो हतो; ते हजुमुधी जुठ उठ्यो नथी. तेंनुं का-रण शुं ? पत्री राजा तथा प्रधाने मोसो उंधतो हतो त्यां आ-

धीने तेनें जंगामवा भांड्यो अने कहुं के, हे-डोसा ! तूं आज अत्यारसुधी दोढ पोहोर दीवस चढ्यो तो पण उठतो केम नथी ? तोहे पण ते जाग्यो नही. पठी तेने घणो घणो धूणाव्यो (-दं-ढोव्यो) त्वारे ते जाग्यो. तेने पुत्र्युं जे, आज आम केम आ-घडी उंधमां घेराई गयो ? डोसो बोळ्यो जे-तमने ते शुं कहुं ? कांई कहेवा जेवुं नथी ! पठी वारंवार बलात्कारे करी पुठवाधी मोसाए जणाव्युं जे, “ हे राजाजी ! आज रात्रिने समये त-मारो हाथी गोख तले आव्यो, राणीने सुंदे करीने लीधी, त्यां तेनी साथे महावते जोग जोगव्यो, पाठी वली हाथीये सुंदवडे उन्मानीने गोखमां मुकी. ” एवुं कारण देखीने में मनमां विचार्युं जे, राजाउंना घरमां आवा घोटाळा ठे, तो हुं सोनी ते शा ही-सावमां ? ए धारणा धारतां धारतां मने आज केटसेक दीवसे फीकर (सोच) मटवाधी निचिंतपणे उंध आवी; तेणे करीने हे राजाजी ! करारे करीने उंध काढी.

ते बात सांजलीने राजाए ते राणी, महावत अने हाथी, ए व्रणने वैजारगिरि पर्वत उपर चढावीने ढोली पानवानो सेव-फोने आदेश (हुकम) आप्यो. ते सांजलीने नगरना महाजन सोकोए. राजा पासे थावी विनती करी के, महाराज ! यमां हाथीनो शो वांक ? ते तो तमे तमारा दिलयकी विचारी जुठ ? ए तो तिर्यच ठे. एने थापणे जेम सिखवीये तेम ते सिखे. माटे एनो वांक नथी. राजाए महाजननी बात मन उपर लेइने हा-थीनो गुन्हो माफ कर्यो. हाथीने पर्वत उपरथी हेतो उतारवानुं कहुं. ते वखते महावते राजाने कहुं जे, थमे वेहुने अजयदान आपो तो हाथीने हेतो उतारूं. राजाए व्रणेने अजयदान आप्युं. पर्वत परथी व्रणे उतर्यां. हाथीने पाठो थालान ठालान स्थानके घांप्यो. महावत तथा राणीने काढी मुक्यां (देशपारक्यां). तेउं

त्यांची चाली नीकट्यां. रात्रि पमतां एक देहेरुं आव्युं तेमां तेउ
 सुतां. महावत उंधी गयो. तेवामां त्यां चोर आव्या. ते चोरना
 नायकने देरामां तापणी करतां थुंकतां थकां स्त्रीए दीगो. तेना
 रुप उपर मोही थकी ते तेने कहेवा लागी के, हुं तो तमारी
 साथे आवीश. पठी महावत शा कामनो ठे ? एम विचारी राणीए
 चोर पासे तेने हणाव्यो. ते महावत मरीने व्यंतरो थयो.
 स्त्रीने शृंगार सजेसी जोइ चोर मनमां विचारवा लाग्यो जे, आ
 स्त्रीए आगल रहीने पुरुष प्रत्ये हणाव्यो. ते कोण जाणे एनो
 जर्तार हशे अथवा कोइ जार पुरुष हशे ? येमांथी गमे ते हो.
 पण ए एनी थइ नही, जे मुजथी खुब् थइ, तो ए महारो शो
 उघाड करशे ? ए स्त्रीथी आपण कांई नफो न पामीये ! शा-
 माटे जे एनी वसे तेआपणी पण एक वखत एज वसे समजवी.
 आवुं धारीने चोरे स्त्री प्रत्ये कहुं जे, आ आपणा रस्ता आगल
 नदी आवे ठे तेमां घणुं पाणी ठे माटे जे कांइ तहारी पासे
 होय ते मने आप, के ते हुं पेले पार मुकी आवीने तने तेनी
 जइश. (मनने विपे एम कहे जे सेइने हुं हींडतो थइश. त-
 हारुं महारे कांई काम नथी.) पठी ते स्त्रीए वस्त्राजरण प्रमुख
 जे तेनी पासे हतुं ते वधुं चोरने स्वाधीन कर्युं. एटले ते सेइने
 चोर चाख्यो गयो. स्त्री तेनी वाट जोतीने जोती रही. एवामां
 महावत के जे व्यंतरो थयो ठे तेणे एक सीयाल अने तेना
 मुख आगल एक मछ विकुव्यों. जइ माटे मठ उपर सीयाल
 ताके ठे. एटलामां तो आकाशमांथी एक गीध पंखी आवीने
 ऊपट मारी मछने सेइ गयो. सीयाल त्यां जोताने जोतो रह्यो.
 एटले पेखी स्त्री (राणी) ए हसीने कहुं के, अरे जूना !
 सीयाल, तुं तो चूख्यो तो. ते सांजखी राणी प्रत्ये उत्तर वा-
 लतां सीयाले कहुं के, हुं तो एकथी चूख्यो, पण तुं तो त्रणथी

चूकी, ते तो विचार ! जंघुकना मुखयी एवुं वचन सांजली
राणी योली के, तुं तिर्यचण्णे ए केम जाणे ? पठी सीयासे
राणी प्रत्ये सर्व संबंध मांडीने कसो. तेथी बोध पामीने रा-
णीये विषयवास्तना तजी दीधी. तेणेकरी पठी ते सुखणी घइ.
तेम बीजी स्त्रीये पण विषयने ठांमवो. ए नेपूर पंमितानो द-
ष्टांत कसो. जुळ नारीउंनां एवां एवां चरित्र ठे. १२

॥ अथ सुखदुखी स्त्री विषे ॥ शार्दूलविक्रीणित वंद ॥

॥ रुडी रुपवती सुशील सुगुणी, लावण्य अंगे लसे ॥

॥ लज्जादु प्रियवादिनी प्रियतणे, चित्ते सदा जे वसे ॥

॥ लीला यौवनं उल्लसे उरवसी, जाणे नृलोके वसी ॥

॥ एवी पुण्यतणे पसाय लहिये, रामा रमा सारसी ॥ १३ ॥

जावार्थ:- रुडी एटसे सारी रुपवंत, जसा शीलगुणे करी
सहित, सद्गुणी, लावण्य गुणेकरी जेनुं अंग शोनी रहुं ठे
एवी, लज्जावंत, मीगधोली, जर्तारना चित्त केडे चाखनारी, अ-
र्थात् पोताना पतिनी अनुजाइ (मरजी) मुजब वर्तनारी,
अने हमेशां जर्तारना मनमां वास करे एवी, वली लीलाए करी
उल्लसायमान यता यौवनवाली, जाणे देवलोकमां वसनारी उ-
र्वशी देवांगनाज होयनी शुं ! एवी लक्ष्मी सरली स्त्री पुन्यने जोगे
करी पामीये. एवा गुणवाली होय तेने सुखदुखी स्त्री जाणवी. १३

॥ अथ उत्तम सुखदुखी स्त्रीनां घोडां नाम ॥ उपजाति वंद ॥

सीता सुजटा नखराय राणी, जे औपदी शीलवती
वखाणी ॥ जे एहवी शीलगुणे संराणी, सुखदुखा
ते जगमांही जाणी ॥ १४ ॥

“ यौवन ” ने बदले बीजी प्रतमां “ लावण्य ” शब्द ठे. “ सराणी ”
ने बदले “ समाणी ” शब्द ठे.

त्यांची चाली नीकट्यां. रात्रि पकतां एक देहेरुं आव्युं तेमां तेज
 सुतां. महावत उंधी गयो. तेवामां त्यां चोर आव्या. ते चोरना
 नायकने देरामां तापणी करतां थुंकतां थकां छीए दीगे. तेना
 रुप उपर मोही थकी ते तेने कहेवा लागी के, हुं तो तमारी
 साये आवीश. पठी महावत शा कामनो ठे ? एम विचारी राणीए
 चोर पासे तेने हणाव्यो. ते महावत मरीने व्यंतरो थयो.
 छीने गुंगार सजेली जोइ चोर मनमां विचारवा लाग्यो जे, आ
 छीए आगल रहीने पुरुष प्रत्ये हणाव्यो. ते कोण जाणे एनो
 जर्तार हशे अथवा कोइ जार पुरुष हशे ? बेमांची गमे ते हो.
 पण ए एनी थइ नही, ने मुजथी खुब्ब थइ, तो ए महारो शो
 उघाड करशे ? ए छीथी आपण कांई नफो न पामीये ! शा-
 माटे जे एनी वसे तेआपणी पण एक वखत एज वसे समजथी.
 थावुं धारीने चोरे छी प्रत्ये कथुं जे, आ आपणा रस्ता आगल
 नदी थावे ठे तेमां घणुं पाणी ठे माटे जे कांइ तहारी पासे
 होय ते मने आप, के ते हुं पेसे पार मुकी आवीने तने तेनी
 जइश. (मनने विपे एम कहे जे सेइने हुं हींडतो थइश. त-
 हारुं महारे कांई काम नथी.) पठी ते छीए वझाजरण प्रमुख
 जे तेनी पासे हतुं ते वधुं चोरने स्वाधीन कर्युं. एटले ते सेइने
 चोर चाव्यो गयो. छी तेनी घाट जोतीने जोती रही. एवामां
 महावत के जे व्यंतरो थयो ठे तेणे एक सीयाल अने तेना
 मुख आगल एक मठ विकुव्यों. जह माटे मठ उपर सीयाल
 ताके ठे. एटखामां तो आकाशमांची एक गीध पंखी आवीने
 ऊपट मारी मठने सेइ गयो. सीयाल त्यां जोताने जोतो रम्यो.
 एटले पेखी श्री (राणी) ए हसीने कथुं के, थरे जूना !
 सीयाल, तुं तो चूव्यो तो. ते सांजखी राणी प्रत्ये उत्तर बा-
 सतां सीयाले कथुं के, हुं तो एकत्री चूम्यो, पण तुं तो व्रणथी

લેઈ તેના ઉપર ફૂલ મુકીને રામચંદ્રજીને દેખાડ્યો; અને કહ્યું કે; જુઠ-તમે તો કહોઠોને ! જે મહારી સીતા જેવી કોઈયે ગુણ-વંતી નથી. પણ ઇતો નિત્યે આવી રીતે રાવણનાં પગલાં આ-લેલી આલેલીને પૂજે છે ! તે સાંજલી તથા રાવણનાં પગલાં જો-ઈને રામચંદ્રજીને શંકા ઊપની. વલી એકદા રામચંદ્રજી પોતે રાત્રે નટચર્યાયે નગરમાં નીકળ્યા હતા. ઘારે ઘારે (ઘેરે ઘેર) જોતા જાયઠે અને ત્યાં જો કાંઈ વાત થતી હોય તો તે સાંજલતા જાયઠે. તે ફરતા ફરતા ધાંચીના મહોલ્લામાં આવ્યા. એવામાં કોઈ એક ધાંચણ કામને અર્થે બાહાર ગઈ હતી, તેને ઘણી વેલા થઈ ગયા ઠતાં તે ઘેર નહીં આવ્યાથી તેનો ધણી ધાંચી ઘર જી-મીને વેઠો હતો. ત્યારપછી ધાંચણ આવી. તેણીએ પોતાના સ્વા-મીને ઘાંટો પાડી કહ્યું જે, ધાર ડપાડો. વારણાં કેમ દીધાં છે ? ધાંચીએ કહ્યું જે, “ તું વ્યાં ગઈ હતી ? તને આવડી (આટલી) વધી) વાર કેમ થઈ ? તે મને કહે. તું તહારા મનમાં એમ જા-ણતી હશે જે જતાર મને શું કરનાર છે ? પણ તે હું નહીં ! તે તો રામચંદ્રજી એમ કરે. હું કાંઈ તેની પેઠે મૂર્ખ નથી, જે તુ-જને સંમદું. ઇતો ઠ માસ લગી જે સીતા રાવણને ઘેર રહી તેને દેલી પેલીને એજ રામચંદ્રજી સંમદે ! હમણાં બાહાર પની રહે ! બાહાણું વાસે પટલે તેની તજવીજ કરીને પઠી હું તને ઘરમાં પે-સવા દેઈશ. ” ધાંચીનાં આ સપલાં વચનો રામચંદ્રજીએ સાં-જણ્યાં, અને ઘેર આવ્યા.

. પછી સીતાનું સતીત્વ જોવા સારુ અને સોકાપવાદ દૂર કરવા માટે રામચંદ્રજીએ ગ્રણસેં ગજ સાંચી પોહોલી સાર્ફ સોદાવીને તેમાં સેરના ધગધગતા અંગારા જરાવી તેમણે સીતાને સુઝે પગે ચાંલી જવાને કહ્યું. આ ધીરજ કરવા માટે સીતાજી પોતાના સ્વ અને અંકુશ નામના બે પુત્રને સાથે લેઈ સાર્ફ પાસે આવ્યાં. અને

કોની મ્હોટી મેદની (ટોલાંટોલાં) ચારે વાજુ જોવાસારૂ મણી
 ઠે. આકાશને વિપે દેવતાઁ પણ પોતપોતાના વિમાનમાં વેસી
 જોવા આવ્યા ઠે. તે વચ્ચે સીતાજી મુલ્ય થકી ઘોડ્યાં જે- ॥
 યતઃ ॥ “ મનસી વચસી કાણ જાગરે સ્વપ્ન માર્ગે, જદી મમ પતી-
 જાવો રાઘવાદન્યપુંસી ॥ તદપી દહસરિરં મામકં પાવકત્વં, સુ-
 કૃત વિકૃત જાજાં તુંહી લોકેત્ર સાક્ષી ॥ ૧ ॥ અર્થઃ-મને, વ-
 ચને અને કાયાણ કરી જાંગતાં અથવા ઁંચતાં સ્વપ્નને વિપે પણ
 રામચંડ્રજી વિના જો મેં અન્ય પુરૂષને ચિંતવ્યો હોય તો,
 હે આગ દેવતા! તું મુજને ઘાલીને જસ કરજે. ઇટલે રાજ ક
 રજે.” ઇતું કહીને સીતાજી સ્વાઈમાં પેઠાં ઇટલે તત્કાલ (તેજ વ
 ચતે, તેના સીલના પ્રજાઘે કરી અગ્નિટલીને પાણીના પ્રવાહ થયા.
 તેમાં નાહીને નીતરતે ચીરે સીતાજી નીકળ્યાં. લોકે અને દેવ-
 તાણ જય જય શબ્દ કરીને વધાવ્યાં. ફૂલની ઘૂટી થઈ. આ પ્ર-
 માણે લોકાપવાદ ફૂર કરીને સીતાજી વૈરાગ્યવંત થયા થકાં
 ચારિત્ર લેવા ઁત્સુક થયાં. રામચંડ્રજીણ ઘરમાં રહેવામાટે ઘ-
 ઁંણ કહ્યું. પણ ન રહ્યાં. પઠી રામચંડ્રજીને વસ્ત્રે પુત્ર જલાલી
 (સોંપી જલામણ કરીને) સીતાજીણ જયજૂપણ મુનીપાસે જઈ
 ચારિત્ર લીધું. સુપ્રજા સાધ્વીના સંગાડામાં રહ્યાં. સમાધીપણે સંયમ
 આરાધીને તે વારમે દેવલોકે વાલીસ સાગરોપમને આઁલે ઇંડપણે
 ઁપન્યાં. ત્યાંથી ચવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રે મનુષ્યપણું પામીને ચારિત્ર
 પાલી મોક્ષપદ પામશે. ઇવી ઁત્તમ સુલક્ષણી સ્ત્રી પુન્યે પામીયે. ૧૪

॥ અથ (સંયોગીની યથા) સંયોગ વિપે ॥ માલિની ઁંદ ॥

પ્રિયસલિ પ્રિયયોગે ઁલ્લસે નેત્ર રંગે, હસિત મુલ્ય શ-
 શીજ્યું સર્વ રોમાંચ અંગે ॥ કુચ ઇક મુઁ વૈરી નમ્રતા
 જે ન દાલે, પ્રિય મિલણ સમે જે અંતરો તેહ રાલે ॥ ૧૫ ॥

જાવાર્થ:- જે સ્ત્રીનાં નેત્ર પ્રતારને દેહી આનંદે સહિત ઝ-
હસાયમાન થાય અને જેનું ચંડના જેવું દસતું મુખ હોય અને
જેનાં અંગને વિપે સર્વ રોમરાજી (રુવાડાં) ઝાંઝાં ઘયાં હોય,
પ્રવી સ્ત્રી કહે (જાણે) તે જે હે પ્રિયસત્ત્વી ! એક કુચ મદારાં
વેરી છે, કે જે નમ્રતા ઘતાવતા નથી અને પ્રતારને મલયાની વ-
ચ્ચતે સે અંતરો રાખે છે. અર્થાત્ વચમાં આડા આવે છે. (અં-
તરો દેતાહે છે.) ૧૫.

॥ અથ (વિયોગીની યથા) વિયોગ વિપે ॥

દિન વરસ સમાણે રૈણિ કઢપાંત જાણે, હિમ કર ક-
દલી જે તેહ જાણા પ્રમાણે ॥ રંસિક કર શશિ જે સૂ-
રસ્યો સોઈ લાગે, પ્રિય વિરહ પ્રિયાને હુઃખ સ્યાં તે
ન જાગે ॥ ૧૬ ॥

જાવાર્થ:- પતિથી વિરહી સ્ત્રીને દીવસ વર્ષ ઘરાઘર અને
રાત્રિ કઢપાંત સરસી જણાય છે, અને હિમ કર પટલે તાલક
કરનાર જે કદલી વન, તે તો જાણા પટલે સલગતા જાઝ્ઝવ્ય-
માન અગ્નિ સરહું લાગે છે; ઘલી આનંદને આપનારો ઘંડ તે
સૂર્ય સમાન તાપકારી લાગે છે. અર્થાત્ ક્રોધ ઝપજાવનારો થઈ
પડે છે. માટે પતિથી વિયોગ પામેલી (વિરહી) સ્ત્રીને શું શું
ન થાય ? અર્થાત્ સર્વ હુઃખકારી થઈ પડે. ૧૬

॥ અથ માતા વિપે ॥ ઇંદ્રવજ્રા વંદ ॥

જે માતનો વોલ કદા ન લોપે, તે વિશ્વમાં સૂરજ જેમ
ઝપે ॥ જ્યાં ધર્મ ચર્યા વહુધા પરીલી, ત્યાં માતપૂજા
સદુમાં સરીલી ॥ ૧૭ ॥

ચીજી પ્રતમાં ; “ કર ” ને ઘડલે “ રજ ” અને “ રસિક કર શશિ ”
ને ઘડલે “ શશિરસિકરસો ” વ્યા શબ્દ છે.

जावार्थः— जे उत्तम मनुष्य होय ते पोतानी माता (मा) नुं वचन खगार मात्र कोइ पण दीवसन खोपे एटखे उल्लंघन न करे; (माताना कहेवा प्रमाणे सर्व कार्य करे) ते मनुष्य जगतने विपे सूर्य समान दीपे एटखे सर्व स्थले उल्लंघाय— तेनी यश कीर्ति गवाय; विशेषे करीने वस्त्री ज्यां धर्म चर्या अर्थात् धर्म नाम मनाय ठे त्यां सर्व जगोण (शास्त्रमां) मातानी पूजा एक सरस्वी वर्णवेली ठे. अर्थात् सर्व दर्शनयात्राए मातानी सेवा करवानुं कहेखुं ठे. १७

जे मात मोहें जिन एम कीधो, गर्जे वसंतां व्रत नेम
लीधो ॥ जे मात जडा वयणे प्रबुद्धो, शीला तपंते
अरद्भक्त सिद्धो ॥ १८ ॥

जावार्थः— माताना मोहें करीने गर्जमां रह्या थकां धीर जिनवरे एवो नियम लीधो एटखे निश्चय कयों जे माविग्र जीवतां होय त्यां सुधी महारे व्रत एटखे चारित्र्य न सेवुं; जडा माताना पुत्र अरद्भक्तके माताना कहेवायी धनधन्यती शीला उपर अणसण करुं थने मोह पाम्यो. १८

॥ माताना कहेवायी शीला उपर अणसण ॥

॥ करनार अरद्भक्तनो ग्रंथ ॥

तगरपुरी नगरीमां दत्त नामे शेठ रद्देतो हतो. तेने जडा नामेनी जाया थने अरद्भक्त नामनो पुत्र हतो. एकदा पुत्र पासें देशना सांनखीने शेठे, परिन तया पुत्र सहित दीक्षा लीधी. धोम्युं चारित्र्य पाखवा साग्या. परंतु दत्त साधुने पुत्र ठेवर घणो मोह होवायी तेने बेसारी मुक्ता हता. आहार पाणी पण पोते पुरू पाटना हता. मूत्रगो बाहार काढता नही. ताडे

ठांयदे राखना हुना. एम करतां केटलेक दीवने दन मुनी (पिता)-
ये कास कयो. थने साधवी (माता) नो आगयो आहार तो
कह्ये नही. तेथी अरदसक मुनी पुगीया घया. वोदोरावानी
पेला घइ थारे धीजा साधुण पात्रा करीने अरदसकने कसुं के
पोदोरवा सारु पासो. अरदसक तेमनी साथे गया. धीजा साधु
आगल चासना हुता ते आगल (डूर) नीकसी गया. अरद-
सक पत्रवादे रही गया. तेमने तगको लागवाधी मागवनी परे
उंगव्या. एवामां मागेनेविषे एक. म्हांठुं मंदिर आलुं तेनी नीचे
ठांयदे आधी उता रदा. ते पेलाये एक. थिरदसी ग्री. गोगमां
पेठी हुनी. तेथी रूपे करी काम कंदर्प जेया था अरदसक मुनीने
जोहं मोहित घइ तेथी तेमने तेमवा सारु दासी मोकसी. तेनी
साथे ते घरमां गया. एटखे ग्रीए कसुं के. था वंचनवर्णि फाया
जा सारु पासो वो ? अही सुगरूप रदो. ग्रीनुं कह्ये मानीने
ते त्यां रदा. पण उग्यो थायम्यो न जाणे. अर्थात् परमां
तादे ठांयदे रदेउ.

हये पेला वोदोरवा गयेला जे साधु आगल नीकसी गया
हुता ते वोदोरीने उपाधये थाव्या. नडा साधवीए तेमने पुजुं
जे महारो पुत्र कयां ? साधुए कसुं जे, महारे पत्रवादे तो हुतो,
पण पेठी ते कयां गयो तेनी मने खयर न रही. ए सांगली साधवी
मातानी मागली चली गई. ए अरदसक अरदसक करती आखा
नगरमां परवा लागी. केटसाक सोको थने पासको कौतुक जेवुं
देखी तेनी पुंठे पडवा लाग्या. एम फरतां फरतां जे मंदिरमां
अरदसक हुतो तेना गोख तसे घणा लोकना गंदे परवरी धकां
आधी. अरदसके माताने दीठी. महारा वियोगे एम घेहेली
घंने फरे ठे एम जाणी तरत ते गोखपी उतरी माताने पगे
लाग्यो. एटखे भानुं मन पावुं ठेकाणे आव्युं. माता घोली-हे

पुत्र ! तुजने ए वधु वरवी न घटे. ए चारित्र चिंतामणी रत्न
समान ठे. माटे हे पुत्र ! तुजने हुं शुं कहुं ? ते सांजली पुत्र
बोळ्यो जे-हे माता ! निरंतर परिसहनी फोज साथे वढवुं, ए
महारथी न थाय (वनी शके एवुं नथी), अने तुं कहे तो
आ शीझा पमी ठे तेना उपर हुं अणसण करुं. माताए कहुं
जे- हे पुत्र ! ए बातनी महारे हा ठे. पठी अरहन्नके मातानी
आझा मस्तके चढावी एटले प्रमाण करीने धख धखती शीझा
उपर अणसण करुं. तेना प्रजावथी ते काख करी सुरपदवी
पाम्या. माटे एवा पुत्रने पण धन्यठे अने माताने पण धन्यठे !
जुळ - पुत्र उपर वहालपण हतुं तेथी तेने झुर्गतिप जतां रो-
कीने सन्मार्गे चढावी सुखी कर्यो. १७

॥ अथ पिता विपे ॥

जे बाल जावे सुतने रमाडे, विद्या जणावे सरसुं ज-
माडे ॥ ते तातनो प्रत्युपकार एही, जे तेहनी जक्ति
हिये वदेही ॥ १८ ॥

जावार्थ:- जे पिता पुत्रने न्हानपणे रमाडे, केडे तेडे, उत्तम
सार वस्तु खवरावे, वली विद्यानो अज्यास करावे; ते तातनो
प्रत्युपकार एटले पिताए करेला तेवा उपकारनो वदलो तो
हृदयनेविपे तेनी जक्ति करवाने तत्पर थई रहे-पितानी जक्ति
करे त्वारे तेनो गुण उंसीगल थाय, अपितु न थाय. ॥ १८ ॥

॥ माखिनी ठंद ॥

निपध सगर राया जे हरीजज चंजा, तिम दशरथ रा-
या जे प्रसन्ना मुनिंजा ॥ मनक जनक जे ते पुत्रने मोह
जाया, स्वसुत हित करीने तेहना काज साखा. ॥ १९ ॥

जावार्थ:- निपंध राजाने, सगर चक्रवर्तिने, हरीजजने, चं-

ऊँने, तेमज वली दंशरथ राजाने, अने प्रंसन्नचंद्रने, पुत्र उपर मोह घणो हतो; वली मनकना पिता सिद्धयंजव सुरी ब्राह्मणने पण पुत्र उपर घणोज मोह हतो, तेमणे पोताना पुत्रनुं हित चित्तवीने तेमनां काम सुधार्या ठे. १०

॥ सगर चक्रवर्ति अने तेमना साठ हजार पुत्रनो प्रबंध ॥

सगर चक्रवर्तिने साठ हजार पुत्र होता. तेउंए अष्टापद तीर्थना रखोपा माटे खाई खोदवा मांकी. ते वखत तेमने ज्वलन-प्रज्ञ नागदेवताये कलुं के, महारा जुवनमां रजना अंचार पडे ठे, माटे हवे ए कामथी निवत्तो. ते सांजलीने ते वेलाये तेउं उंसर्या. अर्थात् नागदेवताना कहेवार्थी तेउंए ते काम बंध राखुं. पठी केटलेक दीवसे तेउंनो विचार एवो थयो के, खो-दाएली खाई कोइक काखे घुराई जवानो संजव ठे, माटे ते खा-ईमां जल जरीये तो आगल कोई तीर्थनी आशातना न करे. एवुं धारी खाईमां पाणी घाट्युं. बली कोइक प्रकारना फीटण काखे ते साठे हजार पुत्रनी मती एक थवार्थी तेउंए दंकरले करी साढीधासठ जोजननो गंगानो प्रवाह आण्यो. तेणे करी केइक मुखक तणावा मांड्या. एवी रीते पाणीना प्रवाहे खाई पूरी अ-र्थात् पाणीथी ठळोठळ खाई जराणी एटसे ते (पाणीना प्रवाह) ज्वलनप्रज्ञ नागदेवताना जुवन मांहे पडवा लाग्या. तेथी ते देवताए कपायने वश थया थका मनने विपे विचारुं जे, पूर्वे में एमने वार्या होता. तेम उतां वार्युं न कर्युं. अर्थात् महारुं क-हेवुं मान्युं नही अने पोतानुं धार्युं कर्युं. माटे हवे एमने जी-वता न मुकुं. एवुं धारी क्रोधातुर चई त्यां थावीने तेणे तेउंना सामुं जोई दृष्टिविष वीकुर्वि. तेने योगे करी साठ हजारना समु-

* आ नीशानवाखोउंनी कथाउं ग्रंथांतरथी जाणी खेवी. ग्रंथगौरव-ताना कारणे अही खली नथी.

दायने वाली जस्स कर्या. ते सर्वेनो राखनां ढगलो थयो. पठी ते राजपुत्रोनी साथे आवेला वत्रीस हजार राजा अने प्रधाने रात्रिने विषे विचार्युं जे, अही तो आ कारण (आवो योग) वन्युं, तो हवे आपणे महाराजा (सगर चक्रवर्ति) पासे जईने शो जवाब देईशुं ? ते एम कहेशे जे अमारा सघला पुत्रने मर्ण पमाड्या अने तमे केम जीवता आव्या ? एवो सोच करता करता तेउं सर्वे सेना सहित त्यांथी नीकलीने नगर थकी अलगा आवीने उतर्या. ए वेलाये सौधर्म इंद्र ब्राह्मणने रुपे ए नगरना चौटामां एक बालकनुं रुप वीकुर्विने तेने पोताना खंधोले नाखी रुदन करतो अने मुखथी 'आ महारा एकनाएक (फक्त एकज ठे ते) पुत्रने सर्प नसवार्थी ते मर्ण पाम्यो ठे' एवुं कहेतो कहेतो आव्यो. लोको तेने क्यां ? कई वेलाये अने केवी रीते करव्यो ? एम पुठवा लाग्या. तेउंने कहे जे अरे जाईयो ! महारे तो ए म्होडुं दुःख ठे, तमे वारंवार शुं मने पुठो ठो ? तुम थकी कांई उगरे एवुं ठे ? लोक कहे जे, तुं रो मां, चक्रवर्ति पासे जा. केम जे तेमनी सजामध्ये साठ हजार बैद्य ठे. गमे ते उपाय करशे, पठी ते (ब्राह्मण रुपे वनेलो इंद्र) दरवारनी पासे आवी रोवा लाग्यो. चक्रवर्ति ए तेने तेनावीने पुठवार्थी तेणे दुखनी बात कही. चक्रवर्तिये वैद्यने वासाव्या, अने कहुं जे, तमे महारो मुसारो खाठ ठो, माटे ए ब्राह्मणना बालकने जीवाडो. वैद्यो हवे शो उपाय करवो ? एवा विचारमां पडी गया. केमके मर्ण पामेलो बालक जीवानी शकायज केम ? पठी तर्क बुद्धि वापरी तेउंए कहुं के, महाराज ! जेना घरनो कोई न मुठ होय तेना चूलानी राख आवे तो हमणां जीवे. चक्रवर्तिये तेवी राख सारु सघसे तपास करावी पण ए जोग तो न मदयो. एटले त्यांथी उठी तेणे पोतानी मा पासे आवीने राख

માંગી. મા કહે જે તમારો ઘાપ મુઠું છે. ચક્રવર્તિયે વિચાર્યું જે ન વાત પણ ચરી. પઠી સજામાં આવી બ્રાહ્મણને સિંગામણ દેવા માંગી, જે જાત્રી આગલ સર્વે નિરૂપાય છે. કોદે પણ પ્રકારે મર્ણ પામેલો જીવનો નથી, તો મનો સોચ કરવાથી શું થશે ? ફો-કટ કર્મચંપન ઘાપ છે. માટે દુવે મનો શોક તજી, રમતા રહો. મનો પ્રતિષેધ પમાડી ચક્રવર્તિયે બ્રાહ્મણને ઠાનો રાખ્યો. તેને બ્રાહ્મણે કાતું જે. મદારાજ ! જેવું કહ્યું ઠો તેવું પાડ્યું. “તમારા સાત દુજાર પુત્ર અષ્ટાપદે ઘણી મુશ્કા.” તે સાંનસી ચક્રવર્તિ મુ-ઠાંગત થયા. શીતલ હપચાર કરવાથી સજ્જ થયા ઘટસે વિ-લાપ કરવા લાગ્યા. તેયારે ઇંદ્ર (પેલો બ્રાહ્મણ) મૂલરૂપે ઘડે સિંગામણ દેદે ચક્રવર્તિને ઠાના રાખી દેવલોક પ્રાપ્તે પાઠા ગયા. પઠી ચક્રવર્તિ પોતાના પુત્ર જદનુનો પુત્ર જર્મીરપ ધેર દત્તો તેને સર્વ સંન્ય સાંપ્યું. ન. પુત્રમોદનો અધિકાર કાવ્યો. ૨૦

॥ અથ સિર્યંજવ સૂરી થને તેમના પુત્ર મનકનો પ્રવંધ ॥

શ્રી મદારીર સામીના પાટે શ્રી સુપર્મા સામી થયા. તેમના પાટે શ્રી જંબુસામી થને તેમના પાટે શ્રી પ્રજવા સામી થયા. તેમણે પોતાના પાટ યોગ્ય શાસનમાં કોઈ ન દેલવાથી યજ્ઞ ક-રતા સિર્યંજવ બ્રાહ્મણને યોગ્ય જાણી તેમને પ્રતીષેધવા માટે એ સાધુને મોકલી કહેવરાવ્યું જે- “ અદ્વોકટ મદ્વોકટ તત્વં ન જ્ઞાપતે.” સાધુનાં આવાં વચન સાંજણી સિર્યંજવે પુત્ર્યું જે તમે શું કહ્યું ઠો ? સાધુ બોલ્યા જે, વીજું તો અમને કાંઈ કહ્યું નથી. પઠી યજ્ઞસ્વંજ હપાહ્યો. તે તણે જોયું તો શ્રીજિને-શ્વર જગદાનનો વિંચ દીઠો; તેથી પ્રતિષેધ પામી ધરે સ્ત્રીને ગર્જ-વતી મુકી સિર્યંજવે ચારિત્ર લીધું. નિરતિચારે ચારિત્ર પાસે છે. આચાર વિચાર સિધ્યા. અનુક્રમે આચાર્યપદ પામ્યા. ધરે મુકી

आवेली गर्जवती स्त्रीए नव मसवाडे पुत्र जण्यो. तेनुं “ मनक ” नाम स्थाप्युं. लोको कहेवा लाग्या जे आज ए बालकनो बाप घरे होय तो घणो उठव करे. अनुक्रमे ते पुत्र म्होटो थयो. तेणे पोतानी माने पुठवार्थी तेणीए तेना बाप संबंधी सर्व वीना कही. ते सांजलीने मानी आझा मागी जे नगरें सिय्यंजव सूरी हता त्यां ते तेमनेज घंडीखे जतां पगे लाग्यो. आचार्य आगम उपयोगे (ज्ञाने करी) उल्लख्यो. पुत्र्युं जे तुं कोण ठे ? तेणे पोतानी बात जणावी. आचार्य कहुं जे — तुं कोईने बतावे (कहे) नही तो कहीये. मनके कहुं जे, हुं नही कहुं. आचार्य बोल्या जे, तुं पुत्र अने हुं पिता, वझे मढ्या. पठी तेने उपाश्रये तेडी गया. आगम उपयोगे तेनुं थोडुं आयुष्य जाणीने सूरी महाराजे विचार्युं जे एटला (थोडा) वखतमां एनाथी वधुं जणाय नही. माटे एने उळरवा सारु सवारमां करवा मांडी सांजे दश वैकालिक सूत्र दश अध्ययननुं रची पूरुं कर्युं. मनक ते ठ महीने पूरुं जणया. आठखूं पूरुं थवाथी काल कर्यो. आचके अग्निस्कार कर्यो. पठी उपाश्रये आब्या. श्लोक कहेतां गुरु सूरी महाराजनी आंखे आंसु आब्यां. संघे पुत्र्युं—हे स्वामी ! तुम सरखा चौद पूर्वधारीने आ मोह शो ? गुरु बोल्या जे—हे महा-नुजाव ! अमारे पुत्रने संबंधे करी एह साये स्नेह हतो. साधु-उप ते सांजव्युं, तेथी कहेवा लाग्या जे— स्वामी, जो अमे पहेलां जाण्युं होत तो एमनी पासे मल मात्रा परववा देवाकत नही. गुरु बोल्या जे— ए साधुनुं वैयावच्च विनय न करत तो एनो अर्थ केम सरत ! जूठ एवा महापुरुषने पण पुत्रनो मोह सांज्यो, तो वीजा ठगस्थ जीवने सांजरे तेमां तो शुं आश्चर्य ! माटे मोहने तजवो. ए मोह तजेज सुख थाय. पितानो प्यार पुत्र उपर केवो होय ठे, ए आ प्रबंधथी जाणी लेवुं. २० .

॥ अथ पुत्र विपे ॥ स्वागता वंद ॥

माय ताय पद पंकज सेवा, जे करे तस सुपुत्र क-
हेवा ॥ जेह कीर्ति कुललाज वधारे, सूर्य जेम जगिं
तेज सधारे ॥ २१ ॥

जावार्थः— जे पुत्र सुविनित होय ते नित्ये माता पिताना पगने
पूजे, अने कुलनी लाज तथा कीर्ति (सुजस) वधारे, बली
जगतने विपे सूर्यनी परे तप तेज सुधारे एटखे दीपावे. एवा
होय तेने सुपुत्र कहिये. २१.

॥ अथ सुपुत्र कोण थया ते विपे ॥ शालीनी वंद ॥

गंगापुत्रे विश्वमां कीर्ति रोपी, आझा जेणे तात
केरी न लोपी ॥ ते धन्या जे अंजनापुत्र जेवा, जेणे
कीधी जानकी नाथ सेवा ॥ २२ ॥

जावार्थः— गंगाना पुत्र गांगेये (जीष्मपिताय) पोताना
पितानी आझा उरयापि नही, विश्व एटखे संसारमां पोतानी
कीर्ति रोपी— वधारी, बली अंजनाना पुत्र हनुमंत के जेणे जा-
नकी नाथ एटखे सीताना स्वामी रामचंद्रजीनी सेवा करी,
ज्यारे रावणे सीताने अपहर्यां त्यारे हनुमंते लंकानगरी प्र-
जाली, रामचंद्रजीना हृत थया. एवा हनुमान कुमार मुक्ति-
गामी जाणवा. एवा सुविनित पुत्र पूर्ण पुन्याईये पामीये. अने
तेवाज सुपुत्रने धन्य ठे. (अंजना अने हनुमंत तथा तेना
पितानो विशेष वृत्तांत आ पुस्तकना ७० मा पृष्ठने विपे
सज्जनता उपर अंजनाना प्रबंधमां आवी गयो ठे त्यांधी
जाणी खेवो.) २२

॥ गंगाना सुपुत्र गांगेय कुमारनो प्रबंध ॥

शांतनुराजानी गंगा नामे स्त्रीनो गांगेयकुमार नामनो पुत्र
 हतो. एक वखत शांतनुराजा वनक्रीडा करवाने गंगानदीने
 कांठे आब्या. त्यां एक माठीनुं वाहाण हतुं. तेमां एक वना
 माठीनी रत्नवती नामे पुत्री हती. तेने राजाए दीठी. तेना रुप
 उपर ते मोह पाम्यो. पठी घेर आववाने पावो फरी आगस
 नासे ठे तथापि मन त्यां वखगी रखुं हतुं. जेम तेम पराणे घरे
 आथीने राजाए मंत्रीने बोलायी कथुं जे— गंगा कांठे रहेला वाहा-
 णवाजा माठीनी कन्यानुं मागु करो. मंत्रीए माठी पासे जई तेनी
 कन्या मागी. माठीए कथुं जे— ए कन्या आपुं तो खरो ! पण
 गंगानो पुत्र वखवान ठे माटे महारी पुत्री दुखणी थाय. जो ए
 राजा महारी पुत्रीना पुत्रने राज्य थापवा कयुस थाय तो हुं ए
 कन्या आपुं. नहिंतर न देउं. ते बात मंत्रीए राजाने कही. राजा
 ते सांतस्त्री खेद पाम्यो जे, गंगापुत्रने ए बात केम थाय ? एम
 मनमां उदासी पाम्यो. गांगेये राजाने उदासी चहरे येठेला.
 जांया तेथी पुत्रुं जे, हे पिताजी ! आज उदयेग चित्त केम ठे ?
 पिताए सवे बात कही. ते सांतस्त्री गांगेय बोदया जे, हे तात !
 एमां शुं डुकर ठे. ए राज्य एना पुत्रने थापजो. महारे तो रा-
 ज्यनो मय नथी. पुत्रे था प्रमाणे कथुं, परंतु पिताने प्रतिन
 न आवी. तेवारे गांगेय कुमारने पिताने प्रतिन उपजाववाने साह
 पोताने हाये खिग ठेथुं. सवे लोक था वनाय जोई आश्रय
 वक्ति यया. पठी माठीए शांतनु राजाने कन्या दीधी. तेने ये
 पुत्र यया. मेमने राज्य थाप्युं. ते जगन्मां जसवाद पाम्या-
 थावा थादांकित सुविनित सुपुत्र पूर्ण नाप्योदयेज प्राप्त
 थाय ठे. थने एवात्र पिताना मननी धारणा परिपूर्ण करनार
 जगनने विषे मरेमरा सुपुत्र कहेवाय ठे. २२

॥ तोटक ठंद ॥

इम काम विलास उलास तए, रसरतीति हृदे अनु-
जावतए ॥ जिमचंदन अंग विलेप तए, हिय होय
सदा सुख संपतए ॥ १३ ॥

जावार्थः— एम कामनो विलास उल्लासे करी हृदयने विपे
रसरतीति करी अनुजव्यो कहेतां आचर्यो प्राणीने केवो धाय ?
तो के— जेम अंगने विपे चंदननुं विलेपन करवाथी ताढक उ-
पजे ठे तेम प्राणीने एनाथी (कामविलासथी) सुख संपत्ति थाय.

इति श्री सूक्त मुक्तावल्यां काम वर्गस्तृतीयः

सह जापान्तर समाप्तः ॥

॥ गंगाना सुपुत्र गांगेय कुमारनो प्रबंध ॥

शांतनुराजानी गंगा नामे स्त्रीनो गांगेयकुमार नामनो पुत्र हतो. एक वखत शांतनुराजा वनक्रीडा करवाने गंगानदीने कांठे आब्या. त्यां एक माठीनुं वाहाण हतुं. तेमां एक वन माठीनी रत्नवती नामे पुत्री होती. तेने राजाए दीठी. तेना रूप उपर ते मोह पाम्यो. पठी घेर आववाने पाठो फरी आगल चाले ठे तथापि मन त्यां बलगी रह्युं हतुं. जेम तेम पराणे घरे आधीने राजाए मंत्रीने बोलावी कछुं जे— गंगा कांठे रहेला वाहाणवाला माठीनी कन्यानुं मागु करो. मंत्रीए माठी पासे जई तेनी कन्या मागी. माठीए कछुं जे— ए कन्या आपुं तो खरो ! पण गंगानो पुत्र बलवान ठे माटे महारी पुत्री दुखणी थाय. जो ए राजा महारी पुत्रीना पुत्रने राज्य आपवा कबुल थाय तो हुं ए कन्या आपुं. नहिंतर न देउं. ते बात मंत्रीए राजाने कही. राजा ते सांजली खेद पाम्यो जे, गंगापुत्रने ए बात केम थाय ? एम मनमां उदासी पाम्यो. गांगेये राजाने उदासी चहेरे वेठेला. जोया तेथी पुठ्युं जे, हे पिताजी ! आज उद्वेग चित्त केम ठे ? पिताए सर्व बात कही. ते सांजली गांगेय बोदया जे, हे तात ! एमां शुं डुकर ठे. ए राज्य एना पुत्रने आपजो. महारे तो राज्यनो खप नथी. पुत्रे आ प्रमाणे कछुं, परंतु पिताने प्रतित न आवी. तेवारे गांगेय कुमारने पिताने प्रतित उपजाववाने सारु पोताने हाथे लिंग ठेयुं. सर्व लोक आ वनाच जोई आश्चर्य चकित थया. पठी माठीए शांतनु राजाने कन्या दीधी. तेने बे पुत्र थया. तेमने राज्य आप्युं. ते जगतमां जसवाद पाम्या. आवा आहांकित सुविनित सुपुत्र पूर्ण जाग्योदयेज प्राप्त थाय ठे. अने एवाज पिताना मननी धारणा परिपूर्ण करनार जगतने विषे खरेखरा सुपुत्र कहेवाय ठे. २५

॥ तोटक उंद ॥

इम काम विलास उलास तए, रसरीति हृदे अनु-
जावतए ॥ जिमचंदन अंग विलेप तए, हिय होय
सदा सुख संपतए ॥ १३ ॥

जावार्थ:- एम कामनो विलास उलासे करी हृदयने विपे
रसरीतिए करी अनुजव्यो कहेतां आचर्यो प्राणीने केवो थाय ?
तो के- जेम अंगने विपे चंदननुं विलेपन करवाथी ताढक उ-
पजे ठे तेम प्राणीने एनाथी (कामविलासथी) सुख संपत्ति थाय.

इति श्री सूक्त मुक्तावल्यां काम वर्गस्तृतीयः

सह जापान्तर समाप्तः ॥

॥ અથ મોક્ષવર્ગ પ્રારંભઃ ॥

॥ ઉપજાતિ વંદ ॥

ગ્રાહ્યાઃ કિયંતઃ કિલ્લ મોક્ષવર્ગે, કર્મક્રયાસંયમ જા-
વનાદ્યાઃ ॥ વિવેકનિર્વેદ નિજ પ્રવોધા, ઇત્યેવમેતે
પ્રથમ પ્રસંગાઃ ॥ ૧ ॥

જાવાર્થઃ— મોક્ષમાર્ગે શું ગ્રાહ્ય છે ? તો કે— પહેલી તો ક્રમા-
પઠી સંયમ પાલવું, બલી જાવના, વિવેક ગુણ, સદ્ અને અસ-
દ્નો વિવરો કરવો, બલી વિવેક ઇટલે આ કરવા યોગ્ય કામ છે
અને આ ન કરવાનું છે એવું જાણપણું, નિર્વેદ ઇટલે સંસાર ઉપર
સ્વેદ ઉપજે, ઇત્યેવ કહેતાં એ આદિ મોક્ષનાં કારણ જાણવાં. ॥૧॥

॥ અથ મોક્ષાર્થ વિષે ॥ માલિની વંદ ॥

ઇહ જવ સુખ હેતે કે પ્રવર્તે જલેરા, પરજવ સુખહેતે
જે પ્રવર્તે અનેરા ॥ અથ અર્થ ઠંડી મુક્તિ પંથા અ-
રાધે, પરમ પુરુષ સોઈ જેહ મોક્ષાર્થ સાધે ॥ ૨ ॥

જાવાર્થઃ— આ જવના સુખના વાંઠક જીવ તો ઘણા છે,
અને કેટલાએક પરજવના સુખના વાંઠક એવા જીવ પણ ઘણા
છે; પરંતુ ઉત્તમ કોણ ? તો કે— સઘણાએ અર્થ ઠંડીને મોક્ષના
અર્થને સાધે, તે ઉત્તમ પુરુષ જાણવા. જે આ લોકને વાંઠતા
નથી, તેમજ પરલોકને પણ વાંઠતા નથી, એવેની ઇચ્છા તજીને મોક્ષ
માર્ગે પ્રવર્ત્યા તે ઉત્તમ હાથા (જંબૂસ્વામી જેવા) જાણવા. ૨

તજિય ખરત કેરી જેણ છે સ્વંદ જૂમી, શિવ પથ જિણ
સાધ્યો સોલમે સાંતિ સામી ॥ ગજમુનિ સુપ્રસિદ્ધા જેમ
પ્રત્યેક બુદ્ધા, અથ અર્થ ઠંડી ધન્ય તે મોક્ષ લુદ્ધા ॥૩॥

વીજી પ્રતમાં ૧ “ કિલ્લ ” ને વદલે “ વ્યય ” અને ૨ “ ઘાઃ ” ને વ-
દલે “ યાં ” શબ્દ છે.

જાપાન્તર સહિત. ૨૯૫

જાવાર્થ:- આં ખરત ફેર મધ્યેની ઠાં સંઘ પૃથ્વી ઠોળીને
જેણે મોક્ષમાર્ગ સાધ્યો એવા સોલમા તીર્થકર શ્રીશાંતિનાથ જ-
ગદાન તથા ગજસુકમાલ અને પ્રત્યેકબુદ્ધ જે જગતને વિષે સુપ્ર-
સિદ્ધ અર્થાત્ ઘણા જાણીતા છે તે ઠાં ઘીજા અર્થ ઠંડી કહેતાં ત-
જીને મોક્ષમાર્ગને વિષે લુબ્ધ થયા પડેલે મોક્ષ માર્ગ સાધ્યો, તે-
ઠાંને ધન્ય જાણવા. ॥ ૩ ॥

॥ અથ કર્મ વિષે ॥

કરમ નૃપતિ કોપે હુઃખ આપે ઘણેરા, નરય તિરય કે-
રા જન્મ જન્મે અનેરા ॥ શુભ પરિણતિ હોવે જીવને
કર્મ તેવે, સુરનરપતિ કેરી સંપદા સોઈ દેવે ॥ ૪ ॥

જાવાર્થ:- કર્મરૂપ રાજા કોપે તેવારે એ જીવને હુઃખની
પરંપરા પ્રત્યે આપે, શાં હુઃખ આપે ? તો કે- નર્કનાં અને તિ-
ર્યંવના જશો જવને વિષે જૂદાં જૂદાં ઘણાં જે હુઃખ કહેવાય છે,
તે એ જીવ પામે; અને એ જીવ ડ્યારે શુભ પરિણતે પરણમે
પડેલે જીવની શુભ પરિણતિ થાય ત્યારે તે દેવપણાની તથા મ-
નુષ્યપણાની (ઇંદ્ર અગર રાજાઠના જેવી) સંપદા પ્રત્યે પામે.
અર્થાત્ કર્મરૂપ રાજા ડ્યારે રીજે ત્યારે સુખ સંપત્તી આપે છે. ॥

કરમ શશિ કલંકી કર્મ ત્રિશૂ પિનાકી, કરમ વલિ ન-
રેંદ્રા પ્રાર્થના વિષ્ણુરાકી ॥ કરમ વશ વિધાતા ઇંદ્ર સૂર્યા-
દિદોઈ, સવલ કરમ સોઈ કર્મ જેવો ન કોઈ ॥ ૫ ॥

જાવાર્થ:- કર્મ તે પ્રધાન તદુપ મુખ્ય છે, કર્મે કરી શશિ જે
ચંદ્રમા તેમાં પણ કલંક છે, વલી કર્મે કરી પિનાકી ત્રીશૂ-
પણું પામ્યો, અને કર્મે કરી રાંકપણે વિષ્ણુ વલિરાજાની પ્રા-
ર્થના કરી; (વલી આ ચરણનો ઘીજો એવો જાવાર્થ પણ નીકલે

ઘીજી પ્રતમાં ૧ “ દેવે ” ને વદલે “ પાવે ” શબ્દ છે.

ઠે કે- કર્મે કરી જીહારીપણું પામે, કર્મે કરી પિનાંકી કહેતાં
 દેવતાપણું પામે, વલી કર્મે કરી વલવંતપણું પામે, નરેન્દ્રા કહેતાં
 રાજાપણુંપામે, વિષ્ણુપણું પામે, અને રાંકપણું પણ પામે) વલી
 કર્મના વશ થકી ઇટલે કર્મને યોગે કરી વિધાત્રાપણું પામે,
 ઇંદ્રપણું પામે, સૂર્યાદિપણું પામે, એ ઇટલો થધો કર્મનો સવલ
 જોરો જાણવો, ઇટલે એ કર્મ સમાન કોઈ ઘલવંત નથી. ॥ ૫ ॥

॥ અથ દ્વમા ત્રિપે ॥

હરિત જર નિવારે જે દ્વમા કર્મ વારે, સકલ સુખ સુધારે
 પુન્ય લક્ષ્મી વધારે ॥ શ્રુત સકલ આરાધે જે દ્વમા મોદ
 સાધે, જિણ નિજ ગુણ વાધે તે દ્વમા કાં ન સાધે ॥ ૬ ॥

જાવાર્થ:- હરિત કહેતાં માઠાં જે કર્મ તેના સમુહને ટાલે
 એવી જે દ્વમા તે કર્મને વારે કહેતાં રોકે, વલી તે સકલ ઇટલે
 સમસ્ત - સઘણાં સુખ સુધારી આપે અને પુન્યરૂપ લક્ષ્મી વ-
 ધારે; વલી શ્રુતજ્ઞાન પ્રત્યે આરાધે અને મોદ માર્ગને સાધે
 અને જે નિજ ઇટલે પોતાના ગુણ અર્થાત્ આત્માના ગુણ જે જ્ઞાન,
 દર્શન અને ચારિત્ર તેને વધારે, એવી જે દ્વમા તેને હે જાઈ !
 તું કેમ સાધતો નથી ? અર્થાત્ તું દ્વમાગુણ કેમ ધારણ કરતો
 નથી ? એ દ્વમાગુણવડેજ સર્વ કાર્યની સિદ્ધિ થાય ઠે, માટે
 દ્વમા ગુણ આદર. ॥ ૬ ॥

॥ દ્વમાગુણ આદરનાર ત્રિપે ॥

સુગતિ લહિ લિમાએ (દ્વમાયાં) સ્વંધ સુરીસ સીસા, સુગતિ
 દૃઢ પ્રહારી કુરગડુ મુનીસા ॥ ગજ મુનિસ લિમાએ મૂક્તિ
 પંથા આરાધે, તિમ સુગતિ લિમાએ સાધુ મૈતાર્ય સાધે ॥ ૭ ॥

जावार्थः— खंधक सूरीना पांचसैं शिष्य द्दमागुणे करी मुक्ति पद पाम्या, अने खंधक सूरी पोते द्दमा नही धरवाथी दुःखनी परंपरा पाम्या, वली दृढप्रहारी अने कूरगडु मुनीउं पण द्दमागुणे करी केवलज्ञान पामी मोक्षप्रत्ये पाम्या; तेमज गजसुकमाल अने मेतार्य मुनिवर द्दमा गुणे करी अंतगड केवली थई सिवसुख पाम्या. (गजसुकमाल मुनिवरनो प्रबंध आ पुस्तकर्मा प्रथम आवी गयो ठे त्यांथी जाणीलेवो अने खंधकसूरी तथा तेमना शिष्य, दृढप्रहारी, कूरगडु अने मेतार्य मुनीना प्रबंध जाणवा योग्य अहीं लख्या ठे) १

॥ अथ द्दमागुणे करी मोक्षपद पामनार खंधकसूरीना पांचसैं शिष्य अने द्दमा नही धरवाथी दुःखनी परंपरा पामनार खंधकसूरीनो प्रबंध ॥

कांतिपुर नगरना जितशत्रु राजाने खंधककुमार नामे पुत्र अने पुरंदरयशा नामे पुत्री हतां. ते कन्या दंभक राजाने पर-णावी हती. एकदा ते दंडकराजानो नास्तिकवादी पाखक नामे प्रधान कोई कार्य प्रसंगे जितशत्रु राजा पासे आब्यो. ते बखते खंधककुमार राज्यसज्जामां बेठा हता. त्यां धर्म चर्चा चाखतां नास्तिकवादी पाखक प्रधानने खंधककुमारे हराव्यो. ते स-मय तो ते मंत्रीनुं कांई न चाह्युं पण तेना मनमां ए हाख्या संबंधी सद्य घणो साखतो रह्यो. पठी काम करीने ते पोताने मूलके गयो. त्वारपठी कांतिपुर नगरना उद्यानने विपे धीसमा तीर्थकर श्री मुनीसुव्रत स्वामी समोसयां. वनपास्रके जितशत्रु राजाने वधामणी दीधी. तेने घणुं डव्य आपी खुशी कयो. पठी चतुरंगी सेना अने सर्व परिवार साथे खंधककुमारने लेई जितशत्रु राजा जगवानने वांदवा आब्या. वांदीने यथोचित ठेकाणे बेठा. प्रभुना मुखनी देशना सांजली खंधककुमार प्रति-

बोध पास्या. घेर आर्याने तेमणे मात पितानी आझा मागी पांचसं कुमरो संघाते चारित्र लीधुं. निरतीचारपणे चारित्र पासतां एक वखत खंधक मुनीये प्रजु पासे दंरुक राजाना देश जणी विहार करवानी आझा मागी. प्रजुण कथुं जे, त्यां तने मरणांत कष्ट उपजशे. खंधके पुत्र्युं के, स्वामी ! हुं आराधक तुं के वि. राधक तुं ? उत्तर आपतां जगवाने जणाव्युं जे, तुज टाळी (तहारा विना) सघसा साधु आराधक ठे. हवे जवितव्यताये करी खंधक मुनी विहार करतां पांचसो मुनीनो परिवार खेई दंरुक देशे आख्या. ते खबर पासक प्रधानने थई. तेणे ए (साधु) वनमां उतरशे गरी पोताना मनमां धारणा बांधीने ते मुनीउंना आख्या पहेलांज त्यां केटलांक शस्त्र जमीनमां दटाव्यां. साधु एज वनमां आरी उतर्यां. राजादिक तेमने बांदवा आख्या. देशना सांजली सो पोताने घेर गया. पत्री पासकें दंरुक राजा पासे आर्याने कथुं जे - “ गंधक, मुनीनो वेप धारण करी पांचसं योज्जाने साथे खेई तमने ह्णया अने तमां राज्य खेवाने आख्या ठे, शस्त्र पण पूरां लाव्यो ठे.” राजाए कथुं के, शस्त्र कयां ठे ? पासके जणाव्युं जे, ज्यां ए उतर्यां ठे त्यां ते वनमां ठे. राजा कहे के, जो ते मने देखागो तो हूं मानुं. पत्री पासक पापीण मुनीउं ज्यां वनमां येना ह्ता त्यांरी तेउने खमेडावीने पोते जे शस्त्र जमीमां घाव्यां ह्तां ते काटी राजाने देखाव्यां. ते देखावे राजानुं मन फयुं. तेणे पासक प्रत्ये कथुं के हवे जे तहारा मनमां आवे ते कर. राजाए अधिकार आख्या एटखे ए अत्रव्ये मनुष्य पीसवानो यंत्र मंगाव्यो. पेसा पांचसो साधु मुधां गंधकाचार्यने योज्जारी तेमां एक एकने पीसवा मांड्या. एम चारसं नवानु मुनीउंने घाणीमां पीसतां ते दरेक साधु चार आहार पचम्की समाधीपणे दमा

जावतां अंतगड केवली थई मोक्ष प्रत्ये पाम्या. त्यांसुधी तो खंधकाचार्यने क्षमा रही. पण पठी फक्त एक न्हानो चेलो अने पोते रक्षा त्यारे तेमणे पालकने कहुं जे- हवे तुं मने प्रथम पील, पठी जेम तने फावे तेम करजे. डुष्ट पालके कहुं जे- आगलथी (प्रथम) ए ठोकराने अने पठी तने पीलीश, एवुं कठोर वचन सांजसवाथी खंधकाचार्यने क्षमा न रही. बली पूर्वे पण धीमुनिसुव्रतस्वामीए कहेवुं इतुं ते वचन वृथा केम थाय ? नज थाय. तेथी तेमणे (खंधकाचार्य) नीयाणुं कयुं जे, " ए दंरुक नृपना देशनोहुं घालनार थज्यो." पालके लघुमुनीने पीढ्या, ते पण अंतगड केवली थई मोक्ष पाम्या अने खंधकाचार्यने पीढ्या ते मरीने अमिकुमार देवता थया. एवामां एक गीध पंखी मांसनी भ्रान्तिए करी तेमनो खोद्दीथी खरडापलो उंधो त्यांथी लेईने उढ्यो. ते अकस्मात् दंडक राजानी राणी अने खंधकाचार्यनी संसारीपणानी वहेन पुरंदरयशाना आंगणामां पड्या. उंधो देखी राणीए राजाने पुत्र्युं जे आवडो उपसर्ग मुनीने कोणे कयों ? बरोबर प्रत्युत्तर नही मलवाथी राणीए नगरमां खबर कढावी तेथी मुनीउने पालक पापीए पीढ्यानुं जाणवामां आवतां ते घणुं डुख पामी अने राजाने कहुं जे हवे तहारुं मुख महारे जोवुं योग्य नथी. पठी बेरागवंत थई पुरंदरयशाए चारित्र लेई बिहार कयों खंधकाचार्य जे अमिकुमार देवता थया ह्ता तेमणे उपयोग दीधो तेथी छेप जाग्यो. तेमणे दंरुक राजानो वधो देश वाली दीधो. ते हजी सुधी दंडकारण नामे उंझखाय ठे. त्यां किरीयातु थाय ठे. समेत शिखर जणी जतां ए अरण्य आवे ठे.

आ कयाथी सार ए ग्रहण करवानो ठे के, खंधकाचार्यना चेला पांचसो साधुए क्षमा करी तो अक्षय सुख पाम्या अने

आचार्य पोते क्षमा न करवाथी दुःखनी परंपरा पाम्या. माटे क्षमागुण आदरवो ए श्रेयस्कर ठे. ९

॥ अथ क्षमा आदरवाथी मोक्षपद पामनार
दृढप्रहारीनो प्रबंध ॥

दृढप्रहारी जाते ब्राह्मणनो एक साते व्यसनमां पूरो पुत्र हतो. तेने मावित्रे घरमांथी काढी मुक्यो त्यारे ते चोरनी पाळे गयो. चोरना नायके तेने कामनो जाणी पोतानो पुत्र करी राख्यो. ते केटलोक वखत वित्या पठी पाळनो स्वामी थयो. ते ठातीनो काठो माठा कर्मनो करणहार हतो. तेणे घणा जीव मायां. एकदा धान खेई ते कुशस्थलपूर जागवा माटे गयो. नगर लुब्धुं. दृढप्रहारी एक ब्राह्मणना घरमां पेगो. त्यां ते ब्राह्मणना घरमां घणे मनोरथे खीरनुं हांडळुं चूखे चढाव्युं हतुं. ब्राह्मणनां ठोकरां तेने घीटाई वल्यां हतां. दृढप्रहारी हांडले बलगवा गयो. एटले ब्राह्मणी घोली जे— हांनलां अजडाव्यामां आव- शे तो पठी अमारे काम नही थावे. तेथारे ते दुष्टे ब्राह्म- णीने मारी. ए वेळा ब्राह्मण न्हातो हतो ते बंडुक खेई धायो. तेने पण मायां. एवामां तेना घरमां एक गाय हती ते सींगडां मारवा आवी, एटले ते दुष्टे तेने पण मारी. ए गाय गर्जवती होवाने लीधे तेना पेटमांथी वज्रु निकली पड्युं. ते ब्रह्मणवा लाग्युं. ते देखीने दृढप्रहारीना मनमां पस्तावो थयो जे, धिः- कार ठे मुजने ! में ब्राह्मण थके घणी हिंसा करी. बली आ चार हत्या म्होटी करी. तो हवे महारो क्याई पण तुटकवारो नथी. एवी जावनाए दृढप्रहारीए पंचमुष्टीलोच कयां. पठी जागोखे आवी काउसगो रह्यो. त्यां थई जता आवता लोको- ए तेने देखी था लूटनारो ठे एम तेना उपर छेप लावी प- त्यरे, ईंटाखे, धूखे, लाकमीए, बंडुकनी मोहरी विगेरेए तेने

ઘણો પરાજવ કર્યો. એમ દોઢ માસ થયો, પઠી છોકો થાકીને સામું જોવા ન લાગ્યા. તે વેલા કાઠસગ્ગ પારી વીજી જાગોલે (પોલે) જઈને કાઠસગ્ગે રહ્યા. ત્યાં પણ તે દિસીના છોકોએ એમજ દોઢ માસ પરાજવ કર્યો. તે પણ થાકીને ઊંટે રહ્યા. એટલે ત્રીજી જાગોલે જઈ રહ્યા. ત્યાં છોકોએ ઘણા ઘણા પરિસહ કર્યા; તે સપલા દોઢ માસ સુધી ત્યાં રહીને સહન કર્યા. તે તરફના છોકોએ કેમ મુકી, તેવારે ચોથી જાગોલે ગયા. ત્યાં પણ દોઢ માસસુધી એમજ પરાજવ લખ્યો. એમ કરતાં દમાએ કરી ઊઠે મહીને કેવલજ્ઞાન પામ્યા. આ કથાથી સાર એ ગ્રહણ કરવાનો છે જે, દુઃખપ્રદારી જેવા ચોરી, ધામપાતુ અને હુડારાનો ધંધો કરનાર તેમજ મ્હોટી ગાય. વ્રાહ્મણ, સ્ત્રી અને ઘાસ ગર્જ વિગેરેની દુલ્યા કરનાર એજ જવમાં દમા ગુણે કરી આઠે કર્મ સ્વપાત્રી મોક્ષ સુખ પામ્યા. માટે દમા એ મ્હોટામાં મ્હોટી ગુણકરે. જેથી દમા આદરવી.

॥ અદ્ધ દમા ગુણે સિવ સુખ મેલવનાર

કૂરગતુ સાધુનો પ્રવંધ ॥

કૂરગતુ સાધુને નિરંતર ગાતુડં જરી કૂર (જાત) જોઈતો હતો. ધીજા સર્વ સાધુ તેમને કહેતા હતા કે તપનો મ્હોટો છાજ છે. પણ તેમનાથી તપ થતો નહી. પરંતુ તે નિત્યે તપીયા સાધુની જાવના જાવતા હતા. એમ કરતાં જ્યારે સંવઘરીનો શ્રાગણો દિવસ આવ્યો ત્યારે સર્વ સાધુએ તપ કર્યા હતા, ત્યાં શાસન દેવીએ આવી પ્રથમ કૂરગતુસાધુને વાણાં. તે દેહીને માસ સ્વમણવાલા સાધુને શ્રોધ ઊપન્યો. એમના મનમાં એમ આવ્યું જે—“ અમને મુકી એ પેટ જરાને કેમ વાંદે છે ? અમે માસ સ્વમણના કરવાવાલાને પ્રથમ કેમ ન વાંચ્યા ? એવો કપાય છાવી તે ઘોલ્યા જે — હે શ્રાવિકા ! તુમમાં વિવેક કાંઈ નથી,

जे तपीयाने मुकीने तमे नित्ये पेट चराने वांदो ठो. तेवारे शासनदेवी बोल्यां जे, एमनामां घणा गुण ठे. हे साधुजी ! तमने तपीयाउने एम बोलवुं घटमान (योग्य) नथी. वली कथुं जे “काले एमने केवलज्ञान उपजवानुं ठे तेथी घणा घणा जीव, सुर, असुर, किन्नर, विद्याधरादि एमने वांदवा आवशे. तेणेकरी घणीज जीनाजीव यशे, माटे मुजथी वांदी नहीं शकाय एम विचारीने एमने में आज वांद्या.” ते सांजलीने साधु बोल्या जे “एमने न केम उपजे ?” त्यारे तमेज कहोने जे कोने उपजशे ? एम कहीने देवी त्यांथी गयां. बीजे दिवसे एटखे संवठरीने दिवसे वेळा थइ त्यारे कूरगरु साधु कूरनो गाडुउं वहोरीने आव्या. तेमणे सर्व साधुने निमंत्रणा करी. तेवारे जे साधु क्रोधी हतो ते आवीने ते आहारमां थुंक्यो. थुथुकार कयों. कूरगरुए विचारुं जे आज खुलो आहार हतो तेमां धीरूप साधुनुं थुंक पड्युं, ए घणुं सारुं थयुं. एवी शुज जावना जावतां जावतां कूरगरुजीने केवल ज्ञान उपन्युं. देवतादिनां धुंद तेमने वांदवा आव्या. ते जोई सघळा साधुए विचारुं जे, ए एटखे गई काले जे स्त्री आवी हती ते सामान्य स्त्री नहीं, पण कोई देवरूप खरी. पठी सर्व साधु पोते करेळा तेमना तिरस्कारनो पश्चात्ताप करता तेमने नम्या. नमतां सर्वने केवलज्ञान उपन्युं.

आ कथाथी ए सार ग्रहण करवानो ठे के समजावथी वर्तवुं, कोई उपर क्रोध न करवो, अने जो तपस्यादि व्रत अनुष्ठान पोताथी न घनी शक्तुं होय तो ते करनारनी अनुमोदना करवी अने एवी जावना जाववी तथा तपस्वी अने मुनीना कार्यने मस्तके चढावी तेमनो अवगुण न विचारतां दमा आदरवी. तेथी जेम कूरगरु मुनी केवली थई मोक्ष पाम्या तेम सर्व सुखसंपत्ति मले. दमा ए म्होटांमां म्होटी छाजदायिनी ठे. माटे दमा आदरवी.

॥ अथ क्षमाशुण वडे मेतार्य मुनीए

मोक्ष मेखव्यानो प्रबंध ॥

पहेला जवने विपे वे गोवालीया गायो चरावतां जामतखे
वेठा हता. एवा अक्सरने विपे त्यां थईने साधु जता हता. तेमने
तरुकाने लीघे घणी धख लागी हती. गोवालीयाउंए साधुने गायतुं
डुध पाई तृपामटाडी. साधुए धर्मदेशना प्रकाशी. गोवालीयाउंने
धर्म रुच्यो, तेयी तेमणे (वझे जणे) दीक्षा लीधी. ते वे जण
चारित्र पासता थका विचरे ठे. तेमांथी एक गोवालीया साधुए
डुगंठा करी जे, साधुपण्यामां हाथ पग धोवाय तो सारा. एवुं चिंतव्युं.
पण नाह्या धोयानही, तेम खमाव्युं पण नही. हवे ते वे गोवाली-
या साधुए एवो संकेत कयों के, आपण वे देवतानी गति पाय्या पठी
त्यांथी जे पहेलो चवे तेने देवगतिमां रहेला देवताए प्रतिबोध
पमाडवो. ते वे साधु आयु क्षय थये कालधर्म पामीने देवता थया.
त्यां सुख विलास जोगवतां थकां स्थिति पूर्ण थये एक गोवालीया
साधुनो जीव के जेणे चारित्रनी डुगंठा चिंतवी हती ते चवीने
राजपट्ट नगरने विपे मेहरने घरे मेती चंडालणीनी कुखे पुत्र-
पणे उपन्यो. तेनी पनोशमां एक व्यवहारीयो रहेतो हतो.
तेनी स्त्रीने मृतवंठा दोष होवाथी ते मुथ्यां (मरीगयेलां)
वालकने जणती हती, ते स्त्रीने अने मेती चंडालणीने वहे-
नपणां हतां. एकदा ते वे जणीठं मांहोमांहे (गर्जसंधी)
वात करती हती. ते वखते व्यवहारीयानी स्त्रीए नीसासो
नाख्यो. ते जोई चंडालणी घोली जे, हे वहेन ! आ शुं ? व्यव-
हारणीए जणाव्युं जे, महारे तो जारजूत ठे, कांई एमज
(फोकट) जारे मरुं तुं. ते सांजली चंडालणीए कथुं जे,
चिंता शी करे ठे ! महारो पुत्र तुं खेजे. तहारो मुठं वालक
हुं राखीश. महारे पुत्र घणा ठे. हुं कांईने नहीं कहुं. पण नाम

મહારું રાસ્રવું. આ પ્રમાણે વન્ને સ્ત્રીડંબ નિશ્ચય કર્યા પઠી કેટલેક દિવસે તે વન્નેને સાથે (એકજ દીવસે) પ્રસવ થયો. ચંડાલણીએ પોતાના પુત્રને ઠાનો વ્યવહારણીને સોંપ્યો, ને તેનો મૃત વાલક પોતે લીધો. એમ પ્રઠવ્રપણે તે વન્ને સ્ત્રીડંબ પોતાના વાલક ઝલટપુલટ કર્યા. વ્યવહારીયાએ પુત્રનું નામ “ મેતાર્ય ” સ્થાપ્યું. ડંઠવ કર્યો. જણવા યોગ ઝમ્મર થતાં તેને નિશાસે મુક્યો. તે સારી રીતે જણ્યો. ચાર વર્ષની ઝમ્મર થઈ ત્યારે આઠ વ્યવહારીયાએ પોતાની એકેક કન્યા મલી આઠ કન્યાનો તેની સાથે વિવાહ કર્યો. ત્યાં પરણાવ્યાનો ડંઠવ મંજાણો ઠે. નોવતો ગડગની રહી ઠે. ધવલ મંગલ ગવાય ઠે. સર્વ સ્થલે આનંદ વર્તાઈ રહ્યો ઠે. એવા સમયને ત્રિપે પૂર્વના સંકેતીક દેવતાએ વિચાર્યું જે, એ જો સંસારની મોહ જાલમાં બંધાશે, તો પઠી તે એનાથી મુકાશે નહીં. માટે પાણીગ્રહણ થયા પહેલાંજ તેની પાસે જઈને પ્રતિબોધું તો ઠીક ! પઠી દેવતાએ આવીને મેતાર્યને કહ્યું, પણ તેણે માન્યું નહીં. તે વેલા દેવતા મેતાર્યના શરીરમાં સંક્રમ્યો. મેતી ચંડાલણી રોવા લાગી અને વ્યવહારીયાને ઘેર આવી પુત્ર (મેતાર્ય) ને પોતાને ઘેર લેઈ ગઈ. તેણીએ પોતાના જર્તારને કહ્યું જે, એ આપણો પુત્ર ઠે, માટે એ વ્યવહારીયો શ્યાનો પરણાવે ? આ વાત વધે ફેલાતાં પેલા કન્યાડંબા વાપ આઠ વ્યવહારીયા જાંઘા થયા. ફરી દેવતાએ આવી મેતાર્યને કહ્યું જે, કાં શું થયું ? મેતાર્ય બોલ્યો જે, તમે એ શું કર્યું ? દેવતાએ જણાવ્યું જે— તં મહારું કહેવું કેમ ન માન્યું ? મેતાર્યે કહ્યું જે— તમે કહેશો તેમ હું કરીશ. પણ મહારી લાજ વધારી રાજા શ્રેણીકની પુત્રી મને પરણાવી આપો. હું ચારિત્ર લેઈશ. દેવતાએ એ વાતની હા જણીને તેને એકબોલનો આવીને જણાવ્યું જે, એ બોલનો રહ્યો હશે. તેનો થાલ જરી તદ્દારા વાપ સાથે રાજાને

तेट मोकलजे. ते वखत राजा तेने कार्यप्रसंग पुढे ल्यारे ते एवुं
 कहे जे, तमारी पुत्री महारा पुत्रने परणावो. आ प्रमाणे कही
 देवता निजस्थानके गयो. मेतार्ये ए सघली वातथी पोताना
 घापने वाकेफ कयों. हचे वीजे दीवसे रले जयों थाल लेईने मे-
 तार्यनो घाप राजा पासे आब्यो. सर्व विनय साचवी ते रल
 जरेलो थाल राजा आगल मुक्यो. राजादिक सर्वे सज्जनोए ते रल
 जोयां. राजाए पुवुं जे, तुं शुं कहे ठे ? चंडाल घोढ्यो जे- म-
 हारा पुत्रने तमारी पुत्री परणावो. ते सांजली राजाए अजय-
 कुमार (पोताना मुख्य मंत्री अने पुत्र) सामुं जोयुं. अजयकु-
 मारे चंडालने पुवुं जे, तहारे घेर एवां रल क्यांथी ? चंडाले
 जणावुं जे, महारे घेर थोकडो लींकीने ठामे रल घाहीर जाय
 (हगे) ठे. अजयकुमारे कहुं जे, महाराज ! ए मनुष्यनुं क-
 तव्य नही. ए देव प्रकार जाणवो. जोईये तो खरा ! एम वि-
 चारी चंदासने कहुं के एकवार ए थोकनो थर्ही लावो. चं-
 दास ते छेई थावी तेमनी पासे वांध्यो. त्यां ते थोकडे डुगंध
 बिष्टा करी. अजयकुमारे निर्धार कयों के, देवमाया तो खरी !
 नहिंतर चंडालथी राजकन्या मगाय नहीं. तेम ठतां एणे मागी,
 तो ए डुस्तर काम कहीये. एम विचारी अजयकुमारे कहुं-
 सांजस रे चंडाल ! तहारा पुत्रने राजकन्या तो ज थापे, के
 जो तुं एक रातमां हुं जणावुं एटसां कार्य करे. ते ए के:- एक
 तो बेजारगिरिए पाज वांधे, के जे ठपर ठोकरां दोडतां चढे;
 वीजुं ए के- आ राजश्ट्र नगरनो कोट सुवर्णमय करे; ग्रीजुं
 ए के - खीर समुद्रनुं पाणी थाणे; थने गंगा सरस्वतिने जसे
 न्दवरावे; तो पठी एने (तहारा पुत्रने) राजकन्या परणावीये.
 चंडाल ते सांजलीने गयो. रात्रे अजयकुमारना कहेवा प्रमाणे
 देवताए सपडुं कयुं. चंडालने न्दवरावी चोस्को कयों. वीजे दि-

वसे राजानी वेटी तथा आठ व्यवहारीयानी पुत्रीउं मली नव कन्याउं साथे उठव सहित मेतार्यने पाणीग्रहण कराव्युं. ते वेला देवता आवीने ऊजो रह्यो. अने कह्युं — कां हवे शुं कहे ठे ? मेतार्य बोल्यो— जाई ! हुं तमने नमीने कह्युं तुं के ताजे परण्यो तुं, माटे मने सुख जोगववा द्यो. देवताए वार वर्ष आप्यां ते पण पूरां थयां. एटखे देवता आव्यो. ते वखते नवे स्त्रीउं ऊठीने पगे लागी. तेउंने वार वर्ष आप्यां. ते पण सुखविलासमां पूरां थयां. तेवारे वली देवता आव्यो. एटखे मेतार्य स्त्रीउं पासे आझा मागीने श्रीवीर प्रभु पासे जई चारित्र लीधुं.

हवे ते मेतार्य मुनीराज जिनकल्पीपणे भास मासखमण करतां एकदा पारणाने दीवसे राजग्रह नगरे सोनीने पाडे गो-चरीये आव्या. त्यां एक सोनीए सोनाना एकसो आठ जव घडीने मेहेदया हता. तेने वारणे मेतार्य मुनी ऊजा रह्या. एटखे सोनी ऊठीने घरमां गयो. ते वखते त्यां आवी चढेलो फ्रॉच पंखी (पेला जवने) असी कणीया जाणीने गली गयो. त्यांथी ते उड्यो, पण पेटमां जार घणो थवाथी आगल वधारे जवाणुं नही; जेथी त्यां नजीकमां जारु हतुं तेना उपर वेगो. मेतार्य मुनीए आ सघलो बनाव त्यां ऊजां ऊजां जोयो. हवे घरमांथी सोनी आव्यो. तेणे मुकेला स्थानके जव न दीठा. तेथी साधुने पुत्र्युं जे — आ स्थानके जव मुक्या हता ते क्यां गया ? तमारा आव्या पठी वीजो तो कोई आव्यो नथी. माटे तमेज लीधा ठे. जेथी ते मुजने थाप. ए जव तुजने नही पचे. राजा श्रेणी-कना ठे. माटे वारंवार कह्युं तुं जे थाप. ते सांजखी साधुए विचार्युं जे, जो हुं पंखीनुं नाम देईश तो ए विचाराने मारशे. माटे ते तो न कहेवुं. एवुं धारीने मुनि मोन करी रह्या. वली सोनी बोल्यो जे— लाव, लाव, थदया मुंड ! वारंवार कहीये

તેમ ઠતાં તું કેમ નથી માનતો ? કેમ નથી સાંજલતો ?
 દે, લાવ. કેટલી ચાર કહીયે ! જો હવે નહીં આપે તો હું
 મારીશ. એવું સાંજલીને વલી સાધુએ વિચાર્યું જે, યતાં
 તે સ્વરૂં ! પણ પંક્ષી તો ઝગરશે, એજ લાજ. પરના પ્રાણ ઝ-
 યા એ મહા લાજદાયી છે. પોતાનો જીવ પરજીવને માટે છુરવાન
 એ ઉત્તમનું લક્ષણ જાણવું. એવું વિચારીને વલી તે મોનપણે
 પઠી સોનીને અતિ ક્રોધ ચઢ્યો. તેણે નીલો વાધર મુનીને
 ઘાંધી તરુકે ઝાઝા રાખ્યા. વાધર સ્વંચાણો. તે વેદનાએ
 મુનીની આંખો નીકલી પડી. સમતા જાવે ક્રમા સહિત તે
 ન કરતાં મૈતાર્ય મુની અંતગઢ કેવલી ઘડે મોઢ પદ
 યા, તે વેલાએ ત્યાં એક કઠીયારે માથા ઉપરથી કાઢનો
 તે નાખ્યો. તેના ધવકારે કરી ક્રોંચ પંક્ષીએ જવ ગડ્યા હતા
 પાઠા વમ્યા. સોની, પંક્ષીએ જવ વમ્યા તે દેહી જયત્રાંત થયો
 તે વિચારમાં પડ્યો કે, એ રાજા શ્રેણિકનો જમાઈ અને વલી
 યુ, તેને 'માર' શબ્દ કહેવા કોઈ ન પામે; તેમ ઠતાં મેં હુણ કામ
 . તો હવે સાધુવેપના શરણવિના ઝગરવાનો એકે આરો
 િ. એમ વિચારી તેના ઘરના સર્વે માણસો સાધુનો વેપ પહે-
 ને વેળા. ત્યારપઠી મૈતાર્ય મુનીને હુઃસ્વ દેઈ માર્યા સંવંધીની
 ત રાજાએ જાણી. પટલે સોનીને ઘેર ધુંસ આવી. અર્થાત્ રાજપુ-
 ને સોનીના ઘરના સઘલા માણસોને પકડવા આવ્યા. તેડે
 આગલ સઘલા સાધુ વેઠેલા દીઠા. પઠી રાજા પાસે જઈ
 વકે જણાવ્યું જે, મહારાજ ! ત્યાં તો સર્વ સાધુ છે. મુની સી-
 ય વીજું કોઈ દેખાતું નથી. તે સાંજલી રાજા પોતે ત્યાં આવ્યા.
 ડ સઘલાને સાધુવેપે જોઈ બોલ્યા જે— અરે સોનીડ ! તમે સ-
 લ કામ કર્યું. સાધુના શરણ વિના તમે હુણ નહી. તે વેપ
 િંદીને રાજા ઘેર આવ્યો. તે સોનીડ મુનીપણું લેઈ ચારિત્ર પા-

હીને સુખી થયા. એ મેતાર્ય મુનીનો અધિકાર હમા ઉપર કહ્યો. ઉપદેશ માલામાં કહ્યું છે જે:- શીસા વેદેનસીરંસી, વેદવેનિગા-
યાદં ॥ અપિણીમેથજસ્સ જગવઠં, નિયસોમણસાવિપરિકુવિઠં ॥

આ કથાથી સાર એ ગ્રહણ કરવાનો છે કે ચારિત્રની હુગંગા મનથી પણ ચિંતવવાને હીધે ગોવાલીયા સાધુ ચંનાસ કુલે ઉ-
પન્યા. માટે કોણે કદીપણ ચરિત્રની કોઈ પણ પ્રકારની હુગંગા માત્ર ચિંતવવી નહિ. યહી મેતાર્ય મુનીએ પરજીવની દયા ચિંત-
થીને પોતાના પ્રાણ જનાંસુધી હમા ધારણ કરી તેથી મોહ મેજવ્યું. માટે સર્વ પ્રાણી ઉપર દયાનાવ સાવવો અને હમા આદરવી. કે જેથી કરીને મેતાર્ય મુનીની પેઠે સિદ્ધનાં સુખ પણ તરફાસ મેજવવાને જાગ્યશાહી થઈ શકે છે. ॥ ૭ ॥

॥ અથ સંયમ વિષે ॥ સ્વાગતા ંદ ॥

પૂર્વ કર્મ સવિ સંયમ વારે, જન્મ ચારિનિધિ પાર
ઉતારે ॥ તેહ મંયમ ન કેમ ધરીજે, જેણ મુક્તિ ર-
મણી વગ કીજે ॥ ૮ ॥

જાવાર્ય:- ચારિત્ર તે શું કહીયે ? જય જે આત્મ કર્મ તેને રિત્ત કહેતાં ગ્યાત્રી કરે તે ચારીત્ર કહીયે. તે ચારિત્ર પૂર્વે ક-
રેલાં સર્વ માતાં કર્મને વારે, ણટસે માતાં કર્મનો નાશ કરે, અને મંસારમમુદ્રથી પાર ઉતારે; એવા સંયમ ણટસે ચારિત્રને કેમ ન આદરીયે ? અર્થાન્ સંયમ આદરવું. કેમકે, તે સંયમથી નો મુક્તિર્પી નારિને વગ કરીયે ણટસે થરીયે. ॥ ૮ ॥

હવે સંયમ ણટસે જે ચારિત્રથી સ્થિતિ ઉપજી તે અને તે વડે સંધી જનાવર ચતુષ્પદ વાવ, મિંદ જેગા હિંસક પ્રાણી પણ માંસ ગાંધી મનહિન પામ્યા તેગા ચારિત્રવંત થવદેવ સાધુનાં દયાંત કહે છે.

તુંગ શૈલ વલદેવ સુદાયો, જેણ સિંહ મૃગ વોધ વ-
તાયો ॥ તેમ સંયમ લહીય અરાયો, જેણ પંચમ
સુરાલય પાયો ॥ ૯ ॥

જાવાર્થ:- તુંગ નામે પર્વત ઉપર વલદેવ સાધુ રહ્યા, તેમણે
સિંહ અને મૃગ વિગેરેને પ્રતિવોધી સમકીત પમાડ્યા; તેઝણ
સંયમ પામીને આરાધ્યો, જેથી કરીને પાંચમા દેવલોકના
સુખપ્રત્યે પામ્યા. ॥ ૯ ॥

॥ ચારિત્રની લઙ્ઘિય કરી સિંહાદિક પશુને
વોધ પમાડનાર વલદેવમુનીનો પ્રવંધ ॥

કૃષ્ણે કાલ કર્યા પઠી વલદેવજીએ ચારિત્ર લીધું. તેઝ અતિ-
રુપાલા હતા. એક વખત મધ્યાને નગરમાં ગોચરીએ આવતાં કુ-
થાને કાંઠે ઝમેલી સ્ત્રીએ તેમને દીઠા. તેમના રુપ પર મોહી
થઈ તે સ્ત્રીએ જ્ઞાન જૂલીને ઘડાને ઘડલે ત્યાં ઠોકરો વેઠેલો
હતો તેના ગણામાં દોરકાનો ગાલો ઘાલી તેને કુથામાં ફાંસવા
માંડ્યો. સાધુ તે જોઈ ઘોડ્યા જે, એ શું કરો ઠો ? તેવારે સ્ત્રીને
જ્ઞાન આવ્યું, અને ઠોકરાના કંઠમાંથી ગાલો કાઢી ધનો
ફાંસ્યો. વલદેવજીએ આ ઘનાવ પોતાને લીધે ધન્યો એમ જાણી
પોતાના મન સાથે નિશ્ચય કર્યો જે, “ આજ પઠી નગરમાં ન
આવું. ધનમાં આહાર મણે તો લેવો. નહિંતર તપની ધૃષ્ટિ થશે.”
ત્યારથી તેઝ વનનેવિષે સર્વેદા રહેવા લાગ્યા. ત્યાં તેમને તપશક્તે
લઙ્ઘિઝં ઝપની. તેણે કરી તેમની દેશના સાંજલતાં મૃગલાં, સસલાં,
સૂઅર, વાઘ, સિંહ વિગેરે પશુઓએ માંસનાં પચસ્કાણ કર્યાં. તેઝ
પશ્વાદિકને દેશના દેતા હતા. એમ કરતાં એક દીવસ કાઠ ઝેદક

વીજી પ્રતમાં ‘ અરાયો ’ ને ઝેદાણે ‘ આરાધે ’ અને ‘ પાયો ’ ને
ઝેદાણે ‘ સાધ્યો ’ રાખ્દે ઝે.

आव्यो. तेणे जावनी अर्थ काळी कापी तेवारे जूरुयो थयो. एटले रसोई करवा मांकी. तेनो धूआडो मृगले दीगो. मृगे मुनी आगल आवी पुंठडी हलावी. साधु पात्र पडीलेहि मृगनी केडे केडे गया. ते ज्यां सुत्रधार अध कापी डाळी आगल रसोई करतो हतो त्यां आव्या. सुत्रधार उठी साधुना सामो आव्यो अने पगे लागी बोल्यो जे - स्वामी पधारो, हुं पावन थयो, कृतपुण्य थयो. मृगलो पोताना मनमां चिंतववा लाग्यो जे, हुं मानव अवतार पास्यो होत तो लोहो लेत. धन्य माणसना अवतारने ! में शुं करुं जे तिर्यंचपणुं पास्यो हुं. एवी जावनाए वासीत थयो ठे. एवे समये उदंड वायरो वायो. तेथी अधकापेली डाल त्रणे (मुनी, सूत्रधार अने मृगला) ने माथे पडी. त्रणे ते नीचे चंपाणा. तेड मरीने पांचमे देवलोके देवता थया.

॥ अथ द्वादश जावना विपे ॥

॥ तत्र ॥ प्रथम अनित्य जावना विपे ॥ माहिनी वंद ॥

पल पल तनु जीवी बीज जात्कार जेवी, सुजन तरुण मैत्री स्वप्न जेवी गणेश्वी ॥ अहं मगनताए मूढता काई माचे, अधिर अरथ जाणी एणशुं कोण राचे ॥ १० ॥

जावार्थः— संसार स्वरूप केवुं ठे ? पळे पळे आउखुं घटे ठे; आउखुं केवुं ठे ? जाणे बीजलीनो जवकार होयनी शुं ! अर्थात् जेम बीजली अल्प समय मात्र देखवामां आवे तेवुं आउखुं ठे; तेम स्वजन सगां संवंधीनो मित्रपणो पण तेवो स्वप्न समान जाणवो; पण चेतननी गुढताए मग्नपणे अथीरने थीर करी जाणे, एवा कारमा उपर मूर्ख होय ते राचे पण पंडित होय ते न राचे.

बीजी प्रथमां १ “पल पल” ने वदले “धण कण; २ “सुजन” ने वदले “स्वजन” ३ “अहं मगनताए” ने वदले “अहमत ममताए” एवा शब्दो ठे.

रथांत एया धीजसीना जवकार जेवा आबुज्य जेने म्हाज्य
गां संधंधी थने नित्रो तथा कारमा धनादिक. जे जे शरीर न दे.
ना ठपर मूर्ख होय तेज मम घडेने रात्री माची रद्द. जाणवें
देत होय ते तेमां राचे नही. ॥ १० ॥

॥ अनित्य जावना- संसार स्वरूप ठपर जीवारीनां इतें ॥

कोई एक बखचणने घेर दहीनुं जाजन ठपानुं नही. म्हाज्य
हुनुं. ते खातां जीव न पाव्यो, तेम नाची देवानुं दानुं नही.
तेषामां एक जीवारी आब्यो. तेने घोसावीने दहीने म्हाज्य द.
राव्युं. जीवारीए खुशास चई गाममांघी दुकान म्हाज्य ते दे.
कर्या. पठी तसावनी पासे जई दुकडा साचे इही म्हाज्य ते दे.
मैणो घटवाची ते त्यांज उंधी गयो, ते जीवारी इतें म्हाज्य
पाम्यो. ते राज्यमां रंजा जेवी री पग घापें दे. घण घण
अरज करे दे. घणा हाथी, घणा घोना, पार विनं म्हाज्य
एम थनेक राज इजिनो धणी घडेने वेगो दे. म्हाज्य द.
शने विपे काटको घयो तेथी ते जीवारी चरचरे म्हाज्य द.
तो राज्ये नही, खष्टीए नही थने री आदि म्हाज्य द.
फक्त फुल्लुशुं वीकरं थने जागीशी साकडी म्हाज्य द.

ठे; एम हृदयमां विचारीने जे कारमी देहनी माया ठे तेने तजवी, कोनी परे ? तो के-जरत चक्रवर्तिण जेम कायानी माया मुकीने योगशी मन लगाव्युं; तेनी परे कायानी माया तजवी. ११

॥ अथ अनित्य जावना-कायानी माया तजनार
जरत चक्रवर्तिनो प्रबंध ॥

जरत चक्रवर्तिने राज्य जोगवतां चक्ररत्न उपन्युं अने आ-
दिश्वरजीने केवलज्ञान उपन्युं, ए बे वाचतना वधामणीया जर-
तराय पासै एकी बखते आख्या. एके चक्ररत्ननी अने बीजे के-
वल ज्ञाननी वधामणी आपी. चक्रिण वस्त्रेने धनुं डव्य आपी सन्-
मान्या, पत्री विचारुं जे चक्र तो आसोके समर्थ ठे, परंतु ता-
नजी रूपनदेवजी तो आसोके अने परसोके एम जनय सोके
समर्थ ठे; माटे प्रथम तानजीनी नक्ति करवी. एम निर्धार करी
मरुदेवा माताने हाथीए बेसारी प्रनुने यांदवा गया. मरुदेवाजी-
नी आंखे रूपनदेवजीना विरहे बपे दीवस सुधी रोइ रोइने पन्ड
बडां हतां. एमणे देवकुंडुनिना जय जयारव शब्द सांजसी
पुत्रुं जे, हे जरत ! आबो मधुर पाजानो शब्द शानो यागे
ठे ? जरत धाड्या जे - हे माताजी ! तमे मने उल्लंगो देतां
हतां के तुं राज्यनो खोलपी थपो थको महारा रूपननी गयर
मंगावनो नथी, ते तमारा पुत्रनी आ संपदा जुने. एगुं सांजसतां
हपोत्कपे मरुदेवा मातानां परस बेराणां (फाटीगयां). पत्री
माताए प्रगटपणे रखमय, सुवर्णमय अने रुखमय, एवा प्रण गड
तेजे ऊजामय देखीने त्रिमय थतां विचारुं जे, कोना बेटा ?
सबे फारमुं ठे. कोइ कोइनुं नथी. हुं रोइ रोइने अंधमय बदे.
पय ए पुत्रे संदेशो मात्र कहेवराव्यो नही, तो बिचार ठे सं-
सारने अने ए एक पया रागने. पथी जावना जावतां हाथी
उपर बेठेवां मरुदेवी माता अंगगड केवसी बदे मुक्ति पर

पाम्यां. इंड्रे आबीने तेमनी काया हीर समुद्रमां न्हवरावी. पठी
 इंड्र महाराज जरतेसरजीने तेडी समवसरणमां आब्बा. प्रजुनी
 देशना सांजली गतशोक थई आबकनां वार व्रत उचरी जरतराये
 पोताना नगरमां आबी चक्रनो थछाई महोत्सव कयों. चक्रनी पूजा
 थया पठी ते (चक्र) पूर्व दिशाए आकाशे चाड्युं. चक्रवर्तिण पूर्व
 दिस्तीने दरीये आबी लडकर सहित मुकाम कयों. त्यां अछम तप
 करी मागध तीर्थना देवनुं ध्यान धरी रये वेसी समुद्रना रथनी
 नाजि सुधी रय राखी घाण महेड्युं. ते महा नामांकित घाण
 थरुतालीस गाड सुधी जई सिंहासने लाग्युं. मांहेधी अग्निना
 कणीया खख्या. ते वाण देखी देवताने क्रोध उपन्यो. प्रधाने कहुं
 जे, महाराज! कपायनुं काम नही. घाण जोईल्यो. जुठ तमाराथी
 पलीए घाण नाख्युं दशे. तेणे नाम वांच्युं. जरत चक्रि थया जाण्वा.
 तेनो क्रोध शम्यो. सार जेटणुं खेई आबी पगे लाग्यो. देवता कहे- म-
 हाराज, एटला दीवस थनाथ हतो, हवे हुं सनाथ थयो हुं. चक्रवर्ति-
 ण तेने वांसे दाय मुक्यो. देवता पाठो गयो. चक्रिण अछमनुं पा-
 रणुं कर्युं. त्यारपठी उत्तर दक्षिण तिमिधा गुफानां द्वार उघाडी
 तेने पेढी दीसे व्रण खंड म्हेछना साधी वार वर्ष सुधी लडाई
 करी तेने जीती गंगा नदीए आब्बा. त्यां हजार वर्ष सुधी
 रही पाठा वलतां नव निधान प्रगट थयां. तेनो उठव कयों.
 ते निधान वार योजन लांथां थने नव योजन पदोलां जूमी.
 मांहे चाखे. ते नवे निधान पेटीने आकारे चक्रवर्तिना घरमां
 वारणा आगल होय. पण कोई चक्रवर्तिना निधानमां पेठां
 नथी, थने पेससे नही. पण ते मूर्ता रुप ठे. ए चक्रवर्तिने वीस
 हजार तो सोनाना, रुपाना, थने रत्नना आगर जाणवा. ठ खंडनी
 साम्राज्य पली, एवी प्रजुता कोईने नही. थरुतालीस हजार
 पाटण, यदोतेर हजार म्होटां नगर, वीस हजार खेडा, कर्बट, मंगप,

ઝોણ પ્રમુખ ઠંઠુ કોરુ ગામ, ચોરાસી લાલ દ્વાથી, ચોરાસી લાલ ઘોના, ચોરાસી લાલ રથ, ઠંઠુ કોડ પાયદલ, સાઠ હજાર પંડિત, દશ કોડી ધજાધારી, પાંચ લાલ દીવીધરા, એક લાલ વાણ હજાર સ્ત્રી પરિવાર, વત્રીશ હજાર દેશ, વત્રીશ હજાર મુગટચરુ રાજા જેને સેવે છે. એવી સમૃદ્ધિ મેલવી સંપદા લેઈ જરત ચક્રવર્તિ અ-યોધ્યાએ આવ્યા. ત્યાં વાર વર્ષ સુધી ઝંઝવ કર્યો. એવી સામ્રાજ્ય લક્ષ્મી ઘણા કાલ સુધી જોગવી. એકદા આરીસા જુવનમાં વેળાં થકાં પોતાનું થંગ જુએ છે. ત્યાં આંગુલી અનુવી દેહી સકલ શણગાર ઉતાર્યા. તે પર પુઝલી માયા દેહી અનિત્ય જાવના જાવતાં જરત ચક્રવર્તિને કેવલ જ્ઞાન ઉપન્યું. શાસન દેવતાએ ઝંઝો મુદુપતિ (સાધુ વેપ) આપ્યાં. રાજ્ય ઠાંડીને દશ હજાર રાજા સાથે નીકલ્યા. જૂમીતલ પાવન કરતા જવ્ય જીવોને પ્રતિયોધી આયુ પૂર્ણ થયે મુક્તિ વધુ વર્યાં. અનિત્ય જાવનાયે જરત ચક્રવર્તિએ પોતાનું કાર્ય સાધ્યું. તેમ વીજાએ પણ એ અનિત્ય જાવના જાવવી, કે જેથી આત્મહિત અવશ્ય થાય છે. ॥ ૧૧ ॥

॥ અથ દ્વિતીય અશરણ જાવના વિષે ॥

પરમ પુરુષ જેવા સંદર્યા જે કૃતાંતે, અવર શરણ કેનું લીજિયે તેદ અંતે ॥ પ્રિય સુહૃદ કુટુંબા પાસ વેળા જિ-કોઈ, મરણ સમય રાખે જીવને તે ન કોઈ ॥ ૧૨ ॥

જાવાર્ય:- પરમ પુરુષ જે ઉત્તમ તીર્થંકર ચક્રવર્તિ જેવાને પણ કૃતાંતે સંદર્યા, તો અંત સમયે વીજું એવું કોણ છે કે તેનું શરણ કરીયે; અર્થાત્ શરણ કરવા લાયક તેવું વીજું કોઈ નથી; વહી અંત કાલે માતા, પિતા, જાઈ, મિત્ર, સર્ગા સંબંધી જે પાસે વેળાં હોય તે એમને એમ વેળાં રહે થને તે સંસારી જીવ દ્વીક-તો થાય, અર્થાત્ જીવ ચાલ્યો જાય, એમાં કોઈનું કોઈ

લે નહીં. માટે અંતકાલે ધર્મ વિના વીજું કોઈ શરણ નહીં. ૧૨
સુર ગણ નર કોડી જે કરે જાસ સેવા, મરણ જય ન
વૂટા તેહ ઇંડાદિ દેવા ॥ જગત જન હરંતો એમ જાણી
અનાથી, વૃત ગ્રહિય વિવૂંટો જેહ સંસારમાંથી ॥ ૧૩ ॥

જાવાર્થ:- દેવતાનાં ઘુંદ અને માનવીનાં ઘુંદ (કોડો માણસ)
પણ એવાની (જેની) સેવા કરે, (તેવા) ઇંડાદિક દેવતા જેવા પણ
મરણ જયથી વૂટ્યા નહીં; એવો જગતજીવને હણતો ફરતો મરણજય
જાણી અનાથી મુનિ સંસાર મુકી પંચ મહાવ્રત ગ્રહણ કરીને
સંસાર સમુદ્રથી તપ્યાં. ॥ ૧૩ ॥

॥ અથ અશરણ જાવના- ધર્મનું શરણ

કરનાર અનાથી મુનીનો પ્રવંધ ॥

કોસંબી નગરીના રાજાનો પુત્ર જર યોવનમાં રોગે પીકાતો
હતો. રાજાએ ઘણાં વેચ તેડાવ્યાં. ઝંસડ ઉપાય ઘણાં કર્યાં, પણ
કોઈથી કરાર ન થયો. તેની માતા ઘણાં વિલાપ કરે, તેની સ્ત્રી પણ
જતારને ડુલે ડુલે થઈ ફરે, તેની વહેન પાસે વેઠી થકી
કહે કે, વીરા તહારી વેદના મને આવો. નયણે આંસુ ચાલે,
પણ કોઈનું જોર ન ચાલે. અર્થાત્ માતા, પિતા, વહેન, સ્ત્રી આ-
દિક સર્વે સર્ગાં સંબંધી ઝંડ વનતા સઘણાં ઉપાય કર્યાં પણ કોઈ
પ્રકારે તેનો રોગ મટ્યો નહીં. સર્વે વેચે હાથ લંચેયાં. એકવા તે
રાજપુત્રે વિચાર્યું જે ધર્મ વિના કોઈ શરણ કામનું નથી. માટે
ધર્મનું શરણ કરું. એવું ચિંતવી રાત્રે સુતો. એટલે તેને શરીરે કરાર
થયો. પ્રજાતે મંગલીકનાં વાજાં વાગ્યાં. પરિવાર સર્વે खुशी

વીજી પ્રતમાં ૧ “ જાસ ” ને વદલે “ તાસ ” ૨ “ તેહ ઇંડાદિ ”
ને વદલે “ જે સુરેજાદિ ” ૩ “ વિવૂંટો જેહ સંસારમાંથી ” ને વદલે “ તરંતો
જેહ સંસાર સાથી ” એવા શબ્દો છે.

ઝોણ પ્રમુખ ઠઠ્ઠુ કોમ ગામ, ચોરાસી લાલ હાથી, ચોરાસી લાલ ઘોડા, ચોરાસી લાલ રથ, ઠઠ્ઠુ કોડ પાયદલ, સાઠ હજાર પંડિત, દશ કોડી ધજાધારી, પાંચ લાલ દીવીધરા, એક લાલ વાણ હજાર સ્ત્રી પરિવાર, વત્રીશ હજાર દેશ, વત્રીશ હજાર મુગટવરુ રાજા જેને સેવે છે. એવી સમૃદ્ધિ મેલવી સંપદા લેઈ જરત ચક્રવર્તિ અ-યોધ્યાએ આવ્યા. ત્યાં વાર વર્ષ સુધી ઊંઠવ કર્યો. એવી સામ્રાજ્ય લક્ષ્મી ઘણા કાલ સુધી જોગવી. એકદા આરીસા જુવનમાં વેઠાં થકાં પોતાનું અંગ જુએ છે. ત્યાં આંગુલી અનુવી દેહી સકલ શણગાર ઉતાર્યા. તે પર પુરુલી માયા દેહી અનિત્ય જાવના જાવતાં જરત ચક્રવર્તિને કેવલ જ્ઞાન ઉપન્યું. જ્ઞાસન દેવતાએ ઊંઘો મુહુપતિ (સાધુ વેપ) આપ્યાં. રાજ્ય ઠાંડીને દશ હજાર રાજા સાથે નીકળ્યા. જૂમીતલ પાવન કરતા જવ્ય જીવોને પ્ર-તિબોધી આયુ પૂર્ણ થયે મુક્તિ વધુ વર્ષા. અનિત્ય જાવનાયે જરત ચક્રવર્તિને પોતાનું કાર્ય સાધ્યું. તેમ વીજાપ પળ એ અનિત્ય જા-વના જાવવી, કે જેથી આત્મહિત અવશ્ય થાય છે. ॥ ૧૧ ॥

॥ અથ દ્વિતીય અશરણ જાવના વિષે ॥

પરમ પુરુષ જેવા સંદર્યા જે કૃતાંતે, અવર શરણ કેનું લીજિયે તેહ અંતે ॥ પ્રિય સુહૃદ કુટુંબા પાસ વેઠા જિ-કોઈ, મરણ સમય રાખે જીવને તે ન કોઈ ॥ ૧૨ ॥

જાવાર્થ:- પરમ પુરુષ જે ઉત્તમ તીર્થંકર ચક્રવર્તિ જેવાને પળ કૃતાંતે સંદર્યા, તો અંત સમયે વીજું એવું કોણ છે કે તેનું શરણ કરીયે; અર્થાત્ શરણ કરવા લાયક તેનું વીજું કોઈ નથી; વલી અંત કાલે માતા, પિતા, જાઈ, મિત્ર, સગાં સંબંધી જે પાસે વેઠાં હોય તે એમને એમ વેઠાં રહે અને તે સંસારી જીવ હીન-તો થાય, અર્થાત્ જીવ ચાલ્યો જાય, એમાં કોઈનું કાંઈ

ले नहीं. माटे अंतकाले धर्म विना वीजुं कोई शरण नहीं. १२
सुर गण नर कोडी जे करे जास सेवा, मरण जय न
वृथा तेह इंडादि देवा ॥ जगत जन हरंतो एम जाणी
अनाथी, वृत्त ग्रहिय विवृटो जेह संसारमांथी ॥ १३ ॥

जावार्थः— देवतानां वृंद अने मानवीनां वृंद (कोडो माणस)
ए एवानी (जेनी) सेवा करे, (तेवा) इंडादिक देवता जेवा पण
मरण जयथी वृत्त्या नहीं; एवो जगतजीवने हणतो फरतो मरणजय
जाणी अनाथी मुनि संसार मुकी पंच महाव्रत ग्रहण करीने
संसार समुद्रथी तर्पा. ॥ १३ ॥

॥ अथ अशरण जावना— धर्मनुं शरण

करनार अनाथी मुनीनो प्रबंध ॥

कोसंबी नगरीना राजानो पुत्र जर योवनमां रोगे पीकातो
हृतो. राजाए घणा बेद्य तेडाव्या. उंसड उपाय घणा कर्पा, पण
कोईथी करार न थयो. तेनी माता घणा विलाप करे, तेनी स्त्री पण
जत्तारने डुखे डुःखणी थई फरे, तेनी बहेन पासे बेठी थकी
कहे के, वीरा तहारी वेदना मने आवो. नयणे आंसु चाले,
पण कोईनुं जोरन चाले. अर्थात् माता, पिता, बहेन, स्त्री आ-
दिक सर्वे सगां संबंधीउंए वनता सघला उपाय कर्पा पण कोई
प्रकारे तेनो रोग मट्यो नहीं. सर्व बेद्ये हाथ खंखेर्या. एकदा ते
राजपुत्रे विचार्युं जे धर्म विना कोई शरण कामनुं नहीं. माटे
धर्मनुं शरण करुं. एवुं चिंतवी रात्रे सुतो. एटले तेने शरीरे करार
थयो. प्रजाते मंगलीकनां वाजां वाग्यां. परिवार सर्वे खुशी

धीजी प्रतमां १ “ जास ” ने बदले “ तास ” २ “ तेह इंडादि ”
ने बदले “ जे सुरेज्जदि ” ३ “ विवृटो जेह संसारमांथी ” ने बदले “ तरंतो
जेह संसार साधी ” एवा शब्दो वे.

કોણ પ્રમુખ ઘનુ ક્રોમ ગામ, ચોરાસી સાલ દાથી, ચોરાસી સાલ ધોના. ચોરાસી સાલ રથ, ઘનુ ક્રોડ પાયદલ, સાઠ હજાર પંડિત, દશ કોડી ધજાધારી, પાંચ સાલ દીવીધરા, એક સાલ વાણ હજાર સ્ત્રી પરિવાર, ઘઝીશ હજાર દેશ, ઘઝીશ હજાર મુગટવરુ રાજા જેને સંઘે છે. એવી સમૃદ્ધિ મેષ્વરી સંપદા લેઈ જરત ચક્રવર્તિ અ-યોગ્યાળ આન્યા. ત્યાં ઘાર વર્ષ સુધી ઊઠવ કર્યો. એવી સામ્રાજ્ય સદ્ગ્રી ઘણા કાલ સુધી જોગવી. એકદા આરીસા ધ્રુવનમાં ઘેરા થતાં પોતાનું શ્રંગ જુદા છે. ત્યાં આંગુલી અમલી દેહી સરુજ શળગાર ઊતાર્યા. તે પર પુત્રસી માયા દેહી અનિલ જાવના નાવનાં જરત ચક્રવર્તિને કેવલ જ્ઞાન ઉપન્યું. જ્ઞાસન દેવતાળ ઈશો મુદ્દપતિ (સાધુ ઘેપ) આપ્યાં. રાજ્ય ઠાંડીને દશ હજાર રાજા સાથે નીકળ્યા. જૂમીનજ પાવન કરતા જલ્પ જીવોને પ્ર-નિર્ધારી આયુ પૂર્ણ થયે મુક્તિ યધુ થયાં. અનિલ જાવનાયે જરત ચક્રવર્તિન પોતાનું કાર્ય સાધ્યું. તેમ યીજાળ પણ એ અનિલ જા-વના નાવવી. કે જેથી આત્મદ્વિત અવશ્ય થાય છે. ॥ ૨૧ ॥

॥ અથ દ્વિતીય અશરણ નાવના વિષે ॥

પરમ પુરુષ જેવા મંદર્યા જે કૃતાંતે, અવર શરણ કેતું
હીજિયે તેહ અંતે ॥ પ્રિય મુદ્દ કુટુંબા પાસ ઘેરા જિ-
કોઈ, મરણ સમય ગમે જીવને તે ન કોઈ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:- પરમ પુરુષ જે ઉત્તમ તીર્થંકર ચક્રવર્તિ જેવાને પણ કૃતાંતે મંદર્યા, તો અંત સમયે થીજું છતું કોણ છે કે તેનું શરણ કરીયે; અર્થાત્ શરણ કર્યા સાચક તેનું થીજું કોઈ નથી; યહી અંત કાલે માતા, પિતા, જાદે, નિગ્ર, સર્ગા સંબંધી જે પાસે ઘેરા હોય તે ઇમને ઇમ ઘેરાં રહે અંતે તે સંસારી જીવ શીત-તો થાય, અર્થાત્ જીવ પાસ્યો જાય, ઇમાં કોંલું કોઈ

चाखे नही. माटे अंतकाखे धर्म बिना वीजुं कोई शरण नही. ११
 सुर गण नर कोडी जे करे जास सेवा, मरण जय न
 वूटा तेह ईजादि देवा ॥ जगत जन हरंतो एम जाणी
 अनाथी, वृत्त ग्रहिय विवूटो जेह संसारमांधी ॥ १३ ॥

जावार्थ:- देवतानां वृंद अने मानवीनां वृंद (कोडो माणस)
 पण एवानी (जिनी) सेवा करे, (तेवा) ईजादिक देवता जेवा पण
 मरण जयथी वूट्या नही; एवो जगतजीवने हणतो फरतो मरणजय
 जाणी अनाथी मुनि संसार मुकी पंच महाव्रत ग्रहण करीने
 संसार समुद्रथी तर्या. ॥ १३ ॥

॥ अथ अशरण जावना- धर्मनुं शरण

करनार अनाथी मुनीनो प्रबंध ॥

कोसंधी नगरीना राजानो पुत्र जर योवनमां रोगे पीकातो
 न्तो. राजाए घणा वेद्य तेडाव्या. उंसड उपाय घणा कर्या, पण
 न घयो. तेनी माता घणा विलाप करे, तेनी स्त्री पण
 दुखे दुःखणी यई फरे, तेनी वहेन पासे वेळी चक्री
 वीरा तहारी वेदना मने आवावो. नयणे आंसु चाले,
 जोर न चाले. अर्थात् माता, पिता, वहेन, स्त्री आ-
 संबंधीउए वनता सघळा उपाय कर्या पण कोई
 रोग मट्यो नही. सर्व वेद्ये हाथ खंखेर्या. एकदा ते
 जे धर्म बिना कोई शरण कामनुं नथी. माटे
 करु. तवी रात्रे सुतो. एटले तेने शरीरे करार
 वाजां वाग्यां. परिवार सर्व सुशी

” ने बदखे “ तास ” २ “ तेह ईजादि ”
 विवूटो जेह संसारमांधी ” ने बदखे “ तरंतो
 ठे.

ઝોણ પ્રમૂખ ઠઠ્ઠુ કોમ ગામ, ચોરાસી લાલ હાથી, ચોરાસી લાલ ઘોડા, ચોરાસી લાલ રથ, ઠઠ્ઠુ કોડ પાયદલ, સાઠ હજાર પંડિત, દશ કોડી ધજાધારી, પાંચ લાલ દીવીધરા, એક લાલ ઘાણ હજાર સ્ત્રી પરિવાર, વત્રીશ હજાર દેશ, વત્રીશ હજાર મુગટવરુ રાજા જેને સેવે છે. એવી સમૃદ્ધિ મેલવી સંપદા લેઈ જરત ચક્રવર્તિ અ-યોધ્યાએ આવ્યા. ત્યાં ચાર વર્ષ સુધી ઊઠવ કર્યો. એવી સામ્રાજ્ય લક્ષ્મી ઘણા કાલ સુધી જોગવી. એકદા આરીતા જીવનમાં વેળા થકાં પોતાનું અંગ જુએ છે. ત્યાં આંગુલી અમલી દેલી સકલ શણગાર ઉતાર્યા. તે પર પુજલી માયા દેલી અનિલ જાવના જાવતાં જરત ચક્રવર્તિને કેવલ જ્ઞાન ઉપન્યું. શાસન દેવતાએ ઊઘો મુહુપતિ (સાધુ વેપ) આપ્યાં. રાજ્ય ઠાંડીને દશ હજાર રાજા સાથે નીકળ્યા. જૂમીતલ પાવન કરતા જવ્ય જીવોને પ્ર-તિવોધી આયુ પૂર્ણ થયે મુક્તિ વધુ વર્ષા. અનિલ જાવનાયે જરત ચક્રવર્તિએ પોતાનું કાર્ય સાધ્યું. તેમ વીજાએ પણ એ અનિલ જા-વના જાવવી, કે જેથી આત્મહિત અવશ્ય થાય છે. ॥ ૧૧ ॥

॥ અથ દ્વિતીય અશરણ જાવના વિષે ॥

પરમ પુરુષ જેવા સંહર્યા જે કૃતાંતે, અવર શરણ કેનું લીજિયે તેહ અંતે ॥ પ્રિય સુહૃદ્ કુટુંબા પાસ વેઠા જિ-કોઈ, મરણ સમય રાખે જીવને તે ન કોઈ ॥ ૧૨ ॥

જાવાર્થ:- પરમ પુરુષ જે ઉત્તમ તીર્થંકર ચક્રવર્તિ જેવાને પણ કૃતાંતે સંહર્યા, તો અંત સમયે વીજું એવું કોણ છે કે તેનું શરણ કરીયે; અર્થાત્ શરણ કરવા લાયક તેવું વીજું કોઈ નથી; વલી અંત કાલે માતા, પિતા, જાઈ, મિત્ર, સગાં સંવંધી જે પાસે વેળાં હોય તે એમને એમ વેળાં રહે અને તે સંસારી જીવ હીન-તો થાય, અર્થાત્ જીવ ચાલ્યો જાય, એમાં કોઈનું કોઈ

। યાંયા. સમકીત પામ્યો. પછી ત્યાંથી શ્રી ધીર પર-
 યે જઈ તેમને વાંદી દૃઢ સમકીતી થયો. અનાયી મુની
 થી મુક્તે ગયા. અશરણ જાવનાય નીકસવાથી અનાયી
 થય મુગ્ધ પામ્યા. માટે અશરણ જાવના જાવી ધર્મનું
 મું, કે જેથી કર્મ દાય યનાં શીઘ્ર મુગ્ધ મણે છે. ॥૧૩॥
 મુનીય સંસાર જાવના વિષે ॥ શાંદુલવિક્રીન્તિત ટંદ ॥
 યાદિ નિગોદ નારકિતણી, જે યોનિ યોની રંઘ્યાં ॥
 ડુઃખ અનેક ડુર્ગતિતણાં, કર્મ પ્રજાવે લાભ્યાં ॥
 સંયોગ વિયોગ રોગ વદુધા, જ્યાં જન્મ જન્મે ડુઃખી
 નાર અસાર જાણી એદવાં, જે એ તજે સો મુખી ॥૧૪॥
 યે:- કર્મના પ્રજાય થકી આ જીવે ડુઃખ પરંપરા અ-
 યે સુધી જોગવ્યાં, તિપંચ થયો, નારકી થયો, નિગો-
 યા, ઘણીજે જે યોનીમાં ગયો ત્યાં ત્યાં અનેક પ્રકારનાં ડુ-
 કર્મ વિલાસથી, સંયોગથી અને વિયોગથી વદુધા કહેતાં
 ડુઃખ જોગવ્યાં, એવું જાણીને જેણે એ સંસાર સ્વરૂપનું
 ફરી સંસારને અસાર જાણી તજ્યો અને ધર્મ કર્યો તે
 ગા. અર્થાત્ યોની યોનીને વિષે અનંત કાલ સુધી કર્મના
 ફરી ઘણાં ડુઃખ જોગવ્યાં એવા આ સંસારને અસાર જાણી
 તજશે અને ધર્મનું શરણ કરશે તે મુખી થશે. ॥૧૪॥
 પ્રજાવંદ) જે દીન તે ઉત્તમ જાતિ જાણે, જે ઉચ્ચ
 યમ જાતિ થાણે ॥ જ્યૂં મોક્ષમેતાર્ય મુર્તિંદ્ર જાણે,
 યુ સૂરી - ૨૫૨ થાણે ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:- જાતિ દોષ તે મરીને ઉત્તમ જાતિમાં
 ને ને ઉઠાણે " સત્યાં " અને " * ય્યાં " ને

કહી વલી વાંચા. સમકીત પામ્યો. પઠી ત્યાંથી શ્રી વીર પર-
માત્મા પાસે જઈ તેમને વાંદી દૃઢ સમકીતી થયો. અનાથી મુની
કર્મ સ્વપાવી મુક્તે ગયા. અશરણ જાવનાઈ નીકલવાથી અનાથી
મુની અક્ષય સુખ પામ્યા. માટે અશરણ જાવના જાવી ધર્મનું
શરણ કરવું, કે જેથી કર્મ ક્ષય થતાં શીવ સુખ મલે છે. ॥૧૩॥

॥ અથ તૃતીય સંસાર જાવના વિષે ॥ શાર્દુલવિક્રીકૃત ઠંદ ॥

॥ તિર્યંચાદિ નિગોદ નારકિતણી, જે યોનિ યોની રંહ્યાં ॥

॥ જીવે દુઃખ અનેક ડુર્ગતિતણાં, કર્મ પ્રજાવે લહ્યાં ॥

॥ જ્યાં સંયોગ વિયોગ રોગ વહુધા, જ્યાં જન્મ જન્મે દુઃખી

॥ તે સંસાર અસાર જાણી એહવો, જે એ તજે સો સુખી ॥૧૪॥

જાવાર્થ:- કર્મના પ્રજાવ થકી આ જીવે દુઃખ પરંપરા અ-
નંત કાલ સુધી જોગવ્યાં, તિર્યંચ થયો, નારકી થયો, નિગો-
દમાં ગયો, વહીજે જે યોનીમાં ગયો ત્યાં ત્યાં અનેક પ્રકારનાં ડુ-
ર્ગતિના કર્મ વિલાસથી, સંયોગથી અને વિયોગથી વહુધા કહેતાં
ઘણીવાર દુઃખ જોગવ્યાં, એવું જાણીને જેણે એ સંસાર સ્વરૂપનું
ઝંજીર કરી સંસારને અસાર જાણી તજ્યો અને ધર્મ કર્યો તે
સુખી થયા. અર્થાત્ યોની યોનીને વિષે અનંત કાલ સુધી કર્મના
પ્રજાવે કરી ઘણાં દુઃખ જોગવ્યાં એવા આ સંસારને અસાર જાણી
જે પ્રાણી તજશે અને ધર્મનું શરણ કરશે તે સુખી થશે. ॥૧૪॥

(ઇંદ્રવજ્રાઠંદ) જે હીન તે ઉત્તમ જાતિ જાણે, જે ઉચ્ચ
તે મધ્યમ જાતિ જાણે ॥ જ્યું મોક્ષમેતાર્ય મુનીંદ્ર જાણે,
ત્યું મંગુ સૂરી પુરયદ્ધ જાણે ॥ ૧૫ ॥

જાવાર્થ:- જે હીન જાતિ હોય તે મરીને ઉત્તમ જાતિમાં

વીંછી પ્રતમાં * “ રહ્યાં ” જે ઉકાળે “ સહ્યાં ” અને “ * જ્યાં ” ને
ઉકાળે “ વા ” શબ્દો છે.

રહે તમે લાલચમાં પડતા. સાધુએ સમજીને ત્યાંથી વિહાર
કર્યો. ॥ યતઃ ॥ પુરનિદ્રમણેયપો, મદૂરામંગુતદેવસોનીહસો ॥
વોદે દંસુવિહીયણં, દસૂરદંવદુતદાયણં ॥ ૧ ॥ વહ્લી કહ્યું જે-
નીગાદુણધણચરાઈ, નકડધમ્મોમણિણસ્કાઈ ॥ ફંઠિરસમાય
ગુરુ, અતણેનનયસોહીડંઅપ્પા ॥ ૧ ॥ ૧૫ ॥

॥ અથ ચતુર્થ એકત્વ જાવના વિષે ॥

પુણ્યે એકેલો જિવ સ્વર્ગ જાણે, પાપે એકેલો જિવ નર્ક
જાણે ॥ એ જીવ જા આવ કરે એકેલો, એ જાણિને તે
મમતા મહેલો ॥ ૧૬ ॥

જાવાર્યઃ— એક જીવ પુન્યાઈનો ધણી અહીં સુખ જોગધીને
દેવતાપણું પામે, અને પહીજ જીવ અહીં પાપ પ્રકૃતિને પણ
જોગધી મરીને માઠી ગતિ પામે; અર્થાત્ પુન્યે કરી જીવ એ-
કલો સ્વર્ગે જાય છે અને પાપે કરી એકલો નર્કે જાય છે. એજ
પટલે એ જીવ આઠ કર્મની જે એકસો અઠાવન પ્રકૃતિ છે તેનો
સંચય કરવે કરીને સુખ દુઃખનો જોક્તા થાય છે. માટે હે જગ્ય
જીવો! ધર્મ વસ્તુની અવહેલના ન કરશો, ધર્મને આદરજ્યો. જે એ
ધર્મથી સકલ કર્મની ઊપાધી ટાલીને મુક્તિ જાય, જ્યાં અનંત
ચતુષ્ટયી પામે. અનંત ચતુષ્ટય તે શું? તો કે—અનંત જ્ઞાન, અનંત
દર્શન, અનંત ચારિત્ર અને અનંત વિરજ, એવા સુલપ્રત્યે પામશો.
એ જીવ એકલો જાય છે અને એકલો આવે છે એવું જાણીને એનો
મોહ મુકી દો. પટલે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે ધર્મ આદરી મુક્તિ
મહોલમાં ધીરાજશો. ॥ ૧૬ ॥

(ઉપજાતિ વંદ) એ એકલો જીવ કુટંબ યોગે, સુખી હાલો
તે તસ વિપ્રયોગે ॥ સ્ત્રી હાથ દેસી વલયો એકેલો, નમી
પ્રવુદ્ધો તિણથી વહેલો ॥ ૧૭ ॥

रखे तमे लालचमां पकता. साधुए समजीने त्यांघी विहार
क्यों. ॥ यतः ॥ पुरनिष्ठमण्यपो, महूरामंगुतहेवसोनीहसो ॥
बोहे ईसुविहीयणं, दसूरईवहुतहायणं ॥ १ ॥ वली कलुं जे-
नीगाडुणपणपराउं, नकउं धम्मोमएजिणस्काउं ॥ ईधिरसमाय
गुरु, अतणेननयसोहीउंअप्पा ॥ १ ॥ १५ ॥

॥ अथ चतुर्थ एकत्वं जावना त्रिपे ॥

पुण्ये अकेलो जिव स्वर्ग जाए, पापे अकेलो जिव नर्क
जाए ॥ ए जीव जा आव करे अकेलो, ए जाणिने ते
ममता महेलो ॥ १६ ॥

जावार्थः— एक जीव पुण्याईनो धणी अहीं सुख जोगवीने
देवतापणुं पामे, अने एहीज जीव अहीं पाप प्रकृतिने पण
जोगवी मरीने माठी गति पामे; अर्थात् पुन्ये करी जीव ए-
कलो स्वर्ग जाय ठे अने पापे करी एकलो नर्क जाय ठे. एज
एटखे ए जीव आठ कर्मनी जे एकसो अछावन प्रकृति ठे तेनो
संचय करवे करीने सुख दुःखनो जोक्ता थाय ठे. माटे हे जवय
जीवो! धर्म वस्तुनी अवहेलना न करशो, धर्मने आदरज्यो. जे ए
धर्मथी सकल कर्मनी उपाधी टाळीने मुक्तिए जाय, उयां अनंत
चतुष्टयी पामे. अनंत चतुष्टय ते शुं? तो के—अनंतु ज्ञान, अनंतु
दर्शन, अनंतु चारित्र्य अने अनंतु विरज, एवा सुखप्रत्ये पामशो.
ए जीव एकलो जाय ठे अने एकलो आवे ठे एवुं जाणीने एनो
मोह मुकी यो. एटखे उपर जणाव्या प्रमाणे धर्म आदरी मुक्ति
महोक्षमां वीराजशो. ॥ १६ ॥

(उपजाति वंद) ए एकलो जीव कुटुंब योगे, सुखी डखी
ते तस विप्रयोगे ॥ स्त्री हाथ देखी वल्यो अकेलो, नमी
प्रबुद्धो तिणथी बहेलो ॥ १७ ॥

જાય, અને જે ઊંચ હોય તે મધ્યમજાતિ થાય; જે
તિમાં ઉત્પન્ન થયેલા મેતાર્યમુનીવર મોદ્દે ગયા, તેમ
નગરવક્ત્રનો અવતાર પામ્યા. ૧૫ (મેતાર્ય મુનીનો
આવી ગયો તે ત્યાંથી જાણી લેવો)

॥ અર્થ મંગુ આચાર્યનો પ્રવંધ ॥

મંગુ નામે આચાર્ય પાંચસેં શિષ્યના ગુરુ, જ્ઞાનના
મુનીમાર્ગના પાલણદાર, પંચ સુમતિ સુમતા, ત્રણ ગુણ
પરિવારે પરવર્યા થકા એકદા મથુરા નગરીયે આ
ઘણો સંઘ તેમને ઘાંદવા આઢ્યો. સૂરી મહારાજે દે
તે સકલ સંઘને મન જાવી. સંઘે આગ્રહ કરી ગુ
આણી શુરૂ સ્થાનમાં રાહ્યા. સંઘે સેવા જક્તિ યુક્તિ
સરસ આદાર વોહોરાવવા લાગ્યા. તેથી રસ લોલ
પટલે રસગારવ થયો જે અમારા જેવો સરસ આ
મલતો નથી. વહી પાયરણાં, ઊંઢણાં, ઝરમર, ચં
પાટલાદિનો કુદ્દિગારવ થયો. અને ઇંદ્રિજનિતસુખ
તે શાતા ગારવ કહીયે. એ ત્રણે ગારવમાં વર્તતાં
ન કરે. ત્યાં ને ત્યાં તેજ નગરમાં રહ્યા. એમ કરતાં
જનાં મંગ આચાર્ય ચવીને નગરને આવે યદ્દેવતા

રહે તમે લાલચમાં પરુતા. સાધુએ સમજીને ત્યાંથી વિહાર
કર્યો. ॥ યતઃ ॥ પુરનિદ્રમણેયપો, મદૂરામંગુતદેવસોનીહસો ॥
યોદ્ધે ઇન્દુવિહીયણં, દસૂરર્દ્ધદ્રુતહાયપણં ॥ ૧ ॥ વલી કહ્યું જે-
નીગાડુણઘણધરાડું, નકડુંધમ્મોમણિણસ્કાડું ॥ ઈઠિરસમાય
ગુરુ, અતણેનનયસોહીડુંઅપ્પા ॥ ૧ ॥ ૧૫ ॥

॥ અથ ચતુર્થ એકત્વ જાવના વિષે ॥

પુણ્યે એકલો જિવ સ્વર્ગ જાણ, પાપે એકલો જિવ નર્ક
જાણ ॥ એ જીવ જા આવ કરે એકલો, એ જાણિને તે
મમતા મહેલો ॥ ૧૬ ॥

જાણાર્થઃ— એક જીવ પુન્યાઈનો ધણી અહીં સુખ જોગવીને
દેવતાપણું પામે, અને પહીજ જીવ અહીં પાપ પ્રકૃતિને પણ
જોગવી મરીને માલી ગતિ પામે; અર્થાત્ પુન્યે કરી જીવ એ-
કલો જીવ જાય છે અને પાપે કરી એકલો નર્ક જાય છે. પણ
પટલે એ જીવ આઠ કર્મની જે એકસો અઘાવન પ્રકૃતિ છે તેનો
સંચય કરવે કરીને સુખ દુઃખનો જોક્તા થાય છે. માટે હૈ જગ્ય
જીવો! ધર્મ વસ્તુની અવહેલના ન કરશો, ધર્મને આદરજ્યો. જે એ
ધર્મથી સકલ કર્મની ઉપાધી ટાલીને મુક્તિ જાય, જ્યાં અનંત
ચતુષ્ટયી પામે. અનંત ચતુષ્ટય તે શું? તો કે—અનંત જ્ઞાન, અનંત
દર્શન, અનંત ચારિત્ર અને અનંત વિરજ, એવા સુખપ્રત્યે પામશો.
એ જીવ એકલો જાય છે અને એકલો આવે છે એવું જાણીને એનો
મોહ મુકી યો. પટલે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે ધર્મ આદરી મુક્તિ
મહોલમાં વીરાજશે. ॥ ૧૬ ॥

(ઉપજાતિ વંદ) એ એકલો જીવ કુટુંબ યોગે, સુખી હુલી
તે તસ વિપ્રયોગે ॥ સ્ત્રી હાથ દેહી ચલયો એકલો, નમી
પ્રવુદ્ધો તિણથી વહેલો ॥ ૧૭ ॥

जावार्थः— ए सर्वे कुटुंब सगां संबंधी मर्त्यां ते
एकलो तेहीज विप्रयोगे सुखी अने दुःखी थाय तें
तो के— नमीराजानी परे, ते नमी राजा त्रीज
थया, के जे स्त्रीना हाथनी बलयो कहेतां चुनीन
एकला आपोआप तुरत प्रतियोध पाव्या. ॥ १७

॥ अथ एकत्व जावना उपर नमीराजानो प्र
विदेही देशमां सुदर्शन पुरनो मणीरथ नामे राज
न्हानो जाई युगवाहु हतो. तेने मयणरेहा नामे उ
सहित महा स्वरूपवान स्त्री हती. तेना उपर म
मोह्यो थको दासी साथे उत्तम उत्तम सार सार वस्तु
लतो हतो. ते बडेराए मोकली जाणीने तेना मान खा
खेती हती. मणीरथ तेथी खुशी यतो हतो. एकदा म
साथे जागुवचने कहेवराव्युं. ते सांतलीने सती व
एमना जाईनी स्त्री तुं, राज्यनी खावन तुं, तेम ठ
मणे कहेवराव्युं जे तुने हुं घणुं मानीश. आ बडे
नीकलेहुं अघटीन वचन नही सांखी शकाय तेवुं
हवेथी महारे माटे तदारे कांई पण लाववुं
कहे जे के, सूर्य पूर्वदिशा मुकीने पश्चिमे उगे नही
ह्वेथी अंगारा वपें नही, समुद्र मर्यादा मुके नही,

फरी नदी मले एम चिंतवी नगरमांथी अंधारी रात्रे एकाकी
नीकली वामीए आब्यो. त्यां रदेला चोकीदाराए टोकतां म-
णीरघे पोतानुं नाम जणाव्युं अने कलुं के, रात्रिने विपे केली-
वनमां दोपी डूमननो जय जाणी आब्या ठीये. सेवके धायुं
जे एमज हशे. पठी मणीरघ केलना वनमां आब्यो, तेने जोई
मयणरेहा वना जेठनी लाज करी अलगी जई उज्जी रही.
एहवे छूटे खड्ग काढी जाईना कंधरामां नाख्यो. अने सोर पामी
उठ्यो जे महारा हाथधी खड्ग पड्यो ते जाइने बाग्यो. सेवक
सो समज्या जे आतो एज गमारनुं काम ! आ बिना अवर कोई
एतो डूमन नथी. पठी सेवके तेने केलना घरमांथी बाहार
काढ्यो. हवे मणीरघने वामीनी वारीनी वाटे जातां घकां पापना
जोगधकी काखो नाग डख्यो. तेथी मण पामी ते नकें गयो.
नगरमांते वात फेलाई. एटन्ने युगवाहुनो पुत्र चंड्रजसा राजकु-
मार पोताना पिताने साजा करवा सारु वैद्योने तेनी वाटीकाए
आब्यो. घणा उपाय कर्या. पण ते कश्याए काम नाव्या. तेथी
हवे एमने धर्मनो उपाय करवो योग्य ठे एम विचारी मयण-
रेहा जतरिनी पासे आवी. तेणीए पोतानुं हेयुं दड करी पोतानो
पति सांजले तेम तेना कान आगल मुख राखी ते सारी
रीते सदहे तेम तेने अरिहंत, सिद्ध, साधु अने धर्म, ए चार
शरण कराव्यां. व्रत पञ्चस्काण कराव्यां. पंचपरमेष्ठीनुं ध्यान
कराव्युं. अने बली थडार पापस्यानक वोसराव्यां. ते सर्वे युग-
वाहुए सांजलीने सदहां. बली मयणरेहाए कलुं जे—हे स्वामी !
तमे कोई उपर छेप न करशो, शासाटे जे कोई कोईनुं संसार-
मांहे नथी. तमारुं कोई नथी. तेम तमे पण कोइना नथी. एवं
मनने विपे समाधीपणे वर्ततां आयु पूर्ण चवाथी ते युगवाहु
१ उद्देशीने पुढवाची.

મરીને પાંચમે દેવલોકે દેવતાપણે ડપન્યા. હવે તે મયણરેહાણ વિચારું જે, એ જતારનું મહારે માટે મર્ણ થયું; તેમ ઠતાં હું પાઠી ઘરમાં રહું તો વલી મહારા પુત્ર ચંડ્રજસાની પણ છોટી વલે થાય. એવું વિચારી મયણરેહા ઘેર ન જતાં ચારોવાર કેલઘરમાંથી ગર્જવંતા ઠતાં પણ એકલાં ચાલી નીકળ્યાં. સાથે પુન્ય સલાઈ છે. તે વનમાં ચાલતાં ચાલતાં એક સરોવરની પાલે આઘ્યાં. ત્યાં કેલનું વન છે. તે સ્થલે પેટમાં વેદના થઈ, અને વાલક પ્રસવ્યો. તે પુત્રને હાથે મુડીકા ઘાલી તેને રક્ત-કંઘલે વીટીને મયણરેહા સરોવરમાં થંગ સુશ્રુપા કરવા ગઈ. ત્યાંથી તેણીને વનહસ્તિએ સૂંઢમાં ઘાલીને ઝઠાલી. પટલે શીલના પ્રજાવથી વિદ્યાધરે અધર વિમાનમાં ઝીલી લીધી. તે-ણીના રૂપને મોહે કરી વિદ્યાધર કામની પ્રાર્થના કરવા લાગ્યો. સતીએ પુઠ્યું જે તમે ક્યાં જાઉં તો ? વિદ્યાધરે જણાવ્યું જે, મહારો વાપ વિદ્યાધર છે, તે નંદીશ્વર છીપે ચારિત્ર પાલે છે, તે-મને વાંદવા માટે હું જાઉં તું. તે સાંજલી સતીએ, આના યોગે કરી સાલ્વતા ચેત્યની જાત્રા થઈ શકશે માટે એતો અવશ્ય કરવી યોગ્ય છે એમ વિચારીને વલી કશું કે, એક વાર મહારા પુત્રને મેલવો. વિદ્યાધર વોલ્યા જે-મિથુલો નગરીનો પદ્મરથ-રાજા ઘોને અપહર્યાથી તે વનમાં આઘ્યો હતો. તે તહારા પુ-ત્રને પોતાને ઘેર લેઈ ગયો અને પોતાની સ્ત્રી પ્રત્યે તેને સોંપ્યો છે. તે પોતાના પુત્રની પરે તેને પાલે છે. એવું સાંજલી મયણ-રેહા હર્ષવંત થઈ જે, જયું, કુશલ તો છે. હવે તે વિદ્યાધર વોલ્યો જે- મહારો કહેણ માનો. તેવારે સતી વોલી જે- એક વાર આપણ નંદીશ્વર છીપે તો જઈયે ! પઠે તમે કહેશો તે ક-રીશ. તમારી વાત જે હશે તે હું સાંજલીશ. વિદ્યાધરે મન સાથે વિચાર કર્યો જે, હવે એ સ્ત્રી ક્યાં જશે ! પઠી તે વિમાન

लेई नंदीश्वर नामे आठमो जे द्वीप ठे त्यां गयो. त्यांना देरा-
सर मध्येना सर्वे सास्वता विंवने जुहायां. पठी देरासरनी बाह्यार
साधु येठा हता त्यां विद्याधर मुनीने बांदी यथोचित स्थानके
वेठां. साधुए श्रवधीज्ञान वडे ए खोटा ईरादाधी स्त्रीने लाव्यो
ठे एम जाणीने एने प्रतिबोध उपजे एवी देशना प्रकाशी.
ते सांजलीने विद्याधर प्रतिबोध पाव्यो. पठी मयणरेहाण पो-
ताना पुत्रनो संबंध पुढ्यो. साधुए कलुं के. ए तहारा पुत्र उ-
पर पद्मरथने पूर्व ज्ञाना संबंधे करी मोह उपन्यो तेणी तेने
लेई जइने स्त्रीने सांप्यो. तेणी तेने हर्षवंत यइने पुत्रनी पेरे
पासे ठे. एवा श्रवसरने विपे मयणरेहानो पति युगवाहु मर्ण
पामीने पांचमा देवसोकने विपे उत्पन्न ययो हतो तेने त्यांनी
देवीए जय जय शब्दे करी वधावीने कलुं के. तमे एवी शी
पुन्याई करी के जेवी देवसोकमां उपन्यां. ते सांजसतां युगवा-
हुदेवे पूर्यजव संजायां. तेवारे मयणरेहाने नंदिसर द्वीपे दीठां.
तेथी ते देवता त्यां आव्यो. प्रथम ते स्त्रीनी पासे जई तेणीने
पगे खाग्यो. पठी गुरु महाराजने बांदी उचित स्थानके वेठा. ते
विपरीत देखीने विद्याधरे मनमां विचार्युं जे था शुं ? देवता
तो जूझ नही, तेम ठतां था जूझ्यो केम ? पठी तेणे देवताने
पुत्रुं जे, थाम अनुचित केम कर्युं ? प्रथम गुरुने बांदवा घडे
थने तमे स्त्रीने केम बांदां ? देवताए उत्तरमां जणाव्युं के. म-
हारे धर्मगुरु ए ठे. माटे हुं जाणीने पगे खाग्यो तुं. धर्मगुरुने
तो प्रथम बांदवा योग्य ठे. पठी देवताए मयणरेहाने कलुं जे
तमे मुजने जे कहो ते हुं तमने हीन कं. स्त्रीए कलुं जे मु-
जने पुत्र पासे मुको. पठी ते सती स्त्रीए साधुने नमन वंदन
करीने विद्याधरनी शिष्य नागी. त्यापठी देवताए तेणीने उ-
पानी निघुसा नगरीए खावी मुकी. देवता तेणीनी शिष्य नागी

દેવલોક પ્રત્યે ગયો. મયણરેહાણ સાધવી પાસે આવીને ચારિત્ર
 લીધું. પંચ મહાવ્રત પાલે છે. પદ્મરથરાજાણ પુત્રનું “નમીકુમાર”
 નામ સ્થાપન કર્યું. તે નમી કુમાર યૌવન અવસ્થા પામ્યો. પદ્મ-
 રથ રાજા પિતાણ તેને રાજ્યાન્નિપેક કરી ગાદીણ વેસાની સર્વ
 રાજ્યનો અધિકારી કર્યો. એકદા તે નમી રાજાનો પટહાથી આ-
 લાનથંજ થકી ટૂટીને નાગો. તે નાસતાં નાસતાં વિદેહ દેશમાં
 સુદર્શન પુરે આવ્યો. ત્યાં તેને મણીરથ રાજાની ગાદીણ મયણ-
 રેહાનો પુત્ર જે ચંદ્રજસા વેળો હતો તેને દરવારે વાંધ્યો. તે
 લથર નમીરાજાને થઈ. પટલે ત્યાં છૂત મોકલી તેને મુલે પટ-
 હસ્તિની હકીકત કહેવરાવી તે પોતાને સ્વાધિન કરવાનું જ-
 ણાવરાવ્યું. તે સાંજલીને ચંદ્રજસાણ છૂતને કહ્યું કે— ક્યાં અમે
 તમારે ત્યાં લેયા આવ્યા હતા ? માટે વીરજોગ્યા વસુંધરા, એ
 ન્યાય છે. એવું વચન સાંજલીને છૂત ત્યાંથી પાઠો નમીરાજા
 પાસે આવ્યો. ચંદ્રજસા રાજાણ કહેલાં વચન તેણે નમીરાજાના
 મુલ આગલ કહી સંનલાવ્યાં. તેથી ક્રોધવંત થઈ જુકુટી ચ-
 ઢાવી નમીરાજા પોતાનું વિકટ સૈન્ય લેઈ દર્શનપુરે ચઢી
 આવ્યો. ચંદ્રજસા તેના સામો આવ્યો. વન્ને રાજાનાં દલ સામા-
 સાર્મી આવીને થઝ્યાં. યુદ્ધનો આરંજ થયો. આ વાત મયણ-
 રેહા સાધવીણ જાણી તેથી વિચાર્યું જે યુદ્ધમાં ઘણાં મનુષ્યોનો
 સંહાર થઈ જશે માટે જઈને પ્રતિવોધું તો સંગ્રામ ન થાય. એમ
 ધારી ત્યાં જવા માટે ગુરુણીની આજ્ઞા માગી. ગુરુણીણ કહ્યું જે
 તમારાથી તે કેમ નીપજશે ? પછી મયણરેહા સાધવીણ સર્વ
 વાત માંડીને ગુરુણીને કહી. ગુરુણીણ જવાની આજ્ઞા આપી.
 સાધવી પ્રથમ નમીરાજા પાસે આવ્યાં. નમીરાજાણ ઝૂના થ-
 ઈને વાંધ્યાં, અને કહ્યું જે ગુરુણીણ ઉપકાર કેમ કર્યો ? સાધવી
 કહે જે— કોનાર્યા લઢો ઠો ? નમી કહે— વયરીથી. સાધવી

बोल्यां जे— वररी नथी, तमारो जाई ठे. पठी सघली वात मांडीने कहेवाची समज्यो. पण मान न मुकाय ! पठी साधवी उठीने नगरनां आब्यां. त्यां तेमने सघळांण उंल्ल्यां. पगे खाग्यां. पठी गर्ज संवंधी हकीकत पुठतां साधवी बोल्यां जे तमो खडो ठो ते. चंझसाए ए वात सांजली एटले दरवाजा ऊघाना मुकाव्या थने पोते तुरत ऊठीने जाईने मलवा चाढ्यो. नमीए ते वात सांजली तेथी ते पण ठुटी चाखे आवी जाईने पगे खाग्यो. वझे जाई मळ्या. सकल वात विचार करी उत्सव सहित नगर प्रवेश कयों. नमीराजाने राज्य आप्युं. हजार खीउं परणावी. त्वारपठी नमीराजाने दाघज्वर उपन्यो. वैद्ये वावना-चंदननो उपाय कळो. हजार खीउं वावनाचंदन घसवा लागी. तेउंनी चुडीउंनो कोलाहल नमीराजाने सुहाय (खमाय) नही. तेथी तेमणे कीधुं के तमे गुण करो ठो पण ते मने अव-गुणकर्ता घाय ठे. पठी सघली खीउंए चुडीउं उतारी एकेक चुनी पहेरी राखीने चंदन घसवा मांड्युं. त्वारे राजाए कळुं के, चंदन केम घसतां नथी ? खीउं बोली जे— घसीए ठीए. राजाए कळुं के जो घसो ठो तो शब्द केम घतां नथी ? खीउं कहे— तमने सुहायो नही माटे एकेक बलय (चुनी) राखी बीजी उतारी नाखी ठे. आ हकीकत सांजली नमीराजा चिंतववा लाग्यो के एकाकीपणामां सार दीत्ते ठे. घणा मळे घणी उपाधी ठे. एवी एकत्व जावना जावतां सुतां उतां तेमनो रोग गयो. प्रजाते मंगलीकनां वाजां वाग्यां. नमीराजाए चारित्र कीधुं. वनमां आब्या. त्यां ब्राह्मणरुपे इंद्र आब्या. घणुंए पारखुं जोयुं. शुद्ध जावना जोई ते सुधर्मदेवलोके गया. पठी नमीराजरुपी चारित्र पाखी थनेक जव्य जीवोने उपकार करी

मोक्षे पंधार्या. ए प्रकारे एकत्व जावनाए नमीराजा प्रतिबोध
पामी परम पद पास्या ते संबंध कह्यो. १७

॥ अथ पंचम अन्यत्व जावना विषे ॥

जो आपणो देहज ए न होई, तो अन्य क्युं आपणो
मित्त कोई ॥ जे सर्व ते अन्य ईहां जणीजे, केहो
तिहां हर्ष विपाद कीजे ॥ १८ ॥

जावार्थ:- पातानी काया ते पण पोतानी नही, तो अन्य
वस्तु आपणी केम थाय? तेमज कुछ कुटुंब आपणो केम गणाय?
अने तुं कोइनो नही, तेम तहारं पण कोई नही; जे सर्व
एटखे वधुं अहींथां ठे ते बीजुं जुहुंज ठे, तो तेमां हर्ष अने
शोक शामादे करवो जोईये. १८

देहादि जे जीवयकी अनेरां, स्यां दुःख कीजे तस नास-
केरां ॥ एम जाणीने बाघीणी प्रबोधी, सुकोसले स्वा-
यतें सार कीधी ॥ १९ ॥

जावार्थ:- काया अने जीव ए वने जुदां, अर्थात् काया वि-
गेरे जीवथी जुदां ठे तेना नाशथी एटखे वियोगे दुःख कलुं शुं
कामनुं; एवं जाणीने बाघणने प्रतिबोधीने सुकोसल साधुए
स्वायतपणुं एटखे आत्माने हित क्युं. १९.

॥ अथ षष्ठ अशुचि जावना विषे ॥

काया मैहा एह अशुचितार्ह, जिहां नव छार वहे स-
दाई ॥ कस्तूरि कर्पूर सुज्वल्य सोई, ते काय संयोग म-
लीन होई ॥ २० ॥

बीजी प्रतमां १ “स्वायतें” ने वदखे “स्वांगन” अने २ “महा”
ने वदखे “माया” शब्द उं.

जावार्थः-ए काया महा अशुचि ए जरेखी ठे, पुरुषने नव छार
थने खीने छार धार सदाई एटखे हमेशां वहां करे ठे; ए कायानी
संगते गमे तेवी कस्तुरी, उच्चम कपुर, वरास जेवी सार सार वस्तु
वावरीये ते सर्वे मख रुप चाय, एवी ए अशुचिजरी काया ठे. २०

अशुचि देही नर नारि केरी, म राचजे ए मलमूत्र
सेरी ॥ ए कारमी देह असार देखी, चतुर्थ चक्रिय पण
ते उवेखी ॥ २१ ॥

जावार्थः- ए अशुचि ए जरेखी अपवित्र ज्ञी थने पुरुषनी
काया ठे, वखी ए मल मूत्रनी सेरी एटखे अशुचीने वस्तवानो
मोदोखो ठे माटे तेधी तुं म राचजे एटखे खुशी घईश नही;
जे नाखो मनुष्य होय ते एने बिपे राचनही. ए कारमी मल
मूत्रनी सेरी जेवी असार काया जाणीने चोया चक्रवर्ति सनत्-
कुमार तेने ऊवेखी अर्थात् ए कायामां कांईये मल दीगो नही
तेपी तेनो मोद ठोनी चक्रि चाखी नीकल्या. २१

॥ कायानी अशुचिताई जाणी तेनो मोद ठोनी चारित्र्य छेनार
सनत्कुमार चक्रवर्तिनो ग्रंथ ॥

चोया चक्रवर्ति सनत्कुमारनुं महा मनोहर रुप दतुं, ते पाठसा
धर्म नामा शेरना जेवने बिपे शुद्ध संयम आराधी अर्थात्
रुमी रीते चारीय पाली थायु पूर्ण यचे देवतापणे उपन्या
दता. त्यांनां अपार मुख जोगवी चवीने चक्रवर्तिपतुं पान्या.
एकदा सौधनेजे सनानी अंदर वेना पकां चक्रवर्तिनुं रुप थने
कांतिनां पपां बसाप कयां. ईजे कहुं जे-आ जंवुछीपने बिपे दा-
खता समये सनत्कुमार चक्रिना जेवुं अरर कोईनुं पण रुप
नधी. ते शत्रु एरु देवताए न सदही. पठी ये देवता विचार
करीने त्यांही कल्या. ते वेदु देवता ब्राह्मणां कर करीने चक्र-

वर्त्ति पासे आब्या. ते वखते चक्रवर्त्ति न्हावा वेठा हता. खेडे
 जरी काया हती. पोतीउं पहेयुं हतुं. तो पण तेमने थहुतपणे
 जोई जोईने तेउंए मायु धुणाव्युं, थने विचार करवा छाग्या.
 तेमने जोई चक्रवर्त्तिण पुत्रुं जे तमे शुं जुउं ठो ? ब्राह्मणरुपे
 आबेला देवताए कहुं जे— थमे महाराजनुं रुप सांजव्युं हतुं
 तेवुं दीतुं. चक्रवर्त्ति बोल्या जे—हवणां शुं जुउं ठो ! ज्यारे हुं
 मुगट, हारादि पहेरी ठत्र, चामर सहित सिंहासने वेसुं ल्यारे
 तमे महानं रुप जोज्यो. ते सांजवीने ब्राह्मण विचार करवा
 छाग्या जे— म्होटा पुरुष पोतानुं वखाण न करे, तेम ठतां ए
 करे ठे ए विपरीत ठे. पठी तेउं वारु महाराज ! पठी आवीशुं,
 एम कद्दी त्यांयी गया. ल्यार पठी झान करी आनुपणादि
 सवे पहेरीने चक्रवर्त्ति सिंहासन उपर आवीने वेठा. ते वेळा
 वखी ब्राह्मण फरीने आब्या, थने चक्रवर्त्तिने जोई मायु भूणाव्युं.
 चक्रवर्त्तिण ते जोई ब्राह्मणने पुत्रुं जे— पहेळां पण तमे मायु
 भूणाव्युं हतुं थने हवणां पण तमे मायु भूणाव्युं तेनुं शुं कारण ?
 ते तमे थमने जेवुं हांय तेवुं कहां. ब्राह्मण बोल्या जे— हे महा-
 राज ! ते रुप थने आ रुपमां तो घणो तफावत पड्यो. चक्रि कहे—
 ते केम ? ब्राह्मणे कहुं जे— पहेळां तमाकं शरीर थमृतपणे हतुं
 थने हवणां तो ऊर रुप ययुं ठे. चक्रि कहे—ते केम जणाय ?
 विप्र कहुं के—तमे तंवाख ग्याईने शुंकी जुउं, पटखे एना उपर
 मास्त्री वेससे ते तत्काख मणं पामशे. जेथी तमने मास्त्री यशे जे
 ए वान खरी. थने थमे ब्राह्मण जोसी देवता पण ल्यारेज खरा,
 एम थापना समजवामां थारशे. थमे ए बात कद्दी ते चखे नद्दी.
 थयांन् आधी पाठी थाय नद्दी, खोटी पडे नद्दी. वखी बोल्या
 जे, थमो देवता सत्य कहुं नुं. तमे माथी पूर्वक मानजो के काया
 बगडी. ते वान सांजवीने चक्रवर्त्तिण तेमज (ब्राह्मणाण कहुं

तेवीरीते) परीक्षा करी जोई. एटले जेम कहुं हतुं तेमज वात मली. ते मांही एटले पान खाईने धुंकी जोतां ते उपर वेसतां तुरत माखी मुई. एवुं कारण देखीने चक्रवर्त्तिण तत्काळ खट खंमनी प्रचुता उकुराई मुकीने दीक्षा लीधी. ते केनी परे ? तो के- जेम अही कंचुकी तजी जाय तेम चक्रवर्त्ति राज्य रुद्धि तजीने नीकड्या. वत्रीस हजार राजा तथा सुनंदा व्री रत्नादिके घणा विखाप कर्या पण चक्रि साधुए सामु सरखुं पण न जोयुं. पठी वठे मात्ते सघळा पाठा वड्या. ते मुनि महाराजने सातसें वर्ष सुधी म्होटा म्होटा रोग उपन्या. ते वखत देवता तेमनी प- रिक्षा करवाने कारणे वैद्य थईने साधु समीपे थाव्या. तेमने जोई साधुए पुत्रुं जे- हे देवाणुपीया ! तमे कोण वो ? ते- मणे कहुं जे- महाराज ! अमो वैद्य तुं. अने अमे अमारा मन थकी जाणुं तुं जे, तमारा शरीरमां रोग अत्यंत उत्पन्न ययो ठे. ते माटे तमे कहो तो वैद्युं करीये. साधु बोड्या जे, कर्मरोग टाखवानी सामर्याई होय तो उपचार करो. देवता बोड्या जे, ते तो सामर्याई अमारामां नधी. पठी साधुए पो- ताना चारित्रे करी पोतानी टचली आंगलीए धुंक चोपनी तेने देखानी. ते जोतां साक्षात् कुंदन सरखी साव सुवर्णमय मालम पडी. साधुए कहुं जे- एटली सामर्याई अमारामां ठे, पण वाह्य थकी कांई आत्माना रोग नयी मटता, ए कीधायी शुं थाय ? ते सांजलीने देवता साधुने वांदी देवलोके गया. साधु चारित्र पाली न्यास थया. आ अशूचि काया उपर सनत् च- क्रवर्त्तिनो दृष्टांत कळो. तेवी रीते जे कोई कायानी माया तजशे तेनुं कार्य सिद्ध थशे. २१

॥ अथ सप्तमी आश्रय जावना विषे ॥ मासिनी वंद ॥

इह अविरति मिथ्या योगं पापादि साधे, इण उण
जव जीवा आश्रवे कर्म बांधे ॥ कैरम जनन जे ते आ-
श्रवा कर्म रुंधे, समर समय आत्मा संवरी सो प्रबुद्धे २२

जावायें:- अविरती १२, कपाय १६, मिथ्यात्व ५, अने
योग १५, ए सगें आश्रव छार कहीये, ते आश्रवे जीव कर्म
बांधे; अने एज आत्मा बलीयो थाय तो आश्रवने रोके, आत्मा
समतायेंत थाय, तेवारे ए द्वित आत्मा संवरी कहीये, ए चेतन
बोधी धीज पामे. २२

॥ इन्द्रजा वंद ॥

जे कुंडरीके व्रत वांछि दीधुं, जाइतणुं ते वलि राग्य
लीधुं ॥ ते दुःख पाम्या नरके वणेर, ते हेतु ए आ-
श्रव दोष केरा ॥ २३ ॥

जावायें:- कुंडरीके व्रत वांछिने जाइनुं राग्य लीधुं; ते नकने
विषे वणां दुःख पाम्या, ए आश्रव दोषनो हेतु जाणवो, अ-
थात् आश्रव दोषे करी कुंडरीक नकनां दुःख पाम्या. २३ ॥

॥ आश्रव दोषे करी नकनां दुःख पामनार

कुंडरीकनो प्रबंध ॥

महाविदेह रुद्रने विषे पुंडरीगीणी नयरीए कुंडरीक अने पुंर-
रीक नामे जे जाइ राग्य योगवना हुना. एवा अक्सरने विषे लां
झानी गुरु आख्या. तेमनी देशना सांजवी कुंडरीक प्रनिबोध
पाम्यो. धेर आवी कुंडरीके पोताना जाइ पुंडरीकने पोतानां

रीती वचनां १ " योग पापादि " जे ११३ " योगक्षोधि " अने २
" अथ जनन जे ते आश्रवा कर्म बांधे, " जे ११३ " करम जनन जे ते आश्रवा
जे न बांधे, " एवा नयों जे.

राज्य जाग आपी चारित्र लीधुं. एमणे सरस नरस आहार कर्था तेची रोगाक्रांत काया घई. तेणे करी परिणाम जाग्या. हजार वर्ष सुधी दीक्षा पाली पण पतित घवाने लीधे ते काम नावी. संयम मुकी घरने पठवाडे अशोकवानीमां आवी लंघो मुहपती जाडे वल्लगानी गल्लहत्थो देई विचारे ठे जे- जाई मुजने राज्य आ- पशे के नही आपे ! ए वखते कोई काम प्रसंगे तेनी धाव त्यां आगल आवी. तेणीए कुंडरीकने लल्ल्या. तेची पुंडरीक राजा पासे जईने तेणीए जणाव्युं जे तमारा जाई कुंडरीक जे साधु थया हुता ते वाडीमां आवी आहुट दोहुट ध्याय ठे. ते सांज- लीने पुंडरीक राजा झोडीने जाई पासे आव्यो अने कारण पुत्र्युं. कुंडरीके सकल मननी बात कही. ते सांजली पुंडरीके कुंडरीकने राज्य आप्युं. घेर आव्यो. पण पटावत सामंतादिक चाकर वर्ग कोईए तेने मान्यो नही. कल्युं जे, धिक्कार पडो ! जे हजार वर्ष सुधी व्रत पाली पतित थयो. माटे कोई एनी पासे जशो मां. एम सघलाए विचार करी नकी कयुं. कुंडरीके राज्य खेई पेट जरी आकंठ लगण खाधुं. तेची रात्रे महा डुखीयो थयो. तेने वसन थयुं. पासे कोई आवे नही. तेची मनमां वि- चारे ठे जे-मुजने करार थाय तो प्रजाते प्रत्येक प्रत्येकने पुत्रुं, अर्थात् सर्वनी खबर खेउं. ते एवा हूच्याने मरी सातमी नकें गयो. अर्पईठाण नामा नर्क पाचडे जईने तेत्रीस सागरोपमने आऊखे आश्रव छारने प्रजावे करी पहांच्यो. ए लक्षणने योगे कुंडरीकनी महा माठी गति घई. माटे आश्रव छारने रुंधवुं. अने संवर आदरुं ॥ ३३ ॥

॥ अथ अष्टमी संवर जावना विषे ॥

जे सर्वथा आश्रवने निरुंधे, ते संवरी संवर जाव सा-

ધે ॥ તે ભાવવંદો ગુરુ વજ્ર સ્વામી, જેણે ત્રિયા કંચન
કોમિ વામી ॥ ૨૪ ॥

જાવાર્ય:- સર્વ પ્રકારે જે આશ્રવને રોકે અને સંવરજાવને
આદરે તે જીવ સુખી, અર્થાત્ સુખનો જનનાર થાય; પણ
કોણ થયા ? તો કે- વજ્રસ્વામી, કે જેણે છી અને કંચ-
નની કોડી ઇટલે કોડ સોના મહોરો રૂપ આશ્રવનો
ત્યાગ કરીને સંવર જાવ આદર્યો, એમને જાવ સહિત હે પ્રાણી
તમો વંદો- નમસ્કાર કરો. ૨૪

॥ ક્રોર સોનામહોર અને રૂપવતી કન્યાનો અનાદર કરી
સંવરના સેવણહાર શ્રી વજ્રસ્વામીનો પ્રવંધ ॥

પાનડીપુર નગરને વિષે વસનાર ધનાવહ નામના શેઠની
રુકમણી નામે મહા રૂપવંતી કન્યા શ્રી વયર (વજ્ર) સ્વામીની
દેશના સાંતલી, તથા તેમનું રૂપ દેલી મોહ પામી. તેણીએ ઘેર
આર્થી પોતાના પિતાને કહ્યું જે, આ જવને વિષે જો પરણું તો વ-
યર સ્વામીને. નહિતર અન્ય પુરુષનો મહારે નિયમ. અર્થાત્ વ-
યર સ્વામી વિના રીજા કોઈ પણ પુરુષ સાથે હું પાણીગ્રહણ
નહીં કરું પણ રુકમણીએ પોતાના માથાપને જણાવ્યું. માથાપે
કહ્યું જે, ઇ સાધુ હોવાથી પરણે નહીં. એમણે તો આ-
શ્રવ છારનાં પચ્ચક્ષણ કર્યાં ઠે. આ પ્રમાણે ઘણું ઘણું કહીને
સમજાવી, પણ તે રુકમણીએ માન્યું નહીં. વયર સ્વામીનેજ પર-
ણવાની દૃઢ ઁડે બેઠી. ઠેવટ ધનાવહ શેઠ કંચનની કોડી અને
રુકમણી પુત્રીને ઁડે ઉપાશ્રયે આપ્યા, અને વયરસ્વામીને કહ્યું
કે, હે મહારાજ ! આ મહારી પુત્રીને પરણો, અને આ ધન વા-
વરો. એમ જણાવી ધનાવહ શેઠ પોતાની પુત્રી તથા ધન મુકીને
ઘેર ચાલ્યા-ગયા. પત્ની તે રુકમણીએ વયર સ્વામીને ચલાવવાને

घणा उपाय कर्मा. पण छोदनी परे ते गह्या नही. कदापि छोद
तो गह्ये पण आश्रय छारनो सर्वथा रोध करनार वयर स्वामी न
चल्या. पती पाकीने बोध पामी रुकमणीए पोताना बापे थापेनुं कं-
चन कोनी पन सात फेवने विपे वावरी चारित्र्य खेई आत्मानुं
साधन साधुं. ए संवर जावना जाणवी. २४

वली आश्रयछारने विपे कुंढरीकनां जे प्रबंध कसो ठे तेमां
जणावेसा तेना जाई पुंढरीके संवरछार आदरी सर्वायंसिद्ध
विमाननां सुख अनुगवी एकायतारीपणुं मेखवुं तेनो दुंक प्र-
बंध नीचे प्रमाणे ठे.

॥ अथ संवर छार आदरनार पुंढरीकनां प्रबंध ॥

कुंढरीके संयमची पतित घई उपो मुदपति जाडे वखगाडी
हती ते पुंढरीके त्यां आवीने कुंढरीकनां वात सांगली तेने
राज्य स्वाधिन कर्तुं ते वखते उपो मुदपति खेई धातुं जे गुरु
पासे जाउं तेवारे अन्न जख खेउं. पती ते (पुंढरीक) गुरु पासे
जवा माटे त्यांची चाखी नीकझा. रस्तामां संवर जावची अमु-
थाणे पगे चाखतां कांकरादि खुंचे अने वागे, तेने योगे करा
पगमांची छोदनी धाराउं चाली. पण खेश मात्र संवरमां दोष
खगाड्यो नही. एम चाखतां चाखतां ग्रीजे दीवसे ते पुंढरीक
साधु चवीने सर्वायंसिद्ध विमाने तेव्रीस सागरोपमने आजखे
उपन्या. माटे संवरमां माख घणो ठे तेची ते आदरवो. आ प्रबं-
धनोप्रथमतो संबंध कुंढरीकना प्रबंधची मेखवी जाणी खेवो. २४

॥ अथम नवमी निर्जरा जावना विपे ॥ माखिनी वंद ॥

इयदस तपजेदे कर्म ए निर्जराए, उतपति धिति नाशे
लोक जावा जराए ॥ इरखज जग बोधि इर्वजा धर्म-
बुधी, जव हरणि विजावो जावना एह शुधी ॥ २५ ॥

જાવાયું:— નિર્જરા જાવ તે શું કહીયે ? જે હુયદસ ઇટલે ઠ પ્રકારનો વાહ્ય થને ઠ પ્રકારનો અર્ચ્યંતર એમ વારે જેદે તપ કયોં, અર્થાત્ વાર જેદે તપ તે નિર્જરા જાવના કહીયે. તપના પ્રકાર વિષે ગાથા ॥ અણસણઊણોઅરિચ્ચા, વિત્તિસંલેવણં રસ-ચાર્ડ ॥ કાયકિલેસો સલીણયાય, વહ્લોતવોદોઈ ॥ ૧ ॥ વાર જેદે તપ કરવે કરીને કર્મની નિર્જરા થાય, ઉતપતિ થને સ્થિતી નાશ પામે થને લોક જાવ જરાય; વહ્લી જગત્ને વિષે યોધીપણું થને ધર્મચુદ્ધિ જે હૂર્લજ ઠે તેની શુદ્ધિ કરનાર એ જાવનો નિસ્તાર કરનારી નિર્જરા જાવના ઠે તેને જાવો. ૨૫.

ઉપજાતિ ઇંદ ॥ વે નિર્જરા અકામ સકામ તેદી,
અકામ જે તે મરુદેવી જેદી ॥ જે જ્ઞાનથી કર્મદ નિ-
ર્જરીજે, દૃઢપ્રહારી પરિં તે તરીજે ॥ ૨૬ ॥

જાવાયું:— નિર્જરા વે પ્રકારની ઠે, એક સકામ નિર્જરા થને વીજી અકામ નિર્જરા, તે અકામ નિર્જરા કહે કહીયે ? તો કે-મરુદેવી માતાની પરે જે જ્ઞાનથી કર્મ નિર્જસ્થા તે, વહ્લી દૃઢ-પ્રહારી જે કર્મ સ્પર્ધાથી તરી પાર પામ્યા, એ નિર્જરા જાવના કહી. ૨૬

॥ અથ દશમી લોક જાવના વિષે ॥ માલિની ઇંદ ॥

જિમ પુરુષ વિલોચે એ અધો લોક તેવો, તિરિય પણ
વિરાજે યાવ સ્યોવૃત્ત જેવો ॥ ઊરધ સુરધ જેવો લોક નાલિ
પ્રકાસ્યો, તિમ ત્રિચુવન જાનુ કેવલી ગ્યાન જાસ્યો ॥ ૨૭ ॥

જાવાયું:— જેમ પુરુષ કેડે વે હાથ દેહે પગ પહોચા કરી ઊનો રહે તેમ લોકનાલિ જાણવી. તિરવું ઘાટચા આકારે ક-હેતાં યાવને આકારે ઠે; ઊંચું જૂમિ ઊપરે મુક્યું જે માદસ તે સરુપે ઠે; નીચે ચુવનપતિ, વ્યંતર થને સાતે નકં થને ત્રિવું અદી ઢીપ ઠે; થને ઊંચું વાર દેવલોક, નવ પ્રેવેયક, પાંચ અનુ-

ते उपरे सिद्धशिला ठे. ए वधुं कोणे प्रकाश्युं ? तो के-
वन जानु एटखे स्वर्ग, मृत्यु अने पाताळ ए त्रणे जगतने
प्रकाश करनार सूर्य समान केवळी जगवान ठे, तेणे ए
प्रकाश्यो एटखे कहा ठे. २७

॥ अथ एकादश बोधि अने द्वादश धर्म जावना
विषे ॥ स्वागता वंद ॥

बीज लहि जेह अराधे, तेह ईलासुत परे शिव साधे ॥
वन लही जवि जावो, राय संप्रति परेसुख पावो ॥

र्थ:- बोधि बीज एटखे समकित पामीने जे तेने आ-
ति समकितने जे आराधे ते ईलासुत एटखे एखाची
परे मोक्ष मार्ग प्रत्ये पामे; वली धर्मनी जावना पा-
हे जव्य लोको तमे जावो, के जेथी संप्रति राजानी:
संप्रतिराजा थया अने सुख पाम्या; तेम धर्मनी जावना
जाव्याही हे जव्यजनो तमे सुख संपदा पामशो. माटे
राधुं अने धर्मनी जावना जाववी. ए काव्यनो प-
(एखाचीकुमारनो प्रबंध आ पुस्तकमां प्रथमठा-
जोवो.)

प्रथम धर्म जावनाथी सुख संपदा पामनार
संप्रति राजानो प्रबंध ॥

पाठला जवनेविषे झुमक होता. ते जीव मा-
सुख तथा शरीर उपर माखीज वणवणाट करती
पोताने वारणे उजो रहेवा देतुं नही. एक दी-
एहस्थना घरमांथी एक मुनिने बोहारी आवतां
पासे तेणे खावातुं माग्युं. तेमणे कबुं के, अ-

मारथी थापी शकाय नही. तेम ठतां ते डुमक मागतो मागतो तेमनी पाठल उपाश्रय सुधी गयो. त्यां गुरु महाराज वेठा हता. तेमनी पासे याचना करी. गुरु महाराजे जणाव्युं जे साधु सिवाय बीजा कोईने थमारो आणेलो आहार थापी शकाय नही. डुमके कथुं के एमठे तो मने साधु करो, पण खावानुं आपो. गुरु महाराजे चिकीत्सा करी योग जाणी तेने साधु बनाव्यो. पठी सरस आहार हतो ते ग्युव पेट तणाय त्यांसुधी तेणे खाधो, तेथी रात्रे विगुचिका थई. पठी तेनुं उंसरु वेसड करवाने जाग्यवान गृहस्थो थाव्या. तेमनी सेवा चाकरी रुडे प्रकारे करवा लाग्या. तेजोई एडुमक साधुए विचारुं जे, पदेखां पण हुंज हतो थने हवणां पण हुंज तुं. परंतु ए सर्वे शेठीथादि साधु वेपने प्रजावे सेवा करे ठे. माटे वेष म्होडोठे. धन्य ठे ए वेपने ! एवी धर्मनी जावना जावतां जावतां थायु पूर्ण थवाथी मरीने ते संप्रति राजा थयो.

एकदा समये संप्रति राजा गोखमां वेठो हतो. त्यां थार्य-सुहस्ती सूरिने चोटांमांहे जातां संघे पूज्या मान्या तेना दीठा-मां थाव्या. एवुं कारण जोई पोतानी जात संजारतां तेणे पो-तानो पाठलो डुमकनो जव दीठो, थथात् तेने जाति सरण ज्ञान थवाथी पोतानो पूर्वनो डुमकनो जव सांजयो. एटले ते गोख थकी हेठा उतर्या. सूरि महाराजनी पासे थावी तेमने. पगे लाग्या, थने सविनय बोड्या जे, स्वामी, तमे मने उंखलो ठो ? गुरु महाराजे कथुं के, तमने सर्वे उंखले ठे, जे तमे राजा ठो. राजाए कथुं के, स्वामी ! हुं तमारो चेखो हतो. तमने में महारा सरा गुरु जाण्ठा. स्वामी, तमे मने उपकारी ठो. माटे हुं तमने शी जेट करुं ! था राज्य तमारुं ठे, तेनो स्वीकार करो. गुरु महाराजे ज्ञानदृष्टीए करी तेने डुमक शिष्य जाण्ठा. पठी कथुं के, तहारुं राज्य थखरुं रहो. थमे ए राज्यने शुं

करीए ! तमे तमाहं राज्य पावो- जोगवो, अने धर्मनां काम करो. ते सांजली धर्ममां दृढता करी तेणे धर्मनां घणां घणां काम कर्यां. नेवा जिन प्रासाद कराव्या. जीर्णोद्धार कराव्या. जिन पन्निमाउं जरावी. घणी दानशालाउं मंडावी. ज्यां परमेश्वरनो धर्म नहोतो त्यां एटखे अर्णाय देशमां सेवकोने मोकली त्यां धर्मनो प्रचार कराव्यो. साधुने आहारादिक मल्ली शके एटखे सुधी अर्णाय छोकोने सिद्धि अर्णायुं. विगेरे विगेरे साते क्षेत्रनेविपे धर्म जावनाए करी संप्रति राजाए संपदा वावरी अने उत्तम गति पाव्या. माटे धर्म जावना जाववी. २७

॥ अथ राग विपे ॥ इन्द्रवज्रा ठंद ॥

रागे मराचे जव बंध जाणी, जे जाण ते राग वशे
अनाणी ॥ गौरी तणे राग महेस रागी, अर्धांग
देवा निजबुद्धी जागी ॥ २८ ॥

जावार्थः-राग ते जव बंधना हेतु रूप संसारनो संबंध ठे एम जाणीने तुं तेनाथी राचीश नही, जे जाण होय ते पण रागने वश थया तो तेने अज्ञानी जाणवा; तुं रागने वश थवाथी महादेवे पारवतीने पोताना अर्धांगने विपे राख्यां, रागने छीये कहेवातुं पण जाणपणुं चाव्युं गयुं. माटे राग एटखे मोह कोश्य न करवो. मोहने महा दुःखदाई जाणवो. २८

॥ अथ द्वेष विपे ॥

रे जीव तुं द्वेष मने न आणे, विद्वेष संसार विकार
जाणे ॥ अद्वेषथी तो मुख होए जेतुं, विद्वेषथी तो
दुःख होए तेतुं ॥ (पाठांतर) रे जीव विद्वेष मने न आणे,

१ संप्रतिराजाए नया प्रासाद तथा जीर्णोद्धार नवी चरा घास देरावर करान्यां तथा चरा कोट प्रतिनाउं जरावी हवी.

विद्वेष संसारनिदान जाणे ॥ सासू नणंदे मिलि कूड
कीधूं, जूतूं सुजडा शिर आल दीधूं ॥ ३० ॥

जावार्थः— हे जीव ! तूं कोईना उपर मननेविपे द्वेष ला-
वीश नही, द्वेषने संसारनो विकार पटखे रोग— संसारतुं मूख
जाणजे; अद्वेष पटखे कोईना उपर द्वेष न होय तेने जेटळुं सुख
होय तेथी उलटुं द्वेषनो जे करनारो होय तेने तेटळुं दुःख थाय.
अर्थात् द्वेष न करनारने जे सुख होय ते वर्णवी न शकाय, तेम
द्वेष करनारने वर्णवी न शकाय पटळुं दुःख होय. (पाठांतर)

हे जीव ! तूं कोईना उपर मनने विपे द्वेष लावीश नही,
निश्चे करीने तूं द्वेषने संसारनो वधारनार — संसारतुं मूख जा-
णजे; जुळ, सासु थने नणंदे मल्लीने द्वेषने लीधे सुजडा
सतीना उपर खोटुं आल (कलंक) चडाव्युं. पण सुजडा
काचे तांतणे चालणी बांधीने कुवामांथी जल काढी चंपा
नगरीना देवाई गयेला दरवाजा ते पाणी टांटीने उघाडी साची
सती ठरी सुखी थई, थने तेना उपर द्वेष लावनार तेनी सासु
तथा नणंद सर्व लोकमां जोंगी पडीने दुःखी थई. माटे
कोई उपर द्वेष न करवो. ३०

यतः— रागद्वेषोयदिस्यातां । तपसार्किप्रयोजनं ॥ तामेवयदि-
नस्यातां । तपसार्किप्रयोजनं ॥ १ ॥ जावार्थः— जो राग द्वेष
मांहि जयां ठे थने तप करे ठे, तो ते मांरु खोटी थाय ठे; थने
राग द्वेष थग्याने पटखे थणजाणवे जे तप करे ठे ते पण मांरु
महादुःखी थावुं. अर्थात् राग द्वेष करनार थने तेने नही सम-
जनारने तप करवानुं कांई फल मळतुं नथी.

॥ थथ संतोप विपे ॥ वसंततिखका ठंद ॥

संतोप तृप्त जनने सुख होय जेवुं, ते अव्य दुव्य ज-

सुख नाहि तेबुं ॥ संतोषवंत जनने सहु लोक सेवे,
 ५ रंक सरिखा करि तेहें जोवे ॥ ३१ ॥
 अर्थ:- संतोष पामेला माणसने जेबुं सुख होय, तेबुं
 ज्याना लाखची माणसने न होय; संतोषवंत माणसने
 कना वृंद सेवे - माने, के जे म्होटा राजा अने रंकने
 आणे ठे; अर्थात् संतोषवंत माणस महाराजा अने रंक
 सम दृष्टीए जुवे ठे एटले सरखा गणे ठे. जे आकरा
 गाखची प्राणी ठे तेने छुखीया जाणवा. यतः ॥ सुवन्न-
 प्रया ॥ जवेसेहावोकेलाससमाश्रयसंख्या ॥ नरस्तबुधस्त-
 षाहूआगाससमाश्रयनंतया ॥ १ ॥ अर्थ- जो सो-
 रुपाना यथा पर्वत घरे आवे तो पण खोजीयानो
 न थाय ॥ १ ॥ यतः ॥ तनकी तृशा सहेल हे,
 सेर ॥ मनकी तृशानहूं मिटे, जो घर आणे मेर ॥ १ ॥ ते
 ए सुखनुं मूख ठे. ॥ श्लोक ॥ सत्पाःपिबन्तिपवनं-
 ॥ सुकैत्वणैवनगजावलीनोजवन्ति ॥ कंदैफलैः मुनि-
 त्वं ॥ संतोषएवपुरुषस्यपरंनिधानं ॥ १ ॥ ३१ ॥
 अथ विवेक विपे ॥ उपजाति वंद ॥
 ते सुविवेक जासे, तो मोह अंधार विकार
 क विज्ञानतणे प्रमाणे, जीवादि जे वस्तु
 ॥ ३२ ॥
 ना चितमां विवेक आवे तेनो मोहरूपी अंध-
 णा पामे; विवेकाईए करी विज्ञान चतुराई
 रने ते जीवादिक वस्तु स्वजावने पण जाणे ॥ ३२ ॥
 “ संतोष एव ” ने वदवे “ संतोषवंत ” ठे. अने २
 ह ” ठे.

વિદ્યેષ સંસારનિદાન જાણે ॥ સાસુ નણંદે મિલિ કૂડ
કીધું, જૂવું સુજડા શિર આલ દીધું ॥ ૩૦ ॥

જાવાર્થ:- હે જીવ ! તું કોઈના ઉપર મનને વિષે દ્વેષ લા-
વીશ નહીં, દ્વેષને સંસારનો વિકાર પટલે રોગ- સંસારનું મૂલ
જાણજે; અદ્વેષ પટલે કોઈના ઉપર દ્વેષ ન હોય તેને જેટલું સુખ
હોય તેથી ઊલટું દ્વેષનો જે કરનારો હોય તેને તેટલું દુઃખ થાય.
અર્થાત્ દ્વેષ ન કરનારને જે સુખ હોય તે વર્ણવી ન શકાય, તેમ
દ્વેષ કરનારને વર્ણવી ન શકાય પટલું દુઃખ હોય. (પાઠાંતર)

હે જીવ ! તું કોઈના ઉપર મનને વિષે દ્વેષ લાવીશ નહીં,
નિશ્ચે કરીને તું દ્વેષને સંસારનો વધારનાર - સંસારનું મૂલ જા-
ણજે; જુઠું, સાસુ અને નણંદે મલીને દ્વેષને લીધે સુજડા
સતીના ઉપર છોટું આલ (કલંક) ચડાવ્યું. પણ સુજડા
કાચે તાંતણે ચાલણી વાંધીને કુવામાંથી જલ કાઢી ચંપા
નગરીના વેવાઈ ગયેલા વરવાજા તે પાણી ટાંટીને ડઘાડી સાચી
સતી ઠરી સુખી થઈ, અને તેના ઉપર દ્વેષ લાવનાર તેની સાસુ
તથા નણંદ સર્વે લોકમાં જોઈ પડીને દુઃખી થઈ. માટે
કોઈ ઉપર દ્વેષ ન કરવો. ૩૦

યત:- રાગદ્વેષોયદિસ્થાતાં । તપસાર્કિપ્રયોજનં ॥ તામેવયદિ-
નસ્થાતાં । તપસાર્કિપ્રયોજનં ॥ ૧ ॥ જાવાર્થ:- જો રાગ દ્વેષ
માંહિ જ્યાં ઠે અને તપ કરે ઠે, તો તે માંડ સોટી થાય ઠે; અને
રાગ દ્વેષ અગ્યાને પટલે અણજાણવે જે તપ કરે ઠે તે પણ માંડ
મહાદુઃખી થાવું. અર્થાત્ રાગ દ્વેષ કરનાર અને તેને નહીં સમ-
જનારને તપ કરવાનું કાંઈ ફલ મલતું નથી.

॥ અથ સંતોષ વિષે ॥ વસંતતિલકા ઠંદ ॥

સંતોષ વૃત્ત જનને સુખ હોય જેવું, તે ડબ્બ લુબ્ધ જ-

नने सुख नाहि तेबुं ॥ संतोपवंत जनने सहु लोक सेवे,
राजेंद्र रंक सरिखा करि तेहें जोवे ॥ ३१ ॥

भावार्थ:- संतोप पामेखा माणसने जेबुं सुख होय, तेबुं
सुख अव्यना खाखची माणसने न होय; संतोपवंत माणसने
सर्व लोकना धुंद सेवे - माने, के जे म्होटा राजा अने रंकने
सरखा जाणे ठे; अर्थात् संतोपवंत माणस महाराजा अने रांक
ए बंनेने सम दृष्टीए जुवे ठे एटखे सरखा गणे ठे. जे आफरा
अव्यना खाखची प्राणी ठे तेने छुखीया जाणवा. यतः ॥ सुवन्न-
रूपसपपत्न्या ॥ जवेसेहाबोकेखाससमाअसंखया ॥ नरस्सुधस्स-
किंचि ॥ ईडाहूआगाससमाअनंतया ॥ १ ॥ अर्थ- जो सो-
नाना अने रुपाना पधा पर्यंत घरे आवे तो एण खोजीयानो
खोज पुरो न थाय ॥ १ ॥ यतः ॥ तनकी तृन्ना सदेख हे,
सवा सेर के सेर ॥ मनकी तृन्ना नहुं मिटे, जो घर आवे मेर ॥ १ ॥ ते
माटे संतोप ए सुखनुं मूळ ठे. ॥ श्लोक ॥ सप्पाः पियंति पवनं-
च ह्येवास्ते ॥ सुकृत्वण्वनगजावसीनोज्ज्वन्ति ॥ कंदेफलैः मुनि-
धरागमयंत्यकार्ष ॥ संतोपएवपुरुषस्य परं निधानं ॥ १ ॥ ३१ ॥

॥ अथ विवेक विषे ॥ उपजाति ठंद ॥

जो जेह चित्ते सुविवेक जासे, तो मोह अंधार विकार
नासे ॥ विवेक विज्ञानतणे प्रमाणे, जीवादि जे वस्तु
स्वभाव जाणे ॥ ३२ ॥

भावार्थ:- जेना चितनां विवेक आवे तेनो मोहरूपी अंध-
कारनो विकार नाश पाने; विवेकाईए करी विज्ञान चतुराई
सर्व प्रमाण पाव अने ते जीवादि वस्तु स्वभावने पण जाणे ॥ ३२ ॥

पीडी प्रवर्णा १ " संतोप एव " ने बदले " संतोपवंत " ठे. अने २
" तेहें " ने बदले " जेह " ठे.

(ઇંદ્રવજ્રા ટંદ)

વાલાપણે સંયમ યોગ ધારી, વર્ષારુતે કાચલિ જેણ તારી ॥
શ્રીવીરકેરો અયમત્ત તેઈ, સુજ્ઞાન પામ્યો સુવિવેક લેઈ. ૩૩

જાવાર્થ:- જે મહાપુરુષ વાલકપણામાં સંયમ યોગ ધારી થયા
પટલે વાલ્યાવસ્થામાં જેણે ચારિત્ર લીધું, અને વર્ષારુતે પટલે
ચોમાસામાં જેણે પાણી ઉપર કાચલી તારી; એ શ્રીમહાવીર
સ્વામી જગવાનના અઈમત્તા નામે શિષ્ય ઉત્તમ વિવેકપણા
કરી ફરિયાવહી પત્તિકમતાં “ પણગદગ મટ્તિકમના ” એ પદ
જાવતાં કેવલજ્ઞાન પામ્યા ॥ ૩૩ ॥ માટે વિવેક તે વની વાત છે.

॥ અથ નિર્વેદ વિષે ॥ શારૂલવિક્રિડિત ટંદ ॥

જે વંધૂજન કર્મ વંધન જિસા, જોગા જુજંગા ગિણે ॥
જાણંતો વિષસારિલી વિષયતા, સંસારતા તે હણે ॥
જે સંસારહ રાગ હેતુ જનને, સંસાર જાવા હુવે ॥ જાવો
તેહ વિરાગવંત જનને, વૈરાગ્યતા દાખવે ॥ ૩૪ ॥

જાવાર્થ:- જે પ્રાણી એ કુટુંબને કર્મવંધ જેવા માને, અને એ
સંસારિક જોગને સર્પ તુલ્ય ગણે; તથા વિષયને વિષ પટલે
જેર સમાન જાણે, એ પ્રાણી સંસારતાને હણે પટલે સંસારને
ઠોડે; સંસારિક રાગહેતુ જે લોક છે તે સંસાર જાવને જજે,
પણ જે વૈરાગ્યવંત પ્રાણી છે તે તો વૈરાગ્યતા વતાવે. માટે તેનાં વૈરાગ્ય-
વંત પ્રાણીને જાવો. ૩૪

(વસંતતિલકા ટંદ)

નિર્વેદ તે પ્રવલ ડર્જર વંદિલાણો, જે ઠોડ્યા મનધરે
બુધ તેહ જાણો ॥ નિર્વેદથી તજિય રાજ વિવેક કીધો,
યોગીંદ્ર ધર્તૃહરિ સંયમ યોગ લીધો ॥ ૩૫ ॥

બીજી પ્રતમાં ૧ “ સુજ્ઞાન ” ને વદયે “ સુસ્થાન ” છે.

जावार्थः— निर्वेद ते संसार उपर खेद उपजे — संसारने बं-
दिखानारूप जाणे, जेम बंदिखानामांथी दुव्यो ते पातुं बंदि-
खाना तामुं न जुवे एवो खेद उपजे, तेम ए संसारने बंदिखाना
जेवो जाणीने विवेक खावी तेमांथी वृत्त्या ते कोण ? तो के, ज-
र्तहरी राजा, के जेणे राज्यविलास मुक्तीने योगेंद्र मार्ग लीधो,
अर्थात् जर्तहरी राजाए संयम जोग लीधो. ३५

॥ अथ निर्वेदे करी संयम लेनार जर्तहरी
राजानो प्रबंध ॥

जर्तहरी राजा राज्य करता हता एवा थवसरनेविये एक
परदेशी वाणीयाए आवी अमृत फल भेट मुक्युं. राजाए ते फ-
लना गुण पुढ्या. तेवारे ते व्यापारी वाणीयाए तेना गुण कहेतां
जणाव्युं के— जो कोई गरढो माणस ए फल खाय तो ते नव-
यौवनवंत थाय. ते वात लहनां खेई राजाए ए फल पोतानी रा-
णीने खावा आप्युं. एवो विचार करीने के, जो ए फल खाय तो
सदा काख युवानपणे रहे, एटखे ए कीशोरी अर्थात् सोख
वर्पनी नवयौवना रहे. राणीए ए फल खेईने विचार्युं जे, हुं खाउं
ते शा कामतुं ! जो महारो प्राणवल्लभ प्राणजीवन जार पुरुष
जे महावत ठे ते खाय तो ज्यां सुधी जीवीये त्यां सुधी ते ह-
मेशां यौवनवंत रहे. पठी राणीए ए फल पोताना जार महाव-
तने आप्युं. तेणे विचार कयों के, ए फलने हुं खाईने शुं करुं !
जो ए महारे प्रीतिवंत जे गणिका ठे ते खाय तो सदा जुवाननी
जुवान रहे माटे तेने आपतुं सारुं ठे. एम धारीने महावते ते
फल गणिकाने आप्युं. गणिका ए फलनो गुण जाणी विचा-
रवा लागी जे, हुं खाईने शुं सारुं करनारी हुं ! महाराथी तो
नकारुं थाय ठे, अने एधी पण वली विशेष नकारुं ए फल खा-
वाने लीधे नवयुवान यवाथी यवानो संजव ठे, माटे ए फल

राजाने जेट करुं. केमके, ए जीव घणा जीवोनो पाखणहार ठे, माटे ए खाय तो सारुं. एम धारीने ए फल गणिकाए लावीने राजाना मों आगल जेट मुक्युं. ते फल देखी राजाए उंखल्युं. पठी राणी पासे जई राजाए पुख्युं जे, कहो राणी ! तमने जे अमे फल आप्युं हतुं तेने तमे शुं कयुं ? जे कयुं होय ते साचुं कहो, ते तमे कोने आप्युं ? तेवारे राणीए विचार्युं जे, हवे अहीयां खोदुं बोखे सिद्धि नथी. एमने कांई पगेरुं लाध्युं दीसे ठे. माटे मुजने पुख्युं. नहीतर कदापि मने न पुठे. एमने कोई जेडू मढ्यो जणाय ठे. माटे हवे अहीयां जूतुं नहीं चाले, तेथी साचुं कहुं. पठी मनमां करेखा मनसुवा प्रमाणे राणी बोली जे, महाराज ! गुन्हो माफ करो तो कहुं. राजाए कीधुं के, गुन्हो माफ कयो. राणीए जणाव्युं जे, में तो महावतने आप्युं. तरतज राजा-ए महावतने तेडाव्यो, अने कह्युं के, रे ! राणीए आपेखुं फल तें कोने आप्युं. तेणे कह्युं के, में गणिकाने आप्युं. गणिकाने ते-नावीने पुख्युं के, तें मुजने ए फल केम आप्युं ? ते कहे जे-हुं जगत्रनो उतार ए फल खाईने शुं करुं ! एम विचारीने ज-गजीवना पाखणहार एवा तमो महाराजाने में ए फल आप्युं. कारण के, तमे जगतने उपकार करो ठो तेथी वखी विशेष उपकार चिरकाल करशो. एम विचारीने आप्युं. ए निमित्ते राजाने वैराग्यनी वासना थई. ॥ काव्य ॥ याचंतयामि सततं मयिसानुरक्ता ॥ साप्पन्नमिठतितम स्वजनोनुंसक्त ॥ अस्मत् कृतेच परितुष्यतिकाचदन्या ॥ धिकतांचतांचमदनां चंद्रमा-चमांच ॥ १ ॥ एतुं विचारीने राजा चर्तुहरी योग लेई नी-कल्या. एमनुं गायन कानफट्टा गाय ठे. ते संसार उपर निर्वेद एटखे खेद पामीने नीकल्या. माटे संसार ए खेद आणवा योग्य ठे. तेने तजी देनारा सुखी थाय ठे. ३५

॥ અથ આત્મવોધ વિપે ॥

જે મોહનિંદ તજિ (પાઠાંતર - જયી) કેવલ વોધિ
હેતે, તે ધ્યાન શુદ્ધિ હદી જાવના એક ચિત્તે ॥ જ્યું
નિઃપ્રપંચ નિજ જ્યોતિ સ્વરૂપ પાવે, નિર્વોધથી (પા-
ઠાંતર - નિર્વોધ જે) અસ્થય મોહ સુસ્થાય આવે. ૩૬

જાણાર્થ:- જે મોહનિંદાને તજે (મોહ નિંદાનો જય કરે)

તે કેવલ વોધવીજ પામે, તે ધ્યાનની શુદ્ધિ કરી હૃદયને વિપે
એક ચિત્તે જાવના (જાવે જેથી કરી) તે નિઃપ્રપંચપણે પટલે પ્રપંચ
રહિતપણે જ્યોતિસ્વરૂપીપણું પામે, અને એ નિર્વોધ પટલે નિર્વંદ
તે સંસાર ઉપર લેદ તેહિજ અક્ષય સુખ જે મોહસુખ તે પ્રત્યે
પામે. અર્થાત્ મોહરૂપી નિંદાનો ત્યાગ કરવે કરીને વોધ વીજ
પાની હૃદયને વિપે એક ચિત્તથી તેની જાવના જાવતાં અને સં-
સાર ઉપર લેદ થવાથી તેનો ત્યાગ કરતાં મોહસુખ મલે. ૩૬ ॥

(માણીની ઠંદ ॥)

જેવ વિષય તણાં જે ચંચલા સૌખ્ય જાણી, પ્રિયતમ
પ્રિય જોગાં જંગુરા ચિત્ત આણી ॥ કરમદલ સ્વપેઈ કે-
વલ જ્ઞાન લેઈ, ધન ધન નર તેઈ મોહ સાધે જિકેઈ ૩૭

જાણાર્થ:- જ્યે પટલે સંસાર તેના જે વિષય શબ્દ, રૂપ, રસ,
ગંધ, અને ફરસ, એવાં પાંચે ઇંદ્રિયા શ્રેણીસ વિષય અને સુખ તેને
ચંચલપણે જાણે છે, પ્રિયતમ પ્રિય જોગ તે ઘણાજ વહાણા, એવા
જે જોગ તે કેવા ? તો કે, જેને કાળેકમાં વગડતાં વાર ન લાગે
એવું ચિત્તમાં જાણે, તે પ્રાણી કર્મનાં દલ પટલે કર્મોનો સમૂહ
સ્વપાવીને કેવલ જ્ઞાન પ્રત્યે પામે, અને ધન્ય ધન્ય એ નર પટલે
એવા ઉચ્ચ મનુષ્યને કે જે મોહ પડેને સાધે. અર્થાત્ સંસારની
અસારતા જાણી સુખાદિકનું ચંચલપણું ચિંતવી, તથા જે જો-

॥ अथ चतुर्थ मोक्ष वर्ग ॥

अथ मोक्ष वर्गे प्रवरे प्रवरो जवत्वं, येतोपदेशे विधीनां
जव शंजवत्वं ॥ मोक्षार्थ साधन फलं प्रवरं वदन्ति, संतः
स्वतो जगति तेपि चिरंजयन्ति ॥ ४१ ॥

ज्ञावार्थः— हे जवी जीव ! एवो जे प्रधान मोक्षपद तेनेविषे
प्रवर कहेतां प्रधान एटखे मुख्यपणे ध्याऊं, के जे जवनो नाश
विधे करीने करे, उत्तम पुरुष तीर्थंकर प्रजुजी मोक्षार्थ साधन
फल तेहीज प्रवर कहेतां मुख्य कहे ठे, मोक्षना साधक एवा
जे संत जला प्राणी ते चिरंजयति कहेतां घणा काल खगे
चिरंजीवी रहो. ॥४१॥

॥ अथ ग्रंथ समाप्ति विषे ॥

इति धर्म अर्थ वर काम मोक्ष मार्गे, किंचित् मया प्रग-
टितो उपदेश लेशः ॥ सन्मार्ग गामिजिनरेः रुपदेश धार्य ॥
तत्त्व स्वरूप मिति गम्यविचारणीयं ॥ ४२ ॥

ज्ञावार्थः— ए धर्म, अर्थ, काम अने मोक्ष वर्ग, ते किंचित्
कहेतां खल्लेश मात्र मया कहेतां में प्रगटपणे उपदेशरूप थोडो
कह्यो ठे; तेने सन्मार्गगामिजिनर कहेतां उत्तम मार्गगामिना
जाणनहार एटखे रुना मार्गने जाणवावाला— जजवावाला मनु-
ष्योए हृदयने विषे सद्य उपाय धारीने तत्त्वस्वरूप तेही तेहीज
एटखे एज ठे एवुं विचारणीयं कहेतां विचारवुं. ॥ ४२ ॥
इति श्रीसूक्तमुक्तावली माळायां चतुर्थ वर्गसंज्ञापान्तर संपूर्णम् ॥

॥ अथ प्रशस्ति काव्य ॥ उपजाति वृत्तं ॥

इत्येवमुक्ता किल सूक्तमाद्या, विजृपिता वर्गचतुष्टयेन ॥
तनोतु शोभा मधिकं जनानां, कंठस्थिता नौक्तिकमादिकेव ॥

अर्थः— चार (धर्म, अर्थ, काम थने मोह) वर्गची शोभेत
प्रकारे खरेखरी सूक्ष्मावा जनोनी शोभाने अधिक करो
ना कंठमां रवेही मोतीनी मावानी पेठे शोभाने वीस्तारो॥१॥
॥ शार्ङ्गविक्रीनितं वृत्तं ॥

आसीत्सद्गुणसिंधुपार्वणशशी श्रीमत्तपागच्छपः ॥
सूरिः श्रीविजयप्रज्ञाभिधगुरुर्वुध्याजित स्वर्गुरुः ॥
तत्पटोदयचूधरो विजयते भास्वानिवोद्यत्प्रभः ॥
रिश्रीविजयादिरत्नसुगुरुर्विघ्नाङ्गनानंदभूः ॥ १ ॥

अर्थः— तद्गुणस्य समुद्रने उद्भास करवामां पुनमना चंद्र
थने शोभावाळा तपागच्छने पावनारा तथा बुद्धिची
वे वृद्धस्पति ते जेणे एवा श्रीविजयप्रज्ञ नामे सूरि यथा;
प्रज्ञ सूरिना पटूरुप उदयाचक्ष पर्वतनेविषे चक्षकती वे
नी एवा सूर्य समान थने वक्षी पंडित जनने थानं-
प्रज्ञ करनार सुगुरु श्री विजयरत्नसूरी जे जय पामे वे. २
॥ आर्या वृत्तं ॥

मातास्तज्जाज्ये, प्राज्ञाः श्रीशांतिविमलनामानः॥
दरा वचूबुः, प्राज्ञाः श्रीकनकविमलाब्दाः ॥ ३ ॥
ते विजयरत्न सूरिना राज्यने विषे प्रख्यात थने बु-
नकविमल नामे (बुद्धिनिधान) यथा. ॥ ३ ॥
विनेयो, विद्वान् कल्याणविमल इत्याब्दः ॥
द्वितीयः, केसरविमलाभिधो ऽवरजः ॥ ४ ॥
कनकविमलने वे शिष्य यथा, प्रथम शिष्य विद्वान्
जी नाने यथा; ते कल्याणविमलजीना न्दाना
शिष्य केसरविमल नामे यथा. ॥ ४ ॥

तेन चतुर्भिर्वर्गं, रचिता ज्ञापानिवद्भरुचिरे
सूक्तानामिह माला, मनोविनोदाय बालानां ॥

अर्थ:-ते केसरविमलजीए चार वर्ग वडे अने सुंदर जायावं
एवी आ सुक्तमाला वाळ जीवोना मनना विनोदने माटे र
वेदेंद्रियार्थि चंज, प्रमिते श्रीविक्रमाहते वर्षे
अग्रंथि सुक्तमाला, केसरविमलेन विबुधेन ॥ ६

अर्थ:- विक्रम संवत् १९५४ नी साखे केसरवीमल
था सूक्तमाला गुंधि पटले रची. ॥ ६ ॥

(प्रशस्ति काव्योनो श्रद्धारार्थं उपर प्रमाणे ठे तेनो दुं
वार्थं समजवा माटे आ नीचे लख्यो ठे.)

लोकोना कंठने विपे रहेली मोतीनी माझानी पेठे वा
 गंधी शोभाएली एवो आ सूक्तमाळा नामनो ग्रंथ लो
 शोभाने अधिक करो. बुद्धि वडे जीत्यो ठे वृद्धस्पति एवा
 चंद्र सरखा अने तपागठने पाळण करनार एवा श्री वि
 प्रज्ञ नामे सुगुरु थया. उदयाचवने विपे सूर्यनी कान्तिनी
 फक्त तेमना पाटने शोभावनारा अने सर्व विद्वानोने अ
 करनारा एवा श्री विजयरत्न नामना सूरि थया, तेमना रा
 विपे प्रख्यात अने बुद्धिमान श्रीशांतिविमल नामे सुगुरु
 अने तेमना न्हाना गुरुजाई कनकविमल विद्वत्तामां प्रख्यात थ
 तेठना वे शिष्य एक कल्याणविमल अने बीजा केंसरविमल न
 हता. तेमांना केंसरविमलजीए वालजीवोना विनोदने अर्थे थ
 अर्थ, काम अने मोक्ष ए चार वर्गवडे अने रुही जापाधी
 सूक्तमाळा नामना ग्रंथ विक्रम संवत् १९५४ नी सालमां रच्यो

॥ इति श्री सूक्तमुक्तावली ग्रंथ सह जापान्तर समाप्तः ॥

